ÜSKÜDAR BELEDİYESİ
www.uskudar.bel.tr

ÜSKÜDAR SOKAK İSİMLERİ TARİHÇESİ

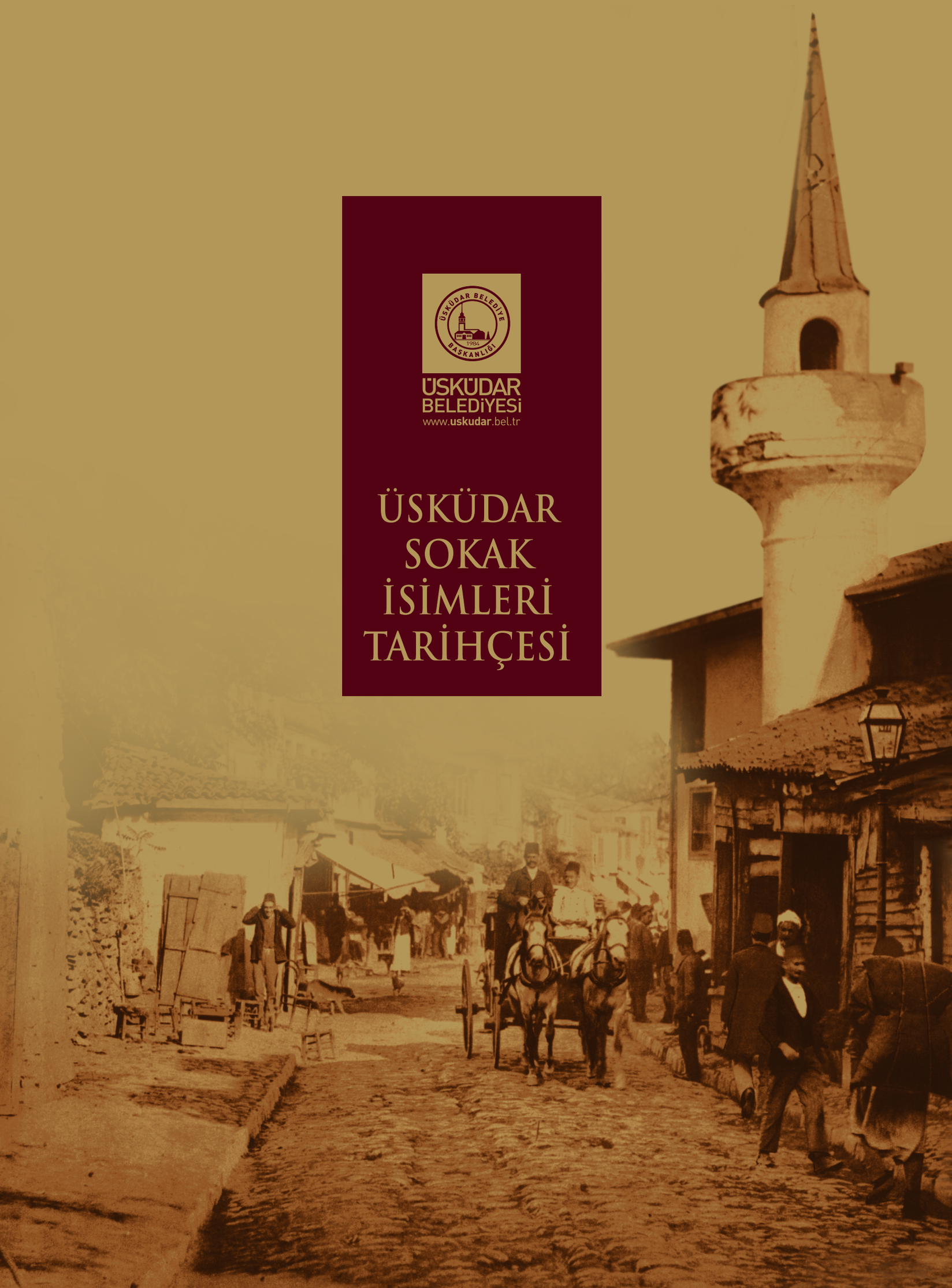

ÜSKÜDAR SOKAK İSİMLERİ TARİHÇESİ

ÜSKÜDAR BELEDİYESİ
www.uskudar.bel.tr

Üsküdar Belediye Başkanlığı Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Kültür Yayınları: 24

Üsküdar Sokak İsimleri Tarihçesi
ISBN 978-605-60594-6-9
1. Baskı
İstanbul, Kasım 2013

Genel Yönetmen Hasan Ekmen
Yayın Yönetmeni Sema Silkin
Metin Yazarı Bekir Bilgili
Editör Halil Ekiz
Belge ve Dokümantasyon Ziynet Bilgili
Transkripsiyon Mehmet Kutlu
Tashih Burcu Kantan
Fotoğraf Halit Ömer Camcı
İbrahim Usta
Alper İnan
Gökhan Şahiner
Zafer Aziz Özer
Tasarım ve Uygulama Bedrettin Gör / YGADV.com
Baskı Mavi Ofset

Üsküdar Belediyesi

Hakimiyeti Milliye Cad. Atlas Çıkmazı No. 35 Üsküdar / İstanbul
Tel: +90 (216) 531 30 00 • **Faks:** +90 (216) 531 32 25

twitter.com/uskudarbld
facebook.com/uskudarbld
flickr.com/uskudarbelediyesi
youtube.com/uskudarbelediyesi

Proje ve Yapım

medya ve iletişim sanatları

ÜSKÜDAR SOKAK İSİMLERİ TARİHÇESİ

İçindekiler

Üsküdar Tepelerinden Boğaz

Acıbadem Mahallesi 20
Başöğretmen Sokak
Cerrah Saliha Sokak
Cüneyt Köksal Sokağı
Doğancı Sokak
Eczacı Necip Akar Sokak
Erol Günaydın Sokak
Faik Bey Mescidi Sokak
Kekevi Sokağı
Lise Sokağı
Nişantaşıyolu Sokağı
Rauf Paşa Hanı Sokak
Rauf Paşa Sokak
Şehit Fethi Sokak
Şehit Şükrü Sokak
Şevket Paşa Sokak
Uzunçayır Sokağı

Ahmediye Mahallesi 38
Ayin Sokak
Büyük Selimpaşa Sokağı
Dönmedolap Sokak
Dr. Fahri Atabey Caddesi
Emin Ongan Sokak
Esvapçı Sokak
Fethi Gemuhluoğlu Sokağı
Hüseyin Hüsnü Paşa Sokak
İnadiye Mektebi Sokak
İnadiye Mescidi Sokak
İskender Baba Çıkmazı
Kabila Sokak
Kefçe Dede Sokak
Kefçe Dede Mektebi Sokak
Musahipzâde Celal Sokak
Namık Paşa Sokak
Necmeddin Okyay Sokak
Pırnal Sokak
Şair Naili Sokak
Tavaşi Hasan Ağa Sokak
Viransaray Sokak

Altunizâde Mahallesi. 60
Aka Gündüz Sokak
Atıf Bey Sokak
Aziziye Sokak
Bayram Ağa Sokak
Bestekâr Saadettin Kaynak Sokak
Dadaşlar Sokak
Faik Bey Mescidi Sokak
Haluk Türksoy Sokak
İsmail Paşa Sokak
Kalfa Çeşmesi Sokak
Mahir İz Caddesi
Ord. Prof. Fahrettin Kerim Gökay Caddesi
Oymacı Sokak
Palandöken Sokak
Pasinler Sokak
Pişkinler Sokak
Shibuya Sokak
Sırma Perde Sokak
Tophanelioğlu Caddesi
Yaylı Sokak
Yetimhane Sokak

Aziz Mahmud Hüdayi Mahallesi 76
Abdi Efendi Sokak
Açık Türbe Sokak
Ahmet Çelebi Çıkmazı
Aziz Efendi Mektebi Sokak
Aziz Mahmud Efendi Sokak
Bestekâr Suphi Ezgi Sokak
Çeşme-i Cedid Sokak
Davutoğlu Sokak
Doğancılar Caddesi
Enfiyehane Sokak
Eski Mahkeme Sokak
Eski Mahkeme Arkası Sokak
Eşref Saat Sokak
Gelin Alayı Sokak
Griftzen Asım Sokak
Gülfem Sokak
Hacı Ahmet Paşa Çıkmazı
Hafız Ali Paşa Sokak
Hasbahçe Sokak
Hüdai Mahmud Sokak
Kapıcı Çıkmazı
Kaptanpaşa Sokak
Kaptanpaşa Camii Sokağı
Karakol Sokak
Manastırlı İsmail Hakkı Sokak
Mehmet Paşa Değirmeni Sokak
Oyma Saray Çıkmazı
Öğdül Sokak
Ressam Ali Rıza Sokak
Sümbülzâde Sokak
Şemsi Paşa Bostanı Sokak
Tahririye Sokak
Tebhirhane Sokak
Tepsi Fırını Sokak
Tulumbacılar Sokak
Türbe Kapısı Sokak
Velioğlu Sokak
Yastıkçı Sokak

Bahçelievler Mahallesi 112
Japongülü Sokak
Karaman Sokak
Kâtibim Sokak
Mete Sokağı

Barbaros Mahallesi 116
Alaattin Yavaşça Sokak
Bekir Sıtkı Sezgin Sokak
Fevzi Çakmak Paşa Sokak
Fikret Mualla Sokak
Kâtip Salih Sokak

Müjdat Gezen Sokak
Seyit Ahmet Deresi Sokak
Veysi Paşa Sokak

Beylerbeyi Mahallesi 122
Abdullah Ağa Çeşme Sokak
Abdullah Ağa Çeşmesi (Bostancıbaşı)
Arabacılar Sokak
Araba Meydanı Sokak
Barbaros Hayrettin Sokak (Küçüksu)
Bedevi Tekkesi Sokak
Bestekâr Hacı Faik Bey Sokak
Bestekâr Suphi Ziya Özbekkan Sokak
Beybostanı Sokak
Beylerbeyi Bayırı Sokak
Beylerbeyi Çayırı Sokak
Beylerbeyi İskele Caddesi
Beylerbeyi Mektebi Sokak
Deniz Hamamı Sokak
Eskiçınar Sokak
Eski Dibek Sokağı
Fıstıklı Sokak
Fıstıklı Mescit Sokak
Havuzbaşı Sokak
Hasır Sokak
Kalaycı Şükrü Sokak
Küplüce Camii Sokak
Mehpare Başaran Sokak
Şair Asaf Halet Çelebi Sokak
Şemsi Efendi Sokak

Bulgurlu Mahallesi 140
Baki Sokağı
Cahit Zarifoğlu Sokak
Cami Sokak
Ömer Seyfettin Sokak
Piri Reis Sokak
Selvili Sokak
Söğütlü Çayır Çeşmesi Sokak
Şair Nedim Sokağı
Toygar Çeşme Sokak
Turgut Reis Sokağı

Burhaniye Mahallesi 146
Akabe Cami Sokak
Akşemseddin Sokağı
Bahçe Sokak
Bakkalbaşı Sokak
Burhaniye Bayırı Sokak
Cami Yolu (Çamlıca) Sokak
Cengizhan Sokak
Enveriye Sokak
Ertuğrul Gazi Sokak
Eski Hüseyin Efendi Sokak
Evliya Çelebi Sokak
Fatih Sultan Mehmet Sokağı
Fıstıklı Mescit Sokağı
Gazi Osman Paşa Sokak
Gençosman Sokağı
Hacı Reşit Paşa Sokak
Hattat Hamit Aytaç Sokak
Hoca Nasreddin Sokak
İsmailağa Sokak
Kağıtçıbaşı Sokak
Kanuni Sultan Süleyman Sokağı
Kazım Karabekir Sokağı
Koca Yusuf Sokak
Köroğlu Sokağı
Mehmet Akif Ersoy Sokak
Mevlana Sokağı
Mimarsinan Sokağı
Münevver Ayaşlı Sokak
Namık Kemal Sokağı
Nejat Uygur Sokak
Neşet Bey Sokak
Nizamı Cedit Sokağı
Nuribey Sokak
Osmangazi Sokağı
Resmî Efendi Sokak
Reşat Nuri Güntekin Sokak
Reşit Bey Sokak
Süleyman Çelebi Sokak
Şeyh Şamil Sokak
Taş Ocakları Sokak
Timur Sokağı
Tunuslu Mahmudpaşa 1. Sokak
Ulubatlı Hasan Sokak
Vasıf Bey Sokak
Yahya Kemal Bayatlı Sokak
Yaşar Doğu Sokak
Yavuz Sultan Selim Sokak
Yıldırım Bayezid Sokak
Yunus Emre Sokak

Cumhuriyet Mahallesi 180
Âdem Yavuz Sokak
Ahmet Bey Sokak
Celal Atik Sokak
Cengizhan Sokağı
Kani Karaca Sokağı
Molla Camii Sokak
Şair Mehmet Akif Sokağı (Burhaniye)
Şehit Özdemir Onarangil Sokak

Çengelköy Mahallesi 186
Albay Hüsamettin Ertürk Sokak
Ayşe Hanım Sokak
Ayvalık Su Yolu Sokak
Bakırcıbaşı Sokak
Beyaz Köşkler Sokak
Boğaziçi Sokak
Boğaz Yolu Sokak
Cami Karşısı Sokak
Çengelköy Bostanı Sokak
Çengelköy Çeşme Sokak
Çengelköy Hamam Arkası Sokak
Çengelköy Hamam Çeşmesi Sokak:
Çengelköy Kuyu Sokak
Çengelköy Maslağı Sokak
Çengeloğlu Sokak
Çınarlı Cami Sokak
Defterdaroğlu Sokak
Deniz Hamamı Sokak
Havuzbaşı Sokak
İmamı Azam Cami Sokak
İskele Gazinosu Sokak
Kalantor Sokak
Kaptanı Derya Seyit Alipaşa Sokak
Kemalettin Tuğcu Sokağı-.
Kerime Hatun Camii Sokak
Kireçocağı Sokak
Lekeci Nuri Sokak
Meserret Sokak
Pelesenk Sokak
Selahattin Eyyubi Sokak
Tahirpaşa Sokak

Ferah Mahallesi 200
Abdülbaki Gölpınarlı Caddesi
Maçkalı Sokak
Nihat Sami Banarlı Sokak
Seyitonbaşı Sokağı
Şehit Yüksel Batır Sokağı

Güzeltepe Mahallesi 204
Cengiz Topel Sokağı
Çırçır Sokak
Defterdaroğlu Sokak

İcadiye Mahallesi 206
Arzu Ayaktar Sokak
Ayarcıbaşı Sokak
Bican Efendi Sokak (Kuzguncuk)
Cemil Meriç Sokak
Çelikçomak Sokak
Çifteçınar Sokak
Davutpaşa Sokağı
İcadiye Hamam Sokak
Kayıkçı Şükrü
Muhtar Mehmet Özen Sokak
Müneccimbaşı Sokağı
Münir Ertegün Sokağı
Türk Kız Koleji Sokağı

Kandilli Mahallesi 214
Dr. Orhan Özdeş Sokak
Eşref Bitlis Sokağı
Fahripaşa Sokağı
Fatin Hoca Sokağı
Hallaç Hüseyin Sokak
Hanımoğlu Sokak
Hıdrellez Sokak
İdman Sokak
Sadullah Bey Sokağı
Vaniköy Yolu Sokak

Kısıklı Mahallesi 220
Abdipaşa Sokak
Ahi Sokağı
Ayla Ağabegüm Sokak
Bestekâr Şevkibey Sokak
Hacı Arifbey Sokak
İmam Ethem Sokak
Kaşgarlı Mahmud Sokak
Kısıklı Camii Sokak
Nurbaba Sokağı
Reşat Bey Sokağı
Rıfat Bey Sokağı
Selami Tekkesi Sokak
Selami Türbesi Sokak
Şehit Yüksel Batır Sokak
Yusuf Kemal Sokağı

Kirazlıtepe Mahallesi 232
Adile Naşit Sokak
Dereköy Sokak
Hacı Kayhan Sokağı
İbrahim Karaoğlanoğlu Sokak
Kadırga Sokak
Kavuklu Sokak

Kuleli Mahallesi 236
Feza Sokak
Kara Mehmet Sokak
Kemalettin Tuğcu Sokağı (Mükerrer)
Koca Çınar Sokak
Kuleli Caddesi
Mehmet Çavuş Sokak
Meşrutiyet Sokak
Mezarlık Sokak
Plevne Sokağı
Postacı Mehmet Sokak
Reşadiye Sokak
Şakir Sokak

Kuzguncuk Mahallesi 244
Abdullahağa Mezarlıkyolu Sokak
Aziz Bey Sokak
Baba Nakkaş Sokak
Bahçesaray Sokak
Bamyacı Sokak
Bereketli Sokak
Bican Efendi Sokağı
Bostan Sokak
Bozacı Sokak
Can Yücel Sokak
Delikoç Sokak
Eskitepe Sokak
Güzelbahar Sokak
İnci Çayırlı Sokak
Kuzguncuk Deresi Sokak
Kuzguncuk Gazhanesi Sokak

Limoncu Şakir Sokak
Mandıra Sokak
Menekşe Bağı Sokak
Menteş Sokak
Meşruta Sokak
Münir Ertegün Sokağı (İcadiye)
Nacak Sokak
Nevnihal Sokak
Perihanabla Sokak
Tahtalı Bostan Sokak
Tenekeci Musa Sokak
Tomruk Ağası Sokak
Üryanizâde Sokak
Yanık Mektep Sokak
Yakup Sokak

Küçük Çamlıca Mah. 266
Abdi Onbaşı Sokak
Adilbey Sokak
Ayanoğlu Sokak
Avcı Kazım Sokak
Bakkaloğlu Sokak
Bodrumi Cami Sokak
Çilehane Sokak
Duhancı Mehmet Sokak
Müftü Kuyusu Sok Ak
Ramiz Paşa Sokak
Sabır Taşı Sokak
Şehit Serhat Emre Sokak
Şehit İsmail Moray Sokak
Şeker Kaya Sokak
Şeker Maslağı Sokak
Şeker Maslak Çeşme Sokak
Şenocak Sokak

Küçüksu Mahallesi. 276
Alparslan Sokağı
Barbarospaşa Sokağı
Büyük İskender Sokağı
Çınarlı Dere Sokak
Eflatun Sokağı

Küplüce Mahallesi 282
Ahlâtlı Tarla Sokak
Ahmet Muhtarpaşa Sokak
Alaturka Sokak
Ali Paşa Sokak
Ali Ulvi Kurucu Sokak
Atlas Çiçeği Sokak
Küplüce Cami Sokak
Mehmet Ağa Aralığı Sokak
Nene Hatun Sokak
Nuribey Sokağı
Şemsi Efendi Sokağı
Talatpaşa Sokağı
Tefarik Sokak
Yazmacı Emine Sokak
Zümrüt Bahçe Sokak

Mehmet Akif Ersoy Mah. 288
Abide Sokak
Güreşçi Sokak
Halid Bin Velid Sokak
Hanzâde Sokak
Medine Sokağı
Menderes Sokak
Yaşar Doğu Çıkmazı

Mimarsinan Mahallesi 292
Abdülfeyyaz Sokağı
Abdülkerim Paşa Sokağı
Bağlı Bahçe Sokağı
Bulgurlu Mescit Sokak
Bülbüldere Çıkmazı
Büyük Hamam Sokak
Canbaz Ali Sokak
Dibekçi Ahmet Sokak
Durbali Cami Sokak
Durbali Sokak
Eski Keresteciler Sokak
Evliya Hoca Sokak
Gümüş Arayıcı Sokak
Halilefendi Çeşmesi Sokak
Hayrettin Çavuş Sokak
Himmet Baba Sokak
İsmail Dümbüllü Sokak
Kassam Çeşme Sokak
Katibim Azizbey Sokağı (Bahçelievler)
Koltukçu Musa Sokak
Kurşunlu Medrese Sokağı
Külhan Sokak
Molla Eşref Sokak
Rumi Mehmet Paşa Sokak
Selamiali Efendi Caddesi
Selanikliler Sokağı
Selman Ağa Sokak
Selman Ağa Çeşmesi Sokak
Solak Sinan Camii Önü Sokak
Şair Ruhi Sokak
Tavukçubakkal Sokak
Tazı Çıkmazı
Tembel Hacı Mehmet Sokak
Topçu Reşit Sokak
Toygar Hamza Sokak
Valide-i Atik Çeşmesi Sokağı
Zenciler Sokak

Murat Reis Mahallesi. 310
Devati Mustafa Efendi Sokak
Hacımurat Sokağı
Hacı Süleyman Sokağı
Muradiye Mektebi Sokak
Murat Reis Sokak
Reisül Küttap Sokak
Selami Değirmeni Sokak
Teyyareci Muammer Sokak
Trablus Sokağı
Şehit Nazmi Ermurat Sokağı

Salacak Mahallesi 318
Avni Paşa Sokak
Bestekâr Selahattin Pınar Sokak
Çiçekçi Sokağı
Dr. Sıtkı Özferendeci Sokak
Ethem Paşa Sokak
Fıstıklı Namazgah Sokağı
Hacı Eminpaşa Sokak
Hafız Ali Üsküdarlı Sokak
Hafız Mehmet Bey Sokağı
Halk Dersanesi Sokak
İhsan Dizdar Sokak
İhsaniye Cami Sokak
İhsaniye İskele Sokak
Kasap Veli Sokak
Köprülü Konak Sokağı
Nan-ı Aziz Sokağı
Neyzenbaşı Halil Can Sokak
Öğdül Sokak (Aziz Mahmut Hüdâî)
Paşa Kapısı Sokak
Salacak İskele Arkası Sokağı
Tosunpaşa Sokak
Yaşar Nezihi Özsoy
Zihni Göktay Çıkmazı

Selamiali Mahallesi 334
Cinali Sokağı
Ekmekçibaşı Sokak
Fazilet Çıkmazı
Görümce Sokağı
Hamam Sokağı
Katip Çelebi Sokağı
Kuruçeşme Camii Sokağı
Vahi Öz Sokağı
Vakıf Sokağı

Selimiye Mahallesi. 340
Behiçbey Sokağı
Bestekar Avnianıl Sokağı
Bükücüler Hanı Sokağı
Çeşme-i Kebir Sokağı
Dayekadın Sokağı
Karlık Bayırı Sokağı
Kayyum Ahmet Sokağı
Selimiyeambarı Sokağı
Selimiye Camii Sokağı
Selimiye Hamamı Sokağı
Selimiye Kışla Caddesi
Selimiye Mektebi Sokağı
Suphibey Caddesi
Şair Nesimi Sokağı
Şerif Kuyusu Sokağı

Sultantepe Mahallesi 350
Cemalettinpaşa Sokağı
Davutpaşa Sokağı (Mükerrer)
Hacı Hesna Hatun Camii Sokak
Hüseyin Baykara Sokak
İmam Hüsnü Sokak
Kurşunlu Medrese Sokağı
Münir Ertegün Sokağı (İcadiye)
Özbekler Tekkesi Sokak
Tembel Hacı Mehmet Sokağı (Mimar Sinan)

Ünalan Mahallesi 354
Aşık Çobanoğlu Çıkmazı
Âşık Şenlik Sokak
Besim Çeçener Sokak
Biruni Sokağı

Valide-İ Atik Mahallesi 356
Abacıdede Sokağı
Alacaminare Sokağı
Çınarlıtekke Sokağı
Çinili Camii Sokağı
Çinili Hamam Sokak
Çinili Mescit Sokağı
Dr. Fahri Atabey Caddesi (Ahmediye)
Hattat Kemal Batanay Sokağı
Helvacı Ali Sokak
Kartalbaba Caddesi
Koltukçu Rıza Sokağı
Köprülü Fazılpaşa Sokağı
Küçük Osmanpaşasokağı
Lamiçelebi Çıkmazı
Şair Talat Sokağı
Tekkeönü Sokağı
Tekkearkası Sokağı
Turşucu Kemal Çıkmazı
Valide İmareti Sokak
Valide-i Atik Çeşmesi Sokak

Yavuztürk Mahallesi 368
Necip Fazıl Sokağı

Zeynepkamil Mahallesi 370
Aşçıbaşı Mektebi Sokağı
Bolahenk Nuri Çıkmazı
Büyük Selimpaşa Sokağı (Ahmediye)
Dr. Burhanettin Üstünel Sokağı
Hasodalar Çıkmazı
İnadiye Camii Sokağı
Nalçacı Hasan Sokağı
Şair Zati Sokağı
Şehit Ali İhsan Çakmak Sokağı
Tabaklar Camii Sokağı
Takatuka Yokuşu Sokağı
Şair Zati Sokağı

Önsöz

Sokaklar şehirlerin asli unsurlarıdırlar. Bir kentin sosyal, kültürel ve siyasi yapısına ait göstergeler olanca berraklığıyla sokaklarından okunabilir. Geniş caddeler, meydanlar, bulvarlar bir şehre ilişkin bir algı oluşturabilirler ancak; insana değmeyen, çoğu zaman dışarıdan bakan gözleri etkilemeye dönük yapay görünümleriyle o şehir hakkında yanıltıcı fikirler edinmemizi de sağlayabilirler. Oysa sokak sahicidir. Şehre hayat veren kültürü, yaşam biçimlerini en önemlisi toplumsal ilişkiler içerisinde "insanı" en yalın haliyle, sevinçleriyle, hüzünleriyle, nefretleriyle sokakta yakalayabiliriz. Sokak, içinde yaşayanlarla büyük bir aile gibidir. Orada yapaylığa yer yoktur. O yüzden bir kentin sokaklarını arşınlamadan, o sokaklarda kaybolmadan kentin ruhuna nüfuz edemeyiz.

Sokaklar bir kentin tarihi ve kültürel zenginliklerini içlerinde saklarlar. Bize o şehrin şifrelerini çözmemizi sağlayan sorular sorma imkanı verirler. "Sokakların adı nereden geliyor?", "Ne zaman kurulmuş?", "Kimler bu sokakta yaşamış?", "Kuruluşuna dair efsaneler, hikayeler var mıdır?", "Hali hazırda sokakta yaşayanların sokağın geçmişiyle ve hatıralarıyla ilişkisi ne düzeydedir?" gibi onlarca soru yöneltebiliriz.

Bu sorular aynı zamanda yaşadığımız sokakla kurduğumuz aidiyet ilişkisi açısından da önemlidir. Hayatımızı geçirdiğimiz sokakta bulunan bir çeşme, cami, eski zamanlardan kalma yosun kaplı bir duvar ya da mezar taşları… Bütün bunların bize söyleyecekleri bir söz olmalı. Sokağımıza kimliğini veren bu unsurlarla konuşmak, onlar hakkında bilgi sahibi olmak bizi zenginleştirir ve çevremize olan duyarlılığımızı artırır. Ortak bir tarihi ve kültürel geçmişi paylaşmanın güveniyle sokağımıza ve dolayısıyla şehrimize bakışımızı değiştirir.

Bu çalışmada gözettiğimiz temel mesele insanların kuşkusuz kimliklerinin bir parçası olan yaşadıkları mekân hakkında daha bilinçli olmalarını sağlamaktır. Çalışmamızda Üsküdar'da tarihi geçmişi olan;

Kızkulesi

hikayesi ve eserleriyle Üsküdar'ın fotoğrafını çekmemize imkân veren 508 sokak yer almaktadır. Araştırmamızda, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan belgeler bizlere önemli veri sağladı. Takdir edilmelidir ki, sokaklar özelinde yapılan çalışmalar yok denecek kadar azdır. 2003 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından hayata geçirilen "Kentim İstanbul" projesi kapsamında, İstanbul'un tarihi ve kültürel envanterini ortaya çıkarma yolunda önemli çalışmalar yapılmıştı. Proje kapsamında, Orhan Erdenen tarafından yazılan "Adım Adım İstanbul" adlı iki ciltlik muhteşem eser ve Süleyman Faruk Göncüoğlu editörlüğünde gerçekleştirilen, "İstanbul Semtleri" adlı 120 kitapçıktan oluşan külliyat ve 2010 İstanbul Avrupa Kültür Başkentliği kapsamında 2010 Kültür ajansı tarafından hazırlanan İstanbul'un Sokak İsimleri Tarihi" adlı eser, başvurduğumuz önemli kaynaklar arasında zikredilebilir.

Bunların yanı sıra, Reşat Ekrem Koçu'nun tamamlanamamış, "İstanbul Ansiklopedisi", Tarih Vakfı'nın Kültür Bakanlığı ile müşterek yayınladığı "Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi" Osman Nuri Ergin'in yazdığı "Umur-u Mecelle-i Belediye", Haldun Hürel'in "İstanbul'un Ansiklopedik Öyküsü", adlı eserler de başvurulan önemli kaynaklar olmuştur. Ayrıca Rahmetli Prof. Dr. Ahmet Yüksel Özemre ve Ahmet Nadir Utkan'ın araştırma ve anılarına ve Üsküdar Belediyesi tarafından gerçekleştirilen Üsküdar Sempozyumu" bildirilerine de önemli bir başvuru kaynağı olarak değinmek gerekir. Bütün taramalarımıza rağmen kıyıda köşede kalmış ve yazılı kaynaklarda ulaşamadığımız bilgiler için 2010 İstanbul Kültür Başkentliği sürecinde İstanbul İl Kültür Turizm Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve İstanbul'un kültür envanterinin bir araya toplandığı "www. İstanbulkulturenvanteri.gov.tr" web sitesi'nin imdadımıza yetiştiğini açık yüreklilikle belirtmemiz gerekir. Başvurulan kaynaklar, bazen metin içerisinde bazen de metin sonunda not olarak belirtilmiştir.

Bu eserle çalışmaya konu edinilen sokakların adlarının nereden geldiği ilk kez belgeleriyle ortaya konulmuş oldu. Eser bu yönüyle Üsküdar'ın mütevazi bir envanteri olarak görülebilir. Temenni ediyoruz ki, bu çalışma, doğup büyüdüğü sokağın adının ifade etiği manayı bilmeyen Üsküdarlılar için bir başvuru kaynağı ve nesiller boyu aktarılacak bir kültürel hafızanın taşıyıcısı olsun.

Üsküdar'ın kılcal damarları olan sokaklarımızla ilgili bu çalışma geniş bir ekibin koordineli ve özverili çabalarıyla ortaya çıktı. Başta bu eserin ortaya çıkmasında bizleri yüreklendiren Üsküdar Belediye Başkanı Mustafa Kara olmak üzere, sahada ve masa başında yoğun emek harcayan arkadaşlarımıza ve emeği geçen bütün dostlarımıza teşekkürlerimizi sunarız.

Mustafa Kara
Üsküdar Belediye Başkanı

Modern dünya, şehirlerimizi ve bu arada bizleri hızlı bir değişime zorluyor. Bu değişim rüzgarına; tarihten, doğadan, medeniyet birikimimizden koparak teslim olmak, bizleri yakın bir gelecekte daha büyük sorunlarla yüzleşmek durumunda bırakabilir. Bu nedenle; yaşadığımız şehrin dokusunu, bizi biz yapan ve o şehrin duvarlarına, yollarına, sokaklarına sinen ortak mirasımızı korumak; bu değerleri gelecek kuşaklara da aktarmak hepimizin ortak sorumluluğudur.

Üsküdar'da yaşayanlar olarak; yaşadığımız mekanla duygusal ve kültürel anlamda aidiyet ilişkisi geliştirmek, şehrimizi daha yakından tanımakla mümkündür. "Üsküdar'ın Sokak İsimleri Tarihi" adlı çalışma, bu amaca matuf, büyük bir gayretin ürünü olarak elinizde bulunuyor.

Üsküdar hazinelerini sokaklarında saklar. Geniş bulvarlardan, ışıklı caddelerden göremezsiniz Üsküdar'ı. Üsküdar'ı anlamak, Medeniyetimizin zirve şehri İstanbul'u kuran ruh zenginliğini anlamak demektir. Sokaklarının adları, medeniyet kuran ulvî değerlerin hikayelerini fısıldar. Bazen; kıvrım kıvrım merdivenli, dik bir yokuşun sonunda sizi karşılayan bir çeşmenin sahib'ül hayratıdır sokağa adını veren; bazen bir ulu kişinin türbesidir; bazen sokağın sakinlerini sarsan bir afettir, bazen bir sürur ve gurunun ifadesidir sokağın adı. Bazı sokaklar da vardır ünü şehirle yarışır. O sokağı görmeden dönenler o şehri görmemiş sayılır. Üsküdar'ın sokakları hem birbirine çok benzer hem de farklıdır diğerinden; hikayeleriyle, insanlarıyla, hatıralarıyla aynı ruhun farklı tezahürleridir Üsküdar sokaklarında yaşayan… Bir türbenin duvarında; eyvanlı, şadırvanlı serin bir avluda, bir çeşmenin kitabesinde, bir eski zaman kahvesinde, bir ulu çınar gölgesinde, göğe uzanan bir minarenin zerafetinde, pencerelerden sarkan kasımpatılarda, hanımellerinde, at arabası sesleri hala yankılanan Arnavut kaldırımlarında, bu ruhu yakalayabilir gönül gözüyle bakabilenler.

Üsküdar hafızası güçlü bir şehirdir. Her renkten, her şekilden, her kokudan, derin izler taşıyan sokaklarında dolaşırken, sizi başka alemlere alıp götüren büyüsünün tesirini derinden hissedersiniz.

İstanbul'un İlk Şeyhülislamı Molla Fenari ile bir köşe başında karşılaşabilir, sultanlara sultanlık yapmış Aziz Mahmud Hüdâî ile bir başka sokakta halleşebilir, Bir gün batımında, Yahya Kemal'in dizelerini tekrarlayarak, Mihrimah Sultan'ın rüyasına ortak olabilir, hatıralardaki Üsküdar'ı arzuyla özlersiniz.

Üsküdar'a vefa duygumuzun bir nişanesi olan bu eser, uzman bir ekip tarafından hazırlandı. Osmanlı arşivlerinden de yararlanılarak yapılan çalışma, sosyal tarih açısından da kıymetli veriler içeriyor. Çalışma ilçemizin sokak sokak kültürel envanterini ortaya koyuyor, İlçemizin sokaklarında gizli kalmış hazinelerini yakından tanıma imkânı sunuyor. Kültür ve tabiat değerleri, hayatta olan ve ebediyete göçen, İstanbul'a ve Üsküdar'a değer katan abide şahsiyetler bu çalışmada kendine yer buluyor.

Eser aynı zamanda Üsküdarlıların yaşadıkları sokağın tarihini öğrenmelerini, sokağa adını veren olay, eser ve kişiler hakkında bilgi sahibi olmalarını da sağlıyor.

Kültür hayatımıza kazandırmakla iftihar ettiğimiz bu eserin, bu alanda yeni araştırmalara vesile olmasını umuyor, emeği geçen herkese şükranlarımı sunuyorum.

Üsküdar, Üsküdar, bir ulu rüyayı görenler şehri...

Yahya Kemal Beyatlı

Üsküdar

Anadolu yakasının en güzel semtlerinden birisi olan Üsküdar, kuzeyde Beykoz, kuzeydoğuda Ümraniye, doğuda Ataşehir, güneyde Kadıköy ilçeleri ve batıda İstanbul Boğazı'yla çevrilidir.

33 mahalleden oluşan ilçe, 1926 yılına kadar il statüsünde olmuştur. 1930'da Kadıköy ve Beykoz, 1987'de Ümraniye'nin Üsküdar'dan ayrılarak ilçe olmaları, 2008'de de Örnek, Esatpaşa ve Fetih mahallelerinin Ataşehir ilçesine bağlanmasıyla bugünkü sınırlarına ulaşmıştır.

M.Ö. 7. yüzyılda bir Grek kolonisi olarak kurulan Kalkedon'un (Kadıköy) iskelesi ve tersaneleri bugünkü Üsküdar'ın yerleştiği alanda bulunurdu ve bölgeye Hrisopolis (Altın Şehir) denirdi. Kimileri de günbatımında evleri karşı yakadan yaldızlı gibi göründüğü için Üsküdar'a "Altın Şehir" adının verildiğini söylemektedir.

Üsküdar semti, İstanbul Boğazı'nın Anadolu yakasında, Paşa Limanı ile Salacak arasında yer alır. Üsküdar İlçesi'nin merkezini ve tarihi çekirdeğini oluşturur. Üsküdar bölgesi, güneyde Salacak'ta Ayazma Mahallesi, güneydoğuda Toptaşı, doğuda Doğancılar, kuzeyde Sultantepe arasında bulunur. Batısı denizdir.

Üsküdar, İstanbul kent yerleşmesinin, Suriçi ve Galata'ya göre daha az yoğunlaşmış bir bölgesidir. İstanbul'un tam karşısında, görkemli bir peyzaja bakar.

Konstantinopolis'e karadan ve denizden gelen Müslüman askerler, ilk hedef ve karargâh olarak Üsküdar'ı seçmişlerdir. Harun Reşid, 782'de, henüz halife olmadan Üsküdar önlerine kadar gelmiştir.

Sultan Orhan da Bizans'ın Bitinya bölgesini fethettikten sonra, imparatorluğun kapısı sayılan Hrisopolis önlerine kadar gelmiş, 1352'de kendisinden yardım

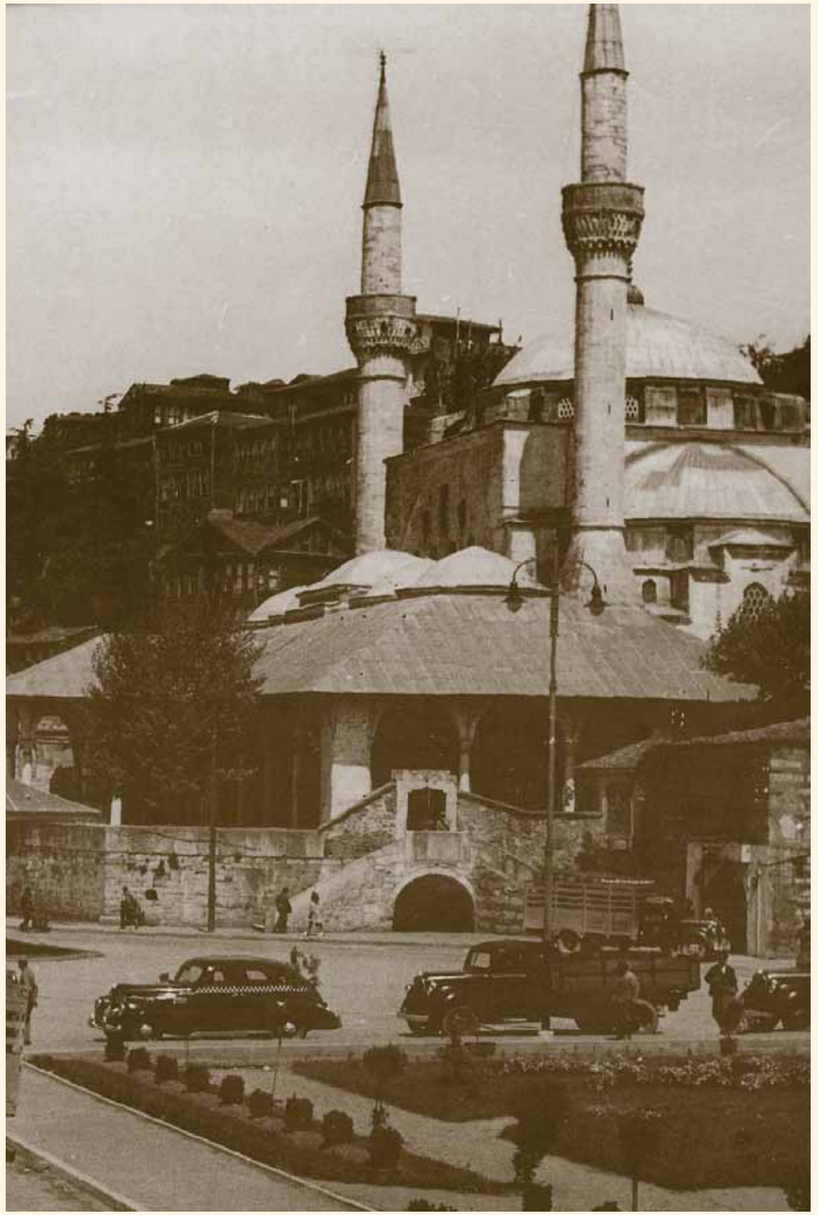

Mihrimah Sultan Camii (Üsküdar Meydanı)

Üsküdar - 1940

isteyen Ceneviz donanmasına destek amacıyla Kadıköy ve Üsküdar'a süvari kuvveti göndermiş, böylece İstanbul'un fethinden 101 yıl önce Kadıköy ve Üsküdar'ı ele geçirmiştir.

Yıldırım Bayezid Han'ın ölümünden sonra yaşanan Fetret Devri'nde Bitinya'daki yerler kaybedilince Türkler Üsküdar'dan uzaklaştırılmış, Sultan I. Mehmed, tahta geçtikten sonra buraları Bizanslılardan geri almış, böylece Türkler bölgedeki eski ticaret serbestliğine yeniden kavuşmuşlardır.

İstanbul'un fethinin ardından Fatih Sultan Mehmed, Üsküdar'dan kaçan Rumların yerine Anadolu'dan gelen Türkleri yerleştirmiştir. Aynı dönemde İstanbul'un iskan bölgelerinin yönetim açısından 4 kadılığa ayrılmasıyla Üsküdar'da bir kadılık olmuştur.

Üsküdar, 16. ve 17. yüzyıllarda gerçek anlamda bir ticaret merkezi haline gelmiştir. Önce Anadolu'ya, oradan da Ermenistan ve İran'a ulaşan ticaret yolu buradan başlamaktadır.

Sultan **III. Selim**, Eski Kavak Sarayı'nı yıktırarak yerine yeni Selimiye Kışlası'nı yaptırmıştır. Bu durum bölgenin askeri ve stratejik önemini arttırırken, aynı Pâdişahın Selimiye Mahallesi'ni kurması Üsküdar'ın Doğancılar'dan öteye, Haydarpaşa'ya doğru yayılmasını sağlamıştır.

Üsküdar'da bir sokak

Gerçekten de, 1900'lere gelindiğinde Üsküdar, Bağlarbaşı ve Nuhkapısı civarına kadar uzanan, yoğun ve kalabalık bir yerleşim yeri olmuştur.

14. yüzyılda oluşmaya başlayan ve fetih sonrasında tümüyle Müslüman kabristanı haline gelen "Karacaahmet Mezarlığı" da buradadır. Mezarlığa adını veren Bektaşi büyüğü Karaca Ahmed'in yanısıra, pek çok tarikat şeyhi Üsküdar'da tekke kurmuştur.

Üsküdar'ın Osmanlı dönemindeki önemli bir özelliği de her yıl Mekke ve Medine'ye gidecek hacı adaylarının oluşturduğu Surre-i Hümayun'un, merasimlerle buradan uğurlanmasıdır. Hacı adaylarını ve Sultanın Mekke şerifine gönderdiği armağanları taşıyan develer, uzun konvoylar oluşturarak buradan yola çıkarlardı. Düzenlenen bu merasimler, Üsküdar'a büyük bir canlılık getirmiştir.

Üsküdar İskelesi, Boğaz'ın, Anadolu yakasındaki en eski ve en işlek iskelelerindendir. Eskiden Üsküdar, Avrupa'ya geçmek isteyen Asyalıların son, Avrupa'dan Asya'ya geçenlerin de ilk ve tek büyük iskelesiydi. Üsküdar İskelesi'nin ehemmiyeti Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla bir parça kayboldu. Ardından Anadolu-Bağdat demiryolu da yapılınca iyice önemini kaybetti.

Üsküdar, camileriyle meşhur semtlerimizden biridir. Bölgenin tarihi siluetine en önemli katkılardan birini Mihrimah Sultan yapmıştır. Kanuni Sultan Süleyman'ın biricik kızı Mihrimah, buraya kendi adına bir Külliye inşa ettirmiştir. Mimar Sinan tarafından yapılan külliyenin camii bugün hâlâ faaliyettedir.

Bölgedeki bir diğer Mimar Sinan eseri de bugün bir alışveriş merkezine dönüştürülmüş olan Şemsi Paşa Külliyesi'dir.

1570-1579 yılları arasında yapılan Atik Valide Külli-

yesi, Üsküdar'ın yamaçlardaki sınırlarını çizmektedir. Külliye, caminin yanı sıra, büyük bir medrese ile darüşşifa, sıbyan mektebi, imaret, kervansaray ve hamamdan oluşmaktadır.

18. yüzyılda Sultan camilerinin Anadolu yakasına yönelmesiyle Üsküdar'da Yeni Valide Camii ve Ayazma Camii gibi yapılar inşa edilmiştir.

Eski İstanbul'un en önemli yerleşim yerlerinden biri olan semt, Osmanlı döneminde büyük imar faaliyetlerine sahne oldu. Zamanın Üsküdar kasabası, İstanbul Boğazı boyunca birçok yalı ile süslü idi. Üsküdar, İstanbul'un en yeşil ilçelerinden biridir. Fethi Paşa Korusu, Üsküdar'ın kuzeyinden başlayarak bütün sırt ve dik yamaçları kaplayan geniş bir koruluktur. Adını Tophane Müşiri Fethi Paşa'dan almıştır. Fethi Paşa, Sultan II. Mahmud ve Sultan Abdülmecid dönemlerinde valilik, elçilik ve nazırlıklarda bulunmuştur. Halk arasında "Kuzguncuk Korusu" olarak da anılan bölge, 26 hektar yüzölçümündedir. Koru halen Büyükşehir Belediyesi Bahçeler Müdürlüğü'ne bağlıdır.

İstanbul'daki başlıca eğitim ve kültür kurumlarından bir bölümü de semt sınırları dâhilindedir. Eskiden Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane binası olan ve daha sonra Haydarpaşa Lisesi'ne hizmet veren tarihi mekân günümüzde Marmara Üniversitesi'nin kullanımı içindedir.

Üsküdar meydanı (Mihrimah Sultan Camii)

Üsküdar'da bir sokak

Kandilli Rasathanesi, 1982'den beri Boğaziçi Üniversitesi'ne bağlıdır. Çamlıca Kız Lisesi, Kandilli Kız Lisesi ve Üsküdar Amerikan Lisesi de bölgedeki en eski eğitim kurumları arasındadır.

Semtin meşhur tarihi yapılarından birisi de Üsküdar Mevlevihanesi'dir. Şeyh el-Hac Sultanzâde Halil Numan Dede Bey tarafından 1792-93'te kurulmuştur. İstanbul'daki diğer mevlevihanelerden farklı olarak, taşradan gelen ve İstanbul'dan Anadolu'ya hareket eden dervişlerin konaklaması için tasarlanmış bir zaviyedir. Galata Mevlevihanesi 'nin yirminci postnişini olan H. Numan Dede, burada bulunan evini tadil ettirmek ve bu yapıya bir semahane ekletmek suretiyle ilk binayı meydana getirmiştir.

Üsküdar, vakıf sularıyla da ayrı bir öneme sahiptir. Vakıf sularının hemen hepsi Çamlıca eteklerinden getirilir. Üsküdar, Bulgurlu ve Ümraniye'deki, 1924 tarihli belgeye göre Üsküdar'da 158 çeşme, 19 sebil, 56 kuyu, 11 maslak, 35 su terazisi kaydedilmiştir.

Üsküdar'ın en önemli simgesi Kız Kulesi'dir. Bu zarif yapı, İstanbul Boğazı'nın ağzında ve sahilden 200 metre uzaktadır. Batılıların "Leandre" adını verdiği yapı fetihten sonra "Kızkulesi" adı ile anılmıştır.

Bugünkü kuleyi Sultan II. Mahmud yaptırmıştır. Kule, Osmanlı devrinde önce muhafaza kulesi olarak kullanıldığından oraya toplar konulmuş ve asker yerleştirilmişti. Sonra fener kulesi olarak kullanılmaya devam etmiştir.

Acıbadem Mahallesi

Başöğretmen Sokak

Üsküdar'ın Acıbadem Mahallesi sokaklarındandır. Acıbadem Caddesi'ni Yaprak Sokağa bağlayan, Yeşiloba ve Gül Sokakları ile kesişen bir sokaktır. Acıbadem Caddesi üzerinde Çamlıca Kız Lisesi'nin karşısından girilir, Gül, Yeşiloba ve Yaprak Sokaklar ile kesişmektedir. Gül Sokak ile Yaprak Sokak arasında yer alan bu sokak, adını 24 Kasım 1928'de yayımlanan Millet Mektepleri Talimatnamesi sonucu Mustafa Kemal'e verilen "Millet Mektepleri Başöğretmeni" sıfatının yaygınlaştırılması ile her ilçede bir öğretmene verilen "Başöğretmen" sıfatından almıştır. Sokağa Üsküdar'da oturan ilk başöğretmenin sokağı olduğu için bu isim verilmiştir.

Cerrah Saliha Sokak

Üsküdar'ın Acıbadem Mahallesi sokaklarındandır. Nuri Bey Caddesi'ni Güzeldere Caddesine bağlayan, Ali Paşa Sokak ile 3. Zeytinlik Sokak arasında ve bu iki sokağa paralel olan sokaktır. Sokağın geçmişteki ismi Yeşilova Sokak idi.

Sokağa ismi verilen Cerrah Saliha Hanım; Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'nde bulunan Maliyeden Müdevver Defterler ile 139 ve 144 Numaralı Üsküdar Şeriye Sicillerinde hakkında ilginç bilgiler yer alan Üsküdarlı bir hanım cerrahtır. Bu belgelerden 1622'li yıllarda Genç Osman döneminde yaşadığı ve Çingene asıllı olduğu anlaşılan Saliha Hanım; özellikle yaptığı başarılı fıtık ve yağ bezesi ameliyatları ile tanınmaktadır. Bu belgelere göre Saliha Hatun, Üsküdar'da kadın-erkek fark etmeden hastalarına hizmet vermekte, tedavi ücretinin yarısından fazlasını peşin almakta ve hasta tedavi sırasında ölürse sorumluluğu kabul etmediğine ve hasta sahiplerinin herhangi bir davasına muhatap olmayacağına dair onlardan rıza senedi almaktadır. Üsküdar Şeriye Sicillerinin 1623-1624 yıllarına ait kayıtlarından Küpeli kızı Saliha Hatun'un başarılı bir hanım doktor olduğunu, İstanbul içinden ve dışından pek çok kişinin

Eski Üsküdar'dan bir Sokak

Cerrah Saliha Sokak

şifa bulmak, sıkıntılarından kurtulmak amacıyla kendisine ameliyat için başvurduğunu ve bu tarihlerde onun 17'si fıtık toplam 18 ameliyat gerçekleştirdiğini öğrenmekteyiz. Saliha Hanım, gerçekleştirdiği on yedi fıtık, ameliyatı için zorluk derecesine göre 400 ile 3000 akçe arasında değişen farklı ücretler almıştı. Bir hastanın başındaki uru ise 300 akçe karşılığında aldığı görülmektedir. Ücretlerin yarısı peşin alınmakta, kalanlar için ise senet yapılmakta idi. Saliha Hatun'un ameliyat ettiği hastaları arasında Üsküdar, Aksaray, Unkapanı ve Galata gibi İstanbul'un merkez semtlerinden gelenlerin yanında; Mora, Eğriboz, Tırhala, Beyşehir, İnegöl, Derebozan, Erzurum, Sakız Adası, Arapkir gibi İstanbul dışından farklı yerlerden gelenler de vardır. Muhtemelen bunlar İstanbul'da bir yakınını ziyarete gelmiş ve onun ününü duyarak tedavi olmuş hastalardı. Tedavi ettiği hastalardan ikisi de yeniçeri ocağı mensuplarındandı.

Kaynak: (Üsküdar Şer'iye Sicilleri, 139/59a; 144/1a-1; 144/1a-2.) (Prof. Dr. Osman Çetin, Üsküdar'da bir kadın Cerrah, Küpeli Kızı saliha Hatun, Üsküdar Sempozyumu IV. Sayfa: 519-530)

Cüneyt Kosal Sokağı

Sokak adını, Tasavvuf Musikîmizin büyük üstadı bestekâr Cüneyt Kosal'dan almaktadır. Cüneyt Kosal, 3 Kasım 1931 tarihinde, İstanbul'un Sultanahmet semtinde dünyaya geldi. Babası Vedat Bey'in görevi sebebiyle, tahsiline Bolu Feyz-i Cumhuriyet İlkokulu'nda başladı.

İstanbul Şişli Ortaokulu ve Zonguldak Mehmet Çelikel Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Tıp Fakültesi'ne giren Cüneyd Kosal, mûsiki sevdasından dolayı eğitimini yarıda bıraktı. Annesi Sacide Hanım, mûsiki ile meşgul olmuş, bir müddet konservatuara devam etmiş sanatkâr ruhlu bir hanımdı.

İlkokul yıllarından itibaren güzel bir sese sahip olduğu için çevresinden de teşvik gören Cüneyd Kosal, lise son sınıfta eline geçen kanun enstrümanını çok sevdi ve kısa zamanda bildiği şarkıları çalabilecek duruma geldi. Üniversite yıllarında ses sanatçısı olarak Üsküdar Musikî Cemiyeti, Üniversite Korosu ve özel topluluklarda musikî çalışmalarını sürdürdü. Üniversite Korosu şefi Nevzat Atlığ tarafından kanun çaldığı öğrenilince, sazendeler arasına giren Kosal, bu tarihten itibaren ses sanatçılığını bıraktı ve kanun sanatçılığına ağırlık verdi. Askerlik hizmetinden sonra, İstanbul Radyosu müzik yayınlarında memur olarak görev aldı. Cüneyd Kosal'ın; Nişâbur makamında bir Mevlevî âyini, üç saz eseri, Ferahnâk-Aşiran makamında beste, ağır semâi, yürük semâiden oluşan bir takımı, bir durak, altı şarkı, iki köçekçe ve altmış sekiz ilâhi olmak üzere toplam seksen dört eseri mevcuttur. İlahiler, ilahi Güldestesi ve 99 Makamda İlahiler adıyla üç kitabı basılmıştır. Sertaç Tezeren tarafından önce tez olarak hazırlanıp 2007 yılında CD eki ile kitap haline getirilen; **Cüneyt Kosal Sanatı ve Hayatı** adlı bir biyografi çalışması bulunmaktadır. Hasan Tan İlköğretim Okulu bu sokaktadır.

Kaynak: (http://www.isam.org.tr/index.cfm?fuseaction=objects2.detail_content&cid=591&cat_id=5)

Cüneyt Kosal Sokak

Doğancı Sokak

Doğancı Sokak

Acıbadem Caddesi'ni Eczacı Necip Akar Sokağa bağlayan sokaktır. Akağaç ve Barış sokakları ile dört yol ağzı yaparak kesişir. Nişantaşı Yolu Sokağı'na paralel uzanmaktadır. Sokak adını Sultan II. Selim ve III. Murat'ın nedimleri Doğancı Hacı Ahmet Paşa'dan almaktadır. Doğancı Ahmet Paşa, Candaroğulları soyundan ve Kızıl Ahmet Paşa sülalesindendir. Osmanlı Sarayı'nda Enderun'dan yetişmiş; önce çakırcıbaşı, 1555 yılında büyük mirahor 1558'de Konya ve Rumeli Beylerbeyi, 1563'te de Şam Beylerbeyi, ikinci kez 1571'de Konya Beylerbeyi görevlerine getirilmiştir. Av merakından ötürü "Doğancı" ismi ile tanınmış olup 1577 yılında da vefat etmiştir. İstanbul ili, Üsküdar ilçesi, Aziz Mahmud Hüdâî Mahallesi Mektep Sokak'ta bulunan ve kendisinin sağlığında, 1576–1577 yıllarında Mimar Sinan'a yaptırdığı türbede yatmaktadır.

Evliya Çelebi'nin aktardığına göre, bu sokağın bulunduğu Doğancılar Semti adını, pâdişahların; ala doğan, akdoğan, delice, doğan çakırdoğan vb. av kuşlarını yetiştiren ve bu eğlencelerde hizmet gören Doğancılar Bölüğü'nden almaktadır. Bu teşkilat 40 kişilik bir cemaat olup Enderunların beşinci kısmı kabul edilmişlerdi. Başlarında bulunan genç ağaları **"Doğancı Başı"** adını taşımakta, pâdişah ava çıktığında neferleri ile birlikte onun maiyetinde bulunmakta idi. Üsküdar'daki Doğancılar Meydanı, **Doğancılar Ocağı**'nın ana mekânı idi. Üsküdar'ın yedi tepesinden biri üzerinde bulunan bu maruf ve ünlü meydan, Üsküdar İskelesi ile Kadıköy yolu üzerindedir. Öte yandan Üsküdar'da pâdişahın kaldığı Doğancılar Sarayı'nın da bu meydanın yanında olduğu rivayet edilmektedir. Bu saraydan bugüne en küçük bir iz bile kalmamıştır.

Kanuni Sultan Süleyman döneminde, Çakırcıbaşı Hasan Paşa Camii'nin yapılmasıyla iskân edilen bu semtte, sefer sırasında, pâdişahların ve serdarların önünde çok parlak merasimler yapılırdı. Doğancılar Meydanı'nda yapılan resmi geçide, ordunun ihtiyacını karşılamak amacı ile sefere katılan bir çok sanat ehli ve esnaf katılırdı. Aynı zamanda, her sene recep

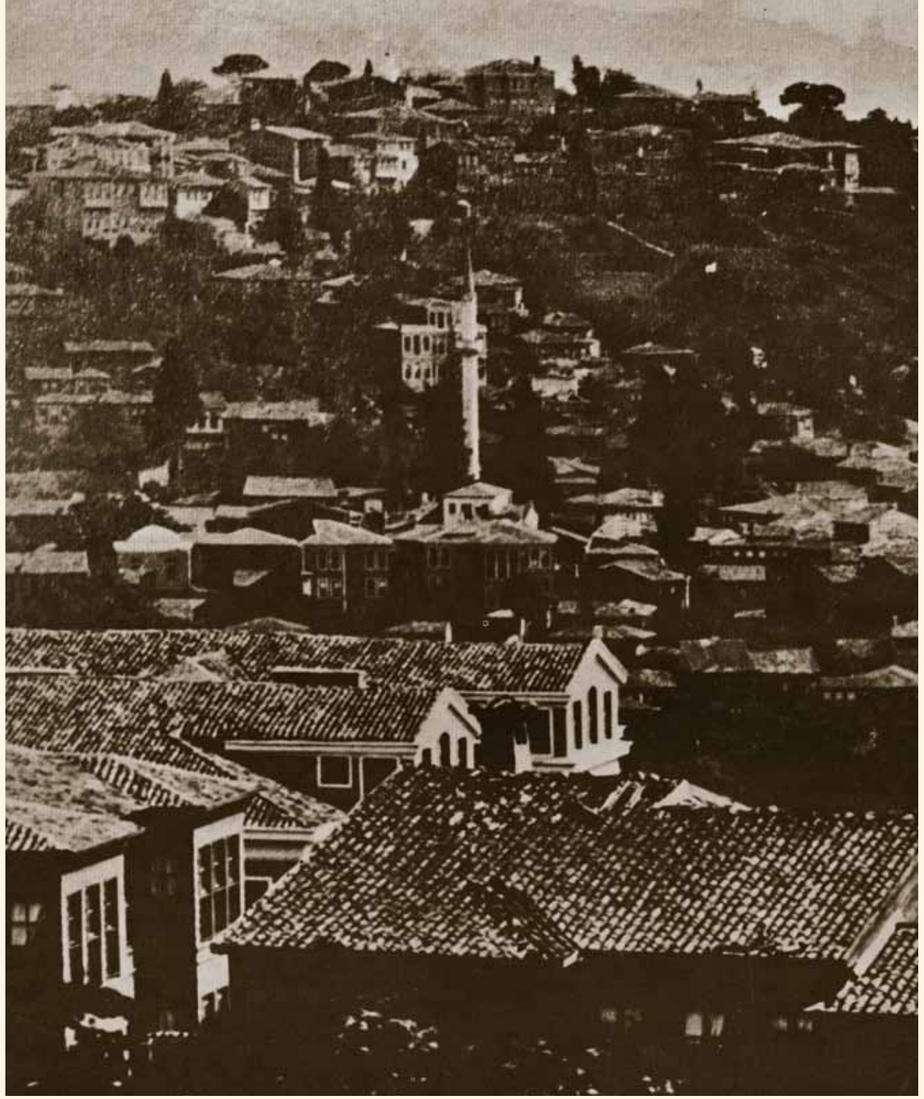

Üsküdar'dan Sultantepe'ye bakış (20. Yüzyıl başı)

ayının 12. günü Sürre Alayı'nın ikinci durağı Doğancılar Meydanı olmakla beraber Topkapı Sarayı'nda yapılan merasim Üsküdar'da da aynen tekrarlanmakta idi. Doğancılar Meydanı, Ahmet Çelebi'nin Galata Kulesi'nden uçuşuna da tanıklık etmiş ve Çelebi binlerce Üsküdarlının gözleri önünde bu meydana inmişti. Burada ayrıca bir de meşhur **"Bekâr Hanı"** mevcuttu.

Doğancılar Meydanı'nın batı tarafında, bugün Sosyal Sigortalar Dispanseri'nin bulunduğu yerde, Üsküdar Mutasarrıflığı makamı olan büyük bina vardı. Bu görkemli, üç katlı ahşap yapı 1918 tarihinde, mütareke devrinin işgaline uğramış bulunan Paşakapısı mevkiindeki Üsküdar Müşirliği Dairesi'nin İngiliz askerlerince kasten ateşe verilmesi sırasında yanmıştı. Genişleyen yangın, bütün bu havaliyi ve Halk Caddesi'ni yok etmişti. Binanın geniş arsası ve ortasındaki yüksek taş duvar 1973 senesine kadar duruyordu. Daha evvel bu yerde pâdişahların muhteşem, kırmızı otağlarının kurulduğu sanılmaktadır. "Doğancılar Sarayı" da burada idi.

Üsküdar'ın yönetim amirleri olan Üsküdar Çorbacısı ve Üsküdar Ustasının konaklarının da bu meydanın civarında olduğu rivayet edilmektedir. Sürre Alayı'nın gönderilmesi sırasında, bir veya birkaç gece bu konakta ve daha sonra da mutasarrıflık binasında kaldığı bilinmektedir. Üsküdar'ın yüzyıllar boyu devam eden "Cuma Pazarı", 1918 tarihine kadar burada kurulurdu. Daha evvel bu pazarın, Mihrimah Sultan Camii önünde kurulduğunu Eremya Çelebi'nin (1637-1695) "İstanbul Tarihi" adlı eserinden öğrenmekteyiz. 1919 yılında Doğancılar Parkı'nın yapılması ile pazar, evvela Uncular Caddesi'ne ve daha sonra da Hüdâî Efendi Camii önüne ve sonra Esvapçı Sokağı'na nakledilmiştir. Üsküdar'ın en meşhur eczanesi de Doğancılar Meydanı'nda idi. Burada Nevruz macunları satılır ve ayrıca bir de zayiçe (yıldızların belli zamandaki yerlerini ve durumlarını gösteren cetvel) dağıtılırdı. Bu zayiçelerden birinde verilen bir tarihte güneşin Hamel burcuna gireceği ve Nevruz-i Sultani itibar olunacağı ve bu şifa macunu böyle bir günde yenilirse dertlerin giderileceği ve ferahlığın geleceği yazılmıştı.

Bugün Doğan Lisesi olan eski Üsküdar Emlak Vergi Dairesi'nin bulunduğu yerde de, sonradan "Aypark Sineması" olan "Dilküşa Tiyatrosu" vardı. Doğancılar Meydanı 1908-Meşrutiyet'in ilanından hemen sonra bayram yeri kabul edilmiş ve bir müddet sonra da 1919 senesinde parkın yapılması üzerine bayram yeri Duvardibi'ne nakledilmiştir. Parkın yapılması sırasında Doğancılar Camii kıblesi tarafında olan mezarlık da şimdiki yerine nakledilmiştir.

"Doğancılar Parkı", Cemil Paşa'nın (Topuzlu) şehreminliği (Belediye Başkanlığı) sırasında, Mimar Vedat Tek Bey (1873 -1942) tarafından tanzim ve inşa edilmiştir. Cemil Paşa, Üsküdarlı olup 1868'de Salacak'ta doğmuştur. Cemil Paşa Doğancılar Parkı'nı, 5 Mayıs 1919/28 Şubat 1920 tarihlerinde ikinci şehreminliği zamanında gerçekleştirmiştir.

Eczacı Necip Akar Sokak

Acıbadem Caddesi'ni D-100 karayoluna bağlayan "L" şeklinde bir sokaktır. Akağaç ve Barış sokakları ile kesişir. Yurtseven Sokağı'na paralel uzanmaktadır. Üsküdar Acıbadem Mahallesi'nin Nişantaşı Yolu Sokak ve Çamlıca Köprülü Kavşağı arasında yer alır. Sokak adını ülkemizin önemli eczacılarından ve **Gripin**'in mucidi **Eczacı Necip Akar Bey**'den almaktadır.

Necip Bey; 1904'de Nizip'te dünyaya gelmişti. Tahsiline ailesinin göçtüğü İstanbul'da başladı. Vefa Lisesi'nden sonra 1924'de Eczacılık Mektebi'nde mezun olmuştu. Eczacılık Mektebinde öğrenci iken; Bayezid Divanyolu'ndaki bir eczanede, adaşı Eczacı Necip Özgür Bey'in yanında kalfa olarak çalışırken ilaç; diş macunu, krem vb. yapımını öğrenmişti. Mektebi bitirdiği 1924'de Türkiye'nin ilk yerli diş macununun patentini almıştı: **Necip Diş Macunları**! Ağabeyi Cemil Akar'la ortak olarak onun adına ürettiği "Şampuan Cemil" ve kendi adını kullandığı **"Necip Bey Kremi"** ve "Necip Diş Macunu" gibi ürünler çıkarmıştı, ancak başarılı olamamıştı. Bunun sonucu da Akar ailesi İstanbul'u terk etmek zorunda kalmıştı. Askerlikten sonra ağabeyi Cemil Akar'la beraber yeniden İstanbul'a dönmüştü. O yıllarda İstanbul piyasasına hâkim olan bir başka diş macunu markası vardı: Dandolin. Ona rakip olarak radyodan etkilenerek "Radyolin" ismini koyduğu yeni bir marka ile yeniden diş macunu üretimine başlamışlardı. Radyolin'i tanıtmak için Türkiye'de ilk afiş reklamını da Necip Bey kullanmıştı. Cemil ve Necip Akar kardeşlerin Radyolin ile yakaladıkları başarı yıllık 37.000 düzine, yani yaklaşık 500.000 tüp diş macununa ulaşmıştı. Radyolin Diş Macunu Türkiye'de uzun yıllar rakipsiz kalmıştı.

Ülkeyi saran grip hastalığına karşı tek tabletlik **Gripin** adlı bir ilacın üretimine başlayan Akar, 1935'de Cağaloğlu Cemal Nadir Sokak'ta üretime başladığı Gripin'le satış rekorları kırmıştı. Gripin, köylere kadar uzanan şöhretiyle, bir anda milli ilacımız oluvermişti. 1950 yılında Akar kardeşlerin ticarette yolları ayrılmıştı. Radyolin Diş Macunları'nı ağabey Cemil

Eczacı Necip Akar Sokak

Akar almış, Necip Bey'e ise Gripin kalmıştı. Artık Necip Bey'in tüm ilgisi Gripin'de olacaktı. Ancak Necip Akar yalnızca bununla yetinmemişti. Türkiye'nin ilk yerli sabunu olan Puro Temizlik Sabunu'nu o üretmişti. Yine reklam konusunda bir ilke imza atan Necip Akar, İstanbul üzerinde uçaktan küçük sabun paketçikleri atarak bu yeni ürünün tanıtımını yapmıştı.

Puro marka sabunlarını ve ilk yerli temizleme tozu olan "Fay"ı da o üretmişti. 1955'de Aspirin terkibinde grip ve nezle için kullanılan "Opon"u çıkarmış ve bu da yapılan yoğun reklâmlar sayesinde çok tutulmuştu.

Necip Bey'in bu koşuşturmayla süren ilginç yaşamı, 1957 yazında trajik bir şekilde son bulmuştu. Çalışmayı olduğu kadar eğlenmeyi de seven Necip Bey, sıcak bir Haziran akşamı arkadaşlarıyla motor gezisine çıkıp, Heybeliada'ya gitmişti. Oradan dönüşte bir deniz kazasında, denize düşen bir arkadaşını kurtarmak isterken 18 Haziran 1957'de hayatını kaybetmişti.

Erol Günaydın Sokak

Sokağa adı verilen, ünlü tiyatro sanatçısı Erol Günaydın 1933 yılında Trabzon'da dünyaya geldi. Tiyatroya Galatasaray Lisesi'nde başlayan Günaydın, 1955'te Haldun Dormen Cep Tiyatrosu' nda "Papaz Kaçtı" adlı oyun ile profesyonel aktörlük hayatına başlamıştır. 1960'da ilk sinema filminde oynayan Erol Günaydın, elli yılı aşkın sanat hayatında çok sayıda film ve tiyatro oyununun yanısıra sevilen dizilerde de rol aldı. Geleneksel Türk Tiyatrosuna vukufiyetiyle öne çıkan Günaydın, kimilerince meddah geleneğinin son temsilcisi olarak kabul edilir.

15 Ekim 2012 tarihinde İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetmiştir. 17 Ekim 2012 tarihinde Teşvikiye Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından Feriköy Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Faik Bey Mescidi Sokak

Derya Sokak ile Faik Bey Sokak arasında yer almaktadır. Ayrıca Lise Sokak ile de kesişmektedir. Buraya eskiden beri **"Çifte Cevizler"** mevkisi de denilmektedir. Sokağın adı burada bulunan Faik Bey Mescidi'ni de yaptıran ve Sultan II. Abdülhamid döneminde İstanbul Belediyesi "Esnaf Müfettişliği" görevinde bulunan Hacı Ahmet Faik Bey'den gelmektedir. Faik Bey'in Üsküdar'da ikisini inşa, ikisini de ihya ettirdiği dört önemli hayır eseri vardır: Mektep, mescit ve iki çeşme. Şehremaneti Esnaf Müfettişi Hacı Ahmet Faik Efendi, ilk olarak Üsküdar'da bir mektep yaptırdı. 27 Nisan 1896 tarihli bir belgeye göre "Ahmet Faik Efendi'nin iptidai mektebi olmak üzere Maarif'e bıraktığı Üsküdar'daki Toygar Tepesi'nde bulunan binasına kendisinin adı verilerek, buraya bir muallim tayin edildiği" bildirilmektedir. Bu arada 31 Aralık 1905'de Sultanın iradesi ile İstanbul Belediyesinde de başarılı çalışmalar yapan Dokuzuncu Daire-i Belediye Esnaf Müfetti-

Erol Günaydın Sokak

Üsküdar'da Bir Sokak - 1898

şi Faik Bey'in sahip olduğu rütbenin bir derece terfii için emir çıkmıştı. 24 Aralık 1906 tarihli bir başka belgeye göre de; Şehremaneti Esnaf Müfettişi Elhac Ahmet Faik Efendi'nin Üsküdar'da bir mektep yaptırarak Maarif'e bağışladığı" bildirilmektedir.

Günümüzde **"Faik Bey Camii"** olarak da bilinen mescit bu sokakta inşa edilmiştir. Mescit; Acıbadem Caddesi ile Koşuyolu Caddesi arasında, bir vadi içinde ve Çiftecevizler ismi ile anılan yerdedir. Önünden İbrahimağa deresinin geçtiği camiin kıble tarafında Çiftecevizler Mesiresi bulunmaktadır. Ahşap olan asıl cami, 1975 tarihinde kâgire dönüştürülmüştür. Bu onarımda ahşap iki sütun üzerine oturtulan, dışa taşmalı mihrap kısmı kaldırılarak niş haline sokulmuştur. Camiye dar bir taşlıktan, eskiden ahşap, şimdi mozaik olan merdivenle çıkılır. 1975 tarihinden evvel ahşap minaresi yıkılmış bulunduğundan, camiin yanındaki kurumuş bir meşe ağacının gövdesi üzerine yerleştirilmiş bir tahta balkondan ezan okunmakta idi. Son tamirde camiin sağ tarafına tuğladan yüksek bir minare yapılmıştı. Aydınlık ve şirin olan mabedin minberi ahşaptı. Caminin hiç bir yerinde yapıldığı tarihi belirten bir kitabe yoktu. Ancak Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan 20 Ocak 1910 tarihli bir belgeye göre, Esnaf Müfettişi Hacı Ahmet Faik Efendi Üsküdar'da inşa ettirdiği Cami-i Şerif'e gelir temini için vakfettiği yerleri Vakıflara bildirmişti.

Faik Bey, Üsküdar'da Tunusbağı Çeşmesini de tamir ettirmişti. Çeşmenin üzerinde bulunan 8 Ekim 1907 tarihli bir kitabede; bu çeşmenin "Onuncu Daire-i Belediye Esnaf Müfettişi Seyyid Hacı Faik Bey" tarafından ikinci kez tamir ettirildiği bildirilmekte idi. Bu çeşme adı bilinmeyen bir hanım tarafından asırlar önce yaptırılmıştı. Yaptırdığı iki tamirattan dolayı çeşme "Faik Bey Çeşmesi" olarak da bilinmekte idi. Faik Bey'in ihya ettirdiği bir başka çeşme de Tunus Bağı Caddesi üzerinde Ethem Paşa Sokağı'nın birleştiği yerde bulunan ve 1681'de inşa edilen, banisi belli olmayan **Şehit Süleyman Paşa Çeşmesi** idi.

Bu sokak çevresinde bulunan en önemli tarihî eser şüphesiz ki eski Hicaz Valisi ve Bahriye Nazırı **Ahmet Ratıp Paşa**'nın Köşkü idi. Ahmet Ratıp Paşa (1845-1914) Üsküdarlı olup, Şemsipaşa'da Kaptan-ı Derya Mahmud Paşa'nın yalısında doğmuştu. 31 Mart (1909) Vakası'ndan sonra "İstibdad"ın sembol isimlerinden olduğu iddiası ile Çamlıca'daki köşkünden alınarak Bekirağa Bölüğü'nde hapsedilmiş ve daha sonra da Midilli Adası'na sürülmüştü. Bir müddet sonra para karşılığında salıverilen Ahmet Ratıp Paşa, 1914'te Üsküdar'da vefat etmişti. Ahmet Ratıp Paşa'nın ahşap, dört katlı ve beyaz boyalı bu muhteşem köşkü bir bahçe içinde olup çok güzel bir manzarası vardır. Uzaktan bakıldığında uçmaya hazırlanan bir kartalı andıran bu muazzam yapının arka bahçesi Faik Bey Mescidi Sokağı'na kadar uzanmakta idi. Buraya yüksek bir istinat duvarı yapılmıştı. Bina, çok kıymetli ve zengin malzeme ile inşa olunmuştu. Tarihî muhteşem binada 54 oda vardı. Bu yazlık köşk Mimar Kemaleddin Bey tarafından yapılmıştı.

Ahmet Ratıp Paşa Köşkü, Paşa'nın ölümü sonrası bahçesi ve bütün müştemilâtı ile beraber, o devrin Maarif Nazırı Şükrü Bey tarafından bakanlık adına -okul yapılması şartı ile- satın alınmıştı. Burada, 13 Aralık 1914'te **Acıbadem Yatılı Numune Kız Lisesi** açılmış ve bu okul için Almanya'dan şüvesterler ve kadın mürebbiyeler getirilmiş, okul malzemesi ve mobilyaları da çok lüks bir şekilde hazırlanmıştı. Bütün bu çalışmalara rağmen okul kısa zamanda kapanmış ve yerine Kız Sultanîsi açılmıştı. Bu okul da Cumhuriyet dönemine kadar devam etmiş ve 1922'de tekrar kapanarak yerine bu kez bir kız ortaokulu açılmıştı. Bir ara tekrar kapanan okul, 1938'de Çamlıca Kız Lisesi adıyla yeniden öğretime başlamıştı. Ahmet Ratıp Paşa Köşkünün, etrafındaki tarihi köşklerden hemen hemen hiç birisi bugün mevcut değildir. Bunlardan biri meşhur kumandanlardan Esat Paşa'ya (1862 Yanya - 1938 Karacaahmet) ait idi. Esat Paşa'nın büyük köşkü yakın zamanlarda yıkılmıştır. Dâhiliye Müsteşarı Celâl Bey'e ait olup sonradan torunu Ali Fuat Türkgeldi Bey'e (1867 Acıbadem - 1935 Yahya Efendi) intikal eden köşkten de eser kalmamıştır.

Kaynak: (Ahmet Uçar, İstanbul'un Sokak İsimleri Tarihi, Us Medya Kültür Yay., İst. 2010 S. 546)

Kekevi Sokağı

Kekevi Sokağı

İstanbul'un en dik yokuşlarından biridir. Nişantaşı yolunu Hasan Tan İlköğretim Okulu önünden Gül Sokağa bağlar, Kardeş Sokak ve Balözü sokaklarla kesişir. Bir yanında, Çamlıca Göğüs Hastalıkları Hastanesi'nin bahçe duvarını takip eden bir yoldur. Bu sokak adını ünlü şair ve söz yazarı Şükrü Kekevi'den almaktadır. Şairin, yaklaşık beşyüzü bestelenmiş ikibini aşkın şiiri mevcuttur. Şarkı ve türkü formatında, 150 kadarı Mesam kayıtlarındadır. Sözlerini yazdığı eserler, bir çok ses sanatçısı tarafından yorumlanmış, kulaklarda yer etmiştir.

Lise Sokağı

Bu sokakta bulunan **Çamlıca Kız Lisesi**'nden adını alır. Çamlıca Kız Lisesi'nin ilk binası Küçük Çamlıca'da dört katlı ahşap bir binadır. Bu bina II. Abdülhamid devrinin son senelerinde Hicaz Umum Valisi, Müşir Ahmet Râtıp Paşa tarafından bir köşk olarak yaptırılmıştır. Eski salnamelerde yapılan araştırmalar, Ahmet Râtıp Paşa`nın Abdülhamid devrinin en gözde ve en zengin İnsanlarından biri olduğunu göstermektedir. Ahmet Ratıp Paşa (1845-

Lise Sokağı

Lise Sokağı

1913) Üsküdarlı olup, Şemsipaşa'da Kaptan-ı Derya Mahmud Paşa'nın yalısında dünyaya gelmiştir. Bahriye mektebinde okumuş ve sonra ferik olmuş, 1 Aralık 1882'de üç gün süren Bahriye Nazırlığı görevine atanmış ve sonra uzun müddet devam eden Hicaz Valiliği'ne getirilmiştir. Bu görevde iken Mekke Şeyhülharemliği vazifesini de görmüştür. Bu vazifelerde gösterdiği kötü idareden dolayı "Haccâc-ı Hüccâc" lâkabı takılan Ratıp Paşa, 31 Mart (1909) Vaka'sı'ndan sonra 'Sanadid-i İstibdat' namı altında toplanan istibdat erkânı arasında Çamlıca'daki köşkünden alınarak Bekirağa Bölüğünde, hapsedilmiş ve daha sonra da Midilli Adası'na sürülmüştü. Bir müddet sonra para karşılığında salıverilen Ahmet Ratıp Paşa 1914'te ölmüştür.

Uzaktan bakıldığında uçmaya hazırlanan bir kartalı andıran Râtıp Paşa Köşkü'nün kademeli arka bahçesi Faik Bey Mescidi Sokağı'na kadar uzanır. Buraya yüksek bir istinat duvarı yapılmıştır. Bina, çok kıymetli ve zengin malzeme ile inşa olunmuştur. Merdiven korkulukları kesme ve son derece kıymetli Bakara kristalindendir. Bütün kapıların ve pencerelerin üzeri oyma şekillerle bezenmiştir. Bütün ahşap aksamı Viyana'da yapılarak getirilmiştir. Ahmet Râtıp Paşa'nın yazlık köşkü, 30.929 metre karelik büyük bir bahçe içindedir. Yapının bütün kapı ve pencereleri, oyma sanatçıları tarafından bir kuyumcu hüneriyle, mücevher gibi işlenmiştir. Merdiven başlarında kristal avizeler vardır. Duvarlarla tavanların birleştiği yerde, son derece zarif, ince mimarî süslemeler odaları fırdolayı çevirmiştir. Çinili banyo ise, tam anlamıyla bir sanat şahaseridir. Tarihî muhteşem

binada 54 oda bulunup bunların bir kısmı, bugün burada eğitim vermekte olan Çamlıca Kız Lisesi'nin yemekhanesi ve yatakhanesi olarak kullanılmaktadır. Bu binanın mimarı, İstanbul`da Dördüncü Vakıf Hanı`nın Ankara`da Gazi Enstitüsü`nün mimarı meşhur Mimar Kemalettin`dir. 1908 Meşrutiyeti`nin ilanından sonra bina, bahçesiyle ve bütün müştemilatıyla zamanın Maarif Nâzırı Şükrü Bey tarafından bakanlık adına satın alınmıştır. İkinci Meşrutiyet Devri`nin ilk senesinde bu bina bir kız lisesi olarak açılır. Almanya`dan hemşireler ve kadın mürebbiyeler getirilir. Okul malzemeleri ve mobilyalar da bu vaziyete göre tanzim edilir. Fakat yalnız lüks gayesiyle açılan kurumlar yaşayamadığı gibi bu müessese de yaşamamış ve kapatılmıştır.

Bir müddet sonra burada memleketimizin mektepleri tipinde bir İnas Sultanisi (kız mektebi) açılmış ve sultaniyelerin liseye çevrildiği zaman bu mektebe lise denilmiştir. Çamlıca İnas Sultanîsi veya Çamlıca Kız Lisesi uzun müddet çalışmış ve İstanbul`un kurtuluşu gününe kadar eğitim faaliyetlerine devam etmiştir.

Cumhuriyet devrinde kapanmış, yerine kız ortaokulu açılmıştır. Bu okul da 1934`e kadar ayakta kalabilmiştir. Çamlıca Kız Lisesi 1939`da yeniden açılmıştır. Okul, 2008 yılında Çamlıca Kız Anadolu Lisesi`ne dönüştürülmüştür.

Kaynak: (İbrahim Alaettin Gövsa, Meşhur Adamlar, s. 994-1315) (Y. Yavuz, Mimar Kemalettin Bey, ODTÜ Mimarlık Fak. Der. Cilt:7 Sayı:1 Bahar 1981)

Nişantaşı Yolu Sokak

Nişantaşı Yolu Sokak

Acıbadem Caddesi'ni Barış Sokağa bağlar. Sokak adını Ahmet Celâleddin Paşa'nın köşkü yakınlarında bulunan ve hala ayakta olan "Nişantaşı"ndan almaktadır.

Ahmet Celâleddin Paşa Köşkü, Acıbadem Semti'nin üst taraflarında, Kadıköy yönünden gelindiğine göre, Küçük Çamlıca-Acıbadem yolunun sağ tarafında, Çamlıca-Nişantaşı yolunun da, 500 m. kadar güneyindedir.

Nişantaşı Yolu Sokak

Rauf Paşa Sokak

Ayazma Camii önünde ve bugün mevcut olmayan Ayazma İskelesi yanında kendi adıyla bir yalısı olan Selimpaşa'nın köşkü de Nişantaşı mevkiinde olup bağı pek ünlü idi. Uzun bir ömür süren Paşa, 89 yaşında olduğu halde bu köşkte vefat etmiştir.

Rauf Paşa Sokak

Rauf Paşa Hanı Sokak ile Genç Sokak arasında yer almaktadır. Menekşe ve Ahududu Sokakları ile kesişmektedir. Acıbadem Caddesi'nin paralelinde uzanmaktadır. Sokak, Rauf Paşa Hanı Sokak ile Genç Sokak arasında yer almaktadır.

Rauf Paşa'ya ait köşk; Küçük Çamlıca'da, Küçük Çamlıca Caddesi, Rauf Paşa Hanı Sokağı ile Acıbadem yolunun çevrelediği geniş alanın içinde idi. Sultan II. Abdülhamid'in Hassa Müşiri de olan Rauf Paşa, burada tam bir çiftlik hayatı yaşamış ve Avrupa'dan getirttiği aletlerle modern ziraat de yapmıştı. Üç katlı köşkün alt katı kâgirdi. Önünde büyük bir havuz vardı ki, bugün de mevcuttur. Bu muhteşem yapı 1935'de yıkılmıştır. Bu konağın az ilerisinde ve Philips mağazasının bulunduğu yerde, aile kabristanı Üsküdar'da olan **Müşir Namık Paşa'**nın ahşap konağı bulunuyordu.

Kaynak: (Haluk Y. Şehsuvaroğlu, XIX. Asırda Camlıca Köşkleri ve Sarayları, Akşam, 10 Eylul 1947) (H. Şehsuvaroğlu, XIX. Asırda Osmanlı Sarayında israf ve Sefahat, Akşam, Ekim 1947)

Rauf Paşa Hanı Sokak

Pırtat Sokak ve Rauf Paşa Çıkmazı'nı Acıbadem Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Palmiye ve Beyazgül sokakları ile de kesişmektedir. Kısmen Acıbadem Caddesi ile Rauf Paşa Sokak arasında ve bu ikisine paralel uzanmaktadır.

Sokağa adı verilen Şerif Mehmed Rauf Paşa (d. 1838 İstanbul -ö. 1923) 1838 yılında İstanbul'da doğmuştu. **Bosna Valisi Osman Şerif Paşa**'nın oğludur. İki yıl Paris'te eğitim gördükten sonra Tercüme Odası'nda göreve başlamıştı. Beyrut, Bitlis, Elazığ, Şam, Erzurum ve Selanik valilikleri de yapmıştı. II. Meşrutiyet'in ilanından hemen sonra 19 Temmuz 1908 - 27 Temmuz 1908 günleri arasında İstanbul Belediye başkanlığı (şehreminliği) yapmıştı. Daha sonra Halep ve Aydın valiliklerinde bulundu. Ahmed Tevfik Paşa hükümetinde kısa bir süre Dâhiliye Nazırı olacaktı. Sonra Mısır Fevkalade Komiserliği görevi de yapmıştı. Şura-yı Devlet başkanı, sonra da Ayan Meclisi başkanı olmuştu. 1923 tarihinde Çamlıca'daki köşkünde vefat etmiştir.

Rauf Paşa Hanı Sokak

Kaynak: (Gültekin Oransay, Osmanlı Devleti'nde Kim Kimdi?, Küğ Yay. Ankara 1969 S. 255, 258, 262)

Şehit Fethi Sokak

Sokağa adını veren Fethi Bey, işgal yılları kahramanlarındandır. O acılı günlerde ismi bir sembol oldu. Adına daha sonra okullar yapıldı. İsmi caddelere verildi. "İzmir'de Türk Mührü" adlı eserde kendisinden şu satırlarla bahsedilmektedir: "Başarılı asker **Miralay Süleyman Fethi Bey** İstanbul doğumlu. Askeri okullarda okudu. Pangaltı Harbiye Mektebi ve Harp Akademisini bitirdi. 1900 yılında piyade kurmay yüzbaşı oldu. Selanik'te ve Hicaz Tümeninde görev yaptı. 1915'te Kurmay Albay oldu. Doğu cephesinde bulundu. 1916-17 Kış Mevzii muharebelerinde tümen komutanı olarak başarılı bir mücadele verdi. Bir ara Mustafa Kemal ve İnönü ile birlikte çalıştı 1917 kışında ağır bir romatizma geçirdi. El ve ayaklarında kısmi felç oluştu. 1918'de İzmir 4. Kolordu Asker Alma Heyeti Başkanlığına getirildi. 8. Kolordu Komutanlığına vekalet etti. 15 Mayıs 1919 günü Yunan ordusu İzmir'i işgal etmeye başladı. Süleyman Fethi Bey tutuklandı. Sürüklenerek Pasaport'a getirildi. Burada rıhtım boyunda başka Türk subaylarını da toplamışlardı.

Hepsini tek sıra dizdiler. Yunan savaş gemileri limandaydı. İşgalden sevinç duyan yerli Rumlar alanı doldurmuş sevinç çığlıkları atıyorlardı. Bir Yunan subayı, Türk subaylarından her biri önünde duruyor, "Zito Venizelos!" (Yaşasın Venizelos!) diye bağırmasını emrediyordu. Sıra Fethi Bey'e geldi. O, emri yerine getirmedi, "Zito Venizelos" demedi. Yunan subayı buyruğunu birkaç kez tekrarladı. Fethi Bey duymamış gibi davrandı. Fethi Bey'in omuzlarındaki albaylık apoletlerini sökmek istemesi üzerine, elini şiddetle itti. "Onları sen takmadın ki sen sökesin!" diye bağırdı. Bunun üzerine, Yunan subayı emir verdi. Fethi Bey'i süngülemeye başladılar. Aldığı birçok süngü darbesiyle yere yıkıldı. Kahramanımızın ağır yaralı vücudu güçlükle alındı, İtalyan hastanesine kaldırıldı. 23 Mayıs 1919 günü şehit oldu. Emir Sultan haziresine defnedildi. Yıllar sonra kırık vaziyette bulunan kabir taşı Agora Açıkhava Müzesine götürüldü. Kabir taşındaki yazıyı Necmi Ülker yayımladı. "Diri ve Baki olan Allah'tır. Büyük şehit, Genelkurmay albayı Süleyman Fethi Bey. Kadiri tarikatı büyüklerinden Aydınoğlu Dergahı irşad görevlisi Şeyh İzzi Efendi'nin oğlu idi. 4. Kolordu Asker Alma Heyeti başkanı iken Yunan işgali esnasında İzmir'de şehit düştü. Kendisi faziletli biriydi. Ayrıca şehitlik hikayesi olağanüstüdür. İsmi genç ihtiyar herkesin hatırasını süslemelidir. Lillahil Fatiha. 23 Mayıs 1335/1919."

Kaynak: (Cahit Telci, Necmi Ülker, Turan Gökçe, Vehbi Günay, İzmir'de Türk Mührü, Şenocak Yay. İzmir 2008)

Şehit Şükrü Sokak

Uzunçayır Caddesi ile Alper Sokak arasında ve bu ikisine paralel olarak uzanmaktadır. Sokak, İngilizlerin Mudanya'ya asker çıkardıkları 25 Haziran 1920 Cuma günü, yanına aldığı birkaç er ile birlikte Mudanya'yı savunan, bir düşman binbaşısı ve üç düşman askerini öldürüp, kendisi de şehit olan **Canip oğlu Şükrü Çavuş**'un adını taşımaktadır.

Şehit Şükrü Sokak

Şehit Fethi Sokak

Şevket Paşa Sokak

Şevket Paşa Sokak

Üsküdar'ın Acıbadem Mahallesi sokaklarından olan Şevket Paşa sokağı Acıbadem Caddesi ile Günal ve Uzunçayır sokaklarını birbirlerine bağlamaktadır. Sokağa adını veren **Mahmud Şevket Paşa** son dönem siyasi tarihimizin meşhur isimlerinden biridir. Mahmud Şevket, İlk eğitimini Bağdat'ta gördükten sonra İstanbul'a gelmiş ve 1882'de kurmay yüzbaşı olarak Mekteb-i Harbiye'yi bitirmiştir. Önce Girit'te daha sonra Mekteb-i Harbiye'de öğretmenlikten sonra bir süre **Baron von der Goltz**'un maiyetinde çalışmıştır. Sırasıyla kolağası (1884), binbaşı (1886), kaymakam (1889), miralaylığa (1891) ve 1899'da mirlivalığa (tuğgeneral) yükseltildi. Yurtiçinde ve yurt dışında birçok vazifede bulunan Paşa 1901'de ferik olarak Kosova valiliğine atanmıştı. İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra Selanik'te bulunan 3. Ordu Komutanlığına atanmış ve bu sırada 31 Mart Olayı'nın çıkması üzerine 1909'da İstanbul'a gelerek sıkıyönetim ilan etmişti. **İbrahim Hakkı Paşa** kabinesinde harbiye nazırı, 23 Ocak 1913'de İttihat ve Terakki'nin gerçekleştirdiği hükümet darbesinden sonra (Babıâli Baskını) sadrazamlığa yükselmiştir. Dört ay on dokuz gün sadrazamlığı dönemde birçok iç ve dış mesele ile uğraşan Paşa; 11 Haziran 1913 günü Bayezid Meydanı'nda makam otomobilinin içinde iken uğradığı silahlı saldırı sonucu hayatını kaybetmiştir. Türbesi Mimar Kemaleddin Bey tarafından yapılan paşanın kabri, İstanbul Şişli Hürriyet-i Ebediye Tepesindedir. Suikast sırasında içinde bulunduğu otomobil ve diğer eşyaları İstanbul Harbiye'deki Askeri Müze'de sergilenmektedir.

Uzunçayırıyolu Sokak

Acıbadem Caddesi üzerinde Şevket Paşa sokak ile Günal Sokak'ın kesiştiği sokaktan başlayarak yokuş aşağı devam eden sokaktır. Sonbahar Sokak, Yaprak Sokak ve Şehit Fethi sokaklarla kesiştikten sonra Necip Bey Sokak'ta sona erer.

Bugün Ankara asfaltının üzerinden geçtiği alan üzerinde bir zamanlar Uzunçayır Mesiresi bulunuyordu. Temiz havası nedeniyle özellikle ciğer hastalarına tavsiye edilen bir sayfiye, mesire ve dinlenme yeri olarak nam salmıştı. Pâdişahların ödüllendirmek istedikleri kişilere bu bölgeden arazi bağışladığı, kendilerinin de Uzunçayır'a av ve eğlence için sık sık geldikleri bilinmektedir. Günümüzde askeri sanatoryum olarak kullanılan **Köçeoğlu Köşkü** de bu alanda bulunmaktadır. Bu köşkün yanında gayet geniş bir korusu ve arazisi vardır. Ahmet Celâleddin Paşa, Köçeoğlu Köşkü'nü satın aldıktan sonra tamir ettirmiş ve bu sırada da yanına iki köşk daha ilâve etmişti. Gösterişli, yakışıklı, mert ve son derece doğru sözlü bir kimse olan Ahmet Paşa, Mısır Hıdivi İsmail Paşa'nın kızı Prenses Fatma Hanım'ın kızı İsmet Hanım'la evlenmişti. Karısını genç yaşında veremden kaybetmesi üzerine, kendisine büyük bir miras kalmış ve bunu da Avrupa kumarhanelerinde yemişti. 1897'de Paris'e gönderilen Paşa, burada toplanan Jön Türkler'i Türkiye'ye getirmeğe çalışmış ve bunda da oldukça başarılı olmuştu. Köçeoğlu Köşküne, Acıbadem Caddesi ile birleşen Nişantaşı Yolu ile gidilir. Köşkün sol tarafında derin bir vadi vardır. Bunun solunda ve yüksek bir tepe üzerinde bir koru daha bulunmaktadır. Ahmet Paşa'nın yaptırdığı bu köşkler, 1935 tarihlerinde yanmış, Köçeoğlu Köşkü ise günümüze kadar gelebilmiştir. Duvar ve tavanları yağlı boya resimlerle süslü bulunan yapı yukarıda da belirildiği gibi askeri sanatoryum olarak kullanılmaktadır. Köşkün yanındaki koruya 1935 yangınından sonra, **Güzel Orman Çişiği** adıyla bir gazino açılmıştı. Köşkün ilk sahibinin Bebek'te, ayrıca muhteşem bir yalısı vardı.

Kaynak:http://uskudar.bel.tr/tr-TR/Sayfalar/Arama.aspx?k=uzun%C3%A7ay%C4%B1r+soka%C4%9F%C4%B1

Uzunçayırıyolu Sokak

Ahmediye Mahallesi

Ayin Sokak

Ferah Sokak ile Büyük Selimpaşa Caddesi arasında uzanır, girişinde **Kurbağı Nasuh** Camii vardır ve sokak adını bu camide yapılan Rufaî ayinlerinden almıştır. Sokaktan Toptaşı Caddesi'ne merdivenlerle caminin yanından inilir.

Sokakta bulunan Kurbağı Nasuh (Kurban Nasuh) Camii hakkında Hadika yazarı şu bilgileri vermektedir. "Mescit fevkani olup, zamanla harap olmuş, **El-Hac Ebu Bekir** adındaki kişi tarafından yeniden yaptırlarak minber konmuştur. Mescidin ikinci banisi olan Hacı Bekir'in yapıyı hangi tarihte yenilediği belli değildir. Muvakkithanesi ve şadırvanı sonradan yapılmıştır. Tekkelerin kapatılmasından sonra harap olan yapı 1973-74 yıllarında, **Dr. Sabahaddin Tonguç** Bey tarafından yenilenmiştir. Eski duvarları yığma olan caminin son tamir ile tüm cepheleri klasik türk mimarisine uygun olarak kesme taş ile kaplanmıştır. Harpuştalı kapısından avluya girilmektedir. Caminin minaresi, Kurban Nasuh tarafından yapıldığı şekliyle günümüze gelebilmiştir. Tamamen kesme taştan olup şerefesinin altı mukarnaslıdır. Avlusunda, mermer bir abdest teknesi bulunmaktadır.

Kaynak: (Hadikatu'l-Cevami, 2/218) (Osmanlı Arşivi Evkaf İdaresi Kataloğu, 1/218) (H. T. Dağlıoğlu, İstanbul Mezarları, Yeni Turk Mecmuası, Sayı:23-24, Haziran-Temmuz 1934, s. 1848)

Ayin Sokak

Büyük Selimpaşa Sokak

Sokak adını, Büyük Selim Paşa olarak da bilinen **Benderli Mehmet Selim Sırrı Paşa**'dan almaktadır. **Benderli Mehmet Selim Sırrı Paşa** (ö. 1829, Şam) II. Mahmud saltanatında 14 Eylül 1824 - 24 Ekim 1828 tarihleri arasında dört yıl bir ay on gün sadrazamlık yapmış bir Osmanlı devlet adamıdır.

1771 yılında Bender'de doğmuştur. **Hotinli Kapıcıbaşı Mustafa Ağa**'nın oğlu olduğundan "Hotinli" diye de bilinir. Mehmet Selim Sırrı Paşa devlet kapısında kapıcıbaşılık, bostancıbaşılık gibi çeşitli görevlerde bulundu.

Selim Paşa, yeniçeri ortalarından muallem (eğitim eri) yazılması ve bunların batı yöntemleriyle eğitilip **Eşkinci** (sefere katılan yeniçeri) yetiştirilmesini benimsetmiştir. Avrupa tarzında üniforma giydirilen yeni ordu, 11 Haziran 1826'da eğitime başladı. Bundan 3 gün sonra yeniçeriler bu uygulamaya karşı çıkarak ayaklandılar ve kazanlarını Etmeydanı'na çıkararak gösterilere başladılar (14 Haziran 1826). Ulemayı yanına alan II. Mahmud, Sancak-ı Şerif'i çıkararak halkı yeniçerilere karşı savaşmaya çağırdı.

Yeniçeri Ocağı dışındaki bütün ocaklar, pâdişaha sadakatlerini bildirdiler. Aksaray'daki Etmeydanı'nda bulunan yeniçeri kışlaları top ateşine tutuldu. 6.000'den fazla yeniçeri öldürüldü. 20.000 civarında isyancı da tutuklandı. Osmanlı tarihinde **Vaka-i Hayriye** olarak bilinen bu olaylar sırasında ayaklanan yeniçerileri sert biçimde bastıran Sadrazam Mehmed Selim Sırrı Paşa büyük bir rol almıştır. 18 Haziran 1826'da, bir fermanla Yeniçeri ocağı kaldırılarak, yerine **Asakir-i Mansure-i Muhammediye**'nin kurulacağı duyuruldu.

Mehmed Selim Sırrı Paşa, bu yeni orduyu örgütleme çalışmalarını başlattıysa da 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı'nda başarısızlığa uğraması ve Varna'nın Ruslar'ın eline geçmesi üzerine 26 Ekim 1828 günü sadrazamlık görevinden azledilmistir.

Büyük Selimpaşa Sokak

Büyük Selimpaşa Sokak

Azlinden hemen sonra önce Gelibolu'ya sürgüne gönderildi, ardından Sofya'ya sürüldü. 1830'da bağışlanarak **Halep Beylerbeyliği**'ne atandı. 1831 yılında **Şam Beylerbeyliği**'ne getirildi ve bu görevi sırasında, Aralık 1831 tarihinde Mısır Valisi **Kavalalı Mehmet Ali Paşa**'nın tertibi ile ayaklanan ahali, Mehmed Selim Sırrı Paşa'nın konağına hücum ederek yakmış ve bu yangın sırasında Selim Paşa da yanarak şehid olmuştur.

Ailesinin, Üsküdar'da Büyük Selim Paşa Caddesi ile Gündoğumu Caddesi'nin birleştiği yerde ve yüksek bir set üzerinde bulunan mezarlığına, Selim Paşa adına; kalın, silindir şeklinde mermer bir hatıra taşı dikilmiştir.

Cumhuriyet döneminde İstanbul'da bulunan Bigados kasabasına O'nun adından esinlenerek Selim Paşa ismi verilmiştir.

Kaynak: (İsmail Hâmi Danışmend, Osmanlı Devlet Erkânı, Türkiye Yayınevi, 1961) (Ayhan Buz, Osmanlı Sadrazamları, İst, Neden Kitap, 2009)

Dönmedolap Sokak

Gündoğumu Caddesi'ni Karacaahmet Mezarlığı'na ve Tunusbağı Caddesi'ne bağlayan sokaktır. İnadiye Mektebi ve Namık Kemal sokakları ile de kesişmektedir. Sokak adını muhtemelen evlerin haremlik ve selamlık olarak ikiye bölündüğü devirlerde, erkeklerin oturduğu odayla, kadınlara ayrılan yer arasında bir çember üzerinde dönen iki gözlü dönmedolaplardan almaktadır. Bir diğer ihtimal de o yıllarda bayram yerinde kurulan dönmedolaplardan bu ismin alınması ihtimalidir. Çünkü o yıllarda tıpkı atlıkarıncalar ve salıncaklar gibi dönmedolaplar da bayram yerlerinin en gözde eğlence araçları idi. Sokağa bu adın verilmesinde bu aracın da etkisi olabilir.

Dönmedolap Sokak'ta birçok tarihî yapı bulunmaktadır. Bunlar arasında özellikle **Malatyalı İsmail Ağa Camii ile Fethi Efendi ve Kaymakçı Tekkesi** bulunmaktadır. **İskender Baba Türbesi** de bu sokaktadır. Sokağın Şair Naili Sokağı'na doğru kıvrıldığı noktada Malatyalı İsmail Ağa Camii yer almaktadır. Camii, Darü'ssaâde Ağası olan Malatyalı İsmail Ağa tarafından 1635 yılında yaptırılmıştır. 1902 yılında Şevket Paşa tarafından restore ettirilen camii, kesme taştan ve ahşap çatılı olarak yapılmıştı. Kesme taştan olan sağdaki minaresinin şerefesinden itibaren üst kısmı, 1926'da yıldırım düştüğü için yıkılmış ve 1974'te onarılmıştır. Mihrabı niş şeklindedir. Minare tarafında bir pencere ve onun yanında da türbeye açılan bir kapı vardır. Minare, türbenin dört duvarı üzerinde yükselmektedir. Klâsik demir parmaklıklı tek penceresi ise avluya bakmaktadır. İçindeki tek ahşap sanduka kaldırılmıştır. Minare yanındaki hazirede Malatyalı İsmail Ağanın makam taşı bulunmaktadır. Caminin çifte hamamı ve bir de âlî çeşmesi vardı. Maalesef bunlar bu gün yerlerinde yoktur.

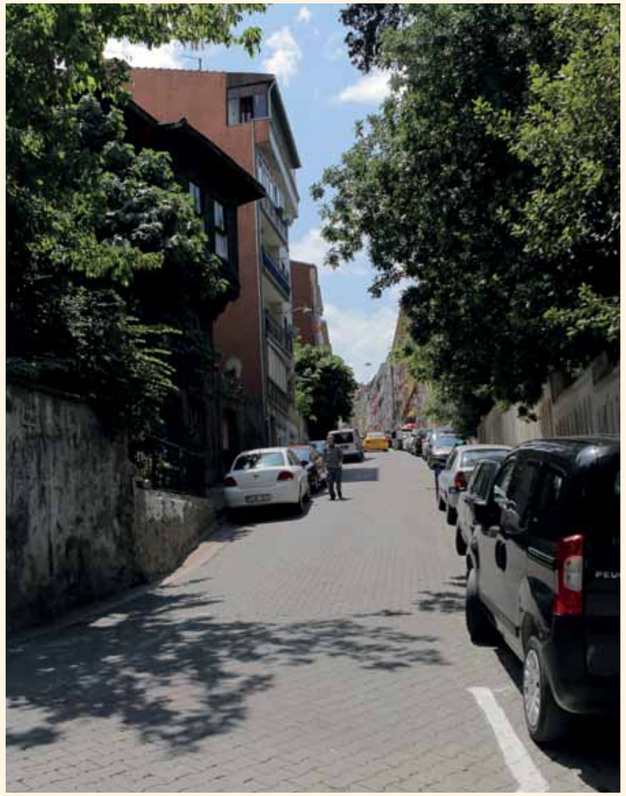

Dönmedolap Sokak

Sokakta bulunan bir başka önemli yapı da **Fethi Efendi Sâidî Dergâhı**'dır. Dergâh, Şâir Nâilî ve Dönmedolap sokaklarının kesiştiği köşede, Malatyalı İsmâil Ağa Câmii'ne bitişik idi. Tekke zaman zaman Kapıağası Malatyalı İsmâil Ağa ya da Şeyh Fethi Efendi gibi farklı adlarla da anılmıştır. Bu tekkenin ilk kurucusu, ne zaman kurulduğu ve Şeyh silsilesi bilinmemektedir.

Dönmedolap Sokak'ta bulunan bir başka tekke de Kaymakçı Tekkesi'dir. İskender Baba Tekkesi de denilen bu tekke eski Menzilhane Yokuşu, yeni Gündoğumu Caddesi üzerinde ve bu cadde ile Dönmedolap Sokağı'nın birleştiği köşededir. Bugün, arsası, küçük hazîresi ve İskender Baba Türbesi mevcuttur. Türbenin yan tarafında Damat İbrahim Paşa'nın H. 1141 yılında yaptırdığı çeşmesi vardı. Haznesi durmaktadır. Dergâhın karşısında Malatyalı İsmail Ağa Camii ve aksi yönde ise Ağa Hamamı bulunmaktadır. Bu semt ve cadde eski Üsküdar'ın en işlek yeri ve caddesi idi. Anadolu seferine çıkan Osmanlı ordusunun bir kısmı, posta tatarları ve her sene Mekke'ye gönderilen Surre Alayı bu yoldan geçerlerdi. Bu dergâh, Kanuni dönemi yeniçeri efendisi olan ve daha sonra başka görevlerde bulunan Mehmed Efendi tarafından 1540'larda mescid olarak yaptırılmıştı. Mescit, zamanla Halvetî Tekkesi olmuş, Kaymakçı Şeyh denmekle maruf bir zat da zaviyedâr olduğu için **Kaymakçı Tekkesi** diye ün salmıştı.

Bu tekke'nin yakınında meşayih-i sofiyeden İskender Baba medfundur. İskender Baba Türbesi; Ağahamamı adıyla bilinen semtte, Dönmedolap Sokak ile Gündoğumu Caddesi'nin birleştiği yerde ve meşhur Kaymakçı Tekkesi'nin kıble tarafındadır. Sağ tarafında Ağa Hamamı ve sol tarafında ise Ağa Camii bulunmaktadır. Semtin en eski yapısı olup ondan evvel, bu yol üzerinde, İstanbul'un Fethi'nde ilk hutbeyi okuyan ve ilk Cum'a namazını kıldıran İbrahim Efendi'nin ve çocuklarının medfun bulunduğu Hatibzâdeler Türbesi ile ünlü 'menzilhane' bulun-

makta idi. Türbe kapısı yanında bulunan 1728–1729 tarihli, **Sadrazam Damat İbrahim Paşa Çeşmesi'**nin bugün yalnız haznesi kalmıştır. Mermer yüzü, 1945 tarihlerinde Topkapı Sarayı Ortakapısı'nın sol tarafına nakledilerek monte edilmiştir.

Kaynak: (Sicill-i Osmani, 4/276 Kaymakzade el-hac Mehmet Efendi) (Zakir Şükrü Efendi, İstanbul Tekkeleri, Haz. Ş. Akbatu, İslam Medeniyeti Mec. 1/79)

Dr. Fahri Atabey Caddesi

Toptaşı Caddesi olarak da bilinen caddedir. Hakimiyet-i Milliye Caddesi'nin bitiminden başlar, Zeynep Kamil Hastanesi'ne kadar devam eder. Sokağa adı verilen **Doktor Fahri Atabey**, İstanbul'un Cumhuriyet dönemindeki 21. Belediye Başkanıdır. Fahri Atabey 1913 yılında İstanbul'da doğdu. 1937 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi. 1940 yılında Gülhane Askeri Tıp Akademisi'ne asistan olarak girdi. 1952'de Zeynep Kâmil Hastanesi Başhekimliği'ne getirildi. Zeynep Kamil Hastanesi'nin gelişip büyümesine büyük katkılarda bulundu. Başhekimliğe atandıktan hemen sonra ameliyathane ile 150 yataklı kadın hastalıkları kliniği ve 200 yataklı çocuk kliniğinin yapımına başlandı. 1960-1963 yıllarında başhekimlikten ayrı kaldı. Adalet Partisi koalisyon hükümeti döneminde tekrar aynı göreve getirildi.1968'de Adalet Partisi'nden İstanbul Belediye Başkanı seçildi. 8 Haziran 1968 - 9 Aralık 1973 tarihleri arasında İstanbul'un Belediye Başkanı olarak görev yaptı. 2 Mayıs 1994 tarihinde vefat etti. 27 Mayıs 1960 darbesinin ardından, cunta yönetimi tarafından Türkiye Cumhuriyeti 23. Hükümeti başbakanı Adnan Menderes'e ve Zeynep Kamil Hastanesi Başhekimi Dr. Fahri Atabey'e, "yeni doğmuş gayri meşru çocuğu öldürmek ve bu suça azmettirmek" gerekçesiyle açılmış ve Yassıada'da **"Bebek Davası"** adıyla meşhur olan davada yargılandı. Adnan Menderes'in, metresi olan opera sanatçısı Ayhan Aydan'dan olan çocuğunu, doğuma giren Dr. Fahri Atabey'e öldürttüğü iddia edildi. Ayhan Aydan'ın sanık olarak dinlendiği davadan, Menderes ve Atabey beraat ettiler.

Kaynak: (Erhan Şen , Yassıada'nın Sessiz Tanıkları, Zaman Kitap İstanbul 2011)

Dr. Fahri Atabey Caddesi

Emin Ongan Sokak

Namık Paşa Caddesi'ni Halk Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Eski adı Ehram Sokak'tır. Şair Naili ve Esvapçı sokakları ile kesişmektedir. Günümüzde tarihî "Cuma Pazarı"na alternatifi olarak düşünülen Cumartesi Pazarı'nın bir bölümü bu sokakta kurulmaktadır. Üsküdar'da, Tunusbağı Caddesi'nin sonundaki Doğancılar Camii ile Gündoğusu Caddesi arasında kalan bu sokak, ünlü Türk müziği bestecisi Emin Ongan'ın bir dönem yaşadığı yerdir. Adını da ondan almaktadır.

Emin Ongan, 1906'da Edirne'de doğdu. Babası Cerrah Kolağası Ahmet Bey, annesi Çaplıoğluzâdelerden Zehra Hanımdır. Edirne Sultanisi'ni bitirdi. Ongan, Balkan Savaşı'ndan sonra ailesi ile birlikte Üsküdar'a yerleşti. Henüz 12 yaşında iken ağabeyi Nedim Ongan'ın kemanını gizlice çalmasıyla başlayan musiki hayatı, ailesinin İstanbul Üsküdar'a yerleşmesi sonucu 1927 yılında o zamanki adı **Darü'l-Feyz-i Musiki Cemiyeti** olan Üsküdar Musiki Cemiyeti'nde ilk musiki derslerini Mızıkalı Celâl Bey'den aldı. Bestekâr Ziya Bey'den makam, usul ve repertuar öğrendi. Hanende Arap Cemal ve Edip Nazım Bey ile çalıştı. Bir süre Toptaşı İlkokulunda müzik öğretmenliği yaptı. 1930 yılında öğretmen Perihan Ongan ile evlendi. 1936 yılında Tekel İdaresi'nde memuriyet hayatına başladı. 1945'te İstanbul Belediye Konservatuarı İcra Heyetinde koro yöneticiliği ve keman sanatkârı olarak çalışmaya başladı. İstanbul Radyosunda uzun yıllar görev yaptı. Son olarak İ.T.Ü. Devlet Konservatuarı'nda öğretim üyesi olarak çalıştı. Üsküdar Musiki Cemiyetini uzun yıllar yöneten ünlü müzik adamı 2 Şubat 1985'te ölünce de Karacaahmet Mezarlığı'na defnedildi. Eski "Üsküdar Musikî Cemiyeti" 1987 yılında ismini değiştirerek **"Emin Ongan Üsküdar Musikî Cemiyeti"** adını aldı.

Kaynak: (Yılmaz Öztuna, Turk Musikisi Ans.) (Nihat Uzcan, Başlangıçtan Günümüze Kadar Türk Bestekarları Ans. İst. 1978)

Emin Ongan Sokak

Esvapçı Sokak

Emin Ongan Sokağı'nı Gündoğumu Caddesi'ne bağlayan küçük bir sokaktır. Sokağın Gündoğumu Caddesi ile birleştiği yerde Ahmediye Camii yer almaktadır. Esvab; Arapça'da elbiseler, kumaşlar, giysiler anlamına gelmektedir. Sokak adını burada esvapçılık işi yapan esvapçı esnafından almaktadır.

Üsküdar'ın meşhur külliyelerinden **Ahmediye Külliyesi** bu sokak üzerindedir. 1134 (1721-22) tarihinde **Tersane Emini Ahmet Ağa** tarafından Lâle Devri baş mimarı Mehmed Ağa'ya yaptırılan Ahmediye Külliyesi, Osmanlı mimarisinde ve kültür tarihinde Lâle Devri olarak adlandırılan (1703-1730) ve klasik dönemden sonra Batılılaşma dönemine geçişi temsil eden önemli bir yapıdır. Ahmediye Külliyesi, cami, medrese, dershane, kütüphane, sebil, çeşmeden oluşan geniş kapsamlı ve orta ölçekli bir külliye olup genel hatlarıyla klasik Osmanlı mimarisinin bir devamı olarak görülebilir.

Bu tarihî külliye, Gündoğumu Caddesi ile Esvapçı Sokağın birleştiği köşede bulunmaktadır. Her iki sokağa açılan avlu kapıları vardır. Arazinin meylinden dolayı sokak tarafındaki kesme taş ve kitâbesiz kapısından merdivenle avluya çıkılırken; Gündoğumu Caddesi üzerindeki avluya giriş kapısı, etrafı kabartma çiçek nakışlı ve kenarı dantelâlı kemerli bir mermer kapı olup başlı başına bir sanat eseridir. Üsküdar III. Ahmet Meydan Çeşmesi'nde (1727-28) daha güzel örneklerine rastladığımız ve Lâle Devri mimarî eserlerinde sıkça görülen kabartmalı çiçek nakışının nadide örnekleri, cadde kapısından külliyeye girişte hemen dikkatleri çekmektedir. Üsküdar'a Lale Devri yadigârı olan ve kabartma çiçek nakışlarının, dantelâ kemerlerinin, gülçe çiçek motiflerinin ve kabartma selvilerinin, kısaca 18. yy. Türk yapı sanatının en göz alıcı örneklerinin dikkatle bakanları adeta mest ettiği bu tarihi yapı; bir cami, bir medrese, bir kütüphane, bir sebil ve iki çeşmeden oluşmaktadır. Ahmediye Külliyesi'nin bir özelliği de güzergâhı itibariyle şehir dokusuna katkısıdır. 18. yüzyılın ilk yarısına kadar önemli bir yol güzergâhı olan Ahmediye semti, Üsküdar İskelesi'nden başlayıp çarşı yolunu Karacaahmet Türbesi'ne, İbrahimağa yolunu da eski Bağdat yoluna bağlayan önemli bir güzergâhtır.

Külliyenin bânisi **Eminzâde Ahmet Ağa** için Sicill-i Osmânî'de şu bilgi vardır: İzmirli Ali Paşa'nın kardeşi olan Ahmet Ağa, tahsilden sonra İstanbul gümrükçüsü olmuş; 1117 (1705)'te silâhdar, sonra sipahiler ağası, başbaki kulu ve 1127 (1715) Muharrem'inde tekrar silâhdar ağası olmuş, fakat aynı yılın Receb'in-

Esvapçı Sokak

de azledilmiştir. Sonra I. Ahmet'in kemerlerine bina emini oldu. 1143 (1730) tarihinde vefat eden Ahmet Ağa'nın kabri cami ile dershane arasındaki haziredir. Hazirenin Gündoğumu Caddesi'ne bakan yüzü, mermer sütunlu ve şebeke demirlidir. Buranın altı penceresi vardır. Lâhdinin kavuksuz, köşeli bir sütun şeklindeki baş taşına şu kitâbe yazılmıştır:

El-Fatiha. "Dirîğa Hacı Ahmed sâhibu'l-hayrât Eminzâde / Ki terk-i âlem-i fâni idüb azm itdi ukbâya / Rızâ-yı Hakk'a mal ü canın bezl eyledi merhûm / Ki bilmişdi cihân bâki değil a'lâ vü ednayâ / Neşîmensâz-ı Firrdevs-berîn olub Hüdavenda / Resûl-i Ekrem olsun Cennet-i âlâ'da hem-saye / Bu mısra'la didi târîh-i fevtin geldi bir dâ'i / Eminzâde cihândan göçdü tâ Firdevs-i a'lâya". Sene 1143

Ahmediye Külliyesi'ne dâhil olan medrese, Gündoğumu Caddesi'ne açılan mermer avlu kapısının ve iki yanındaki sebil ile çeşmenin üzerindedir. Dershane, 1133 (1720-21) tarihinde Tersane Emini Ahmet Ağa tarafından yaptırılmıştır.

Ahmediye Camii Çeşmesi, Gündoğumu Caddesi üzerinde ve bu cadde ile Esvapçı Sokağı'nın birleştiği yerde bulunan Ahmediye Camii Külliyesi'nin kıble tarafındaki avlu kapısının sağındadır. Kapının sol tarafında Ahmediye Sebili, çeşmenin üstünde ise, bir zamanlar tekke olarak kullanılan Ahmediye Mektebi bulunmaktadır. Çeşme, Türk çeşme mimarîsinin en güzel örneklerindendir.

Ahmediye Camii sebili, eski Ahmediye yeni Gündoğumu Caddesi üzerindedir. 1134 (1721-22) tarihinde Ahmediye Camii, medresesi, mektebi, kütüphanesi ve çeşmesi ile beraber yaptırılmıştır. Bu, devrinin en güzel ve zarif eseri, külliyenin bânisi, Eminzâde Hacı Ahmet Ağa tarafından yaptırılmıştır.

Kütüphane, Ahmediye semtinde ve Ahmediye Camii Külliyesi'ne dâhil olup 1134 (1721-22) tarihinde Tersane Emini Ahmet Ağa tarafından fevkânî olarak yaptırılmıştır.

Kaynak: (İbrahim Öztürkçü, İsmek El Sanatları Dergisi, 2012 - Sayı 13, s.154)

Fethi Gemuhluoğlu Sokağı

Fethi Gemuhluoğlu, Elazığ'ın Ağın ilçesinin Gemuhu köyündendir. İstanbul'a göçen bir aileden gelir. Göztepe' de 1922 yılında doğmuştur.

Gemuhluoğlu, 13 yaşında iken Necip Fazıl'ın ***Bir Adam Yaratmak*** adlı piyesini bir çatı katında tek başına oynamaya kalkar. Ailesi çok şaşırmıştır. O bu olayı tebessümle anlatarak, "beni çıldırıyor sanmışlardı" der.

Fethi Gemuhluoğlu Sokağı

Tek parti döneminde gençlik hareketleri, resmî organizasyonların başında gelen Halkevleri dışında faaliyetlere girişirler. Özellikle öğrenci yurtlarında bir araya gelirler. Gençler Halkevleri toplantılarına katılarak, konuşmacıları soru yağmuruna tutarlar. Eminönü Halkevi'nde Kopenhag'da ki *Dünya Devleti Fikri Konferansı*'nı anlatan Ahmet Emin Yalman ve Hamdullah Suphi Tanrıöver'e Fethi Gemuhluoğlu heyecanla ve ellerini savurarak, *"Siz bir hafta önce milliyetçiliği şu şekilde tarif ediyordunuz. Din diyordunuz, dil diyordunuz, tarih diyordunuz, ülkü diyordunuz, vatan diyordunuz"* diyerek, Kopenhag konferansı sonrası Dünya devleti fikrini anlatan Hamdullah Suphi'yi terslemiştir. Bu gençlerin bir araya geldiği yurt ve kahvehaneler, mektepleşir. Gençler Beyazıt'taki **Külük Kahvehanesi**'nde toplanır. 1946 yılında, **Türk Kültür Ocağı** derneği kurulur. Gemuhluoğlu, derneğin kuruluşunda askere gitmiştir. Askerlik dönüşü ocak faaliyetlerinde aktif görevler alır. Bilahare Türk Kültür Ocağı ile üç derneğin birleşmesiyle **Milliyetçiler Derneği** kurulur. Dönemin bütün gençlik faaliyetlerinde mitinglerde başı çeker. Moskova Radyosu ve Bizim Radyo onu hedef gösterir.

10 Nisan 1950'de Mareşal Fevzi Çakmak'ın vefatı üzerine radyo, neşeli şarkılar ve oyun havaları ile sevincini dile getirince milliyetçi gençliğin önünde 28 yaşında heyecanlı nutuklar verir, radyoyu ve yönetimi protesto eder. Harbiye Ordu Komutanlığı'na giderek, bayrağı yarıya indirir. Beyazıt Camii'nde mareşalin tabutunu resmî makamlara teslim etmez ve Eyüp Sultan'a kadar yürütür. Bu kişilerin arasında Turgut Özal da vardır.

İstanbul'un çeşitli liselerinde öğretmenlik, İstanbul Spor ve Sergi Sarayı Müdürlüğü, Millî Eğitim Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğü, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Basın Müşavirliği görevlerinde bulunur. 1969 yılından itibaren Türk Petrol Vakfı Genel Sekreterliği, Aydınlar Ocağı ile Türk Edebiyat Cemiyeti'nin İstişare Kurulu ve Anadolu Bankası Yönetim Kurulu Üyeliği ve pek çok hayır kurumunun da yöneticiliğini yapar.

Gemuhluoğlu, 5 Ekim 1977 tarihinde çarşamba günü vefat etmiştir. Ertesi gün Fatih Camii avlusunda bakan, milletvekili, vali, komutan, profesör, şair, yazar, gazeteci, din görevlisi ve yetiştirdiği kadrolar kendisini yolcu etmiştir. 6 Ekim 1977 günü Sahrayıcedid Mezarlığı'ndaki kabrine defnedilmiştir.

Hüseyin Hüsnü Paşa Sokak

Üsküdar'ın Ahmediye Mahallesi sokaklarındandır. Bu sokak, Ferah Sokak ile Büyük Selim Paşa Caddesi arasında yer almaktadır. Ayin Sokak ile paraleldir.

Sokağa adı verilen Hüseyin Hüsnü Paşa 1850'de İstanbul'da doğdu. Osmanlı askeri ve devlet adamıydı. 31 Mart Olayı sırasında **Hareket Ordusu**'nda önemli bir rol oynadı. Kısa bir süre Harbiye Nazırlığı yaptı. Hüseyin Hüsnü Paşa, Harbiye Okulunu bitirdikten sonra 1877- 1878 Osmanlı - Rus Harbinde savaşmıştı. 31 Mart Ayaklanmasını bastırmak için Selanik'ten İstanbul'a gelen Hareket Ordusu'nun ilk komutanı idi. Hareket Ordusu İstanbul'a girmeden biraz önce komutayı **Mahmud Şevket Paşa**'ya devretmişti. Bir süre Trablusgarp Valiliği ve Harbiye Nazırlığı (18 Ağustos 1920-21 Ekim 1920) da yapan Hüseyin Hüsnü Paşa Kurtuluş Savaşı'nda Milli Mücadelecilerin yanında yer almış, 1926 yılında İstanbul'da Kuzguncuk'taki yalısında ölmüştür. Hüseyin Hüsnü Paşa Türk futbolunun en önemli isimlerinden olan Fuat Hüsnü Kayacan ve Hamit Hüsnü Kayacan'ın babası ve 1961-1971 yılları arasında Türkiye İşçi Partisi'nin liderliğini yapan **Mehmet Ali Aybar**'ın dedesidir.

İnadiye Mektebi Sokak

Gündoğumu Caddesi'nde başlayıp yine aynı cadde üzerine açılan dolambaçlı bir sokaktır. Sokağın cadde ile kesiştiği yerde Tavaşi Hasan Ağa Camii ve Emin Ahmet Ağa çeşmesi yer almaktadır. Sokak adını İnadiye semtinde bulunan ve bu yüzden "İnadiye Mektebi" de denilen Tavaşi Hasan Ağa Mektebinden almaktadır. Mektep, İnadiye Mektebi Sokağı üzerinde ve Tavaşi Hasan Ağa Camii önünde ve avlunun sokağa açılan kapısının sol tarafında ve şimdiki meşrutanın yerinde idi. Okulun kimin tarafından ve hangi tarihte yapıldığı kesin olarak belli değildir. Bânisinin, Osmanlı Devleti ricalinden **Türk Ahmet Paşa** olduğu sanılmaktadır. Ahmet Paşa; 1716'da Varadin Muharebesi'nde şehid olmuştur. Ahmet Paşa'nın bu eserinden başka Ça-

vuşbaşı semtinde de fevkânî bir mektebi ve çeşmesi daha vardır. Camiin kaderi ile yakın ilişkisi olan mektep birçok defa yanmış ve muhtemelen 1834-1835 tarihinden sonra da yok olmuştur.

İnadiye Mektebi Sokağında mektep dışında, Tavaşi Hasan Ağa Camii ve İbnü'l-Emin Ahmet Ağa Çeşmesi gibi iki önemli tarihî yapı daha bulunmaktadır. Tavaşi Hasan Ağa Camii; İnadiye Mektebi Sokağı ile Gündoğumu Caddesi'nin - Eski Menzilhane Yokuşu, bir ara Hâkimiyet-i Milliye Caddesi ve halk dilindeki adı ile İnadiye Yokuşu'nun- birleştiği köşededir. Tavaşî Hasan Ağa tarafından 1587-1588 tarihlerinde inşa edilmiştir. Hasan Ağanın mezarı da mihrap önündedir. Kendisi, Maraşlı olduğu halde çok uzun bir dönem Üsküdar'da oturduğu için Üsküdarî diye bilinen ve 1651'de Üsküdar Kadılığı yapan Ramazan Ahmet Efendi, mescide bir minber koyarak mabedi cami yapmış ve ayrıca bu caminin giderleri için bir vakıf kurmuştu. Camii zamanla harab olmuş ve 1892 tarihinde Hatice Hatun adında bir hayırsever tarafından bugünkü şekliyle yeniden tamir edilmiştir. Gündoğumu Caddesi'nde, caddenin İnadiye Mektebi Sokağı ile birleştiği yerde bulunan İbnü'l- Emin Ahmet Ağa Çeşmesi; Ahmediye Külliyesi'nin de banisi olan Eminzâde Ahmet Ağa tarafından 1721 tarihinde yaptırılmıştır.

Kaynak: (Hadikatu'l-Cevami, 2/214) (H. Şehsuvaroğlu, Asırlar Boyunca İstanbul, s. 203)

İnadiye Mescidi Sokak

Ahmediye Mahallesi ve Zeynep Kamil sınırlarında İki mahallede de uzantısı olan bir sokaktır. Dönmedolap Sokağı'nı Gündoğumu Caddesi'ne bağlar. Karacaahmet Mezarlığı'na paralel uzanan sokak olup, Musahipzâde Celal Sokağı ile dört yol ağzı yaparak kesişmektedir. Sokak adını **Bandırmalı Tekkesi Mescidi** de denilen İnadiye Tekkesi Mescidi'nden almaktadır. İnadiye Mescidi Sokağı'nın eski adı ise Tunus Bağı Caddesi idi.

İnadiye Tekkesi Mescidi, Gündoğumu Caddesi ile İnadiye Mezarlık Sokağı'nın birleştiği yerde ve sokağın sol köşesinde idi. İnadiye Mescidi'nin İnadiye Mescidi Sokağı ile adı dışında hiç bir alâkası yoktur. İnadiye Mescidi Sokağında bulunan mescid, **Bâlî Çavuş (Tunus Bağı) Mescidi** idi. Hadîka'da verilen bilgiye göre bu mescidi; mescidinin karşısında yol kenarında medfun olan **Hoca Bâlî** adında bir hayır sahibi 1597 yılında yaptırmıştır. Bugün bu mescit maalesef mevcut değildir. **Bâlî Çavuş Camii**'nin içinde zikir günleri Pazar olan **Cedid Hacı Dede Tekkesi** adlı bir de Kadirî Tekkesi bulunmakta idi. Bâlî Çavuş Mescidinin arkasında **Şeyhülislâm Mehmet Kâmil Efendi'**nin muhteşem aile sofası, karşısında ve yol aşırı yerde, köşede **Esma Sultan Mektebi** ve bunun sağ tarafında ise, meşhur Menzilhâne bulunmakta idi.

1925-30'lu yıllarda tarihlerinde burada olan **Esma Sultan Mektebi** bugün mevcut değildir. Mektebi Üsküdar'da bir de yalısı olan Sultan III. Selim'in kız kardeşi Esma Sultan yaptırmıştı.

İnadiye Mescidi Sokak

İskender Baba Çıkmazı

Ayrıca Has Odalı Ahmed Ağa Sebili, İnadiye semtinde ve bu isimle bilinen tekkenin karşısında ve Gündoğumu Caddesi ile İnadiye Mescidi Sokağı'nın birleştiği yerde ve sokağın sağ köşesinde idi. Yan tarafında ise Yeni Cami suyunun maslağı vardır. Sebil, Ahmet Ağa'nın 1643 tarihinde yaptırdığı iki katlı sıbyan mektebinin altında idi. Şebeke demirleri üzerinde dört satır halinde on altı mısralı bir kitâbesi; şebekesinin altında, şekillerle bezeli ayna taşının iki yanında birer çeşme vardı. Mektep 1930'larda, sebil ise 1945 senesinde yıkılmıştır. Bu son tarihte sebilin yalnız ön cephesi kalmıştı. Gündoğumu Caddesi ile İnadiye Mescidi Sokağı'nın birleştiği yerde ve eski Menzilhâne yakınında yaptıranı belli olmayan bir de Menzilhâne Kuyusu var idi.

Kaynak: (Hadikatu'l-Cevami, 2/228, Tunusbağı Mescidi), (A. Cetin, Vakıflar Der. 13/589)

İskender Baba Çıkmazı

Emin Ongan ve Şair Naili sokakları bir birlerine bağlayan kısa bir ara sokaktır. Sokak adını burada bulunan İskender Baba Türbesi'nden almaktadır. Türbe, Ağahamamı adıyla bilinen semtte, Dönmedolap Sokak ile Gündoğumu Caddesi'nin birleştiği yerde ve meşhur Kaymakçı Tekkesi'nin kıble tarafındadır. Hadikatü'l Cevami yazarı İskender Baba için şu bilgileri vermektedir: **"Kaymakçı Tekkesi** banisi, Yeniçeri Efendisi Mehmet Efendi'dir ki, 1548'de vefat etmiş olup, orada medfundur." Türbenin sağ tarafında **Ağa Hamamı**, sol tarafında ise **Ağa Camii** bulunmaktadır.

Semtin en eski yapılarından biri olan İskender Baba Türbesi'nden önce burada İstanbul'un Fethi'nde ilk hutbeyi okuyan ve ilk Cuma namazını kıldıran İbrahim Efendi'nin ve çocuklarının medfun bulunduğu **Hatibzâdeler Türbesi** ile ünlü menzilhane bulunuyordu. Türbe kapısı yanında bulunan ve 1728-1729 tarihlerinde, **Sadrazam Damat İbrahim Paşa Çeşmesi'**nin bugün yalnız haznesi kalmıştır. Mermer yüzü, 1945 tarihlerinde Topkapı Sarayı orta kapısının sol tarafına nakledilerek monte edilmiştir.

Kabila Sokak

Kabila Sokak

Sokak iki ucu Pırnal Sokağı'na bağlı kısacık bir sokaktır. Necmettin Okyay Sokak ile de paralel uzanmaktadır. Kabila eskiden ebelere verilen isimdi. Sokak da adını burada oturan ilk Üsküdar kabilalalarından birisinden almıştı. Arşiv belgelerine göre Üsküdar'da ilk ebe 1850'li yıllarda Toptaşı'ndaki evinde bu hizmeti veren "Kabila Hatun" ile başlamaktadır. Üsküdarın ilk diplomalı "ebe"si ise Ayşe Hanım idi. Üsküdar'da 1886 yılında fahri olarak ebelik hizmeti vermeye ve doğum öncesi kadınları muayene etmeye başlayan Ayşe Hanım, daha sonra Üsküdar Polis Dairesinde de fahri ebelik yapmaya başlamıştı. Onun bu gayreti Üsküdarlıları çok memnun etmişti. Bu yüzden önce 6 Mayıs 1886'da ona maaş bağlanmış ve 30 Kasım 1887'de Üsküdar Mutasarrıflığının teklifi ile 28 Aralık 1887'de Sultan II. Abdülhamid tarafından Ayşe Hanım'a bir şefkat nişanı verilmişti. 17 Mart 1889'da Üsküdar Polis Dairesinde ebelik yapan Madam Şekri'nin vefatı ile bu görevde de resmen istihdam edilen Ayşe Hanım; aynı zamanda Üsküdar Hükümet Tabipliğinin ebeliğini de yapmıştır. Ayşe Hanım bu iki görevinden de Ocak 1910'da emekli olmuştu. Onun yerine Üsküdar Polis Müdürlüğüdeki ebelik görevine Fehime, Sıdıka ve Ayşe Hanımlar atanırken; Üsküdar Hükümet Tabipliğindeki görevine Behiye Hanım atanmıştı. 3 Nisan 1915'de İstanbul Polis Müdüriyeti'nin ikiyüzelli kuruş olan Üsküdar kabila (ebe) maaşı üçyüz kuruşa çıkarılmıştı.

Üsküdar'da 20. yüzyıl başlarında ebe sayısı biraz daha artmıştı. Bunlardan biri olan ve Üsküdar Selamsız'da oturan Kabila Niktar "Ermeni fesatçıların fikirlerine hizmet ettiği"nin anlaşılması üzerine 23 Ekim 1905'de Konya'ya sürülmüştü. Bayan Niktar'ın siyasi faaliyetleri ile öne çıktığı 1905 yılının sonunda; Kabila Hafize Hanım da eğitim faaliyetleri ile öne çıkmıştı. 26 Ocak 1906'da Kabila Hafize Hanım tarafından yaptırılan ve "Tevfikiye" adı verilen mektebin açılışı yapılmıştı.

Kefçe Dede Sokak

Bu sokakta bulunan ve Kefçe Dede tarafından yaptırılan Kefçe Dede Mescidi'nin yerine daha sonra Ahmediye Camii yapılmıştı. Kefçe Dede'nin türbesi de yeni yapılan Ahmediye Camii'nin mihrabının tam önünde kalmıştır.

Kaynak: (Reşat Ekrem Kocu, İstanbul Ans. 1/319, 378), (Mehmet Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, İst. 2004, 2/237, Kefçe md.)

Kefçe Dede Sokak

Bu sokağa adını veren ve burada yaşayan Kefçe Dede, Mehmet adlı bir veli olup, Kanuni döneminde yaşamıştır. 1540 yılında vefat eden Kefçe Dede; Kefçe Dede Mescidi haziresine gömülmüştü. Mehmed Dede'nin "kepçe" yapıp satarak geçindiği, bu nedenle de lakabının **"Kepçe Dede"** olduğu ileri sürülmektedir. İddialara göre kefçe sözcüğü "kepçe"den bozularak üretilmiştir. Rivayetlere göre Kefçe Dede, fakirleri ev ev dolaşarak ziyaret edip, onlara elinden geldiğince yardım etmekte idi. Bu türbe ve çevresi asırlarca **Kefçe Dede** Mahallesi adını taşımıştı. 1700'lü yıllarda ise Tavaşi Hasan Ağa ve Kefçe Dede mahallelerinin birleşmesiyle Ahmediye Mahallesi oluşturulmuştu. Ancak 19. yüzyıl sonlarında kimi resmi belgelerde hâlâ Kefçe Dede Mahallesi ismi de kullanılmakta idi. Ancak 7 Temmuz 1898 tarihinden sonraki resmi belgelerden bu sokakla ilgili olarak daha çok "Kefçe Dede Sokak"adının kullanıldığı görülmektedir.

Kefçe Dede Mektebi Sokak

Kefçe Dede Mektebi Sokak

Gündoğumu Caddesi ile Dr. Fahri Atabey Caddesi'ni birbirine bağlayan bir ara sokaktır. Burada bulunan; hangi tarihte ve kim tarafından yaptırıldığı bilinmeyen Kefçe Dede adını taşıyan mektep bu sokağa isim babası olmuştur. 5 Ağustos 1879 tarihli bir arşiv belgesinde bu sokaktan "Kefçedere Mahallesi Mekteb Sokağı" olarak söz edilmektedir.

Bu sokakta bulunan en önemli tarihî yapı Tersane Emini Ahmet Ağa tarafından 1721 yılında külliyeden ayrı olarak yaptırılan Ahmediye Mektebi idi. Mektep, eski adı Ahmediye Caddesi olan şimdiki Gündoğumu Caddesi ile Kefçe Dede Mektebi Sokağı'nın birleştiği yerde ve sokağın sol köşesinde idi. Mektebin karşısında da Ahmediye Camii muvakkithanesi bulunmakta idi. Günümüze kadar gelemeyen mektep, 1865 tarihlerinde yanmış ve 1872 senesinde, Osman Efendi adında bir hayırsever tarafından da yeniden yaptırılmıştı. Kapısı üzerindeki, Şair Senih Süleyman Efendi'nin hazırladığı tamir kitâbesi, Mehmed Raif Bey'in 1896'da yayınlanan Mir'at-i İstanbul adlı eserde de yer almaktadır. Bu da mektebin yakın zamana kadar var olduğunu göstermektedir.

Kaynak: (Ahmet Uçar, İstanbul'un Sokak İsimleri Tarihi, Us Medya Kültür Yay., İst. 2010 S. 552)

Musahipzâde Celal Sokak

Bu sokak, İnadiye Mektebi Sokak ile İnadiye Mescidi Sokak arasında yer almaktadır. Dönmedolap Sokağı ile Gündoğumu Caddesi arasında ve bu iki caddeye paralel olarak uzanmaktadır. Musahipzâde Sokağı daha önce **Bakkal Bekir Sokağı** ismini taşıyordu. Bu sokak çevresinde ve yakınında ünlü Karacaahmet Mezarlığı'nın kuzey parselleri mevcuttu. Sokak adını, Türk tiyatro edebiyatının ilk önemli isimlerinden **Musahipzâde Celal Bey**'den almaktadır. Zira, Musahipzâde Celal Bey'in evi burada bulunmaktadır. Bu ev günümüzde restore edilmiştir. 1868'de doğan Celal Bey, Osmanlı kültürüne sahip köklü bir aileden gelmektedir. Musahipzâde Celal, uzun yıllar Üsküdar Defterdarlığında çalışmış ve 1923'te buradan emekli olmuştur. Oldukça uzun bir yaşam süren Celal Bey, 1959 yılında 91 yaşında i-ken vefat etti. Yazdığı meşhur tiyatro oyunları ilk önce "Mınakyan Tiyatro Kumpanyası" tarafından oynandı.

Bazı eserleri **Muhsin Ertuğrul** tarafından sinemaya da aktarılan Musahipzâde Celal Bey, **Aynaroz Kadısı, Bir Kavuk Devrildi, İstanbul Efendisi** gibi çok popüler oyunların yazarıdır.

Sokakta bulunan en önemli dinî yapılardan birisi, zikir günleri Pazar olan **Cedid Hacı Dede Kadirî Tekkesi** idi. Tekke İnadiye Mescidi Sokağı ile Musahipzâde Sokağı'nın birleştiği yerde ve Musahipzâde Sokağın sağ köşesinde idi. 1597 yılında Bâlî Çavuş tarafından yaptırılmıştı. 1784 ve 1840 tarihli tekkeler listesinde yer alan tekke, 1890 tarihinde basılan Mecmua-yı Tekaya'da ise yer almamıştır.

İnadiye Tekke Mescidi'nin arkasında Şeyhülislâm Mehmet Kâmil Efendi'nin muhteşem aile mezarlığı, karşısında ve yol aşırı yerde, köşede **Esma Sultan Mektebi** ve bunun sağ tarafında ise, meşhur Menzilhâne bulunuyordu. Menzilhânenin karşısında ise Şeyhülislâm Mustafa Efendi'nin aile mezarlığı vardır.

Kaynak: (Cedid Hacı Dede Tekkesi için, Osm. Arş. Nufus Defteri s. 396)

Kefçe Dede Mektebi Sokak

Musahipzâde Celal Sokak

Namık Paşa Sokak

Namık Paşa Sokak

Şair Naili Sokağı'nı Dönmedolap Sokağı'na bağlayan sokaktır. Tunusbağı Caddesi'ne paralel olarak uzanmaktadır. Sokağa adı verilen Namık Paşa (1804-1892) Sultan Abdülmecid, Sultan Abdülaziz ve Sultan II. Abdülhamid devirlerinde, seraskerlik ve valiliklerde bulunmuş vezirlerdendi. 15 Eylül 1892 tarihinde vefat etmiştir. Kabri, Duvardibi mevkiinde ve 7. ada'daki aile mezarlığındadır. Üsküdarlı olan Namık Paşa'nın Küçük Çamlıca'da, Küçük Çamlıca Caddesi, Rauf Paşa Hanı Sokağı ile Acıbadem yolunun çevrelediği geniş alanın içinde kendi adını taşıyan bir köşkü bulunmakta idi.

Bir zamanlar Latife Hanım Köşkü de bu sokakta bulunuyordu. günümüzde köşkün yerinde mahkemelik olan bir inşaat mevcuttur.

Kaynak: (İ. A. Gövsa, Meşhur Adamlar, İst. 1993, s. 1144 ve Türk Meşhurları, s. 274) (Ahmet Nuri Sinaplı, Mehmed Namık Paşa, s. 233-234, 261)

Necmeddin Okyay Sokak

Üsküdar'ın Ahmediye Mahallesi sokaklarından biri olan Necmeddin Okyay Sokak, Ferah Sokak ile Toptaşı (Dr. Fahri Atabey) Caddesi arasında yer almaktadır. Ayrıca bu sokak Pırnal Sokak ile de kesişmektedir. Sokak adını ünlü hattatlarımızdan olan; ok yapımcılığı, ebru, ciltçilik, mürekkepçilik ve gül yetiştiriciliği gibi birçok konuda maharet kazanarak hezarfen lakabını hakeden Necmeddin Okyay Bey'den almıştır.

Necmeddin Okyay, 29 Ocak 1883'de Üsküdar'da adının verildiği bu sokakta doğmuştur. Babası Yeni Valide Camii İmamı ve Mahkeme-i Şer'iyye Başkâtibi **Mehmed Abdünnebi Efendi**'dir. O eski "fakir Üsküdar"ın manevi ikliminde milli ve manevî hayatın bütün ameliyelerinden geçen küçük Necmeddin, mahalle mektebinde başladığı hıfzını **Ravza-i Terakki Rüşdiyesi**'nde tamamlamış, burada yazı hocası Hasan Talat Bey'in dikkatini çekerek ondan Rik'a, Divani ve Celi Divani meşk etmiş ve icazet almıştır. Onun aracılığı ile Sülüs ve Nesih'te üstadı olan **Filibeli Bakkal Arif Efendi**'den de meşke devam ederek ondan da icazet almıştır. Konyalı Vehbi Efendi'den eski usülde is mürekkebi imal etmesini öğrenmiş, devrin en renkli şahsiyetlerinden Şeyh Hezarfen Edhem Efendi'den de ebru ve âhar öğrenmek için **Özbekler Tekkesi**'ne gidip gelmeye başlamıştı. Edhem Efendi, günümüzde şaşırtıcı bir canlılık kazanan ebru sanatının o günlerde yegâne temsilcisi idi. Bu sanatı ondan devralıp günümüze ulaştıran Necmeddin Okyay, komşuları olan Ressam Hoca Ali Rıza Bey'den de renklerin birbiriyle imtizacı hususunda dersler almış ve ebruda geçmişteki ustaların hiç denemediği yeni bir tarz meydana getirmişti. Çiçekli ve yazılı ebruya bunun için **Necmeddin Ebrusu** denilmeye başlanmıştı.

Ta'lik meşkini de o devrin en büyük Ta'lik üstadı **Hattat Sami Efendi**'den tamamlamıştı. Babasını 1907 yılında kaybeden Necmeddin Hoca; onun yerine Üsküdar Yeni Valide Camii imam ve hatipliğine tayin edilecek ve bu görevi tam kırk yıl sürdürecektir. Genç sanatkârı, daha sonra hat ve süsleme sanatlarını disiplin altına almak amacıyla kurulan ve açılışı 18 Ağustos 1915'te açılan **Medreset'ül-Hattatîn**'de Tuğrakeş İsmail Hakkı (Altunbezer)'nın dizi dibinde Celî Sülüs meşk etmiş ve Tuğra çekmiştir. Burada

Necmeddin Okyay Sokak

Pırnal Sokak

talebe iken çok geçmeden aynı medresede ebru ve âhar dersleri vermeye başlamıştı. Necmeddin Okyay, emekli olduktan sonra da yaşamasını istediği kitap sanatlarını talep eden herkese öğretmiş, Niyazi Sayın, Ali Alpaslan, Uğur Derman, oğlu Sacid Okyay ve yeğeni Mustafa Düzgünman gibi seçkin sanatkârlar yetiştirmiştir. Yazıyla ilgilenmeye başladığı tarihten itibaren toplamaya başladığı eserlerle zengin bir hat koleksiyonu da vücuda getiren ve imzasız yazıların kime ait olduğunu tereddütsüz söyleyebilen, hatta Rakım, Şevki, Yesarizâde gibi çok sevdiği bazı hattatların yazılarının hangi yıl yazıldıklarını bile kestirebilen Necmeddin Okyay, tarih düşürmede ve şive taklidinde mahir idi. Necmeddin Okyay, 5 Ocak 1976'da dünyaya gözlerini kapadığında Beşir Ayvazoğlu'nun da isabetle vurguladığı gibi gerçekten "sönen bir kuyruklu yıldız ve göçen –herhangi bir fert değil- bir âlemdi. Çünkü Osmanlı irfanı, zevki, estetiği ve medeniyetimizin direniş gücü onun şahsında özetlenmiş gibiydi." Karacaahmet Mezarlığına defnedilmiştir.

Kaynak: (Dr. Süleyman Berk, Vefatının 35. Yılında Hattat Necmeddin Okyay, İBB Kültür AŞ.Kültür Sanat Basımevi, 2013)

Pırnal Sokak

Gündoğumu Caddesi'ni Necmettin Okyay Sokağı'na bağlayan sokaktır. Cadde ile kesiştiği yerin az ilerinde Kabila Sokak ile kesişmektedir. Bu sokak adını burada bulunan Malatyalı İsmail Ağa Hamamı'nın külhanını ısıtmak için kullanılan ve hızla tutuşan "**pırnal"** adlı çalıdan almaktadır. Pırnal Sokak'ta bulunan en önemli tarihî yapı **Ağa Hamamı** olup; bu çifte hamam Ahmediye Camii ile İnadiye Semti arasında, Gündoğumu Caddesi ile Pırnal Sokağı'nın birleştiği yerdedir. Ağa Hamamı, Sultan I. Ahmet'in Kiler Ağası **Malatyalı İsmail Ağa** tarafından, cami ve tekkesi ile beraber 1609- 1610 tarihlerinde yaptırılmıştır. Bir ara bu külliyenin bulunduğu semt Malatyalı İsmail Ağa Mahallesi olarak da isimlendirilmişti. Gündoğumu Caddesi'ne açılan bir kapıdan hamamın ahşap camekân kısmına girilmektedir. Camekân, uzaktan bakıldığında, iki tarafı cumbalı bir evi andırmaktadır. Üç tarafında soyunma odaları vardır. İki katlıdır. Tavanı, içte oval ahşap bir kubbe ile örtülmüştür. Çatısı kiremit döşelidir. Sekiz köşeli bir çatı fenerinden bol ışık almaktadır. Günümüzde hâlâ çalışmaktadır. Hamamın sol tarafında **Kefçe Bostanı Çıkmazı**, sağ tarafında ve yol aşırı yerde meşhur **İskender Baba Türbesi**, Kaymakçı Tekkesi ve Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Çeşmesi vardı. Diğerleri yıkılmış olup; şimdi yalnız türbe ayaktadır. Hamamın karşısındaki **Ahmediye Camii Mezarlığı, Fethi Efendi Tekkesi**, Türbesi ve Çeşmesi'nden ise hiçbir eser kalmamıştır.

Kaynak: (Ş. Akbatu, İstanbul Hamamları, Cumhuriyetin 50. Yılında İstanbul 1973 Yıllığı, s. 486-495)

Şair Naili Sokak

Üsküdar'ın Ahmediye Mahallesi sokaklarındandır. Halk Caddesi'ni Gündoğumu Caddesi'ne bağlayan dolambaçlı bir sokaktır. Sokağın Halk Caddesi ile kesiştiği noktada geniş-çe bir alanı kaplayan doğancılar parkı yer almaktadır. Sokak Viransaray, Emin Ongan ve Dönmedolap sokakları ile kesişmektedir. Sokağın Dönmedolap Sokağı ile kesiştiği noktada Malatyalı İsmail Ağa Camii bulunmaktadır. Günümüzde tarihî "Cuma Pazarı"na alternatifi olarak düşünülen Cumartesi Pazarı'nın bir bölümü bu sokakta kurulmaktadır.

Bu sokak adını XVII. Yüzyıl'da yaşayan Divan **Şairi Nailî**'den almaktadır. Şair Nailî 1611 yılında İstanbul'da doğmuştur. Asıl adı Mustafa'dır. İyi bir öğrenim görmüş ve çeşitli devlet kademelerinde memurluk yapmıştır. Manastırlı Nailî'den ayrılması için **"Nailî-i Kadîm"** olarak anılmaktadır. Özellikle

Şair Naili Sokak

Tavaşi Hasan Ağa Sokak

gazel türünde başarılı ürünler vermişti. Şiirlerinde anlam derinliğine önem vermiştir. Klâsik edebiyatımızda Sebk-i Hindî'nin (Hint tarzı) temsilcisi olarak ün yapmıştı. 1666 yılında ölmüştür.

Ak Ağalardan, Darussaâde Ağası olan Malatyalı İsmail Ağa tarafından 1635 yılında yaptırılan Ağa Camii bu sokak üzerinde yer almaktadır. Caminin bir çeşmesi ve hamamı da bulunur. Caminin haziresinde Sungur Mustafa Paşa, Hace Hatun, Sokullu İsmail Efendi ve Kazmacı Küçük Ahmet Beşe gibi isimler gömülüdür.

Tavaşi Hasan Ağa Sokak

Gündoğumu Caddesi'ni Dönmedolap Sokağı'na bağlayan bir ara sokaktır. Bu sokak adını **Tavaşî Hasan Ağa**'dan almaktadır. Tavaşî Hasan Ağa, XVI. Yüzyılın ünlü Osmanlı **Sadrazamı Sokullu Mehmet Paşa**'nın hazinedârı idi. Bir başka adı da **"Hadım Hasan Ağa"** idi. Genelde hadım ismini sarayın ak ağaları ve harem ağaları kullanmakta idiler. Muhtemelen o da eski bir harem ağası idi. Hasan Ağa, sürekli Sokullu Mehmet Paşa'nın yanında bulunurdu. Rivayete göre Tavaşi Hasan Ağa, Sokullu Mehmet Paşa'ya Tevarih-i Ali Osman'dan Sultan I. Murad'ın Kosova savaşındaki şehadet olayını okurken, Sokullu Mehmet Paşa da gözyaşlarını tutamayarak böyle bir şehadet için dua etmiş ve ertesi gün de bir meczup tarafından bıçaklanarak şehit edilmişti.

Tavaşî Hasan Ağa'nın adını taşıyan ve 1587'de onun yaptırdığı ve sokağa adını veren Tavaşî Hasan Ağa Camii, İnadiye Mektep Sokağı ile Gündoğumu Caddesi'nin kesiştikleri yerde idi. Bu camii 1892 yılında **Hatice Hatun** adlı bir hayırsever tarafından tamir ettirilmiştir. Hasan Ağa ayrıca Libadiye'de **Tavaşî Hasan Ağa İbtidâi Mektebi'ni** ve İnadiye Mektebi Sokağı'nda da **Tavaşî Hasan Ağa Sıbyan Mektebi'ni** yaptırmıştı. Bu sokak ve çevresi Hasan Ağa'nın yaptırdığı hayır hizmetleri nedeni ile Osmanlılar döneminde uzun yıllar Tavaşî Hasan Ağa Mahallesi olarak resmî kayıtlarda yer almıştı. Bu mahallenin bu gün sadece adı bulunan Dolap, Katırcılar ve Mektep Sokak gibi meşhur sokakları vardı.

Kaynak: (Hadikatu'l-Cevami, 2/214)

Viransaray Sokak

Halk Caddesi'ni Şair Naili sokağa bağlayan "L" şeklinde bir sokaktır. Bu sokak adını **Şehit Süleyman Paşa**'nın sonradan viran olan sarayından almaktadır.

Viransaray Sokağın Halk Caddesi ile birleştiği yerde **Şehit Süleyman Paşa Camii** bulunmaktadır. Hemen arkasında Süleyman Paşa'nın büyük ve muhteşem bir de sarayı vardı. Bu saray daha sonra viran olduğu için sokağa da bu isim verilmişti. Viransaray Sokağı'nda bir de sıbyan mektebi mevcuttu.

Şehit Süleyman Paşa Camii; kare plânlı, kesme taştan yapılmış, çatısı ahşap iken sonradan betona dönüştürülmüş, dört ahşap sütunun taşıdığı meşrutası ile dikkatleri çeken güzel bir camii idi. Son cemaat yerinin tavanı ağaç işlemeciliğin en güzel örneği idi. Kapısı mermer söveli ve kemerlidir. Hiç bir yerinde kitâbesi yoktur. Gerek meşrutası, gerekse son cemaat yeri tamirat sırasında yıkılmıştır. Kadınlar mahalli ahşap iken betona çevrilmiştir. Minber ve kürsüsü ahşaptır. Mihrabı mermer kaplıdır. Son tamir sırasında eski hususiyetlerini kaybetmiştir. Sağ taraftaki minaresi tamamen kesme taştan yapılmıştır. Şerefesinin altı istalaktitlidir. Pencere söveleri kefeki taşından olup kirpi saçaklıdır. 1894 senesindeki büyük depremde yıkıldığı söylenen minare, 1957-58 tarihlerinde halk tarafından cami ile beraber şimdiki şekliyle tamir edilmiştir. Camiin kıble ve sol tarafı mezarlıktır. Bakımsız olan bu hazîrede birçok kabir taşı vardır. Bunlar arasında Şehit Süleyman Paşa ile Recep Paşa'nın da kabirleri bulunmaktadır.

Ayrıca Viransaray Sokağı'nda Süleyman Paşa'ya ait bir de çeşme bulunmakta idi. Çeşme Sarı Süleyman Paşa'nın kabri önünde ve hazîre duvarına bitişik bir yerde idi. Bu duvarın dış yüzünde bulunan ve Paşa'nın gömüldüğü yerin önüne isabet eden kısımdaki kitâbe, tamir sırasında çeşme üzerine konulmuş ve hâcet penceresi de kapatılmıştı. Bu çeşmenin çok büyük olan haznesi, 1970 senesine kadar az ileride ve yokuş olan sokağın ortalarında durmakta idi. Günümüzde ondan da eser kalmamıştır.

Kaynak: (Hadikatu'l-Cevami, 2/229-230) (Ayvansarayi, Mecmuayı Tevarih, s. 22/b, Suleyman Paşa Ceşmesi md. ve s. 137) (T. Öz, İstanbul Camileri, 2/61) (G. Oransay, Osmanlı Devleti'nde Kim Kimdi, 1/174) (N. Poray, İstanbul'da Gömülü Paşalar, s. 33)

Viransaray Sokak

Altunizâde Mahallesi

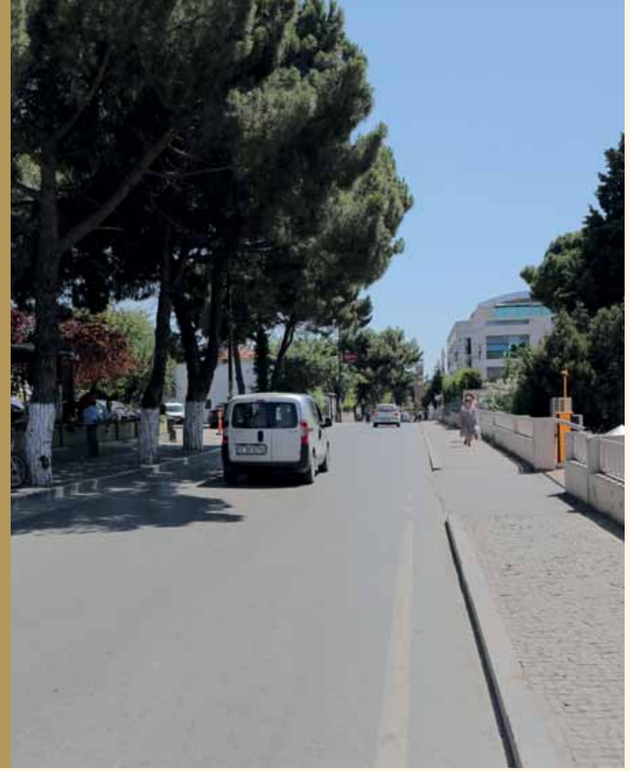

Aka Gündüz Sokak

Atıf Bey Sokak

Aka Gündüz Sokak

Kısıklı Caddesi'ni Bağlarbaşı-Tophanelioğlu Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Bu sokak adını son devir hikâye ve romancısı; şair ve gazeteci Aka Gündüz'den almaktadır.

Aka Gündüz; 1886 yılında Selanik'e bağlı Katerina ile Alasonya kasabaları arasındaki bir dağ köyünde doğmuştu. Asıl adı Enis Avni idi. Önceleri Enis Avni, sonraları ise, Aka Gündüz adıyla eserler vermişti. İlk tahsilini Serez'de İncili Mektep'te ve Selanik'deki **Şemsi Hoca Mektebi**'nde tamamlamıştı. Bir müddet Selanik Askeri Rüşdiye'sine devam etmişse de 1896 Yunan Harbi nedeni ile Kadıköy'deki Eğrikapı Rüşdiyesine nakledilmişti. Daha sonra Mekteb-i Sultanî'nin idadi kısmı, Edirne Askeri İdadisi ve Kuleli Askeri İdadisinde okumuştu.

Hastalığı sebebiyle Harbiyenin ikinci sınıfından ayrılmıştı. Paris'e giderek bir müddet Güzel Sanatlar Okulu ve Hukuk Fakültesine de devam etmişti. Ancak ikisini de bitiremeden üç yıl sonra diplomasız olarak geri dönmüştü. 1907 yılında siyasî faaliyetleri nedeni ile Selanik'e sürgün edilmişti. Selanik'te Çocuk Bahçesi ve Genç Kalemler dergilerine yazmıştı. Milli edebiyat akımı yazarlarındandır. Sade Türkçeyi savunmuştur Adana'daki Ermeni olayları üzerine oraya tayin olunan Bahriye Nazırı Cemal Paşanın maiyetinde on dört ay Vilayet Meclisi İdare Başkâtibi olarak çalışmıştı.

Aka Gündüz, 31 Mart Vak'ası üzerine gönüllü olarak yazıldığı Hareket Ordusuyla İstanbul'a gelmişti. Mensubu olduğu İttihat ve Terakki'yi eleştirdiği için, onlar tarafından da dışlanmış, hatta 1913'den 1918 yılına kadar Konya ve Bilecik'te sürgün kalmıştı. Konya sürgünlüğünde beraber olduğu şair Hüseyin Kami'den –özellikle taşlama ve mizahî şiirlerin yazımı konusunda - çok fazla etkilenmişti. İstanbul'a dönüşünde tekrar gazetecilik yapmaya başlamıştı. 1920 yılında Alay Dergisi'ni çıkardı. Milli Mücadeleyi desteklediği için işgal kuvvetleri tarafından Malta'ya sürülmüştü. Ankara Hükumeti'nin teşebbüsüyle yurda dönmüştü. Cumhuriyetten sonra 1932 - 1946 yılları arasında milletvekili olmuş ve Kasım 1958'de Ankara'da ölmüştür Birçok eseri sinemaya uyarlanmıştır. Eserlerinde genellikle romantik bir hava sezilmektedir.

Kaynak: ("TBMM Albümü". tbmm.gov.tr.)

Atıf Bey Sokak

Valideba Korusu yolunu Ali Dede Caddesi'ne bağlayan dolambaçlı ve uzunca bir sokaktır. Çeken ve Gencay sokakları ile kesişmektedir. Bu sokak adını II. Meşrutiyet döneminin meşhur komitacılarından **Mülazım Atıf Bey**'den almaktadır. Sultan II. Abdülhamid dağa çıkan Niyazi ve Enver Bey gibi İttihatçıların isyanını bastırmak için, Arnavut olup, bölgeyi çok iyi bilen Müşir **Şemsi Paşa**'yı olağanüstü yetkilerle Manastır'a göndermişti. Bu durumdan çok rahatsız olan İttihatçılar Şemsi Paşa'yı bir suikastla öldürmeye karar verdiler. Bu vazife iyi bir silahşör olan Teğmen Atıf'a verildi. Atıf Bey 7 Temmuz 1908'de Manastır'a geldiğini bir telgrafla Yıldız Sarayı'na bildiren Şemsi Paşa'yı, Postahane çıkışı bir suikast ile öldürdü. Olay sonrası II. Meşrutiyet ilan edildiğinden, kurulan uydurma bir komisyonca suikastçının tesbit edilemediği bildirildi. Atıf Bey; bu suikastı ile çok popüler olmuş, özellikle İttihaçıların sembol isimlerinden birisi haline gelmiş, İttihat ve Terakki'nin merkez komitesine alınmıştı. Cumhuriyet döneminde de aynı itibarı görmeye devam eden Atıf Kamçıl (1884-1947), bazı İttihatçı komitacıların etkisiz hale getirildiği tek parti döneminde de korunmaya devam edilmiş, hatta 6. ve 7. Dönem Çanakkale Milletvekili yapılmıştı. 1947'de öldüğü zaman cenazesi Türkiye'de yapılan ilk ulusal anıt olan **Hürriyet-i Ebediye Abidesi** çevresinde oluşturulan anıt mezara, buradaki meşhur anıtın elli metre arkasındaki ağaçlıklı bölüme gömülmüştü.

Kaynak: (Abdullah Muradoğlu, Resmi Tabanca İşleri – Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e faili meçhul cinayetler, Yenişafak Gazetesi, 17.11.2011)

Aziziye Sokak

Aziziye Sokak

Dadaşlar Sokağı'nı D-100 kara yoluna bağlayan sokaktır. Yaylı Sokak ile dört yol ağzı yaparak kesişen sokak Palandöken Sokağı'na paralel olarak uzanmaktadır. Ayrıca sokağın Yaylı Sokak ile kesiştiği noktada Erzurum Sitesi Camii yer almaktadır. Sokak Ekim 1894'den beri resmî belgelerde "Aziziye Sokak" olarak yer almaktadır. Bu sokak adını 1868'de burada kurulan **Aziziye Tiyatrosu**'ndan almaktadır. Müdürlüğünü **Güllü Agop**, Rejisörlüğünü **Magagyan'ın** yaptığı **Asya Tiyatrosu** topluluğu 1868 ve sonrasında birkaç yıl burada sürekli temsiller vermişlerdir.

Gelecekte Osmanlı tiyatrosunda çok meşhur olacak olan birçok Ermeni tiyatrocu ilk kez sahnenin tozunu burada yutmuşlar, ya da ünlerini ilk kez burada kazanmışlardır.

Bunlar arasında **Serope Benkliyan, Tovmas Fasulyeciyan, Verkine Karakaşyan** ve ablası **Yeranuhi Karakaşyan** en önemli isimlerdi. Bunlar **Üsküdar Aziziye Tiyatrosu** sonrası yıllarca Osmanlı Tiyatrosunda başrol oynayacaklardı. Daha sonra Miralay Ata Bey tarafından satın alınan Aziziye Tiyatrosu, Nisan 1877'de onun tarafından tamir ettirilmiştir. Eylül 1901'de sokaktaki Musevî nüfus azalınca burada bulunan Musevi mektebi Galata'ya taşınmıştır.

Kaynak: (Metin And, Meşrutiyet Devri Tiyatrosu, İş Bankası Kültür Yay. İst. 1971 s. 64) (Türk Tiyatrosu Ans. Remzi Kitabevi, s. 56-426)

Bayram Ağa Sokak

Bayram Ağa Sokak

İsmail Paşa Sokağı'nı Sırma Perde Sokağı'na bağlayan sokaktır. Yetimhane Sokağı ile kesişen sokağın İsmail Paşa Sokağı ile kesiştiği noktada Aydın Demir Parkı yer almaktadır. Bu sokak adını Osmanlıların son dönemlerinde üç teneke altınla buraya göç eden ve burada altı dükkân alan **Kafkasyalı Bayram Ağa**'dan almıştır.

Kaynak: (Ahmet Uçar, İstanbul'un Sokak İsimleri Tarihi, Us Medya Kültür Yay., İst. 2010 S. 555)

Bestekâr Saadettin Kaynak Sokak

Bir ucu Ord. Prof. Fahrettin Gökay Caddesi'ne açılan sokağın diğer ucu Okul Sokak ile dört yol ağzı yaparak kesiştikten sonra devam ederek bir çıkmaz sokak halini almaktadır. "L" şeklindeki sokak Pırlanta ve Aygün sokakları ile kesişmektedir. Bu sokak adını Meşhur Bestekârlarımızdan **Saadettin Kaynak**'tan almaktadır. Klasik Türk müziğinin Cumhuriyet dönemindeki üstadlarından olan Saadettin Kaynak, 1895'te İstanbul'da doğmuştur.

Genç yaşta hafız olan Kaynak, sesinin güzelliği nedeniyle klasik Türk müziği meşk etmiştir. İlk bestesi **"Hicran-ı Elem"** şarkısıdır. İlk Türkçe ezanı da seslendiren Kaynak, müzik eğitimini yıllar sonra İstanbul Üniversitesi'nde tamamlamış ve daha sonra Güney Doğu Anadolu'da yerel müzikler üzerine araştırmalar da yapmıştır. Seksenin üzerinde film müziği bestelemiştir. 1955'te felç geçirmiş; 1961'de vefat etmiştir. Kabri, Merkez Efendi Mezarlığı'ndadır.

Bestekâr Saadettin Kaynak Sokak

Dadaşlar Sokak

Dadaşlar Sokak

Dadaş , Türkiye'de Erzurum denince halk arasında akla gelen ilk ifadedir. Dadaş kelimesi Erzurum'da ve yöresinde yerleşik veya menşe'i olarak bu yörenin insanını ya da özellikle bu yöreye ait bir folklor oyunu olan Erzurum barlarını oynayan oyunculardan her birini ifade eder. Bu sebeple Dadaş ifadesi üzerinde fikir beyan edenler, bunu Erzurum ve bar sözcükleriyle ilişkilendirirler. Genel olarak Erzurum yöresinde 1- Erkek kardeş, 2- Yiğit, delikanlı, babayiğit kimse. 3- Mert, cesur. 4- Arkadaş, dost anlamlarında kullanılır. Ayrıca Ağabey, bar oynayan delikanlı, Erzurumlu arkadaş, hemşeri, geniş anlamı ile Erzurum bölgesinin efesi şeklinde de ifade edilir.

Kaynak: (Ismail Habip Sevük, Yurttan Yazılar, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. 1.baskı, 1987, s. 531)

Faikbey Mescidi Sokak

Sokak üzerinde Faik Bey Camii yer aldığı için bu ismi almıştır. Cami, Acıbadem Caddesi ile Koşuyolu Caddesi arasında, bir vadi içinde ve Çiftecevizler ismi ile anılan yerdedir. Önünden İbrahimağa Deresi'nin geçtiği caminin kıble tarafında Çiftecevizler Mesiresi bulunmaktadır. Burada, **Kalfa Çeşmesi** adıyla yad edilen kitâbesiz bir çeşme vardır. Fevkânî olan camiin alt katı sıbyan mektebi iken sonradan meşruta haline getirilmiş, ahşap olan asıl cami ise, 1975 tarihinde kârgire dönüştürülmüştür. Bu onarımda ahşap iki sütun üzerine oturtulan, dışa taşmalı mihrap kısmı kaldırılarak niş haline sokulmuştur. Camiye dar bir taşlıktan, eskiden ahşap, şimdi mozaik olan merdivenle çıkılır. 1975 tarihinden evvel ahşap minaresi yıkılmış bulunduğundan, camiin yanındaki kurumuş bir meşe ağacının gövdesi üzerine yerleştirilmiş bir tahta balkondan ezan okunmakta idi. Son tamirde camiin sağ tarafına tuğladan yüksek bir minare yapılmıştır. Aydınlık ve şirin olan mabedin minberi ahşaptır. Hiç bir yerinde yapıldığı tarihi belirten kitâbesi yoktur. Mabet 10. Daire-i Belediye (Boğaziçi-Yeniköy) esnaf müfettişi **Hacı Faik Bey** tarafından yaptırılmıştır. Civarında köşkü vardı. Faik Bey, kitabesinden anlaşıldığına göre, Gurre-i Ramazan 1325 (8 Ekim 1907) tarihinde Üsküdar Tunusbağı Çeşmesi'ni de tamir ettirmiştir.

Kaynak: (E. Koçu, İstanbul Ans.10/5496)

Haluk Türksoy Sokak

Üsküdar'ın Altunîzâde Mahallesi sokaklarındandır. Önce "L" ve sonra da dikdörtgen şeklinde ilerleyen sokak Kısıklı Caddesi'ni İcadiye Bağlarbaşı Caddesi'ne bağlamaktadır. Bu sokak adını Cumhuriyet Halk Partisi'nin Üsküdar eski İlçe Başkanlarından Haluk Türksoy'dan almıştır.

Faikbey Mescidi Sokak

Haluk Türksoy Sokak

İsmail Paşa Sokak

Koşuyolu Tophanelioğlu Caddesi'ni Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay Caddesi'ne ve Bayramağa sokağına bağlayan "T" şeklinde bir sokaktır. Ayrıca sokak Erdem Sokağı ile de kesişmektedir. Sokağa adı verilen **Altunîzâde İsmail Zühtü Paşa**, devrin büyük gemi tüccarlarından olan ve bu mahalleye adı verilen Altunî Ali Efendi'nin oğlu olup, Sultan Abdülmecid ve Abdülaziz Han dönemlerinde yaşamış ve önemli görevlere getirilmiştir. Burada da **Altunîzâde Camii**'ni yaptırmıştı. Altunîzâde İsmail Zühtü Paşa, Yavuz Sultan Selim zamanında İstanbul'a yerleşmiş köklü bir aileden geliyordu. 1806 doğumlu olan oğul İsmail Zühtü Efendi, babası ile birlikte altun varakçılık yapıyordu. Aynı zamanda iyi bir hattattı ve bina işleri de yapmakta idi. Fatih Kurşunlu Medresesi mezunuydu. Aile daha sonraları İstanbul ile Mısır arasında kereste ticareti yapmaya başlamıştı. Altmış dört adet gemileri bulunuyordu. Babasının ölümünden sonra işlerin başına geçen İsmail Zühtü Efendi, Osmanlı Devleti'nden alacağı olan 30.000 altının tahsili için Sultan II. Mahmud'un huzuruna çıkmıştı. Bu görüşme o sırada Altunîzâde ailesinin komşusu olan **Serasker Koca Hüsrev Paşa** tarafından sağlanmıştı. Bu ziyaret esnasında pâdişah, İsmail Zühtü Efendiye **"Altunîzâde"** şeklinde iltifat etmiş olduğundan, daha sonra aile bu lakapla anılmaya başlanmıştı. Devlet borcunu ödemiş ve İsmail Zühtü, bina işleriyle ilgili olduğundan dolayı pâdişahın emriyle Enderun'a kaydedilmişti. İki senelik bir eğitim sonrasında 1831 yılında mezun olmuştu. Galatasaray Lisesi'nin yapımına nezaret ederek **"Mimar Ağalığı"** ünvanını da almıştı. Bütün gemilerini satıp denizciliği bırakmış ve Osmanlı sultanlarının hizmetine girmişti. Pâdişahlar değişmiş, Sultan II. Mahmud'dan sonra Sultan Abdülmecid, Sultan Abdülaziz, Sultan V.Murad ve nihayet Sultan II. Abdülhamid devirleri yaşanmıştı. İsmail Zühtü Paşa, beş pâdişahın da hizmetinde bulunmuştur. 15 Ocak 1888'de vefat etmiştir. Kendi adıyla daha doğrusu aile lakabıyla bilinen Altunîzâde Camii'nin avlusuna defnedilmiştir.

Kaynak: (E. Koçu, İstanbul Ans. 2/752)

Kalfa Çeşmesi Sokak

Koşuyolu Caddesi'ni Ali Dede Caddesi ve Atıfbey Sokağı'nın kesiştiği meydana bağlayan sokaktır. Sokağın Koşuyolu Caddesi ile kesiştiği köşede **Validebağ Anadolu Sağlık Meslek Lisesi** yer almaktadır. Bu sokak adını burada bulunan ve kitabesi olmayan **Kalfa Çeşmesi'nden** almıştır. Osmanlı Arşivinde Altunîzâde Mahallesi Köprübaşı semtinde Nisan 1903 tarihinden itibaren "Kalfaçeşmesi Sokağı" ile ilgili belgelere rastlanmaktadır. Bu belgelerin tamamı bu sokağın yapımı ve tamiratı ile ilgilidir.

Mahir İz Caddesi

Nuh Kuyusu Caddesi'nden ayrılarak Capitol istikametinde devam eden ve Capitol'ün önünden geçerek Köprü Yolu kavşağında sona eren caddedir. Eski adı Bağlarbaşı Tophaneli-oğlu Caddesidir.

Caddeye adını veren Mahir İz, Ankara Kadısı İsmail Abdülhalim Efendi'nin oğlu, edebiyat tarihçisi Fahir İz'in ağabeyidir. Babasının vazifesinden dolayı öğreniminin bir kısmını Midilli, Balıkesir, Isparta, Medine, İstanbul ve Ankara'da gördü. Ankara Sultanîsini bitirdi. Birinci Büyük Millet Meclisinde zabıt kâtipliği yaptı. İstanbul İmam Hatip Lisesi'nde ders verdi. Bu ara iki yıl Kimya, bir yıl Hukuk fakültesinde okudu. Sonra Edebiyat Fakültesini tercih etti ve Türk Dili ve Edebiyatı Bölümün bitirdi (1936). Haydarpaşa Lisesi'nde edebiyat; İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünde hitabet, irşad ve tasavvuf tarihi dersleri verdi.

Mahir İz, İslâmî ilimlerde geniş kültürü ve hitabetiyle çevresinde saygı uyandırmıştır. Şiirlerinde Maksud Kâmran, edebî yazılarında Namık Yaz, ilmî yazılarında Abdullah Söğüt imzalarını da kullanmıştır. Yazı ve şiirleri Sa'y (Ankara), Sebilüreşad, Yeni İstiklâl, İslâm Düşüncesi, Bugün, Yeni Asya, Sabah, Yeni İstanbul dergi ve gazetelerinde yayınlandı. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın hazırlattığı Kur'ân-ı Kerîm Meali'nin redaksiyon kuruluna başkanlık etti. 1960 yılında İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü hocalarından Kemal Edip Kürkçüoğlu'nun davetiyle Yüksek İslâm Enstitüsü'nde "İslâmî Edebiyat Tarihi" hocalığı ile yeniden maarif hayatına döndü. Burada tasavvuf tarihi, hitâbet ve irşâd derslerini de okuttu ve ikinci defa emekli oldu (1970). 9 Temmuz 1974'te vefât eden Mahir İz Hoca'nın kabri İstanbul Sahrayıcedid Mezarlığı'ndadır.

Kalfa Çeşmesi Sokak

Kendi adının yanısıra Maksûd Kâmran, Namık Yaz ve Abdullah Söğüt takma adlarını da kullanarak Diyanet Gazetesi, İslâm Düşüncesi, Hilâl, Sebîlürreşâd, Tohum, Oku, Yeni İstiklâl, Bugün, Yeni Asya gibi gazete ve dergilerde şiirler, ilmî, edebî ve ictimaî yazılar kaleme alan Mahir Hoca, sosyal faaliyetleriyle de dikkat çekmiş, pekçok cemiyet ve vakfın kuruluşunda bulunmuş, buralarda başkanlık ve üyelikler yapmıştır.

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Bağlarbaşı Rum Ermeni Mezarlığı bu cadde üzerindedir.

Kaynak: (Mahir İz, Yılların İzi, Kitabevi yayınları, İstanbul, 2012)

Ord. Prof. Fahrettin Kerim Gökay Caddesi

Altunîzâde Capitol'ün önünden geçen Mahir iz Caddesi'nden Altunizâde Camii'ne doğru çatallaşıp ayrılan caddedir.

Caddeye adını veren Fahrettin Kerim Gökay, 9 Ocak 1900'de, Eskişehir'de dünyaya geldi. Tıp fakültesinden 1922 yılında mezun olduktan sonra, Emraz-i Akliye uzmanı oldu. Uzun süre öğretim üyesi olarak görev yaptı. 24 Ekim 1949 - 26 Kasım 1957 tarihleri arasında sekiz yıl İstanbul Valiliği ve Belediye Reisliği yaptıktan sonra, İsviçre (Bern) Büyükelçiliği'ne atandı. 13. Dönem İstanbul Milletvekilliği, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, İmar ve İskan Bakanlığı görevlerinde bulundu. Basılmış birçok eseri mevcuttur.

Üsküdar'da ve Kadıköy'de adını taşıyan önemli iki cadde bulunmaktadır. **"Halk plajlara akın etti, vatandaş denize giremiyor."** diyerek dönemin elitlerinin Türk toplumuna bakışını gösteren tarihi cümlelerden birini bizlere armağan etmiştir. 6-7 Eylül 1955 Olayları karşısında yetersiz kalması nedeniyle, o günlerde İstanbul'da bulunan ve olayların başlangıcında "Milli Gençliğin Kıyamı" tabirini kullanan İçişleri Bakanı Namık Gedik ile beraber, istifa etmek durumunda kalmıştır.

Halk tarafından çok sevilmiş ve kısa boyu dolayısıyla hakkında "Mini mini valimiz, ne olacak halimiz?" tekerlemesi üretilmiştir. Önemli bir serveti olan Fahrettin Kerim Gökay'ın terekesinde 630 tapu bulunuyordu. Tüm varlığını kendi adını taşıyan vakfa bırakmıştır.

Kaynak: (Demirkırat Belgeseli, 1989, Birand-Dündar-Çaplı, "5. Bölüm: Kriz", Dönemin Basın ve Enformasyon Bakanı DP Milletvekili Dr. Mükerrem Sarol'un anıları.)

Cadde'yle özdeşleşen en önemli yapılardan biri Altunizâde Camii'dir. Devrin büyük gemi tüccarlarından olan Altunî Ali Efendi'nin oğlu, Abdulmecid ve Abdulaziz Han dönemlerinde yaşamış ve önemli görevlere getirilmiş (1806- 1887) İsmail Zühtü Paşa tarafından yaptırılmıştır. Cami, dikdörtgen bir alan üzerinde kurulmuş kare planlı barok sitilde yapılmış çok hoş bir yapıdır. Kesme taştan yapılmış tek minaresi vardır. Çatısı ahşap malzemeden tek kubbe ile örtülü, üzeri kurşunla kaplı ve tepesinde barok bir alem vardır.

Cami ve müştemilatı külliye şeklinde yapılmış olup, içinde sıbyan mektebi, hamam, dükkanlar, imam ve müezzin lojmanları mevcuttu. Hali hazırda bunlardan sadece imam ve müezzin lojmanları, tuvalet ve şadırvan (bay ve bayanlar için ayrı) , gasilhane kullanılabilir durumdadır.

Ord. Prof. Fahrettin Kerim Gökay Caddesi

Oymacı Sokak

Kısıklı Caddesi ile Kuşbakışı Caddesi'ni birbirlerine bağlayan sokaktır. Başkent Üniversitesi İstanbul Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi bu sokaktadır. **Kalfa Çeşmesi** sokağı'na doğru, sitelere uzanan ve Oymacı Sokağın uzantısı olan, bu sokakla aynı adı taşıyan iki kısa sokak daha vardır. Bu sokak adını burada bu sanatla uğraşan bir ustadan almaktadır. Temmuz 1765'den sonra oymacılık sanatı kendilerini dülger taifesinden ayrı tutmuşlardı. Hakkaklık da denilen oymacılık 19. yüzyıl sonlarında mekteplerde, konaklarda, ıslahhanelerde, hapishanelerde ders olarak öğretilmiş yaygınlaşmasına çaba sarfedilmiştir.

Üsküdar'da Özbekler Dergâhı Şeyhi **Hazerfen İbrahim Edhem Efendi**, Necmeddin Okyay'ın ortanca oğlu Sami Okyay, Üsküdar Mevlevîhânesi şeyhi Ahmed Remzi Akyürek, Hattat İsmail Hakkı Altınbezer gibi birçok güzide insan oymacılık ile meşgul olmuşlardır.

Oymacı Sokak

Pişkinler Sokak

Palandöken Sokak

Pasinler Sokak, Okul ve Yaylalı sokaklarını Altunîzâde Köprülü Kavşağına bağlayan sokaktır. Validebağ Korusu'na sokaktan yaya girişi vardır. Hulusi Kentmen Sokak, Yaylalar Sokak ve Okul Sokak'la kesişmektedir. Bu sokak adını Palandöken Dağından almaktadır. 3185 m. zirveye sahip Palandöken dağları, Erzurum'un güneyinde yer almakta ve doğu-batı yönünde uzanmaktadır. Yılın 150 günü karla örtülüdür. Aralık- Mayıs arasındaki dönem kayak etkinlikleri için en uygun zamandır. Normal kış koşullarında 2-3 m. kar yağışı almaktadır. Mevsim boyunca "toz kar" üzerinde kayak yapılmaktadır.

Pişkinler Sokak

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni Serçe Sokak'a bağlayan sokaktır. Güllü Bahçe ve Fevzi Çakmak sokakları ile kesişmektedir. Ayrıca sokak Nuh Kuyusu Caddesi'ne paralel uzanmaktadır. Bu sokak adını burada oturan, Üsküdarlı ünlü Pişkin ailesinden almaktadır. Üsküdarlılar arasında tiyatro işletmecisi Halide Pişkin, iş adamı ve siyasetçi Necdet Tarık Pişkin, aileden tanınan isimlerdir.

Palandöken Sokak

Shibuya Sokak

Kısıklı Caddesi'ni Mahir İz Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Bağlarbaşı Ermeni Mezarlığının yanından geçmektedir. Nuh Kuyusu Caddesi ve Aka Gündüz Sokak ile parelel olup, onların arasında bulunmaktadır. Japonca'da "Shibuya" olarak yazılan bu sokağın adının okunuşu, "şibuya"dır. Bu sokak adını Tokyo'nun Shibuya Semtinden almaktadır. Üsküdar Belediyesi'nin Türk-Japon dostluğu çerçevesinde Japonya'da Tokyo'nun merkez belde belediyelerinden biri olan Shibuya Belediyesi ile 6 Eylül 2005 tarihin de imzaladığı kardeşlik protokolü ile başlayan temaslarının bir sonucu olarak bu sokağa Shibuya adı verilmiştir. Shibuya Sokağa, Japonya'da baharın gelişinin habercisi ve ülkenin de sembolü olan "sakura" ağacı dikilerek Üsküdar'a Japon kültüründen bir simge kazandırılmıştır. **Dingin Meiji Mabedi** ile modern Harajuku ve Aoyama semtlerine komşu olan Shibuya semti, özellikle Tokyo'da yaşayan Japon gençler tarafından rağbet gösterilen gözde bir alışveriş ve eğlence merkezidir. T.C. Dışişleri Bakanlığı "2003 Japon-Türk Dostluk Yılı" nedeniyle Shibuya'da Türk mühendislere, 2 m. çapında ve 4 m. yüksekliğinde silindir biçimli betonarme bir kabuktan oluşan bir anıt yaptırmıştır.

Shibuya Sokak

Sırma Perde Sokak

Koşuyolu-Tophanelioğlu Caddesi'ni Çiçekçi Bostan Sokağı'na bağlayan uzunca sokaktır. Gülbahçe, Yetimhane, Mavi Konak, Veysi Paşa ve Harika sokakları ile kesişmektedir. Altunîzâde Kültür Merkezi bu sokak üzerinde yer almaktadır. Bu sokak adını burada sırma perde yapıp, satan bir esnaftan almıştır. Sırmacılığın tarihi Selçuklular devrine kadar uzanmaktadır. Sırmacılık önceleri saraçlar tarafından yapılırdı. Osmanlı sarayına gelin giden Dulkadiroğlu Beyinin kızı Emine Hatun'un çeyizleri arasında bulunan sırma işleri Osmanlı saray çevresinin dikkatini çekmiş ve çok beğenilmişti. Fatih Sultan Mehmet'e gelin giden Dulkadiroğlu Beyinin kızı **Sıddi Mükrime Hatun**'un çeyizleri arasında 40 katır yükü çeşitli sırma işlerinin olması bu Türk el sanatının Rumeli'ye geçmesine yol açmıştı. Bu tarihten sonra Osmanlı Türk sanatında önemli bir yer tutan sırma işlemeciliği saraçlıktan ayrı özel bir sanat dalı haline gelmişti.

Kaynak: (Bülent Erandaç, II. Murad'ın Annesi Emine Hatun, Takvim Gazetesi, 24.03.2012)

Sırma Perde Sokak

Tophanelioğlu Caddesi

Koşuyolu'ndan Altunîzâde'ye çıkarken Sırma Perde Sokak'a kadar yaklaşık 1 km boyunca sağ tarafı yekpare **Validebağ Korusu**, sol tarafı ise sitelerden oluşan bir yoldur. Sol taraf da eskiden sayfiye amaçlı kullanılan köşklerin geniş bahçelerine inşa edilmiş siteler bulunur. Yüksek ağaçlarla caddenin üstü örtülüdür. Caddeden sitelerin içine yönelen sokakların neredeyse tamamı çıkmazdır.

Caddenin sağ tarafını neredeyse boydan boya kapatan Validebağ Korusu ya da **Adile Sultan Korusu**, Kadıköy ilçesinin Koşuyolu; Üsküdar'ın Altunîzâde ve Barbaros mahallelerinin kesiştiği noktada 10 hektarlık bir alan üzerine yayılmıştır. Hafif meyilli bir arazi yapısı vardır. Suni olarak ağaçlandırılmış bir alandır.

Sultan III. Selim, annesi Mihrişah Valide Sultan (öl.1805) için Çamlıca eteklerinde yer alan arazide bir bağ köşkü inşa ettirir. Mülkiyet, Sultan Abdülmecid'e geçince; yapı annesi Bezmialem Valide Sultan'a (öl:1853) hediye edilir. Bezmialem Valide Sultan; yurt içinden ve yurt dışından getirttiği bitki türleriyle araziyi modern bir botanik bahçesine çevirir.

Tophanelioğlu Caddesi

Vefatından sonra, Validebağ arazisi Altunîzâde ailesinin mülkiyetine geçer. Altunîzâde İsmail Zühtü Paşa, 1860 yılında burada muhteşem bir köşk inşa ettirir. Bir süre sonra da köşkü, güzelliğinden etkilenen, Sultan Abdülaziz'e armağan eder.

1853 yılında, Sultan Abdülaziz kızkardeşlerinden Adile Sultan için saray mimarlarından Nikoğos Balyan'a koru içinde bir konut yaptırmıştır. Günümüzde **Adile Sultan Kasrı** olarak anılan bu yapı, öğretmenevi olarak kullanılmaktadır. Yine aynı dönemde Abdülaziz tarafından yaptırılan tarihî bir av köşkü bulunmaktadır. Bu köşk de günümüzde "**İzci Müzesi**" olarak hizmet vermektedir.

Kişisel çabalarla oluşturulmaya çalışıldığı için ağaç türü bakımından fazla zengin değildir. Koruda görülen ağaçlar arasında atlas sediri, Himalaya sediri, kızılçam, fıstık çamı, sahil çamı ve defneler büyük gruplar hâlinde bulunmaktadır.

Korunun içinde Rıfat Ilgaz'ın en önemli eseri "Hababam Sınıfı"nın çekildiği Adile Sultan Kasrı bulunmakta ve günümüzde öğretmenevi ve kültür merkezi olarak kullanılmaktadır.

Kaynak:("Korular". Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi III. c İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları. 1993. ss. sf. 72, 7, 74, 75)

Yaylı Sokak

Yaylı Sokak

İdeal Tepe Yolu ile Uyanık Caddesini birbirlerine bağlamaktadır. Güneşli Sokak ile kesiştiği yerde bir dört yol oluşmaktadır. Sokak şekil olarak yaylı arabalara benzediği için muhtemelen bu adı almıştır.

İstanbul'da ilk kullanılan araçlar öküzle çekilen koçu arabaları idi. Daha sonra talikalar kullanılmış, binek olarak da **fayton, landon ve berline** tipi arabalara binilmiştir. Kadınların ata binmeleri yasaktı.

Bir zaman arabaya binmek hakkı da sadece kadınlara verilmişti. Aradan çok geçmeden araba sayısı artmaya ve insanların sarsılmaması için yaylı arabalar yapılmaya başlanmıştı. Bunların en başında, altı kişilik **"kâtip odası"** ve dört kişilik **"talika"** denilen arabalar geliyordu. Bunlar, tek veyahut çift atla çekiliyorlardı. "Kâtip odası" dingiller üzerine oturtulmuş, dört tarafında birer tane olmak üzere dört pencereli, bir süslü oda şeklindeydi. Pencereleri bazen camlı veya kafesli, ancak herhalde içerden ve kenarlardan zarif perdeli olurdu. Arabanın üstü tahtadan yapılırdı. İçi insanı ferahlatan renklerle boyanırdı.

Avrupa'da, uzun yolculuklarda kullanılan geniş ve yaylı arabalar da Osmanlı cemiyetinde kabul görmüştü. Bunlara "Hinto (Hintu)" adı verilmişti. Sultan Üçüncü Selim Han ve Sultan İkinci Mahmûd Han devirlerinde, bu hintoların küçükleri de yapılmıştı. Bilhassa saray kadınları, seyir yerlerine bunlarla gidiyorlardı.

Tanzimat devrinde, Avrupa'dan evvelâ iki taraflı körüklü olan "landon" adlı yaylılar, sonra "kupa" ve daha sonra "fayton" getirtilmişti. Landon, ilk zamanlar İstanbul'da pek rağbet görmemişti. Buna mukabil, Bursa ve İzmir'de kısa zamanda yayılmıştı.

Cumhuriyetin ilk yıllarında körüklü yaylılar o kadar yaygınlaşmıştı ki, o dönemin gelinleri "Aynalı körük olmazsa/ Ben gelin gitmem" diyerek, bu arabaların ne derece gözde taşıtlar olduğuna şahitlik etmişlerdi.

Yetimhane Sokak

Yetimhane Sokak

Yetimhane Sokak

Bayramağa Sokağı Sırma Perde Sokağa ulaştıran sokaktır. Aksoy Sokak üzerinde yer alan Capitol İlköğretim Okulu'nun arkasında yer almaktadır. Sokak adını; Sırpuhi Kalfayan tarafından 1860'lı yılların sonunda Hasköy'de kurulan ve 1971'de Üsküdar'a taşınan **Kalfayan Ermeni Yetimhanesi**'nden almaktadır.

Yetimhanenin kurucusu Rahibe Sırpuhi Kalfayan 17 Şubat 1823 tarihinde İstanbul-Kartal'da doğmuştur. Babası Nişan Kalfayan aslen Palulu olup sonradan İstanbul'a gelmiş ve Kartal'a yerleşmiştir. Sırpuhi 1865'te İstanbul'da yaşanan kolera salgını sonucu kimsesiz kalan 17 Ermeni kız çocuğu Hasköy'deki evinde toplayarak yetimhanenin ilk temelini atmıştır. Onlara elişi öğretmiş, maddi durumu biraz düzelince, Ermeni komşularının da yardımı ile 1866'da evinde ruhsatsız olarak Kalfayan Yetimhanesi'ni açmıştır. 1870'te ruhsat alan yetimhanesini, 1900 yılında ilkokul faaliyetlerine de başlamıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra 14 Haziran 1928 tarih ve 341 No'lu ruhsatname ile resmi kimlik kazanarak Milli Eğitim Bakanlığ'na bağlı devlet kontrolüne geçmiş ve bir eğitim kurumuna dönüşmüştür. 1971 yılında Kalfayan İlkokulu'nun Halıcıoğlu'ndaki binası çevre yolu yapımı nedeniyle istimlâk edilince, okul ve yetimhane de Üsküdar Altunîzâde Toprak yol No:26'daki (şimdiki Yetimhane Sokak'taki) daha önce yazlık olarak kullanılan binaya taşınmıştı. Bu tarihte okul müdürü Koharik Mıgırdiçyan'dır. Derslhane yetersizliği nedeniyle 1. sınıf müstakil, 2-3 ve 4-5. sınıflar birleştirilmiş olarak eğitim öğretime başlamıştı. Yatakhane ihtiyacı ise okulun biraz uzağında kiralanan bir ev ile karşılanmıştı. Okul bahçesinin içinde bulunan ve yemekhane olarak kullanılan ahşap bina 1979 yılı yaz aylarında onarılarak hem yatakhane hem de yemekhane binası olarak hizmete açılmıştı. Okul; 1999-2000 Öğretim yılında Özel Semerciyan Cemaran İlköğretim Okulu ile birleşerek Yenimahalle Yeni Dersane Sokak'taki yeni binasına taşınmıştır.

Kaynak: (Pars Tuğlacı, İstanbul Ermeni Kiliseleri, Pars Yayın ve Tic. Ltd. Şti., İstanbul, 1991, s. 85.)

Aziz Mahmud Hüdayi Mahallesi

Abdi Efendi Sokağı

Aziz Mahmud Hüdâî Mahallesi sokaklarından olan bu bu sokak, Aziz Mahmud Efendi Sokak ile Hüdâî Mahmut Sokak arasında bulunmaktadır.

Sokak adını, **Lavtacı Abdi Efendi** olarak da bilinen Abdi Efendi'den almaktadır. Abdi Efendi'nin 18. yüzyılın ilk yarısında İstanbul'da yaşadığı ve 1750 yılı civarında öldüğü tahmin edilmektedir.

Enderun'da yetişmiş olan Abdi Efendi saz eserleri ve büyük formda dindışı sözlü eserler bestelemiştir.

Dini eser ve dindışı küçük formda eser bestelediği bilinmiyor. Günümüze kadar gelen ve Abdi Efendi'ye ait olduğu kabul edilebilecek bestelerin sayısı sekiz kadardır.

Kaynak: (Yılmaz Öztuna, Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi, Kültür Bakanlığı Yay. Ank. 1990)

Abdi Efendi Sokak'ta tarihi bir ahşap ev

Açık Türbe Sokak

Sümbülzâde Sokağı'nı Doğancılar Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Sümbülzâde ve Cami sokakları ile kesişen sokağın, Sümbülzâde Sokağı ile kesiştiği köşede Ahmet Çelebi Camii bulunmaktadır. Bu sokak adını burada bulunan ve Aziz Mahmud Hüdâî Külliyesi dışında kalan ve Saklı Evliya da denilen, Aziz Mahmud Hüdâî Hazretlerinin türbesine büyük hürmet gösterdiği **"Gizlice Evliya"**nın türbesinden almaktadır. **Gizlice Evliya Sultan Celvetî Dergâhı** da bu sokakta bugünkü Üsküdar Postanesi'nin arkasında idi. Şu anda yerinde yeller esen ama hazîresinin bir bölümü "açık türbe" olarak mevcut olan dergâhın kurucusu ve postnişinlerinin son iki – üçü dışında büyük bir bölümü bilinmemektedir. Açık Türbe, Ocak 1861'de Sultan Abdülmecid dönemi sonlarında tamir edilmiştir.

Ahmed Çelebi Camii, Açıktürbe Sokak ile Hüdâî Mahmud Sokağı'nın birleştiği yerde ve Hüdâî Mahmud Sokağı'nın sağ köşesindedir. Ahmet Çelebi Camii'nin karşısında, Sümbülzâde Sokağı ile Açık Türbe Sokağı'nın birleştiği yerde ve Açık Türbe Sokağı'nın sağ köşesinde yer alan **Şeyhülislâm Minkarizâde Yahya Efendi Medresesi** de bu sokağın önemli yapılarındandır. Medresenin hangi tarihte yapıldığı belli değildir. Yahya Efendi, Kasım 1662'de şeyhülislâm olmuş ve Ocak 1678'de vefat edinceye kadar bu vazifesini sürdürmüştür. Medresesini 1665 tarihlerinde yaptırdığı sanılmaktadır. Eski adı **Yeni Çeşme Yokuşu** olan Açık Türbe Sokağı ile Aziz Mahmud Efendi Sokağı'nın birleştiği yerde ve Açık Türbe Sokağın sağ köşesinde **Sadrazam Halil Paşa Sebili** bulunmaktadır.

Sultan II. Abdülhamid döneminde Açık Türbe'de bulunan fakirlere ve dervişlere sık sık yardım edilmişti. Ayrıca 1910 yılında faaliyete başlayan ve "**Açık Türbe Ana Mektebi"** adı ile meşhur olan mektep de bu sokakta idi. Ana Mektebi özellikle **Muallime Mihrişah Hanım**'ın öncülüğünde başarılı faaliyetlerde bulunmuştu. Ancak I. Dünya Savaşı'nın zor koşulları nedeni ile 20 Ekim 1917'de binası Türk Ordusuna tahsis edildiğinden kapanmıştı.

Açık Türbe Sokak (Ahmet Çelebi Camii)

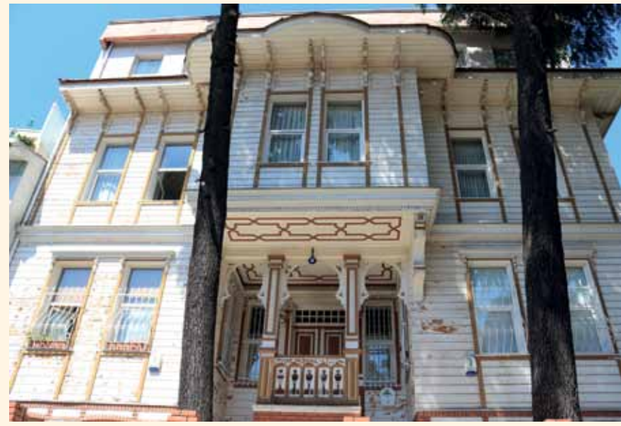

Açık Türbe Sokak'ta tarihi bir ahşap konak

Sokak özellikle Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri'nin külliyesine yakın olmak isteyen Celvetîlerin ilgisini çekmişti. Celvetî Tarikatı mensubu olan İstanbul eski Merkez Kumandanı Kerameddin Paşa da bu yüzden Üsküdar'da Açık Türbe Sokağı'nda oturmakta idi.

Üsküdar Postanesi şu andaki postanenin yerinde ama Açık Türbe Sokağı'ndaki Gizlice **Evliya Tekkesi**'nin haziresinin Hâkimiyeti Milliye Caddesi'ne bakan bölümünün üstüne inşa edilmiş tek katlı bir bina idi. Binanın girişine yaklaşık 20-30 basamaklı bir merdivenle çıkılırdı. Postaneden Halk Caddesi'ne kadar olan kısım da mezarlık idi. Daha sonra 1940'ların ortalarında postane soluna iki buçuk katlı kübik stilde bir de Defterdarlık binası inşâ edilmişti. O zamanlarda bu postanede Üsküdar'ın 2 adet umûmî telefonu vardı. Onlar da Postanede idi.

Bu telefonlar Üsküdar ahalisinin ihtiyaçlarını karşılamadığı için o zamanlar eczanelerden de belirli bir ücret karşılığında telefon etmek mümkündü. Daha sonra kırtasiyeciler de bu hizmeti vermeye başlamışlardı. 1950'lerin ortalarında ise hemen hemen her dükkânda ufak ankesörlü telefon cihazları bulunmaya başlamıştı.

Bunlara 10 kuruş atılarak telefon edilmekte idi. Üsküdar'ın bu postanesi 1958-1959'larda yıkılarak yerine doğru dürüst ve kapsamlı hizmet verecek birkaç katlı bir postane binası yapılmıştı. 2006'da bu bina da tâdil edilerek hizmet alanı genişletilmiş ve Avrupa'daki benzerleri gibi bankacılık hizmeti de verebilecek çok amaçlı bir komplekse dönüştürülmüştür.

Ahmet Çelebi Çıkmazı

Üsküdar Kaymakamlığı'nın hemen yanından başlar, Üsküdar itfaiyesine kadar uzanır. Halk Caddesi'ne paralel olarak üsküdar çarşısına doğru devam eder. İstanbul'un saklı kalmış güzel sokaklarından biridir. Sokakta kâgir evler veya onların yerine yapılmış, estetik olarak çokta kötü olmayan beton binalar bulunur. Ahmet Çelebi Camii sokağa adını verir, caminin kapısında Açık Türbe ibaresi bulunur, hiç ummadığınız kadar alçakgönüllü evlerden şahane boğaz ve İstanbul manzarası görebilirsiniz.

Kaynak: (Osm. Arşivi, Evkaf Defteri II,s. 903, No 16227) (Hadikatu'l-Cevami, 2/214) (E. Kocu, İstanbul Ans. I/347 ve 2/2, 708)

Ahmet Çelebi Çıkmazı

Aziz Efendi Mektebi Sokak

Aziz Mahmud Efendi Sokak

Aziz Efendi Mektebi Sokak

Hüdâî Mahmud Sokağı'nı Aziz Mahmud Efendi Sokağı'na bağlayan sokaktır. Bu sokak adını Aziz Mahmud Hüdâî Mektebi'nden almaktadır. Mektep, Aziz Mahmud Hüdâî Efendi Camii'nin kıble tarafında ve Kapıcı çıkmazı ile Aziz Mahmud Efendi Sokağı arasındaki dar saha üzerine yapılmıştı. 1595'de külliye ile beraber inşa edilmiştir.

Aziz Mahmud Efendi Sokak

Türbe Kapı Sokağı'nı Doğancılar Caddesi'ne bağlayan sokak, Abdi Efendi, Aliağa, Eski Mahkeme ve Tepsi Fırın Sokağı ile kesişmektedir. Bu sokak Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri'nin camii'nin ve türbesinin önünde bulunan, Abdi Efendi Sokak ile başlayıp Aziz Mahmud Hüdâî Türbesi ile sonlanmaktadır. Sokak adını tasavvufun önde gelen isimlerinden Cüneyd-i Bağdadi'nin neslinden ve evliyaullahın büyüklerinden Aziz Mahmud Hüdâî'den almıştır. Seyyidlerden olan Hüdâî hazretleri 1541'de Şereflikoçhisar'da doğdu. İlk eğitimi Sivrihisar'da geçen Hüdâî, ilmini ilerletmek için İstanbul'a gelmiş, genç yaşta tefsîr, hadîs, fıkıh ve zamanın fen ilimlerinde büyük bir âlim olmuştu. Hocası ile birlikte Edirne, Şam, Mısır ve son olarak Bursa'ya gelmiş ve bu gittiği şehirdeki tasavvuf âlimlerinden ders alarak ilim ve irfanını ilerletmiştir. Hocasının vefâtı ile Bursa kadılığına getirilen Hüdâî hazretleri Bursa'da Muhammed Üftâde Hazretleri'nden feyz ve sonunda da icâzet almıştır. Üftâde Hazretleri'nin vefâtıyla mânevî bir işâretle Trakya'ya gitmiştir. Bir müddet sonra da Şeyhülislâm Hoca Sâdeddîn Efendi vâsıtası ile İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'da tekke ve camilerde hocalık yapmış talebelere, tefsîr, hadîs ve fıkıh dersleri vermiş, ilim ve devlet adamlarına kadar uzanan geniş bir çevre edinmişti. Daha sonra

Aziz Mahmud Efendi Sokak

Üsküdar'da kendi dergâhının bulunduğu yeri satın alarak 1598'de burada bir cami ve bir de dergâh yaptırdı. Medrese olarak da kullandığı dergâhında yüzlerce talebe yetiştirmişti. Dergâhı, fakir, zengin demeden her tabakadan insanlarla doluyor, devrin pâdişahları da ona hürmette kusur etmiyorlardı. 1628'de vefât eden Hüdâî'nin kabri İstanbul Üsküdar'da kendi dergâhı yanındaki türbesindedir. Azîz Mahmûd Hüdâî Hazretleri'nin buraya yerleşmesinden sonra sokak hep onun adı ile zikredilmiştir. Birçok önemli tarihî ve dinî yapının yer aldığı sokaktaki en önemli yapı Aziz Mahmud Hüdâî Külliyesidir. Cami, imaret, türbe, kütüphane, hünkâr mahfeli, çeşme, derviş hücreleri, şeyh evi, fırın ve hamamdan oluşan bu güzel külliye, Üsküdar'ın yüksekçe bir semtinde yapılmıştır.

Bu sokakta bulunan bir başka önemli eser de Aziz Mahmud Hüdâî Efendi Mektebi idi. Mektep, Aziz Mahmud Hüdâî Efendi Camii'nin kıble tarafında ve Kapıcı Çıkmazı ile Aziz Mahmud Efendi Sokağı arasındaki dar saha üzerine yapılmıştı. Mektep 1850'de cami ile beraber yanmış ve kısa bir müddet sonra da Sultan Abdülmecid tarafından yeniden yapılmıştı. Aziz Mahmud Hüdâî Sokağının Açık Türbe Sokağı ile kesiştiği köşede Sadrazam Halil Paşa tarafından yaptırılan Halil Paşa Celvetî Dergâhı bulunmakta idi. Günümüzde bu dergâhtan eser kalmamıştır. Sadece dergâhın hemen yanında bulunan Halil Paşa'nın 1799'da yapılmış olan türbesi ayaktadır. Halil Paşa'nın oğlu Mahmud Paşa da babasının türbesinin yanına kendisi için yeni bir türbe yaptırmıştır.

Bu sokakta bulunan bir başka türbe de **Cennet Efendi Türbesi**'dir. Cennet Efendi 17. Yüzyıl şairlerinden olup Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri'nin müridi olmuştur. Cennet Efendi'nin **"Tevelliye"** isimli risalesi, tefsirleri ve Fenaî mahlası ile yazdığı ilahilerinin yer aldığı bir de Divanı bulunmaktadır. Cennet Efendi Türbesi de 1961 yılında yanındaki ahşap bir evde çıkan yangın sonucu yanmış, günümüze yalnızca duvarları gelebilmiştir.

Aziz Mahmud Hüdâî Sokağının Açık Türbe Sokağı ile kesiştiği köşede **Ahmet Çelebi Camii** ve onun karşısında da **Minkarizâde Yahya Efendi Medresesi** bulunmaktadır. Kaptan Paşa Sokağı ile Aziz Mahmud Efendi Sokağı arasında ve set üzerinde bulunan **Kaptan Paşa Camii** ünlü Osmanlı Kaptan-ı Deryalarından olan Kaymak Mustafa Paşa tarafından yaptırılmıştır.

Kaynak: (Ahmet Uçar, İstanbul'un Sokak İsimleri Tarihi, Us Medya Kültür Yay., İst. 2010 S. 558)

Aziz Mahmud Efendi Sokak

Bestekâr Suphi Ezgi Sokak

Bestekâr Suphi Ezgi Sokak

Sümbülzâde Sokak ile Tahririye Sokağı birbirlerine bağlamakta ve Ezgü Sokak ile kesişmektedir. Bu sokak adını meşhur bestekârlarımızdan **Doktor Suphi Zühdü Ezgi Bey**'den almaktadır. Suphi Zühdü Bey, 1869'da Üsküdar'da doğmuş okul yıllarında sesinin güzelliği ile dikkatleri çekmiştir. Babası iyi keman ve kânun da çaldığından evlerinde haftada bir gün musikî toplantıları yapılırdı. Böylece Türk Musikîsi'ni yakından tanıma fırsatını bulan Ezgi, on bir yaşında iken Keman ve usûl dersleri almağa başlamıştı. Orta öğrenimini tamamladıktan sonra Tıp Fakültesine giren Ezgi, ilerleyen yıllarda ney, nazariyat, nadide eserler öğrenmişti. Devrin büyük saz ve söz üstadlarından pek çok saz ve söz eserleri meşk etmişti. Bu sırada 1892'de tabip yüzbaşı olarak tıbbiyeden mezun oldu. Bingazi şehrine tabur tabibi olarak tayin edildi. Yirmi bir yıl burada görev yaptı ve Traplusgarp Savaşı'nda bulundu. Bingazi elimizden çıktıktan sonra da İstanbul'a döndü ve Albaylığa terfi etti. **Beykoz Serviburnu Hastahanesi**'nde baştabipliğe atanarak uzun yıllar burada çalıştı. Müzik çalışmalarını da aksatmayan Ezgi Bey, Kurtuluş Savaşı başladıktan sonra Anadolu'ya geçti ve Ankara'ya giderek "Merkez Hastahanesi" baştabibi oldu. 1923'te İzmir "Hilâl-i Ahmer"(Kızılay) doktorluğuna tayin oldu ve buradan emekliye ayrıldı. Klâsik eserlerimizi Medenî Aziz Efendi ile Zekâi Dede gibi iki güvenilir kaynaktan öğrenen Suphi Ezgi, çeşitli kaynaklardan toplanmış olan pek çok saz ve söz eserinde restorasyon çalışmalarına başladı. Daha sonra yeniden İstanbul'a dönerek kendisini tamamen musikî çalışmalarına verdi. Ney, tanbur, keman ve sinekemanı çalan Dr. Suphi Ezgi, özellikle klâsik tanburun son ustalarındandı. Uzun yıllarını vererek elde ettiği bilgileri "Amelî ve Nazarî Türk Musikîsi" adlı beş ciltlik bir kitapta toplamıştır. 1962'de hayatını kaybeden Ezgi Zincirlikuyu Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Kaynak: (Salahattin Göktepe, Büyük Müzisyenler Ansiklopedisi, İzmir 1962, s. 310)

Çeşme-i Cedid Sokak

Eşref Saat Sokağı'nı Şemsi Paşa Bostan ve Hasbahçe sokaklarına bağlayan Rum Mehmet Paşa Camii arkasında yer alan kısaca bir sokaktır. Bu sokak adını Üsküdar Meydanı yakınında ve Salacak yönündeki Rum Mehmet Paşa Camii arkasında yer alan, 18. yüzyıl ortalarında Sultan III. Ahmet'in kızı Ümmü Gülsüm Sultan'ın yaptırdığı **"Yeni Çeşme"**den almaktadır. Bu çeşmeye yeni denilmesinin nedeni ise biraz gerisindeki Eşref Saati Sokağı'nda, daha eski tarihli, 1702'de İsmail Ağa tarafından yaptırılan bir başka çeşmenin daha bulunmasıdır.

Kesme taştan yapılmış çeşmenin ayna taşı yok olmuştur. Bunun üzerinde, kırılarak üç parça olmuş ve yedi satır halinde hazırlanmış olan on dört mısralı Şair Şakir Efendi tarafından hazırlanan kitabe bulunmaktadır.

Kaynak: (İ. Tanışık, İstanbul Ceşmeleri, 2/412) (Kazım Çeçen, Üsküdar Suları, s.148)

Davutoğlu Sokak

İki ucu Açık Türbe Sokağı'na bağlı olan bir sokaktır. Sümbülzâde Sokağı ve Dr. Suphi Ezgi Sokakları ile kesişmektedir. **Bu sokak adını Davutoğlu Şevket Bey**'den almaktadır. Ailenin yaptırdığı eytamhane için Kandilli'de bağı vardı.

Bu sokak'ta bulunan en önemli tarihi yapı **Ayşe Sultan Sarayı** idi. **Hümâşah Ayşe Sultan** adıyla da bilinen Ayşe Sultan, Kanunî Sultan Süleyman'ın torunu, Mihrimah Sultan ile Sadrazam Rüstem Paşa'nın kızıdır. Ayşe Sultan, Sadrazam Semiz Ahmet Paşa ile evlendirilmiş ve ondan Abdurrahman Bey, Mehmet Bey, Şehid Mustafa Paşa ve Osman Bey adlı dört oğlu olmuştur. Ahmet Paşa'nın 988 (1580) tarihinde vefatı üzerine, 990 (6 Nisan 1582)'de Nişancı Feridun Bey (Paşa) ile evlenmiş ve bu eşini de ertesi yıl kaybetmiştir. 1003 tarihinde (1594-95) oğlu ile hacca giden Ayşe Sultan, dönüşünden kısa bir zaman sonra Üsküdar'daki sarayında vefat etmiştir. Önceleri Rüstem Paşa Sarayı olarak da bilinen bu saray, Doğancılar Tepesi'nin yüksek bir mevkiinde, Sünbülzâde Sokağı ile Davutoğlu Sokağı arasında, bugünkü Üsküdar İtfaiyesinin sağ tarafında idi. Hemen yanında **Hacı Ahmet Paşa Sarayı** vardı. Saraylar günümüzde yerinde olmasa da, bu iki sarayı biribirinden ayıran kesme taş ve tuğla hatıllı duvar bugün de mevcuttur.

Davutoğlu Sokak

Kaynak: (Adnan Giz, Sekiz Ayşe Sultan, Hayat Tarih Mec. 1970, Sayı:8, s. 16) (Adnan Giz, Ayfşe Sultan, Tarih Dunyası 1950)

Enfiyehane Sokak

Ressam Ali Rıza Sokağı'nın devamında bulunan ve bu sokağı Doğancılar Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Karakol Sokak ile kesişmektedir.

Bu sokak adını burada Ayazma Çarşısında bulunan ve gelirleri Sultan Mustafa Camii Evkafı'na ait olan "enfiyeci kârhanelerinden" almaktadır. Enfiyehane'de üretilen kokular Osmanlı toplumunun her kesiminden büyük bir ilgi görmekle birlikte, özellikle Fener Rum ve Kudüs Ortodoks patrikhanelerinin daha çok rağbet ettiği ürünlerdi. Çünkü enfiye, asırlardır Ortodoks geleneğinde ibadetin ayrılmaz bir parçası idi. 5 Temmuz 1767 tarihli bir belgeye göre o tarihe kadar enfiye imali ancak Üsküdar ve Mora'daki Balyebadra kârhanelerine ait olup, satış hakkı da yalnız taşradaki mültezimlere verilmişti. Bu tarihte İzmir ve havalisinde hariçten bazı kimselerin enfiye imal ettikleri ve sattıkları görülerek, gelire zarar verdiklerinden hemen bunların yasaklanması için yerel yönetimlere yazı yazılmıştı. Bu yıllarda Üsküdar'da üretilen enfiyeler İstanbul'da bulunan 40 enfiyeci dükkânında satılmakta idi. Ancak bu dükkânlar ihtiyaca cevap veremeyince 17 Eylül 1769'da enfiyeci dükkânının sayısının 60'a çıkarılması kararlaştırılmıştı.

Devlet bu tarihten sonra ekonomik sıkıntıları ve sektörün daha verimli çalışması düşüncesi ile Üsküdar'da Ayazma Sarayı arazisindeki kârhane ile

Enfiyehane Sokak

Enfiyehane Sokak

Mora'da Balyebadra'daki kârhanede üretilen enfiyelerin imali, satışı ve dağıtım hakkını "mukataa" olarak satmıştı. 1775'de Osman Paşa ve 1788'de Simkeşhane Emini Halil Efendi enfiye ihalelerini ilk alan tüccarlar olmuşlardı. Bu arada 1788'de Yanya'da yeni bir enfiye kârhanesi açılmıştı. 29 Aralık 1790 tarihli bir belgeye göre Üsküdar, Balyabadra ve Yanya'da enfiye kârhanelerinin ihalesini alan tüccarlar Babıâli'ye başvurarak; "Osmanlı ülkesinde enfiye yapıp, onu diledikleri yerde satma hakkı kendilerine ait iken, üstelik başkasının enfiye yapması da yasak olduğu halde Şebinkarahisar, Trabzon, Samsun ve Sinop'ta enfiye yapanların enfiyelerine el konulmasını, kârhane ve dükkânlarının da kapatılmasını" istemişlerdi. 24 Haziran 1791'de enfiyecilerin istedikleri sert karar çıkmış, Osmanlı Ülkesinde "gizli enfiye satanlardan Müslüman olanların kalebent, reayanın ise küreğe konulması, ayrıca enfiyelerine de el konulması" emri verilmişti. 1792'de Üsküdar enfiyehanesinin tamiri yapılmıştı. Haziran 1811'de Üsküdar Selimiye'de Kavak Sarayı'nda yeni bir enfiyeci dükkânının açılması için izin verilmişti. 13 Ekim 1838 tarihli bir belgeye göre Üsküdar, Galata ve İstanbul'da bulunan enfiye dükkânı sayısı doksan dörde ulaşmıştı. Bu tarihten sonra hem enfiyeci imalathanelerinin birçok yerde açılmasına, hem de Avrupalı tüccarların bu işi yapmalarına izin verilmesi ile Üsküdar enfiyehanesi eski önemini yitirmiş ve 22 Mayıs 1892 tarihli bir belgeye göre enfiyehane atıl hale gelmiştir.

Bu sokaktaki en önemli tarihî yapı **Ayazma Hamamı** idi. Ayazma Hamamı, Enfiyehane Sokağı ile Öğdül Sokağı arasında idi. Bugün yalnız bazı duvarları kalmıştır. Yığma taş ve tuğladan inşaa edilen hamamın; abdesthanesi, temizlik yeri, dört halveti ve külhanının yerleri hâlâ seçilebilmektedir. Hamam, Fatih veya Kanunî zamanında Ayazma Sarayı ile beraber ve bu sarayda yaşayanlar için yaptırılmıştı. 1760'da ise Ayazma Camii'nin vakfı olarak tamir edilmiş ve halka açılmıştı. Hamamın ilk binası yığma taştan olup tamir sırasında ilâve edilen yerler ince tuğladan yapılmıştı. Hamamın, Birinci Dünya Savaşı sıralarında, halkın düştüğü koyu sefalet yüzünden, işlemez hale gelerek terkedildiği bilinmektedir. Hamamın sağ tarafında ve iki sokak arasında uzanan büyük bir su deposu da vardır. Bu hazne, Bulgurlu Köyü'nden getirtilen su ile dolar ve hamamın suyunu temin ederdi. Hamamın bir müddet enfiye imalathanesi olarak kullanıldığı, fakat üretilen enfiyenin kalitesinin iyi olmamasından dolayı bu faaliyetin sona erdiği söylenmektedir. Vakıf malı olduğu halde, sonradan hile-i şer'iye ile özel mülkiyete geçirilmiştir. Hamamın şimdiki sahibi 1974 yılında Öğdül Sokağı'na bakan tarafına yeni dükkânlar inşa ettirmiştir.

Kaynak: (Ahmet Uçar, İstanbul'un Sokak İsimleri Tarihi, Us Medya Kültür Yay., İst. 2010 S. 560)

Eski Mahkeme Sokak

Aziz Mahmud Hüdâî Mahallesi sokaklarında olan bu sokak Hâkimiyeti Milliye Caddesi üzerinde yer alır. Ayrıca Gülfem Hatun Camii de bu sokak üzerindedir. Sokak adını üzerinde bulunan iki katlı ve yığma taştan inşa edilen Fatih sultan Mehmed'in yargılandığı mahkeme olarak da bilinen Üsküdar Mahkeme binasından almaktadır. Bu ad Osmanlılar döneminden beri kullanılmaktadır. 15 Kasım 1894 tarihli resmi bir belgeden bu sokak **"Mahkeme Sokağı"** olarak geçmektedir.

Üsküdar Mahkemesinde, mahallelerdeki doğum, ölüm, nişan ve evlilik gibi olayların yazıldığı "vukuat defterleri" de vardı. Bu mahkeme; Galata ve Eyüp'le birlikte İstanbul'un üç önemli mahkemesinden birisi idi. Bu mahkemede daha çok vukuat ve ticaret davalarının görüldüğü; günümüzde bu mahkemeye ait kadı sicillerden anlaşılmaktadır. Mahkeme binası bu sokak üzerinde hala varlığını sürdürmektedir. 1941 yılında İbrahim Hakkı Konyalı tarafından hazırlanan bir rapora göre Üsküdar Mahkeme binası bu tarihte de bir avukatın mülkü ve iş yeri idi. Daha sonra Üsküdar Belediyesi'ne geçmişti. Yakın zamanda restore edilen bina, Adalet Tarihi Müzesi olarak hizmet vermeye devam etmektedir.

Ahmet Yüksel Özemre'nin verdiği bilgiye göre; Eski Mahkeme Sokağı'nın girişinde sol köşede, bugünkü İş Bankası'nın yerindeki **"Taşçıbaşı Kıraathanesi"** Üsküdar'ın meşhur kıraathanelerinden birisi idi. Ahmet Yüksel Hoca'nın hatırladığına göre bu kıraathanenin devamlı müdavimleri arasında Albay Osman Memduh Özkan, Hamidiye Kahramanı ve eski başbakanlardan Yarbay Hüseyin Rauf Orbay ile 1920-1922 arasında iki kez İçişleri Bakanı ve bir kez de Millî Savunma Bakanı olan ve 6 Ekim 1923'de İstanbul'u TBMM Hükümeti adına işgal kuvvetlerinden teslim alan Tümgeneral İbrahim Refet Bele de vardı. Ayrıca 1997'ye kadar Üsküdar'da kalaycılık mesleğinin son temsilcisi Hacı Kemal Özdemir'in dükkânı da Eski Mahkeme Sokağı'nda idi.

Kaynak: (Ahmet Refik, 10. Asr-ı Hicride İstanbul Hayatı, Kültür-Bakanlığı Yayınları, 1987, s. 34, 104-125) (İbrahim Hakkı Konyalı, Üskudar Tarihi, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Yay., 1977, 2/523)

Eski Mahkeme Sokak

Eski Mahkeme Sokak

Eşref Saat Sokak

Eski Mahkeme Arkası Sokak

Hâkimiyeti Milliye Caddesi'ni Eski Mahkeme Sokağı'na bağlayan sokaktır. Mahkeme binasının arkasında bulunmasından dolayı Eski Mahkeme Arkası Sokağı ismini almıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Üsküdar'daki üç meşhur leblebici dükkânından birisi bu sokakta idi. Ahmet Yüksel Özemre Hoca'ya göre Üsküdar'da Hâkimiyet-i Milliye Caddesi üzerinde; ikisi Şekerci Zekeriya Bey'in dükkânına yakın, biri de Eski Mahkeme Arkası Sokağı'nın Gülfem Hâtûn Câmii'ne doğru girişinde sol köşede olmak üzere üç leblebici vardı.

Bu dükkânlarda; sarı ve beyaz leblebi, şeker kaplı leblebi, leblebi helvası, leblebi unu, kabak çekirdeği, şam fıstığı, arabistan fıstığı, kavrulmamış fındık içi ve peynir şekeri satılırdı. Çocuklar leblebi ununu pudra şekeri ile karıştırarak yemeyi pek severlerdi.

Eşref Saat Sokak

Valioğlu Sokağı'nı Şemsi Paşa Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Rumi Mehmet Paşa Camii'nin arkasında yer alan sokak Çeşme-i Cedit Sokağı ile kesişmektedir. Bu sokak adını Osmanlı'da bir işe başlarken devletçe belirlenen, uğurlu ve uygun zaman anlamına gelen "eşref saat"inden almaktadır. Bu deyimin aslı eşref–i saat (zamanın şereflisi, muvafık zaman, denk gelme) şeklinde ifade edilmektedir. Osmanlı sarayında bulunan müneccimbaşıların; pâdişahın tahta çıkması, şehzâdelerin doğumu ve isimlerinin konulması, savaş ilanı, ordunun hareketi, önemli bir devlet işine başlanılması, sadrazama mühür verilmesi, bina inşaatına temel konulması, denize gemi indirilmesi, sultanların düğünlerinin yapılması vs. pek çok konularda zamanın tesbitinde önemli rolleri vardı. Eşref Saat Sokağın eski adı Medrese Sokak'tı. Bu sokağın en önemli tarihî yapıları Rum Mehmet Paşa Camii, Türbesi, Medresesi, Mektebi, Solak Sinan Mektebi, **Mahmud Şevket Paşa** Konağı ve Şair Şem'i Efendi Türbesi idi. Rum Mehmet Paşa Camii; Eşref Saat Sokağı ve Şemsi Paşa Bostanı Sokağı ile çevrili alanda yer almaktadır. Camii; Fatih Sultan Mehmed'in sadrazamlığını da yapmış olan Rum Mehmet Paşa tarafından 1471 yılında klasik Osmanlı üslûbunda inşa ettirilmiştir. Paşa'nın aynı üslûpla yaptırdığı taş türbesi de camiin hemen önündedir. Camiin haziresinde Paşanın **Nağmenaz** adlı bir de kızı gömülüdür. Cami avlusuna, Eşref Saat Sokağı'na açılan ve daha önceki yıllarda üzerinde ahşap mektep binası bulunan bir kapıdan girilmektedir. Rum Mehmet Paşa Camii, yanlarda birer odaları bulunan ve iki kademeli ana mekâna sahip tek kubbeli camiidir.

Bu cami Fatih devri mimarisinin mühim yapılarındandır. Vakfı da vardır. 9 Mayıs 1795 tarihli bir belgeden; Rum Mehmet Paşa Camii için yapılan tayinlerin ve harcamaların bu vakıf tarafından yapıldığı bildirilmektedir. Bu sokaktaki bir başka yapı da Rum Mehmet Paşa Medresesi'dir. Medrese; Rum Mehmet Paşa Camiinin mihrabı tarafında olup günümüze kadar gelememiştir. 1471'de Mehmet Paşa tarafından yapımına başlanan medrese onun vefatından bir sene sonra tamamlanabilmiştir. Medrese pâye bakımından evvelâ kırklı iken 1585'ten itibaren ellililer arasına girmiştir. Medresenin 1582'deki müderrisi Üsküdar'da iz bırakanlardan İstanbullu Ahmet Çelebi olup; onu diğerleri takip etmiştir. Hadîka yazarının verdiği bilgiye göre medresenin 1770'lerde harap durumda olduğu anlaşılmaktadır. Sokak'taki bir başka yapı da Rum Mehmet Paşa Mektebi olup, onun da 1471'de cami külliyesi ile beraber yapıldığı sanılmaktadır. Fevkânî olan bu yapı, Eşref Saat Sokağı'na açılan caminin avlu kapısının hemen üzerinde bulunuyordu. Sağ tarafında Rum Mehmet Paşa Medresesi vardı. Bugün yerinde, ahşap üzerine sıvalı bir meşruta binası bulunmaktadır. Üsküdar'da yaptırılan ilk sıbyan okulu bu mekteptir. Solak Sinan Mektebi, Eşref Saat Sokağı üzerinde ve bu sokağın Çeşme-i Cedid Sokağı ile birleştiği yerde ve 1728-1729 tarihli Ümmügülsüm Sultan Çeşmesi'nin hemen arkasında idi. Solak Sinan, adını taşıyan mahalleye ismini veren camiini 1548'de yaptırdığına göre mektebi de bu sıralarda inşa ettirmiş olmalıdır. Mektep, harap bir durumda iken, Özel İdare'ce 1930 tarihinde satılmıştır. Solak Sinan Mektebi'nin bahçesinde bulunan, Şair Şem'i Türbesi bugün de mevcuttur. Şair Şem'i Şem'ullah Efendi, 16. yüzyıl mutasavvıflarından olup Prizren'de doğmuş, buradaki mekteplerde İslamî dersler vermiş, daha sonra da Konya'ya giderek Mevlâna Celâleddin Rûmi Dergâhı'ndan feyz almıştır. Daha sonra İstanbul'a gelerek Şeyh Vefa Hankâhı'nda inzivaya çekilmiştir. Şeyh Vefa'nın halifesi Ali Dede'ye intisab etmiştir. Eşref Saat Sokağı ile Çeşme-i Cedid Sokağı'nın birleştiği yerde bulunan türbenin hacet penceresi üzerindeki kitabeden, bu türbenin 1591–1592 yıllarında yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu sokakta bulunan bir başka bina da; **Mahmud Şevket Paşa** Konağı'dır. Konak, Eşref Saat Sokağı üzerinde ve Rum Mehmet Paşa Camii'nin kıble tarafındadır. Tam karşısında Haseki İsmail Ağa'nın 1703-1704 tarihinde yaptırmış olduğu klâsik Türk çeşme mimarîsi tarzında bir çeşme vardı. Haremlik-selâmlıklı iki bölümden oluşan köşkün kademeli bahçesinde iki su sarnıcı bulunmaktadır. Pek harap durumda olan bu ahşap köşk, biri bodrum üç katlıdır. İki yanı ahşap konsollar ile dışa taşmalıdır. **Mahmud Şevket Paşa**'nın çok renkli bir hayatı vardı. 31 Mart Vak'ası'nda Hareket Ordusu'na kumanda etmiş, Harbiye Nazırı ve Sadrazam olmuş ve 14 Haziran 1913'te Beyazıt Meydanı'nda, otomobil içinde vurularak öldürülmüştü. Konağın hangi tarihte yapıldığı belli değildir. Şeyhülislâm Arif Hikmet Beyefendi (öl. 1859) bir müddet burada oturduğuna göre konak, bu tarihten evvel yapılmıştı. **Mahmud Şevket Paşa**'nın vefatından sonra konakta, 1970 tarihine kadar varisleri veya onların kiracıları oturmuştu. Bu konakta bir süre 27 Mayıs 1960 hükümet darbesiyle Millî Birlik Komitesi üyesi olan Yarbay Refet Aksoylu (doğ. 1921) da oturmuştu. 1970'de de harabiyetinden dolayı konak terk edilmiş, 1980 tarihinde de yıkılmıştır. Paşa'nın, Üsküdar'da, Atlas Sokağı ile Selmanipak Caddesi'nin birleştiği yerde ve sokağın sağ köşesinde dört adet de dükkânı vardı.

Kaynak: (Hadikatu'l-Cevami, 2/217) (Mir'at-i İstanbul, s. 132) (T. Öz, İstanbul Camileri, Ank. 1997, 2/53)

Gelin Alayı Sokak

Davutoğlu Sokağı'nı Halk Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Manastırlı İbrahim Hakkı Sokağı bu sokağa paralel olarak uzanmaktadır.

1940'ların başında Deftardarlık binasının yanındaki köşe dönülüp de Halk Caddesi'ne girilince hemen sağda Ahmediye Bozacısı vardı. Onun yanında da tek katlı, sıvasız, yığma iki evden sonra Attâr Sâim Hoca'nın evi hâriç olmak üzere Gelin Alayı Sokağı'na kadar, muhtemelen Doğancılar yangınının kalıntısı olan, uzun ve geniş bir arazi bulunmakta idi. Bu sokak adını bu boş arazide yapılan düğün merasiminden almaktadır.

Griftzen Asım Çıkmazı

Halk Caddesi'ne bağlı bir çıkmaz sokaktır. Bu sokağa bağlı ve aynı adı taşıyan bir de çıkmaz sokak vardır. Halk Caddesi'nde Emin Ongan Sokak'la kesiştiği yerde bir dört yol oluşmaktadır. Bu sokak adını meşhur bestekârlarımızdan **Griftzen Asım Efendi**'den almaktadır. Griftzen, grift çalan müzisyen demektir. Grift ise, ney benzeri bir tür üflemeli sazdır. Bunu çalmakta ustalık mertebesine ulaşan Asım Efendi, Griftzen Asım olarak meşhur olmuştur.

1851 yılında Teselya'da doğdu. Muhzırbaşızâde Ali Efendi'nin oğludur. Musiki çalışmalarına 14 yaşında (Bugün Yunanistan'ın Larissa şehrinde bulunan) Yenişehir Mevlevihanesi'nde başladı. Neyzen Yusuf Paşa'nın talebelerinden Neyzen Hasan ve Salim beylerden dersler alarak ney üflemesini de bu tekkede öğrendi. İzmir'de Askeri Hesap Memuru olarak çalışırken Mülazım rütbesiyle subay oldu. 1872'de İstanbul'a döndükten sonra Sultan Abdülaziz tarafından kurulan İstanbul İtfaiye Teşkilatı'na yüzbaşı rütbesi ile girdi. 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşına Bölük Kumandanı görevi ile katıldı. Savaş sonra İstanbul'daki görevinin başına döndü bu sefer Binbaşı rütbesi ile İstanbul İtfaiye Kumandanı oldu. Bu dönemlerde musikide kazandığı başarı ve şöhreti gittikçe büyüdü. Bu sırada devrin ünlü kişileriyle tanışıp dostluklar kurdu. Ayân Azası Mûşir Fuat Paşa ile musiki alanında fikir ve bilgi alışverişinde bulundu. Bu yaklaşım ile sarsılmaz dostluk bağları örüldü. Sultan II. Abdülhamid'e Ayân azası Mûşir Fuat Paşa hakkında bazı ihbar ve şikâyetler gönderilmesi Mûşir Fuat Paşa'nın sürgüne edilmesine yol açtı. Griftzen Asım Bey de bu sürgün edilenlerin arasında yer aldı ve 1883 yılında Amasya'ya sürgün edildi.

Griftzen Asım Çıkmazı

Sürgün yıllarında kendi kurduğu Amasya Musiki Cemiyeti'nin fahri başkanlığını yaptı. Griftzen Asım Bey toplam yirmi yıldan fazla kaldığı Amasya'da birçok talebe yetiştirdi. Kanun çalmayı ve musikinin bütün usullerini öğrettiği talebeleri arasında **İsmail Safa Olcay**'ı İstanbul'a gidişinde beraberinde götürdü. Zamanın en tanınmış musikişinaslarından Vitali ve Artaki Candan ile tanıştırdı ve bunlardan ders almasını temin etti. Zamanımıza saz ve söz eserlerinden kırk üçünün notası ulaşmıştır.

Griftzen Asım Bey, sadece Türk San'at Müziği eserlerine beste yapmakla kalmadı. Milli Mücadelenin zaferle tamamlanmasının ardından kabul edilen ve Mehmet Akif tarafından yazılan İstiklâl Marşı'na beste de yapmıştı. Bugün okunmayan besteler arasında yer almaktadır. 1924 yılında Amasya'ya ziyarette bulunan Reis-i Cumhur Mustafa Kemal ve eşi Lâtife Hanım'ın misafir edildikleri Belediye Konağında Türk Sanat Musikisi'nden güzel örnekler sunmuşlardı. Bu özel konser sonunda Paşa ve eşi Lâtife Hanım'ın büyük takdirlerini gördü. Bir ara ziyaret için gittiği İstanbul'da hastalandı. 26 Şubat 1929'da vefat etti. Merkez Efendi Mezarlığı'na defnedildi.

Asım Bey'in, Amasya'daki özel eşyalarından girifti Amasya Müzesi'nde, piyanosu ise Amasya Lisesi Müzesi'ndedir. Amasya'daki diğer eşyalarının âkıbeti ise bilinmemektedir. Sözleri Kazım Karabekir Paşa tarafından yazıldığı söylenen, Griftzen Asım Bey tarafından bestelenen ve ilk kıtasında "Cana rakîb-i handân edersin / Ben bi nevây-ı giryân edersin/ Bigânelerle ünsiyyet etme/ Bana cihânı zindân edersin" dizelerinin yer aldığı Uşşak Şarkı, Amasya Musiki Cemiyeti'nin teberru makbuzlarında notası desen olarak kullanılmış, yurt içi ve yurt dışında büyük ilgi toplamış ve çok sevilmişti. 1884 yılında Amasya'da doğan oğlu **Musa Süreyya Bey** de müzisyen olup, Almanya'da gördüğü beş yıllık müzik öğretiminin ardından yurda dönerek bir süre İstanbul Belediye Konservatuvarı Müdürlüğü yapmıştır. Tek sesli Türk sanat müziği bestecisi olan Musa Süreyya Bey 1932 yılında ölmüştür.

Gülfem Sokak

Gülfem Sokak

Aziz Mahmud Efendi ve Eski Mahkeme Sokakları arasında bulunur. Hâkimiyeti Milliye Caddesi'ne paralel uzanmaktadır. Sokağın eski adı Boyacı Sokak'tı. Boyacı Sokağa 1934'de Gülfem Hatun Sokağı adı verilmiştir. Sokak adını Kanuni Sultan Süleyman'ın eşi Gülfem Hatun'dan almaktadır.

Gülfem Hatun, Kanuni Sultan Süleyman'ın cariyelerinden olup, sonradan Kanuni'yi kendine âşık ederek sultanın kadınları arasına girmiştir. Hürrem Sultan gibi Kanuni'yi kendine âşık eden bir başka kadın, İstanbul'da bir mahalleye adını bırakamazken, bunu

Gülfem Sokak

Hafız Ali Paşa Sokak'ta tarihi bir ahşap konak

Gülfem Sultan başarmış, günümüzdeki Aziz Mahmud Hüdâî Mahallesi asırlarca onun adını taşımıştır. Şehzâde Murad'ın annesi olan ve Kanuni'den beş yıl önce 1561'de vefat eden Gülfem Hatun, hayırsever bir hanım olup bir bölümü bu sokakta bulunan Gülfem Hatun Camii'nin de bânîsidir. Gülfem Sokak ile Eski Mahkeme Sokağın birleştiği yerde ve Eski Mahkeme Sokağın sağ köşesinde bulunan Gülfem Hatun Camii, 1539-1540 yıllarında Gülfem Hatun tarafından yaptırılmıştır. Cami, 1850 tarihinde geçirdiği yangın felâketinden sonra, kitabesi yeniden yazılırken muhtemelen bir yanlışlık yapılarak, 1561'de yapıldığı yazılmıştır. Taşın sonradan konduğu ve kitâbesinin de yanlış yazıldığı "Gülfem Hatun bint-i Abdullah" ibaresinden de anlaşılmaktadır. Çünkü, Gülfem Hatun'un babasının ismi h. 949 tarihli vakfyesinde de anlaşıldığı gibi Abdullah değil, Abdurrahman'dır. Küçük hazîrede Gülfem Hatun'dan başka üç kişi daha gömülü olup, biri 1050 (1640-4l) tarihinde vefat eden Hüdâî Aziz Mahmud Efendi Camii mukabelecisi Mehmet Efendi'dir. Gülfem Hatun'un zengin bir kadın olduğu Manisa muhasebe defterinde yer alan belge ve bilgilerden de anlaşılmaktadır. Bu defterdeki kayıtlardan; Manisa Göktaşlı ve Çaprazlar mahallelerine yaptırdığı iki çeşme ve bir mektep için İstanbul'da vakıf dükkânlar, Üsküdar'daki cami için de Manisa'da 30 dükkân vakfettiği anlaşılmaktadır. Hadîka'da verilen bilgiye göre Gülfem Hatun'un "Camiye yakın ve caddeye nazır türbesi ile hemen yanında mektebi de vardır." Gülfem Hatun 1561 tarihinde şehid edilmiştir.

Kaynak: (Hadikatu'l-Cevami, 2/205) (Barkan Ayverdi, İstanbul Tahrir Defteri, s. 435, No: 2498) (Mehmet Raif Bey, Mir'at-i İstanbul, s. 70)

Hacı Ahmet Paşa Çıkmazı

Doğancılar'a bağlı kısa bir çıkmaz sokaktır. Sokak adını burada bir türbesi bulunan Doğancı Ahmet Paşa'dan almaktadır. Doğancı Ahmet Paşa Candaroğulları soyundan olup, aynı zamanda Kızıl Ahmet Paşa'nın da sülalesindendir. Osmanlı Sarayı'nda Enderun'dan yetişmiş, Çakırcıbaşı, 1555 yılında Büyük Mirahor, 1558'de Konya ve Rumeli Beylerbeyi, 1563'te de Şam Beylerbeyi, ikinci kez 1571'de Konya Beylerbeyi görevlerine getirilmiştir. Sultan II. Selim (1574–1595) ve Sultan III. Murad'ın (1574–1595) Nedimi olmuştur. Av merakından ötürü **"Doğancı"** ismi ile tanınmış 1577 yılında da ölmüştür.

Ahmet Paşa'nın türbesi, Doğancılar Meydanı'ndaki Çakırcıbaşı Hasan Paşa Camii'nin kuzeyindedir. Ramazanoğlu Sokağı'na açılan avlu kapısından girilir. Mimar Sinan tarafından yapılmıştır. Tezkiretü'l-Ebniye'de "Üsküdar'da Hacı Paşa Türbesi" adı ile kayıtlıdır. Evliya Çelebi'nin meşhur seyahatnamesinde ismi **"Hacı Paşa Darü'l-Kurrası ve Türbesi"** olarak geçmektedir. Ayrıca Evliya Çelebi bu yerde bir de Hacı Paşa Sarayı'nın bulunduğunu belirtmiştir. Çelebi'nin, Hacı Paşa Darü'l-Kurrası dediği binaya, Hadika yazarı, Çakırcıbaşı Hasan Mektebi demektedir. Evliya Çelebi, Hacı Ahmet Paşa'nın bir de mescidi olduğunu söylemekte ve "Üsküdar mescitlerinden Hacı Paşa Mescidi en seçkinidir" diyerek bu mescidi övmektedir. "Tuhfetü'l-Mimarîn"de Mimar Sinan'ın yapmış olduğu mescidler sayılırken "Üsküdar'da bina olunan Hacı Paşa Mescidi" diye bu mescidin adı geçtiği halde Hacı Paşa'nın yaptırdığı Darü'l-Kurrâ'dan hiç söz edilmemektedir. Hadîka yazarı da bu isimle bir mescit yazmamıştır. Şu anda Aziz Mahmud Hüdâî Mahallesi Mektep Sokak'ta bulunan bu türbeyi Doğancı Hacı Ahmet Paşa sağlığında 1576–1577 yıllarında Mimar Sinan'a yaptırmıştır. Türbe, klasik Osmanlı türbe mimarisi üslubunda olup, düzgün kesme taştan sekizgen planlı olarak yapılmış, üzeri sekizgen kasnaklı bir kubbe ile örtülmüştür. Türbenin önündeki giriş revakı günümüze gelemeyerek yıkılmıştır. Bugün yalnızca temelleri görülmektedir. Türbenin üst kısmına yakın bölümünde oldukça belirgin bir silmesi vardır. Türbenin mermer kitabesini Doğancı Hacı Ahmet Paşa'nın akrabası olan Şemsi Ahmet Paşa yazmıştır.

Kaynak: (Osm. Arş. Evkaf Defteri II, No:12939-18380) (Ayvansarayi,Vefeyat, s. 43)

Hafız Ali Paşa Sokak

Doğancılar Caddesi'nden ayrılan ve yine onunla birleşen kare biçiminde bir sokaktır. Rüstem Paşa Sıbyan Mektebi, Doğancılar Caddesi ile Hafız Ali Paşa Sokağı'nın birleştiği yerde

Hafız Ali Paşa Sokak

ve sokağın sol köşesindedir. Okul, taş bir kaide üzerine oturtulmuş olup, üst kısmı, üç sıra ince tuğla ve bir sıra kesme taştan yapılmıştır. İki odası bulunan yapının çatısı ahşap ve kirpi saçaklıdır. Alt pencereleri düz, üst pencereleri ise sivri kemerlidir. Doğancılar Caddesi'ne açılan bir kapıdan evvela bir avluya girilir. Hiç bir yerinde kitâbesi yoktur. Mimar Sinan'ın eserlerini belirten kitaplarda ismi olmadığı halde, onun bir Sinan yapısı olduğu söylenebilir. Mektebin hangi tarihte yapıldığı belli değildir. Rüstem Paşa, Kanunî Sultan Süleyman'ın sadrazamı olup ilk defa 1544–1553 ve sonra 1555–1561 tarihleri arasında olmak üzere iki defa sadaret mevkiine getirilmiş ve bu görevde bulunduğu sırada 1561 tarihinde vefat ederek Şehzâdebaşı Camii hazîresindeki türbesine gömülmüştür. İlk görevden ayrıldıktan sonra, bir müddet Sultantepe'de, eşi Mihrimah Sultan'a ait olan muhteşem sarayda oturduğu bilinmektedir. Rüstem Paşa'nın Üsküdar'da bir çeşmesi ve bir de kendi adına yaptırdığı saray vardır ki, mektebin hemen arkasında Oyma Saray Çıkmazı ile Hafız Ali Paşa Sokağı arasında ve bugün çocuk parkı yapılan yerde idi. Saray ve mektebin 958 (1551) tarihinde, Kanunî tarafından Üsküdar Sarayı'nın Mimar Sinan'a yaptırıldığı sırada inşa olunduğu sanılmaktadır.

Kaynak: (Mir'at-i İstanbul, s. 102) (Sicill-i Osmani,2/379) (Konyalı, Üsküdar Tarihi, 2/332)

Hasbahçe Sokak

Şemsi Paşa Bostanı Sokağı'nı Velioğlu Sokağına bağlayan sokaktır. Üsküdar Harem Sahil Yolu'na paralel uzanan sokak Çeşme-i Cedit Sokağı ile kesişmektedir. Sokak adını burada bulunan **"Hasbahçe"**den bir başka deyişle Sultanın bahçesinden almıştır.

Abdülaziz Efendi Namazgâhı, Şemsi Paşa Bostan Sokağı ile Hasbahçe Sokağı'nın birleştiği köşede ve Hasbahçe Sokağı'nın sol tarafında idi. Bugün mevcut olmayan bu namazgâhın set duvarlarının taşları, yandaki bahçenin duvarında kullanılmıştır. Mihrab taşına şu aşağıdaki kitâbe hak edilmişti: Kitâbeden de anlaşılacağı üzere Abdülaziz Efendi Girit Adası'nın kuzeyinde bir liman şehri olan Hanya Kalesi'nin için-

"Cezire-i Girit'te Hanya Kalesi'nde Sultan İbrahim hatibi olan Merhum ve mağfûrunleh Abdülaziz Efendi'nin hayratıdır. Ruhi çün el-Fatiha. 1179 (1765-66) "

Hasbahçe Sokak

Hüdai Mahmud Sokak

deki Sultan İbrahim (1640-1648) Camii hatipliğini ifa etmiştir. Hanya Kalesi, 19 Ağustos 1645 tarihinde Serdar Yusuf Paşa tarafından fethedilmiştir. Fetih sırasında kale burçlarından ezan sesleri yükselirken, anane mucibince fetih timsali olarak kalenin en büyük kilisesi olan **Saint Nicolas Kilisesi**, Sultan İbrahim adına **'Hünkâr Camii'** adıyla ibadete açılmıştır.

Kaynak: (Ayvansarayî, Vefeyat Haz. F. Derin, s. 51)(İ. Hakkı, Merakıd, s. 42)

Hüdai Mahmud Sokak

Sümbülzâde sokağının devamında yer alan ve Cami Sokağı ile Abdi Efendi Sokağı'nın kesiştiği köşeye dek uzanan sokaktır. Aziz Efendi Mektebi Sokağı ve Açık Türbe Sokağı ile kesişmektedir. Bu sokak da adını Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri'nden almaktadır.

Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri'nin külliyesi; cami, imaret, türbe, kütüphane, hünkâr mahfeli, çeşme, derviş hücreleri, şeyh evi, fırın ve hamamdan oluşmaktadır. On bin metre karelik çok geniş bir alana yayılan bu manzumeye, Hüdai Mahmud ve Aziz Mahmud sokaklarına açılan avlu kapılarından girilmektedir. **Aziz Mahmud Hüdâî şeyh evi** bu sokak üzerindedir. Vakıflar mülkiyetindeki üç katlı ahşap yapı halen boştur. Yapının zemin katı moloz örgü taş duvar, üstteki 2 kat ise ahşap karkas olarak yapılmıştır. Şeyh evi güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda uzanmakta, güneydoğu ve kuzeybatı yönlerindeki tek katlı iki yapıyla güneybatı cephesinde birleşerek, u şekline tamamlanmaktadır.

U'nun ortasında bulunan havuzla vurgulanan avlu, güneybatısında mutfak yapısına ait duvarla sınırlanmaktadır. Üç adet girişi olan yapının iki girişi aziz efendi sokak üzerinde olup, diğeri güneydoğuda bahçe içindedir. Aziz efendi sokağa bakan cephenin orta aksında normal katlar boyunca devam eden çıkma vardır. Pencereleri özgün tipolojiye uygun olarak giyotin açılımlı olup zemin kat pencereleri basık kemerlidir.

Kaynak: (Sicill-i Osmani, 2/286) (Ayvansarayî, Hadikatu'l-Cevami, 2/196)

Üsküdar'da eski bir sokak

Kapıcı Çıkmazı

Bu çıkmaz sokağa, Aziz Mahmud Efendi Sokağı'ndan girilmektedir. Doğancılar Caddesi ile Camii Sokak arasında bulunan Kapıcı Çıkmazı; Mithatpaşa Anadolu Kız Meslek Lisesi'nin arkasında yer almaktadır. Bu sokak adını Şeyh Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri'nin bağlılarından Sadrazam Halil Paşa'nın Hüdâî Külliyesi yakınında yaptırdığı ve **"Kapıcı Tekkesi"** adını vermeyi uygun bulduğu tekke'den almaktadır.

Âyin günü Salı olan bu Celvetî Tekkesi için Hadîkatü'l-Cevâmi yazarı şu bilgiyi vermektedir: "Şeyh Aziz Mahmud Hüdâyî hazretlerinin dervişlerinden **Halil Paşa**'nın Hüdâyî Âsitânesi yakınında Kapıcı Tekkesi denmekle maruf müstakil bir zaviyesi vardır ki, bu dahi asıl tekkeye muttasıl ve mülhaktır. Bir kaç hücerâtı müştemildir." Tekke, Açık Türbe Sokağı, Aziz Mahmud Efendi Sokağı ve Kapıcı Çıkmazı Sokağı ile çevrili alanın bir kısmını kaplamakta idi. Dergâhın sağ tarafında ve yolun karşısında, Hüdâyî Âsitânesi ve sol tarafında ise, Sadrazam Halil Paşa ile oğlu Mahmut Bey'in türbeleri vardır.

Kapıcı Çıkmazı Sokağı'na ismini veren tekke, bu yol ile türbe arasında bulunuyordu. İstanbul'un hemen hemen bütün tekkeleri gibi, bir kapısı bu çıkmaz sokağa, diğeri ise, türbelerin önündeki zemini toprak avluya açılıyordu. Tekke, Halil Paşa tarafından, sebil ve çeşme ile beraber, tahminen 1026 (1617) tarihlerinde yaptırılmıştır.

Halil Paşa kendisini, Hüdâyî hazretlerinin kapıcısı mesabesinde gördüğünden, tekkesine bu ismi vermiştir. Türbenin ve dergâhın kitâbeleri günümüze kadar intikal etmemiştir.

Sadrazam Halil Paşa, 1040 (1630)'da vefat etti. Kabri, Hüdâyî Âsitânesi'nde şeyh türbeleri arkasındadır. Tekke, Mecmua-yı Tekaya'da **'Bacılar Tekkesi'** ismiyle kayıtlıdır. 1890 tarihlerinde yazılan bu eserde, tekkenin yeri arsa olarak gösterildiği gibi şeyhinin ismi de yazılmamıştır. Buradan da dergâhın bu tarihten evvel yıkılmış veya yanmış olduğu anlaşılmaktadır.

Kaptanpaşa Sokak

Hüdâyî Âsitânesi, 1266 (1849-50) tarihlerinde, bu semt ile beraber yandığına göre, dergâhın da bu sırada yok olduğu düşünülebilir. Tekke ince tuğladan yapılmış ocak ve bacası elan mevcut olduğu halde, türbe avlusundaki hazîresinden eser kalmamıştır. Burada 6 şâhidesiz kabir vardır.

Arkeoloji Müzesi yazmaları arasında ve 1132 numarada kayıtlı bulunan Halil Paşa Vakfiyesi'ne göre, "Hüdâî Tekyesi'ne muttasıl ve Kapıcu Tekyesi namıyla maruf yedi hücreden ibaret" bu müstakil zaviye medrese tarzında yapılmıştır. Üsküdar'da bu tip tekkeler vardır ki, bugün de mevcuttur. Misal olarak Valide-i Atik Tekkesi'ni ve şimdi kütüphane olarak kullanılan ve Şemsi Paşa Medresesi de denilen, Şemsi Paşa Dergâhı'nı sayabiliriz. Tekkenin adı, 1199 (1784) tarihli tekkeler listesinde yoktur. 1840 tarihli listede ise, "Halvetiyye'den Bacılar Tekkesi, der kurb-i Aziz Mahmud Efendi, der Üsküdar" diye kaydedilmiş ve 1877 tarihli listede de aynen tekrarlanmıştır. Hüdâî Âsitânesi şeyhi Abdurrahman Nesib Efendi'ye göre, Bacılar Tekkesi Kapıcı Tekkesi'nden ayrı idi. "Ayşe Sultan Türbesi bitişiğinde bulunan boş arsanın 17 hücrelik bir tekke, şeyhliğinin de Hüdâyî şeyhliğine meşrut ve dedelerinin mukabeleye gelip hazır olmaları gerektiği zaviye" Bacılar Tekkesi olmalıdır.

Kaptanpaşa Sokak

Hüdâî Efendi Sokağı'nı Açık Türbe Sokağı'na bağlayan sokaktır. Abdi Efendi ve Kaptanpaşa Sokakları ile kesişmektedir. Bu sokak adını burada Kaptan Paşa Camii'ni de yaptırmış olan Osmanlının ünlü Kaptan-ı Deryalarından **Kaymak Mustafa Paşa**'dan almaktadır. Gelibolu'da dünyaya gelen Kaymak Mustafa Paşa'nın babası Boşnak asıllı bir vezir olan Kara İbrahim Paşa idi. Annesi ise II. Viyana Kuşatmasını yapan Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın kızı Fatma Hanım'dı. 1717 yılında İkinci İmrahor ve Kapıcılar Kethüdası olmuştu. Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın kızıyla evlendi. 1718 yılında İstanbul Kaymakamı oldu. 1721 yılında ise Kaptan-ı Derya görevine getirildi. Lale Devri sırasında Kaptan-ı Derya olarak Osmanlı Donanmasına kumanda etmiş bir devlet adamı idi. 1730 yılında çıkan Patrona Halil İsyanı sonunda kayınpederi **Nevşehirli Damat İbrahim Paşa** ile birlikte görevden alınmış ve 1 Ekim 1730 günü idam edilmişti. Çengelköy'de Kuleli Askeri Lisesi'nin karşısında sahil kenarında Kaymak Mustafa Paşa Camii ve Üsküdar'da yaptırdığı Kaptan Paşa Camii onun Üsküdar'daki hayır eserlerindendir.

Kaynak: (M. Aktepe, Derya Kaptanı Mustafa Paşa ve Bir Vakfiyesi, Belgelerle Türk Tarihi Der. Aralık 1968, Sayı:15-16)

Kaptanpaşa Camii Sokağı

Kaptanpaşa Camii Sokağı

Sokağa adını veren Kaptanpaşa Camii, Kaptan Paşa Sokağı ile Aziz Mahmud Efendi Sokağı arasında ve set üzerindedir. Üsküdar ve Boğaziçi'ne bakan hakim bir durumu vardır. Her iki sokağa açılan avlu kapıları bulunmaktadır. Aziz Mahmud Efendi Sokağı'na açılan kapısının sol tarafında Şehzâde Seyfeddin adına yaptı rılmış 1728-29 tarihli klâsik bir çeşme vardır. İki tarafı, taş bir merdivenden üst avluya çıkılmaktadır. Tam karşıda, Kaptan Paşa Sokağı'na açılan kesme taş avlu kapısı bulunmaktadır.

Bu iki kapıda kitâbe yoktur. Sağ tarafta, tek katlı ahşap meşruta binası ve onun yanında abdest muslukları mahalli yer almıştır. Sol tarafta ise, Kaptan Paşa Camii vardır. Mabedin önünde, bugün ahşap olan son cemaat yeri bulunmaktadır. Mermer minberi zarif ve güzeldir. Yan korkulukları şebekelidir. Vaiz kürsüsü ahşap, mihrabı ise alçı istalaktitlidir. Camiin içi, çiniler ve kalem işleri ile bezenmiştir. Çiniler, Edirnekapı civarındaki Tekfur Sarayı'nda yapılmıştır. Yanmadan evvel tamamen çini kaplı olduğu anlaşılan mabedin, bugün yalnız alt pencerelerinin üst hizasına kadar çini döşelidir. Bunlar, 18. yüzyıl çinilerinin en güzel örnekleridir. Fakat pek çoğu kaybolmuştur.

Kaynak: (M. Aktepe, Derya Kaptanı Mustafa Paşa ve Bir Vakfiyesi, Belgelerle Türk Tarihi Der. Aralık 1968, Sayı:15-16)

Karakol Sokak

Enfiyehane Sokağı'nı Yastıkçı Sokağı'na bağlayan "L" şeklinde fazla uzun olmayan bir sokaktır. Sahra Konağı bu sokak üzerindedir. Sokağın ilk adı **"Karakolhane Sokak"**tı. Aralık 1886'da sokağın tamiri ile ilgili yazışmalarda Karakolhane Sokak ismi kullanılmıştı. Daha sonra **"Selamsız Karakolu Sokağı"** ismi kullanılmış, Aralık 2005'de **"Karakol"** sokak olmuştur.

Sokak adını burada bulunan Selamsız Karakolu'ndan almaktadır. Karakol; Hâkimiyet-i Milliye Caddesi ile Karacaoğlan Sokağı'nın birleştiği yerde ve sokağın sağ köşesinde idi. Karakol, eski bir yeniçeri kolluğu yerine 1838 yılında Sultan II. Mahmud tarafından yaptırılmıştı. Sultan II. Abdülhamid döneminde çok meşhur olan karakol'un bir resmi Sultan tarafından Amerikan Kongre Kütüphanesi'ne hediye edilen fotoğraf albümünde de yer almıştı. Sultan II. Abdülhamid döneminde karakolda Osman ve Kemal adlı iki komiserin adı öne çıkmıştı. **Komiser Osman** aldığı rüşvetler ve içkiciliği, Komiser Kemal ise daha çok katil ve hırsızlara yönelik başarılı operasyonları ile öne çıkmıştı. Komiser Osman azledilirken, Komiser Kemal nişan ve ödüllerle yaptıklarının karşılığını görmüştü. 1909'da 31 Mart Olayı nedeni ile Üsküdar'a gelen Harekât Ordusu mensubu subaylar ilk önce bu karakolu etkisiz hale getirmişler ve polislerin silahlarını toplayarak Tophane'ye göndermişlerdi. 1910 başlarında bir kez daha bazı subaylar Selamsız Karakolu'nu taciz etmiş, bunun sonucu bu işi yapan subaylar için maaş kesme ve görev yeri değiştirme cezası verilmişti. Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar varlığını sürdüren karakol binası 1935'de geçirdiği tamirat sonrası orijinal özelliğini kaybetmiştir. **Halen "Çocuk Şube Müdürlüğü"** binası olarak kullanılmaktadır.

Kaynak: (Ahmet Uçar, İstanbul'un Sokak İsimleri Tarihi, S. 565)

Karakol Sokak

Manastırlı İsmail Hakkı Sokak

Manastırlı İsmail Hakkı Sokak

Sümbülzâde Sokağı'nı Halk Caddesi'ne ulaştıran sokaklardan biri olan sokak Gelinalayı ve Ramazanoğlu sokaklarının ortasında ve bu iki sokağa paralel yan yana uzanan iki sokağa verilen isimdir. Musahipzâde Celal Tiyatrosu bu sokak üzerinde yer almakta idi. Bu sokak adını II. Meşrutiyet devrinin meşhur müderrislerinden Manastırlı İsmail Hakkı Efendi'den almıştır. Aslen Konyalı bir aileye mensup olan **Manastırlı İsmail Hakkı Efendi** l846'da Manastır şehrinde doğdu ve ilk eğitimini burada aldıktan sonra İstanbul'a gelerek Arapça ve diğer İslâmî ilimleri tahsil edip icâzet aldı. İstanbul'da birçok camide ders ve vaazlar veren İsmail Hakkı'nın hitâbeti güçlü olduğu için kendisine "Kürsü Şeyhliği"nin en üst makamı olan "Ayasofya Şeyhliği" verildi. Birçok cami ve eğitim müessesinde vazife alan İsmail Hakkı Bey İkinci Meşrutiyetten sonra Âyan Azası olarak parlamentoya girdi. Hüseyin Cisrî Efendi'nin **Risale-i Hamidiye** isimli eserini Türkçeye tercüme eden İsmail Bey, Sırat-ı Müstakim, Sebilürreşad mecmualarında ve ayrıca muhtelif gazetelerde makaleler yazdı. 1912'de vefat eden İsmail Hakkı, Âyan Azası iken Anadoluhisarı'ndaki yalısında vefat edince cenazesi Fatih Camii avlusuna defnedildi.

Kaynak: (Yrd. Doç. Dr Ali Duman, Fıkıh ve Siyaset Arasında İçtihat: Manastırlı İsmail Hakkı'nın gözünden II. Meşrutiyet Döneminde İçtihat'a bir bakış, Bilimname Dergisi, 2004, 4 sayı, Sayfa: 75)

Mehmet Paşa Değirmeni Sokak

Tulumbacılar ve Ressam Ali Rıza sokakları ile kesişir. Üsküdar'da Ayazma Camii'nin yanından girilen sokaktan, yokuş aşağı inerek,Harem Sahil Yoluna ulaşılır.

Sokağın adının hikayesine gelince… Rum Mehmet Paşa Camii'nin hamamının külhanına çıkan dik merdivenlerin yanında bir kuyu görülmektedir. Hamamın suyu eski dehlizin derinliklerinden gelmekte idi. Suyun bu ilk geldiği eski değirmenli dehlizden dolayı önündeki sokağa bu değirmenle birlikte, bunu yaptıran sadrazam Rum Mehmet Paşa'nın adı verilmişti. Bir başka deyişle Rum Mehmet Paşa Camii ve Hamamına ilk suyun geldiği yere Mehmet Paşa Değirmeni Sokağı adı verilmiştir.

Bu sokakta bulunan Rum Mehmet Paşa Camii, Hamamı, Ayazma Sarayı en önemli tarihî binalardır. Ayazma Sarayı, Ayazma ismiyle anılan ünlü semtte idi. Semt, ismini Mehmet Paşa Değirmeni Sokağı ile Tulumbacılar Sokağı'nın birleştiği yerde bulunan bir apartman bahçesindeki ayazmadan almıştır. Ayazma Sarayı, Ayazma Camii'nin sol tarafında idi. Ayazma Mektebi de bu sokaktadır. Mektep, Ayazma Camii'nin kıblesi tarafında ve Ressam Ali Rıza Bey Sokağı ile Mehmet Paşa Değirmeni Sokağı arasındadır. Ayazma Camii ile aynı zamanda yapılmıştır. Yirmidokuz ayda tamamlanan bu inşaata, 4 Ağustos 1758 tarihinde, büyük bir merasim ile başlanmış ve 1761 yılı ocak ayının sonlarında bitirilmiştir. Ahşap olan mektep, 156 yıl sıbyan okulu olarak vazife gördükten sonra ihtiyaca cevap vermediği için 1915 yılında yıktırılarak yerine Müdafaa-i Milliye parası ile şimdiki bina yapılmıştır. Mimarı meşhur Kemaleddin Bey'dir. Cumhuriyet Dönemi'nde "Üsküdar 21. İlk Mektebi" ismini alan okula sonradan "Cumhuriyet İlkokulu" adı verilmiştir. Üç katlı yapının bir bölümüne, 1975 tarihinde "Üsküdar Ortaokulu" açılmıştır. Okulun bahçesi, yol aşırı yerde ve mektebin arka tarafındaki Bükücüler Çarşısı'nın bulunduğu yerde idi. Bu iş yerleri de cami ile beraber yapılmıştır. Okulun sağ tarafında, Mimar Sinan zamanında kaldığı tahmin edilen biri küçük, diğeri ise büyük iki su haznesi ve Ayazma Hamamı bulunmaktadır. Sokakta günümüze ulaşamayan eserlerden biri demeşhur **"Basmacılar Çarşısı"**dır. Basmacı ailesinin pîri Basmacılar kethüdası Mehmet Usta olup, 1174 (1761) tarihinde yaptırılan Basmacılar Çarşısı'nın da reisi idi. Ayazma Camii'nin vakfı olan çarşı, camiin hemen yanında ve Tulumbacılar Sokağı ile Mehmet Paşa Değirmeni Sokağı arasında bulunuyordu.

Sokakta bulunan önemli tarihî eserlerden biri de **Sultan III. Mustafa Çeşmesi'**dir. III. Mustafa tarafından Barok Üslûpla inşa ettirilmiştir. Som mermerden yapılan ve kemeri olmayan çeşmenin ayna taşı dikdörtgen prizması şeklinde olup dışarı taşırılmıştır. Üzerinde dört satır halinde hazırlanmış sekiz mısralı kitabe bulunur. Tarihi Ayazma Karakolu da bu sokak üzerindedir.

Kaynak: (Konyalı, Üsküdar Tarihi, 2/332)

Oyma Saray Çıkmazı

Üsküdar'da, Salacak sırtlarında bulunan İmrahor semtindeki bu sokak Doğancılar Caddesi üzerinde yer almaktadır. Sokak

Mehmet Paşa Değirmeni Sokak

Öğdül Sokak

adını Ayşe Sultan Sarayı'ndan almaktadır. Bu saray bahçesinin arkasında ve yol aşırı yerde, Doğancılar Tepesi'nin yüksek bir mevkiinde, Sünbülzâde Sokağı ile Davutoğlu Sokağı arasında, bugünkü Üsküdar İtfaiyesi'nin sağ tarafında bulunuyordu. Hemen yanında Hacı Ahmet Paşa Sarayı vardı. Bu iki sarayı biribirinden ayıran kesme taş ve tuğla hatıllı duvar bugün de mevcuttur. Sarayın Doğancılar Caddesi'ne açılan kapısının üzerinde bulunduğu sokak, Ayşe Sultan Sarayının güzel oyma motifleriyle nam salan anılarını hatırlattığı için Oyma Saray Çıkmazı adını taşımaktadır. Sarayın önünde Rüstem Paşa'nın yaptırmış olduğu sıbyan mektebi günümüze kadar gelebilmiştir.

Kaynak: (Adnan Giz, Sekiz Ayşee Sultan, Hayat Tarih Mec. 1970, Sayı:8, s. 16) (Adnan Giz, Ayşe Sultan, Tarih Dunyası, 1950,1/283-285)

Öğdül Sokak

Doğancılar Caddesi'ni Şemsipaşa Bulvarı'na bağlayan uzunca bir sokaktır. Doğancılar Caddesi'nden başı çatal, ilerisi düze yakın bir çizgi ile Üsküdar Harem Sahil Yolu'na yaklaşmakta, oradan doksan derecelik bir açı ile Üsküdar Harem Sahil Yolu ile parelel ilerlemektedir. Öğdül Sokağın sonunda, bu sokağı Üsküdar Harem Sahil Yolu'na bağlayan bir de ara yol bulunmaktadır. Üsküdar Harem Sahil Yolu ile Ressam Ali Rıza Sokak arasındadır. Mehmet Paşa Değirmeni, Ressam Ali Rıza, Enfiyehane, Salacak İskele Arkası ve İmrahor sokakları ile kesişmektedir. Sokak adını Öğdül Apartmantmanı'ndan almaktadır.

Bu sokaktaki en önemli yapılar, Ayazma Hamamı, Hacı Vesim Paşa Yalısı ve Molla Bey Yalısı idi. Ayazma Hamamı, Enfiyehane Sokağı ile Öğdül Sokağı arasındadır. Bugün yalnız bazı duvarları kalmıştır. Yığma taş ve tuğladan yapılmıştır. Ara duvarlarına ve esas yıkanma yerine bakarsak, küçük bir hamam olduğunu anlarız. Abdesthanesi, temizlik yeri, dört halveti ve külhaninin yerleri seçilebilmektedir. Hamam, Fatih veya Kanunî zamanında Ayazma Sarayı ile beraber ve bu sarayın halkı için yaptırılmış ve 1760 tarihinde de Ayazma Camii'nin vakfı olarak tamir edilmiş ve halka açılmıştı. Hamamın, Birinci Dünya Savaşı sıralarında, halkın düştüğü koyu sefalet yüzünden, işlemez hale gelerek terkedildiği bilinmektedir. Vakıf malı olduğu halde, sonradan hile-i şer'iye ile özel mülkiyete geçmişti. 1974 yılında hamamın şimdiki sahibi Öğdül Sokağı'na bakan tarafına dükkânlar inşa ettirmişti.

Sokakta bulunan bir başka yapı, Osmanlı kaptanıderyası ve Bahriye Nâzırı Hacı Ahmet Vesim Paşa (1824-1910) Yalısı'dır. Mevlevî olan Paşa bu yalıda vefat etmiş ve Üsküdar Mevlevîhânesi hâmûşânı arasına katılmıştı. Vesim Paşa ayrıca ressam ve hattattı. Sekiz mushaf yazdığı söylenmektedir. Haremli selâmlıklı bu ahşap ve büyük yapı, 1820 tarihlerinde Basmacızâdeler tarafından yaptırılmış ve daha sonra da Vesim Paşa tarafından satın alınmıştı. Yalının yerinde, daha evvel de Ahmet Ağa'nın yalısı vardı. Zamanla harap olan yalının bir bölümü 1955 tarihlerinde duruyordu.

Bugün arsasının üzerine beton bir küçük ev yapılmıştır. Vesim Paşa yalısının yakınında İbnü'r-Refik Ahmet Nuri Bey'in babası Feshane Nazırı Refik Bey'in büyük yalısı vardı. Türk Tiyatrosu'na unutulmaz hizmetleri geçmişti. Refik Bey'in yalısı bir ara İngiliz elçisi Sir Hanri Elyot'a kiraya verilmiş ve elçi 1872 yazını burada geçirmişti. Bu arada da, sonradan V. Mehmed Murad adı ile Osmanlı tahtına geçen Şehzâde Murad, yalıya gelerek sık sık denize girmişti. Bu yapı sonradan yıkılmış ve yerine iki yalı yapılmıştı. Biri Cafer Tayyar Paşa'ya ait idi.

Cafer Tayyar Eğilmez Paşa Yalısı, Vesim Paşa Yalısı'nın üst tarafında Öğdül Sokağı'nın İmrahor semtine döndüğü köşede ve Ayazma eski karakolunun karşısında idi. Cafer Tayyar Paşa (1877-1958); 1958'de bu yalıda vefat etmiş ve Karacaahmet Mezarlığı'na gömülmüştü. Cafer Tayyar Paşa'nın vefatından sonra uzun müddet boş kalan ve bu yüzden **"Perili Yalı"** ismini alan yalının denize doğru kademeli bir bahçesi vardır. Yapı, Öğdül Sokağı'nın nihayetinde ve deniz kenarındaki yar üzerinde ve sokağın 90 derecelik dirsek yaptığı yerde idi. Bunun yan tarafında, köşede ve yol aşırı yerde **Cevat Şakir Kabaağaçlı**'nın oturduğu ahşap üç katlı evi vardı ki, burada tevkif edilerek Bodrum'a sürülmüştü. Vesim Paşa Yalısı'nın civarında bunlardan başka Selimiye Kumandanı Mehmet Paşa'nın, Edirne milletvekili Asım Bey'in, Dr. Mahmud Ata Bey'in büyük babası Mahmud Paşa'nın, **"Kırk Anahtarlılar"** lâkabıyla anılan Antikacıların büyük konakları vardı. Salacak Parkı'nın yerinde oğulları kazasker payesine ulaşmış Molla Bey'in yalısı, Şemsipaşa tarafına doğru 93 harbi Meclis-i Mebusanından Edirne mebusu Rasim Bey'in, Bahriye Feriklerinden Maşuk Paşa'nın, Nâmık Bey'in ve Hassa Müşiri Servili Selim Paşa'nın yalıları bulunuyordu. Ayazma İskelesi'nin önünde ise, İstanbul'un ilk deniz hamamı vardı.

Bu sokakta bulunan bir başka yalı **Molla Bey Yalısı** idi. Şeyhülislâm Ahmet Muhtar Bey Yalısı, Piyale Paşa Yalısı ve Hıfzı Paşa Yalısı isimleri ile de bilinir. Yalı, Salacak sahilinde, Öğdül Sokak ile Salacak İskele Arka Sokağı arasında olup bu iki sokağa açılan kapıları vardır. Etrafını yüksek bir duvar çevirmiştir. Sahil kısmında ise, Abdi Paşa İskelesi ile Yedi Kardeşler Burnu arasında idi. Bu kısım sonradan Salacak Plajı ve gazinosu olmuştu.

Bahçenin etrafında Ahmed Bey'in, Cafer Tayyar Paşa'nın ve meşhur tarihçi Abdurrahman Bey'in konağı vardı. **Molla Bey** diye anılan zat Şeyhülislâm Ahmed Muhtar Beyefendi'dir. Kendisi, Sadrazam Koca Yusuf Paşa'nın torunu idi. Kendisinin, Sadrazam Mahmud Nedim Paşa gibi Bektâşî olduğu söylenmektedir.

Sokakta bulunan bir başka tarihi yapı da **Ayşe Sultan Çeşmesi**'dir. Ayşe Sultan (vef.1598), Kanunî Sultan Süleyman'ın torunu, Mihrimah Sultan ile Rüstem Paşa'nın da kızıdır. Birkaç kere evlenmiş olup son eşi Azîz Mahmûd Hüdâî Hazretleri'dir. Bu çeşme Doğancılar Caddesi ile Öğdül Sokağı'nın birleştiği yerde ve sokağın sağ köşesinde Ayşe Sultan Çeşmesi vardı. Arkasındaki iki katlı **Ayşe Sultan Celvetî Tekkesi** bugün mevcut değildir. Karşısında, Ayşe Sultan'ın babası Rüstem Paşa'nın Mîmar Sinan'a yaptırmış olduğu **Taş Mektep** vardır.

Kaynak: (Ş. Akbatu,İstanbul Hamamları, Cumhuriyetin 50. Yılında İstanbul 1973 Yıllığı, s. 486-495) (Ahmet Uçar, İstanbul'un Sokak İsimleri Tarihi, s. 567)

Ressam Ali Rıza Sokak

Ressam Ali Rıza Sokak

Ressam Ali Rıza Sokak

Mehmet Paşa Değirmeni Sokağı Öğdül Sokağı'na bağlayan sokaktır. Sokak adını meşhur ressamlarımızdan Hoca Ali Rıza Bey'den almaktadır. 1858 yılında doğan "Hoca" lakaplı Ali Rıza Bey, Türk resim sanatının en büyük üstadlarından birisidir. Genellikle yaptığı Üsküdar resimleriyle tanınmıştır. Hoca Ali Rıza, 1884'te teğmen rütbesiyle Harbiye'den mezun olmuştur. Devrinin ünlü ressamı Süleyman Seyid Bey'den resim dersleri alarak kendini yetiştirmiştir. II. Meşrutiyet'den sonra **Osmanlı Ressamlar Cemiyeti**'ne başkanlık etmiştir. Üsküdar'ı çok seven ve hemen her köşesindeki doğal güzellik-leri resmeden Hoca Ali Rıza Bey, 1930'da ölmüş ve Karacaahmet mezarlığına defnedilmiştir. Adının verildiği Ressam Ali Rıza Bey Sokağı, Üsküdar'ın Ayazma Mahallesi'nde, Salacak sahil yolu ile Doğancılar Caddesi arasında ve sultan III. Mustafa'nın yaptırdığı Ayazma Camii yanındadır. Geçmişte caminin bulunduğu arazi üzerinde Valide sultanların yazlık olarak kullandıkları Ayazma Sarayı yer almakta idi. Ayazma Mektebi, Ayazma Camii'nin kıblesi tarafında ve Ressam Ali Rıza Bey Sokağı ile Mehmet Paşa Değirmeni Sokağı arasındadır.

Kaynak: (Atila Taşpınar, Hoca Ali Rıza Bey. İstanbul, 2012)

Sümbülzâde Sokak

Hasbahçe Sokağı'nı Şemsi Paşa Caddesi'ne bağlayan sokak, Çeşmeyi Cedid Sokak ile kesişmektedir. Üsküdar'ın Aziz Mahmud Hüdâî Mahallesi sokaklarındandır. Salacak İskele Caddesi'ni Hüdâî Mahmud Sokağı'na ulaştıran sokaktır. Sokak aynı zamanda Dr. Suphi Ezgi ve Davudoğlu sokakları ile kesişmektedir.

Üsküdar'da, Doğancılar Camii'nin yanında yer alan bu sokak adını meşhur Divan şairlerimizden Sümbülzâde Vehbi Efendi'den almıştır. Sümbülzâde Vehbi (1720 – 1809) yazdığı rücû şiirleri ile ün yapmış olan 19. yüzyıl Divan şairlerimizdendi. Sümbülzâde, Mora'da doğup büyümüştü. Divanındaki bir şiirden Moralı Süleyman adlı bir şeyhin mürîdi olduğu anlaşılmaktadır. Yazdığı şiirlerde hem hece, hem de aruz veznini kullanmıştır. Divan edebiyatı türlerinden Rücû sanatının öncülerindendi. Rücu, yazılan ilk dizenin anlamının tahmin edilenden çok daha farklı olduğunu, ikinci dizede anlatan bir sanattır. Sultan II. Mahmud ona: "Bana öyle bir beyit söyle ki, ilk dizesinin sonunda "Cellât" diye bağırırken ikinci dizenin sonunda sana bir kese altın bağışlayayım" emrini verince, o da bu konudaki meşhur rücû şiirini yazmıştı.

Onun çocuklar üzerine yazılmış ilk eserlerden olan ve oğluna ahlak ve görgü dersleri vermek için yazdığı "**Lütfiye**"si çok meşhurdur. 18. yüzyılda kadılıklar ve siyasi görevlerde bulunan ama daha çok zevk ve eğlence şiirleri yazmakla ünlenen Sümbülzâde Vehbi, **"Şevkengiz"** adını verdiği eseri bir kadın düşkünü ile bir erkek düşkünü arasındaki tartışmayı da kaleme almıştı. Özellikle mizah konusunda üstad idi. Sümbülzâde Vehbi, Lütfiye'sinde dilencilerden bahsederken: **"İşiden Yûnus ilahisi sanur/Bu edasın gören âdem usanur"** derken bu konuda ne derece kabiliyetli olduğunu da göstermektedir. Fahriye adı verilen övgü şiirleri ve yeni yapılan binalar için yazdığı kitabeleri ile de yakın tarihimizde önemli bir yere sahiptir. Siyasi olaylara da karışmış ve bu yüzden bir ara Manisa'ya sürülmüştü. 29 Nisan 1809'da ölmüştür.

Sokakta bulunan en önemli yapılar **Şeyhülislâm Minkarizâde Yahya Efendi Medresesi ve Ali Ağa Sıbyan Mektebi** idi. Şeyhülislâm Minkarizâde Yahya Efendi Medresesi, Sümbülzâde Sokağı ile Açık Türbe Sokağı'nın birleştiği yerde ve Açık Türbe Sokağı'nın sağ köşesindedir. Medresenin hangi tarihte yapıldığı belli değildir. Yahya Efendi Kasım 1662'de şeyhülislâm olmuş ve Ocak 1678'de vefat etmiştir. Medresesini 1665 tarihlerinde yaptığı sanılmaktadır. Sümbülzâde Sokağı'na açılan kapıdan, zemini toprak bir avluya girilmektedir. Oldukça büyük, kare plânlı avlunun ortasında kitabesiz bir kuyu bileziği vardır. Sağ ve sol tarafında medrese odaları, tam karşıda ise dershane yer almıştır. Dershanenin sağ tarafında ise helâ vardır. Sol taraftaki odalar Açık Türbe Yokuşu üzerinde bulunduğundan fevkani idi.

Sümbülzâde Sokak'ta bir konak

Şemsi Paşa Bostanı Sokak

Tahririye Sokak

Dershanenin ve odaların önünde, baklavalı mermer başlıklı sütunların taşıdığı bir revak vardı. Odaların yola ve avluya bakan pencereleri bugün hâlâ mevcuttur. Dershanenin, medrese odalarının ve revakın kubbeleri tamamen yıkılmıştır. Mermer sütunların ve başlıkların pek azı kalmıştır. 1855 tarihindeki büyük zelzelede yıkıldığı sanılmaktadır. 1955 tarihlerinde Üsküdar İtfaiyesi medresenin avlusuna büyük bir su deposu yapmış ve bu sırada çıkan toprağı da medrese odalarına yığmıştır. Bu moloz bakiyeleri 1974 senesinde kaldırılmış ve medrese bütün detaylarıyla ortaya çıkmıştır. Sümbülzâde Sokak'ta bulunan bir başka tarihî yapı olan Ali Ağa Sıbyan Mektebi ise Doğancılar Camii avlusunda ve Ali Ağa'nın mektep ile beraber 1702 tarihinde yaptırdığı çeşmesinin üzerinde idi. Bugün mevcut değildir. Karşısında Ahmet Paşa Türbesi vardır. 1910 tarihlerinde mevcut olduğunu Mir'at-i İstanbul yazarının; "Camiin yanında bir mekteb-i ibtidaî ve altında bir çeşme vardır" ibaresinden anlamaktayız. 1920 tarihine kadar, Sümbülzâde Sokağı bu çeşme ile Ahmet Paşa Türbesi arasından geçmekte idi. Türbe önündeki Sümbülzâde Sokağı 1925 tarihlerinde açılmıştır.

Kaynak: (Süreyya A.Beyzâdeoğlu, Sünbülzade Vehbi, Şûle Yayınları, 2000) (Mir'at-i İstanbul, s.100-101)

Şemsi Paşa Bostanı Sokak

Hasbahçe Sokağı'nı Şemsi Paşa Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Çeşmeyi Cedid Sokak ile kesişmektedir. Sokak adını Şemsi Ahmet Paşa'nın buradaki bostanından almaktadır. Şemsi Ahmet Paşa, 16. yüzyılda yaşamış, Kanunî Sultan Süleyman, Sultan II. Selim ve Sultan III. Murad dönemlerinde önemli devlet hizmetlerinde bulunmuş bir kimsedir. Kaynaklardaki bilgiler, O'nun Kanunî ve Sultan II. Selim'e yakın olup bu sultanların musahipleri arasında yer aldığı, Sultan III. Murad zamanında ise bir ara baş defterdarlık makamına getirildiği ve devlet işlerinde etkili bir kimse olduğu yönündedir.

Şemsi Ahmed Paşa'nın babası Mirza Paşa'nın II. Bâyezid, Yavuz Sultan Selim ve Kanunî Sultan Süleyman döneminde hizmet edip bu pâdişahların yakın musahipleri arasında bulunduğu Şemsi Ahmet Paşa Vakfiyesi'ndeki kayıtlardan anlaşılmaktadır. Vakfiyede Şemsi Paşa'nın Üsküdar'da bulunan camii hakkında da bilgiler bulunmaktadır. Üsküdar'daki camiini, onun ikametgâhı olan yerde hayır ve hasenat için yaptırdığı belirtilmektedir. Bu ifadelerden Şemsi Paşa'nın Üsküdar'da, kendi konağı civarında deniz kıyısında bugün de hizmet veren **Şemsi Paşa Camii/ Kuşkonmaz Camii**'ni inşa ettirdiği anlaşılmaktadır. Şemsi Paşa'nın annesi ise Sultan II. Bâyezid'in (1481-1512) oğlu Şehzâde Abdullah'ın kızıdır.

Üsküdar İskelesi'nin güney bölümünden Salacak'a doğru giden kıyı ve yakın sırtlar, günümüzde Şemsipaşa diye bilinir. Şemsi Ahmet Paşa'ya Üsküdar kıyısındaki bu geniş araziyi Kanuni Süleyman'ın oğlu Sultan II. Selim vermişti. Yalısı da buradaydı. Sultan Selim, pekiyi olmayan sağlığına iyi geldiğine inandığı için, sık sık paşanın **"Şerefâbâd"** isimli bu yalısına gelirdi. Şemsi Paşa Bostanı Sokağı ile Has Bahçe Sokağı'nın birleştiği noktada Abdülaziz Efendi Çeşmesi ve namazgâhı yer alır. Bir zamanlar aynı sokak üzerinde ve bu çeşmenin karşısında Sultan II. Mahmud'un 1814 tarihli bir çeşmesi ve Adliye Camii ile karakolu bulunmakta idi. Namazgâh 1765-66 tarihlidir ki çeşmenin de o tarihlerde yapılmış olması muhtemeldir. Bugün yalnız namazgâhın kitabesi bilinmektedir. Bu sokakta bulunan **Rum Mehmet Paşa İmareti**'ne ait kalıntılar bugün de görülebilmektedir. İmaret Rum Mehmet Paşa Cami'nin kuzeydoğusunda bulnuyordu. Kalıntılardan anlaşıldığı kadarıyla iki sıra tuğla bir sıra taş, ahşap hatıllı inşa edilen yapı tonoz örtülüydü.

Tahririye Sokak

Sümbülzâde ve Açık Türbe sokakları birbirine bağlayan L şeklinde bir sokaktır. Düğün Alayı Sokak ile kesişmektedir. Tahririye; Yazı İşleri Müdürlüğü demektir. Muhtemelen bu sokak Üsküdar Mutasarrıflığı Tahririye Müdürlüğü'nün olduğu sokaktı. Bu yüzden de bu sokağa Tahririye Sokak adı verilmiştir. Aralık 1894 sonrası resmî yazışmalarda sokağın adı Tahririye Sokağı olarak geçmektedir.

Teb(p)hirhane Sokak'ta tarihi bir ahşap ev

Kaynak: (Ahmet Uçar, İstanbul'un Sokak İsimleri Tarihi, S. 569)

Teb(p)hirhane Sokak

Üsküdar'da, Ayazma semti yakınlarında ve Ayazma Camii ile Kaptanpaşa Camii arasında, Doğancılar Caddesi'nin batı yönünde kalan sokaktır. Sokak adını burada bulunan Tebhirhane'den almıştı.

Bu ilginç isim "dezenfeksiyon" işleri ile ilgili idi. Bu işlemlerin yapıldığı tesislerin adına "tebhirhane" denirdi. 1892 yılında Avrupa'yı kasıp kavuran kolera salgınının Osmanlı topraklarını da etkilemesinden endişe eden Sultan II. Abdülhamid'in emri ile Eylül 1892'de Gedikpaşa, Tophane ve Üsküdar'da [Doğancılar Caddesi'nde şimdiki 76 numarada] olmak üzere İstanbul'da toplam üç tebhirhâne, yâni mikrop bulaşmış eşyadaki mikrop ve sair bakterileri öldürmek üzere dezenfeksiyon merkezleri kurulması kararlaştırılmıştı. Tesislerin başında ise Fransız uzman Eugeni Mondragon bulunuyordu.

Bu tebhirhânelerin "Geneste & Herscher" marka etüvleri ve sair makine aksamı Fransa'dan getirtilmişti. "Geneste & Herscher" sabit etüvü; buhar üreten bir su kazanına bağlı, madenden yapılmış iki tarafı kapaklı silindir şeklinde yatay olarak kullanılan bir kazandır.

Osmanlıca'da "tebhir etmek" buhar üretmek anlamındadır. Söz konusu etüv kazanının her iki tarafında kirli ve temiz olmak üzere birer kapak ve içinde dezenfekte edilecek eşyanın yerleştirildiği metal raflar vardır.

Mikroplu eşya kirli taraftaki kapaktan raflara yerleştirilir kapaklar sıkıca kapatılıp kazan çalıştırılır; kazandaki buharın ısısı 110-120 dereceye yükseldiğinde 20 dakika bekletildikten sonra temiz tarafın kapağı açılır; bütün mikropları ölmüş olarak dezenfekte olmuş olan eşya dışarı çıkarılıp kurutulurdu. 6 Ocak 1894'de faaliyete başlayan Üsküdar

Tebhirhanesi'nin ilk müdürü ve kâtibi Süleyman Neş'et Beydir (d. 1866). Süleyman Neş'et Bey, 1 Mayıs 1894 günü 600 kuruş maaşla bu göreve atanmış ve ertesi sene 25 Nisan 1895'te ayni görev ve maaşla Gedikpaşa Tebhirhanesi'ne nakledilmişti. Ondan sonra bu işi yaklaşık 25 yıl kadar Prof. Dr. Ahmed Yüksel Özemre'nin baba tarafından dedesi olan Enderunlu Ahmed Refik Bey (1860-1927) ayda 6 altın lira maaşla ifâ etmişti. Mart 1906'da bir de tamirat geçiren tebhirhane; 11 Kasım 1908'de bakımsızlıktan kapanmak üzere olduğu şikâyeti ile incelemeye tabi tutulmuştu. Konu ile ilgili olarak hazırlanan 3 Şubat 1909 tarihli uzman raporunda "Üsküdar'daki etüvlerin atıl durumda olduğu, bunların bir an evvel çalışır hale getirilmesi gerektiği" bildirilmişti. Bu inceleme sonrası II. Meşrutiyet'in ardından tebhirhaneler Müessesat-ı Hayriye-i Sıhhiye Müdüriyeti'ne bağlanınca yaşlı memurlar emekli edilip kadro gençleştirilmişti. Ayni yıl İstanbul'da çıkan kolera salgını nedeni ile ilave 125 geçici memur kaydedilip onlara da dezenfeksiyon usulü öğretilmişti. Tebhirhane memurları için resmi elbiseler yaptırılarak bir örnek giyinmeleri sağlanmıştı. 1911 yılında Üsküdar Tebhirhanesi müdürü ve kâtibi Hacı Mehmed Bey, makinisti de Bekir Efendi idi. Ayrıca; 4 birinci sınıf, 6 ikinci sınıf, 7 üçüncü sınıf olmak üzere burada toplam 17 tebhir memuru çalışmakta idi.

3 Mart1912'de tebhirhaneler yeniden Şehremaneti Sıhhiye Müdüriyeti'ne bağlanınca her tebhirhaneye ayrıca bir hekim ile bir de eczacı tayin edilmişti. 1914 yılında Üsküdar Tebhirhanesi'nde bir hekim, bir eczacı, bir idare memuru, 15 mubahhir (buharcı, etüv memuru), beş kavas (haberleşme için) olmak üzere toplam 24 kişi çalışmakta idi. 1915 yılında yürürlüğe giren, talimatnameye göre, tebhirhanelerin idari ve fenni bütün işleri Sıhhiye Müdüriyeti'ne bağlanmış ve tebhirhaneler bu kuruma bağlı müfettişlerce sık sık teftiş edilmişti. 1915 talimatnamesine göre her tebhirhane kadrosunda hekim, idare ve hesap memuru, sermakinist, müstahzır (dezenfektan hazırlayıcı), sermemur, makinist, memurlar, kavas, arabacı, seyis, kapıcı ve hademe bulunması öngörülmüştü.

Teb(p)hirhane Sokak

Tulumbacılar Sokak

Üsküdar Tebhirhanesi gerek kadro, gerekse malzeme yetersizliğinden dolayı Cumhuriyet döneminde yeterince çalışamamıştı. 1944-1957 yılları arasında diğer tebhirhanelerde olduğu gibi Üsküdar Tebhirhanesi'nde de; çiçek, tifo, tifüs, karma (tifo-tifüs), veba, kızıl, difteri, karahumma, kolera, menenjit aşıları yapılmıştı. İstanbul Belediyesi faaliyet raporlarına göre Üsküdar Tebhirhanesi'nin faaliyetlerine İstanbul Belediyesi tarafından 1980'de son verilmişti. Bu yıllardan sonra Üsküdar Tebhirhanesi de sadece, Büyükşehir Belediyesi Bulaşıcı Hastalıklarla Şube Müdürlüğü'nün Anadolu yakası ilaçlama ve dezenfeksiyon birimi olarak çalışmıştı.

Kaynak: (Prof. Dr. Nuran Yıldırım, 1894'ten Günümüze Üsküdar Tebhirhanesi, Üsküdar Sempozyumu IV, S. 413)

Tepsi Fırını Sokak

Aziz Mahmud Efendi Sokağı'nı Hâkimiyeti Milliye Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Açık Türbe Çıkmaz Sokağı'na paralel uzanmaktadır. Sokak adını Selmanağa Çeşmesi ile Karacaoğlan Sokağı arasında bulunan Tepsi Fırını'ndan almaktadır. Tepsi Fırını Sokak Üsküdar'ın en önemli sokaklarından birisidir. Anadolu Üsküdar 1908 Spor Kulübü, Burhan Felek öncülüğünde 1907'de bu sokakta 5 numaralı mekânda kurulmuştur. Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri'nin türbesine ziyaret için bu sokak kullanılmaktadır. Üsküdar'ın tarihî Cuma Pazarı bir ara bu sokakta kurulmakta idi. Daha sonra bu Pazar Doğancılar Caddesi'ne taşınmıştı. Üsküdar'da Tepsi Fırın Sokağı'nın Hâkimiyet-i Milliye Caddesi'nden girişinde sol köşedeki eski kahvehanede ramazanlarda Karagöz oynatılmakta idi.

Kaynak: (Ahmet Uçar, İstanbul'un Sokak İsimleri Tarihi, S. 570)

Tulumbacılar Sokak

Ressam Ali Rıza Sokak'ının devamı olan bu sokak, Hava Subayları Orduevi ile son bulmaktadır. Mehmet Ali Paşa ve Hasbahçe sokakları ile kesişmektedir. Üsküdar Harem sahil yoluna paralel uzanmaktadır. Ressam Ali Rıza Sokak'ın devamı olan bu sokak, Hava Subayları Orduevi ile son bulmaktadır.

Sokak adını kurulduğu yıllarda binası burada bulunan **Üsküdar Tulumbacılar Ocağı**'ndan almaktadır. Osmanlı Devleti'nde Yeniçeri Ocağı'na bağlı olarak **Dergâh-ı Âli Tulumbacı Ocağı** adıyla 1720 yılında

kurulan **İtfaiye Teşkilatı** ilk şubelerinden birini de Üsküdar'da açmıştır. Başbakanlık Osmanlı Ocağı'nın Üsküdar Tulumba Ocağı'nın iki adet isim ve maaş defteri bulunmaktadır. Yeniçeri Ocağı'nın 1826'da kaldırılması ile bu ocak da lağv edilmiş ve yerine 1827 yılında yarı askerî bir **İtfaiye Teşkilatı** kurulmuştu. Ancak halk onlar için uzun süre tulumbacılar adını kullanmaya devam etmişti.

Üsküdar İtfaiyesi Ahmediye Camii önünde idi. Üsküdarlı tulumbacılar sıkıştığı zaman Kabataş İskelesinde nöbetçi bekleyen yangın kayıkları ve vapurları aracılığı ile Rumeli yakasından yardım da almakta idi. 23 Ağustos 1908'de yaşanan İstanbul sur içindeki yangının şiddetlenmesi üzerine Üsküdar tulumbacıları da yardım için karşı tarafa gitmişlerdi. İlk yıllarda çam tulumbalarla yangınlar söndürülmeye çalışılmakta idi. Bu çam tulumbaların bir bölümü de Üsküdar korusundan kesilen çamlardan yapılmakta idi. Başlarına bakır tas giyen itfaiyeciler başarılı görevlerden dolayı sık sık ödül de almakta idiler. Üsküdar'da iki büyük yangın tulumbası vardı. Üsküdar tulumbacılarının bilinen ilk yöneticisi 1857'lerde Hacı Osman Ağa idi. Sultan II. Abdülhamid döneminden Mütareke yıllarına kadar Hacı Ahmed Ağa, Hazer Ağa, İsmail Ağa, Asitaneli İstavri Ağa, Hüseyin Efendi, **Seyyid Ahmed** Hamdi Efendi ve Parsih oğlu Dikran Ağa ve Seyyid Ahmed Hamdi Efendi Üsküdar Tulumba Müdürlüğü yapmışlardı. Bunlardan II. Meşrutiyet'in ilk günlerine kadar müdürlük yapan Ahmed Hamdi Efendi; Selanik Gümrüğü Kâtibi Arif Efendi'ye kefil olmuş, ancak onun borcunu ödeyememesi üzerine Ahmed Hamdi Efendi'nin mal varlığı araştırılmış, maaşından başka geliri olmadığı için maaşının dörtte birine el konulmuş, kendisi de başka bir memuriyete tayin edilmek üzere azledilmişti.

Tulumbacılar Sokak'ta bulunan en önemli tarihi yapılar Ayazma Çeşmesi, Ayazma Sarayı, Basmacılar Çarşısı ve Mevlevihane Mescidi idi. Ayazma Semti ismini; bu gün Mehmet Paşa Değirmeni Sokağı ile Tulumbacılar Sokağı'nın birleştiği yerde bulunan bir apartman bahçesinde bulunan ayazmadan almıştır. Bizans devrinden zamanımıza intikal eden ve adı bilinmeyen bu ayazma, kesme taş ve tuğla hatıllı olarak yapılmış küçük bir yapı idi. Bugün bulunduğu apartmanın kömürlüğü olarak kullanılmaktadır. Suyu, bir kanalla hemen önündeki gazinonun içine getirilerek akıtılmıştı. Ayazma Sarayı, Ayazma Camii'nin sol tarafında idi. Basit krokiden de anlaşılacağı üzere etrafı, Tulumbacılar, Velioğlu ve Şemsi Paşa Bostanı sokakları ile çevrilmiş olup geniş bir alanı kaplıyordu. Sarayın arkasındaki bahçe, Rum Mehmet Paşa Camii'ne kadar uzanıyordu. Ayazma Camii'nin bulunduğu yerler, bu sarayın gezinti yeri idi. Hemen yanındaki Salacak Bahçesi, Mihrimah Sultan'ın kızı Ayşe Sultan'ın bahçesi idi. Ayazma Sarayı'nın ince tuğladan yapılmış mutfak ocağı ve çeşmesi, Tulumbacılar Sokağı'nın sol tarafında, harap bir şekilde yakın zamana kadar mevcuttu. Ayazma Camii'nin vakfı olan Basmacılar Çarşısı Ayazma Camiin hemen yanında ve Tulumbacılar Sokağı ile Mehmet Paşa Değirmeni Sokağı arasında bulunuyordu.

Mevlevihane Mescidi, İmrahor semtinde ve Doğancılar Caddesi ile Tulumbacılar Sokağı'nın birleştiği köşededir. Üsküdar Mevlevihanesi, Galata Mevlevihanesi şeyhi Sultanzâde Numan Halil Dede tarafından kurulmuştur. Numan Halil Bey, Yeğen Ali Paşa'nın oğlu olup 1787'de dünya nimetlerinden vazgeçerek Konya'ya çekilmiş ve Mevlâna Dergâhı'nda çile çıkardıktan sonra Mevlevi olmuştu. Galata Mevlevihanesi meşîhatinde bulunan Bakkalzâde Konyalı Ali Dede'nin vefatından sonra 24 Kasım 1786'da bu mevlevihaneye şeyh olmuştu. Numan Bey'in, üç yıl sonra meşihatı alınmış, o da 1790'da Üsküdar'daki evini tadil ederek bugünkü mevlevihaneyi kurmuştu. Kendisi sekiz yıla yakın bir zaman şeyhlik yaptıktan sonra 3 Ocak 1799'da vefat etmiş ve semahanenin altında bulunan Dedegân Türbesi'ne gömülmüştü. Meşhur Ahmed Vesim Paşa da bu türbede gömülüdür. Mevlevihanenin en son Şeyhi Ahmet Remzi Akyürek merhumdu. Mevlevihane Semahaneden ayrı bir şeyh evi ve dedegân için hücrelerin olduğu meşrutadan meydana gelmektedir. Şadırvanı sonradan ilave edilmiştir. Havuzu ve haziresi orijinaldir. 1960'larda var olan Doğancılar Caddesi ile Tulumbacılar Sokağı'nın kesiştiği köşedeki "İmrahor Simitçi Fırını"nın bile artık yerinde yeller esmektedir.

Kaynak: (Ahmet Uçar, İstanbul'un Sokak İsimleri Tarihi, S. 571)

Türbe Kapısı Sokak

Türbe Kapısı Sokak

Halk Caddesi'ni Aziz Mahmud Efendi Sokağı'na bağlayan dik bir sokaktır. Açık Türbe Sokağı ve Kapıcı Çıkmazı Sokağı ile kesişmektedir. Sokak adını Aziz Mahmud Hüdâî Hazretlerinin Türbesinden almaktadır. Ahmediye Meydanının çevreleyen ve ona açılan sokaklardan birisidir. Günümüzde bu sokakta Çağdaş Drama Derneği, İlmi Etüdler Derneği, Lider Eğitim Kültür ve Sanat Derneği gibi sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır. Bir zamanlar, Ağa Camii ve Devatîzâde Mehmet Talib Efendi Camii Mezarlığı, bugünkü şehir plânına göre Ahmediye Meydanı, Halk Caddesi, Türbe Kapısı Sokağı ve Açık Türbe Sokağı ile çevrili oldukça geniş bir alanı kaplıyordu. 1928 tarihlerinde kaldırılarak yerine Belediye Tahsil Şubesi ve PTT binaları yapılmıştır. Mezarlığın kaldırılması sırasında türbenin yan tarafında bulunan türbedar meşrutası da yok olmuştur. Buradaki şâhideler arasında en eski tarihlisi 1192 (1778) rakkamlısı olup ayrıca 13 dilimli Celvetî sikkeleri de vardır. Yalnız, PTT binasının yerinde, Göztepe Semti'nin kurucusu ve cami sahibi Serduhanî (baştütüncü) Mehmet Efendi'nin büyük bir hanı vardı.

Yastıkçı Sokak

Üsküdar'ın Aziz Mahmud Hüdâî Mahallesi sokaklarındandır. Öğdül Sokağı'nı Velioğlu Sokağı'na bağlayan sokaktır. Asmalı sokak ve Enfiyehane Sokak ile kesişmektedir. Sokak üzerinde Ayazma Parkı bulunmaktadır. Aziz Mahmud Hüdâî Mahallesi'nde yer alan bu sokak, Velioğlu Sokak ile Mehmet Paşa Değirmeni Sokak arasında yer almaktadır.

Sokak adını burada bulunan ve şu anda yerinde olmayan Ayazma Han'da bulunan ve sayıları 40'ı bulan yastıkçı esnafından almaktadır. Geçmişte burada çok sayıda dükkânı bulunan yastıkçılar; İngiliz Sanayi Devrimi sonrası hızla yok olmuşlardı. İstanbul Islah-ı Sanayi Komisyonu -1838 Türk-İngiliz Ticaret Antlaşmasından 30 yıl sonra-1868'de hazırladığı bir rapora göre; Üsküdar'da kumaşçı tazgâhlarının sayısı 2750'den 25'e, kemhacı (ipek ve kadife üreticisi) tezgâhlarının sayısı 350'den 4'e, çatma yastıkçı tezgâhlarının sayısı ise 60'dan 8'e inmişti. Meşhur şehir tarihcilerimizden Osman Nuri Ergin de, "Mecelle-i Umur-u Belediye" isimli eserinde; 1838 Türk-İngiliz Ticaret Antlaşmasının Türkiye Ekonomisi'ni ne duruma getirdiğini anlatırken, konu ile ilgili şu bilgileri vermektedir: "1838 ticaret anlaşmasından sonra, Osmanlı zanaatkarları el tezgâhlarını kapatmak zorunda kalmışlardır. Örneğin, İstanbul'da ve Üsküdar'da eskiden beri iki bin yedi yüz elli adet kumaşçı destgâhı (tezgah) bulunmakta ve bu sanatla İslam ve Hıristiyan Osmanlı tebaasından üç bin beş yüz kadar nüfus geçinmekte iken, ticaret anlaşmasından kırk yıl sonra bu el tezgâhları yirmi beşe ve kumaşçı esnafı da usta ve kalfa olarak kırk kişiye inmiştir. Benzer gerilemeler sırmakeş, debbağ, kemhacı ve çatma yastıkçı esnafında da görülmüştür".

Yastıkçı Sokak

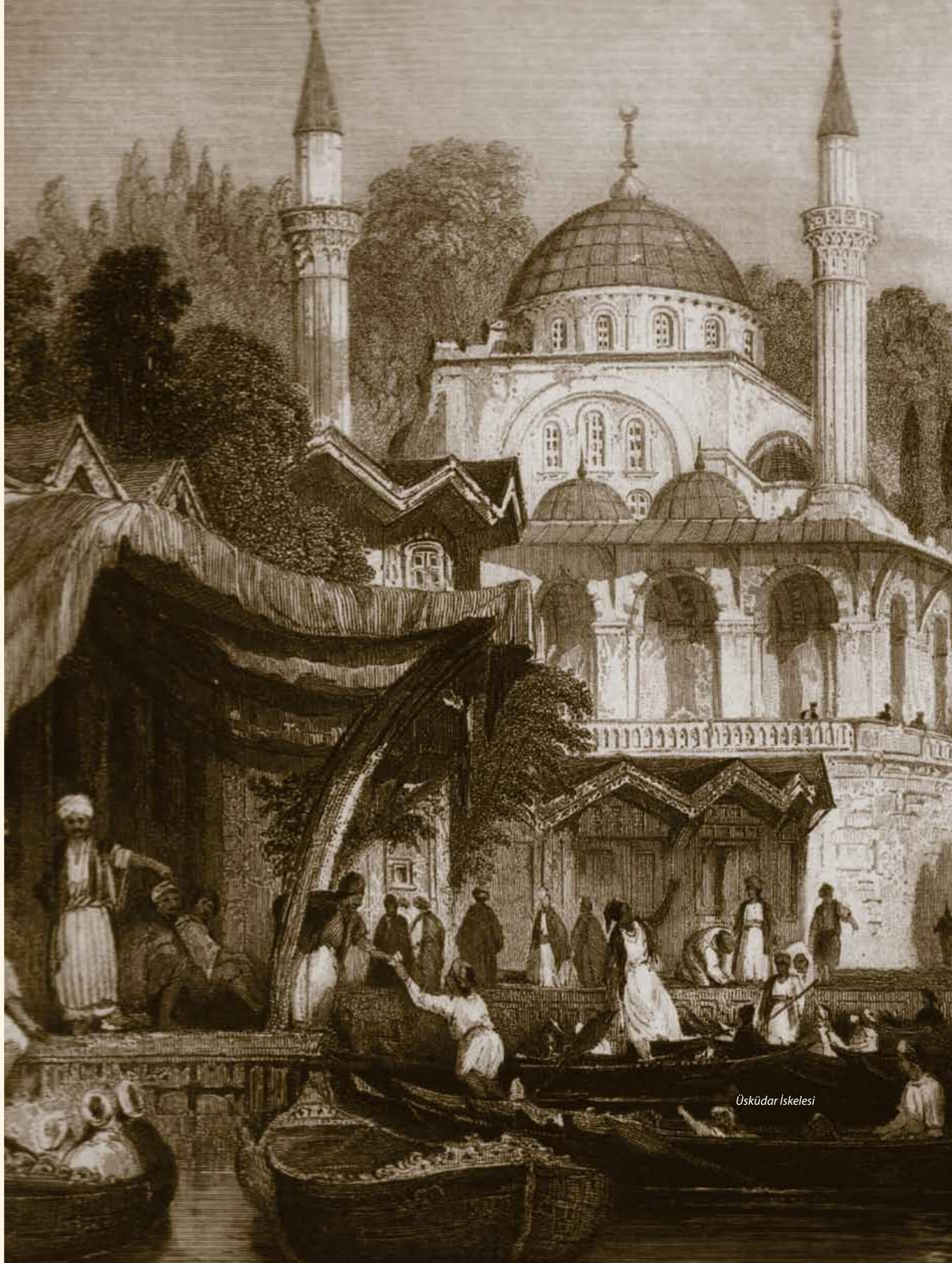

Üsküdar İskelesi

Bahçelievler Mahallesi

Japongülü Sokak

Japongülü Sokak

Bahçelievler Mahallesi'nde Palmiye Caddesi ve Ihlamur Caddesi'ne paralel uzanan bu sokak, Altınköy Sitesi ve Arslanağı Sokak'la kesişmektedir.

Sokak adını Japon Gülü'nden almaktadır. Anavatanı Kore, Kuzey Çin, Japonya ve Endonezya olan Japon Gülleri iç mekân süs bitkileridir. Yaprakları oval, sert yapılı ve parlak yeşil renklidir. Çiçekleri yalıtkan veya katmerli; renkleri beyaz, pembe, kırmızı ve ebruli olabilir.

Sürekli yeşil çalı formunda bitkilerdir. 1988'de Gezi yazılarını Japon Gülü adlı bir kitapta toplayan İlhan Selçuk Japon Gülünü şöyle anlatmaktadır: "… Kimi insan Japon Gülü gibidir. En zor günleri bekler açmak için. Karanlık, soğuk, fırtına, tipi vız gelir. O kişiyi ne kış mevsiminin geri dönmesi korkutur, ne kırağı çalması, ne don tutması."

Kaynak: (İlhan Selçuk, Japon Gülü, Cumhuriyet Kitaplığı, İst. 2008)

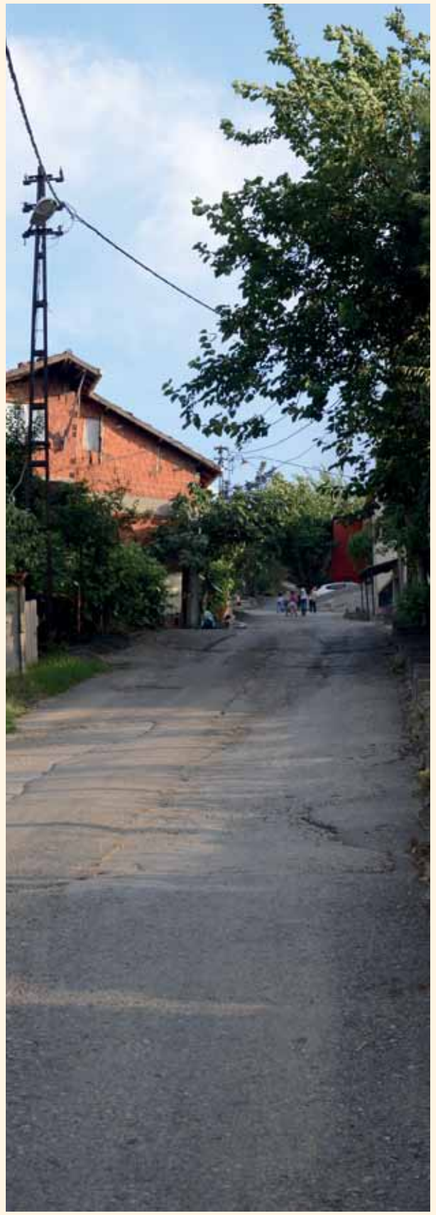

Karaman Sokak

Karaman Sokak

Hatboyu Caddesi ve Demirkolu Caddesi'ni birbirine bağlayan sokaktır. Bu sokak aynı zamanda Gençler Sokak ve Dereiçi Sokak'la kesişmektedir. Sokak adını Fatih Döneminde Karaman Vilayeti'nden buraya yerleştirilen Türklerden almaktadır. Sokak 1900'lerden beri **"Karamanlı Sokağı"** adı ile bilinmekte iken bu ad daha sonra Karaman'a dönüşmüştür.

Kaynak: (Ahmet Uçar, İstanbul Sokak İsimleri Tarihi, s.572)

Kâtibim Sokak

Sokağa meşhur **"Katibim"** şarkısında bahsedilen **Katibim Aziz Bey**'in ismi verilmiştir. Aziz Bey'in yaşadığı ev bugün de yerindedir. Selâmsız semtinde Tekke Kapısı mevkiinde ve Selâmi Ali Efendi Caddesi ile Bülbüldere arasında uzanan ve eski adıyla Tekke İçi Sokağı üzerindedir. Bu sokağın ismi yakın tarihte değiştirilerek Kâtibim Aziz Bey Sokağı olmuştur. Evin tam karşısında semte ismini veren Selâmi Ali Efendi Tekkesi'nin harabesi ve mezarlığı bulunmaktadır. Aziz Bey'in bu hazîrede gömülü olduğu söylenir. Fakat kabir taşı yoktur. Aziz Mahmut Bey, Selâmi Ali Efendi Tekkesi'nin şeyhi Mahmut Efendi'nin oğludur. Büyük babası Abdullah Efendi de bu tekkenin şeyhi idi. Babaannesi Esma Hanım, amcası ise Ahmet Muhtar Efendi'dir. Aziz Bey'in oğlu Sadi Efendi de bu dergâhın şeyhlerinden idi. Kabrinin küçük hazîrede olduğu söylenir. Şeyh Mahmut Efendi, oğluna bağlı bulunduğu büyük mutasavvıf Aziz Mahmud Hüdâî Hazretlerinin ismini vermiştir. Üsküdar İcra Dairesi Başkâtibi olan Aziz Mahmut Bey'in son derece yakışıklı ve iri yapılı olduğu ve elleri ile gözlerinin güzelliği ile ünlü olduğu söylenir. Başında Hafif eğik fesi, kolalı beyaz gömleği, setre pantolonu ve parlak rugan potinleri ile bu eski İstanbul Efendisi'nin çok canlar yaktığı rivayet edilir. Naciye, Esma, Seyyide Ayşe ve Fatma isimli hanımlarla evlenen Aziz Bey, 52 yaşında vefat etmiştir. Seyyide Ayşe Hanım'ın Hasan Rıza Paşa'nın cariyesi olduğu ve Paşa'nın vefatından sonra Aziz Bey ile evlendiği söylentisi halk arasında yaygındır.

Meşhur Kâtibim türküsünü işte bu hanım, yapılan dedikodular üzerine yazmış ve bestelemiştir.

Kaynak: http://www.uskudar.bel.tr/tr-tr/hizmet/rehber/Sayfalar/Rehber-Detay Icerik aspx? GuideID=10&SubID=80&ContentID=19271

Mete Sokağı

Sokak adını Büyük Hun hükümdarı Mete'den almaktadır. MÖ 209-MÖ 174 tarhleri arasında yaşamıştır. **Oğuz Kağan Destanı**'ndaki Oğuz Kağan ile aynı kişi olduğu düşünülmektedir.

Çin kaynaklarında anlatılan bir olaya göre, Asya Hun imparatorluğu'nun kurucusu olan Teoman, oğlu Metehan'ın kendisi yerine üvey annesi Yenşi'nin oğlunu tahta çıkarmak istedi. Törelerine göre Türk hatundan olan, has bir Türk'ün tahta geçmesi gerekiyordu. Metehan'ın Üvey Annesi Çinliydi. Yani Çinli kadından olan erkek çocuk tahta geçemezdi. Bu durumdan dolayı üvey annesi Metehan'ın babasını doldurdu ve Mete'yi komşu kavim olan Yüeçiler'e (Yuezhi) rehin olarak gönderdi. Babası, ardından Yuezhi'lere savaş ilan ederek Mete'yi öldürtmek istedi. Mete, babası Teoman Yuezhi'lerin topraklarına girmeden Yuezhi'lerin elinden kaçtı. Babası bu kadar zorlukları atlatmasının ardından hakkını vermek için emrine on bin çadırlık bir birlik verdi. Sonunda da Mete öz babasını, üvey annesi ve kardeşlerini öldürüp kağan oldu (MÖ 209)

Mete, MÖ 174 yılında öldüğünde, birçok kavimleri çatısı altında birleştiren büyük bir imparatorluk geriye bıraktı. Bu imparatorluk yaklaşık 18 milyon km^2 büyüklüğe sahipti. İmparatorluğunun sınırları doğudan batıya Japon Denizi'nden İdil Nehrine ve kuzeyden güneye Sibirya'dan Tibet ve Keşmir'e uzanıyordu. Hunların karşılarında bulunan tek düzenli ve güçlü kuvvet olan Çin ordusunun, iç karışıklıklar nedeniyle idari zaafiyet içinde olması Mete'nin devletini kolayca büyütmesine sebep gösterilir.

Türk Kara Kuvvetleri'nin kuruluş tarihi 1363 yılı olarak kabul edilmekteydi. Nihal Atsız 1963 ve 1973'te Türkiye Kara ordusunun kuruluş tarihinin Mete'nin tahta geçtiği MÖ 209 olması gerektiğini yazmıştır. Atsız'ın görüşlerini benimseyen Yılmaz Öztuna da 1968'de Cemal Tural'a Türk Kara Kuvvetleri'nin kuruluş tarihinin MÖ 209 olması teklifini yaptı. Sonraları, K.K.K kuruluş tarihi MÖ 209 olarak değiştirildi.

Kaynak: (Ana Britannica, Mete maddesi. Ank. 1986.) (Nihal Atsız, "Türk Kara Ordusu Ne Zaman Kuruldu?", Orkun, Sayı:18, s.15, Temmuz 1963)

Kâtibim Sokak

Mete Sokağı

Barbaros Mahallesi

Alaattin Yavaşça Sokak

Alaattin Yavaşça Sokak

Üsküdar'ın Barbaros Mahallesi sokaklarından olan bu sokağın eski ismi Okul Sokağıdır. Ayazma Caddesi ile Ünalan Caddesi arasında yer alan sokak adını Alaattin Yavaşça'dan almaktadır. 1926'da Kilis'te doğan Dr. Alâeddin Yavaşça, Türk mûsikîsinde devlete bağlı ilk konservatuarın kurucuları arasında yer almış, 1976'dan itibaren Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuarı'nın yönetim kurulunda ve öğretim kadrosunda çalışmıştır. Dr. Alâeddin Yavaşça'nın icracılığı yanında 470 civarında muhtelif makamlarda besteleri vardır ve bunların birçoğu da radyo repertuarında yer almış, plâk ve kasetlere okunmuştur.

Kaynak: (Sinan Sipahi (Editör), Alâeddin Yavaşça, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. 2011)

Bekir Sıtkı Sezgin Sokak

Mütevelli Çeşmesi Sokağı'nı Şekercioğlu Sokağı'na bağlayan sokak, Süleyman Nazif ve Halil sokakları ile kesişmektedir. Sokağın bir bölümü Fidan Sokak iken ismi değiştirilmiş ve Bekir Sıtkı Sezgin Sokağı uzatılmıştır. Sokağa adını veren Bekir Sıtkı Sezgin, Klâsik Türk musikîsi üslûbunun en önemli temsilcilerinden biridir. Lise yıllarında babasının teşvikiyle İstanbul Belediyesi Konservatuarı'na girdi. 1959'da TRT İzmir Radyosu'nun sınavını kazanarak "yetişmiş sanatkâr" olarak burada göreve başladı ve aynı yıl "Birinci Sınıf Ses Sanatkârı" unvanını aldı.

1973'de ise İzmir Radyosu'nda 'Klâsik koro şefliğine'; 1976'da 'İstanbul Devlet Türk Mûsıkisi Konservatuarı Öğretim üyeliği'ne getirildi. Daha sonra İstanbul Radyosu ses sanatkârlığı, Küçük koro şefliği ve TRT Merkez Denetleme Kurulu üyeliği görevlerini ifa etti. 1985'te İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Mûsıkisi Devlet Konservatuarı'nda öğretim üyeliğine başlayan Bekir Sıtkı Sezgin, 1996'da vefat etti.

Bekir Sıtkı Sezgin Sokak

Fevzi Çakmak Paşa Sokak

Fevzi Çakmak Paşa Sokak

Çiçekçi Bostan Sokak ile Nuh Kuyusu Caddesi'ni birbirine bağlamaktadır. Serçe Sokak ile dört yol ağzı yaparak kesiştiği noktada Cumhuriyet Parkı bulunur.

Sokak adını ünlü kumandan **Fevzi Çakmak Paşa**'dan almıştır. Paşa 1876'da İstanbul'da doğmuş, 1895 yılında Teğmen rütbesi ile Harp Okulu'nu bitirdikten sonra, aynı yıl girdiği Harp Akademisi'ni 1898'de Kurmay rütbesiyle bitirmiştir. Bu tarihten itibaren ordunun çeşitli kademelerinde vazife almıştır. 1914 yılında Tümgeneralliğe, 1918'de Genelkurmay Başkanlığına ve aynı tarihte Korgeneralliğe yükseldi.

1920'de Anadolu'ya geçerek Milli Müdafaa Vekili ve Heyeti Vekile Reisliği görevine atandı. 1921'de Orgeneral, 1922'de Mareşalliğe terfi ettirildi. 1922-1924 tarihleri arasında Genelkurmay Başkanlığı Vekilliği, 1924-1944 tarihine kadar Genelkurmay Başkanlığı yaptı. Birçok savaş tecrübesi olan ve birçok askeri vazifeyi yürüten Fevzi çakmak Paşa, 1950'de vefat ederek Eyüp Sultan'da toprağa verildi.

Fikret Mualla Sokak

Fikret Mualla Sokak

Bu sokak Veysi Paşa Sokak'la Çiçekçi Bostan ve Harika sokaklarını birbirine bağlamakta ve Mavi Konak Sokak'la da kesişmektedir. Sokak ismini ünlü ressam Fikret Mualla'dan almaktadır. 1903'te İstanbul'da doğan Fikret Mualla, İstanbul'da okuduktan sonra, mühendislik öğrenimi için gittiği Almanya'da resme yöneldi. 1930'da Türkiye'ye dönen Fikret Mualla, Türkiye'de resim öğretmenliği, İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda sahnelenen birçok operetin kostümlerini, bazı dergi ve kitapların da çizim ve resimlerini yaptı. Bir süre Bakırköy Akıl Hastanesi'nde tedavi gören sanatçı, daha sonra Newyork Dünya Sergisi'ndeki Türk pavyonunda sergilenmek üzere 30 kadar İstanbul manzarası yaptı. 1939'da çizdiği desenlerden bazıları müstehcen bulunınca hakkında dava açıldı, davadan beraat ettikten sonra Paris'e yerleşti ve 1954'te Paris'te ilk kişisel sergisini açtı. Ressam 1967'de Fransa'da ölerek Paris Kimsesizler Mezarlığı'na gömüldü. Fikret Mualla'nın kemikleri 1974'te yurda getirilerek Karacaahmet Mezarlığı'na defnedildi.

Kaynak: (Orhan Kuloğlu, Fikret Mualla Bir Garip Kişi, Boyut Yay. İst. 2003)

Kâtip Salih Sokak

Bekir Sıtkı Sezgin Sokağı'nı Şekercioğlu Sokağı'na, parelinde ilerleyen Süleyman Nazif Sokağını Mütevelli Sokağına bağlayan ikili ve oldukça uzun, çetrefelli bir sokaktır. Koşuyolu'nun Üsküdar'a doğru olan tarafında, Koşuyolu Caddesine 3. Paralel Caddedir.

Sokak adını bir zamanlar Üsküdar'da Karagöz oynatan meşhur **Kâtip Salih Bey**'den almıştı. Kültürümüzde bu tür oyunlar oynatanlara hayalî adı verilmişti. Bu dönemde en meşhur hayalîler Kâtip Salih, Şair Ömer, Kosçalı Mehmet, Tatar Raşit, Arap Cemal, Dönme Hulusi idi. Sultan II. Abdülhamid dönemindeki bu hayalîlerin en meşhuru Kâtip Salih idi. Kâtip Salih 30 ramazan, kış mevsiminin cuma ve pazar geceleri, Şehzâde başında "Fevziye"; Veznecilerde "Şems"; Beyazıt tramvay durağında "Merkez Kıraathanesi"; Divan Yolu'nda "Arifin Kıraathanesi"nde sahne alıp, karagöz oynatmakta idi. Kâtip Salih'in müşterileri dört kaşlı mektepliler, kalem müdavimi gençler, beyfendilerdi. Salih, öbür hayalcilerden tamamıyla aykırı vadilere sapar, malum oyunlardan başka, ekseriya "Hain'in Encamı", "Sadakatin Mükâfatı", "Sefahetten Sefalete" tarzında, Mınakyanvari dramlardan şaşmazdı. Perdenin dışına yaylı bir ikinci perde ekleyip çıngırak çalarak kaldırırdı. Karagöz'le Hacivad'ın konuşması biter bitmez, tuluat kumpanyaları gibi araya yeni yeni kantolar, düettolar, kuartettolar katardı.

Kaynak: (Mevlüt Ozhan, I. Uluslar arası Atatürk ve Türk Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri, 2001 Cumhuriyetin İlk Yıllarında Geleneksel Türk Tiyatrosu)

Kâtip Salih Sokak

Müjdat Gezen Sokak

Gürgen sokağını Beylik Çayırı Sokağı'na bağlayan sokaktır. Akabe Camii Sokağı'na paralel uzanan sokak Mavi ve Doğu Karedeniz sokakları ile dört yol ağzı yaparak kesişmektedir. Eski ismi G-2 Sokak olan Müjdat Gezen sokağı ismini ünlü tiyatrocumuzdan almıştır.

1943'te doğan Gezen, sahneye ilk kez 1953'te Hırka-i Şerif İlköğretim Okulu'nda çıktı. Daha sonra Doğan Kardeş çocuk dergisi, İstanbul Radyosu Çocuk Kulübü ve çeşitli amatör tiyatro topluluklarında faaliyet gösterdi. 1960'da İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları'nda profesyonel oldu. Aynı yıl Vefa Lisesi'ni bitiren gezen 1961'de İstanbul Belediyesi Konservatuarları Tiyatro Bölümü'ne girdi.

1962'de ilk filmini, 1963'te de ilk özel tiyatro çalışmasını yaptı. Birçok tiyatro da rol alan Gezen, 1968'de ilk kez kendi özel tiyatrosunu açtı. Yüz civarında filmde, elli civarında oyunda, binden fazla radyo ve TV skecinde rol aldı, bunların bir bölümünü yazdı ve yönetti. Sahne ve film çalışmaları yanında TV, gazete ve dergilerde de faaliyetlerde bulundu. Otuzun üzerinde kitap yayınladı. Kendi kurduğu Müjdat Gezen Sanat Merkezi'nde faaliyetlerini sürdürmekte ve Türk tiyatrosuna yeni değerler kazandırmaya devam etmektedir.

Müjdat Gezen Sokak

Seyit Ahmet Deresi Sokak

Bu sokak Karacaahmet Mezarlığı'nın içinden geçmektedir. Seyid Ahmet Sokağı ile kesişen sokak, Öz Nakliyat Teminali'nin içlerine kadar uzanmaktadır. Bu sokak Karacaahmet Mezarlığı'nın yanında bulunmaktadır. Seyyid Ahmet Deresi İranlılar Camii ile son bulmaktadır. Sokak adını Seyyid Ahmet Deresi'nden almaktadır.

Üsküdar'da bulunan bu dereye ismini veren Seyyid Ahmed'in Horasan erlerinden olduğu bilinmektedir. Hicrî 773 yıllarında hayatta olduğu sanılan Karacaahmet Sultan ve Hicrî 738 senesinde vefat eden **Hacı Bektaş-i Veli** ile aynı dönemde yaşamışlardı. **Karacaahmet Sultan** gibi ona da sonradan

Seyit Ahmet Deresi Sokak

Veysi Paşa Sokak

Üsküdar'da bir makam tesis edilmiştir. Burhan Felek spor tesisleri bu sokak üzerinde bulunmaktadır.

Kaynak: (Mehmet Nermi Haskan, Yüzyıllar Boyunca Üsküdar, Üsküdar Belediyesi Yay., İst. 2001, I. Cilt, s. 338)

Veysi Paşa Sokak

Sırmaperde Sokak'tan girildiğinde az ileride ikiye ayrılmaktadır. Bu sokağın sağ kolu, Gülbahçe Sokak ile birleşmektedir. Yine Harika Sokak ve Mavi Konak Sokak bu kolla kesişmektedir. Bu Sokağın sol kolu ise, Mütevvelli Çeşmesi Sokak ile birleşmektedir ve bu kolun üzerinde Üsküdar Devlet Hastanesi bulunmaktadır.

Sokak adını Üsküdar'da bir köşkü bulunan Maraş, Kayseri ve Humus Mutasarrıflığı, Aydın ve Cidde Valiliği görevlerinde bulunan Veysi Paşa'dan almaktadır. Onun Muş mutasarrıflığında, Muş Ruş İşgaline uğradığı için şu ağıt yakılmıştı. **"Muş'un Etrafı Dağdır Meşedir/ Muş'un etrafı dağdır meşedir/ İçinde oturan Veysi Paşa'dır/ Veysi emir verdi Muş'u boşaldın/ Ağla vatan ağla gör neler oldu/ Muş'u işgal eden Moskoflar oldu."**

Beylerbeyi Mahallesi

Abdullah Ağa Çeşme Sokak

Bedevi Tekkesi Sokak ile Şemsi Efendi Sokağı'nı birbirine bağlayan bu sokak, Beylerbeyi Küplüce Mezarlığı'nın kıyısında yer almaktadır. Bu sokak adını Bostancıbaşı Abdullah Ağa'nın yaptırdığı çeşmeden almaktadır. Sokak Osmanlılar döneminde de bu adı taşımakta idi.

Abdullah Ağa, Çengelköy İskelesi kayıkçılarından, Safranbolulu "**Yalnız Kürek Ali Dayı"**nın oğlu idi. Çocukluğunda babasının yanında kayıkçılığa başladı. 25 yaşında Saray'a, Hamlacılar Ocağına intisab etti.

Saltanat kayığında kürek sallamakla başlayıp 1808-1809 da bostancıbaşı olmuş, bu makamda 7 sene hizmet etmiştir. Abdullah Ağa'nın ölümü de bir hayli trajiktir. Bir Tophane yangınında, tulumbacılarla beraber bir nefer gibi çalışırken duvar üzerinden düşmüş, ağır yaralanmıştı. Tedavi ve tebdil-i hava için gittiği İzmit'te 23 ay sonra hayatını kaybetmiştir.

Sokağa adını veren çeşme; Beylerbeyi Eski Çınar Sokağı ile ismini verdiği Abdullah Ağa Çeşme Sokağı´nın birleştiği kavşaktadır. Kitabesiz bir çeşmedir. Suyu kesik teknesi kırık, hazne mermerleri ve yalaklarından biri de parçalanmış durumdayken restore edilmiştir. Ancak ortaya tamamen yeni bir çeşme çıkmıştır. Mimari yapısı ve üslubuna dair herhangi bir özelliği kalmamıştır. Orijinal çeşme barok uslubunda yapılmıştır.

Kaynak: (İ. Tanışık, İstanbul Ceşmeleri,2/434-436)

Arabacılar Sokak

Eski Dibek Sokak ile Abdullah Ağa Caddesi'ni birbirine bağlamaktadır. Abdullah Ağa Caddesi ile kesiştiği noktada Beylerbeyi Taksi Durağı bulunmaktadır. Sokak 1902'lerde de aynı adı taşımakta idi. Hatta Eylül 1902'de bir ilmühaber muamelesinden dolayı şikâyet edilen Arabacı Sokağı imamı hakkında soruşturmaya gerek olmadığı İstanbul Belediyesi'ne Dâhiliye Nezareti'nce bildirilmişti. Arabacılar Sokağı, iskelenin karşısında, 1932 yılında semtin ilk apartmanı olarak yapılan **Hafız Mehmet Yağcı Efendi**'nin apartmanı'nın hemen önünden başlayıp Arabacılar Meydanına açılıyordu. Tarihi **Tımariye Zaviyesi** (Şeyh Hamil Tekkesi) de bu sokakta idi. O yıllarda evlerin hemen hepsi meyve ağaçlarıyla dolu bahçelerin içindeydi. Arabacılar Sokağı; Araba Meydanı ile birlikte Beylerbeyi'nin en hareketli mekânlarından birisi idi. İki katlı tarihi bir Rum binasında açılan Meşhur İnciraltı Meyhanesi de bu sokakta idi. Farklı bir nüfusu, (Ermeni, Rum, Yahudi) barındıran Beylerbeyi, büyük ihtimalle bütün zamanlarda meyhane kültürüne de alışıktı.

Abdullah Ağa Çeşme Sokak

Arabacılar Sokak

Araba Meydanı Sokak

Eski Çınar Sokak ile Şemsi Efendi Sokağı birbirlerine bağlayan kısa bir sokaktır. Sokak adını Beylerbeyi'nde Osmanlılar döneminde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında at arabalarının bulunduğu meydan olan Araba Meydanı'ndan almaktadır. Meydanda Sultan I. Abdülhamid hayratından birer adet cami, mektep ve çeşme bulunmaktadır. Buradaki çeşme, cami ve mektebe giden su yolları, Sultan II. Abdülhamid tarafından Mart 1902, Eylül 1904 ve Şubat – Mayıs 1907'de üç defa tamir ettirilmiştir. Ayrıca Ocak 1907'de meydana yeni çeşmeler yapılmıştır.

Milli Şairimiz Mehmed Âkif Ersoy'un ikamet için daha çok Üsküdar, Beylerbeyi ve Çengelköyü taraflarını tercih ettiği bilinmektedir. Beylerbeyi'nde oturduğu evlerden biri, Araba Meydanı'nda idi. Ankara'ya geçmeden önce Havuzbaşı'nda büyük, beyaz bir köşkte oturmakta idi. Döndükten sonra yine Havuzbaşı'nı tercih etmiş ve bahçesinde büyük bir fıstık ağacı bulunduğu için **"Fıstıklı Köşk"** diye anılan Boğaz'a hâkim bir ev kiralamıştı. Mısır'a gitmeden önce, bilmediğimiz bir sebeple Üsküdar Selimiye'de yeni bir eve taşınan Âkif, bir mektubunda bu evin Selimiye'de Şevket Paşa'nın evi olduğunu söyler. Bunlardan sadece Beylerbeyi'nde, Araba Meydanı'ndaki ev hâlâ ayaktadır ve bir duvarına kısa bir süre önce Üsküdar Belediyesi tarafından bir plâket çakılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında da Beylerbeyi'nin en hareketli yeri meşhur Araba Meydanı'ydı.

Kaynak: (Ahmet Uçar, İstanbul'un Sokak İsimleri Tarihi, S. 576)

Barbaros Hayrettin Sokak

Bkz. Küçüksu Mahallesi

Bedevi Tekkesi Sokak

Lşeklindeki sokak Hacı Rüstem Sokak ile de kesişmektedir. İstavroz Deresi'ndedir. Sokak adını burada bulunan Bedevi Tekkesi'nden almaktadır. Dergâhı Seyyid Hüseyin Hıfzı Efendi; Ali Bey adlı bir hayırseverin öncülüğünde Beylerbeyi halkının yardımı ile 1854-55 yıllarında kurmuş ve kendisi de bu dergâhın ilk şeyhi olmuştur. Şubat 1890'da Sultan II. Abdülhamid'in emlak-ı hümayûnundan masrafları karşılanarak dergâhın tamiri yapılmış ve 18 Mart1890'da uzun zamandır beklenen bir talep kabul olunarak, Dergâh avlusuna meşihatta bulunanlar ile ailelerine mahsus bir mezarlık kurulmasına izin verilmişti. 26 Kasım 1895'de dergâhın postnişini Seyyid Mehmed Said Efendi; bir dilekçe ile Sadarete başvurarak Dergâhın taamiye

Barbaros Hayrettin Sokak

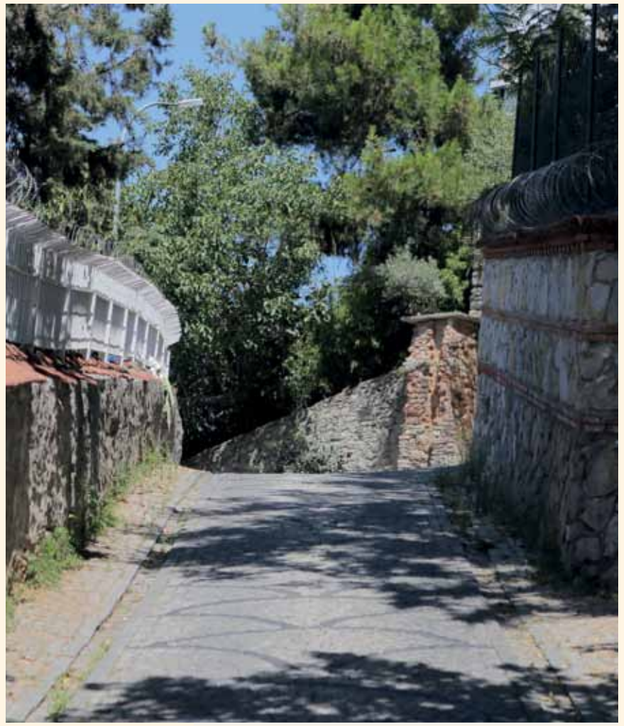

Bedevi Tekkesi Sokak

(yiyecek) ödeneğinin arttırılmasını istemiş, bu istek hemen kabul edilerek dergâhın ödeneği 500 kuruşa çıkarılmıştı. Bu ödenek zaman zaman dergâhta kalanların sayısı ile orantılı olarak azalsa da, 14 Ocak 1903 tarihli bir belgeye göre yeniden 500 kuruşa çıkarılmıştı. 1916 yılında Sultan V. Mehmed Reşad'ın dördüncü haznedarı ve Şeyh Seyyid Mehmed Said Efendi'nin mürîdi Durefşân Kalfa, dergâhın mutfağını genişletmiş, türbeyi tevhîdhâneye birleştirerek gerekli onarımı yapmıştı. Dergâha onun dışında Cemile Sultân'ın dadısı Şemsinûr Hanım, Cemile Sultân'ın ikinci haznedarı Nazmestan Kalfa, Saray Başkapı gılmanlarından Salih Ağa da çeşitli hayır ve hasenatta bulunmuşlardı.

Kurulduğu günden dergâhların kapandığı 1924 yılına kadar Bedevî Tarikatı'na hizmet eden dergâhın devrân günü Perşembe idi. Dergâhın türbesinde, dergâhın ve burada bulunan vakıf eserin bânisi Hüseyin Hıfzı Efendi (v.1884) ile vakıf hizmetlerini devam ettiren Hz. Zeynel Abidin (r.a)'in 38. kuşak torunlarından olan ve Suriye'nin Humus şehrinden gelen Seyyid Mehmed Said Efendi ve oğulları Mehmed Nesib Efendi (1872 -1925), Mahmud Efendi (v. 1963), Abdülmuttalib, Haşim ve Abdullah Efendiler medfun bulunmaktadır. Günümüzde **"Hüseyin Hıfzı Külliyesini Koruma ve Güzelleştirme Derneği"** marifeti ile binanın İstanbul Eğitim Vakfı'na tahsisi sağlanmış ve eserin yeniden ihyası için **"Hüseyin Hıfzı Vakfı"** kurulmuş olup; mimarisi muhafaza edilerek hayırseverlerin yardımlarıyla 1994'de bina yeniden aktif duruma getirilmiştir. Vakıf; "Hüseyin Hıfzı Vakfı Aşevi" vasıtası ile her gün civardaki ve hatta İstanbul'un uzak yerlerindeki fukaraya sıcak yemek dağıtmaktadır.

Sokağa tarihî rengini veren eserlerden biri de Bedevî Tekkesi Çeşmesi'dir. Bedevi Tekkesi yakınındaki bu çeşmenin geniş bir mermer çerçeve içine alınmış oymalı bir kemeri ve bu kemerin içinde oldukça sade bir ayna taşı vardır. Kemerin üstünde bir kitabe vardır, fakat içi boştur.

Kaynak: (Zakir Şükrü Efendi, İstanbul Tekkeleri, Haz. Ş. Akbatu,İslam Medeniyeti Mec. 1/76)

Bestekâr Hacı Faik Bey Sokak

Abdullahağa Caddesi'ne paralel uzanan sokak Arabacılar Sokağı'nı Çamlıca Caddesi'ne bağlamaktadır. Sokak adını meşhur Bestekârlarımızdan Hacı Faik Bey'den almaktadır. Hacı Faik Bey; Klasik Türk mûsikîsinin büyük bestekârlarından birisidir. 19. yüzyılın ilk yarısında Üsküdar'da doğmuş ve 1891'de vefat etmiştir. Mûsikî sahasında 170 kadar eserinin notası bugüne gelmiş ve bunların 120 kadarı TRT repertuvarına girmiştir. Dinî mûsiki alanında Mevlevi ayini, tevşih, şugul ve ilahiler bestelemiştir. Dindışı musiki alanında ise özellikle büyük formdaki eserleri dikkat çeker. Kâr, beste, ağır semai ve yürük semai formlarındaki bu eserlerin sayısı 40 kadardır. Ayrıca çok sayıda şarkı da bestelemiştir.

Kaynak: (Talip Mert, Bestekâr Hacı Fâik Bey, Üsküdar Sempozyumu IV Bildirileri) (Mahmud Kemal İnal, Hoş Sada, İstanbul 1958, s. 184.)

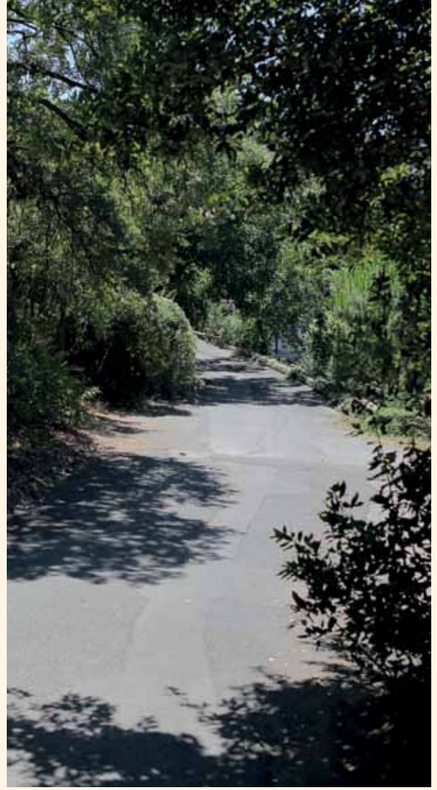

Bestekâr Suphi Ziya Özbekkan Sokak

Bestekâr Hacı Faik Bey Sokak

Bestekâr Suphi Ziya Özbekkan Sokak

Mehpare Başaran Sokak ile Fıstıklı Sokağı birbirine bağlayan L şeklinde çok uzun bir sokaktır. Koruluk Sokak ile kesişmektedir. Koruluk Sokak ile kesiştiği yerde bir dört yol oluşturmaktadırlar. Sokak adını meşhur Bestekârlarımızdan **Suphi Ziya Özbekkan Bey**'den almaktadır. 1887'de İstanbul'da doğan Suphi Ziya, devlet adamı ve ünlü mûsikîşinaslarımızdan Ziya Paşa'nın oğludur.

Meşhur hatip ve eğitimcilerimizden Hamdullah Suphi Tanrıöver, sanatkârın dayısıdır. 1911'de Hukuk Mektebini bitiren Suphi Bey, 1923'te siyasî müşavir olarak çalışmaya başladı. Daha sonra TRT'ye girdi ve uzun dönem burada çalıştı. 1966'da Ankara'da hayatını kaybeden Suphi Ziya Bey, Cebeci Asrî Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Beybostanı Sokak

Beylerbeyi Bayırı Sokak

Beybostanı Sokak

Beybostanı Caddesi'ni Abdullahağa Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Ayrıca Beylerbeyi Abdullah Ağa Camii'nin bulunduğu sokaktır. Sokak adını Beylerbeyi bostanından almaktadır. Abdullah Ağanın Beylerbeyi'nde inşa ettirdiği cami, **İstavroz Camii** adıyla da anılır. Camiden başka, yine aynı yerde hamam, sıbyan mektebi, çeşme de yaptıran Abdullah Ağa, ayrıca Kısıklı'da ve Langa'da da mescitler inşa ettirmiş, hayratına yüksek gelirler vakfetmiştir. Mezarı Kısıklı'daki mescidinin bahçesindedir. Harap bir halde iken ve vakıf geliri de kalmadığı bir sırada Sultan II. Mahmut tarafından 1832 yılında yeniden imar edilmiştir. Yan tarafında sıbyan mektebi vardır.

Kaynak: (Sicill-i Osmânî, III, 364) (Konyalı Üsküdar Tarihi, I, 175) (Rebii Baraz, "İstavroz Camii", DB İst.A, IV, 256-257)

Beylerbeyi Bayırı Sokak

Şemsi Efendi Sokağı'nı Beylerbeyi Küplüce Yolu vasıtasıyla Çamlıca Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Beylerbeyi Çayırı Sokak ile kesişmektedir. Sokak adını Beylerbeyi Bayırı'ndan almaktadır.

Beylerbeyi Çayırı Sokak

Çamlıca Caddesi'ni Küplüce Mezarlığı'na bağlayan sokaktır. Beylerbeyi Bayırı ve Sera Sokak ile kesişmektedir. Sokak adını Beylerbeyi Çayırı'ndan almaktadır. Bu çayırın bir adı da İstavroz Çayırı'dır. Çayır, Cumhuriyet öncesi Hazine-i Hassa'nın iken, Cumhuriyet sonrası Milli Emlak'a geçmiştir. Beylerbeyi Terbiye-i Bedeniye Kulübü 1911 sonrası bu çayırda top oynamıştır. Beylerbeyi Terbiye-i Bedeniye Kulübü, **İdman Cemiyetleri İttifakı**'na dâhil kulüblerden olduğu için; milli menfaatlere hizmet eden cemiyetlerden kabul edilerek, 1926 senesinde Milli Emlak'a ait İstavroz Çayırı, Bakanlar Kurulu kararı ile Beylerbeyi Kulübü'ne ucuz fiyatla satışının yapılması için ilgililere emir verilmişti. O gün 2000 lira sarfedilerek tesviye ve sairesi yapılan saha uzun süre bir türlü kullanılır hale getirilememişti.

Beylerbeyi Çayırı Sokak

Beylerbeyi İskele Caddesi

Üsküdar Beylerbeyi Mahallesi'nde bir caddedir. Vapur iskelesi, Beylerbeyi muhtarlığı, çay bahçeleri bu cadde üzerindedir. Beylerbeyi Sarayı'nı geçip iskeleye çıkan dar sokağa girildiğinde ziyaretçiler burada turistik eşya satan dükkanları, sanat galerilerini, iskele ve yola serpilmiş masalarıyla çeşitli midyeci ve balık restoranlarını ve çayhaneleri bulabilir ve burada hoş vakit geçirebilirler. Ayrıca burada iskelenin hemen yanıbaşında yer alan ve 1788 yılında I.Abdulhamid zamanında yaptırılan Beylerbeyi Camii (Hamid-i evvel Camii) ise Boğaziçi'nin en güzel camilerindendir. Caddeye adını veren Beylerbeyi İskelesi, 19. yüzyılın sonu, 20. yüzyılın başında neo-klâsik üslûpta yapılmıştır. Ahşap olarak yapılan iskele dikdörtgen planlıdır. Yolcu salonu iskelenin kuzeydoğusunda, gişe ve memur odası ortada, üzeri sundurmalı yolcu çıkış yeri ise güneybatıda bulunmaktadır. İskele 1980'li yıllarda onarılmış ve ahşap platform yerine beton bir platform yapılmıştır.

Kaynak: http://www.envanter.gov.tr/anit/kentsel/detay/45052

Beylerbeyi İskele Caddesi

Beylerbeyi Mektebi Sokak

Okul Sokağı'nı Küplüce Mektebi Sokağı'na ve bu sokağın devamındaki Beybostan Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Rençber ve Tefarik sokaklarının batısında ve bu sokaklara paralel uzanmaktadır. Sokak adını Beylerbeyi Mektebi Sok. No:2'de bulunan bugünkü Küplüce İlköğretim Okulundan almaktadır.

Okulun arsasını Küplüce sakinlerinden olan Mustafa Bey vermiştir. Okul eğitim öğretime 1909 yılında başlamıştı. Okulun açılışına milli şairimiz Mehmet Akif de katılmıştır. Sultan II. Abdülhamid okulun yapımı için 20 Aralık 1908'de 50 Osmanlı altını vermişti. 1908 yılından beri alt bölümü yığma taş; üst bölümü ahşap olan bina yıkılma tehlikesi gösterince, 1969 -1970 yıllarında bahçe içerisinde iki katlı yeni bir bina yapılarak eğitim ve öğretime burada devam edilmeğe başlanmıştı. 1983 yılında yine bahçe içerisinde 3 katlı 6 derslik yeni bir bina yapılmış olup, 1986 yılında yıkılarak, alt bölüm toplantı salonu olarak düzenlenmiştir. 1987 yılında Küplüce Orta Okulu adıyla hizmete girmiştir. 1991–1992 eğitim öğretim yılında ilköğretim okuluna dönüştürülmüştür.1998-1999 eğitim – öğretim yılında ise normal (tekli) eğitime geçmiştir. Bugün eğitim ve öğretime başarılı bir şekilde devam etmektedir.

Kaynak: (Ahmet Uçar, İstanbul'un Sokak İsimleri Tarihi, S. 577)

Beylerbeyi Mektebi Sokak

Deniz Hamamı Sokak

Üsküdar'ın Beylerbeyi Mahallesi'nin sokaklarındandır. Çengelköy Caddesi'ni denize ulaştıran sokaktır. Sokağın denizle bitiştiği yerde Şemsettin Bey ve Amiral Vasıf Arif Paşa yalıları yer almaktadır. Sokak adını Beylerbeyi Deniz Hamamı'ndan almaktadır.

Beylerbeyi'nde yalnızca erkeklere mahsus deniz hamamı bulunuyordu. Hamam, Beylerbeyi Yalıboyu Caddesi ile Çengelköy Caddesi'nin birleştiği yerde, üç yüz metre uzunlukta, dikine denize doğru uzanan toprak ve çıkmaz bir sokağın sonunda idi. Cadde ile deniz hamamını birbirine bağlayan sokağın adı Deniz Hamamı Sokağı'dır. Osmanlılar denize öyle her istedikleri yerde giremeyecekleri, bu hareket devlet eliyle yasaklandığı için; yine devletçe yaptırılan, dört tarafı kapalı, ahşap, küçük yüzme havuzlu deniz hamamları yapılmıştı. 19. yüzyılın ilk yarısında İstanbul sahillerinde sadece 2 deniz hamamı vardı. Bu sayı yüzyılın sonunda 60'a ulaşmıştı. Bunların 33'ü erkeklere, kalanı ise kadınlara mahsustu. Bu havuzlara genellikle gayr-i müslimler rağbet etmekte ve genellikle de işletmelerini gayr-i müslimler yürütmekte idi. Bazı hekimlerin bazı hastalıkların tedavisinde deniz hamamı tavsiye etmesi ile bu hamamlar da daha popüler hale gelmişti. Bunların kullanımına dair nizamname şehremanetince hazırlanır ve tatbik edilirdi. Hamamın dışına çıkarak yüzmek yasaktı. Aynı sahilde bulunan kadın ve erkek hamamları arasında ses ulaşmayacak bir mesafe bulunur, aralarında sandalla dolanan bekçiler olurdu. Suya dayanıklı kerestelerle kuşatılan hamamın etrafında soyunma odaları, içkisiz büfe, tuvalet ve bir de cankurtaran bulunurdu. Araştırmacı Burçak Evren'e göre "...Deniz hamamları, Osmanlı'nın denize küskünlüğüne son veren, bir bakıma insanla tuzlu suyu, kumu, güneşi buluşturmaya ortam hazırlayan, Cumhuriyet döneminin plajlarının öncüsü, yalnızca ve yalnızca Osmanlı toplumuna özgü simgesel birer yapı olmuşlardı." Belediye kayıtlarına göre, Beylerbeyinde bulunan Deniz Hamamı kadınlara mahsustu. Kadınlara ait deniz hamamları, erkek deniz hamamlarından daha uzağa yapılır ve mahremiyeti sağlayacak biçimde ahşap perdelerle etrafı sıkı sıkı kapalı tutulurdu. Erkek deniz hamamları bir süre sonra plajlara dönüşürken kadın deniz hamamları çok daha sonra bu plajlara dâhil olmuşlardı. Bu nedenle de Beylerbeyi'nde bulunan Deniz Hamamı uzun süre yaşamıştı. Cumhuriyet'le birlikte deniz hamamları tamamen ortadan kalkarak yerlerini plajlara bırakmıştır. Boğaz'da ise ne hamam ne plaj kalmıştır.

Deniz Hamamı Sokak

Eskiçınar Sokak

Çınar Sokağı'nı Abdullahağa Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Beybostanı Caddesi ile Şemsi Efendi Sokağı'nın ortasında ve bu iki sokağın paralelinde uzanmaktadır. Eski Çınar Sokağı; sağdan Abdullah Ağa Hamamı Sokağı ile Kalaycı Şükrü Sokağı'na solunda ise Araba meydanı Sokağı, Abdullah Ağa Çeşmesi Sokağı , Hacı Rüstem ve Hacı Kerim sokaklarına geçit verir.

Sokak adını Beylerbeyi'nin meşhur Çınar semtinden ve buradaki tarihî çınar ağaçlarından almakta idi. Çınar âdeta Beylerbeyi ile içli dışlı bir ağaçtı. 15 Ekim 1867'de Beylerbeyi halkı bir dilekçe ile Babıâli'ye başvurarak bazı yerlerde bulunan çok büyük çınar ağaçlarının kuruyanlarının kesilerek çevreye verdikleri zararın önlenmesini istemişlerdi. Şubat 1888'den beri bu sokağın adının Çınar Sokağı olduğunu bilmekteyiz. Şey Kitabı yazarı Orhan Aydın ailesinin Eskiçınar Sokak'ta oturduğunu belirterek, "50'li yılların bozacısı, ciğercisi, eşeğinin iki yanına yerleştirdiği sandıkla tüm mahalleye satış yapan seyyar ekmekçisi, at sırtında küfeyle dolaşan sebzecisi çocukluğumun Beylerbeyi anılarıdır" demektedir. Beylerbeyi Mahallesi Muhtarlığı bu sokaktadır. Bu sokak, Beylerbeyi'nin en eski sokaklarından biridir. Bilhassa Üçüncü Sultan Murad devri olan 1574 ile 1595 yılları arasında semtin sokaklarının şekillenmeye başlaması ile iki asır sonra İstanbul'a gelen ünlü İngiliz ressamı W.H.Barlett'in 1836 da Beylerbeyi'ne ait çizdiği gravüründen izleneceği gibi Eski Çınar Sokağı'na Beylerbeyi'nin ana caddelerinden biri olan Abdullah Ağa Caddesi'nden gelinerek gidilir.

Sokağın en başında bulunan tuğladan yapılmış kâgir binadan başka burada bulunan bütün evler bahçeli ahşap yapılardır. Sokak kaba taş döşeli olup iki arabanın yan yana gelebileceği genişliktedir.

Akşam olunca eskiden etrafına zor ışık veren aralıklı olarak dikilmiş sokak fenerlerinin yerlerini elektrik direkleri almıştır. Eski Çınar Sokağı'na girdikten sonra 150m yürüdüğünde sokağa ismini veren en az iki asırlık çınar ağacı görülür. Sokağın sağındaki

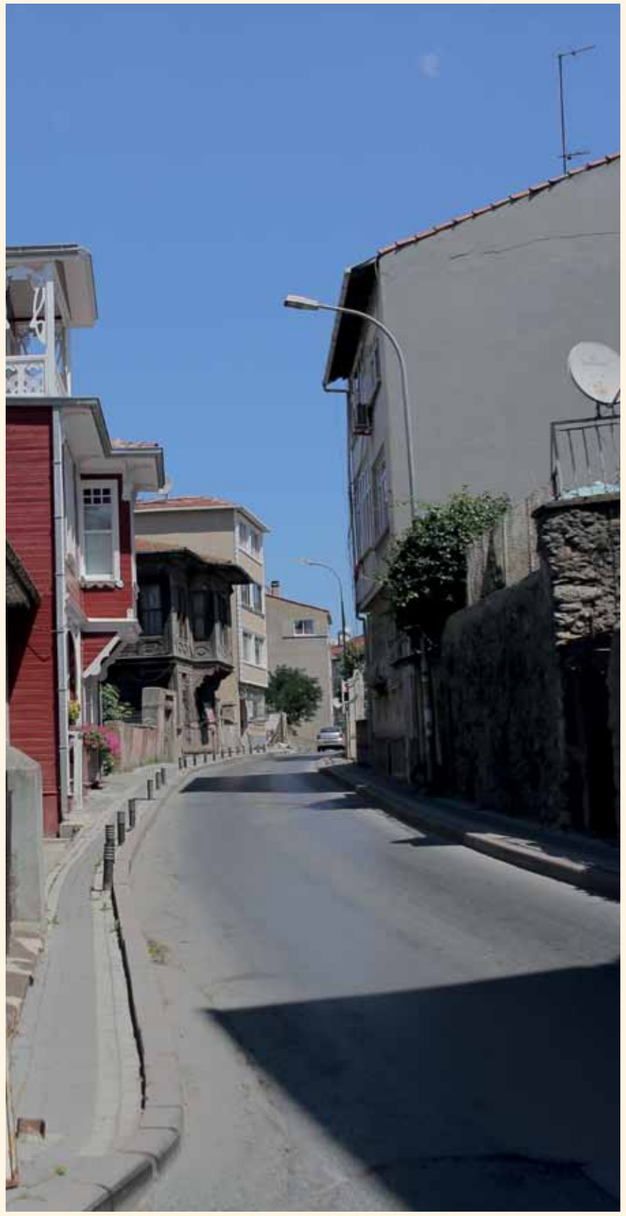

Eskiçınar Sokak

Üsküdar'da eski bir sokak - 1898

ahşap yapılar arasında İbrahimpaşa Konağı, Şadiye Hanım ile kocası Ali Bey'e ait iki katlı pencere ve kapı pervazları, işlemeli tek kalmış eski Osmanlı evi, daha sonra Namık Bey'in Alyanak Ali Bey'in ve Ali Muzaffer Paşa'nın ikişer katlı evleri sıralanmaktadır.

Sokağın solunda ise Bakkal Koço'nun dükkanının bulunduğu kâgir iki katlı bir bina, yanında **"Kuşçu'nun Evi"** denilen üçbuçuk katlı ahşap yapı ve yanında kapı numarası 11 olan mülkiyeli Kaymakam Münip Bey'in evi, bu evin yanında öğretmen Adviye Hanım'ın üç katlı evi, daha sonra iki sokağın kesiştiği meşhur çınar ağaçlı meydancık. Aynı sırada Şûray-ı Devlet azası Seyfettin Raşit Bey'in evi, hemen yanında Sürre Emini/Erzurum ve Çanakkale Mevkii Müstahkem Komutanı Mustafa Hacı Raşit Paşa'nın evi, 1925/1935 yılları arasında Beylerbeyi postahanesi olarak kullanılan iki katlı Aziz Hoca'nın evi, yanında ve sokak kapısı Abdullah Ağa Çeşme Sokağı'nda bulunan Mükallit Kahkahacı Arif bey'in evi ile kitabesiz Abdullah Ağa Çeşmesi ve hemen arkasında gazeteci yazar ve şair Yusuf Ziya Ortaç Bey'in üç katlı evi de sırasındaki diğer ahşap yapılarla beraber uzanır gider. Eski Çınar Sokağı; Hacı Kerim Sokağı'nın kavşağı ile beraber Beybostanı Sokağı'na bağlanarak nihayet bulur.

Eski Dibek Sokağı

Arpa, buğday, mısır gibi tahılları tokmaklarla döverek un haline getirmekte kullanılan içi çukur taşa dibek denir. Eskiden harman yerlerinde ve yerleşim yerlerinin belli yerlerinde dibek bulunur, hasat sonrası insanlar ürünlerini burada un haline getirirlerdi. Muhtemelen bu sokakta da böyle bir dibek bulunuyordu.

Şeyh Hamil Efendi Tekkesi Beylerbeyi, Arabacılar Sokağı ile Eski Dibek Sokağı'nın kesiştiği köşede bulunmaktaydı. Dergâhın kurucusu ve ilk Şeyhi **Osman Efendizâde Seyyid Şeyh Mustafa İzzet Efendi'**dir. Dergâhı 1880 yılı Ağustos ayında oğlu **Mehmed Hâmil Efendi** ile birlikte kuran Mustafa İzzet Efendi Halvetîyye'nin **Şâbanî** koluna mensuptu. Bu yüzden kısa bir süre sonra Şeyhlikten çekilerek dergâhı tamamen oğluna bırakmıştır (1883). Dergâh, haremlik (10 oda), selâmlık (6 oda) ve kubbeli semâhâneden oluşan ahşap yapı ile kâgir türbeden ibâretti. Bahçesi havuzluydu. Türbe kapısının üzerindeki kitâbede yazılı dörtlük, Üsküdar **Selimiye Nakşî Dergâhı Şeyhi Mehmed Said Efendi**'ye (vef. 1895) aittir :

Tekkenin müştemilatında bulunan çeşme, Eski Dibek Sokağı´nda ve Şeyh Hâmil Efendi Tekkesi´nin türbe duvarına yaslanmış olarak durmaktadır. Kitabesine göre 1872 yılında yapılmıştır. Çeşmenin sağındaki yan ayna taşında: "Bismillahirrahmanirrahim"; solunda ise: **"Ve cealnâ minel mâi külle şey´in hay"** (biz bütün canlıları sudan yarattık) yazılıdır. Bu çeşme Berber Ömer Efendi tarafından 1945 yılında yeniden ihya edilmiştir.

1986 yılında yapılan araştırmada ayna ve tekne mermerleri kırık, musluğu koparılmış ve suyu akmaz durumda idi. 12/01/2005 tarihinde yapılan kontrolde çeşmenin yenilendiği suyunun akmadığı görülmüştür.

Fıstıklı Sokak

Üsküdar'ın Beylerbeyi Mahallesi'nin sokaklarındandır. Yeniyol Sokağı'nı Yalıboyu Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Kılıç Sokağı ile kesişen sokak Havuzbaşı Sokak ile paralel uzanmaktadır. Sokak adını Beylerbeyi Fıstıklı semtinden almaktadır. Fıstık ağaçları nedeni ile bu semte Fıstıklı adı verilmiştir. Beylerbeyi İstovraz'da bulunan sokağın eski adı Fıstıklı Orta Sokak'tı.

Fıstıklı Sokak

Eski Dibek Sokağı

Fıstıklı Mescit Sokak

Beylerbeyi Mahallesi Sokaklarındandır. Beybostanı Sokak'tan Palmiye Evlerine kadar C şeklinde uzanan uzunca bir çıkmaz sokaktır. Abdullah Ağa Caddesi ile bir noktada kesişmektedir. Bu sokağın sonundan 126 basamakla köprüye çıkılmaktadır. Sokak adını Emin Efendi (vef. 1845) tarafından yaptırılan ve şimdi yıkılmış olan Fıstıklı Mescid Camii'nden almaktadır.

Boğaziçi Köprüsü son durağın hemen altında, altından geçen bir dere ve yemyeşil bostan ve ağaçları ile el değmemiş bir İstanbul köşesinin içinden geçen bir sokaktır. Trabzonlular Lokali, yeni adı ile Trabzon Kültür Derneği bu sokağın başındadır.

Hasır Sokak

Beylerbeyi Mahallesi sokaklarındandır. Canan Sokak'tan ayrılan bir çıkmaz sokaktır. Sokak adını, 1890'lı yıllarda Beylerbeyi'nde İstavroz Çayırı'nda bir hamam işleten ve bu sokakta oturan **Hasırcızâde Amir Tahir Efendi**'den almaktadır.

Havuzbaşı Sokak

Yeniyol ve Havuzbaşı Dereüstü sokaklarını Çengelköy ve Yalıboyu Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Mustafa Gümüşay Caddesi ile kesişen sokak Şeyh Nevruz Camii'nin üzerinde bulunduğu sokaktır.

Sokak adını Çengelköy'de bir semt değil, Çengelköy'ü de kapsayan bir mahalle olan tarihî Havuzbaşı Mahallesi'nden almaktadır. Burada bulunan havuzun başı bir bekçi tarafından beklenilmekte idi. Şubat 1863'de Beylerbeyi'nde Havuzbaşı adlı mahallin Bekçisi Emin Ağa'nın servi ağaçlarını kesmesinin önlenmesi için Beylerbeyi halkı harekete geçmiş ve devlet de bu duruma müdahale ederek, ağaçların kesimi engellenmişti. Sultan II. Abdülhamid döneminde burası biraz daha imar edilmiş ve geliştirilmişti. Önce Havuzbaşı'ndaki saltanat konağı tamir edilmişti. Sonra orada bulunan kahve genişletilmiş, okul yapımı için arazi tahsis edilmiş, Havuzbaşı Meydanı'ndan başlayarak Beylerbeyi Karakolhanesi önüne kadar olan cadde şosesi ve kaldırımının tamiri yapılmıştı. Şeyh Abdullah Efendi Tekkesi, Kadiri Dergâhı ve Afganiler Dergâhı ile Havuzbaşı Camii burada bulunmaktadır. Şair Mehmed Âkif Ankara'ya geçmeden önce Havuzbaşı'nda büyük, beyaz bir köşkte oturmuştu. Döndükten sonra yine Havuzbaşı'nı tercih etmiş ve Havuzbaşında Nevruz camiinin biraz üstünde fıstık ağaçlarının arasında, bahçesinde büyük bir fıstık ağacı bulunduğu için **"Fıstıklı Köşk"** diye anılan Boğaz'a hâkim bir köşk

Fıstıklı Sokak

kiralamıştı. Bazı araştırmacılara göre Mehmed Akif; İstiklal Marşı'nın bir bölümünü sık sık geldiği Nevruz Camii'nde yazmıştı. Havuzbaşı Tekkesi olarak da bilinen **Şeyh Nevruz Tekkesi** bu sokak üzerindedir.

Havuzbaşı Mevkii'nde Havuzbaşı Sokağı ve Havuz Deresi sokaklarının kesişiminde yer alır. Bir iç avlu etrafında şekillenen binalardan oluşan yapılar grubunun güneyinde tevhidhane ile kuzey kanadında harem, selamlık ve mutfak, bölümleri yer alır. Şeyh Nevruz Tekkesi kaynaklarda Afgânî Kalenderhânesi ve Özbekler Tekkesi olarak da anılır.

1884 tarihli bir belgede Nakşibendiyye'ye, 1890 tarihli Mecmûa-i Tekâya'da ise Kâdiriyye'ye bağlı olduğu kaydedilen tekke, büyük bir ihtimalle 19. yüzyılın üçüncü çeyreği içinde tesis edilmiştir.

Kaynak: (Zakir Şükrü Efendi, İstanbul Tekkeleri, Haz.Ş. Akbatu, İslam Medeniyeti Mec. 5/111-112)

Kalaycı Şükrü Sokak

Çınar Sokağı'nı Beybostanı Caddesi'ne bağlayan kısaca bir sokaktır. Sokak adını burada kalaycı dükkânı bulunan Şükrü Efendi'den almaktadır.

Küplüce Camii Sokak

Beylerbeyi Mektebi Sokağı'nı Şemsettin Efendi Sokağı'na bağlayan Küplüce Mezarlığı'nın yanında yer alan sokaktır. Sokağa ismini veren Küplüce Camii, sokak üzerinde ve Küplüce İlköğretim okulunun arka tarafında yer almaktadır.

Mehpare Başaran Sokak

Kılıçlı, Koruluk ve Barbaros Hayrettin sokakları ile kesişmektedir. Sokak adını burada yaşayan hayırseverlerden Mehpare Başaran'dan almıştır.

Küplüce Camii - (Küplüce Camii Sokak)

Küplüce Camii

Şair Asaf Halet Çelebi Sokak

Barbaros Hayrettin ve Kılıçlı sokaklarını Yalıboyu Caddesi'ne ulaştıran sokak adını şair Asaf Halet Çelebi'den almıştır. 1907'de İstanbul'da doğan Asaf Halet, Galatasaray Lisesi'nden mezun olduktan sonra babasından ve çevresindeki ileri gelen hocalardan özel dersler aldı. Kısa bir süre kaldığı Fransa'dan dönüşünde üç yıl Sanayi-i Nefise'de okudu; öğrenimini Adliye Meslek Mektebi'nde tamamladı. Birçok devlet kademesinde vazife yapan Asaf Halet, gençliğinde gazeller ve rubailer yazdı. 1937'den itibaren devrin büyük dergilerinde şiirlerini yayımladı ve daha sonra bu şiirlerini "He" (1942), "Lamelif" (1945) ve bütün şiirlerini topladığı "Om Mani Padme Hum" (1953) adlı kitaplarında bir araya getirerek yayınladı.

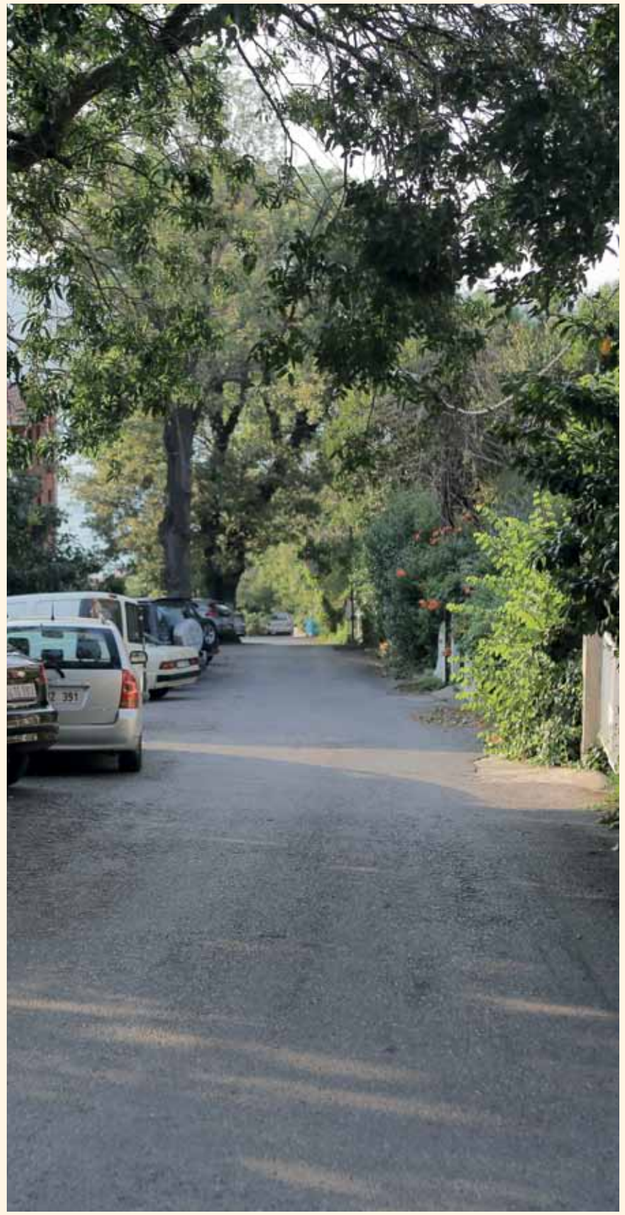

Şair Asaf Halet Çelebi Sokak

Kaynak: (A. Halet Çelebi, Bütün şiirleri, Yapı Kredi Yay. İst. 2013)

Şemsi Efendi Sokak

Üsküdar Beylerbeyi Mahallesi sokaklarındandır. Beylerbeyi Çamlıca Caddesi'yle kesiştiği noktadan başlayan sokak Beylerbeyi Küplüce Mezarlığı'nı ikiye bölerek Eski Çınar Sokağı'na dek uzanmaktadır. Şemsi Bey, Şekerli ve Reis sokakları ile kesişen ve hayli uzun olan sokak Abdullah Ağa Caddesi ile Beylerbeyi Caddesi arasında yer almaktadır. Adını Şemsi Efendi'den almıştır. Şemsi Efendi, 1867'de Selanik Rüşdiyesi'ni bitirince ailesine mali katkıda bulunmak için bir dükkânda çalışmaya başlamış ve rüşdiyeye devam edemeyenlere de özel dersler vermiştir. 1869–1871 yılları arasında Aynaroz gümrük idaresinde kâtip, 1871'ten itibaren de Selanik'te yeni açılan bir yabancı özel okulda Türkçe öğretmenliği yapmaya başlamıştır.

1872'de Selanik'te ilkokul açan Şemsi Efendi'in öğretmenliği, Balkan Savaşları'na kadar devam etmiştir. Şehrin, Yunanlıların eline geçmesinden sonra İstanbul'a göç etmiş ve burada ilköğretim müfettişliğine tayin edilmiştir. 1917'de vefat eden Şemsi Efendi'nin kabri Üsküdar Bülbül Deresi Mezarlığı'ndadır. Yaprak Dökümü dizisi bu sokakta çekildiği için, dizinin yayında olduğu dönemlerde sokak bir hayli popüler olmuş ve sosyetemizin bu sokakta oturma talepleri artmıştır.

Kaynak: (Yahya Akyüz "Atatürk'ü Yetiştiren öğretmenlerden Birkaçı", Atatürk Devrimleri ve Eğitim Sempozyumu, Ankara 1981, s. 109-20) (Şerafettin Turan, Atatürk'ün Düşünce Yapısını Etkileyen Olaylar, Düşünürler, Kitaplar, Ankara 1989, s. 5-6, 25.)

Şemsi Efendi Sokak

Bulgurlu Mahallesi

Baki Sokağı

Sokağa adını veren ve 1526 yılında İstanbul'da doğan Bâki'nin asıl ismi Mahmud Abdülbâki'dir. Aslında fakir bir ailenin çocuğu idi, babası müezzinlik yapıyordu. Çocukluğunda saraç çıraklığı yapmıştır. Orhan Şaik Gökyay, Baki'nin "saraç" (koşum ve eyer takımları yapan ya da satan kimse) çıraklığı değil, "serac" (camilerde kandillerin yakılmasından sorumlu kimse) çıraklığı yaptığını iddia etmiş ve eski imlâsı aynı olan iki kelimenin yanlış okunmasının yol açtığı hataya işaret etmiştir.

Eskiden kandillerin camilerde yegâne aydınlatma aracı olduğu göz önünde tutulursa, özellikle çok sayıda kandilin bulunduğu büyük camilerde seraclık önemli bir görevdi. Baki'nin babasının Fatih Camii'nde müezzinlik yaptığı anımsanırsa, kendisinin de aynı camide serac çırağı olması ihtimali gerçekten kuvvetlidir. Nitekim pek çok akademisyen şairin saraç çıraklığı değil, serac çıraklığı yapmış olduğu görüşünü daha doğru bulmaktadır. Eğitime, ilme olan büyük tutkusu fark edilmeye başlanınca ailesi medreseye devam etmesine izin vermiştir, zira başlarda medreseye kaçak, ailesinden gizli gitmekteydi. Gayretleri ile iyi bir eğitim görmüş, dönemin ünlü müderrislerinden ders almıştır. Eğitimi boyunca şiire olan ilgisi giderek artmış ve güçlü kaleminin ünü de yavaşça yayılmaya başlamıştır. Eğitimini tamamladıktan sonra çeşitli medreselerde müderrislik yapmıştır.

Kanuni Sultan Süleyman tarafından İstanbul'a getirtilen şair hayatı boyunca çeşitli dönemlerde devlet hizmetinde bulundu, kadılık, kazaskerlik gibi makamlarda görev yaptı. Yaşlılığında Şeyhülislam olmak isteyen Baki bu makama getirilmemiştir. 1600 yılında, İstanbul'da ölmüştür.

Bâki'nin Saray'a hep bir yakınlığı olmuştur. Özellikle Kanunî Sultan Süleyman ile yakın ilişkileri olmuş, pâdişah sık sık kendisine iltifat etmiştir. Daha sonra II. Selim ve III. Murat zamanlarında da hem saraydan hem halktan büyük bir itibar ve ilgi görmüştür. Vefatından önce bu kadar ilgi ve alâka gören sanatçı sayısı azdır, O ise vefat etmeden "Sultanüş'şuârâ" yani "Şairlerin Sultanı" diye anılmaya başlamıştır.

Kaynak: (Tâhir Olgun, Bâki'ye Dâir, Aydınlık Basımevi İstanbul 1938, s. 5-49) (Mehmed Çavuşoğlu, "Baki", DİA, İSAM İstanbul 1991, IV, 537-540)

Cami Sokak

Söğütlü Çayır Caddesi ile kesiştiği yerden başlayan sokak bu ismi almasına sebep olan Söğütlü Çayır Camii'nin önünden kıvrılarak Çakırlar Sokağı'nda son bulmaktadır. Sokak adını Bulgurlu Mescid Camii'nden almaktadır. Bulgurlu Mescid Camii inşasına, Mimar Zeki Şerifoğlu'nun çizmiş olduğu proje ile Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün kontrolünde Camii derneğinin öncülüğünde 1992'de başlanmıştır. Eski bina yıkılarak yerine halkın yardımlarıyla yeni inşaat başlatılmış ve 1994 yılında bitirilerek yeniden ibadete açılmıştır.

Sokak, Mart 1889'dan itibaren Osmanlı arşiv belgelerinde "Bulgurlu Mescid Sokağı" olarak yer almıştır. Sultan II. Abdülhamid döneminde Bulgurlu Mescid Sokağı köşesinden Yenicami Sebili karşısına kadar, Bulgurlu Mescid Sokağı'yla Yenicami arasında bulunan yerler sürekli temiz tutulmuş, lağımlar temizlenmiş, sokak kaldırımları yapılmıştı. Bir arşiv belgesine göre 4 Kasım 1902'de Bulgurlu civarında Ümraniye adıyla bir köy kurulmuştu.

Kaynak: (E. Koçu, İstanbul Ans. 6/3125)

Baki Sokağı

Cahit Zarifoğlu Sokak

Üsküdar'ın Bulgurlu Mahallesi sokaklarındandır. Bulgurlu Caddesine parelel bir sokak olup, Şura Sokak ile Yerlioğlu Sokağı birbirine bağlamaktadır. Çakırlar Sokak'la kesiştiği noktada bir dört yol oluşmaktadır. Sokak adını aslen Kahramanmaraşlı olan ve 1940'da Ankara'da doğan şair, yazar ve kültür adamlarından Cahit Zarifoğlu'ndan almıştır. Edebiyata, lise yıllarında başlayan yazar İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı bölümünde okumuş ve buradan mezun olmuştur. Birçok dergide şiirleri bulunan Zarifoğlu, 1976'dan sonra Mavera dergisinde şiirleri, hikâyeleri, senaryo çalışmaları, günlükleri ve sohbetleri yayımlanmıştır. Birçok devlet kademesinde de görev yapan Zarifoğlu, 1987'de vefat ederek Küplüce Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Kaynak: www.zarifce.com

Cahit Zarifoğlu Sokak

Ömer Seyfettin Sokak (Birlik Camii)

Ömer Seyfettin Sokak

Yıldırım Sokağı'nı Doktor Eyüpoğlu Sokağı'na bağlayan sokak, Dadaş, Turgut Reis ve Piri Reis sokakları ile kesişmektedir. Birlik Camii bu sokak üzerinde Dadaş Sokak ile Turgut Reis Sokağı'nın Ömer Seyfettin Sokağı ile kesiştiği yerde ve ikisinin ortasındadır. Sokak adını ünlü edebiyatçımız Ömer Seyfettin'den (1884–1920) almıştır. Gönen'de doğan yazar, öğrenimine burada başladı. Ayancık ve İstanbul Mekteb-i Osmanî'si, Eyüp Baytar Rüştiyesi'ni bitirdikten sonra, Kuleli Askeri İdadîsi'ne ve Edirne Askeri İdadisi'ne devam etti. İstanbul Mekteb-i Hayriye'den piyade mülazım-ı sanisi rütbesiyle mezun oldu. İzmir'de teğmen, Rumeli'de de üsteğmen olarak görev yaptı.

Askerliği bıraktıktan sonra Selanik'e geldi ve Genç Kalemler dergisinde yazılar yazdı. Balkan Savaşı başlayınca, subay olarak orduya döndü ve bir yıl Yunanlıların elinde esir kaldı. Esir kaldığı dönemde de yazılarına devam etti. İstanbul'a dönünce ordudan ayrılarak Kabataş Lisesi'nde edebiyat öğretmenliğine başladı. 1920'de vefat eden yazarın eserleri halen daha okunmakta ve Türk edbiyatı klâsikleri arasında yer almaktadır.

Kaynak: (Hülya Argunşah, Ömer Seyfettin bütün eserleri şiirler, mensur şiirler, fıkralar, hatıralar, mektuplar. Dergâh Yayınları, İst. 2000)

Piri Reis Sokak

Üsküdar'ın Bulgurlu Mahallesi sokaklarından biri olan Piri Reis Sokağı, Bulgurlu Caddesi'ni Ömer Seyfettin Sokağa bağlayan sokaktır. Turgut Reis Sokağı ile Yıldırım Sokağı ortasında ve bu iki sokağa paralel uzanmaktadır. Sokak adını meşhur Türk denizcisi Pirî Reis'ten almaktadır. Aslen Karamanlı olan Pirî Reis 1465'de Gelibolu'da doğmuştur.

Bu büyük Osmanlı denizcisi, Amerika'yı gösteren Dünya haritaları ve Kitab-ı Bahriye adlı denizcilik kitabıyla tanınmıştır. Piri Reis eşsiz bir kartograf ve deniz bilimleri üstadı olmasının yanı sıra, Osmanlı deniz tarihinde izler bırakmış bir kaptandır. 1554 yılında Hint deniz seferlerindeki başarısızlığı nedeni ile Kahire'de idam edilmiştir.

Selvili Sokak

Üsküdar'ın Bulgurlu Mahallesi sokaklarından biri olan Selvili Sokak; Günaydın Sokak ile Huzurevler sokağı birbirine bağlayan, Libadiye'ye kadar uzanan kısa bir sokaktır. L şeklinde bir sokak olup, Günaydın Çıkmazı ve Şahinler Sokağı arasındadır. Sokak adını 1900'lü yılların meşhur Servi Caddesinden almaktadır. Bu sokakta 1900'lü yıllarda Halet Bey köşkü bulunmakta idi.

Söğütlü Çayır Çeşmesi Sokak

Üsküdar'ın Bulgurlu Mahallesi sokaklarından biri olan bu sokak, Söğütlü Çayır Caddesi'ni Çeşme Sokağa bağlayan ve Dostluk Parkı'nın kenarında bulunan kısa bir ara sokaktır. Sokak adını Söğütlü Çayır adı verilen çayırdan almaktadır.

Şair Nedim Sokağı

Günaydın ve Sunar Sokağı kesen kısa bir sokaktır. Adını divan şâiri Nedim'den almaktadır. İstanbul'da doğdu. Asıl adı Ahmed'dir. Mehmed Efendi'nin oğludur. İyi bir medrese öğrenimi görmüş, müderris olmuştur. Damat İbrahim Paşa sadrazam olunca kadılık, aynı paşanın özel kütüphanesinde memurluk ve mahkeme naipliği yapmıştır. 1720-1730 yılları arasında, Müneccimbaşı Ahmed Efendi'nin (Ölüm: 1702) Sahaifü'l-Ahbar (Haberlerle Dolu Sahifeler) adlı Arapça tarihini Türkçe'ye çevirmiş (Bu eser 1769-70 yılında 3 cilt halinde basıldı. Yeni haskısı Tercüman 100 Temel Eser dizisinde yapıldı.) Antepli Aynî'nin Arapça tarihini tercüme komisyonunda çalışmıştır. Patrona Halil İsyanı'nda ölen şâirin kabri Çiçekçi'ye yakın olan mezarlıktadır.

Nedim, hem Lâle Devri'nin hem de bütün Türk edebiyatının en büyük şairlerindendir. Lâle Devri'nin zevk, safa ve eğlence âlemlerini İstanbul Türkçesi ile yazdığı gazel, kaside ve şarkıları ile anlatmıştır. Dinî muhtevalı şiiri yoktur. Divan şiirine bâzı yenilikler getirmiştir. Sebk-i hindi (hint üslûbu) özellikleri görülen şiirleri de vardır.

Söğütlü Çayır Çeşmesi Sokak

Piri Reis Sokak

Selvili Sokak

Toygar Çeşme Sokak

Bulgurlu Caddesi'ni Bağlar Caddesi'ne bağlayan ve Gürpınar Caddesi'ne paralel uzanan sokaktır. Bu sokağın eski adı "Tekke Sokak" idi. Sokak bu adını burada bulunan Musa Baba Tekkesi'nden almıştı. Sokak halihazırdaki adını ise Toygar Hamza Mahallesi'nde bulunan çeşmeden almıştır. Toygar, çalıkuşunun diğer adıdır.

Toygar Hamza Camii, Toygar Hamza Çeşmesi, Musa Baba Tekkesi ve Matbah Hacı Halil Efendi Çeşmesi bu sokaktadır. Toygar Hamza Mescidi, eski adı Çınar Yokuşu veya Selâmsız Caddesi olan şimdiki Selâmi Ali Efendi Caddesi üzerinde ve bu caddenin Toygar Hamza ile birleştiği köşededir. Mabedin üç tarafı yoldur. Sol tarafında, Matbah Emini Halil Çeşmesi, sağ tarafında ve biraz ileride ise, Mehmet Ağa Mektebi ve onun yanında, bugün yalnız hazîresi ve bir küçük meşrutası kalmış olan Toygartepe Nakşî Tekkesi bulunuyordu. Matbah Hacı Halil Efendi Çeşmesi; Selamsız Caddesi ile Toygar Hamza Sokağının birleştiği yerdedir. Matbah Emini Kayserili Hacı Halil Efendi tarafından 1707 tarihinde yaptırılmıştır. Hacı Halil Efendi Üsküdar'da üç çeşme daha yaptırmıştır. Çeşme 1995 yılında Üsküdar Belediyesi tarafından tamir ettirilmiştir.

Musa Baba Tekkesi; sağ tarafında ve Küçük Sarmaşık Sokak ile Toygar Hamza Sokak arasındaki meyilli arazi üzerinde kurulmuştu. Yüksek bir yerde bulunduğundan çok güzel bir manzarası vardı. Tekke, Şeyh Musa Efendi tarafından, tahminen 1800 tarihlerinde bir Nakşibendî Dergâhı olarak kurulmuştu. Şeyhinden dolayı Abdullah Efendi Tekkesi ismiyle de anılan bu dergâhın, eski ismi Tekke Sokak olan bugünkü Toygar Hamza Sokağı'na ve eski adı Sarmaşık Sokak olan bugünkü Tazı Çıkmazı Sokağı'na açılan kapıları vardı. Tekkenin bugün yalnız iki set halindeki geniş, ağaçlıklı bahçesi, iki katlı küçük meşruta binası ve çok bakımsız hazîresi mevcuttur. Bahçede, kitâbesiz bir kuyu bileziği ve meşrutanın önünde mermer, kapaklı bir abdest teknesi vardır. Mecmua-yı Tekâya'da âyin günü Perşembe olan bir Nakşî Dergâhı olarak gösterilmiştir. Mecmua-yı Tekâya'da bu tekke Şeyh Selim Efendi Tekkesi olarak yer almıştı. Bu tekke ayrıca Sadık Efendi Tekkesi ya da Çınar Tekkesi olarak da bilinmektedir.

Toygar Çeşme Sokak

Toygar Çeşme Sokağı

Turgut Reis Sokağı

Turgut Reis (1485-1565), Osmanlı İmparatorluğu donanmasında amirallik yapmış, Trablusgarp fatihi olarak anılan Türk denizcisi ve korsanıdır. Beylerbeyi olarak görev yapmış, ayrıca Trablus Beyi olmuştur.

Anadolu'da Bodrum yakınlarında bugün Turgutreis olarak bilinen Karatoprak köyünde dünyaya geldi. 12 yaşında bölgedeki Osmanlı askerleri tarafından mızrak ve ok kullanmaktaki kabiliyetinden dolayı dikkat çekince orduya alındı. Ordu bünyesinde başarılı bir denizci ve topçu haline geldi. Deniz topçuluğundaki başarısıyla dikkat çekmeyi başardı. Zamanla denizcilikte de gelişme gösterince bir guletin komutasını alır. 1520 yılında Barbaros Hayreddin Paşa donanmasına katılır. Turgut Reis Barbaros Hayreddin Paşa ile dostluğunu ilerletirken rütbesi de yükselecektir. 1526 yılında Sicilya'daki Capo Passero kalesini ele geçirir.

Preveze Deniz Muharebesi sırasında Osmanlı donanmasının merkezinde 30 kadırgaya komuta eden Turgut Reis, Giambattista Dovizi komutasındaki Papalık Devleti kalyonunu ele geçirerek Dovizi ve mürettebatını esir edecektir. Bu dönemde Venedik gemileri ve topraklarına saldırılarını artırır. Korsika'nın batı sahillerinde gemilerinin bakımını yapmak için mola verdiği sırada Cenevizli komutanlar Giannettino Doria, Giorgio Doria ve Gentile Virginio Orsini tarafından esir edilir. Bizzat Andrea Doria ile görüşen Barbaros 3500 düka altın karşılığında Turgut Reis'in serbest kalmasını sağlar. Özgürlüğüne kavuşan Turgut Reis, Korsika ve Sicilya bölgesindeki Cenova hakimiyetine karşı saldırılara başlar. Malta'daki Malta Şövalyeleri de bu saldırılardan payını alır.

Barbaros'un 1546 yılındaki ölümünden sonra Turgut Reis, Akdeniz'deki Osmanlı donanmasının başına geçer. 1550 yılında Tunus kıyılarını ele geçirir. Sardunya ve İspanya kıyılarına saldırır. 1551 yılında İstanbul'a giderek pâdişahın huzuruna çıkan Turgut Reis emrine verilen 112 parça kadırga ve 12 bin yeniçeri ile Adriyatik Denizindeki Venedik topraklarına saldırır. Aynı yıl Malta'ya çıkarak Birgu ve Senglea kalelerini muhasara altına alsa da bir süre sonra iyi korunun kaleleri alamayacağını anlayarak geri çekilir. 1551 yılı Ağustos ayında Libya'daki Trablus'a saldıracak ve 1530 yılından beri Malta Şövalyelerinin denetimindeki şehri ele geçirecektir. Başarılarının ardından Kanuni tarafından bölgeye Sancak Beyi atanır. 1552 yılında Kanuni, II. Henry ile yapmış olduğu ittifak kapsamnıda İtalya'ya gönderilen Osmanlı donanmasının başına Turgut Reis'i getirir. Sinan Paşa komutasındaki diğer donanmayla buluşur. Papalık Devleti ile Napoli Krallığı denetimindeki topraklara saldıran Osmanlı donanmaları kıyıdaki kentleri yağmalar. Bunun üzerine harekete geçen Cenova donanmasının başındaki Andrea Doria 5 Ağustos 1522 tarihindeki Ponza Deniz Muharebesi'nde yenilir.

Kanuni, 1565 yılında Malta Kuşatması için Turgut Reis'e Piyale Paşa birliklerine katılma çağrısı yapınca yaklaşık 1600 askeriyle sefere katılır. Mayıs ayında adaya çıkar. St. Elmo Kalesi kuşatması sırasında diğer kalelerden açılan top ateşi sonucu ağır yaralanır, bir hafta sonra da 23 Haziran 1565 günü hayatını kaybeder. Kuşatma başarısızlıkla sonuçlandıktan sonra naaşı Kılıç Ali Paşa tarafından Trablus'a götürülür ve orada toprağa verilir.

Burhaniye Mahallesi

Akabe Cami Sokak

Üsküdar'ın Burhaniye Mahallesi sokaklarındandır. Şeyh Şamil Sokağı'nı Emir Sokağı'na bağlayan sokaktır. Ertürk Sokağı'na paralel uzanan sokak, Gürgen Sokağı ile de kesişmektedir. Bu sokağa ismini veren Akabe Camii, Akabe Sokağın Şeyh Şamil Sokak ile kesiştiği köşede yer almaktadır. Sokak adını Üsküdar Burhaniye Mahallesi Akdeniz Sokak'ta yer alan ve 1995 yılında hizmete açılmış olan Akabe Camii'inden almaktadır.

Akşemseddin Sokağı

Sokak adını Fatih'e manevi önderlik eden Akşemseddin hazretlerinden almaktadır. (d. 1389, Şam - ö. 1459, Göynük) asıl adı ile **Mehmet Şemseddin**, çok yönlü İslam alimi ve ilim adamıdır.

Akşemseddin, veli Şeyh Şehabeddin Sühreverdî'nin torunlarından olan Şeyh Hamza'nın oğlu olarak, 1389 yılında Şam'da doğmuştur. Akşemseddin'in soyu, baba tarafından 15. batında Ebu Bekir'e dayanmaktadır. Akşemseddin'in asıl ünü, II. Murat'ın emir ve isteğiyle II. Mehmed'in hocalığına tayin edilişiyle başlamıştır. Akşemseddin, II. Mehmed'e danışmanlık yapıp İstanbul'un fethine katkıda bulunmuştur. Akşemseddin çocukları, öğrencileri ve müritleriyle birlikte fetih ordusuna katılmışlardır.

II. Mehmed Akşemseddin ile İstanbul'a girişte şehir halkı tarafından karşılanıyor, şehir halkı Akşamseddin'i II. Mehmed sanıp ona çiçekler uzatılıyor. Akşemseddin ise "Pâdişah ben değilim" diyerek yanındaki Fatih Sultan Mehmed'i gösteriyordu. Fatih Sultan Mehmed ise "Hünkar benim ama, o benim hocamdır. Çiçekler O'na Layıktır!" sözüyle tebessüm ediyordu. II. Mehmed İstanbul'un fethinin ardından Ayasofya'da hutbesini tamamladıktan sonra, minberden indi ve Akşemseddin'i imâmete geçirdi. Böylece Akşemseddin, fethin ilk Cuma namazını kıldırmış oldu. Ayrıca Akşemseddin, fetih'ten sonra II. Mehmed'in isteği üzerine Ebu Eyyûb el-Ensarî'nin kabrini tesbit etmiştir. Akşemseddin, fetihten sonra, II. Mehmed'in ısrarına rağmen İstanbul'da kalmak istemedi ve Göynüğe çekildi ve bir süre sonra yetmiş yaşında orada vefat etti.

Akşemseddin, bilimde ve tasavvufta olduğu gibi, tıp ve eczacılık alanında da büyük bir üne sahipti. Fakat kaynaklarda Akşemseddin'in tıp ilmini kimden ve nasıl öğrendiğine dair net bir bilgi yoktur. Bununla alakalı İskoç oryantalist Elias John Wilkinson Gibb History of Ottoman Poetry adlı eserinde, Akşemseddin'in tıp alanındaki ilmini, Hacı Bayram Veli ile beraber olduğu yıllarda elde ettiğini kaydetmekte ve kendisinden âlim ve mübarek bir kimse diye söz etmektedir. Sadece bedeni hastalıkların değil, aynı zamandan ruh hastalıklarının da hekimi olan Akşemseddin, ruh hastalıklarını da tedâvi ederdi.

Akabe Cami Sokak

Akşemseddin Sokağı

Kaynak: (Murtaza Gürsoy, İstanbul'un Manevi Fatihi Akşemseddin, Elest Yayınları, İstanbul 2007, 2. Basım, s. 78)

Mikrobun kâşifi

Akşemseddin, Louis Pasteur'in yaklaşık 400 yıl sonra deneyle keşfettiği mikrobu, Maddetü'l-Hayat adlı eserinde Pasteur'den yıllar önce tafsilatıyla anlatmıştır.

Bahçe Sokak

Bahçe Sokak

Neşet Bey Sokağı'nı Kağıtçıbaşı Sokağına bağlayan kısacık bir sokaktır. Sokak adını; Bahçe Karakolu'na da adını veren Bahçe Semtinden almıştır. Ekim 1907'de bu sokakta bulunan Bahçe Karakolu faaldi.

Bakkalbaşı Sokak

Neşet Bey, Şeyh Şamil ve Beylik Çayırı sokaklarının kesiştiği noktada başlayan sokak bu kesişme yerini Karadeniz Caddesi'ne bağlamaktadır. **Bakkalbaşı** Sokağı, Yakut ve Kağıtçıbaşı sokaklarının ortasında ve bu iki sokağa paralel olarak uzanmaktadır. Sokak adını burada oturan Üsküdar mıntıkası Bakkalbaşı'ndan almaktadır.

Burhaniye Bayırı Sokak

Neşet Bey, Şeyh Şamil ve Bakkalbaşı Sokaklarının kesiştiği noktadan başlayan sokak Bakkalbaşı Sokağı'nın Karadeniz Caddesi'nin ucuna kadar uzanmaktadır. Sokak adını Burhaniye Bayırı'ndan almaktadır. Burhaniye ise adını Şehzâde Burhaneddin Efendi'den almaktadır. Şehzâde Burhaneddin Efendi'nin barada bir köşkü bulunmaktaydı. Köşk, Tophanelioğlu-Kısıklı yolunun sol, Boğaziçi Köprüsü çevre yolunun sağ tarafında ve bir tepe üzerinde idi. 1937 tarihinde yanan bu ahşap köşk, Sultan Abdülmecid'in oğlu Burhaneddin Efendi için yaptırılmıştı. Burhaniye-Abdullah Ağa Caddesi ve Burhaniye Bayırı, Kağıtçıbaşı, Tunuslu Mahmud Paşa Sokakları'yla çevrili geniş bir arazi ve yayvan bir tepe üzerinde bulunan bu köşkün yerinde bugün Burhaniye İlköğretim Okulu vardır.

Bakkalbaşı Sokak

Burhaniye Bayırı Sokak

Cami Yolu (Çamlıca) Sokak

Üsküdar'ın Burhaniye Mahallesi sokaklarından olan ve "L" şeklinde uzanan bu sokak; Eski Hüseyin Efendi Sokağı'nı orta yerinden Çamlıca Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Cami Yolu Sokağı, Çamlıca Caddesi ile kesiştiği noktada Oğuzhan Camii yer almaktadır. Camii Yolu Sokak da, adını bu camii yolunda bulunmasından dolayı almıştı.

Cami Yolu (Çamlıca) Sokak

Cengizhan Sokağı

Cengiz Han (d. 1162 – ö. 18 Ağustos 1227) Moğol kabilelerini buyruğu altında birleştirerek Moğol İmparatorluğu'nu (1206-1294) kurmuştur. Bu imparatorluk Dünya tarihinin bitişik sınırlara sahip en büyük imparatorluğudur. Timuçin ismiyle Moğol Devleti hükümdarı akrabası olarak doğmuş, meritokratik (liyâkata bağlı) oldukça güçlü bir ordu kurmuş ve en başarılı ordu lideri olarak tarihe geçmiştir.

Tüm dünya tarafından genelde acımasız ve kana susamış bir fatih olarak gözükse de, Moğolistan'da oldukça sevilen bir sembol hâline gelmiştir. Moğolistan'ın babası olarak görülür. Kağan olmadan önce; Doğu Asya ve Orta Asya'daki bir çok göçebe topluluğu yenmiş ya da birleştirmiş ve onları "Moğol" sosyal kimliğine taşımıştır.

Orta Asya'daki Kara Hıtay, Kuzey Çin'deki Batı Xia ve Jin Hanedanı'nı ele geçirmiş, İran'daki Harezmşahlar Devleti de dahil olmak üzere birçok yeri fethetmiştir.

Avrupa ve Asya'daki hâkimiyeti; radikal olarak bu bölgelerin demografisini ve jeopolitikasını değiştirmiştir. Moğol İmparatorluğu, günümüz ülkelerinden Çin, Moğolistan, Kore, Rusya, Ukrayna, İran, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Irak, Türkiye, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Pakistan, Macaristan, Polonya, Tacikistan, Afganistan, Türkmenistan, Moldova ve Kuveyt'in neredeyse tamamını ele geçirmiştir ve Sırbistan, Hindistan ile Bulgaristan büyük zarar almıştır, ancak 1242 yılında Viyana'ya yaklaşan yeni Han ölmüş ve, Moğollar gelenekleri uyarınca yeni bir Han seçmek için geri çekilmek zorunda kalmıştır. Bunun üzerine Avrupa yaşadığı Moğol gazabından kurtulmuştur.

Cengizhan Sokağı

Enveriye Sokak

Cengiz Han, ana dili Moğolca'nın yanında Bertold Spuler'in iddiasına göre Göktürkçe de bilmekteydi. Öncülleri de onun gibi birkaç dil bilmekteydi. Adı **"Temüǰin"** (Türkçe: Temuçin), Moğolca'da Demir anlamına gelen "Temür"den türemiştir.

Kaynak: (Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedi - Cengiz Han maddesi)

Enveriye Sokak

Abdullah Ağa Caddesi'ni O–1 karayoluna bağlayan sokaktır. Caddenin devamında ve yan yana birbirine paralel uzanan sokak topluluğudur. Sokak adını Birinci Dünya Savaşında Osmanlı askerleri için Enver Paşa'nın tasarımını yaptığı ve Enveriye adı verilen serpuşlardan almaktadır.

Osmanlı devrinde çok çeşitli başlıklar kullanılırdı. En yaygın olanları "kavuk" ve "külah"tı. Saraydaki yüksek rütbeli subayların giydiği başlık çeşidi 43'e çıkmıştı. 1828'de çıkartılan bir kıyafet nizamnamesiyle de fes resmî başlık oldu. Zamanla moda haline geldi. O kadar ki, bir dönem kadınlar bile kullandı. Birinci Dünya Savaşı'nda Başkomutan Vekili Enver Paşa orduya bir tür siperli başlık giydirmişti. Bu başlığa halk arasında "Enveriye" adı verildi. 1925'te Atatürk'ün "Şapka Kanunu" nu çıkarması ile şapkadan başka başlık giyilmesi yasak edildi. Burhaniye Camii, diğer adıyla II. Abdülhamid Camii; Ağa Sokak ile Enveriye Sokağı'nın birleştiği yerde ve ikinci sokağın sol köşesindedir. Burası küçük bir çarşıdır. Camiin karşısındaki Karış Sokağı'nın sonunda ve sırt üzerinde **Darü's-saade Ağası Halid Ağa**'nın köşkü vardı ve bu sokağın ismi de Halid Ağa Sokağı idi. Ağa'nın Kadıköy'de 1209 (1794) tarihli bir çeşmesi vardır. Burhaniye Köyü, 1293 (1876) Osmanlı-Rus şavaşı muhacirlerinin buraya yerleştirilmesi ile kurulmuştur. Göçmenlerin hepsi Bulgaristan'dan gelmiş son derece fakir kimselerdi. Bundan dolayı köyün ilk ismi, Muhacir Köyü oldu. Üsküdar'da diğer bir Muhacir Köyü de şimdiki Ümraniye idi. Sultan II. Abdülhamid, köye bu camii yaptırmış ve en sevgili oğlu olan Burhaneddin Efendi'nin adını vermiştir. Bundan sonra köy, Burhaniye ismini almıştır. Camiin yapımı sırasında Burhaneddin Efendi 16-17 yaşlarında bulunuyordu. Annesi **Mezidi Kadın** olup 11 Rebiülevvel 1303 (19 Aralık 1885)'te doğmuştur. Çok güzel piyano çalan ve resim yapan Şehzade, 15 Haziran 1949'da Newyork'ta öldü. Kabri, Şam'daki Sultan Selim Camii hazîresindedir.

Kaynak: (Ayşe Osmanoğlu, Babam Abdulhamid, İst. 2007 s.133)

Ertuğrul Gazi Sokak

Yıldırım Bayezid Sokağı'nın devamında ve Atilla Sokağı ile Kasımpatı Sokağı'nın kesiştiği yere dek uzanan sokak, Genç Osman ve Mehmetçik Sokakları ile kesişmektedir. Çamlıca Caddesi'ne paralel olan sokak adını Osmanlı Devleti'nin kurucusu olan Osman Bey'in babası Ertuğrul Gazi'den, (d. 1198 – ö. 1281) almıştır. Babası Gündüz Alp, annesi Hayme Ana'dır. Ankara yakınlarındaki Haymana yöresinin adı O'ndan gelmektedir. Ertuğrul Gazi'nin Savcı Bey, Gündüz Alp ve Osman Bey adlarında üç oğlu vardı. Anadolu Selçuklu sultanı III. Alâeddin Keykubad, yerleşmesi için kendisine Ankara yakınlarındaki Karacadağ yöresini vermiştir. Sonradan, daha batıdaki Söğüt ve çevresi de Ertuğrul Gazi ve aşiretine verilmiştir. Ertuğrul Gazi'nin vefatıyla beyliği Osman Bey eline almış ve kıtalar hükmedecek devletin çekirdeğini atmıştır.

Ertuğrul Gazi Sokak

Evliya Çelebi Sokak

Oğuzhan Sokağı, Prof. Dr. Beynun Akyavaş Caddesi'ne bağlayan sokak, Cengizhan Sokağı ile de kesişmektedir. Sokak adını dünyaca ünlü seyyahımız Evliya Çelebi'den almıştır. 1611'de İstanbul'un Unkapanı semtinde doğan Evliya'nın babası **Derviş Mehmed Zıllî**, I. Süleyman'dan I. Ahmed'e kadarki pâdişahların kuyumcubaşılığında bulunmuş ve seferlere katılmıştır. Çelebi ailesi aslen Kütahyalı olup, fetihten sonra İstanbul'a yerleşmiştir.

Çok iyi bir öğrenim gören Evliya Çelebi, önce mahalle mektebine, daha sonra **Şeyhülislam Hamit Efendi Medresesi**'ne girdi.

Burada yedi yıl okuduktan sonra saray okulu Enderun'a devam etti. Okul öğreniminin dışında özel hocalardan Kur'an, Arapça, güzel yazı, musiki, beden eğitimi ve yabancı dil dersleri aldı. Kur'an'ı ezberleyerek hafız oldu. Evliya Çelebi, eğitimini bitirdikten sonra sarayda görev aldı ve yaptığı işlerle pâdişah ve devlet ileri gelenlerinin beğenisini kazandı. Evliya Çelebi daha küçük yaşlarından itibaren içinde seyahat etme arzusu vardı. Yeni yerler görüp, yeni insanlar tanımak istiyordu. Kendisinin de seyahatnamesinde de anlattığına göre bir rüya üzerine meşhur seyahatlerine başladı.

Evliya Çelebi Sokak

İlk gezisini, İstanbul ve çevresine yapan Çelebi, tam elli yıl boyunca durmadan gezdi. Gezdiği yerler arasında o zamanki Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde yer alan hemen hemen bütün yerler vardı. Evliya Çelebi, bu gezileri sırasında çok dikkate şayan yerler, insanlar ve hadiseler gördü.

1683 yılından sonra vefat eden Evliya Çelebi'nin bugün bile ehemmiyetini koruyan on ciltlik Seyahatnamesi onun gezilerinin ne kadar kıymetli olduğunu bizlere göstermektedir.

Fatih Sultan Mehmet Sokağı

Fatih Sultan Mehmet Sokağı

Sokak adını çağ açıp kapatan büyük Osmanlı padişâhı II. Mehmed veya **Fatih Sultan Mehmed**'den almaktadır. Fatih Sultan Mehmed, 30 Mart 1432 ve 3 Mayıs 1481 tarihleri arasında yaşadı. Yedinci Osmanlı pâdişahıdır. Sultan II. Murad ve Hüma Hatun'un oğludur. İstanbul'u fethetmesinden sonra **Ebû'l-Feth** (Fethin Babası) ve daha sonraki asırlarda **Fâtih** lakabıyla anılmıştır. Ayrıca döneminde Avrupa'da **Büyük Türk** (Grand Turco) olarak da zikredilmiştir. İstanbul'un fethi, Orta Çağ'ın sonu Yeni Çağ'ın başlangıcı olmuştur. Bundan dolayı Fatih, "çağ açan hükümdar" olarak da tanınır. İstanbul'un fethinden sonra **Kayser-i Rum** Roma İmparatoru unvanını da kullanmaya başlamıştır. İstanbul'un fethiyle 1000 yıllık Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu son bulmuştur. Fatih, çıkardığı yasalarla devleti önemli ölçüde yeniden biçimlendirmiştir.

Kaynak: (İnalcık, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Mehmed II maddesi)

Fıstıklı Mescit Sokağı

Fıstıklı Mescit Sokağı

Sokak adını burada bulunan Fıstıklı Mescid'den almaktadır. Boğaziçi Köprüsü son durağın hemen altından geçen bir dere ve yemyeşil bostan ve ağaçları ile el değmemiş bir istanbul köşesini barındıran sokaktır. Sokağın sonunda da 126 basamakla köprüye çıkılır. Fıstıklı Mescid Sokağı'ndaki bostan 22 dönümdür. Bu civarda, Çengelköy'ün meşhur badem salatalığı yetiştirilmektedir.

Gençosman Sokağı

II. Osman ya da **Genç Osman** (3 Kasım 1604, 20 Mayıs 1622); 16. Osmanlı pâdişahı ve 95. İslam halifesidir. Babası I. Ahmed, annesi Mahfiruz Haseki Sultandır. Sultan Genç Osman 14 yaşında iken, amcası Sultan I. Mustafa'nın tahttan indirilmesi üzerine Osmanlı tahtına oturdu. Annesi onun yetişmesi için çok titiz davrandı. Sultan Genç Osman iyi bir terbiye ve tahsil gördü. Arapça, Farsça, Latince, Yunanca ve İtalyanca gibi doğu ve batı dillerini klâsiklerinden tercümeyapabilecek kadar güzel öğrendi. Genç Osman; zeki, enerjik, atılgan, cesur ve gözüpek bir pâdişahtı. Sultan Genç Osman, Fatih Sultan Mehmed devrine kadar yapıldığı gibi saray dışından, Şeyhülislam Es'ad Efendinin ve Pertev Paşa'nın kızları ile evlendi. Yavuz Sultan Selim devrinden itibaren pâdişah saray dışından evlenmediği için bu davranış önemli bir değişiklik oldu. Kendisine plânlarını uygulayacak bir sadrazam bulamadı. Tarihte eşine az rastlanır bir şekilde tahtan indirilerek, Yedikule zindanlarında boğularak öldürülen Sultan Genç Osman, babası **Sultan I. Ahmed**'in yaptırdığı Sultanahmet Camii'nin yanındaki türbesine defnedildi. Tahta çıkar çıkmaz devlet erkânı içindeki üst düzey yetkilileri değiştiren, müderris ve kadıların atanma yetkilerini şeyhülislamdan alan Sultan Genç Osman çok yenilikçi bir pâdişahtı.

Kaynak: (Mustafa Müftüoğlu, Yalan söyleyen tarih utansın, Cild: 1, S. 67-68)

Gençosman Sokağı

Gazi Osman Paşa Sokak

Gazi Osman Paşa Sokak

Yavuz Sultan Selim Sokağı'nı Çamlık Sokağı'na bağlayan sokak, Emir ve Gürgen sokaklarının ortasında ve bu iki sokağa paralel uzanmaktadır. Sokak adını **Plevne** savaşı ile namlanan **Gazi Osman Paşa**'dan (1833 – 1900) almaktadır. Tokat'ta doğan Osman Paşa, ailenin tek erkek çocuğu olduğundan henüz yedi sekiz yaşlarında iken ailesiyle birlikte İstanbul'a babasının yanına gitti. Sırasıyla Askeri Rüştiye, Askeri İdadi ve Mekteb-i Harbiyye okullarını bitirdi. Çeşitli askeri vazifelerde bulunan Gazi Osman Paşa, asıl şöhretini Rus generallerinin kumanda ettiği Sırp ordusunu bozguna uğratmasıyla elde etti. **1877–78 Osmanlı Rus savaşları** sırasında Plevne'yi başarı ile savundu ve bu savaş sonunda kendisine "gazilik" ünvanı verildi. İyi derecede Arapça, biraz da Farsça ve Fransızca bilen Osman Paşa, Ferik Neşet Paşa'nın kız kardeşi **Zatıgül Hanım**'la evlendi. Sultan İkinci Abdülhamid kendisini çok takdir ettiği için iki kızını, Gazi Osman Paşa'nın iki oğlu ile evlendirmiştir. 1900'de vefat eden Paşa, Fatih Sultan Mehmed türbesi yanına defnedildi.

Hacı Reşit Paşa Sokak

Eski Kısıklı Caddesi'ne paralel uzanarak Neşet Bey Sokağı'nı Altunîzâde Köprülü Kavşağı'na bağlayan sokaktır. Sokak adını **Mecelle Şarihi Hacı Reşid Paşa**'dan almaktadır.

Şehzâde Abdülmecid Efendi Köşkü bu sokakta idi. Köşk, Mısır Hıdivi İsmail Paşa tarafından 1870 tarihlerinde oğlu Tevfik Paşa için yaptırılmıştır. Sultan Abdülhamid devrinde ve 1885'te Şehzade Yusuf İzzeddin Efendi için 80.000 altın liraya satın alınmıştır. Daha sonra Büyük Çamlıca'daki köşk Yusuf İzzeddin Efendi'ye verildiğinden, bu köşk de 1895 senesinde Şehzade Abdülmecit Efendi'ye ihsan olunmuştur. Şehzade daha evvel Sermed Efendi Köşkü'nün alt tarafında ve Burhaniye Mahallesi ile Küplüce sırtlarına bakan arazi üzerinde bulunan bir köşkte oturuyordu. Bu köşk, Tophanelioğlu'ndan yürüdüğüne göre, Kuşbakışı Sokağı üzerinde ve Burhaniye Caddesi, Hacı Reşit Paşa Sokağı ile Tunuslu Mahmut Paşa Sokağı'nın çevrelediği geniş arazi içinde idi. Şehzade Abdülmecit Efendi bu köşkün verilmesini şöyle anlatır: "Mabeyin kâtipleri arasında türlü türlüsü var. Tevfik Bey diye biri geldi, yalandan bir selâmla içeri girdi ve senetleri takdim etdi." İsmail Paşa, Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın torunu, İbrahim Paşa'nın ikinci oğludur. 1830'da Kahire'de doğmuş, 1863'te Said Paşa'nın yerine Mısır Hidivi olmuş ve bu görevden 1879 tarihinde ayrılmak zorunda kalmıştır. 1895'te Emirgân'daki yalısında vefat etmiş ve cenazesi Mısır'a götürülmüştür. Tevfik Paşa 1853'te doğmuş, 1879'da Sultan fermaniyle hıdiv olmuş ve henüz 39 yaşında olduğu halde 1892'de zatürreden ölmüştür. Şehzade Abdülmecit Sultan Abdülaziz'in oğludur. 9 Safer 1285 (1 Haziran 1868) tarihinde doğmuştur. 1918'de Sultan Vahideddin'in tahta çıkması ile veliaht olmuş, 1 Kasım 1922'de saltanatın kaldırılması ile padişah olamayarak 18 Kasım 1922'de halife seçilmiş, 3 Mart 1924'te hilafetin kaldırılması ile görevi bitmiş ve o gece Türkiye'den çıkarıldığından İsviçre'ye yerleşmiş ve 23 Ağustos 1944'te Paris'te vefat etmiştir. Kabri Medine'dedir.

Kaynak: (E. Kocu, Abdülmecid Efendi, İstanbul Ans. 1/137)

Hattat Hamit Aytaç Sokak

Kanuni sultan Süleyman ve Neşat Bey sokakları arasında bu iki sokakla da bağlantısı olan, Neşat Bey Sokağa parelel olan bir sokaktır. Sokak adını son devrin ünlü hattatı Hamid Aytaç'tan (1891-1982) almıştır. Asıl adı Şeyh Musa Azmi olan hattatımız birçok yazısında "Azmi" imzasını kullanmaktadır. Hâmid, takma adı ile meşhur olan hattatımız Aytaç soyadını almıştır. 1891'de Diyarbakır'da doğan Aytaç, Hattat Amidî yani Diyarbakırlı Seyyid Âdem Efendi torunlarından Zülfikar Ağa'nın oğludur.

İlk ve rüşdî eğitimi esnasında yazıya merak salmış ve çevresindeki hüsnü hat hocalarından rik'a ve sülüs öğrenmiştir. Resme yetenekli olduğundan askerî rüşdiyede resim öğrenmiştir. Harb Okulu matbaası hattatlığına, sonra da Genel Kurmay serhattatı (hattatların başı) hocası Mehmed Nazif Efendi'nin ölümü üzerine bu matbaaya geçmiştir. Bu görevi sırasında Yıldırım Orduları Gurubu emrinde Almanya'da Berlin'de Harita Dairesi'nde bir yıl çalışmıştır. Mütarekeden sonra askeri vazifesinden istifa etmiş ve yazı üzerine bir işyeri açarak serbest çalışmıştır. Hattat Hâmid Bey Türk matbaacılığına çinkografi, çelik üzerine resim ve yazı hak etme yani gravür, kabartma ve lüks baskı tekniğini de ilk getirenlerdendir. Şişli Camii'nin eşsiz yazıları ile birçok evlerde, salonlarda ve işyerlerinde Mısır ve Irak'ta, bir çok ülkede onun binlerce nefis yazısı vardır. Bütün İslam âleminden, hatta Japonya'dan bile birçok öğrenci yetiştirmiştir. Hattatın son yazılarından biri, Kırk Hadistir. 1982'de vefat eden hattatı vasiyeti üzerine Karacaahmet'te Şeyh Hamdullah'ın yakınına defnedilmiştir.

Hattat Hamit Aytaç Sokak

Hoca Nasreddin Sokak

Hoca Nasreddin Sokak

Osman Gazi Sokağı ile Nurbaba Caddesi'nin kesiştiği Caddeden başlayan sokak, devamında boş bir araziye açılmaktadır. İsmail Ağa Sokağı ile Kazım Karabekir Sokağı arasında ve bu ikisine paralel uzanan sokak, adını evliyaullahtan Nasreddin Hoca'dan almıştır. 13. yüzyıl Anadolusu'nda yaşamış büyük bir âlim ve kibar-ı evliyâdan (Evliyanın Büyüklerinden) bir zâttır. Ancak onu daha çok ders ve ibret veren fıkraların kahramanı olarak tanırız. Yazıya geçirilmiş ilk Nasrettin Hoca hikâyesi 1480 tarihli Sarı Saltuk'un hayatını anlatan **Ebu'l Hayr Rumi**'nin Saltuknamesi'de bulunmaktadır. Fatih Sultan Mehmet'in oğlu Cem Sultan'ın şehzâdeliği esnasında verdiği talimat üzerine Ebu'l Hayr Rumi tarafından Saltukname yedi senelik bir çalışma sonucunda Türk sözlü geleneğinden toplanarak 1480'de kitaplaştırılmıştır. Nasreddin Hoca Selçukluların son devrinde yaşamıştır. İnsanlara doğru yolu gösteren, iyilikleri bildiren ve kötülüklerden sakındıran bir veli idi. Bu işi yaparken tabiatı icabı kendisine has bir yol tutmuştur. Böylece hakkın anlatılması ve cemiyetteki bozuk yönlerin düzeltilmesi için, meseleyi halkın anlayacağı bir üslub ile gayet manidar latifeler halinde kısa ve öz olarak dile getirmiştir. Sosyologlar ve psikologlar, insanı ve cemiyeti tanıyıp, onların çeşitli yönlerini incelemek için onun latifelerinden çok istifade etmişlerdir. Nasreddin Hoca fıkraları, batı dillerine de çevrilmiş ve bu dillerde Hoca hakkında mühim neşriyat yapılmıştır. Bugün Konya Akşehir'deki kabri onu sevenler tarafından ziyaret edilmektedir.

İsmailağa Sokak

İsmailağa Sokak

Burhaniye Mahallesi sokaklarından olan bu sokak, Nuribey Caddesi ile Genç Osman Sokak arasında bulunmaktadır. Ulubatlı Hasan Sokağı ile dört yol ağzı yaparak kesişen sokak Diyar, Dekor ve Eren sokakları ile de kesişmektedir. Sokak adını 18. yüzyılın başlarında yaşayan Darüssade Ağası Malatyalı İsmail Ağa'dan almaktadır. Bu semtte İsmail Ağa'nın kendi adına yaptırdığı bir camii, bir çifte hamamı, Sa'diye Tarikatine ait bir tekke, bir imaret ve bir de çeşmesi bulunmaktadır. Kabri Rodos'tadır.

Kağıtçıbaşı Sokak

Fatih Sultan Sokağı'nın bitti yerde başlayan bu sokak Neşet Bey, Bahçe, Resmi Efendi sokakları ve Karadeniz Caddesi ile kesişmekte ve Prof. Dr. Beynun Akyavaş Caddesi ile son bulmaktadır. Sokak adını Prof. Dr. Çiğdem Kağıtçıbaşı'dan almaktadır.

Prof. Dr. Çiğdem Kağıtçıbaşı, sosyal psikolojinin kurucularından ve uluslararası psikoloji dünyasının önemli isimlerinden biri olan Türk bilim kadınıdır. 1959'da Üsküdar Amerikan Kız Lisesi'nden mezun olan Çiğdem Kağıtçıbaşı Massachusetts'teki Wellesley College'de psikoloji alanında lisans eğitimi almıştır. Doktora tezini ise Berkeley'deki Kaliforniya Üniversitesi'nde sosyal psikoloji alanında vermiştir. Anne Çocuk Eğitim Vakfı'nda pek çok çağdaş uygulamanın başlatıcısı olmuştur. Ayrıca bulunduğu onlarca uluslararası dernek yöneticiliklerinin en önemlisi 2000 yılına kadar sürdürdüğü Dünya Psikoloji Derneği'nin yardımcı başkanlığıdır. Türkçe ve İngilizce olarak kaleme aldığı çeşitli ilmi dergi ve kitaplarda yayınlanan 200'e yakın makale ve 28 kitabı vardır. Türkiye Bilimler Akademisi'nin kurucu üyesi olan Kağıtçıbaşı uzun yıllar Boğaziçi Üniversitesi'nde görev yaptıktan sonra Koç Üniversitesi'ne geçmiştir. Duke, Colombia, Harvard ve California-Berkeley Üniversitelerinde misafir öğretim üyesi olarak bulunmuştur. Çalışmaları aile, ana-babalık, erken çocukluk dönemi ve kültürel bağlamda insan gelişimi üzerine kuramsal ve uygulamalı araştırmaları ihtiva etmektedir.

Kaynak: http://home.ku.edu.tr/~ckagitcibasi/

Kanuni Sultan Süleyman Sokağı

I. Süleyman 6 Kasım 1494, Trabzon - 7 Eylül 1566, Zigetvar), Osmanlı İmparatorluğu'nun onuncu pâdişahı ve 89. İslam halifesi. Batıda **Muhteşem Süleyman,** Doğuda ise adaletli yönetimine atfen **Kanunî Sultan Süleyman** olarak da bilinmektedir. 1520'den 1566'daki ölümüne kadar, yaklaşık 46 yıl boyunca pâdişahlık yapan ve toplamda 13 kere sefere çıkan Süleyman, saltanatının toplam 10 yıl 1 ayını seferlerde geçirmiştir. Süleyman böylece devletin hem en uzun süre görev yapan hem en çok sefere çıkan hem de en uzun süre sefer yapan pâdişahı olmuştur.

I. Süleyman 1520 yılında, babası I. Selim'in vefatının ardından tahta çıktı. Batıda Belgrad, Rodos, Boğdan ve Macaristan'ın büyük kısmını imparatorluk topraklarına kattı. 1529 yılında Viyana'yı kuşatsa da çeşitli sebeplerden ötürü bu kuşatma başarısızlıkla sonuçlandı.

Doğuda, Safevîlerle yapılan savaşlar sonrasında Ortadoğu'nun büyük kısmını ele geçirdi. Afrika'da imparatorluğun sınırları Cezayir'e kadar uzanırken; Osmanlı Donanması ise Akdeniz'den Kızıldeniz'e kadar olan sularda hakimiyet kurmuştu. I. Selim'den 6.557.000 km2 olarak devraldığı Osmanlı İmparatorluğu'nu, pâdişahlığı döneminde 14.893.000 km2'ye ulaştırdı. Zigetvar Muharebesi'nin sonlanmasından yaklaşık bir gün önce, 6 Eylül 1566 tarihinde hayatını kaybetti ve yerine oğlu II. Selim geçti.

Kaynak: (İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, II. cilt. Ank. 1983)

Kanuni Sultan Süleyman Sokağı

Kazım Karabekir Sokağı

Sokak adını Şark Cephesi komutanı, Milli Mücadele Kahramanı ve Siyaset Adamı Kazım Karabekir Paşa'dan almaktadır. 1882 yılında İstanbul Kocamustafapaşa'da doğmuştur. Ailesi Karaman'ın Gafariyat (şimdiki ismi ile Kazım Karabekir ilçesi) kasabasındandır.

Okul hayatına babasının görevi sırasında doğu illerinde mahalle mekteplerinde başlamıştır. Daha sonra Fatih Askeri Rüşdiyesi'nden ve Kuleli Askeri İdadîsi'nden mezun olmuştur. 1900 yılında Pangaltı Harbiye Mektebi'ne girmiştir. Erkan-ı Harbiye Mektebi'ne (Harb Akademisi'ne) devam eden Karabekir, 1905 yılında bu okuldan da birincilikle mezun olmuştur ve "Altın Maarif Madalyası" ile ödüllendirilmiştir.

1907 yılında İstanbul Harbiye Mektebi tabiye muallim muavinliğine tayin edilmiştir. Manastır ve İstanbul'da İttihad ve Terrakki Cemiyetlerinin ilk merkezlerinin kuruluşunda bulunmuştur. 31 Mart olayı üzerine Hareket Ordusu ile İstanbul hareketine katılmış, Yıldız'ın işgalinde bulunmuştur. 1910 Arnavutluk isyanının bastırılmasından sonra kolordunun hareket şubesi şefi ve kısmen de erkanı harp reis vekili olarak bulunmuştur. 1912'de binbaşılığa terfi etmiştir.

Kâzım Karabekir, Balkan Savaşı sırasında açlık ve cephanesizlikten dolayı 22 Nisan 1913 günü esir düşerek Sofya'ya gönderildi. 21 Temmuz 1913'te Edirne'yi geri alışımızdan sonra Bulgaristan ile imzalanan İstanbul Antlaşması'yla Sofya'daki esaretten kurtulup İstanbul'a gelmiştir.

1914'te başlayan 1. Dünya Savaşı'na kaymakam rütbesiyle iştirak eden Karabekir, Çanakkale muharebesinde Fransızlara karşı Kerevizdere'de kazandığı başarı üzerine Miralaylığa (Albaylığa) terfi etmiştir.

I.Kafkas Kolordu Kumandanı olan Kâzım Karabekir elindeki az askere ve silaha rağmen 18 Şubat 1918'de Erzincan'ı, 12 Mart 1918'de Erzurum'u ve

Kazım Karabekir Sokağı

daha sonra da Sarıkamış ve Kars'ı Ermenilerden tamamen temizlemiştir. Bu başarılarla da yetinmeyen Karabekir Paşa, 15 Mayıs 1918'de Gümrü şehrini işgal edip, Ermeni çete ve askerlerini çatışmalarda yenerek barışa zorlamış, sonucunda da Batum Antlaşmasını imzalatmıştır. Karabekir, İstanbul'da görev alarak pasif hale gelmenin, vatanın karşılaştığı felakete seyirci kalmak demek olduğunu ve genç komutanların Anadolu'ya ordularının başına gönderilmesi zaruretini ve kendisinin de doğuya tayin olunmasını, ilgililere telkin ve teklif etmiştir. Bu arada, Milli Mücadeleye girişmek isteyen Mustafa Kemal Paşa ile Şişli'deki evinde yaptıkları görüşmeler, büyük tarihi değer taşımaktadır.

12 Nisan 1919 yılında Gülcemal adlı yolcu vapuruyla Trabzon'a doğru yola çıkmıştır. 19 Nisan'da buraya varınca Muhafaza – i Hukuk Heyeti üyeleriyle görüşmüş ve onların kendisine bağlanmalarını sağlamıştır.

Erzurum'da Doğu illeri temsilcilerinden oluşan büyük bir kongre toplama hazırlıklarına girişmiş, İzmir'in işgali ile beraber kongre önerisi kabul edilmiş ve 30 Mayıs 1919'da her tarafa davetiyeler yazılmıştır.

Milli Mücadele boyunca Edirne Milletvekili ve Doğu Cephesi Komutanı olarak görev yapmıştır.

Kâzım Karabekir Paşa, ertesi yıl 22 Haziran 1926'da İzmir suikastında rolü olduğu ileri sürülerek Ankara'da tutuklanıp İzmir'e götürülmüştür. Suikastı araştırmak amacıyla kurulan İstiklâl Mahkemesi'nde idamla yargılanmıştır. Fakat 23 Temmuz'da söz konusu olayla bir ilgisi olmadığı anlaşılarak, mahkeme üyelerinin oy birliği ile beraat etmiştir.

1927'de emekli edilen Kazım Karabekir 1938 yılına kadar Erenköy'deki bugün müze olan köşkünde tarassut altında yaşamak zorunda bırakılmıştır. Yakın tarihimize ışık tutan eserlerini bu dönemde kaleme almıştır. Aydın eşrafı Cemal Bey'in kızı İclal Hanım'la 1924 yılında evlenmiştir. Bu evliliğinden 1927 yılında ikiz kızları Hayat ve Emel, 1941 yılında da 3. kızı Timsal dünyaya gelmiştir.

1938 yılı sonunda İstanbul Milletvekilliğine seçilmiş 6.,7. ve 8. dönemlerde İstanbul Milletvekilliği yapmıştır. 5 Ağustos 1946 tarihinde TBMM Başkanlığına seçilmiş 26 Ocak 1948'de bu görevdeyken vefat etmiştir.

Kaynak: http://www.kazimkarabekirvakfi.org.tr/kazimkarabekir.htm

Koca Yusuf Sokak

Fatih Sultan Mehmet ve Beyazgül sokakları arasında yer almaktadır. Yavuz Sultan Selim Sokağı'na paralel olarak uzanan bu kısa sokak adını dünyaca ünlü pehlivanımız Koca Yusuf'tan almıştır. Koca Yusuf, bugün Bulgaristan sınırlarında yer alan Şumnu'da 1857'de doğdu. Mindere çıkan ve grekoromen güreşi yapan ilk Türk pehlivanı olan Koca Yusuf, zümrüt yeşili çimenlere adını altın harflerle yazdırmıştır. 144 kilo ağırlığında, 1.88 metre boyunda olan Koca Yusuf, güreşi babası ve dedesinden öğrendi. Kırkpınar tarihinde 26 yıl boyunca üst üste başpehlivanlığı elinde bulunduran ve Sultan Abdülaziz'in başpehlivanı olan **Kel Aliço** ile 1885'te güreşerek berabere kaldı ve başpehlivanlığı onun elinden aldı.

Koca Yusuf Sokak

Koca Yusuf ile güreşen devrin meşhur pehlivanlarından **Adalı Halil, Kara Ahmet, Katrancı Mehmet, Kazandereli Memiş, Filiz Nurullah, Kurtdereli Mehmet ve Hergeleci İbrahim** onun kendilerinden üstün bir pehlivan olduğunu kabul ettiler. Koca Yusuf'u yenebilen tek pehlivan ise Kavalalı Çolak Mümin Pehlivan'dır. 1894'te Rami'de yapılan ve Kel Aliço'nun hakem olduğu bir karşılaşmada Çolak Mümin, Koca Yusuf'u açık düşürmüş ve Aliço da bu durumda onu yenik sayınca Yusuf tek yenilgisini almıştır.

Koca Yusuf, Fransız güreşçi **Joseph Doublier** organizasyonunda 1897'de Avrupa'ya gitti ve Paris'te minder güreşinin kurallarını öğrendi. Avrupa'da birçok namdar pehlivanı dize getiren Koca Yusuf, büyük ün kazanınca, Amerika Birleşik Devletleri'nden organizatörler onu New York'a davet ettiler. ABD'de yaptığı 33 karşılaşmada hiç yenilgi yüzü görmemesi ve heybeti dolayısıyla ABD'de kendisine The Terrible Turk (Korkunç Türk) ünvanı verilmiştir. Türkiye'ye dönmek üzere 1898'de Fransız bandıralı La Bourgogne transatlantiği ile yola çıkan Koca Yusuf, bindiği geminin İngiltere bandıralı bir şileble çarpışıp batması sonucu boğularak ölmüştür.

Köroğlu Sokağı

Köroğlu Sokağı

Köroğlu, Bolu'da yaşamış bir Türk halk ozanıdır. Bolu'nun Dörtdivan ilçesindendir. Bu isimle yazılmış Köroğlu Destanı da vardır. Köroğlu (16. yüzyıl) Halk şairlerimiz içerisinde kavganın, özgürlüğün sembolüdür. Doğum, ölüm tarihleri bilinmeyen, bir eski efsane kahramanı olan Köroğlu'nun adını alan bir şairimizdir. Bu şairin, III. Murat zamanında (1574-1595) Osmanlı ordusuyla İran savaşlarına katıldığı (1578-1584) bilinmektedir. Bolu Beyi'nden babasının intikamını almak üzere dağlara çıkan, yiğitlik ve iyilikseverliği destanlaşan isyancı Köroğlu ile şair Köroğlu halk zihninde kaynaşmış durumdadır. Aslında çok daha eski bir efsane ve taşıdığı mitolojik unsurlar böylece tarihteki gerçek bir kişiye atfedilmiştir

Köroğlu; halk şairlerimiz içerisinde kavganın ve özgürlüğün sembolüdür. Şiirlerinde coşkun bir seslenişle yiğitlik, dostluk, aşk, doğa sevgisi çok sade bir dille anlatılır. Bu şiirler, hikâyeci aşıkların nesirle anlatılan hikâyeleri arasına serpiştirilmiştir. Yirmi dördü bulan bu hikâyeler, Türklük dünyasına yayılan bir Köroğlu destanının doğuşunu hazırlamıştır.

Köroğlu Destanı

Bu destana göre Köroğlu'nun asıl adı Ruşen Ali'dir.

1930 yılları ahşap evler ve yemyeşil Üsküdar

Babası Yusuf, Bolu Beyi'nin seyisidir. At meraklısı olan Bolu Beyi, seyisi Yusuf'u cins bir at almaya gönderir; fakat Yusuf'un getirdiği tayı beğenmez, adamın gözlerine mil çektirir. Yusuf tayı ve oğlunu alıp memleketten çıkar. Ruşen Ali, babasının tarif ettiği tarzda, tayı karanlık bir ahırda besler. Tay, belli bir zaman sonra kanatlanır, eşsiz bir küheylan olur. Yusuf ile Ruşen Ali, Aras ırmağına gider, orada Bingöl'den inecek olan üç sihirli köpüğü beklerler. Yusuf, köpükleri içince, tekrar görmeye başlayacak, gençleşecek ve Bolu Beyi'nden intikamını alacaktır. Fakat, Ruşen Ali köpükleri kendisi içer, babasına köpüksüz su verir. Yusuf buna bir yandan üzülür, bir yandan da, oğlu intikamını alacak bir yiğit olacağı için sevinir. Bu sihirli üç köpükten biri Köroğlu'na ebedi hayat, biri yiğitlik, biri de şairlik sağlar. Yusuf, oğluna intikamını almasını tavsiye ettikten sonra ölür. Ruşen Ali Kır-At'ı ile birlikte dağa çıkar. Köroğlu diye ün alır, bir derebeyi gibi yaşamaya başlar, her savaşta üstün gelir; bezirganlardan, beylerden, paşalardan aldıklarını yoksullara dağıtır. Delikli demir (tüfek) icat olunup da eski yiğitlik gelenekleri bozulunca, arkadaşlarına dağılmalarını tavsiye eder, "sır olur", Kırklar'a karışır.

Bu destan Yaşar Kemal'in Üç Anadolu Efsanesi yapıtında günümüz edebiyatına aktarılmıştır.

Kaynak: (Celal Beydili, Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük, Yurt Kitap Yay. Ank. 2000)

Mehmet Akif Ersoy Sokak

Üsküdar'ın Burhaniye Mahallesi sokaklarından olan bu sokak Neşet Bey ile Kanuni Sultan Süleyman sokaklarını bir birine bağlamaktadır. Sokağa adını veren Mehmet Âkif Ersoy, (1873-1936), şair, düşünür, veteriner, öğretmen, vaiz, hafız, Kur'an mütercimi ve milletvekilidir. Ülkemizin milli marşı olan **İstiklal Marşı**'nın güftekârıdır. 'Vatan şairi' ve 'milli şair' unvanları ile zikredilen şairin Çanakkale Destanı ve Bülbül en mühim eserlerindendir. İkinci Meşrutiyet'ten itibaren **Sırat-ı Müstakim** (daha sonraki adıyla Sebilü'r-Reşad) dergisinin başyazarlığını yapmıştır. Milli Mücadele sırasında milletvekili olarak Birinci Mecliste yer almış, İstiklal Madalyası sahibi bir vatanseverdir. Mehmet Âkif, son zamanlarını Mısır'da geçirmiş burada bir taraftan Türkçe dersleri verirken, diğer taftan da Kur'an-ı Kerim'in Türkçeye tercümesi ile meşgul olmuştu.

Mimarsinan Sokağı

Mimar Sinan veya Koca Mi'mâr Sinân Âğâ Osmanlı baş mimarı ve inşaat mühendisi. Osmanlı pâdişahları I. Süleyman, II. Selim ve III. Murat dönemlerinde baş mimar olarak görev yapan Mimar Sinan, yapıtlarıyla geçmişte ve günümüzde dünyaca tanınmıştır. Başyapıtı, "ustalık eserim" dediği Selimiye Camii'dir.

Sinaneddin Yusuf, Kayseri'nin Ağırnas köyünde doğmuştur. 1511'de Yavuz Sultan Selim zamanında devşirme olarak İstanbul'a gelmiş yeniçeri ocağına alınmıştır. Sinan, mimar olarak Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferine katıldı. 1521 yılında Kanuni Sultan Süleyman'ın Belgrad seferine Yeniçeri olarak katıldı. 1522'de Rodos Seferine Atlı Sekban olarak katılıp, 1526 Mohaç Meydan Muharebesi'nden sonra, gösterdiği yararlıklar sebebiyle takdir edilerek Acemi Oğlanlar Yayabaşılığına (Bölük Komutanı) terfi ettirildi. Sonraları Zemberekçibaşı ve Başteknisyen oldu. 1533 yılında Kanuni Sultan Süleyman'ın İran Seferi sırasında Van Gölü'nde karşı sahile gitmek için Mimar Sinan iki haftada üç adet kadırga yapıp donatarak büyük itibar kazandı. İran seferinden dönüşte, Yeniçeri Ocağı' nda itibarı yüksek olan Hasekilik rütbesi verildi. Bu rütbeyle, 1537 Korfu, Pulya ve 1538 Moldavya seferlerine katıldı. 1538 yılındaki Karaboğdan Seferinde ordunun Prut Nehri'ni geçmesi için köprü gerekmiş bataklık alanda günlerce uğraşılmasına karşın köprü kurulamamış görev Kanuni'nin veziri Damat Çelebi Lütfi Paşa'nın emriyle Abdulmennan oğlu Sinan'a verilmiştir.

1538 yılında Hassa başmimarı olan Sinan , baş mimarlık görevini I. Süleyman, II. Selim ve III. Murat zamanında 49 yıl süre ile yapmıştır. Süleymaniye Camii, Mimar Sinan'ın İstanbul'daki en muhteşem eseridir. Kendi tabiriyle kalfalık döneminde, 1550-1557 yılları arasında yapılmıştır. Mimar Sinan'ın en büyük eseri ise, 86 yaşında yaptığı ve "ustalık eserim" diye takdim ettiği, Edirne'deki Selimiye Camiidir (1575).

1588'de İstanbul'da vefat eden Mimar Sinan, Süleymaniye Camii'nin yanında kendi yaptığı sade türbeye defnedilmiştir. Mezarı 1935 yılında Türk Tarihini Araştırma Kurumu üyeleri tarafından kazılmış ve kafatası incelenmek üzere alınmış ancak sonraki restorasyon kazısında kafatasının yerinde olmadığı görülmüştür. 1976'da Uluslararası Astronomi Birliği'nin aldığı kararla Merkür'deki bir krateri Sinan Krateri olarak isimlendirilmiştir.

Kaynak: (Turgut Cansever, Mimar Sinan Albaraka Türk Yay., İstanbul 2009) (Kadir Mısıroğlu, Mimar Koca Sinan, Sebil Yayınevi, İstanbul 2011)

Mimarsinan Sokağı

Münevver Ayaşlı Sokak

Münevver Ayaşlı Sokak

Münevver Ayaşlı sokak adını ünlü yazarımızı Münevver Ayaşlı'dan almıştır. Burhaniye'de Üsküdar belediyesine ait bir kültür merkezine de onun adı verilmiştir. 1906'da Selanik'te doğan Ayaşlı, babasının asker olması hasebiyle Osmanlı coğrafyasının birçok yerini görme fırsatı yakaladı. İyi bir eğitim alan Ayaşlı, Arapça ve Farsçayı özel derslerle öğrendi. 1947'de gazeteciliğe başlayan Ayaşlı ünlü şarkiyatçı Massignon'dan tasavvuf dersleri aldı. Eşinin Ayaşlı soyadını alan yazarın Pertev Bey'in Üç Kızı, Pertev Bey'in İki Kızı ve Pertev Bey'in Torunları adlı bir dizi romanı; Dersaadet, On dokuzuncu Asır, İşittiklerim Gördüklerim adlı muhtelif kitap çalışmaları bulunmaktadır. Yazar Münevver Ayaşlı 1999'da dünyaya gözlerini kapamıştır.

Beşir Ayvazoğlu bir yazısında Münevver Ayaşlı'dan şu satırlarla bahsetmektedir. "Haminnenin en takdir edilecek taraflarından biri, hiç şüphesiz, gördüklerini, bildiklerini, yaşadıklarını kendine saklamayıp yazmış olmasıdır. Koskoca bir imparatorluğun gürül gürül çöküşüne, yeni bir devlet doğarken, bir kültürün, bir hayat tarzının, bir estetiğin, bir terbiyenin de yok oluşuna, her anıiı derinden yaşayarak şahit olmuş son Osmanlılardan biridir ve hala yazacak ne çok şeyi vardır! 1975 yılında yayımlanan "Dersaadet" adlı eserinde, bizim artık bir masal gibi dinlediğimiz, fakat kendisinin yaşadığı İstanbul'u ve Boğaziçi medeniyetini anlatır. "Avrupa-i Osmani ve Muhteşem İstanbul" (l990)'da ise kaybettiğimiz Rumeli'ye döktüğü gözyaşlarının acılığını hissedersiniz."

Beşir Ayvazoğlu aynı makalesinde Münevver Ayaşlı'nın ağzından kendisine ilişkin önemli bilgiler paylaşmaktadır: "Yaşlıların gözlerine bakarken, hep, onların gördüğü, benim göremediğim geçmiş zamanlardan kalma ışıltılar ararım. Haminnenin gözlerindeki ışıltılarda eski Rumeli vardır, desem, inanır mısınız? Yakından bir bakarsanız, eminim, nazlı Tuna'nın suladığı topraklarda yaşanmış eski, güzel hayatlardan canlı sahneleri bir film şeridi gibi seyredebilirsiniz. Haminne, 1906 yılında Avrupa-i Osmani şehirlerinden Selanik'te doğduğunu söylerken eklemeyi hiç bir zaman ihmal etmez:

"Fakat umumi manada anlaşıldığı gibi Selanikli değil, Türk'üm". Selanik, Osmanlı devrinde dönmeleriyle ünlüdür ve İstanbul'da, Selanikli birinin dönme olmadığına çevresini inandırabilmesi için epeyce gayret göstermesi gerekir. Bunun için babası Cafer Tayyar Bey'in Evlad-ı Fatihan'dan olduğunu her defasında üzerine basa basa söyleyen haminnenin annesi de Çerkes Abdi Paşa'nın kızı Hayriye Şerife Hanım'dır.

Selanik, ah Selanik! İstanbul'u ilk defa üç yaşındayken gören haminneye "İstanbul güzel mi?" diye sormuşlar, meşhur Rumeli kibriyle "Eh, fena değil!" demiş. Çocukluğunda İstanbul'u bile küçümsemesine yol açan bu derin Selanik ve Rumeli sevgisi, haminnenin kalbinden hiç bir zaman silinmeyecek, aksine gitgide artarak derin bir hicran ve tahassüre dönüşecektir. Asker babasının görevleri dolayısıyla **Devlet-i Aliyye**'nin başka bölgelerinde, mesela Halep'te de yaşayan ve her biri için kalbin de sıcak köşeler ayıran haminnenin Rumeli sevgisi bir başkadır ve bu sevgiyi "irreel bir rüya ve hülya şehri" diye tarif ettiği İstanbul'un süzgecinden geçirerek zarif bir Osmanlılık şuuru haline getirmiştir. Zaten Osmanlı, biraz da Rumeli demek değil midir?

Kaynak: (Beşir Ayvazoğlu, Aksiyon Dergisi, Sayı: 964, 28.01.1999)

Namık Kemal Sokağı

Namık Kemal Sokağı

21 Aralık 1840 tarihinde Tekirdağ'da doğdu. Asıl adı Mehmed Kemal'dir. Namık adını ona şair Eşref Paşa verdi. Babası, II. Abdülhamid döneminde müneccimbaşılık yapan Mustafa Asım Bey'dir. Annesini küçük yaşta yitirdi. Çocukluğunu dedesi Abdüllatif Paşa'nın yanında, Rumeli ve Anadolu'nun çeşitli kentlerinde geçirdi. Bu yüzden özel öğrenim gördü. Arapça ve Farsça öğrendi. 18 yaşlarında İstanbul'a babasının yanına döndü.

1863 yılında Babıali Tercüme Odası'na katip oldu. Dört yıl çalıştığı bu görev sırasında, dönemin önemli sanatçılarıyla tanışma fırsatı buldu. 1865 yılında 'İttifak-ı Hamiyet' adlı gizli derneğe katıldı. Dernek daha sonra 'Yeni Osmanlılar Cemiyeti' adını aldı. Tasvir-i Efkâr gazetesinde hükümeti eleştiren yazılar yazdı. Gazete, 1867 yılında kapatıldı. Namık Kemal de İstanbul'dan uzaklaştırılmak için Erzurum'a vali muavini olarak atandı. Bu göreve gitmeyi çeşitli engeller çıkarıp erteledi. Mustafa Fazıl Paşa'nın çağrısı üzerine Ziya Paşa'yla birlikte Paris'e kaçtı. Bir süre sonra Londra'ya geçerek Mustafa Fazıl Paşa'nın maddi desteğiyle Ali Suavi'nin 'Yeni Osmanlılar' adına çıkardığı **Muhbir** gazetesinde yazmaya başladı. Ali Suavi'yle anlaşamayınca 'Muhbir'den ayrıldı. 1868 yılında gene Mustafa Fazıl Paşa'nın desteğiyle 'Hürriyet' adı altında başka bir gazete çıkardı. Çeşitli anlaşmazlıklar sonucu, Avrupa'da desteksiz kaldı.

Nejat Uygur Sokak

1870 yılında Zaptiye Nazırı Hüsnü Paşa'nın çağrısı üzerine İstanbul'a döndü. Nuri, Reşat ve Ebüzziya Tevfik'le birlikte 1872'de 'İbret' gazetesini kiraladı. Aynı yıl bir yazısı üzerine gazete dört ay süreyle kapatıldı. Gelibolu Mutasarrıflığı'na atandı. Yazdığı **'Vatan Yahut Silistire'** oyunu, 1873 yılında Gedikpaşa Tiyatrosu'nda sahnelendi. Oyunu seyreden halk, çıktıktan sonra olaylara neden oldu. Bu olayı, 'İbret' gazetesi yazdı. Namık Kemal bir çok arkadaşıyla birlikte tutuklandı. Bu kez kalebentlikle Magosa'ya sürgüne gönderildi.

1876 yılında I.Meşrutiyet'in ilanından sonra İstanbul'a döndü. Şura-yı Devlet (Danıştay) üyesi oldu. Kanuni Esasi'yi (Anayasa) hazırlayan kurulda görev aldı. 1877 Osmanlı-Rus Savaşı çıkınca II. Abdülhamid Han'ın Meclis-i Mebusan'ı kapatması üzerine tutuklandı. Beş ay kadar tutuklu kaldıktan sonra Midilli Adası'na sürüldü. 1879'da Midilli Mutasarrıfı oldu. Aynı görevle 1884'te Rodos, 1887'de Sakız Adası'na gönderildi. 2 Aralık 1888'de Sakız Adası'nda öldü. Gelibolu Bolayır'da gömüldü. Namık Kemal romanı ve tiyatroyu toplumsal yaşama soktuğu gibi, edebiyat eleştirisini de Türkiye'ye ilk getiren kişilerden biri olmuştur.

En önemli eleştiri eserleri Tahrib-i Harâbât ile Takip'dir. Eleştirilerinde canlı, dolaysız bir üslûp kullanmıştır. Tahrib-i Harâbât, Ziya Paşa'nın Harâbât adlı güldestesine karşı yazılmış sert bir eleştiri niteliğindedir. Takip de yine aynı güldestenin ikinci cildini eleştirir. Mukaddeme-i Celal eleştirisinde Namık Kemal, Batı edebiyatı ile Doğu edebiyatını karşılaştırmış, tiyatro, roman türleri üstünde durmuştur.

Nejat Uygur Sokak

Burhaniye Mahallesi sokaklarından olan Nejat Uygur Sokak, Fatih Sultan Mehmet Sokak ile Kanuni Sultan Süleyman Sokağı birbirlerine bağlamaktadır. Dostluk Sokak ile de kesişen sokak adını ünlü tiyatrocumuz Nejat Uygur'dan almıştır. 1927'de Kilis'te doğan Uygur, Kilisli sanatçı İsmail Dümbüllü tarafından keşfedilmiştir. Eğitimini Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde tamamladıktan sonra Güzel Sanatlar Akademisi'nin Heykel Bölümü'ne girdi ama mezun olamadı. 1943'te boksla beraber spora karşı ilgisi arttı. Atletizm ve su topu yanı sıra iyi bir at binicisidir. 1949'da Nejat Uygur tiyatrosunu kurdu. 1950'de Necla Uygur ile hayatını birleştirdi. 60 yıldan fazla tiyatroyla uğraşan Nejat Uygur'un 50'den fazla ödülü vardır. 2 kez ABD, 4 kez Avrupa ve 35 yıla yakın da Anadolu turnesi yaptı. 1998'de Kültür Bakanlığı'nca verilen Devlet Sanatçısı unvanını almıştır. 2007'de kısmi felç geçiren sanatçı tiyatrolara veda ederek inzivaya çekilmiştir.

Neşet Bey Sokak

Eski Kısıklı Caddesi'ni Bakkalbaşı Sokağı'na bağlayan sokaktır. Ertürk, Yakut, Beylik Çayırı, Şeyh Şamil ve Fatih Sultan Mehmet sokakları ile kesişerek uzanan uzunca bir sokaktır. Sokak adını Şehremanetine bağlı Üsküdar Belediyesi Müdürlüğü (Başkanlığı) yapan Neşet Bey'den almaktadır. Ağustos 1890'dan itibaren bu sokak Neşet Bey Sokağı adını taşımaktadır.

Neşet Bey Sokak

Nizamı Cedit Sokağı

III. Selim (1789-1807) tahta geçtikten sonra diğer ıslahatları da içine alan Nizam-ı Cedid denilen yenileşme hareketine girişti. Nizam-ı Cedid hareketi devletin içinde bulunduğu gerilik ve düzensizliklere karşı mevcut düzende yapılan yeniliklerdir. Bu yenilikler ilk önce askeri diğer taraftan da siyasi, ekonomi ve yönetim alanında yapılması planlanan yeniliklerdir ve III. Selim'in bundan sonra yaptığı her yeniliğe bu ad verilmiştir.

III. Selim Ebubekir Ratip Efendi'yi Avrupa hakkında bilgi alması için elçi olarak Viyana'ya göndermiştir. 8 ay sonra gelen Ratip Efendi geri döndüğünde oradaki gelişmeyi sağlayan unsurları rapor halinde III. Selim'e sunarak Osmanlı Devleti'nin de gelişmeyi takip edebilmesi için bu koşulların sağlanması gerektiğini belirtmiş ve III. Selim rapora kendi düşüncelerini de ilave ederek yeni bir program hazırlamıştır. Diğer devlet adamlarının da kendi görüşlerini raporlar halinde sunmasını istemiştir.

II. Selim dış siyasette Avrupa'ya açılmanın önemini, Avrupa'nın güç dengesinden yararlanmak için onları yakından tanımak gerektiğini anlamış ve Osmanlı Devletin'de ilk defa daimi elçilikler açmıştır. 1794'te Londra, 1797'de Paris, Berlin ve Viyana'da elçilikler açmıştır. İlk Osmanlı Konsolosluğu 1806'da Londra'da açılmıştır. Böylelikle 18.yy.'ın sonlarına kadar Avrupa devletler topluluğunun dışında kalan Osmanlı Devleti böylelikle fiilen bu topluluğa katılmıştır. Yakınçağ başlarındaki Nizam-ı Cedid ile o güne kadar görülmemiş alanlarda ve genişlikte yenilik girişimlerinde bulunulmuştur. Maalesef bu yeniliklere karşı çıkan gruplar olmuştur. Bu da istenilen başarının tam olarak sağlanmasını engellemiştir. Çünkü yapılan bu yenilikler yüzeyde kalmış, derine inememiş, ve kişilerin hayatıyla sınırlı kalmıştır. Bunun sonucunda Nizam-ı Cedid aleyhtarlarının kışkırtmasıyla 26 Mayıs 1807'de Kabakçı Mustafa İsyanı çıkmış III. Selim de Nizam-ı Cedid'i kaldırdığını ilan etmiştir. Bu hareketin önde gelenleri asiler tarafından öldürülmüş, III. Selim tahttan indirilmiş ve yerine IV. Mustafa geçmiştir. Ordudaki yenilik taraftarları Alemdar Mustafa Paşa'ya başvurarak III. Selim'i yeniden tahta çıkarmaya çalışsalar da, asiler IV. Mustafa ve III. Selim'i öldürtmüş ve Alemdar Mustafa Paşa da II. Mahmud'u pâdişah yapmıştır.

Nizamı Cedit Sokağı

Nuri Bey Sokak

Üsküdar'ın Burhaniye Mahallesi sokaklarından olan bu sokak Mehmet Akif Ersoy Caddesi'ni Alemdağ Yarıyol'a bağlayan "L" şeklinde bir sokaktır. Sokak adını, Mustafa Nuri Bey'den almaktadır. Yeni Osmanlılar Cemiyeti kurucularından Menaripzâde Mustafa Nuri Bey bu sokakta büyük bir köşk yaptırmıştı. Meşhur Gedikpaşa Tiyatrosu'nun Edebî Kurulu'nda da Menaripzâde Mustafa Nuri Efendi'nin yer aldığını görüyoruz. Müslüman olduktan sonra Yakup adını alan Güllü Agop'un "Gedikpaşa Tiyatrosu" edebiyatımızda önemli yer tutar. 1867'de kurulan bu tiyatronun edebî kurulunda Namık Kemal, Direktör Âli Bey, Reşit Paşa, Halet Bey, Menâpirzâde Nuri Bey bulunmaktadır. 1865'te İstanbul Belgrad Ormanı'nda bir araya gelen Namık Kemal, Refik Bey, Kayazâde Reşat, Suphi Paşazâde Ayetullah, Menapirzâde Nuri, Reşit Paşa torunu Mehmet ve arkadaşları gizli bir örgüt kurma kararı aldılar ve "Meslek" adını verdiler. Aynı vapurla Akka'ya sürülmekte olan arkadaşları Menapirzâde Nuri ve Bereketzâde Hakkı Beyler de Akka'ya sürüldü. Mustafa Fazıl Paşa'dan 1000 frank maaş almıştır.

Osmangazi Sokağı

Osmanlı Devleti'nin kurucusu olan Osman Gazi, 1258'de, Sögüt'te doğdu. Babası Ertugrul Gazi, Annesi Hayme Hatun'dur. Osman Gazi, uzun boylu, yuvarlak yüzlü, esmer tenli, ela gözlü ve kalın kaslıydı. Omuzları arası oldukça geniş, vücudunun belden yukarı kısmı, aşağı kısmına oranla daha uzundu. Başına kırmızı çuhadan yapılmış Çagatay tarzında Horasan tacı giyerdi. İç ve dış elbiseleri geniş yenliydi.

Osman Gazi değerli bir devlet adamıydı. Dürüst, tedbirli, cesur, cömert ve adalet sahibiydi. Fakirlere yedirip, onları giydirmeyi çok severdi. Üzerindeki elbiseye kim biraz dikkatlice baksa, hemen çıkartıp ona hediye ederdi. Her ikindi vakti, evinde kim varsa onlara ziyafet verirdi.

Osman Gazi, 1281 yılında Sögüt'te, Kayı Boyu'nun yönetimine geçtiginde henüz 23 yaşındaydı. Ata binmekte, kılıç kullanmakta ve savaşmakta çok ustaydı. Aşiretin ileri gelenlerinden, Ömer Bey'in kızı Mal Hatun ile evlendi ve bu evlilikten ileride Osmanlı Devleti'nin başına geçecek olan oğlu Orhan Gazi doğdu.

Sögüt'te temelleri atılan, altı yüzyıllık bir tarih diliminde ve üç kıtada hüküm sürecek olan Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi, 1326'da Bursa'da Nikris (goutte) hastalığından vefat etti.

Nuri Bey Sokak

Resmî Efendi Sokak

Resmî Efendi Sokak

Abdullah Ağa Caddesi'nden girilen bu sokak, Beylik Çayırı Sokak ile son bulmaktadır. Bayır sokağı ile kesişen bu sokak üzerinde Burhaniye İlköğretim Okulu bulunmaktadır. Sokak adını Osmanlı devlet adamlarımızdan **Ahmed Resmî Efendi**'den almıştır. 1700'de Girit Resmo'da doğan Resmî Efendi eğitimini tamamlamak üzere İstanbul'a gelerek reisülküttablardan Mustafa Efendi'nin yanına yerleşmiş ve ona damad olmuştur. Öğrenimini tamamladıktan sonra birçok devlet hizmetlerinde vazife alan Resmî Efendi Türkiye'nin ilk Berlin büyükelçisidir. Bunun yanında Küçük Kaynarca Anlaşması'nın müzakere ve imzasında Osmanlı Devleti heyetine reislik etmiştir. Devlet adamlığının yanı sıra Sefaretname'si ve Osmanlı reisülküttapları ve kızlarağaları hakkındaki biyografik eserleri ile de tanınmış, önemli bir yazar olan Resmî Efendi 1783'te İstanbul'da vefat etmiştir.

Reşat Nuri Güntekin Sokak

Üsküdar Burhaniye mahallesi sokaklarından olan Reşat Nuri Güntekin sokağı adını ünlü edebiyatçımızdan almıştır. Cumhuriyet dönemi edebiyatında önemli bir yeri olan Çalıkuşu, Yeşil Gece ve Anadolu Notları gibi önemli eserlere imza atmış romancı, hikâyeci ve oyun yazarı olan Güntekin, 1889'da İstanbul'da doğmuştur.

Babası askeri doktor olduğu için birçok il gezen Güntekin, Darülfünun Edebiyat Şubesi'ni 1912'de bitirdi. 1927'ye kadar Fransızca ve Türkçe öğretmenliği yapan Güntekin, 1927'de maarif müfettişi oldu ve bu arada Dil Heyeti'yle birlikte bazı çalışmalar yaptı. 1939'da Çanakkale milletvekili olarak TBMM'ye girdi. 1947'de, Cumhuriyet Halk Partisi'nin Ankara'da yayımlanan Ulus gazetesinin İstanbul kolu olan Memleket gazetesini çıkardı. 1950'de Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) Türkiye temsilciliği ve öğrenci müfettişliği görevleriyle Paris'e gitti. Paris kültür ataşeliği yaptı.

Reşat Nuri Güntekin Sokak

Birçok devlet kademelerinde görev yapan Güntekin'e Akciğer kanseri teşhisi konulduktan sonra tedavisi için Londra'ya gitti ve orada hastalığına yenik düşerek öldü. Cenazesi 1956'da Karacaahmet Mezarlığı'na gömüldü.

Reşit Bey Sokak

Üsküdar'ın Burhaniye Mahallesi sokaklarından ve Abdullah Ağa Caddesi'ne paralel olarak uzanan bu sokak Karış Sokağı ile Bayır Sokağı'nı bir birine bağlamaktadır.

Sokak adını 1. Ordu Başmüfettişi Miralay Hacı Reşit Bey'den almıştır. Hacı Reşit Bey'in oğlu Ata Bey, etrafına topladığı birkaç sanatseverle birlikte Üsküdar'da Anadolu Musiki Cemiyeti adıyla bir dernek kurmuştur.

Reşit Bey Sokak

Süleyman Çelebi Sokak

Genç Osman Sokağı'nı Yunus Emre Sokağı'na bağlayan, Yıldırım Bayezid ve Osman Gazi sokakları arasında ve bu ikisine paralel olarak uzanmaktadır. 4. Aralık ve Emniyet sokakları ile dört yol ağzı yaparak kesişen sokak adını **Mevlid**-i Nebevi'nin yazarı Süleyman Çelebi'den almıştır. Süleyman Çelebi'nin 1346–1351 yılları arasında bir tarihte doğduğu, ölüm tarihinin ise 1422 olduğu tahmin edilmektedir. Gençliğinde Bursa'da iyi bir eğitim aldığı ve Çelebi ünvanından dolayı da devrin ileri gelen ilim adamlarından olduğu muhakkaktır. Devrin pâdişahı Yıldırım Bayezid'in dikkatini çeken Süleyman Çelebi, yapımı 1399'da tamamlanan Ulu Cami'ye imam olarak atanmıştır. Çelebi, Peygamber Efendimizin üstünlüğünü ve büyüklüğünü öven Mevlid'in yazarıdır. 1422'de vefat ettiği düşünülen Süleyman Çelebi'nin mezarı Bursa'da Çekirge yolu üzerindedir. Mezarının bulunduğu yere 1952'de bir türbe yapılmıştır.

Bursa'da bir vaiz camide vaaz ettiği sırada "Biz onun (Allâh'ın) peygamberlerinden hiç birini öbürlerinin arasından ayırmayız hepsine inanırız." (Bakara 285) ayetini tefsir ederken, peygamberler arasında hiçbir fark olmadığını kendisinin bu ayet gereğince Muhammed (Sallallâhu Aleyhi Vesellem)'i Hazreti İsa (Aleyhis-selâm)'dan üstün görmediğini söyler. Cemaat arasında bulunan Allah Resulü'nün gerçek aşık ve sadıklarından bilgili ve dini gayret sahibi bir Arap buna itiraz eder. Kuvvetli ve kesin deliller ortaya koyarak bu ayete verilen mananın yanlış olduğunu söyler ve derki:

"Hey nâdan ve cahil! Sen tefsir ilminde yayasın. Peygamberler arasında fark yoktur demekten murad, Resullük ve Nebilik bakımındandır. Yoksa mertebe ve fazilet bakımından değildir. Eğer bu bakımdan olsaydı 'O peygamberlerin kimini kimine üstün kıldık' (Bakara 253) ayetinin manası nasıl uygun düşerdi?."

Fakat şehir halkı vaiz tarafını tutar. Bunun üzerine bu zat Arap vilayetlerine Mısır ve Halep'e giderek kendi görüşünün lehinde altı kere fetva getirse de vaiz sö-

zünde ısrar eder. Ancak vaizi yedincisinde yenmek mümkün olur. Ehl-i Sünnet olduğu bilinen Süleyman Çelebi'nin ona mal edilen Ehl-i Sünnet inançları dışına düşen parçaları kaleme alamayacağı hususu bu vesileyle belirmiş bulunmaktadır.

Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i yazmasındaki ikinci gaye: Ehl-i Sünnet akidesini yıkmak isteyenlerin ve bâtinilik propagandası yapanların tesirini azaltmak, hatta ortadan kaldırmaktır. Osmanlı imparatorluğu'nun zayıf sayılabilecek bir devrinde (Fetretten yeni çıkdığı bir sırada) siyasi, fikri, dini her türlü cereyanların kaynaştığı ve etrafı karıştırdığı bir zamanda Süleyman Çelebi, Ehl-i Sünnet tarafını tutmuş ve devletin yıkılmasını önlemekte yardımcı olmuştur.

Süleyman Çelebi, itikat meselelerinde ve diğer hususlarda hep Ehl-i Sünnet görüşünü ortaya koymuş ve eserinde baştan sona Ehl-i Sünnet akîdesinin müdafasını yapmıştır.

Kaynak: (Necla Ayşe Pekolcay, Süleyman Çelebi, Dergâh Yay. İst. 2005, s.15)

Süleyman Çelebi Sokak

Şeyh Şamil Sokak

Üsküdar'ın Burhaniye Mahallesi sokaklarından olan bu sokak Neşet Bey Sokağı'nı Beylik Çayırı Sokağı'na bağlamaktadır. Akabe Camii'nin bulunduğu ve Akabe Camii Sokağı ile kesişen sokak adını Kafkas mücahidi Şeyh Şamil'den almaktadır. İmam Şamil, (1797-1871), Kuzey Kafkasya halklarının ve burada Ruslara karşı direnişin lideridir. Dağıstan'la Çeçenya'nın 3. imamı (1834–1859) olarak da bilinen Şeyh Şamil, Osmanlı tarafından bölgede ki Müslüman halkı Ruslara karşı teşkilatlandırmak için desteklenmiştir. Kafkas Kartalı namıyla da tanınan bu büyük zat kendisini Kafkasya'nın istiklaline feda etmiş, Dağıstan'da, Kafkasya'da ve tüm İslam ülkelerinde hâlâ büyük bir nâmı vardır. Yirmi beş yıl sürdürdüğü harp, bugün de Kafkas halklarını derinden etkilemektedir. Nakşibendî tarikatında aldığı eğitim onda Rusların, Kafkasya'da ortadan kaldırmak istediği İslâmiyeti, tekrar ihyâ etmek için uğraşmasına büyük katkısı olmuştur. Dönemin süper güçlerinden Rusların engellemesiyle dost ülkelerden gelen yardımlar kesilince, Şeyh Şamil ülkesinin gücünün tükenişini gördü. 1859'un 6 Eylül'ünde 70 bin kişilik Rus ordusuna, yanında birkaç yüz kişi kalıncaya kadar direndikten sonra, savaşı sürdürmesinin intihardan farksız olduğunu anlayan Dağıstanlı önder, Çarlık yetkilileriyle görüşmeler yaparak, onurlu bir silah bırakma yolunu seçti. Rus Çarı II. Aleksandr, Şeyh Şamil'i sarayın kapısında son derece nazik karşıladı ve kılıcını almayarak kendisine olan hayranlığını dile getirdi. Sürgünde on yıl kadar geçirdikten sonra Çar, Şeyh Şamil'in hacca gitmesine izin verdi. Ancak bir tedbir olarak oğlu Muhammed Şefi'yi alıkoydu ve haccı ifa ettikten sonra Rusya'ya dönmesini şart koştu. Şamil, 1870'de Rusya'dan ayrılarak önce İstanbul'a uğrar. Sultan Abdülaziz tarafından karşılanarak sarayda ağırlanır. Şamil'in İstanbul'a uğradığı haberi duyulduğunda, halk bu efsane kahramanı görebilmek için saray kapılarına akın etmiştir. Şeyh Şamil, 1871'de Hac ziyareti için bulunduğu Medine'de vefat etmiş ve Cennetü'l-Baki mezarlığında Rufai tarikatının şeyhi Seyyid Rüfai tarafından cenaze namazı kıldırılarak defnedilmiştir.

Şeyh Şamil Sokak

Taş Ocakları Sokak

Taş Ocakları Sokak

Üsküdar'ın Burhaniye Mahallesi sokaklarından olan bu sokak Nuribey Caddesi ile Evliya Çelebi sokağına paralel uzanmaktadır ve Oğuzhan Sokağı'nı Taşlık sokağına bağlar. Sokak adını Üsküdar Burhaniye'de bulunan taş ocaklarından almıştır.

Timur Sokağı

Timur, kendi adıyla anılan büyük Türk İmparatorluğu'nun kurucusudur. 8 Nisan 1336'da, Türkistan'ın Keş şehrinde dünyaya geldi. Semerkand'ın güneyinde bulunan bu yerin bu günkü adı "Yehr-i Şebz"dir. Babası, Barlas oymağının beyi Turagay (Turgay), annesi Tekine Hatun idi. Barlas boyu Orta Asya'dan gelen bir Türk kavmidir. O devirde Barlas boyu Çağatay Hanlığı'na bağlı idi.

Timur'un babası, 1360'da ölmüş, onun yerine geçen amcası Hacı Barlas da 1361'de öldürülmüştü. Timur, O sırada 25 yaşlarındaidi. Cesur, zeki, bilgili bir Türk asilzâdesi olan Timur, siyasî ve askerî dehasını gösterecek her fırsattan yararlanacak, kısa zamanda yükselecek ve cihangir olacaktı. Doğu Türk Hakanlığı'nın tahtına çıkacak, imparatorluğun sınırlarını İtil (Volga)'den Hindistan'daki Ganj Nehri'ne, Tanrı Dağları'ndan İzmir ve Şam'a kadar uzatacaktı.

Timur 1336'da Keş'de doğdu. Türkler kendisine, Aksak Timur derlerdi. Barlas aşiretinin başbuğlarından Emir Turagay ile Tekina Hatun'un oğluydu. 1370 yılında hükümdar olan Timur askeri ve idari düzenlemeler yaptı. 1373'de Harizm seferine çıkan Timur, Kat şehrini ele geçirdi. Daha sonra Celyirlilerin başkenti Hocend üzerine yürüdü ve şehri ele geçirdi. Bu bölgede seferlere ve zaferlerine devam eden Timur giderek güçlendi. 1379'da Harizm'i tamamıyla, 1381'de de Sebzvar'ı, topraklarına kattı. 1384'de Irakı Acem'e giren Timur, aynı yıl Esterabat'ı ele geçirdi.

1386'da Tebriz, Kars ve Tiflis'i aldı. Azebaycan ve Ermenistan bölgelerindeki seferleri sonunda Karakoyunlulara karşı savaştı ve 1387'de Doğu Beyazıt, Ahlat, Adilcevaz ve Van'ı ele geçirdi. İran'a yönelen Timur, Maraga, Rey ve Isfahan üzerine yürüdü. 1389 yılında Altınordu devleti üzerine sefere çıkan Timur, iki kez zafer kazandı.

Timur Sokağı

1391 yılında Mazerdan bölgesini ele geçirdi. Timur, bütün Şiraz ve Kirman'ı ele geçirdikten sonra Bağdat, Tekrit, Erbil ve Musul'a hakim oldu. Urfa'yı ele geçiren Timur bir süre sonra Akkoyunlu ve Karakoyunlu beylerini kendine bağladı. 1395 yılında Derbendi ele geçirerek kuzeye yönelen Timur, Ukrayna ve Kiev üzerine yürüdü. Özi ırmağı kıyısında bulunan Kırım ve Azak çevresindeki Ceneviz kolonilerini ele geçirdi ve Moskova'ya dayandı.

1398'de Hindistan'a girdi. Delhi'yi ele geçirdi. 1400'de toplanan kurultaydan sonra Gürcistan Seferine çıkma kararı aldı. Ardahan ve Kars üzerinden Bingöl'e geldi. Ahmed Celayir ve Kara Yusuf, Timur'dan kurtulmak için Osmanlı pâdişahı Yıldırım Bayezid'e sığındılar. Bayezid, Timur'a bağlı olan Erzincan'ı ele geçirdi. Timur ise 1400 yılında Erzincan'a tekrar hakim oldu ve Sivas, Malatya ve Behisni şehirlerini ele geçirdi. Suriye üzerine yürüyen Timur Halep ve Şam'ı aldı.

1402 yılında Erzurum, Erzincan, Kemah ve Kayseri üzerinden Ankara'ya doğru hareket etti. Ankara'da Çubuk ovasında yapılan savaşta Osmanlı Kuvvetlerini büyük bir bozguna uğratan Timur, Yıldırım Bayezid'i esir aldı. Bir yıl Anadolu'da kalan Timur bütün Anadolu illerini ele geçirdi. 1403'de Gürcistan, 1405'de Çin seferine çıktı. Pir Muhammed'i yerine veliaht bırakan Timur, Otrar'da öldü.

Tunuslu Mahmud Paşa 1. Sokak

Üsküdar'ın Burhaniye Mahallesi sokaklarındandır. Yan yana bulunan ve aynı adla anılan bu iki sokak, Abdullah Ağa Caddesi'nden girilen Tufan Sokak üzerinde bulunmaktadır.

Sokak adını Tunuslu Mahmud Paşa'dan almıştı. Fransız işgalindeki Tunus'da onlarla işbirliği yapan yöneticilerden olan Mahmud ibni Ayad Paşa, Fransa Kralı Louis Philippe'e yapılan bir suikastten kurtulması üzerine, Paris'teki Madlen Klisesi başpapazına, fukaraya dağıtmak için 40 bin kuruş göndermiş ve bu durum Tunus'da çok büyük bir tepkiye neden olduğu için memleketinde hayatını tehlikede görerek önce Paris'e yerleşmiş ve daha sonra da Fransa himayesinde 1862'de İstanbul'a gelmişti. Kendisine Sultanahmet civarında bir konak, Çengelköy İstavroz'da bir yalı ve Çamlıca'da bir bağ satın almıştır. Tunuslu Mahmud Paşa Temmuz 1865'de Sultan Abdülaziz'in üçüncü hanımının İstavroz'daki yalısına akan su membaına müdahale etmesi ve Kasım 1868'de Çamlıca'daki bağının duvarlarını yükselterek yapmasının nizamnamesine aykırı olması sonucu mahkemeye havale edilmesi gibi nedenlerle ilk önceleri Osmanlı yönetimi ile arası pek de iyi olmamıştı. Yönetimle arasını düzeltmek için önce İstanbul'da yatırım yapmayı düşünmüş, 93 Harbi'nin sıkıntılı günlerinde Nisan 1877'de Üsküdar'da yaptığı girişimden sonuç alamamıştı. Tunuslu Mahmud Paşa'dan ömrünün son yıllarını Sultan ahmetteki konağı ve Beylerbeyindeki Sarayında yaşamıştı. 4 Ekim 1877'de Ramazan-ı Şerifte bu kez "İstanbul'daki konağı gibi Beylerbeyi'ndeki yalısını da Mecruhin-ı Asakir-i İslamiye'ye hastahane olarak bağışladığının gazetelerle" duyurmuştu.

Ancak kısa süre sonra 12 Mart 1879 tarihinde ölünce varisleri bu vaadi yerine getirmemişlerdi. Bu arada 28 Mart 1881'de Bekçi İbrahim, Nikola ve Olmıya adlı üç bekçiye rağmen soyulmuştu. Babıâli'nin Meşihat yolu ile "Paşa'nın eski bağışlarını da gündeme getirerek" duruma müdaha çağrısı sonucu yaptığı girişimler başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Zevcesi Helen Azize Nuriş Hanım, Sultanahmet civarındaki köşkü İbrahim Paşazâde Mehmed Ali Bey'e kiraya vermişti. Nisan 1883'de Kız Sanayi Mektebi'nin Tunuslu Mahmud Paşa konağına nakline karar verilmişti. Hemen bu konağın kimsesiz kız çocukları için satın alınması kararı da çıkmıştı.

Büyük oğlu Ahmed mirastan büyük pay almış, Şurayı Devlet azası olarak Osmanlı yönetimi ile de iyi geçinmiş ve sık sık Sultan II. Abdülhamid'den nişan almıştı. İkinci oğlu Tahir; Mısırlı Fazıl Mustafa Paşa'ya damat olmuş ve onun peşinden giderek Sultan II. Abdülhamid'e muhalif olmuştu. Üçüncü oğlu Musa Bey, Üsküdar Belediye Müdürü olmuştu. Kızlarından Emine Hanım, Bursa'da sürgün olan kocası Hüseyin Bey ile birlikte babasının İstanbul ve Paris'deki mal varlığını ayrıntılı bir şekilde araştırmıştı. Hüseyin Bey'in eşi ile birlikte miras işlerini takip edebilmesi için önce sürgün cezası kaldırılmış, sonra da Kantar İdaresi Müfettişi olarak İstanbul'a tayini yapılmıştı. 5 Ağustos 1892'de Tunuslu Mahmud Paşa bir başka kızı Hatice Hanım'ın Çamlıca'daki arsasını Darülaceze yapılmak üzere bağışladığı; eğer bu arsada inşa için ruhsat verilmezse o takdirde arazinin yarısını infak edeceğini bildirince Osmanlı Hükümetince hemen harekete geçilmişti. Paşa'nın bir başka kızı olan Hayriye Hanım büyük ağabeyi Ahmed'i kendisinin küçük olması nedeni ile hisselerine el koymakla suçlamış ve mahkemeye vermişti. Bu arada Çamlıca'daki Köşk, Kasım 1900'de Hazinece satın alınmış ve burasını hazineden de Sultan İkinci Abdülhamid'in oğlu Abdülkadir Efendi satın alınca, Hayriye Hanım bunu kabullenememiş, Şehzâde ile aralarında ihtilaf çıkmıştı. Bu arada bir başka Şehzâde Burhaneddin Efendi, Tunuslu ailesinden evlenerek mirasçılar arasına katılmıştı. Paşanın en küçük kızı ve Fransız Vatandaşı Sabiha Hanım; Türkiye tebaasından Feridun Bey bin İsmail Bey ile evlenerek 5 Kasım 1923'de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçmişti.

Ulubatlı Hasan Sokak

Üsküdar'ın Burhaniye Mahallesi sokaklarındandır. Osman Gazi Sokağı'nı Kazım Karabekir Sokağı'na bağlayan sokak, Hoca Nasrettin Sokağı ile dört yol ağzı yaparak kesişmektedir. Adını, İstanbul'un fethi sırasında surların üzerine çıkan ilk Türk askeri olduğu belirtilen Ulubatlı Hasan'dan almıştır.

Tunuslu Mahmud Paşa 1. Sokak

Vasıf Bey Sokak

Üsküdar'ın Burhaniye Mahallesi sokaklarından olup Kanuni Sultan Süleyman Sokağı'nı Fatih Sultan Mehmet Sokağı'na bağlamaktadır. Âşık Veysel Sokağı ile kesişen sokak adını meşhur İttihatçı Kara Vasıf Bey'den almaktadır. Vasıf Bey; 1872'de Yemen'de doğmuş, kurmay yüzbaşı olarak Harbiye'yi bitirmiş (1903), İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne üye olmuş, 31 Mart Olayı (1909) sırasında Hareket Ordusu'nun kurmay karargâhında bulunmuştur.

I. Dünya Savaşı'nın yenilgiyle sonuçlanmasından sonra, İttihat ve Terakki'nin emri üzerine, İstanbul'daki ilk direniş örgütü olan Karakol Cemiyeti'ni kurarak Anadolu'ya silâh ve cephane ile subayların kaçırılmasını sağlamıştır. Mustafa Kemal'le ilişkiye geçerek 1919'da toplanan Sivas Kongresi'ne katılarak Heyeti Temsiliye üyeliğine seçildi. 1920'de toplanan son Osmanlı Meclisi Mebusanı'na katıldı, ama İstanbul'un işgalinden sonra Malta'ya sürüldü. Bir buçuk yıllık sürgün hayatından sonra serbest bırakıldı. 1921'de Sivas Mebusu olarak TBMM'ne girdi. 1925'te muhalefetin siyasal örgütü olan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasına girdi ve bu partinin genel sekreterliğe getirildi. 1926'da Mustafa Kemal'e düzenlenmesi planlanan İzmir Suikastı'yla ilgili olarak tutuklandı. İstiklal Mahkemesindeki yargılama sonunda aklandı. Siyaset yaşamından çekilen Kara Vasıf, ömrünün geri kalanında ticaretle uğraştı. Bir kaza sonucu Kızıltoprak tren istasyonunda bir trenin altında kalarak hayatını kaybetti(1931). Ölümünden 3 yıl sonra çıkan Soyadı Kanunu üzerine eşi Mediha Hanım, Karakol soyadını aldı.

Vasıf Bey Sokak

Yahya Kemal Beyatlı Sokağı

Yahya Kemal Beyatlı Sokağı

Sokak adını ünlü şairimiz Yahya Kemal Beyatlı'dan almaktadır. Yahya Kemal Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin en büyük temsilcilerinden biridir. Türk edebiyatı tarihi içinde "Dört Aruzcular"dan biri olarak kabul edilir (Diğerleri Tevfik Fikret, Mehmet Âkif Ersoy ve Ahmet Haşim'dir). Sağlığında Türk edebiyatının baş aktörleri arasında kabul edilmiş ancak hiç kitap yayınlamamış bir şairdir. **Yahya Kemal**, 1884 yılında Üsküp'te dünyaya geldi. Annesi; ünlü divan şairi Leskofçalı Galip'in yeğeni Nakiye Hanım; babası dönemin Üsküp Belediye Başkanı İbrahim Naci Bey'dir. Asıl adı "Ahmed Agâh"tır. İlköğrenimini Üsküp'te gördü. 1897 yılında ailesiyle Selanik'e yerleşti. Annesinin veremden ölümü onu çok etkiledi. Babasının tekrar evlenmesi üzerine ailesinin yanından ayrılıp Üsküp'e döndüyse de kısa süre sonra Selanik'e geri döndü. "Esrar" takma adı ile şiirler yazdı. Orta öğrenimine devam etmek üzere 1902 yılında İstanbul'a gönderildi. Galatasaray İdadisi veya Robert Kolej'de okuma imkanı bulamayınca Vefa Lisesi'ne kaydoldu ve 1902 kışını İstanbul'daki akrabalarının yanında geçirdi. Servet-i Fünuncu "İrtika" ve "Malumat" adlı dergilerde, "Agâh Kemal" mahlasıyla şiirler yazmaya başladı. Okuduğu Fransızca romanların etkisi ve ve Jön Türkler'e duyduğu ilginin etkisiyle 1903 yılında II. Abdülhamit baskısı altındaki İstanbul'dan kaçarak Paris'e gitti. İstanbul'a 1912'de geri döndü. Ziya Gökalp, Tevfik Fikret, Yakup Kadri gibi şahsiyetlerle tanıştı. 1916'da Ziya Gökalp'in tavsiyesi ile Darülfünun'a Medeniyet Tarihi müderrisi olarak girdi. Sonraki yıllarda Garp Edebiyatı Tarihi, Türk Edebiyatı Tarihi derslerini de okuttu. Hayatının sonuna kadar çok yakın dostu olarak kalan Ahmet Hamdi Tanpınar, onun Darülfünun'da öğrencisi oldu.

Mondros Mütarekesi'nin ardından gençleri etrafında toplayarak "Dergâh" adlı bir dergi kurdu. Dergi için pek çok düzyazı kaleme alan yazar; bu yazılarla Anadolu'da devam eden Milli Mücadele'ye destek vermiş ve İstanbul'da Kuvay-ı Milliye ruhunu canlı tutmaya çalışmıştır. Benzer yazıları İleri ve Tevhid-i Efkar gazetelerinde de sürekli yayınlandı. 1922'de Ankara'ya giden Yahya Kemal, Hakimiyet-i Milliye gazetesinde başyazarlık yaptı. O yıl, Lozan görüşmelerinde Türk heyetine danışman atandı. 1923'te Lozan'dan döndükten sonra II. Dönem TBMM'ye Urfa milletvekili olarak seçildi. Milletvekilliği 1926'ya kadar devam etti. İlk defa 1923-1926 arasında Urfa milletvekili olarak görev yapan Yahya Kemal, 1933 yılında Madrid'deki diplomatik görevinden döndükten sonra milletvekili seçimlerine girdi. 1934 yılında Yozgat milletvekili oldu. O yıl çıkan Soyadı Kanunu'ndan sonra "Beyatlı" soyadını aldı. Ertesi seçim döneminde Tekirdağ milletvekili olarak meclise girdi. 1943'te İstanbul'dan milletvekili seçildi. Milletvekilliği döneminde Ankara Palas 'ta yaşadı. Yakalandığı bir çeşit bağırsak iltihabı nedeniyle tedavi için 1957'de Paris'e gitti. Bir yıl sonra 2 Kasım 1958'de Cerrahpaşa Hastanesi'nde hayatını kaybetti. Cenazesi Rumelihisarı Mezarlığı'na defnedildi.

Kaynak: (Meral Tozluyurt, Yahya Kemal Beyatlı'nın Siyasi Portresi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007)

Yaşar Doğu Sokak

Yavuz Sultan Selim ve Ertuğrul Gazi Sokakları arasında olup bu iki sokağı birbirine bağlamaktadır. Namık Kemal ve Atilla sokaklarına paralel uzanan sokak adını ünlü Türk güreşçisi Yaşar Doğu'dan almaktadır. 1913'te Samsun'da doğan Yaşar Doğu, çok küçük yaşta güreşe başladı. Askere gidene kadar karakucak güreşi yapmıştı. 1936'da Ankara'da Güreş Kulübü'ne girerek minder güreşine başladı. 1939'da Milli Takıma alındı ve aynı yıl Oslo'da yapılan Avrupa Şampiyonası'nda 66 kiloda güreşti ve ikinci oldu. Oslo Turnuvası Yaşar Doğu'nun katılıp da şampiyon olmadığı tek serbest stil turnuvası oldu. 1940'da Balkan Şampiyonası, 1946'da Kahire ve İskenderiye'de yapılan iki milli karşılaşmada iki galibiyet daha kazandı. Yine o yıl Stokholm'de yapılan Avrupa Şampiyonası'nda 73 kilo ile 6 maça çıktı ve hepsini kazanarak ilk defa Avrupa Şampiyonu unvanını kazandı. Bir yıl sonra Prag'da yapılan Avrupa Grekoromen Şampiyonası'nda yine bütün rakiplerini yenerek şampiyon oldu. 1948 Londra Olimpiyatları'nda 5 rakibini de yenerek Olimpiyat Şampiyonu oldu. 1949'da Türk Milli Takımı ile bir Avrupa Turnesi'ne çıkarak toplam 7 güreş yaparak hepsini kazandı. Aynı yıl İstanbul'da düzenlenen Avrupa Güreş Şampiyonasında bütün rakiplerini yenerek şampiyon oldu. 1950'de Asya'da çıktığı bir turneye bütün rakiplerini tuşla yendi. Yaşar Doğu, güreş hayatı boyunca bir kez Dünya Şampiyonası'na katılma şansını yakaladı. 1951'de 87 kiloda mindere çıkan Yaşar Doğu rakiplerini yenerek, ömrünün ilk ve son Dünya Şampiyonluğu'nu kazandı. 1951'de Helsinki'ye giden Doğu burada da rakiplerini yendikten sonra Londra Olimpiyatları'nın ardından kendisine ev armağan edildiği için Olimpiyat Komitesi'nce profesyonel ilan edilmiş ve böylece 1952 Helsinki Olimpiyatları'na katılamamıştır. Güreşi bıraktıktan sonra Milli Takım'da antrenör olan Doğu, 1961'de vefat ederek Ankara Cebeci Askeri Şehitliğine defnedilmiştir.

Türk güreşinin efsane isimlerinden biri olan Yaşar Doğu, ay yıldızlı mayo ile yaptığı 47 güreşin yalnızca birinde yenilmiş, galip geldiği 46 karşılaşmanın 33'ünü tuşla kazanmıştır. Kazandığı 46 karşılaşmanın normal süre toplamı 690 dakika olduğu halde, kısa sürede yaptığı tuşlar nedeniyle bu güreşler toplam 372 dakika 26 saniye sürmüştür.

Yavuz Sultan Selim Sokak

Üsküdar'ın Burhaniye Mahallesi sokaklarından olup Fatih Sultan Mehmet ve Sefa Sokakları arasında yar almaktadır. Gürgen Sokağı'na paralel uzanan sokak, Mor Menekşe, Reşat Nuri Güntekin ve Yaşar Doğu sokakları ile kesişen bu sokak adını Osmanlı sultanı Yavuz Selim Han'dan almaktadır. Tahtı devraldığında 2.375.000 km² olan Osmanlı topraklarını sekiz yıl gibi kısa bir sürede 2,5 kat büyütmüş ve ölümünde imparatorluk topraklarının 1.702.000 km²'si Avrupa'da, 1.905.000 km²'si Asya'da, 2.905.000 km²'si Afrika'da olmak üzere toplam 6.557.000 km²'ye çıkarmıştır. Pâdişahlığı döneminde Anadolu'da birlik sağlanmış; halifelik Abbasilerden Osmanlı Hanedanına geçmiştir. Ayrıca devrin en önemli iki ticaret yolu olan İpek ve Baharat Yolu'nu ele geçiren Osmanlı, bu sayede doğu ticaret yollarını tamamen kontrolü altına almıştır. 1520'de Aslan Pençesi (Şirpençe) denilen bir çıban yüzünden henüz 50 yaşında iken vefat etmiştir.

Yıldırım Bayezid Sokak

Genç Osman Sokağı'nı Eski Kısıklı Caddesi'ne bağlamaktadır. Yunus Emre Sokağı ile dört yol ağzı yaparak kesişen sokak, Akşemseddin ve Süleyman Çelebi sokaklarına paralel ve bu ikisinin tam ortasında yer almaktadır. Sokak adını Osmanlı Sultanı Yıldırım Bayezid'den almıştır. 1360 yılında Edirne'de doğan Yıldırım Bayezid girdiği savaşlarda gösterdiği cesaretten dolayı **'Yıldırım'** lakabını almıştır. Gençliğinde Kütahya sancağında valilik yapmış, Sultan Murad Hüdavendigar'ın vasiyeti gereği 1389'da pâdişahlığa getirilmişti. 1389'da Bulgaristan ve Bosna'nın fethi gerçekleştirildikten sonra, Osmanlılara karşı güç birliği yapan Anadolu Beyliklerine karşı mücadeleye girişerek Anadolu Türk birliğini sağladı. 1396'da Haçlılara karşı Niğbolu zaferini kazandı. Bu savaştan sonra Yıldırım Bayezid'e Abbasi Halifesi tarafından "Sultan-i İklim-i Rum" yani "Anadolu Sultanı" ünvanı verildi. 1391, 1395 ve 1397'de tam üç kez İstanbul karadan ve denizden kuşattı. Ancak Timur tehlikesi ortaya çıkınca, Bizans'la bir antlaşma yapıldı ve kuşatma kaldırıldı. 1402 Ankara Savaşında Timur'a yenildi ve esir düştü. Bu savaş Osmanlı Devletinin 50 yıl kadar duraklamasına neden oldu. Anadolu Türk birliği dağıldı ve Anadolu'daki beylikler tekrar ortaya çıkarak güçlendi. Başsız kalan Osmanlı Devleti'nde karışıklıklar başladı. Osmanlı Devleti'nin dört ayrı bölgesinde, şehzâdeler tarafından dört ayrı devlet ilan edildi. 1402'den 1413'e kadar sürecek olan bu iktidar boşluğu ve taht mücadeleleri dönemine Fetret Devri adı verildi.

Yıldırım Bayezid Sokak

Yunus Emre Sokak

Üsküdar'ın Burhaniye Mahallesi sokaklarından olan bu sokak Yıldırım Bayezıt Sokak ile başlayıp büyük bir otoparkla sonlanmaktadır. Osman Gazi ve Süleyman Çelebi sokakları ile kesişmektedir.

Sokak adını Türk Şairi Yunus Emre'den almıştı. Hayatı ve şahsiyeti hakkında pek az şey bilinen Yunus Emre, Anadolu Selçuklu Devleti'nin dağılmaya ve Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde küçük-büyük Türk Beylikleri'nin kurulmaya başladığı 13. Yüzyıl ortalarından Osmanlı Beyliği'nin filizlenmeye başladığı 14. Yüzyıl'ın ilk çeyreğinde Orta Anadolu havzasında doğup yaşamış bir Türkmen hocası, şair bir erendir. Yunus Emre uzun bir süre Hacı Bektaş-ı Velî Dergâhında çile doldurmuş ve dergâha hizmet etmiştir. Yunus'un yaşadığı yıllar, Anadolu Türklüğünün Moğol akın ve yağmalarıyla, iç kavga ve çekişmelerle, siyasî otorite zayıflığıyla, dahası kıtlık ve kuraklıklarla perişan olduğu yıllardır. 13. Yüzyıl ikinci yarısı, sadece siyasî çekişmelerin değil, çeşitli mezhep ve inançların, batını ve mutezilî görüşlerin de yoğun bir şekilde yayılmaya başladığı bir zamandır. İşte böyle bir ortamda, Mevlana Celaleddin-i Rûmî, Hacı Bektaş-ı Velî, Ahî Evrân-ı Velî, gibi ilim ve irfan kutuplarıyla birlikte Yunus Emre, Allah sevgisini, aşk ve güzel ahlakla ilgili düşüncelerini, her türlü batıl inanca karşı, gerçek İslam tasavvufunu işleyerek Türk-İslam birliğinin oluşmasında önemli vazifeler yapmıştır. Yunus Emre'nin Anadolu kentlerini dolaştığı, Azerbaycan ve Şam'a gittiği, Mevlana'yla görüştüğü de bilgiler arasındadır. Adnan Erzi tarafından Bayezıd Devlet Kütüphanesi'nde incelenen 7912'da numaralı bir yazmadan da anlaşılacağı üzere, Yunus Emre, 1240 yılında Karaman'da doğmuş, 82 yıllık bir dünya hayatından sonra 1321 yılında yine Karaman'da vefat etmişti.

Yunus Emre Sokak

Cumhuriyet Mahallesi

Adem Yavuz Sokak

Üsküdar'ın Cumhuriyet Mahallesi sokaklarından biri olan bu sokak, Karlıdere Caddesi'ni Dere Sokağı'na bağlayan uzunca bir sokaktır. Hakan, Ahmet Bey, Çiğdem, Akçam, Yıldız ve Çalışırlar sokakları ile kesişmektedir. Sokak adını Gazeteci Adem Yavuz'dan almaktadır. Gazeteci Adem Yavuz 1943'de Sivas İli Hafik İlçesi Çınarlı beldesinde doğmuştu. İlkokulu Çınarlı'da okuyan Yavuz, orta ve liseyi İstanbul'da bitirmişti. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi'nde öğrenimine devam ederken Günaydın Gazetesi'nde Ankara muhabiri olarak gazeteciliğe başlamıştı. 1974 yılında Kıbrıs Harekâtında Anadolu Ajans Muhabiri iken Kıbrıs'a gitmişti. ANKA Ajansı muhabiri Gazeteci Adem Yavuz, Rumlar tarafından tutsak edilmiş ve gözleri bağlı iken ateş edilerek, yaralanmıştı. Yavuz, 26 Ağustos 1974'de Adana Tıp Fakültesi Hastanesi'nde vefat etmişti. İstanbul Gazeteciler Cemiyeti tarafından Çınarlı'da yaptırılan anıt mezara defnedilmişti.

Ahmet Bey Sokak

Karlıdere Caddesi'ni dört yol ağzı yaparak kesiştiği Adem Yavuz Sokağı'na oradan da Dere Sokağı dek ulaştıran sokaktır. Çiğdem ve Hakan sokaklarının ortasında ve bu iki sokağa paralel uzanmaktadır. Sokak adını, IV. Mehmet'in kızı olan Hatice Sultan'ın oğlu Ahmet Bey'den sanılmaktadır. Hatice Sultan'ın Üsküdar'da sarayı, Ayvansaray'da sebili ve çeşmesi vardır. Kabri, İstanbul Yeni Camii türbesindedir. Oğlu Üsküdar Sarayı'nda vefat etmişti. Türbesi Karacaahmet Mezarlığın'da 9. Ada'da bulunmaktadır.

Celal Atik Sokak

Üsküdar'ın Cumhuriyet Mahallesi sokaklarından olan bu sokak Söğütlü Çayır Caddesi'ni Tufan Sokağı'na bağlayan sokaktır. Adak, Pınar ve Çilek sokakları ile kesişmektedir. Sokak adını Milli Güreşçi Celal Atik'ten almaktadır.

1918 yılında Yozgat'ın Boğazlıyan ilçesinin Gürden (Yazıkışla) köyünde doğan Atik; soyadını Mustafa Kemal Atatürk'ten almıştır. 1938 yılında düzenlenen Türkiye Şampiyonası'nda Atik'in çevik hareketlerinden dolayı onu seyretmekte olan Atatürk'ün "Sen çok atik bir pehlivansın, soyadın da Atik olsun" önerisinde bulunması sonucu, Celal "Doğan" olan soyadı "Atik" olarak değiştirilmiştir. Oldukça başarılı bir kariyer geçiren Atik; 1940-1951 yılları arasında yapılan tüm ikili karşılaşmalarda rakiplerini yenmiştir. Güreşçilik kariyeri bittikten sonra da 1955 yılı ile 1979 yılları arasında Milli Takım Baş Antrenörlüğü yapmıştır. 1940'da Greko-Romen stil'de 72 kilo'da İstanbul'da Balkan 2.'si; 1946'da Serbest stil 67 kilo'da İsveç Stokholm'da Avrupa 1.'si, 1947'de Greko-Romen stil 67'da Çekoslavakya Prag'da Avrupa 3.'sü; 1948'da Londra Olimpiyatlarında Serbest stil 67 kilo'da Dünya 1.'si; 1949'da Serbest stil 73 kilo'da İstanbul'da Avrupa 1.'si; 1950'de Greko-Romen stil 73 kilo'da İsveç Stokholm'de Dünya 2.'si; 1951'de Serbest stil 73 kilo'da Finlandiya Helsinki'de Dünya 1.'si olmuştu. 27 Nisan 1979), Dünya ve Olimpiyat Şampiyonu Türk güreşçisidir.

Ahmet Bey Sokak

Adem Yavuz Sokak

Celal Atik Sokak

Cengizhan Sokak

Cengizhan Sokağı

Bkz. Burhaniye Mah.

Kani Karaca Sokağı

Kani Karaca İstanbul tilavet geleneğinin son temsilcisi idi. Karaca 1930'da Adana Adalı köyünde doğdu. İlkokulda okurken, aynı zamanda köyün imamı olan öğretmeninden ders alarak Kur'an'ı hıfz etti. 1950'de İstanbul'a geldi. Bir süre Sadettin Kaynak'la çalışarak üslûp ve tavır bilgileri öğrendi. Dinî musikî çalışmalarını daha sonra, üslûp ve tavır yönünden çok etkilendiği Yeraltı Camii imamı ve hatibi ünlü hafız Ali Üsküdarlı'nın öğrencisi olarak sürdürdü.

Hocaları Hafız Ali Üsküdarlı, Hafız Sadettin Kaynak, Halil Nuri Poyraz, Sadettin Heper idi. Radyo programları, konserler, kudüm öğretmenliği, mevlidhanlık ile 50'lerin sonundan vefatına kadar Türk musikisinin çok çeşitli türlerinde eserler verdi. Mevlana anma törenlerinde vazgeçilmez bir yeri vardı.

Gördüğünü hiç hatırlayamayacak kadar küçük bir yaşta (3-4 aylık) iken üvey annesi tarafından, bir kıskançlık sebebiyle yüzüne kimyasal bir madde atılarak kör edilmiştir. Kendisi bu konunun bahsi geçtiğinde hiç konuşmak istemediği ve çoğunlukla bahsi kapattığı için durumun ayrıntıları tam olarak bilinememektedir.

İstanbul tilavet geleneğinin son temsilcisi idi. Doğaçlama üstadı Kani Karaca, şarkı formu dışında Kur'an, mevlid, kaside, gazel, ezan, semai okudu.

Şair Mehmet Akif Sokağı

Bkz: Burhaniye Mah.

Üsküdar'da bir Sokak

Molla Cami Sokak

Üsküdar'ın Cumhuriyet Mahallesi sokaklarından biri olan Molla Cami Sokağı, Menekşe Sokağı'nı Söğütlü Çayır Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Kor Sokağı'na paralel olarak uzanmaktadır. Sokak adını büyük İslam Mutasavvıfı Abdurrahman Molla Cami Hazretleri'nden almaktadır.

Asıl adı, Abdurrahmân bin Nizâmeddîn Ahmed, lakabı Nûreddîn'dir. Câmî ve Mevlânâ nisbetleriyle meşhûr oldu. Anadolu'da Molla Câmî diye tanınmaktadır. 1414'de İran'ın Câm kasabasında doğmuştu. İmâm-ı Muhammed Şeybânî hazretlerinin neslindendir. Beş yaşında Muhammed Pârisâ hazretlerinin huzûruna götürülüp, teveccühe kavuştu. Babası Nizâmeddîn Ahmed, oğlunun ilim ehli olması için onu Herat'daki Nizâmiyye Medresesine getirdi. O sırada Abdurrahmân Câmî henüz küçüktü, bülûğ yaşına gelmemişti. Fakat medresede; zekâsı, meseleleri anlamaktaki fevkalâde kavrayışı, hocaları ve arkadaşları üzerinde büyük bir tesir bıraktı. Mevlânâ Abdurrahmân Câmî, kısa zamanda aklî ve naklî ilimleri öğrendi. Hatta, Herat'ta meşhûr beş âlimden birisi oldu. Herat'ta Sâdüddîn-i Kaşgarî hazretlerinin talebesi olarak, onun sohbetine katıldı. 1456'da hocasının vefatı sonrası Taşkent'e giderek Ubeydullah-i Ahrâr Hazretlerine intisab etmişti. Mevlânâ Abdurrahmân Câmî, 1472 senesinde Hicaz'a gitmek için yola çıkmıştı. Her geçtiği şehirdeki âlimler onu karşılıyarak, ziyâret edip, hayır duâsını aldılar. Bilmedikleri müşkillerini sorarak, verdiği cevaplara hayran kaldılar. Bağdât'ta Ashâb-ı Kirâm düşmanları ile yaptığı münâzaralarda hep gâlip geldi. Medîne-i münevvereye geldiğinde, Peygamber efendimize olan muhabbetini dile getiren kasîdeler söyledi.

Hac vazifesini yaptıktan sonra Haleb'e geldiler. Orada da bütün halk onu saygıyla karşıladı. Pek çok ikramlarda bulundular. Oradan Tebriz, Horasan ve Herat'a gitti. Molla Câmî hacdan dönünce, Hüseyin Baykara'nın kendisine tahsis ettiği bir medresede ders vermeye başladı. Arap diline ve edebiyatına büyük ilgi duyan Cami, bu dilde birçok eser yazmıştı. Oğlu Ziyaüddîn Yusuf için yazdığı El-Fevâidüz-Ziyâiyye fî Şerhi'l-Kâfiye adlı Arapça gramer kitabı, Müslüman Türkler arasında Molla Cami adıyla çok tanınmıştır ve medreselerde ders kitabı olarak okutulmuştur. Molla Cami, Ehl-i Beyt'e ve Ashâb-ı Kirama âşık idi. Silsiletü'z-Zeheb ismindeki kitabında, itikâdnâme başlığı ile Ehl-i sünnet itikadını, otuz bahiste ve çok güzel bir üslûp ile anlattı. Molla Câmî, divanında, Türk hakanı Fatih Sultan Mehmet Han'a hitaben, onu övücü şiirler yazdı. Ayrıca onun oğlu Sultan Bâyezîd'i medheden kasideleri de bulunmaktadır. Molla Câmî ile Osmanlı sultanları arasındaki bu alâka, Fatih Sultan Mehmet Han'ın, onu Anadolu'ya davet etmesi ile sonuçlanmıştı. Molla Câmî; Konya'ya gelmiş ama Fatih Sultan Mehmet Han'ın vefat haberini alınca geri dönmüştü. Molla Câmî, 1492'de bir Cuma günü, dostlarının okuduğu Kur'an-ı Kerimi dinledi ve ezan okunurken son nefesinde Kelime-i şehâdeti getirdikten sonra vefat etmişti.

Molla Cami Sokak

Şehit Özdemir Onarangil Sokak

Osmanlıların sevgisine karşılık İran'daki Safevîler Molla Câmî'ye kin beslemekte idiler. Ashab-ı Kiram düşmanları Horasan'a hücum ettikleri sırada, Molla Câmî'nin oğlu, babasının kabrini açarak, mübarek cenazesini başka bir yere defnetmişti. Ashâb-ı Kiram düşmanları Horasan'ı istilâ edip, Molla Câmî'nin kabr-i şerifini açtıkları zaman, mübarek cenazesini orada bulamadılar. Ona olan düşmanlıklarından, kabirde bulunan tahta parçalarını yaktılar. Şah İsmail de, kendi devrinde Herat'ı zapt ettiği zaman şu emri verdi: "Mevlana Abdurrahman Câmî'nin nerede bir kitabı görülürse, kitabın üzerindeki Câmî ismindeki "Cim" harfinin noktasını kazıyıp, harfin üzerine nokta koyun. Bu suretle Câmî ismi, Hâmî (olgunlaşmayan kimse) olsun." Bu hadiseler Horasanlı âlimleri çok üzmüştü.

Şehit Özdemir Onarangil Sokak

Erler, Dereboyu, Boztepe ve Cengizhan sokakları ile kesişerek bu sokakları Libadiye Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Sokak aynı zamanda Mehtap Sokağı'na paralel uzanmaktadır. Sokak adını 1995 yılında mayına basarak şehit düşen Jandarma Komando Asteğmen Özdemir Onarangil'den almaktadır.

31.03.1967 Ankara doğumlu olan Komiser Özdemir Onarangil, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü kadrosunda görevli idi. 1995'de askerlik görevi için bulunduğu Şırnak ili Silopi İlçesinde askeri araç ile seyir halinde iken bulunduğu aracın daha önce terör örgütü mensupları tarafından araziye döşenmiş olan mayına temas etmesi sonucu meydana gelen patlamada 29.06.1995 tarihinde şehit oldu. Cenazesi İstanbul'da defnedildi.

Çengelköy Mahallesi

Albay Hüsamettin Ertürk Sokak

Çengelköy Caddesi ile Güzeltepe Caddesi'nin kesiştiği yerden başlayan sokak, Pazarkayığı Sokağı'na dek uzanmaktadır. Sokak, Dere Sokak ile kesişmektedir ve kesiştiği yerin sağında II. Mahmud Çeşmesi ve Hacı Ömer Camii Kütüphanesi bulunmaktadır. Bu sokağa adını Teşkilat-ı Mahsusa'nın son başkanı Albay Hüsamettin Ertürk'ten almaktadır. Hüsamettin Ertürk'ün İstanbul'da oturduğu iki yerden birisi Kadıköy'de Kuşdili Sokakta bulunan Kuşdili Apartmanı'nın 1 nolu dairesi idi. İkinci ev ise İstanbul Boğaziçi Beylerbeyi'nde Bostancıbaşı Abdullah Ağa Mahallesi, Nevnihal Sokak'ta 21 nolu köşktü.

1874 İstanbul doğumlu olan Hüsamettin Ertürk; 13 Haziran 1891'de girdiği Harbiye Mektebini, 20 Mart 1894'de bitirerek Mülazımı sani olarak Türk Ordusunda hizmete başlamıştı. 13 Kasım 1899'da yüzbaşı, 19 Ekim 1912'de binbaşı, 12 Temmuz 1916'da Kaymakam olmuştu. Emekli sandığında bulunan kayda göre "25 Kasım 1913'de bir sene izin verilerek hükümetin gizli teşkilatında istihdam edilmişti." Bir başka deyişle Teşkilat-ı Mahsusa'ya katılmıştı. Teşkilatın merkezinde çalışmıştı. Enver Paşa Türkiye'den ayrılırken Teşkilatı, Hüsamettin Ertürk'ün liderliğine bırakmış ve ismini Umumu Âlem-i İslam İhtilali Teşkilatı olarak değiştirmişti. Milli Mücadele yıllarında Ankara ile yakın ilişkiler kurmuş ve İstanbul'da Türkiyenin kurtuluşu için çalışan Milli Müdafaa Grubunun başkanlığını üstlenmişti. Veliaht Abdülmecid'in Anadolu'ya geçmek isteğini ilk kez Ankara'ya o iletmişti. 1923 Seçimleri öncesi Alevi ve Bektaşi Dedelerini muhalefete geçmemeleri ve İkinci grubu desteklememeleri için etkilemeyi başarmıştı. 12 Ağustos 1931'de Müstakil 7. Süvari Alayı'ndan albay rütbesinde iken emekli olmuştur. Daha sonra Ankara'ya taşınmış ve Ankara belediyesi İmar Müdürlüğü İstimlâk şubesinde ücretle çalışmıştır.

Kaynak: (Samih Nafiz Tansu, İki Devrin Perde Arkası, Teşkilat-ı Mahsusa Başkanı Hüsamettin Ertürk, ilgi yayınları, 2011)

Albay Hüsamettin Ertürk Sokak

Ayşe Hanım Sokak

Çengelköy Kaldırım Caddesi'nden Beyaz Köşkler Sokağa doğru uzanan bir ara sokaktır. Kuşçu Çıkmazı'na paralel bir sokaktır. Sokak adını Kanuni'nin torunu Ayşe Sultan'dan almaktadır. Ayşe Sultan, Kanuni Sultan Süleyman'ın torunu, Mihrimah Sultan ile Sadrazam Rüstem Paşa'nın kızıdır.

Kanuni Sultan Süleyman, Ayşe Sultan'ın annesi Mihrimah Sultan'ı çok sever, bütün isteklerini yerine getirirdi. Onun için de Mihrimah Sultan'ı çok iyi yetiştirmiş ve ona çok iyi bir eğitim vermişti. Kanuni onu kendisi ile birlikte savaş meydanlarına bile götürmüştü. Mihrimah Sultan yaşamı boyunca devlet işlerinde çok söz sahibi olmuştu. Babasını Malta'ya sefer düzenlemeye ikna etmek için kendi parasıyla 400 gemi yaptıracağına söz verdiği bile söylenir. Çok büyük bir servete sahipti. 1540-1548 yılları arasında Mimar Sinan'a Üsküdar'da cami (İskele Camii), medrese, ilkokul ve hastaneden oluşan büyük bir külliye yaptırmıştı. Ayrıca 1562-1565 yılları arasında gene Mimar Sinan'a İstanbul'un Edirnekapı semtinde cami, çeşme, hamam ve medreseden oluşan Mihrimah Sultan Camii ve külliyesini yaptırmıştı.

Ayşe Sultan'ın babası **Damad Rüstem Paşa**; Kanuni Sultan Süleyman saltanatı döneminde 1544-1553 ve 1555-1561 yılları arasında Sadrazamlık yapmıştı. Ayşe Sultan, 1561-1565 yılları arasında Kanuni Sultan Süleyman döneminde sadrazamlık yapmış olan, şişmanlığı ile ünlü Semiz Ali Paşa ile evlendirilmiş ve ondan Abdurrahman Bey, Mehmet Bey, Şehit Mustafa Paşa ve Osman Bey adlı dört oğlu olmuştu. Semiz Ali Paşa'nın 1580'de vefatı üzerine 6 Nisan 1582'de Nişancı Feridun Bey (Paşa) ile evlenmiş ve bu eşini de ertesi yıl kaybetmişti. Bir rivayete göre Ayşe Sultan, ikinci eşinin ölümü sonrası 1590'da Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri ile de evlenmişti. Çok zengin bir kadın olan Ayşe Sultan, İmrahor Camii dışında, İmrahor Semti'nde kendi ismi ile anılan bir Celvetî Tekkesi, bir çeşme ve iki katlı bir darü'l-kurra yaptırmıştı. Üsküdar'da bir de sarayı vardı.

Ayşe Hanım Sokak

Ağustos 1595'de oğlu ile hacca giden Ayşe Sultan, dönüşünden kısa bir zaman sonra Üsküdar'da Dedesi Rüstem Paşa'dan kalma Ayşe Sultan Sarayında vefat etmişti. Ayşe Hanım Sultan, Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri'nin türbesinin sol tarafında ve ilerisinde bulunan türbede medfundur.

Ayvalık Su Yolu Sokak

Ayvalık ve Bekârdere Caddelerini Dağlar Caddesi'ne bağlayan uzunca bir sokaktır. Eski Ayvalık Sokak ile kesişmektedir. Sokak adını burada bulunan ve adını Hatice Sultan Evkafı akaratından olan Ayvalık semti su yolundan almaktadır.

Bakırcıbaşı Sokak

Kemalettin Tuğcu Sokağı'nı Lekeli Nuri Sokağı'na bağlayan sokaktır. Ulvi ve Çiçek sokakları ile kesişmektedir. Tarihî Kerime Hatun Camii'nin hemen solundan Çengelköy mezarlığına çıkan sokak; Kemalettin Tuğcu Caddesinin 60-70 metre ötesinden sola dönen sokaktır. Bu sokakta bulunan Sabahat Hanım'ın köşkünün adı Bakırcılar Köşkü'dür. Sokak adını bir zamanlar bu köşkü yaptıran ve burada oturan; Osmanlılar'da bakırcıların temsilcisi olan **Bakırcıbaşından** almaktadır. Sokağın eski adı Bakırcıbaşı Çiçek Sokak'tı.

Senelerce bu sokakta oturan Hüseyin A. Tuna'nın deyimi ile "Bakırcıbaşı Sokak gerçekten bir doğa harikasıdır". Sokak 1960'larda; eski muhtar Tuncay Acundatek'in dedesi, Çengelköy'ün eski muhtarlarından Ahmet Acundatek'in oturduğu köşkle başlayıp, eski Dışişleri Bakanlarından Haluk Bayülken'in

Bakırcıbaşı Sokak

garajı, Özçelik Apartmanı, Deniz Apartmanı, Ayanoğulları Apartmanı, Bakırcıbaşı Köşkü, Çiçekçi Mehmet'in Bostanı, Çengelköy'ün efsane hekimi Dr. Metin Çetinel ve eşi Dr. Ayşe Çetinel çiftinin evleri ile sona ermekteydi.

Sokağın başından sonuna kadar burada bulunan evlerin hepsinin önü açıktı. Hemen hepsi, aşağıdaki Kamil Abi'nin bostanına ve serasına bakardı. Çengelköy'ün yeşil'in her rengiyle boyanmış bütün güzel alanlarını kuşbakışı gören bir sokaktı. Sokakta bulunan meşhur Bakkal Laz Hakkı bu sokak sakinlerinin âdeta bir simgesi olmuştur. Çengelköy Yedi uyuyanlar Ayazması da bu sokaktadır. Çiçekçi Mehmet Efendi Cami bu sokaktadır.

Beyaz Köşkler Sokak

Lekeci Nuri Sokağı'nı Lekeci Nuri Çıkmaz Sokağı'na bağlayan sokaktır. Menekşe Sokağı ile kesişmektedir. Sokak adını burada bulunan Beyaz Köşklerden almaktadır.

Boğaziçi Sokak

Bar Sokağı'nı Boğaziçi Caddesi'ne ulaştıran sokaktır. Sokak adını Boğaziçi Caddesi'nden almıştır. Osmanlılar döneminde bu bölgede yalnız ahşap yapıya izin verilmekte idi.

Ayvalık Su Yolu Sokak

Boğaz Yolu Sokak

Beyaz Köşkler Sokak

Boğaz Yolu Sokak

Kalantor Sokağı'nı Yıldırım Beyazıt Caddesi'ne bağlayan ve paralel uzandığı Ulvi Sokağı ile kesişen sokaktır. Sokak adını İstanbul Boğazı'ndan almaktadır. Bu sokak ile Boğaziçi Çengelköy'e bağlanmaktadır.

Cami Karşısı Sokak

Ayvalık Caddesi ile Ayvalık Çıkmazı'nı birbirlerine bağlayan uzunca bir sokaktır. Ayvalık Çıkmazı ile paralel bir sokaktır. Sokak Vahdet Camii'nin karşısında bulunduğu için bu adı almıştır.

Çengelköy Bostan Sokak

Üsküdar'ın Çengelköy Mahallesi sokaklarındandır. Güzeltepe Caddesi ile Kemalettin Sokağı birbirlerine bağlayan uzunca bir sokaktır. Kalantor ve Şenol sokaklar ile kesişmektedir. Kalantor Sokak ile kesiştiği noktada bir dört yol oluşturmaktadır. Sokak adını meşhur Çengelköy Bostanı'ndan almaktadır. Bu bostan Çengelköy'de oturan Bostancıbaşı Hacı Hüseyin Ağa'nın vakfı idi. Osmanlı döneminde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında Çengelköy'ün hemen hemen tamamı bahçe ve bostanlardan oluşuyor ve bu bahçe ve bostanlarda binbir çeşit sebze ve meyve yetiştiriliyordu. Ayrıca birçok bahçe ve bostanlarda farklı türlerde çiçeklerin yetiştirildiği de bilinmektedir. Yakın zamana kadar birçok büyük bahçe, bostan ve tarla Çengelköy'de varlıklarını sürdürmekte idi.

Çengelköy Bostan Sokak

Boğaziçi Sokak

Çengelköy Çeşme Sokak

Aslan Sokak ile Ulvi Sokak arasında yer almaktadır. Kalantor Sokağı'na paralel uzanmaktadır. Bu sokağa adını veren çeşme Abdi Paşa Sokağı üzerinde meydanımsı bir açıklıkta bir çınar ağacının yanındadır.

Çengelköy Hamam Arkası Sokak

Kuleli Caddesi ile Çengelköy Caddesi'nin birleştiği yerden başlayıp; Kalantor ve Kemalettin Tuğcu Sokağın bitişine kadar devam etmektedir. Meserret Sokak ve Üzümözü Sokak ile kesişmektedir. Meserret Sokak ile kesiştiği noktada bir dört yol oluşturmaktadır. Sokak adını Yusuf Ziyaeddin Paşa Çeşmesi'nin arkasında bulunan ve şu anda yıkık olan hamamdan almaktadır.

Çengelköy Çeşme Sokak

Çengelköy Hamam Çeşmesi Sokak

Çengelköy Caddesi ile Çengeloğlu Sokağı birbirine bağlayan sokaktır. Sokak adını bu sokağın başında bulunan Hamam Çeşmesi'nden almaktadır. Çeşme Yusuf Ziya Paşa tarafından, ölmüş eşinin adına yaptırılmıştır. Bu yüzden Yusuf Ziya Paşa Çeşmesi de denilmektedir. Şair Fatin'in hazırladığı su gibi akan bir tarih manzumesinden öğrendiğimize göre nükteci bir zat olan Yusuf Ziya Paşa, rahmetli eşinin ruhu için buraya bir çeşme yaptırmıştı. Zamanla suyun mecraları, künkleri başkalarının eline geçmiş, çeşme susuz kalmıştı. Daha sonra Ayyâdzâde Mahmud Paşa, çeşmeye başka bir mecradan su getirerek 1862 yılında çeşmeyi yeniden ihya etmişti. Çeşmenin suyu, tomruğun altından Hasif Paşa çiftliğinden çıkmaktadır. Tomruk ayarında nefis suyu vardır. Çeşmenin arkasında bir hamam vardı yıkılmıştır, yalnız iki halveti kalmıştır.

Bu çeşmeyi yaptıran Yusuf Ziyaeddin Paşa Gürcü'dür. 1798'de Sadrazam olmuştur. Trabzon, Çıldır, Konya, Halep valiliklerinde de bulunmuş, 1808'de ikinci defa sadrazam olmuştur. Maden Eminliği de yapmıştır. Evi Beylerbeyi'nde idi. 1805 yılında bir süre devletteki vazifesinden istifa ederek Beylerbeyi'ndeki evinde inzivaya çekilmişti. Çeşmeyi o vakit ölen eşi adına yaptırmıştı. Çeşme'nin kitabesinin alt kısmında, pek de zarif olmayan sütuncelerle çevrilmiş bir ayna taşı yer almaktadır. Yalak kısmı toprak altında kalan çeşmenin günümüzde suyu akmamaktadır. Çevresindeki esnafın ürünlerini çeşmenin sağına ve soluna koymaları tarihi çeşmenin tüm özelliklerini yitirmesine ve gözükmemesine neden olmaktadır.

Çengelköy Kuyu Sokak

Tanrıverdi Sokağı ile Üzümözü Sokağı arasında uzanır, Fıçıcı Sokağı ve Taşodalar Çıkmazı ile kavşakları vardır; dar ve kaba taş döşeli bir sokaktır, köyün göbeğinde olduğu halde bakımsız kalmıştır. Sokak adını Çengelköy'de bulunan eski su kuyusundan almıştır.

Çengelköy Hamam Arkası Sokak

Çengeloğlu Sokak

Çengelköy Maslağı Sokak

Ulvi Sokağı'nı Beyan Sokağı'na bağlayan sokaktır. Hatice Hanım ve Çengelköy Çeşme sokaklarının ortasında ve bu ikisine paralel uzanmaktadır. Sokak adını Çengelköy su deposundan almaktadır.

Çengeloğlu Sokak

Çengelköy Caddesi ile Çengeköy Hamam Arkası Sokağı birbirine bağlayan sokaktır. Sokak adını Çengelköy'e de adını veren Kaptan-ı Derya Çengeloğlu Mehmed Tahir Paşa'dan almaktadır. Başbakanlık Osmanlı Arşivinde Çengeloğlu Mehmed Tahir Paşa'nın Kapudan-ı Deryalığı sırasında, tersane ve donanmada görevli zabitan, gemi hocası, hekim ve cerrahların, sancak ümerasının maaşlarının yazılı olduğu bir defter bulunmaktadır. Şubat 1826'da Patrona-i Hümayun'na nail olmuş, yani koramirallikten oramiralliğe terfi ederek yıllık 4500 kuruş maaş almayı hak kazanmıştı. 4 Ağustos 1826'da Mecra-yı Zafer adlı gemisi ile Navarin Baskı'nından kurtularak İstanbul'a dönme başarısı gösteren 11 gemiden biri olmuştu. Bu olay sonrası Yunan ve Fransız gemileri tarafından kuşatılan Sakız adasının yardımına gönderilmiş ve adayı kuşatmadan kurtardığı için de Tersane Nazırı yapılmıştı. 1832'lerde Kaptan-ı Derya olmuş ve dört yıl bu görevde kalmıştı. 2 Eylül 1834 tarihli bir belgeden Paşa'nın o tarihdeki yıllık maaşının 29. 166 buçuk kuruş olduğu anlaşılmaktadır. 1841 yılında Sultan Abdülmecid döneminde ikinci kez Kaptan-ı Derya yapılmıştı. Bu görevde iki yıl kalmıştı. 1845 yılında Edirne, 1847 yılında Bosna Valisi olmuştu. 1851 yılında Bosna Valisi iken vefat etmiştir. Naaşı İstanbul'a getirilerek Eyüp Sultan kabristanlığına defnedilmiştir. Mihaliç Kaymakamı Muhsin Bey ve Kastamonu Adliye Müfettişi Osman Asım Paşa adında iki oğlu vardı. Muhsin Bey'in Ali Rıza ve Mustafa Şevket adlı iki oğlu, Osman Asım Paşa'nın ise Mehmed Tahir Bey adında bir oğlu dedeleri ve babaları gibi Osmanlı bürokrasisinde görev almışlardı.

Çınarlı Cami Sokak

Çınarlı Cami Sokak

Sokağa adını veren Çınarlı Cami; Çengelköy'de Çınarlı Cami Sokağının arkasındadır. Önünde İstanbul'un en yaşlı ve en büyük çınarlarından birisi bulunduğu için mabet bu isimle adlandırılmıştır.

Sokağa adını veren Abdullah (Hamdullah) Paşa ya da Çınarlı Camii, Boğaz içinde, Çengelköyünde, iskelenin Beylerbeyi cihetinde ve hemen yanıbaşında İstanbul'un en ulu, en azametli çınar ağaçlarından birinin altındadır. Halk ağzında o ağaca nisbetle anıla gelmiştir. Hadikatül Cevami adlı eser, **"Çengel Karyesi Mescidi"** maddesi içinde şu satırlar ile bahsediyor. "Mezkur Çengel Karyesi İskelesinde Kaptanıderya Abdullah Paşa dahi 1932 senesinde (1818-1819) cemi-i levazımatı mükemmel olarak bir cami-i şerif binasına muvaffak olmuştur. Müşarun iley kariye mezbure ahalisinden bir kimsenin oğlu olup 1938 saferinde (1822) Sadr-ı azam olmuş aynı yıl içinde azledilip İzmit'te vefat etmiştir, ismi Hamdullah olup, Abdullah denmekle şöhret bulmuşdur."

Son cemaat yeri müezzin maksuresi olmayan adeta genişçe bir oda halinde küçük bir camidir, Müstakil planlı olup, dört kâgir duvar üzerine çekilmiş kiremit örtülü ahşap bir çatıdan ibarettir. Bodur ahşap minaresi çatının bir köşesine kondurulmuş olup 1964 Temmuz'unda filiz yeşiline boyanmış bulunuyordu. Ulu çınarın ulu dallarının altı bir meydancık olup, mescidin bu meydancığa açılan kapusundan hemen ibadet sahnına girilir. En geride ahşap bir set üstü müezzin maksuresi hizmetini görür.

Camiin meydana bakan cephesinin bir köşesinde klâsik uslup da kitabesiz bir akar çeşme ile cami kapusu arasına da beş adet abdest musluğu konmuştur. Kapudan girilince hemen soldan iki küçük ahşap merdivenle minareye çıkılır ki bu merdivenlerden ikincisi şakuli denilecek kadar gayet dik konmuş çubuk basamaklı bir merdivendir.

Bu camicik ilk olarak 1835 tarihinde restore edilmiş, 1963 yılında başta İnebolulu **Hacı Mustafa Telli** olmak üzere halkın da yardımı ile tamir görmüş olup kapusunu da bir marangoz para almadan yapmıştır. Ba'dehu 1970'de Camiye İmam olarak tayin edilen **Kemahlı Nurettin Menekşe** zamanında Caminin çevresindeki işgal olunan yerler yedi senelik bir çabadan sonra temizlenip Cami 73 (m2) metre kareden, 170(m2) metre kareye İmamın öncülüğünde hayırsever cemaatın desteği ile genişletilmiş olup, minaresi saç, şerefesi de çinko ile kaplanmıştır. Çınarlı Camii köyiçinden görünmez. Küçük yapısı ve bodur minaresiyle bir sıra dükkanın ardında kalmıştır. Meydancığa dolayısıyla camiye iki aralık sokaktan gidilir ki, isimleri Çınarlı Camii sokağı ve Pazarkayığı sokağıdır.

Ulu Çınar denize doğru uzanmış alt dalı üçer dörder adım arayla sekiz dokuz iri kütük üstünde durmaktadır. Ömrü belki de on asrı aşmış olan ve hala hayatiyetini muhafaza edip bahar mevsiminde yeşeren bu tarihi çınarın arkasında Bostancıbaşı Abdullah Ağa'nın (paşanın) hayır eseri şirin bir Mescit bulunmaktadır ki, zikrettiğimiz üzere H.1934 (M.1819) da İnşa edilmiştir.

Bu cami meydancığın bir kenarını dolduran kırmızı aşı boyalı eski bir ahşap yalı ile yaşıttır. Bu yalı Deli Abdullah Paşa'nın, hatta belki de babası Yalnızkürek Ali Dayı'nın yalısıdır.

Kaynak: (Reşat Ekrem Koçu; İstanbul Ansiklopedisi. Tercüman Gazetesi; İstanbul Ansiklopedisi)

Defterdaroğlu Sokak

Güzeltepe Caddesi'ni Yıldırım Beyazıt Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Kemah, Er, Denizciler sokakları ve Atatürk Caddesi ile kesişmektedir. Sokak adını buraya yerleşen eski Diyarbakır Defterdarı Rıfat bey'in oğullarından almaktadır.

Deniz Hamamı Sokak

Üsküdar'ın Çengelköy Mahallesi sokaklarındandır. Çengelköy Caddesi'ni denize bağlayan sokaktır. Sokak adını Çengelköy Deniz Hamamı'ndan almaktadır. Burada eskiden kadın ve erkekler için ayrı ayrı sokaklardan girilen iki deniz hamamı varmış ve bundan dolayı da bu sokağa bu isim verilmiş. Sokağın denizle birleştiği yerde Şemsettin Bey Yalısı ve Amiral Vasıf Paşa Yalısı bulunmaktadır.

19. yüzyılın ikinci yarısında Çengelköy, önceki dönemden daha değişik bir görüntü vermeye başlamıştır. Herşeyden önce artık sahil boyunca gemiler, iskelede bekleyenler yeni yeni görülmeye başlanmıştır. Vapur seferleri sayesinde insanlar pazar kayıklarını daha az kullanmaya başlamışlardır. Bu dönemde Çengelköy büyümüş ve 3 kısma ayrılmıştır; Asıl Çengelköy, Yukarı mahalle ve Setüstü mahallesi. Balıkçılık gelişmiş, sebze-meyve üretimi artmıştır. Denizlerin üzerlerine, kadın ve erkekler için ayrı ayrı yapılmış deniz hamamları inşaa edilmiştir. 1826-1850 arasında kurulduğu düşünülen **Çardak İskelesi Deniz Hamamı** İstanbul'da ilk denize girilen yer ve mekân olarak literatüre girmiştir. İstanbul'da kurulan ikinci deniz hamamı Salıpazarı, üçüncüsünün ise Kumkapı'da kurulduğu yazılı kaynaklarda belirtilmektedir. Şehr-i İstanbul halkının denize girerek yüzme ve serinleme ihtiyacını karşılamak üzere dönemin sosyo-kültürel yapısına uygun, kazıklar üstünde ahşap, suya dayanıklı çürümez kerestelerle ergonomik olarak dizayn edilen ve adına deniz hamamı denilen yapılar; İstanbul'da denizin vücutla ilk temas ettiği yerler olarak kaynaklarda belirtilmektedir. Bu deniz hamamlarının en ve boyları, derinlikleri, nerelerde yapılacağı vb. konular hakkındaki her türlü sorumluluk Şehremaneti tarafından "nizamname" ile belirlenmekteydi. Bunların yapım ve işletmeciliğine genellikle gayrimüslimler talip olurdu. Kadınlara ayrı hamamla her türlü tedbirin alınmasına karşılık deniz hamamlarına giden Türk kadınlarının sayısı oldukça azdır. Mecelle-i Umûr-ı Belediyye'deki kayıtlara göre, İstanbul'da sadece kadınlara hizmet veren deniz hamamları Moda Burnu, Beylerbeyi, Eskiköprü, Hamam İskelesi, Salıpazarı ve Paşabahçe'dedir.

Aralarında belli bir mesafe bırakılarak yan yana inşa edilen kadın ve erkek hamamları ise, Kadıköy, Büyükada, Büyükdere, Beşiktaş, Salacak, Bebek, Kabataş, Üsküdar, Çengelköy, Tarabya, Yeniköy, Çatladıkapı, Yenikapı, Ahırkapı, Üsküdar-Ayazma İskelesi, Heybeliada, Kuleli, Beykoz, Yenimahalle, İstinye, Kuruçeşme, Kumkapı, Samatya, Makriköy, Ayestefanos, Ortaköy ve Davutpaşa'dadır. Bu çerçevede, Osmanlı insanının denize girme ihtiyacının karşılanması, şekil ve yer olarak; genel ahlâk kurallarının ihlâl edilmesi, boğulma tehlikesi, deniz ve sahillerin kirlenmesi gibi endişelerle devlet tarafından belirlenmiştir. Nihayetinde sahillerde dört tarafı kapalı, ahşap, küçük yüzme havuzları inşa edilmiştir. Derinliği; kıyı tarafında "altı parmak", deniz yönünde ise 1,5 m olan bu havuzlar; tabanı ahşapla kaplanmış, en

Havuzbaşı Sokak

küçüğü 12x6; en büyüğü de 25x15 m boyutlarında kurulurdu. Kaynaklara göre, İstanbul'da deniz hamamlarının sayısı, 19. yüzyıl ortalarına kadar sadece ikidir. Fakat yüzyılın sonlarına doğru -yalı sahiplerinin hususî hamamları hesaba katılmaksızın- bu rakam 60'a ulaşmıştır ki, bunların 33'ü erkeklere, 27'si de kadınlara mahsustur. Deniz hamamları genel ve özel olarak iki grupta yapılanmaktaydı. Özel olanlar yalılara aitti veya yalının hemen yanında ya da varsa rıhtımında yer alırdı. Genel deniz hamamları ise kendi aralarında kadınlara ait olanlar ve erkeklere ait olanlar diye iki türlüdür. İki hamam arasında, seslerin duyulmayacağı kadar bir mesafe olma koşulu vardı. Deniz hamamlarında bir kahve ocağı bulunur, burada çay, kahve, limonata, gazoz satılırdı. Hamamların içinde herkesin kullandığı localarda soyunanlar bir kuruş, özel localarda soyunanlar ise iki kuruş ücret öderlerdi. Kadınlar hamamı ile erkekler hamamı arasında polis sandalı aralıksız devriye gezerdi. Özel deniz hamamları Marmara ve Boğaz kıyılarında yalı ve köşklerin önünde ince birer ahşap iskele bağlantısıyla, yalı sahibinin mali durumu ölçüsünde birer su şatoları olarak eski kartpostallarda görülebilmektedir. 20. yüzyılın başlarında, İstanbul'un, Anadolu ve Rumeli yakalarında, kıyı şeridinde bulunan bütün semtlerin deniz hamamları vardır artık...

Kaynak: (Şahmurat ARIK , "Türk Romanında İlginç Bir Mekân Unsuru: Deniz Hamamları", Kastamonu Eğitim Dergisi, Ekim 2005 Cilt:13 No:22) (Osman Nuri ERGİN, Mecelle-i Umûr-ı Belediye, II. Baskı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yay., C. IV, İstanbul 1995, s. 2142-21433) (Reşad Ekrem KOÇU, "Deniz Hamamları", İstanbul Ansiklopedisi., C. VIII, s. 4438-44424)

Havuzbaşı Sokak

Bakkaltepe Yokuşu Sokağı'nı Mustafa Sağlar Caddesi'ne bağlayan dolambaçlı bir sokaktır. Sokak adını meşhur Havuzbaş'ından almaktadır. Bir zamanlar Çengelköy'ün tek ilkokulu olan ve Çengelköy, Kuleli, Yenimahalle, Güzeltepe ve Havuzbaşı Mahallelerinde oturan çocuklarının gittikleri Çengelköy Havuzbaşı İlkokulu bu sokaktadır. Bu okul 1897'de Sultan II. Abdülhamid tarafından emlak-ı hümayundan ihsan buyurulan arsa üzerine inşa olunmuştur. **Hamidiye Mektebi** adı ile hizmete açılan mektep, bitişiğindeki Harbiye-i Hassa'ya ait yerlerin de mektebe katılması ile genişletilmiştir. Mektep II. Meşrutiyetten sonra Havuzbaşı mektebi adını kullanmıştır. 4 Ocak 1911'de Havuzbaşı Sokak'ta Mustafa Bey'in evinde Bedia-i Meşrutiyet adıyla kızlara mahsus özel bir ilk ve ortaokulun açılmasına izin verilmiştir.

Eski Bursa Mebusu ve yazar **Bursalı Mehmed Tahir Bey** Çengelköyü Havuzbaşı Sokağı'nda kayıtlı olup, bu sokakta oturmakta idi. Cansever'in ünlü bahçesi de Havuzbaşı'nda idi. Havuzbaşı İlköğretim Okulu yanında bulunan ve 1832'de yapılan **Hacı Hanım Çeşmesi** de bu sokaktadır. Bu çeşmenin kitabesini o devrin ünlü şairlerinden Ayıntablı Aynî Efendi yazmıştır. Kitabenin hemen altında 19. yüzyılda görülen süsleme unsurları olan lâle motifleri, kıvrımlı bitkisel motif ve perde motifi yer almaktadır. Son onarımlarda eklenen yalak, düzgün kesme taştan yapılmış olup iki yanda birer oturma sekisine sahiptir. okağa tarihî rengini veren eserlerden biri de **Şeyh Nevruz Tekkesi**'dir. Havuzbaşı sokağı ve Havuz Deresi sokaklarının kesişiminde yer alır. Bir iç avlu etrafında şekillenen yapılardan oluşan yapılar grubunun güneyinde tevhidhane ile kuzey kanadında harem, selamlık ve mutfak bölümleri yer alır.

İmam-ı Azam Cami Sokak

Engin Caddesi'ni İmam-ı Azam Camii'ne bağlayan ve bir ucu çıkmaz sokak halinde olan sokaktır. Sokak adını Çengelköy Bahçelievler'de Engin Caddesi'nde 1986'larda yapılan İmam-ı Azam Camii'nden almaktadır. Caminin imamlığını 24 yıldır İsmail Acar Hoca yürütmektedir. 12 Şubat 2010'da kaybettiğimiz Yeni Şafak Gazetesi editörlerinden Merhum Gazeteci Yazar Hamit Can bu sokakta oturmakta idi. Cenazesi de bu camiden kaldırılmıştı. İmam-ı Azam Camii Sokak; genelde Erzincan Kemahlıların oturduğu bir sokaktır.

İskele Gazinosu Sokak

İskele boyunca uzanan sokaktır. Sokak adını 1957-1958'li yıllarda Çengelköy'ün Menan Ablası ve eşi Mehmet Bey tarafından işletilen İskele Gazinosu'ndan almaktadır. Burası önce Hristo'nun meyhanesi idi. Daha sonra burasını Kel Mahmut, oğlu Balbadem Nuri ve Gabriko işletmişlerdi. Bu sokağa adını veren Çengelköy İskelesi ise; Boğaziçi'nin diğer iskelelerinden farklı mimarisi ile dikkati çekmektedir. Üsküdar-Beykoz yolundan dar bir sokakla ulaşılan iskelenin iki köşesinde küçük kuleler bulunmaktadır. Bunların arasından bekleme salonuna girilmektedir. İç kısımda personel odaları ve gişe bulunmaktadır. Yapının iki köşesinde iki katlı üzeri konik çatılı kuleler bulunmaktadır. Kuleler arasında yer alan bekleme salonu tek katlıdır. Kara yönünden ortada iki kanatlı kapı ile yanlarda bitişik pencereler ve üstte pencere sırası yer alır. Yan cephelerde düz atkılı dört bölümlü iki geniş pencere bulunur. Batıda deniz cephesinde ortada dört bölümlü üzeri camekanlı kapı ile iki yanda geniş pencereler yer alır.

İstanbul Boğazı'nın en eski yerleşim yerlerinden biri olan Çengelköy İskelesi'nin yapım tarihi net olarak bilinmemektedir. Ancak bu iskeleye Nisan 1829'da Beşiktaş İskelesi'nden kayık seferlerinin yapıldığını bilmekteyiz. 24 Temmuz 1902'de Çengelköy İskelesi bu kez Ders Nazırı Esad Paşa aleyhine duvarlarına yazılan yazı ile gündeme gelmişti. Çengelköy İskelesine yazılmış olan bu muzır yazıyı yazanın bir Mekteb-i Harbiye talebesi olduğu tahmin edilmiş, ancak fail bulunamamıştı. Çengelköy İskelesi T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu izni ile yakın bir geçmişte aslına uygun olarak restore edilmiştir.

İmam-ı Azam Cami Sokak

Bu sokakta bulunan en önemli tarihi yapılarından birisi de Çengelköy İskele meydanında bulunan Kavas Ahmed Ağa Çeşmesi idi. Mehmed Hüsrev Paşa'nın Kavasbaşısı Ahmet Ağa hayratı olan bu çeşme, dört yüzlü, çok güzel bir eserdir. Kavasbaşı Ahmet Ağa bu çeşmeyi, Çakal Dağı'ndaki bağına kazdırdığı yedi kuyudan akıttığı su için yaptırmış ve bu çeşme için 10.000 kuruş da vakfetmişti. Bu para ve neması ile kuyuların ve musluğun sürekli tamiri yapılacaktı.

Kalantor Sokak

İtalyanca bir kelime olan Kalantor; zengin ve kibar beyefendi demektir.Yıldırım Bayezıt Caddesi ile Kerime Hatun Camii Kalantor sokak ile Kemalettin Tuğcu sokağının birleştiği köşede yer alır. Cami, hicri 1068 miladi 1658 tarihinde Kapıağası Ahmet Ağa tarafından ölen annesi Kerime Hanım'ın ruhunu şad etmek için yaptırılmıştır.

Sıla adlı TV dizisinde kullanılan Macar Fevzi Mehmed Paşa Köşkü de bu sokaktadır.

Kaptan-ı Derya Seyit Ali Paşa Sokak

Sokak adını 1803–1807 yılları arasında donanmanın başına geçen dört Kaptan-ı Derya'dan sonuncusu olan Seyyid Ali Paşa'dan almaktadır.

Bu sokakta bulunan en önemli tarihî ve dinî yapılar Hacı Ömer Efendi Camii, Kavvas Başı Çeşmesi ve Sadullah Paşa Yalısı'dır. Yapım tarihi tam olarak bilinmemekle beraber, Çengelköy'de deniz tarafında, Kaptan-ı Derya Seydi Ali Paşa Sokağı üzerinde bulu-

Kaptan-ı Derya Seyit Ali Paşa Sokak

nan Hacı Ömer Camii; Hacı Ömer isimli bir hayırsever tarafından yaptırılmıştır.

Bu cami Çengelköy'de Hamdullah Paşa Camii'nin yakınında idi. 1878'de tamamen yanan camii, 16 yıl sonra Sultan II. Abdülhamid döneminde Çengelköy halkının yardımlarıyla tekrar yaptırılmıştır. Bu sokakta bulunan Kavvasbaşı Çeşmesi de Hacı Ömer Efendi Camii'nin yanında idi. Çeşme günümüzde yıkılmıştır.

Kitabesinde yer alan bilgilere göre bu çeşme eski Sadrazamlardan Mehmet Hüsrev Paşa'nın Kavasbaşı Ahmet Ağa tarafından 1853 yılında yaptırılmıştı.

Bu sokakta bulunan bir başka yapı da Sadullah Paşa yalısı idi. Sadullah Paşa Yalısı'nın ilk sahibi saray hizmetkârlarından Darüssaade Ağası Mehmet Ağa idi. Daha sonra yalı Koca Yusuf Paşa'ya geçmişti. Bostancıbaşı defterinde yalı, Yusuf Paşa'nın karısı Hanife Hatun'un mülkü olarak görülmektedir. Hanife Hatun'un kızı Emine Hanım, Kaptan-ı Derya Seydi Ali Paşa ile evlenmiş ve bu yalıda oturmaya başlamıştı. Seydi Ali Paşa öldükten sonra Emine Hanım oğlu Hamdi Paşa ile yalıyı paylaşmaya devam etmişti. Bağdat Valisi de olan Hamdi Paşa bir sarrafa borçlanıp borcunu ödeyemeyince yalıyı satışa çıkarmış ve yalıyı 1851'de Ayaşlı Esat Muhlis Paşa da satın almıştı.

Sadullah Paşa, Esat Muhlis Paşa'nın oğludur. Esat Muhlis Paşa ise Ayaş Müftüsü Hasan Efendi'nin oğludur.

Sadullah Paşa ünlü Tercüme Odasında yetişmiş, Maarif Müsteşarlığı dâhil bazı önemli devlet görevlerinde bulunmuştu. V. Murad tahta çıktığında görüşmek üzere kendi kayığını göndererek Sadullah Paşa'yı saraya çağırtmış ve Mabeyn başkâtipliğine getirmişti. Paşa'nın yıldızı bu şekilde parlar gibi olsa da V. Murad yerini kardeşi Sultan II. Abdülhamid'e bırakınca, Abdülhamid ağabeyinin bu gözdesini çevresinde istememişti. Paşa önce Filibe'de bir konuyu incelemek üzere Bulgaristan'a gönderilmişti. Daha sonra Berlin'e sefir tayin edildi.

Abdülhamid'in tahta çıkışından az sonra ünlü 93 Harbi patlak vermiş, bunun sonunda imzalanan ateşkes ile Ruslar o kadar kazançlı çıkmışlardı ki, Rusya'nın bu durumundan rahatsız olan Britanya, diplomatik bir savaş başlatarak konuyu Berlin Konferansına taşımıştı.

Sultan II. Abdülhamid, Paşa'nın kısa bir süre dahi olsa İstanbul'a gelmesini engellemiş ve onu 1883'te Viyana elçiliğine tayin etmiştir.

Sadullah Paşa 1891'de Viyana'daki sefarette havagazıyla kendine kıyarken karısı Necibe Hanım, Çengelköy'deki yalıda onun dönmesini bekliyordu. Necibe Hanım, Ankara Valisi Vecihi Paşa'nın kızıydı ve çok genç yaşta Sadullah Paşa ile onu çok severek evlenmişti.

Kerime Hatun Camii Sokak

Üsküdar'ın Çengelköy Mahallesi sokaklarındandır. Bu sokak, Çengelköy Caddesi ile Kemalettin Tuğcu Sokak arasında yer almaktadır. Kerime Hatun Camii bu sokağın en ucundadır.

Kireç Ocağı Sokak

Cami, 1970-1975 yılları arasında esaslı bir tamir görmüştür. Kerime Hatun Camii Çengelköy'de yapılan ilk mescittir. Cami dikdörtgen bir ana mekan ve bunun üstünü örten kiremit bir çatıdan oluşmuştur. Ana mekâna sade bir son cemaat yerinden, basık kemerli bir kapıdan geçilir. Basık kemerin üzerinde hat ile yazılmış bir kitabe yer alır. Kitabede 1068 yılı zilkâde ayında Ahmet Ağa tarafından merhum annesine Allah rızası için yaptırıldığı yazar.

Cami, sade bir iç mekana ve revzenli sivri kemerli pencerelere sahiptir. Mihrap nişi iki yandan kum saati sütunçelerle sınırlandırılmış kademeli mihrap bir yapıya sahiptir. Mukarnasın iki yanında gülce motifi ve bunun üstünde mihrap ayeti yer almaktadır. Mihrap en üstte palmet dizisi ile taçlandırılmıştır. Mihrap ve alçı pencerelerde klasik devrin havası vardır. Minberi sadedir.

Kesme taştan inşa edilen minarenin girişi son cemaat yerindeki basık kemerli bir kapıdan sağlanır. Caminin son yıllarda yapılan sevimli bir şadırvanı vardır. Cami girişindeki fevkani mektep yıktırılmıştır.

Kireç Ocağı Sokak

Kerem Sokak ile Mustafa Kemal Paşa Caddesi'ni birbirlerine bağlayan sokaktır. Kaptanlar, Deste, Çelik ve Ganimet sokaklarla kesişmektedir. Kaptanlar Sokak ile kesiştiği noktada bir dört yol oluşturmaktadır. Prof. Dr. Beynun Akyavaş Caddesi ile paraleldir. Sokak adını Hamdullah Paşa evkafından olan ve Ekim 1854'den beri işletilmekte olan kireç ocağından almaktadır. Bu kireç ocağı önce Haci Kirico, daha sonra Gürcü Vasil, Karadağlı Ciro ve Karadağlı İsteyfo Perliya tarafından II. Meşrutiyet dönemine kadar işletilmiştir.

Lekeci Nuri Sokak

Bakırcıbaşı Sokağı'nı Kaldırım Caddesi'ne bağlayan uzunca bir sokaktır. Huzurtepe, Nar, Ensar sokakları ile ve Ordu Caddesi ile kesişmektedir. Huzurtepe Camii ve Lekeci Nuri Parkı bu sokak üzerindedir. Sokak adını Lekeci Nuri Mahallesi'nden Mezarlığın hemen üzerinde yeni yapılan Çengelköy Evleri'ne kadar olan arazinin sahibi Nuri Bey'den almaktadır. Nuri Bey'in adı ile Lekeci Bozuğu adlı semtin birleştirilmesinden almıştı.

Lekeci Nuri Sokak

Çengelköylü işadamı Semih Koçer'in de anne tarafından dedesi olan Nuri Bey; 300 yıllık Çengelköylü bir aileden gelmekte idi. Türkiye'nin ilk ziraat profesörlerinden olan Nuri Bey aslen Batumlu idi. Nuri Bey önce Batum'dan Kırım'a, Kırım'dan da İstanbul Çengelköy'e yerleşmiş ve burada iz bırakmıştı.Çengelköy Ayios Haralambos Ayazması; Lekeci Nuri Sokağı'nda, Boşnak Yanko'nun bahçesindedir. Terk edilmiştir. Bu bahçenin yerinde aynı adı taşıyan bir de kilise bulunmaktadır. Şimdi bu kilise de yok olmuştur. Birinci Cihan Harbi yıllarında kilise ibadete açıktı. Çengelköy Lisesi; 15 Haziran 2002'de Lekeci Nuri Sokak'ta 11 numaralı binaya taşınmıştı.

Meserret Sokak

Dereboyu Sokağı'nı Tanrıverdi Sokağı'na bağlan sokaktır. Ayazma ve Fıçılı sokakları ile kesişen sokak Aya Yorgi Ortodoks Kilisesi'nin arka tarafında kalmaktadır. Sokak adını II. Meşrutiyetin moda ismi meserret kelimesinden almıştır. Meserret kelimesi sevinç anlamına gelmektedir. Aya Yorgi Kilisesi, özgün durumunu büyük oranda korumuştur. Çengelköy Caddesi, Ayazma Sokak, Tanrıverdi Sokak ve Meserret Sokak tarafından çevrelenen adada yer alan, kagir kilise ve ahşap karkas müştemilat, 1875 yılında inşa edilmişti ve okul olarak kullanılıyordu. Kilise yanında muhtemelen din büyüklerinin mezarlarının yer aldığı kısım vardır. Mezarlar dinî simgelerle süslenmiştir. Kilisede çok sayıda dekoratif amaçlı devşirme yapı malzemesi kullanılmıştır. Avluya giriş kapısının sağ tarafına bir duvar çeşmesi yerleştirilmiştir.

Kaynak: (Mehmet Rebii Hatemi Baraz ve Zeynep Demircan, Çengelköy'de Tarih, Kitabevi Yay. İst. 2004, S.68-70)

Pelesenk Sokak

Lekeci Nuri Sokağı'nı Beyaz Köşkler Sokağı'na bağlayan sokaktır. "L" şeklindeki sokağın bir kısmı Beyaz Köşkler Sokağı'na paralel uzanmaktadır. Sokağın ismi kısa bir süre önce değişmiştir. Eski ismi Menekşe Sokağı'dır. Pelesenk Farsça'da bir lafı konuşurken gereksiz yere kullanmak anlamına gelmektedir. Sokak muhtemelen çok kullanıldığı için bu ismi almıştı.

Selahattin Eyyubi Sokak

Selahattin Eyyubi Sokak

Üsküdar'ın Çengelköy Mahallesi sokaklarındandır. Kaldırım Caddesi'ni Bağlar Caddesi'ne bağlayan sokaklardandır. Lekeci Nuri Sokağı'na paralel uzanan sokağın Kaldırım Caddesi ile kesiştiği yerde Talimhane Camii bulunmaktadır. Sokak adını Eyyubiler Devleti'nin kurucusu Selahaddin-i Eyyubi'den almıştır.

Tahir Paşa Sokak

Güzeltepe Caddesi'ni Çengelköy Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Tahir Paşa Konağı bu sokak üzerinde bulunmaktadır. Sokak adını Çengelköy'e de adını veren Kaptan-ı Derya Çengeloğlu Mehmed Tahir Paşa'dan almaktadır. Başbakanlık Osmanlı Arşivinde Çengeloğlu Mehmed Tahir Paşa'nın Kapudan-ı Deryalığı sırasında, tersane ve donanmada görevli zabitan, gemi hocası, hekim ve cerrahların, sancak ümerasının maaşlarının yazılı olduğu bir defter bulunmaktadır. Şubat 1826'da Patrona-i Hümayun'a nail olmuş, yani koramiralliklikten oramiralliğe terfi ederek, yıllık 4500 kuruş maaş almayı hak kazanmıştı. 4 Ağustos 1826'da Mecra-yı Zafer adlı gemisi ile Navarin Baskı'nından kurtularak İstanbul'a dönme başarısı gösteren 11 gemiden biri olmuştu. Bu olay sonrası Yunan ve Fransız gemileri tarafından kuşatılan Sakız adasının yardımına gönderilmiş ve adayı kuşatmadan kurtardığı için de Tersane Nazırı yapılmıştı. 1832'lerde Kaptan-ı Derya olmuş ve dört yıl bu görevde kalmıştı. 2 Eylül 1834 tarihli bir belgeden Paşa'nın o tarihteki yıllık maaşının 29.166 buçuk kuruş olduğu anlaşılmaktadır. 1841 yılında Sultan Abdülmecid döneminde ikinci kez Kaptan-ı Derya yapılmış, bu görevde iki yıl kalmıştı. 1845 yılında Edirne, 1847 yılında Bosna Valisi olmuştu. 1851 yılında Bosna Valisi iken vefat etmiştir. Naaşı İstanbul'a getirilerek Eyüp Sultan Kabristanlığına defnedilmiştir. Mihalıç Kaymakamı Muhsin Bey ve Kastamonu Adliye Müfettişi Osman Asım Paşa adında iki oğlu vardı. Muhsin Bey'in Ali Rıza ve Mustafa Şevket adlı iki oğlu, Osman Asım Paşa'nın ise Mehmed Tahir Bey adında bir oğlu, dedeleri ve babaları gibi Osmanlı bürokrasisinde görev almışlardı.

Tahir Paşa Sokak

Ferah Mahallesi

Abdülbaki Gölpınarlı Caddesi

Sokak adını asıl adı Mustafa İzzet Bâkî olan Abdülbaki Gölpınarlı'dan almaktadır. Edebiyat tarihçisi ve çevirmeni olan Gölpınarlı, 12 Ocak 1900 tarihinde dünyaya geldi.

Abdulbaki Gölpınarlı'nın cedleri Kafkas kökenli Vubh veya Ubıhlardır. Gazeteci olan babası Ahmed Agâh Efendi, Mevlevî idi. Gelenbevî İdâdîsi'nin son sınıfındayken babasını kaybetti. Tahsiline ara vererek çalışmaya başladı. İstanbul Vezneciler'de kitapçılıkla uğraştı. Çorum'un Alaca ilçesindeki Menbâ-i İrfân İptidâî Mektebinde öğretmenlik ve idarecilik yaptı. 1922'de İstanbul'a döndü, sınavla son sınıfına girdiği İstanbul Erkek Muallim Mektebi'ni, ardından da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü, Profesör Köprülüzâde Mehmet Fuat Bey'in nezaretinde hazırladığı Melâmilik ve Melâmiler adlı mezuniyet tezi ile bitirdi (1930). Edebiyat öğretmeni olarak Konya, Kayseri, Balıkesir, Kastamonu liseleriyle İstanbul Haydarpaşa Lisesi'nde çalıştı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Farsça okutmanlığı yaptı. Doktorasını verdikten sonra aynı fakültede Metinler Şerhi okuttu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde İslam-Türk Tasavvuf Tarihi ve Edebiyatı dersleri verdi. 1945'te Türk Ceza Kanunu'nun 142. maddesine aykırı davrandığı savıyla Tek Parti İdaresi tarafından tutuklandı; 10 ay hapis yattıktan sonra beraat etti ve yeniden görevine döndü. 1949'da kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

Adını 1931'de yayımladığı Melâmilik ve Melâmiler adlı yapıtıyla duyuran Gölpınarlı, Türkiyat Mecmuası, Şarkiyat Mecmuası, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası'nın yanı sıra çeşitli dergi ve gazetelerde çok sayıda bilimsel makale yayımladı.

Abdülbaki Gölpınarlı Caddesi

İslam Ansiklopedisi ile Türk Ansiklopedisi'nin çeşitli maddelerini yazdı. Divan edebiyatını eleştirel olmaktan ziyade ideolojik bir yaklaşımla değerlendirdiği **Divan Edebiyatı Beyanındadır** (1945) adlı kitabıyla büyük tartışmalara yol açtı. 25 Ağustos 1982'de vefat etti.

Kaynak:http://www.idefix.com/vitrin/abdulbaki-golpinarli-abd-lb-ki-golpinarli-/biyografi.asp?id=134

Maçkalı Sokak

Maçkalı Sokak

Üsküdar'ın Büyük Çamlıca Semti Ferah Mahallesi sokaklarındandır. Ferah Caddesi'ni Çamlıca Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Kader, Keşif, Zafer, Manzara ve Dereköy sokakları ile kesişmekte olan sokağın eski ismi Maçka Sokağı'dır. Sokak adını buraya yerleşen Maçkalılardan almaktadır.

Nihat Sami Banarlı Sokak

Darıcılar Sokağı'nı Mehmet Akif Ersoy Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Evren Caddesi ile Darı Sokağı arasında yer alır ve bu ikisine paralel uzanır. Sokağın eski adı Güneş Sokak olup sonradan değiştirilmiştir.

Sokak adını Edebiyat Tarihçimiz Nihat Sami Banarlı'dan almaktadır. 1907 yılında İstanbul Fatih'te dünyaya gelen Banarlı, Trabzon vekili, şair Ömer Hilmi'nin torunu, vali ve şair İlyas Sami'nin oğludur. Soyadını babasının annesinin mezarlarının bulunduğu Banarlı kasabasından almıştır. Banarlı, 1929 yılında Edebiyat Fakültesi'nden ve Yüksek Öğretmen Okulu'ndan mezun oldu. Daha sonra 1929–1934 yılları arasında Edirne Lisesi ile Kız ve Erkek Öğretmen Okulu'nda edebiyat öğretmenliği yaptı. 1947 yılına kadar sırayla; İstanbul'da Kabataş, Galatasaray, Boğaziçi, Şişli Terakki ve Işık Liselerinde öğretmenlik yaptı.

1947–1969 yılları arasında Eğitim Enstitüsü ile Yüksek Öğretmen Okulu'nda edebiyat öğretmenliği yaptı. Yüksek İslam Enstitüsü'nde İslami Türk Edebiyatı Tarihi dersleri verdi. 1969 yılında kendi isteği ile emekliye ayrıldı. Öğretmenlik yaparken birçok kuruluşta ek görevlerde bulundu. 1948 yılından itibaren Hürriyet Gazetesi'nin Edebi Sohbetler sütununda devamlı yazılar yazmıştı.

1953 yılında kurulan İstanbul Fetih Cemiyeti'ne girdi. Bu kuruluşa bağlı olan İstanbul Enstitüsü'ne müdür oldu. 1958 yılında Yahya Kemal Enstitüsü yayın işlerini yürüttü. Milli Eğitim Bakanlığı 1000 Temel Eser ve Çağdaş Türk Yazarları komisyonlarına üye ve başkan seçildi. 1971 yılında kurulan Kubbealtı Akademisi'ne Edebiyat Kolu Başkanı ve Akademi Dergisi müdürü oldu. 1974 yılında 67 yaşındayken İstanbul'da vefat etti. Mezarı Edirnekapı Şehitliği'ndedir.

Nihat Sami Banarlı Sokak

Seyitonbaşı Sokağı

Şehit Yüksel Batır Sokağı

Seyitonbaşı Sokağı

Seyit Ali Çabuk, veya **Seyit Ali Onbaşı**, 1889 yılının Eylül ayında Balıkesir'in Havran İlçesi Çamlık (Manastır) köyünde dünyaya geldi. Babası Abdurrahman, annesi Emine idi. 1909 yılında Osmanlı Ordusu'na katıldı. Balkan Savaşı'nda çarpıştı. I. Dünya Savaşı'nın başlaması ile Çanakkale Cephesi'nde topçu eri olarak göreve başladı.

18 Mart 1915'te Müttefik donanması Çanakkale Boğazı'nı geçmek için saldırıya geçti. Bu sırada Seyit Onbaşı Rumeli Mecidiye Tabyası'nda görevliydi. Türk topçusunun yoğun karşı ateşi ve daha önceden Nusret mayın gemisinin döktüğü mayınlar, bu saldırıyı püskürttü. Yapılan atışlar sebebiyle tabyada bulunan topun mermi kaldıran vinci parçalandı. Bunun üzerine Seyit Ali 275 kilogram ağırlığındaki top mermilerini sırtlayarak top kundağına yerleştirdi. Seyit Ali, ilk iki atışta Bouvet'e hafif bazı hasarlar verdiyse de, üçüncü atışında Fransız zırhlısı Bouvet'e ağır yara verdi. Atılan mermi geminin su kesiminin biraz altına isabet ederek geminin anında yan yatmasına neden oldu, daha sonra Nusret mayın gemisi'nin döktüğü mayınlardan birine çarptı. Bouvet de bu yaradan kısa bir süre sonra alabora olarak battı. Bu yüzden komutan ona onbaşılık görevini verdi.

Çanakkale savaşından bir gün sonra Seyit Ali Onbaşı'ndan top mermisi sırtında fotoğrafı çekilmesi istendi. Seyit Ali Onbaşı ne kadar zorlansa da top mermisini kaldıramadı. Sonra Seyit Ali Onbaşı; "yine savaş çıksın yine kaldırırım" dedi. Bundan sonra ancak fotoğrafı tahta bir mermiyle çekilebildi.

Savaşın sona ermesi ile 1918'de köyüne dönen Seyit Ali, ormancılık ve kömürcülük işlerine devam etti. 1934 yılında çıkartılan Soyadı Kanunu ile Çabuk soyadını aldı. Seyit onbaşı 1939 yılında verem hastalığı yüzünden hayatını kaybetti.

Şehit Yüksel Batır Sokağı

Sokak adını, terörle mücadelede şehit düşen ilk Özel Kuvvetler mensubu olan Şehit Yüksel Batır'dan almaktadır. Pkk'nın Siirt ve Eruh baskınlarından sonra 67 kişilik terör örgütü grubunun yok edilmesi amacıyla özel kuvvetlere bağlı 4 tim bölgeye gönderilmişti. Dargeçit kırsalında kırsalında bölgeye yerleştirilen bir tim, bu grupla temas sağladı. Yaşanan çatışmada Astsubay Yüksel Batır 5 Mart 1985 tarihinde Mardin'in Dargeçit kırsalında şehit düştü.

Güzeltepe Mahallesi

Cengiz Topel Sokağı

Sokak adını **Türk pilot yüzbaşı Cengiz Topel**'den almaktadır. Cengiz Topel 1964'te Türk Hava Kuvvetleri'nin Kıbrıs'ta gerçekleştirdiği uyarı uçuşunda, uçağı Rum uçaksavarlar tarafından vurulunca paraşütle atladı ve esir düştü. Rumlar tarafından hastanede öldüğü belirtilen Topel'in naaşı iade edildi. Türk Hava Kuvvetleri'nin Kıbrıs'taki ilk pilot kaybıdır.

Trabzonlu Tekel tütün eksperi Hakkı Bey'in oğludur. Babasının görevli olduğu İzmit'te 2 Eylül 1934 tarihinde doğdu. Annesi Mebuse Hanım'dır.

İlkokula Bandırma II. İlkokulu'nda başladı, babasının Gönen, Balıkesir'e tayini ile Ömer Seyfettin İlkokulu'nda öğrenimine devam etti. Babasını kaybettikten sonra ailesi Kadıköy, İstanbul'a yerleşti. Kadıköy Yeldeğirmeni Okulu'nda ilk ve orta öğrenimini tamamladı. Lise öğrenimine, Haydarpaşa Lisesi'nde başlayıp Kuleli Askeri Lisesi'ne devam ederek 1953 yılında bitirdi. 1955 yılında Kara Harp Okulu'nu bitirip asteğmen olarak ordu saflarına katıldı.

Küçük yaşlardan beri havacılığa olan merakı sonucu hava sınıfına ayrıldı. Pilotaj eğitimi için Kanada'ya gönderildi. Kanada'daki eğitimini başarıyla tamamlayarak 1957 yılında yurda dönüp Merzifon 5. Ana Jet Üs Komutanlığı'nda göreve başladı. 1961 yılında Eskişehir 1. Hava Ana Jet Üssü'ne atandı. 1963 yılında yüzbaşılığa terfi etti.

8 Ağustos 1964 tarihinde Kıbrıs Harekatı sırasında Eskişehir'den Kıbrıs'a, Dörtlü Kol Komutanı olarak gönderildi. F-100 uçağıyla uçuş esnasında uçağı yerden isabet alarak düşürüldü. Paraşütle atlamayı başardı, fakat Rumlar tarafından esir alındı. Uluslararası savaş hukukunun esirleri kapsayan maddelerine aykırı olarak yapılan işkenceler sonucu öldüğü iddia edilir. Kıbrıs'taki ilk Türk hava harp kaybı olan Cengiz Topel'in hastanede öldüğü açıklandı, ancak naaşı ısrarlı girişimler sonucu 12 Ağustos 1964 tarihinde Rumlar'dan alınabildi.

Kaynak: Cumhuriyet Tarihinin İlk Hava Harp Şehidi Yüzbaşı Cengiz TOPEL". Türk Hava Kuvvetleri.

Defterdaroğlu Sokak

Çırçır Sokak

Üsküdar'ın Güzeltepe Mahallesi sokaklarındandır. Güllü Sokağa bağlı kısa bir çıkmaz sokaktır. Sarı Papatya ve Kanaryalı sokaklar ile paraleldir. Sokak adını burada bulunan çırçır, bir başka deyişle pamuklu dokuma imalathanelerinden almaktadır. İstanbul'da buna benzer sokak ve cadde adları Eyüp, Fatih, Sarıyer ve Üsküdar gibi başka ilçelerde de bulunmaktadır. Üsküdar'da "Çırçır", Osmanlılar döneminde bir semtin adı idi. Bu semtte daha çok gayr-ı müslimlerin yaşadığı Mıgırdıç Sokak da bulunmakta idi.

Defterdaroğlu Sokak

Üsküdar'ın Güzeltepe Mahallesi sokaklarındandır. Bir kısmı Çengelköy Mahallesi sınırlarında kalan sokak, Güzeltepe Caddesi ile Hamzaoğlu Çıkmazını birbirlerine bağlamaktadır. Defterdaroğlu İkinci Sokak ile paraleldir. Ateşböceği Ercan; bu sokakta doğup büyümüş ve kurduğu gruba bu sokakta çok sayıda bulunan ateşböceğinin ismini vermişti.

Cengiz Topel Sokağı

Çırçır Sokak

İcadiye Mahallesi

Arzu Ayaktar Sokak

Üsküdar'ın İcadiye Mahallesi sokaklarındandır. Ayarcıbaşı Sokağı'nı İcadiye Bağlarbaşı Caddesi'ne bağlamaktadır. Sokak Cemil Meriç Caddesi ile Maruf Sokağı'nın ortasında bulunmaktadır. Eski adı Drama Sokak'tır. Sokak adını 1994 yılında bir trafik kazasında 18 yaşında hayatını kaybeden Arzu Ayaktar adlı genç kızdan almaktadır.

Ayarcıbaşı Sokak

İmam Galip Sokağı'nı Cumhuriyet Caddesi'ne bağlayan uzunca bir sokaktır. Temaşa, Arzu Ayaktar, Maruf Sokakları ve Cemil Meriç Caddesi ile kesişmektedir. İcadiye Bağlarbaşı Caddesi'ne paralel uzanmaktadır. Sokak adını burada oturan Darphane Ayarcıbaşı'ndan almaktadır. Üsküdar'ın İcadiye Mahallesi Anadolu Yakası'ndaki stratejik konumu nedeniyle Osmanlı döneminde Arapzade Kulesi ve Ayarcıbaşı Kulesi adlarında iki büyük yangın kulesine ev sahipliği yapmaktaydı. sokak adını mezkûr Ayarcıbaşı Kulesi'nden de alıyor olabilir. Ayarcıbaşılar, para basmakta kullanılan altın, gümüş gibi madenlerin saflık ölçülerini belirleyen görevlilerdi.

Arzu Ayaktar Sokak

Çelikçomak Sokak

Bican Efendi Sokak

Bican Efendi Sokak

Bkz. Kuzguncuk

Çelikçomak Sokak

Üsküdar'ın İcadiye Mahallesi sokaklarındandır. Kuzguncuk Deresi Sokağı'nı Türk Hatun Caddesi'ne bağlamaktadır. Sokak aynı zamanda Sofracı Sokağı ile kesişmektedir. Sokak adını meşhur "Çelik Çomak" oyunundan almıştır.

Çifte Çınar Sokak

Üsküdar'ın İcadiye Mahallesi sokaklarındandır. İcadiye Hamamı Sokağı'nın devamında yer alan bu sokak, İcadiye Hamamı Sokağı'nı Çınar Sokağı'na bağlayan sokaktır. Sokak Hayırlı, Makastar ve Altınbaşı sokakları ile kesişmektedir.

Çifte Çınar Sokak

Davutpaşa Sokağı

Üsküdar İcadiye Mahallesi'nde bir sokaktır. Barışık Sokak'la Özbekler Tekkesi Sokak ve Yapma Bebek sokakları birbirine bağlar. **Sokağa adı verilen Koca Davut Paşa** II. Beyazıt saltanatında 1482-1497 yılları arasında sadrazamlık yapmış Osmanlı devlet adamıdır. Neredeyse kesin olarak Arnavut asıllıdır.

Macaristan ve Venedik topraklarına yapılan akınlardaki başarılarından dolayı Ankara Sancakbeyliği'ne, ardından da Anadolu Beylerbeyliği'ne getirildi. Otlukbeli Savaşı'nda öncü kuvvetlere kumanda etti. 1477'de yapılan Tuna Boyu seferine katıldı ve top mermisiyle yaralandı. Aynı yıl Rumeli Beylerbeyliği'ne tayin edildi. 1478'de İşkodra seferinde Jebyak'ı ele geçirdi. Yine aynı yıl Bosna Sancakbeyliği'ne tayin edildi.

II. Beyazıt'ın tahta çıkışından sonra tekrar Rumeli Beylerbeyliği'ne tayin edildi. 1483'de önce vezir, sonra İshak Paşa'nın yerine veziriazam oldu ve Macarlara karşı Rumeli'yi savunmakla görevlendirildi. Aynı yıl Memlükler üzerine gönderildi. Adana ve Tarsus'u geri aldı ve Turgutoğulları'nı Osmanlı Devleti'ne bağladı. 1492'de Arnavut asileri üzerine gönderildi ve birçok esirle geri döndü.

1497'de on dört yıl sürdürdüğü veziriazamlık görevinden azledilerek 300 bin akçe maaşla Dimetoka'da mecburî ikamete sevkedildi. Dimetoka'da 20 Ekim 1498'de öldüğünde 1 milyon düka gibi büyük bir servetin sahibi olduğu kaydedilmektedir. İstanbul'da yaptırdığı "Davut Paşa Camii" ve külliyesi içinde bulunan Davut Paşa Türbesi'nde gömülüdür.

Kaynak: (İsmail Hâmi Danişmend, Osmanlı Devlet Erkânı, Türkiye Yayınevi. İstanbul 1961)

İcadiye Hamam Sokak

İcadiye'de başlayıp, Kuzguncuk'ta devam etmektedir. Çifte Çınar Sokak ile İcadiye Caddesi'ni birbirlerine bağlayan bir ara sokaktır. Hayırlı Sokak, Yapraklı Çınar Sokak ve Behlül

Davutpaşa Sokağı

Aralığı ile de kesişmektedir. İcadiye Caddesi ile Çifte Çınar Sokak arasında yer alan bu sokağa adını veren hamam, Kuzguncuk'un üst taraflarında ve İcadiye Hamam Sokağı üzerindedir. Sokaktan geniş kemerli, kesmetaş söveli bir kapıdan avluya, buradan da evvela bir camekâna ve daha sonra da, dört duvarı yığma taş, tavanı ve içi ahşap iki katlı soyunma mahalline girilir. Altta ve oniki ahşap sütunun taşıdığı üst katta odalar vardır. Orta yerde ise sekiz yüzlü bir havuz bulunmaktadır. Çatı fenerinden ışık alır. Ahşap sütunlara sekiz adet kandillik yerleştirilmiştir. Ilıklığın sağında bir set, solunda ise helâ ve temizlik yeri vardır. Esas yıkanma mahallini büyükçe bir

İcadiye Hamam Sokak

kubbe örter. Burada iki halvet bulunmaktadır. Sofası yoktur. Göbektaşı vardır. Onbir kurnalı, temiz fakat bakıma muhtaç bir hamamdır. Kubbesi, dört kemer ile köşelerindeki düz tromplara oturtulmuştur. Bu yüzden kubbe kasnağı sekiz yüzlüdür. Camekân gibi hamam da yığma taştan yapılmıştır. Üsküdar'da vakıf malı olarak kalan tek hamam budur. Hiçbir yerinde kitâbesi yoktur. Hamam, **Şeyhülislâm Arif Hikmet Beyefendi** (1786–1859) tarafından, 1854 tarihinden sonra Medine'de yaptırdığı kütüphaneye gelir olmak üzere inşa edilmiştir. Ünlü Şair Can Yücel'in oturduğu ev de bu sokaktadır.

Kaynak: (Ahmet Uçar, İstanbul'un Sokak İsimleri Tarihi, S. 598)

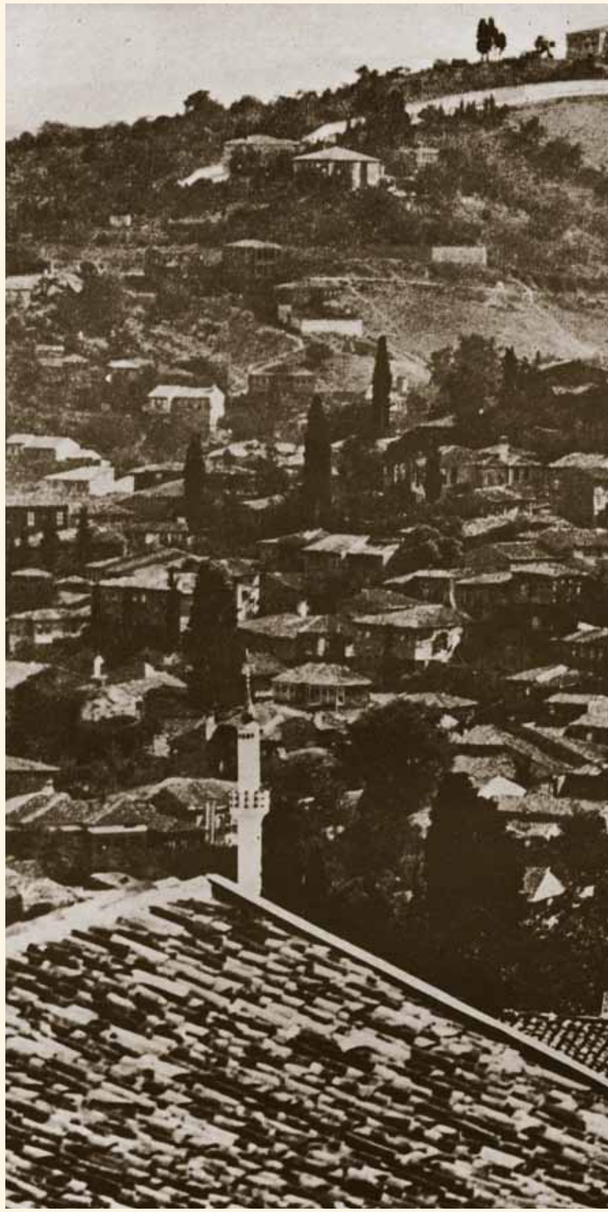

Üsküdar'dan Bülbüldere ve İcadiye'ye bakış

Kayıkçı Şükrü Sokak

Muhtar Mehmet Özen Sokak

Kayıkçı Şükrü Sokak

Sokak adını atçılık ve binicilik sporuna büyük hizmetler vermiş Şükrü Kaya Kayıkçı'dan almaktadır. Şükrü Kaya Kayıkçı 1933 yılında İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi'nden mezun oldu. 1960 yılından itibaren atçılık ve yetiştiricilik yapan Kayıkçı, sayısız atı ile Türkiye binicilik tarihine adını altın harflerle yazdırmıştır. Gökay I ve Kılıç isimli atlarıyla önemli başarılara imza atmıştır. Gökay-I isimli Arap atı, aygır olarak yarışçılığa hizmetler vermiştir. 2004 yılında vefat eden Şükrü Kaya Kayıkçı anısına bir anma koşusu düzenlenmiştir.

Müneccimbaşı Sokağı

Muhtar Mehmet Özen Sokak

Maruf Sokağı'nı İmam Galip Sokağı'na bağlayan sokaktır. İcadiye Bağlarbaşı Caddesi ile Ayarcıbaşı Sokağı arasında ve bu ikisinin paralelinde uzanmaktadır. Sokak, İcadiye-Bağlarbaşı yolunun batı tarafında kalır. İmam Galip ve Maruf sokakları arasında yer alır. Sokak adını "Eski Muhtar" lakabıyla tanınan Muhtar Mehmet Özen'den almaktadır. Mehmet Özen, gözünü budaktan esirgemeyen, mahallelinin çıkarlarını sonuna kadar koruyan, cesur ve sevip sayılan bir adamdı. 1984 yılında hayatını kaybetmişti.

Müneccimbaşı Sokağı

Müneccimbaşı Sokak, Üsküdar Cumhuriyet Lisesi'nin önünden başlar, Bağlarbaşı'na doğru devam eder ve İmam Galip Sokak ve Türkan Hatun Sokak'la birleşir. Muhtemelen bu sokakta Osmanlı döneminde bir müneccimbaşı ikamet ediyordu. Müneccimbaşı, Osmanlı İmparatorluğu'nda 15-16. yüzyıllardan itibaren saray görevlileri arasında yer alan müneccimleri yöneten kişilere deniyordu. İlmiye sınıfından seçilen müneccimbaşılar, müneccimliğin kelime anlamında mevcut astroloji ve kehanet gibi görevlerinin yanı sıra zamanla devlet katında kullanım için takvim, imsakiye ve zayiçe hazırlamaya başlamışlardır.

Bu takvimler 1800 yılına dek Uluğ Bey Zici'ne göre, bu tarihten sonra da Jacques Cassini Zici'ne göre hazırlanmıştır. Müneccimbaşılar bu takvimler zemininde savaş, doğum, düğün, denize gemi indirilmesi gibi konularda uğurlu saatler tespit ederlerdi. Ayrıca kuyruklu yıldızların geçişi, zelzele, yangın, güneş tutulması ve ay tutulması gibi astronomi ile ilgili veya ilgili olduğu düşünülen olayları da takip ederek yorumları ile birlikte saraya bildirirlerdi.

Namaz vakitlerini belirleyen ve hemen her şehirde mevcut basit birer gözlemevi niteliğindeki muvakkıthanelerin yönetimi ve muvakkıtların tayini görevi müneccimbaşılara aitti.

Başta III. Murad saltanatında İstanbul'da kurulan ve ömrü birkaç yıl süren rasathanenin kurucusu ve yöneticisi olan Takiyüddin Rasid ve 17. yüzyılın en önemli Osmanlı tarihçilerinden Müneccimbaşı Ahmed Dede gelmek üzere, müessesenin 1924'de kaldırılmasına kadar 37 kişi müneccimbaşılık görevinde bulunmuştur.

Kaynak: (Ekmeleddin İhsanoğlu, Osmanlılar ve Bilim, Etkileşim Yayınları. İstanbul 2007)

Türk Kız Koleji Sokağı

Münir Ertegün Sokağı

Münir Ertegün Sokağı, Barışık Sokak'tan başlayarak dik bir inişle Gül Sokak'a bağlanır Fethi Paşa Korusu'nun sınırından devam eder. Hüseyin Baykara sokak'la kesişerek sona erer

Sokağa adı verilen diplomat ve devlet adamı **Mehmet Münir Ertegün**, (1883, İstanbul - 11 Kasım 1944, Washington, DC), Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti dönemlerinde görev yapmıştır.

Babası evkaf nazırlarından Mehmet Cemil Bey, annesi ise İstanbul Sultantepe'deki Özbekler Tekkesi Şeyhi İbrahim Edhem Efendi'nin kızı Ayşe Hamide Hanım'dır. Oğulları Ahmet Ertegün ve Nesuhi Ertegün dünyanın en büyük plak şirketlerinden olan Atlantic Records'un kurucularıdır. 1908 yılında İstanbul Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra, Hariciye Nezareti'nde memur olarak görev almış, sonrasında ise Babıâli hukuk danışmanlığına atanmıştır. I. Dünya Savaşı sırasında İttifak Devletleri ile Rusya arasında yapılan Brest Litovsk Barış Antlaşması'na katılan Osmanlı delegasyonunda yer almıştır.

Kurtuluş Savaşı sırasında Mustafa Kemal Paşa'yla görüşmek üzere İstanbul Hükümeti'nce gönderilen Ahmed İzzet Paşa heyetinde görevledirilerek Ankara'ya gitmiş ve orada kalarak Milli Mücadele saflarına katılmıştır. Dışişleri Bakanlığı baş hukuk danışmanlığına yükselmiş, Lozan Antlaşması'na katılan Türk delegasyonunda hukuk danışmanı olarak bulunmuştur. Cumhuriyet döneminde Atatürk tarafından Milletler Cemiyeti'ne Türk gözlemci ve aynı zamanda Bern ortaelçisi olarak İsviçre'ye gönderilmiştir. Ardından Paris ve Londra'da büyükelçilik görevlerinde bulunan Münir Ertegün, 1934 yılında Washington Büyükelçiliği görevine atanmış ve 1944 yılında kalp krizinden dolayı hayatını kaybedene kadar bu göreve devam etmiştir.

ABD'de görev yaptığı sırada Başkan Franklin D. Roosevelt ile yakın dost olan Ertegün, Türkiye ile ABD arasında kuvvetli ilişkiler kurulmasını sağlayan, sevilen ve etkin bir büyükelçi olmuştur. Kendisine verilen değerin bir yansıması olarak, vefatından sonra naaşı 1946 yılında ünlü Missouri Zırhlısı ile Türkiye'ye getirilmiştir. Cenaze, İstanbul Üsküdar'da Özbekler Tekkesi'ndeki, dedesi İbrahim Edhem Efendi'nin de bulunduğu kabristana defnedilmiştir.

Türk Kız Koleji Sokağı

Türk Kız Koleji Sokağı, Yazmacı Sokağı Mağazacı Sokağa bağlar. Adını bir zamanlar burada faaliyet gösteren Türk Kız Koleji'nden almaktadır. Türk Kız Koleji olarak hizmet veren konak, günümüzde, Kemalettin Eröğe Polis Eğitim Merkezi olarak kullanılmaktadır. Sözkonusu konak, biraz ileride Nersesyan Ermeni Okulu'nun kurucusu Kirkor Nersesyan tarafından yaptırılmış ve sonradan Vâsıf Paşa tarafından satın alınmıştır. Paşa'nın 1958 tarihindeki vefatından sonra köşkte varisleri oturmuşsa da daha sonra Türk Kız Koleji olmuştur. Sağ tarafına Polis Koleji binasının yapılması üzerine köşk, onlara intikal etmiştir. Köşkün bodrum katı kârgir olup diğer üç katı ahşaptır. Beyaz boyalı bu büyük ve güzel yapının kademeli bahçesi Kuzguncuk Deresi'ne doğru uzanmaktadır. Bahçenin etrafı taş duvar ile çevrilmiştir. Fevkalâde güzel bir manzaraya sahiptir. 1869 tarihinde dünyaya gelen Amiral Vâsıf Paşa'nın kabri, Karacaahmet Mezarlığı'nda 1. Ada'da ve Şair Nâbî Efendi'nin sol tarafındadır. Taşı mevcuttur. Vâsıf Paşa'nın Üsküdar'da İmrahor semtinde ve Mevlevihane karşısında da ayrıca mülkleri vardır. Salâh Birsel Bey, **"Serguzeşt-i Nono Bey" ve "Elmas Boğazici"** adlı eserinin 319. sayfasında; Şevket Mocan, "57 bin liraya Paşa Konağı derler bir köşk almıştır ki, -1944 yıllarında- burası eskiden Karabet Dalyan'ın konağıdır. Yalnız dikkatli olun, şimdilerde Polis Koleji" dir, demektedir.

Konak, 1978 yılı Mart ayında Polis Eğitim Merkezine intikal etmiştr. 1979 yılında Florya'daki binaların İstanbul Polis Okulu olarak ayrılması üzerine Üsküdar'daki binasında eğitimine devam etmiştir. Bina, Osmanlı İmparatorluğu Mimarbaşlarından Beylerbeyi ve Dolmabahçe Sarayı Mimarı Balyan Efendi'nin konağı olarak 1843-1856 yılları arası inşa edilmiş olup; 1. derece tarihi eserdir.

Kaynak: http://www.uskudar.bel.tr/tr-tr/hizmet/rehber/Sayfalar/Rehber-Detay-icerik.aspx?GuideID=10&SubID=80&ContentID=19207

Münir Ertegün Sokak'ta ahşap bir ev

Kandilli Mahallesi

Dr. Orhan Özdeş Sokak

Ömürtepe Sokağı'nı Şükrü Sokağı'na bağlayan kısa ve eğimli bir sokaktır. Sokak adını Dr. Orhan Özdeş'ten almıştır.

Dr. Orhan Özdeş, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Farmakoloji ve Tedavi Kliniği doktorlarındandı. Böbreklerin sağlığı ve hastalıklarıyla ilgilenen iç hastalıklarına bağlı bir bilim dalı olan nefroloji konusunda 1970 yılında kurulan Türk Nefroloji Derneği'nin yönetim kurulu üyelerindendi. Teşhisi kuvvetli ve tedavisi etkili bir doktordu. Kandilli'de kim hasta olsa hemen ona koşar ve o da bıkmadan usanmadan herkese elinden geldiğince yardım ederdi.

Eşref Bitlis Sokağı

Sokak adını Eski Jandarma Genel Komutanı **Eşref Bitlis'ten** almaktadır. Eşref Bitlis, 1952 yılında Kara Harp Okulu'ndan teğmen rütbesi ile mezun oldu. 1966 yılında Kara Harp Akademisi'ni tamamladı. 1974'te Kıbrıs Harekâtı sırasında Albay rütbesiyle Kıbrıs Türk Alayı Komutanlığı'na atandı. Bu alayın komutanlığını yaparken Kıbrıs Yunan Alayı imha edildi. 1978'de tuğgeneralliğe yükseldi ve Bolu Komando Tugay Komutanlığı'na getirildi. 1982'de tümgeneralliğe yükseldi ve Kıbrıs 28. Tümen Komutanı oldu. 1986'da korgeneralliğe yükseldi. 1988'de Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanı oldu. 1990'da orgeneralliğe yükseldi ve Jandarma Genel Komutanlığı'na atandı.

Bitlis, bölgede konuşlanmış durumda bulunan Çekiç Güç kuvvetlerinin Türkiye'den ayrılması gerektiğini açıklıyor ve ABD'nin Kuzey Irak'da oluşturmaya çalıştığı Kürt Devleti'nin Türkiye'nin zararına olduğunu söylüyordu. Bu nedenle Amerika Birleşik Devletleri büyükelçiliği tarafından birkaç defa hükümete şikayet edildiği iddia edildi. 17 Aralık 1992'de Çekiç Güç'e bağlı Amerikan savaş uçakları, kendilerine bildirildiği halde Irak'ın Selahattin kentine gitmekte olan Bitlis'in helikopterine taciz uçuşu yaptı ve helikopteri inişe zorladı. Komutanlığı döneminde JİTEM'in kurularak yargısız infazların yapılmasına ve itirafçılarla birlikte silah ve uyuşturucu kaçakçılığı yapılmasına karşı çıktığı da basına yansımıştır.

7 Şubat 1993'te 'İncirlik Üssü'nden kalkan ABD uçakları, PKK'ya yardım dağıtıyor.' diyen Eşref Bitlis, 17 Şubat 1993'te Beechcraft B200 King Air tipi uçağın henüz aydınlanamayan nedenlerle düşmesi sonucu öldü. Daha sonra Rıdvan Özden ve Bahtiyar Aydın gibi Bitlis'in ekibi içinde yer alan bazı yüksek rütbeli askerler görevi başında öldü. Ölümüyle ilgili soru işaretleri hala giderilemedi.

Kaynak: (27 Şubat 2004 tarihli Yeni Şafak gazetesi)

Dr. Orhan Özdeş Sokak

Dr. Orhan Özdeş Sokak

Fahripaşa Sokağı

Fahripaşa Sokağı

Fahri Paşa Siyami Oğullarından Hacı Naşit Paşa'nın oğludur. İstanbul'da doğdu. İlkokuldan sonra askeri rüştiye ve idadilerinde okuyup harp okuluna girdi, kurmay sınıfına katıldı. Burayı da tamamlayarak Mühendishaneyi Berriye'yi bitirdi. Sarayda cülus yaverliğine alınarak yükselmiştir. 1894 İstanbul depreminde harab olan kapalı çarşının yeniden tertip ve tamir işinde mühendislik yapmıştır. Bu arada Türkiye'de bulunan demiryollarını teftiş ve kontrol heyetinde hükümeti temsil etmiştir. İzmir - Aydın demiryolunu teftişi sırasında Uluborlu'ya gelerek Dinar - Uluborlu karayolunun Çapalı Beli ve Pupa Boğazı kısımlarını İngiliz şirketine ıslah ettirmiştir.

Pâdişah Abdülhamit ile özel bir meseleden araları açıldığı için önce Bağdat tarafına isyan bastırmak üzere, daha sonra Serez'e gönderildi. Meşrutiyetin ilanında Selanik ve Havalisi komutanlığına tayin edildi. Balkan Harbinde Gelibolu, Bolayır ve havalisi komutanı idi. Balkan Harbinden sonra Ankara Kolordu Komutanlığına tayin edildi ve 1913'te Ankara'da vefat etti.

Mustafa Kemal Paşa (Atatürk) Fahri Paşa'nın kabrini Hacı Bayram Veli Camii önündeki kabristanda bulup yeniden yaptırdı. Daha sonra o kabristanın yola ayrılması nedeniyle Samanpazarı civarındaki Tacettin Camii avlusuna nakledildi.

Mezar taşındaki yazıya göre Fahri Paşa'nın Mirliva (General) rütbesinde olduğunu görmekteyiz. İstanbul'daki Uluborlulu öğrencilerin 1911'de kurduğu "Cemiyeti Hayriye"nin fahri başkanı idi.

Fatin Hoca Sokağı

Sokak adını **Fatin Hoca** olarak bilinen **Mehmet Fatin Gökmen**'den almaktadır. Mehmet Fatin Gökmen, Kandilli Rasathanesi'nin kurucusu ve ilk müdürüdür. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kurucularındandır. TBMM 7. ve 8. dönemlerde Konya milletvekili olarak mecliste yer almıştır. 1877 yılında babasının kadılık yaptığı Rumeli'de dünyaya geldi. Babası, Anadolu ve Rumeli'de çeşitli yerlerde kadılık görevinde bulunmuş Abdülgaffar Efendi'dir. Ailesi, Akseki'nin Gödene Bala Köyü'ndendir. İstanbul'da **Sultan Selim Câmii Muvakkithânesi'nde** dönemin başmüneccimi, son müneccimbaşı Hüseyin Hilmi Efendi'nin yanında çalışıp eski astronomi ve takvim hazırlama usullerini öğrendi; bu sırada ünlü bilim tarihçilerinden Sâlih Zeki Bey'in dikkatini çekti; onun teşvikiyle 1901 yılında yeni açılan Riyâziyyât Medresesi'ne (Matematiksel Bilimler Fakültesi) girdi. Öğrenciliği sırasında siyasetle de ilgilenen Fatin Bey, İttihat ve Terakki Cemiyeti kurucuları arasında yer aldı ve bir süre tutuklandı. Dostu Mehmet Akif'in cemiyete katılmasına da vesile oldu. Fatin Bey'in yakın dostu olan ünlü şair, 1912'de yayımlanan Süleymaniye Kürsüsünde adlı şiirini, kendisine ithaf etmiştir. Fatin Gökmen, II. Meşrutiyet'in ilanından sonra ilgisini tamamen bilime yöneltti.

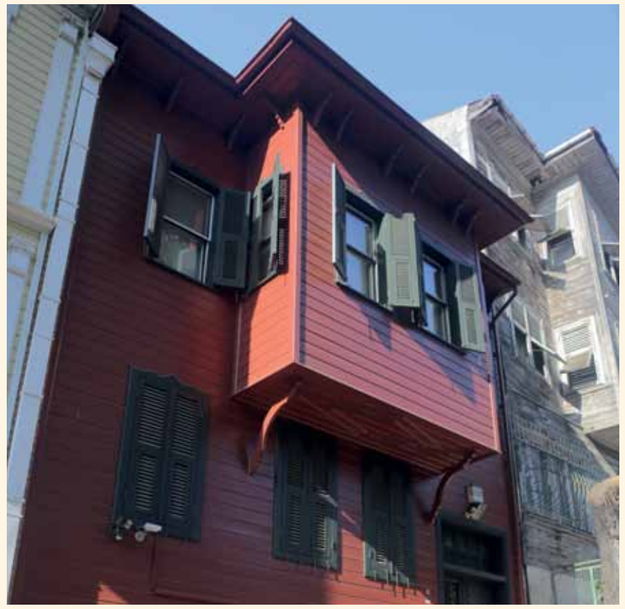

Fatin Hoca Sokağı

1904 yılında mektepten birincilikle mezun olduktan sonra çeşitli okullarda matamatik öğretmenliği yaptı, bir süre de mezun olduğu medresede astronomi ve olasılık hesabı dersleri verdi. 1909'da Dârülfünun Fen Medresesi (Fakültesi) Astronomi ve Hisab-ı İhtimali (olasılık) Müderrisliği'ne getirildi. 1933'e kadarki bu görevi esnasında yüzlerce öğrenci yetiştirdi; bu zaman zarfında bir devre de Fen Fakültesi dekanlığı yaptı. Bu kurumdaki çalışmalarıyla Türkiye'de modern astronomi tedrisatının temelini attı.

İstanbul Üniversitesi'nde dersler veren Fatin Bey, 1933 yılında üniversiteden ayrıldı. 1943 yılında gözlemevindeki görevinden emekliye ayrıldıktan sonra politikaya atılan Fatih Gökmen, 1950 yılına kadar iki dönem TBMM'de Konya milletvekili olarak görev yaptı. 1955 yılında İstanbul'da hayatını kaybetti. Kandilli Küçüksu Mezarlığı'na defnedildi. 1973'te anısına Tübitak Hizmet Ödülü verilmiştir. Beykoz'da bir ilköğretim okuluna (Beykoz Fatinhoca İlköğretimokulu); Darüşşafaka'nın Maslak tesislerinde 2010 yılında kurulan planateryuma adı verilmiştir.

Kaynak: (Ekmeleddin İhsanoğlu, Osmanlı Astronomi Literatürü Tarihi, Fatin Gökmen maddesi, Ircıca Yay. İstanbul 1997)

Hallaç Hüseyin Sokak

Kayalı Bayır Sokağı'nı Fatih Hoca Sokağı'na bağlayan dolambaçlı bir sokaktır. Sokağın bir bölümü İstanbul Ticaret Odası Korusu'na sınırdır. Cemile Sultan Korusu olarak bilinen bu alan hakkında ayrıntılı bilgi "Ömürtepe Yokuşu Sokak" bahsinde verilmiştir. Sokak adını burada Hallaçlık yapan Hüseyin Efendi'den almaktadır.

Hanımoğlu Sokak

Üsküdar'ın Kandilli Mahallesi sokaklarındandır. Fatih Hoca Sokak ile İdman Sokağı birbirlerine bağlayan L şeklinde 90 derecelik bir açı ile köşesi olan bir sokaktır.

Fahri Paşa Sokak ile kesişmektedir. Kandilli'nin Kapamacı Meydanı'nın sağ tarafında bir eczanesi bulunuyordu. Eczacı Şen Hanımoğlu 1910'da devraldığı bu eczaneyi 1949 yılına kadar çalıştırmıştır, bundan sonra köyde eczane açılmamıştır. Sıraevler Sokağı'nın başından yukarıya Fıstıklı'ya çıkan sokağa onun adı verilmiştir.

Hıdrellez Sokak

Üsküdar'ın Kandilli Mahallesi sokaklarındandır. İdman Sokağı'nı Rasathane Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Kandilli Bahçe ve Martı sokakları ile kesişmektedir. Sokağın eski ismi Perakende Sokak'tır. Hıdrellez (Azerice: Xıdır Ilyas ya da Xıdır Nəbi), Türk dünyasında kutlanan mevsimlik bayramlardan biridir. Ruz-ı Hızır (Hızır günü) olarak adlandırılan Hıdırellez günü, Hızır ve İlyas'ın yeryüzünde buluştukları gün olduğu kabul edilerek kutlanmaktadır. Hıdırellez günü, Gregoryen takvimine (Miladî takvim) göre 6 Mayıs, eskiden kullanılan Rumi takvim olarak da bilinen Jülyen takvimine göre 23 Nisan günü olmaktadır.

Hallaç Hüseyin Sokak

Hanımoğlu Sokak

6 Mayıs'tan başlayıp 4 Kasım'a kadar olan süre Hızır Günleri adıyla yaz mevsimini, 8 Kasım'dan 5 Mayıs'a kadar olan süre ise Kasım Günleri adıyla kış mevsimini oluşturmaktadır. Bu yüzden 5 Mayıs günü gecesi kış mevsiminin bitip sıcak yaz günlerinin başladığı anlamına gelmektedir.

İdman Sokak

Üsküdar'ın Kandilli Mahallesi sokaklarındandır. Hıdrellez Sokağı'nı Derman Sokağı'na bağlayan küçük bir sokaktır. Sokak adını geçmişte burada bulunan idman alanından almaktadır.

Ömürtepe Yokuşu Sokak

Sokak Kandilli'nin yamaçlarında oldukça nezih bir muhitte yer alır. Fenerbahçe Başkanı Azizi Yıldırım'ın evi bu sokak üzerindedir. Sokakla özdeşleşen alanlardan biri de, Cemile Sultan Korusu'dur. Tarihî **Cemile Sultan Korusu, İstanbul Ticaret Odası (İTO)** eliyle canlandırılmış, kurumakta olan yüzlerce ağaç kurtarılmış, 2000 yeni ağaç dikilmiş ve çevre düzenlemesi yapılmıştır. Koruda yer alan İstanbul Ticaret Odası Tesisi; yüzme havuzu, basketbol, voleybol sahaları, tenis kortları, açık ve kapalı restoranları ile mükemmel bir tesis olarak hizmet vermektedir. Abdülmecid'in kızlarından biri olan **Cemile Sultan** 1843 - 1914 yılları arasında yaşamıştır. II. Abdülhamit 1876 yılında tahta çıktığında Kandilli'de, iskele yanındaki Sahil Sarayı'nı kardeşi Cemile Sultan adına yirmi beş bin altına satın almıştır. Cemile Sultan, 1858'de, Mahmut Celalettin Paşa ile evlenmiş, 1884 yılında Kandilli'deki Sahil Sarayı'nı

İdman Sokak

oğlu **Celalettin Bey**'e bırakmış, 10 Şubat 1914'de vefat etmiştir.

Sahil Sarayı'nın üst tarafında bulunan Cemile Sultan Korusu içerisinde **"Orta Köşk"** ve **"Cici Bey Köşkü"** adlarında iki köşk olduğu bilinmektedir. Sahil Sarayı, 1914 yılında verginin ağırlığı nedeniyle yıkılmıştır. 1918' de I. Dünya Savaşının sona ermesinden sonra Yunanlı bir armatör olan Likardopulos, Cemile Sultan Sahil Sarayı ile arkasındaki 99.5 dönümlük koruyu satın almış, 1944 yılında ise film yapımcısı **Cemil Filmer**'e satmıştır. Köşk, 29 Ekim 1952'de Cumhuriyet Bayramı gecesinde, bir elektrik kontağı nedeniyle yanmıştır. Cemil Filmer, koruyu Türkiye Odalar Borsalar ve Birlik Personeli Sigorta ve Emekli Sandığı'na satmıştır.

Kaynak: www.cemilesultan.com

Sadullah Bey Sokağı

Sokağa adı verilen **Sadullah Bey (Paşa)** Ticaret ve Ziraat Nazırlığı görevinde bulunmuş, Tanzimat Döneminin önde gelen Osmanlı devlet adamlarındandır.

Sadullah Paşa 1838 yılında Erzurum'da doğdu. Babası Esad Muhlis Paşa'dır. İlk öğretimini bitirdikten sonra özel olarak Arapça, Farsça ve Fransızca dillerini öğrendi. Fransız ve Doğu edebiyatları üzerine de özel dersler aldı.

1853 yılında devlet hizmetine girdi. Önce "Maliye Varidat Kalemi"nde çalıştı. 1856 yılında Babıali Tercüme Odası'nda görev aldı. 1866'da "Mezahib Kalemi"ne tayin edildi. 1868'de "Şuray-ı Devlet Marif Dairesi Başmuavini" yapıldı. 1869'da ise "Şuray-ı Devlet" üyeliğine geçirildi. 1870'de ise "Şuray-ı Devlet Baş Katibi" yapıldı. 1871'de "Matbuat Müdürlüğü" üzerinde olarak "Divan-ı Humayun Tercümanlığı"na geçirildi.

1874'de "Defter-i Hakani" Nazırlığı görevi verildi. 4 Nisan 1876 - 30 Mayıs 1876 tarihleri arasında Ticaret ve Ziraat Nazırı olarak görev yaptı. Daha sonra da V. Murat'ın "Mabeyn Başkatibi" oldu. II. Abdülhamit'in tahta çıkması üzerine Bulgar isyanlarını araştırmak üzere Filibe'ye gönderilen komisyona başkanlık yapmakla görevlendirildi.

Daha sonra 1877'de Berlin Büyükelçisi oldu. Berlin'deyken Ayastefanos Antlaşması ve Berlin Kongresi'nin müzakerelerine katıldı. 1881'de kendine vezirlik payesi verildi. 1882'de Viyana Büyükelçisi olarak tayin edildi ve bu görevde 9 yıl kaldı. 1891 yılında Osmanlı Devleti'nin büyükelçisi olarak Viyana'da hizmet vermekteyken, intihar ederek kendi yaşamına son verdi.

Cenazesi İstanbul'a getirilerek II. Mahmut Türbesi avlusuna defnedilmiştir.

Kaynak: (Kenan Akyüz, "Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi", İnkılap Kitapevi (4.basım) say. 27-75 İstanbul 1953)

Vaniköy Yolu Sokak

Üsküdar'ın Kandilli Mahallesi sokaklarındandır. Sokak Kuleli Mahallesinde de aynı adla devam etmektedir. Okul Sokağı'nı Evren Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Adını Vaniköy yolunda bulunduğu için almıştır. Vaniköy, 17. yüzyılda burada yaşayan meşhur âlimlerimizden Vânî Mehmed Efendi'den dolayı bu adı almıştır.

Boğaziçi Üniversitesi **Kandilli Rasathanesi** bu sokak üzerinde bulunmaktadır. Türk bilim tarihinin önemli kurumlarından biri olan Kandilli Rasathanesi 1868'de kuruldu. 31 mart olayları (12 Nisan 1909) sırasında tahrip edildi ve Maçka'ya taşındı. Matematikçi hem de din adamı Fatin Hoca (Gökmen) tarafından 1911 yılında halen bulunduğu yer olan Kandilli'ye taşındı.

Rasathane, 1982'de Boğaziçi Üniversitesi'ne devredildi. Daha sonra 28.03.1983 tarih ve 2809 sayılı yasayla kanunlaşan 41 sayılı kararnameyle; üniversite bünyesinde; Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü (KRDAE) adını aldı.

Enstitü kapsamında; deprem mühendisliği, jeodezi, jeofizik anabilim dalları ile astronomi, jeomanyetizma, meteoroloji laboratuvarları bulunmaktadır.

Kısıklı Mahallesi

Abdi Paşa Sokak

Yusuf Kemal Bey Sokağı'nı Mehmet Akif Ersoy Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Dere, **Abdi Paşa** ve Ara Sokak ile kesişmektedir. Bu sokağa adını veren Abdi Paşa'nın asıl adı Abdurrahman'dır. İstanbul'un Anadoluhisarı semtinde doğdu. Doğum tarihi belli değildir. Eğitim ve öğretimini Enderun-u Hümayun'da tamamladı. 1648'de Saray-ı Hümayun'un Büyük Oda kısmında ilk resmi vazifesine başladı. İki sene sonra Seferli Koğuşuna atandı. Bu vazifede 1659'a kadar kalan Abdi Paşa, Has Oda'ya tayin edildi. 1665'te tuğra çekme vazifesi verildi. 1668'de sır kâtipliğine getirilen Abdi Paşa ertesi sene Temmuz ayında vezirlik rütbesi ile nişancılık nasbına tayin edilerek saraydan ayrıldı. Uzun süre bu vazifede kalan Abdi Paşa **Çehrin Seferi** sırasında İstanbul Kaymakamı oldu (1678). Ertesi sene dördüncü vezirliğe terfi etti. İkinci vezirken 1682'de Basra valiliğine tayin edildi. On sene kadar çeşitli illerde valilik yaptı. 1690'da Kandiye, sonra Sakız muhafızlığına getirildi. Sakız muhafızı iken 1692 yılında vefat etti.

Ahi Sokak

Ahilik, Ahi Evran tarafından H**acı Bektaş-ı Veli**'nin tavsiyesiyle kurulan esnaf dayanışma teşkilâtıdır. Aslen Horasan kökenli olup Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Anadolu'da yaşayan Türkmen halkın sanat, ticaret, ekonomi gibi çeşitli meslek alanlarında yetişmelerini sağlayan, onları hem ekonomik hem de ahlaki yönden yetiştiren, çalışma yaşamını iyi insan meziyetlerini esas alarak düzenleyen bir örgütlenmedir. Kendi kural ve kurulları vardır. Günümüzün esnaf odalarına benzer bir işlevi olan Ahilik; iyi ahlakın, doğruluğun, kardeşliğin, yardımseverliğin kısacası bütün güzel meziyetlerin birleştiği bir sosyo-ekonomik düzendir. Ahi Evran'a **Ahi Baba** da denir.

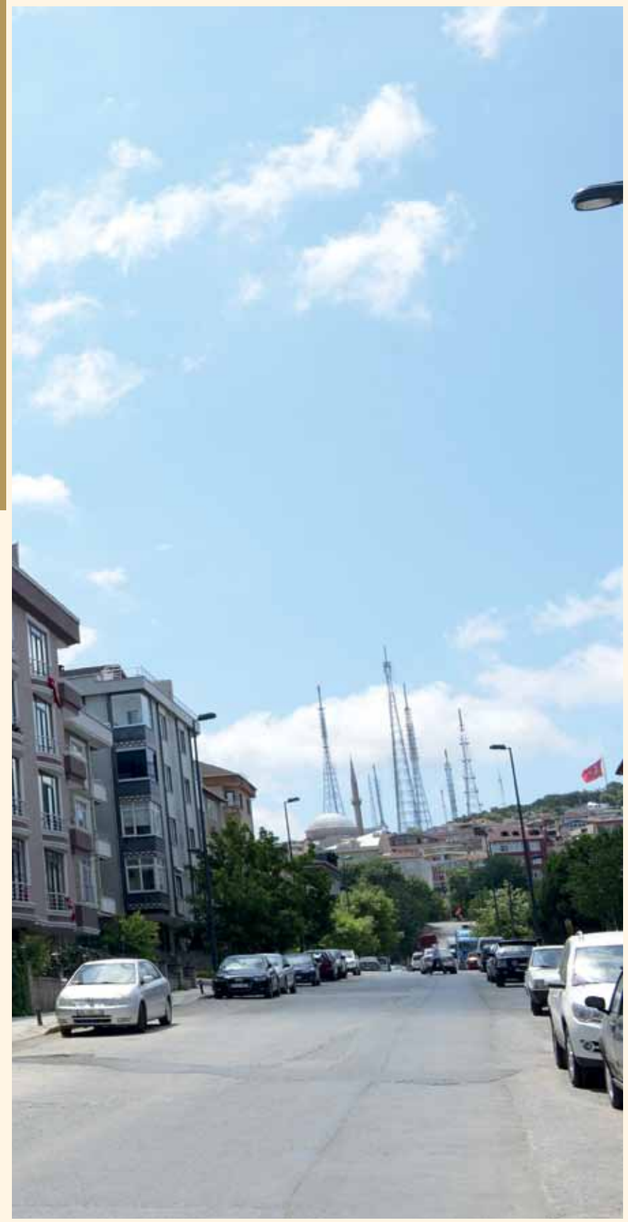

Abdi Paşa Sokak

Ahi Sokak

Ayla Ağabegüm Sokak

Barbaros Sokağı'nı Ferah Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Sefa Camii Sokak ile dört yol ağzı yaparak kesişmektedir. Sokağın eski ismi **Birlik Sokağı** olup günümüzde de sakinleri tarafından bu isim ile bilinmektedir. Sokak adını Yazar Ayla Ağabegüm'den almıştır. Elazığ doğumlu olan eğitimci Ayla Ağabegüm, sivil toplum çalışmalarına **"Anneler Derneği"**nin sekreterliğini yaparak başlamıştı. Bir vesileyle **Ahmet Kabaklı** ile tanışması, Ağabegüm'ün Türk Edebiyatı Vakfı'nda uzun yıllar sürecek hizmetinin de başlangıcı olmuştur. Ağabegüm, Türk Edebiyatı Dergisi'nde Yazı İşleri Müdürlüğü görevini üstlenmişti. Sayısız vakıf ve dernekte milleti iyiliğe ve hayra davet eden Ayla Ağabegüm, bugün de öncülüğünü yaptığı okuma gruplarındaki çalışmalarını sürdürmekte, çeşitli internet sitelerinde köşe yazıları yazmaktadır.

Kaynak: (Ayla Ağabegüm, Mısralarla Konuşsak, Yüzakı yay. İst. 2010)

Ayla Ağabegüm Sokak

Bestekâr Şevki Bey Sokak

Bestekâr Şevki Bey Sokak

Reşat Bey Sokak ve Ziya Bey Sokak arasında yer alır ve bu iki sokağı bir birine bağlamaktadır. Papatya, Bahar, Rıfat Bey ve Şafak sokakları ile kesişmektedir. Gümüşsu Camii ve Samanyolu Parkı bu sokak üzerindedir.

Bu sokağa adını veren Bestekâr Şevki Bey, 31 yıllık kısa ömrüne binin üzerinde beste sığdıran ender sanatçılardan biridir. 1860 yılında Fatih'te, Kumrulu mescit semtinin Pirinççi Mahallesi'nde doğdu. Babası **Tarakçı Ahmed Efendi**'dir. Şevki Bey, ilköğrenimini tamamlayıp Rüştiye'ye kaydoldu ve buradan mezun oldu. Bu sırada mûsikî yeteneği ve sesinin güzelliğini fark eden hocalarının ısrarı ile **Mızıka-yı Hümayun**'a devama başladı. O yıllarda Mızıka-i Hümayun'da öğretmenlik yapmakta olan büyük bestekâr **Hacı Arif Bey**'den yararlanarak Türk musikîsinin teorik olduğu kadar pratik yönüne ait de geniş bilgi elde etti. Bilhassa uşşak makamında bestelediği eserleri ile dikkati çekti. Klasik Türk Müziği'nde Uşşak makamı denilince ilk akla gelen Bestekâr Şevki Bey'dir.

Söylentiye göre ölümünden üç gün önce yeni yaptırdığı bir takım elbiseyi giyerek resim çektirmiş ve daha sonra da yakın dostu olan Beylerbeyli Gümrükçü Rahmi Bey'in evine gitmiş ve aynı gece 18 Temmuz 1891 tarihinde, daha otuzbir yaşında iken kalp durmasından ölmüştür.

Hacı Arif Bey Sokak

İmam Ethem Sokak

Hacı Arif Bey Sokak

Ferah Caddesi'ni Mehmet Akif Ersoy Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Yusuf Kemal Bey Sokağı'na paralel uzanan sokak Öztürk, Kozlu, Özlem, Çimen, Yavuz, Şafak, Güler, Yılmaz ve Mete sokakları ile kesişmektedir. Sokak adını I. Meşrutiyette İstanbul Milletvekilliği yapan **Kısıklılı Hacı Arif Bey**'den almaktadır. Kısıklılı Hacı Arif Bey, merhum armatörlerimizden Kamil Denizolgun'un babasıdır. Eski Ulaştırma Bakanlarımızdan Ahmet Arif Denizolgun Bey'in de dedeleridir.

İmam Ethem Sokak

Üsküdar'ın Kısıklı Mahallesi sokaklarındandır. Hanım Seti Sokağı'nı Alemdağ Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Sokak adını Üsküdar Kısıklı Camii'nde imamlık yapan **İbrahim Edhem Efendi**'den almaktadır.

Kaşgarlı Mahmud Sokak

Üsküdar'ın Kısıklı Mahallesi sokaklarından biri olan "L" şeklindeki bu sokak, Alemdağ Yanyol Caddesi ile Mehmet Akif Ersoy Caddesi'ni birbirine bağladığı gibi aynı zamanda bu iki sokağa paralel uzanmaktadır. Sokağın eski ismi Nuri Bey Sokağı'dır.

Sokak adını Kaşgarlı Mahmud'dan almaktadır. (d. 1008 - ö. 1105). Kaşgar'dan 45 km güney batıda Opal kasabasında dünyaya geldi. Bazı kaynaklarda Isık Köl yakınındaki Bars Kul'da doğmuştur (-Jean Paul Roux - Türklerin Tarihi). Tam adı "Mahmud bin Hüseyin bin Muhammed"dir. Yani Muhammed oğlu Hüseyin oğlu Mahmud'dur. Kesin olarak Kaşgarlı Mahmud, dönemin bütün klasik ilimlerini tahsil etti. Arapça ve Farsça öğrendi. Saciye ve Hamidiye Medreseleri'nde tahsil gördükten sonra kendisini Türk dili tetkikatına vakfetmiştir. Bu amaçla Orta Asya'yı boydan boya kat ederek Anadolu'ya oradan da Bağdat'a gitmiş, 15 yıl boyunca Türklerin yaşadığı bütün illeri, şehirleri, obaları, dağları ve çölleri dolaşmıştır. Bu geziler inceleme amaçlı idi. Türklerin örf ve âdetlerini mahallinde araştırdı. Gezileri sırasında, ana dili Türkçenin Hakaniye, Oğuz, Kıpçak, Argu, Çiğil, Kepenek şivelerini de öğrendi.

Kaynak: (Ahmet Bican Ercilasun, Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi, Akçağ, Ankara 2010, s. 314-316.)

Kısıklı Camii Sokak

Üsküdar'ın Kısıklı Mahallesi sokaklarından olan sokak Büyük Çamlıca Tepesi'ne çıkan yolu Alemdağ Caddesi'ne bağlayan **Kısıklı Abdullah Ağa Camii**'nin arkasında kalan sokaktır. Sokak adını Kısıklı Camii'nden almaktadır. Cami, Kısıklı Meydanı'nın sol, Büyük Çamlıca Tepesi'ne giden yokuş yolun hemen başında ve sağ taraftadır. Yanında ve set üzerinde yakın zamana kadar bir restaurant bulunmaktaydı. son restorasyonda teras açığa çıkarılmış ve camide daha görünür bir hal almıştır. Avlu kapısının önünde tulumbalı bir kuyu, avlunun sağ tarafında, bir gölgeliğin altında 1881 tarihli şadırvan teknesi ve bunun önünde de cami bânisinin muhteşem lâhdi vardır. Burada olan bir sütun kaidesi ayrıca dikkati çekmektedir. Mabet duvarları kâgir, çatısı ahşaptır. Alt üst pencerelerden ışık alır. Mihrabı dışa taşmalı olup minberi ahşaptır. Cami, Sultan II. Bayezid devri bostancılarından **Abdullah Ağa** tarafından yaptırılmıştır. Kendisinin, Beylerbeyi Stadyumu yanında **'İstavroz Camii'** adıyla anılan bir camii ve bir mektebi olduğu gibi, İstanbul Yenikapı Langa'sında bir camii, Kısıklı Camii'nin yan tarafında olduğu sanılan bir medresesi, Kısıklı-Ümraniye yolu üzerinde Namazgâh mevkiinde bir namazgâhı ve Langa Camii yanında **Cellât Çeşmesi** adıyla bilinen bir çeşmesi vardır. Gerek Kısıklı Camii ve gerekse Beylerbeyi'ndeki caminin Kuzguncuk sırtlarından Kısıklı eteklerine kadar uzanan çok geniş bir vakfı vardı. Abdülhay oğlu Hacı Abdullah Ağa'nın 1502 senesi Mayıs ayı tanzim edilmiş bir vakfiyesi vardır. Mayıs 1502'de İstavroz Köyü, Kısıklı ve Kuzguncuk'dan elde edilen yıllık geliri 12.674 akçe idi. Cami 1927'de tamir edilmiştir.

Kaynak: (Hadikatu'l-Cevami, 1/57-58, 2/256), (E. Kocu, İstanbul Ans. 1/31, 6/2974)

Nurbaba Sokağı

Nur Baba, 17nci yüzyılda kurulduğu sanılan bir Bektaşi tekkesidir. Karacaahmet Sultan'ın himayelerindedir. Özellikle 1800 lü yılların sonlarından itibaren 1925 de kapatılana dek İstanbul'un sosyal hayatında çok büyük rol oynamıştır. Faaliyette olduğu dönemde bir çok meşhur politikacı ve sanatcı bu tekkenin müridlerindendi, Özellikle zamanın İstanbul sosyetesinin devam ettiği bir tekke idi. Tekke, Büyükçamlıca Sefatepesi'nin batı eteklerinde, Sarıkaya mevkiinden başlayan ve Beylerbeyi Sarayı'nın yanında denize dökülen ve aynı zamanda Beylebeyi sarayının su kaynagı da olan İstavroz deresinin sağ tarafındaki yamaçlar üzerindedir. Sarıkaya mevkiinde, Kısıklı Caddesi'ne açılan Nur Baba Sokağı'na girip 430 adım yürüdüğünde, İstavroz deresinin başına gelinir. Bu kavşaktan 190 adım ileride, **Tahir Baba (Nurbaba)Bektâşî Tekkesi**'nden arta kalan hazîre vardır. Eski ismi Tariki olan bu sokak şimdi Emniyet Sokağı adını almıştır.

Boğaziçine doğru fevkalede güzel bir manzarası olan tekke binası ile müştemilâtının yerine bir çok apartman yapılmıştır.Bir zamanlar çok geniş bahçesi ve bu bahcede 100'ün üzerinde mezar taşı olan tekke arazisinde Bugün yalnız iki apartman arasındaki

Kaşgarlı Mahmud Sokak

mezarlık mevcuttur. Hazîre, son derece bakımsız ve perişandır. Buradaki en eski tarihli kabir taşı, 1237 (1821)'de vefat eden Tahir Baba'ya ait olup üzerinde bir Bektâşî Tacı vardı. Bunu, H. 1237-1282-1287-1289-1293 tarihli Bektâşî sikkeli ve H. 1281- 1294-1295-1304-1328-1329 tarihli kadın kabir taşları takip etmektedir. Ayrıca, 1321 (1903) tarihli, Bektâşî taclı ve teslim taşlı bir kabir daha vardır. Bunlardan başka, toprağa gömülü yedi kabir taşı daha bulunmaktadır. Mezarlığın ön tarafında, etrafı bir duvar ile çevrili, set üzerinde ve bir servi ağacının gölgesinde, namazgâh vardır. Geniş kıble taşına iki kandil kabartması yapılmıştır. Bu emsalsiz taş maalesef kırılmıştır. Üzerinde yazı yoktur. Namazgâhın etrafında mermer pencere ve kapı söveleri görülmektedir. Bu namazgâh taşından başka, kabir şâhideleri arasında üzerinde mihrap âyeti yazılı bir namazgâh taşı daha vardır. Boyutları küçük olan namazgâhın üzerine, mezarlıktan arta kalan kabir taşları yatırılmıştır. Bunlar arasında, Perestav Hanım'a ait 12 satır halinde 24 mısralı kitâbe de bulunmaktadır. Tekkenin ve mezarlığın önü, Yakup Kadri Bey'in Nur Baba romanında görüldüğü gibi yine büyük bir bostandır. Yol aşırı yerde ve Çamlıca Tepesi eteklerinde, tekkeye ait olan bir su deposunun tonoz bakiyeleri hâlâ durmaktadır. **Nur Baba Tekkesi**, dönemin sosyal hayatında önemli etkisi olduğundan başta Yakup Kadri Karaosmanoğlu olmak üzere bir çok yazarın eserlerine konu olmuştur. Romanda Nigar Hanım ve diğer hanımların Nurbaba'ya olan aşkları anlatılır. **Nur Baba**, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun yazdığı ilk roman olup 1914 -1915 senelerinde yazılmış, önce tefrika edilmiş, 1922'de kitap olarak basılmış ve zamanının en çok satan romanı olmuştur.

Kaynak: (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Nurbaba, İletişim yay. İst. 2011)

Reşat Bey Sokağı

Reşat Bey Sokağı

Üsküdar Kısıklı Mahallesinde bir sokaktır. Alemdağ Caddesi üzerinde Ferah Mezarlığından hemen önce girilir, rampa yukarı tırmanarak Çakaldağ Parkı'nın yanından, Ferah Caddesi ile birleşir. Tınaztepe Sokak, Bestekar Şevki Bey Sokak, Ahi Sokak ve Gül sokaklarla kesişir

Sokağa adı verilen Reşat Bey, Osmanlı Devleti'nin ünlü devlet adamı ve şair Ziya Paşa'nın oğludur. I. Dünya Savaşı'nda olağanüstü kahramanlıkları ile dikkat çeken Reşat Bey, Kurtuluş Savaşı sırasında yarbay rütbesi ile I. ve II. İnönü ve Sakarya muharebelerine de katılmış; son olarak 57. Tümen Komutanlığı görevine atanmıştı. Büyük Taarruz'un ikinci gününde Çiğiltepe'yi düşmandan temizlemesi emrini söz verdiği sürede gerçekleştiremeyince hayatına son verdi. Ölümünden sonra İstiklal Madalyası ile onurlandırılmış ve Atatürk tarafından ailesine "Çiğiltepe" soyadı verilmiştir. Bizzat Başkomutan Mustafa Kemal Paşa tarafından, Büyük Taarruz'un ikinci gününde, muharebenin ve de ülkenin ulusun kaderini etkileyecek en kritik mevkilerden olan Sincanlı Ovası'ndan Dumlupınar'a kadar tüm yolların önündeki en stratejik engel olan Çiğiltepe'yi düşmandan temizlemesi emredildi. Ne var ki, bu tepenin önemini çok iyi bilen Yunan Başkomutanı Trikopis başarılı bir direniş gösterdi. Reşat Bey, 27 Ağustos 1922 sabahı Mustafa Kemal'e telefonda kuşattıkları tepeyi yarım saat sonra alacaklarını bildirmesine rağmen bunu başaramayınca intihar ederek hayatına son verdi. Çiğiltepe, Reşat Bey'in intiharından 45 dakika sonra düşmandan temizlendi.

Kaynak: (T.C. Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Yayınları, Türk İstiklâl Harbine Katılan Tümen ve Daha Üst Kademlerdeki Komutanların Biyografileri, Genkurmay Başkanlığı Basımevi, Ankara, 1972)

Rıfat Bey Sokağı

Sokak adını Bestekâr Rifat Bey'den almaktadır. Rifat Bey, Hacı Arif Bey'in açtığı çığırdan yürüyen bestecilerin en başarılılarından biridir. Daha çok şarkı formunda yapıtlar vermiştir. Tamburi Keçi Arif Ağa'nın oğlu ve anne tarafından İsmail Dede Efendi'nin torunudur. Çok küçük yaşta Enderûn'a alındı. Enderûn meşkhânesinde çağının ünlü hocalarından ders alarak ses sanatımızın bütün inceliklerini öğrendi.

Sultan II. Mahmud'dan başlayarak beş pâdişah dönemi yaşadı. Musahiblik, müezzinbaşılık, Enderûn hocalığı, serhanendelik gibi görevlerde bulundu. Mızıka-i Humayûn kurulduktan sonra Türk Mûsikîsi bölümünde müdürlük yaptı. 1888 yılında ölen Rıfat Bey'in mezarının yeri bilinmemektedir. Çok güzel bir ses fiziğine sahip olan ve güzel bir uslûbla okuyan bu değerli bestekâr, yaşadığı dönemin en usta hanendesiydi. Mevlevilik tarikatine girerek dinî mûsikî kültürünü geliştirdi. Buradan aldığı feyz ve ilhamın etkisiyle Ferahnâk ve Nev'eser makamlarında iki Mevlevî Âyini besteledi. Dinî musikîmizin diğer formlarından olan tevşih ve ilâhiler de bestelemiştir.

XIX. yüzyılın sonlarına doğru geniş bir ilgi görmeğe başlayan şarkı bestekârlığında Rıfat Bey'in önemli bir yeri vardır. Musikîmizin geleneksel kurallarına uymak ve büyük formda eser vermekle birlikte, Hacı Ârif Bey'den sonra bu formu geliştirenlerin başında gelir. Pek güzel şarkılar bestelemesine rağmen bunların çoğu unutulmuştur. Muhayyer-kürdi makamını tertip eden de Rıfat Bey'dir. Çok öğrenci yetiştirmiş, bildiğini isteyen herkese öğretmekten çekinmemiştir. Bestekâr Leylâ Hanım'ın bile, onu yaşlılığında ziyaret ederek birkaç şarkısını geçtiğini , Leylâ Hanım'ın oğlu Razi Bey nakletmiştir.

Bugün elimizde âyin, tevşih, ilâhi, beste, semâi, şarkı, köçekçe olarak ikiyüz elli eseri vardır. Bu eserler sözlü musikî eserlerimizin en seçkin eserleri arasındadır.

Kaynak: (Dr. Nazmi ÖZÂLP, Türk Musikîsi Tarihi, MEB Yay. Ankara, 2000)

Rıfat Bey Sokağı

Selami Tekkesi Sokak

Üsküdar'ın Kısıklı Mahallesi sokaklarından olan bu sokak Büyük Çamlıca Yolu'nu Kısıklı Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Sokağın büyük bir kısmı ağaçlık alandır. Sokak adını Selami Efendi Celvetî Dergâhı'ndan almaktadır. Dergâh Kısıklı'da, Selâmi Tekkesi Sokağı ile Selâmi Türbesi Sokağı'nın kavşağındaydı. Dergâhın kurucusu **Pîr Selâmi Ali Efendi**'dir. Kendi adına kurduğu üçüncü ve son dergâhdır.

Hazîrede Selâmi Ali Efendi medfûndur. Selâmî Ali Efendi, Azîz Mahmud Hüdâî erkânına müntesip bir Celvetîdir. Bu erkân içinde **"Selâmiyye"** adıyla bilinen şubenin de pîridir. Onun, Muğla'da başlayan hayat hikâyesi, medrese öğreniminden sonra İstanköy kadılığıyla devam etmiştir. Bu görevi sırasında tanıdığı Celvetî azîzlerinden **Zâkirzâde Abdullah Efendi** (M. 1658), Mecnûn gönlüne Leylâ elini uzatınca, aşkta karar kılarak kâdılıktan istifa etmiştir. Kendisi bir dünya zengini olmasına rağmen fakr yolunu seçen Selâmî Efendi, kısa zamanda tasavvufî eğitimini tamamlayarak, önce Bursa'ya, sonra Üsküdar'daki Hüdâî âsitânesine tayin olunmuştur. Celvetîyye erkânı, Selâmî Ali Efendi döneminde, gerek merkezde ve gerekse taşrada geniş bir alanda irşâd faaliyetinde bulunmuştur. Bunda Selâmî Efendi'nin Bursa'da ve Üsküdar'da inşa ettirdiği dört âsitânenin büyük rolü vardır. Bugün, hâlâ, Selâmî (Selâmsız) Mahallesi, Selâmî Çeşme, Selâmî Ali Efendi Camii, Selâmî Tekkesi gibi mekân ve eserlerde adının yaşaması, Mutasavvıfımızın büyüklüğünü ve tesirini gösterecek niteliktedir. Celvetîler içinde **vahdet-i vücûd** neşvesini öne çıkaran mutasavvıfımız, yaşadığı dönemde, Kâdızâdeliler hareketinin ileri gelenlerinden Hünkâr Vâizi Vanî Mehmed Efendi'yle, yine kendisi gibi vahdet-i vücûtçu bir mutasavvıf olan Niyâzî-i Mısrî'yle olan tartışmalarıyla gündeme gelmiştir.

1691 yılında vefat eden Selâmî Efendi'nin türbesi Kısıklı'da, Çamlıca'ya giden yolun üzerindedir. **Mehmet Nermi Haskan** tekke hakkında şu bilgileri vermektedir: "Tekke, Üsküdar'da Selâmsız Tepesi'nde ve eski Tekke içi Sokağı yeni Kâtibim Azîz Efendi Sokağı üzerinde olup Selâmsız Hamamı Sokağı, Ethem Ağa Sokağı ile Tekkeiçi Sokağı'nın çevirdiği alanı kaplar. Sokağa ismi verilmiş olan Edhem Ağa, 19. yüz yılın ikinci yarısında yaşamış bestekârlarımızdan olup Selâmî Ali Efendi Tekkesi'nin de zâkirbaşısı idi. Kabri, küçük hazîrede iken kaybolmuştur. Kanunî Edhem Ağa diye bilinen bu zat 1855 tarihinde vefat etmiştir.

M. Raif Bey, "Mahallenin ortasını teşkil eden ve ufak bir meydandan ibaret bulunan tekke içi ve dedegân hücreleri mürûr-ı zaman ile harap olarak yerlerine yan-yana haneler inşa edilerek semt yeni hali bulmuştur. Bu tesisattan ancak bir cami ile şadırvan ve Selâmî Hamamı denilen maruf bir büyücek hamam" kalmıştır. Bu tekke, Üsküdar'da, Toygartepesi, Selâmî Ali Mahallesi, Kâtibim Azîz Bey Sokağı'nda bulunmaktaydı. Selâmsız Mahallesi Selâmî Ali Efendi tarafından kurulmuştur. Mahalledeki caddenin adı yakın bir tarihte "Selâmî Ali Caddesi" olarak değiştirilmiştir. Dergâh 1912 – 1917 yıllarında harâb olmuş, daha sonraları da ortadan kalkmıştır. "Tekke kapısı" ismiyle de anılan mevkideki Selâmsız (Selâmiyye) tekkesi ve müştemilâtı (28 Ağustos 1921) tarihinde çıkan yangında, yanmıştır. Bugün tekkenin yerine büyük bir câmi inşa edilmiştir. Yanan tekke, mescid ve mahalde bulunan dükkânlar, hamam ve evler, Şeyh Selâmî Ali Efendi tarafından tahminen 1677 tarihinde yaptırılmıştır. Bilâhare tekkenin tevhîdhânesine İzzet Ali Paşa (ö. 1734) tarafından minber eklenmiş ve müştemilâtı genişletilmiştir. Tekkenin devran günü pazartesidir. Selâmî dergâhlarının en önemli tekkesi bu tekkedir.

Kaynak: (Zakir Şükrü Efendi, İstanbul Tekkeleri, Haz. Ş. Akbatu, İslam Medeniyeti Mec. 3/114)

Selami Tekkesi Sokak

Selami Türbesi Sokak

Selami Türbesi Sokak

Sokağa adını veren türbe, Selemi Tekkesi Sokak bahsinde anlatıldığı üzre, Büyük Çamlıca Tepesi'ne çıkan yolun solunda yer almaktadır. Bir ucu Çamlıca yoluna açılan sokağın devamı ağaçlık araziye açılmaktadır. Selami Ali Efendi Celvetîye tarikatının büyük şeyhlerinden birisi idi. 1692 yılında vefat etmiştir. Kısıklı-Büyükçamlıca yolu üzerinde bulunan kabri etrafını çeviren mezarlık ve namazgâh hâlâ durmaktadır. 1691 yılında vefat eden Selâmî Efendi'nin türbesi Kısıklı'da, Çamlıca'ya giden yolun üzerindedir. Selâmî Ali Efendi'nin türbesi, Belediye tarafından 1957 senesinde tamir ettirilmiştir. Burada bulunan dergâh 1912-1917 yıllarında yıkılmış, daha sonraları da ortadan kalkmıştır. Dergâhın içindeki evler, Vakıflar idaresi tarafından satılmıştır.

Şehit Yüksel Batır Sokak

Yusuf Kemal Sokağı

Şehit Yüksel Batır Sokak

Üsküdar'ın Kısıklı ve Ferah Mahalleleri sokaklarından olan bu sokak; Dere Sokağı'nı Mehmet Akif Ersoy Sokağı'na bağlayan sokaktır. Abdi Paşa Sokağı'na paralel uzanmaktadır. Sokak adını 5 Mart 1985'de Mardin Dargeçit'te şehit olan 1963 doğumlu Sıhhiye Astsubay Yüksel Batır'dan almaktadır.

Yusuf Kemal Sokağı

Sokağa adı verilen **Yusuf Kemal Tengirşenk** (ismi bazı kaynaklarda **Tengirşek** şeklinde geçer) 1878'de Boyabat'a bağlı Çampaşasakızı köyünde doğmuştur. Kadı naibi Hasan Raci Efendi'nin oğludur. Önce Kuleli İdadisi'ne girmiş, sağlık nedenleri ile Askeri Tıbbiye'ye geçmiş, burada öğrenimine devam ederken rejime muhalif bazı arkadaşlarını ele vermediği için hapsedilmiş, Fizan'a sürülmek üzere iken sakatlığı ve bazı girişimler üzerine çürüğe ayrılmıştır.

Bir süre memleketinde kaldıktan sonra tekrar İstanbul'a gelerek Hukuk Mektebi'ne girmiştir. 1904'de mezun olmuş, daha sonra Paris Hukuk Fakültesi Siyasi ve İktisadi Bilimler Bölümü'nde doktorasını vermiştir. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanı ile Kastamonu mebusluğuna seçilmiş, ancak kısa bir süre sonra, 7 Kasım 1908'de istifa etmiştir. 1908-1909 yılları arası İstanbul Barosu başkanlığı yapmıştır. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle tekrar Kastamonu Mebusu olmuş, İstanbul'un işgal edilmesi üzerine Ankara'ya gelerek Büyük Millet Meclisine katılmıştır. Hariciye Vekili Bekir Sami Bey ile birlikte murahhas olarak Moskova'ya gitmiş ve daha sonra ikinci bir defa, Heyeti Murahhas Reisi sıfatıyla, Moskova'ya giderek Ali Fuat Paşa ve Dr. Rıza Nur ile birlikte TBMM hükümeti adına 16 Mart 1921'de Moskova Antlaşmasını imzalamıştır. 30 Mart 1920'de Adliye Vekili, 15 Mayıs 1921'de Hariciye Vekili seçilmiştir. 2 Ekim 1922'de vekillik görevinden istifa etmiş, 1923'de Londra Temsilciliği'ne tayin olmuş, ancak bilahare sefirlik ile milletvekilliğinin bir arada yapılamayacağına dair alınan karar üzerine milletvekilliğini tercih etmiştir. 1930'da ikinci defa Adliye Vekilliğine tayin edilmiş, 1933'de istifa etmiştir. Siyaseti bıraktıktan sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde Ekonomi Profesörü olmuş, bu görevden emekli olmuştur. 1961'de 27 Mayıs Temsilciler Meclisi'nde Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Temsilciliği (6 Ocak 1961 - 25 Ekim 1961) yapmıştır. 1969 yılında ölmüştür.

Kaynak: (Prof. Mahmut KOLOGLU, Prof. Dr. Yusuf Kemal Tengirşek Ankara Ün. Huk. Fak. Der. Haz. 1969)

Kirazlıtepe Mahallesi

Adile Naşit Sokak

Kirazlıtepe Mahallesi sokaklarından olan bu sokağın eski adı Zafer Sokak'tır. Maçka Sokak ile Çamlıca caddesini birbirine bağlayan sokak, Dönen ve Cafer sokaklarıyla kesişmekte, Keşif sokak ile de paralel uzanmaktadır.

Kirazlıtepe Mahallesi sokaklarından olan bu sokak ismini" Hababam Sınıfı" filmlerinde "Hafize Ana" tiplemesiyle hafızalara kazınan ünlü tiyatro ve sinema oyuncusu Adile Naşit'den almaktadır.

Adile Naşit'in Asıl adı Adile İnce'dir. Bunun yanı sıra **Adoş, Adile Ana, Masalcı Teyze** diye de bilinirdi. Tiyatrocu bir aileden gelen Adile Naşit'in babası ünlü komedyen Komik-i Şehir Naşit, annesi de Ermeni tiyatro oyuncusu **Amelya Hanım**'dır. Ağabeyi Selim Naşit ve 1950'de evlendiği eşi Ziya Keskiner de tiyatro sanatçısıdır. Adile Naşit, eşi Ziya Keskiner'in Temmuz 1982'deki ölümünden sonra 16 Eylül 1983 tarihinde Cemal İnce ile gizlice evlendi. Sinema dünyasında, Rıfat Ilgaz'ın ünlü eseri Hababam Sınıfı'ndan uyarlanan filmlerdeki müstahdem Hafize Ana rolü ile olduğu kadar, Münir Özkul ile karşılıklı oynadığı filmlerdeki "Anne" rolleriyle de ünlenen Adile Naşit 11 Aralık 1987'de doğduğu şehir olan İstanbul'da 57 yaşındayken bağırsak kanseri sonucu hayatını kaybetmiştir. 13 Aralık 1987 tarihinde Şişli Camii'nde ki törenin ardından Karacaahmet Mezarlığına defnedilmiştir. İstanbul Karacaahmet mezarlığında ilk eşi Ziya Keskiner ve oğlu Ahmet Keskiner ile birlikte yatmaktadır.

Dereköy Sokak

Kirazlıtepe Mahallesi sokaklarındandır. Maçka Sokağı Camlıca Caddesi'na bağlayan sokaktır. Bu sokak aynı zamanda Dereköy Çıkmazı ve Atakan Sokak ile kesişmektedir. Sokak adını geçmişte Üsküdar'a bağlı bir köy olan Dereköy'den almaktadır.

Adile Naşit Sokak

Dereköy Sokak

Hacı Kayhan Sokağı

Hacı Kayhan Sokağı

Sokağa adı verilen **Ahmet Kayhan Dede**, Malatya'nın Pötürge ilçesinin Mako-Aktarlar Köyü'nde doğmuş bir sufi velisidir. Ali-İsmail oğullarındandır. Ankara'da, Mamak Caddesi'ndeki evini herkese açmış, gelen herkesi kabul etmiş, Yunus Emre'yi ve onun hoşgörüsünü insanlara anlatmıştır.

Babasını 5-6 yaşlarında kaybetmiştir. Bir müddet halasının yanında kalmıştır. Henüz 11 yaşındayken akrabası da olan şeyhi Hacı Ahmed Kaya ile tanışmıştır..

Şeyhi Hacı Ahmed Kaya (Kako Baba) yüzlerce insan tarafından düzenli bir şekilde ziyaret edilen çok muhterem bir insandı. Aynı zamanda kendi şeyhi ile birlikte bu görevi yürüten **Musa Kazım Efendi**'den de faydalanmıştır. Efendisinin vefatından sonra Musa Kazım Efendi ile birlikte insanlara ışık tutmuştur. Musa Kazım Efendi'nin vefatından sonra da 1966 yılında onun yükünü de omuzlarına almıştır. Hacı Ahmet Kaya ve Musa Kazım Efendi aynı zamanlarda irşad faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Hacı Ahmet Kayhan Dede asıl olarak Hacı Ahmet Kaya tarafından yetiştirilmiştir.

İbrahim Karaoğlanoğlu Sokak

Kirazlıtepe Mahallesi sokaklarından olan bu sokak, Çeşme sokak ile Bayraktar Sokak arasında yer almaktadır. İsmini Şehit Albay İbrahim Karaoğlanoğlu'ndan almaktadır. 1924 Denizli Tavas doğumlu olan Karaoğlanoğlu, Kıbrıs Harekâtı'nda Kıbrıs'a ilk çıkan Türk Silahlı Kuvvetleri 50. Piyade Alayı'nın komutanı idi. Kıbrıs Barış Harekâtının ikinci gününde - 21 Temmuz 1974- bir havan mermisi ile ağır yaralanarak hayatını kaybetmişti. İsmi Kıbrıs ve Türkiye'de birçok yere verilmiştir.

Kadırga Sokak

Kirazlıtepe Mahallesi sokaklarındandır. Malkoç Caddesi ile Saylan Sokağı birbirine bağlayan bu sokak, Akar Sokak ile paralel uzanmaktadır. Sokak Kirazlıtepe Büyük Camii'nin önüne açılmaktadır. Trabzonluların çok yaşadığı ve onların hemşehri dernekleri kurdukları bu sokak adını Karadeniz'de 1964 yılından beri Ağasar yöresinde yapılmakta olan Kadırga Şenliklerinden almaktadır. İstanbul Kirazlıtepe'de sadece bu bölgedeki Kasımağzı köyünden 200 hane bulunmaktadır.

Kavuklu Sokak

Boğaziçi Caddesi ile Ayvalık Caddesi'ni birbirlerine bağlayan sokaktır. Okul Arkası Sokak ile kesişmektedir. Sokağa ad olarak verilen **"kavuklu"**, geleneksel Türk Ortaoyunu'nun **pişekâr** ile birlikte iki önemli tipinden birisidir. Nekre ve İbiş adlarıyla da anılan ve Karagöz Oyunundaki Karagöz tipini andıran Kavuklu, ortaoyununun en önemli kişisidir. Dilimli ve sarıklı bir kavuk, kırmızı çuhadan bir kaftan giyerdi. Oyunun asıl güldürme yükü onun üzerindedir. Kaba ama içten bir kişiliği vardır. Muhavere bölümünde Pişekâr'la söz çekişmesi yapıp ev ya da dükkân kiraladıktan sonra, sürekli meydanda kalır ve sırayla girip çıkan öteki tiplere laf yetiştirerek güldürme görevim yerine getirirdi. Kimi araştırmacılara göre, ortaoyununun ilk zamanlarında yalnız Pişekâr bulunmakta idi. Kavuklu daha sonra ortaya çıkmıştı.

İbrahim Karaoğlanoğlu Sokak

Kavuklu Sokak'ta eski bir konak

Kavuklu Sokak

Kuleli Mahallesi

Feza Sokak'tan Boğaz'ın görünümü

Feza Sokak

Yamaçlı Sokak ile Emek Caddesini birbirlerine bağlamaktadır. Sokağın Emek Caddesi tarafında sokak ikiye ayrılarak bir yarım ay şeklinde sona ermekte idi. Sokak adını burada bulunan Feza Apartmanı'ndan almaktadır.

Kara Mehmet Sokak

Kuleli Mahallesi sokaklarındandır. Çalış Sokak ile Camii Sokağı birbirine bağlayan bu sokağın, Camii sokakla kesiştiği yerin tam karşısında Taşocakları Camii bulunmaktadır.

Bu sokak aynı zamanda Şimşek Sokak ile paralel uzanmaktadır. Sokak adını halk arasında gücü ile meşhur **Kara Mehmet Pehlivan**'dan almıştır. Yağlı güreşin unutulmaz ustası, Kırkpınar'da tam 18 yıl Başpehlivanlığı kazanan **Adalı Halil**, Kara Mehmet Pehlivan'ın oğludur.

Feza Sokak

Kara Mehmet Sokak

Koca Çınar Sokak

Koca Çınar Sokak

Kuleli Mahallesi sokaklarındandır. Eski adı Çınar Sokak olan bu sokak, Vaniköy Yolu ile Selvi Yolu Sokağı birbirine bağlamaktadır. Bu sokak aynı zamanda Papatya, Yasemin ve Fulya sokaklarıyla da kesişmektedir. Sokak adını burada bulunan ve yaşı 200'ün üzerinde olan çınardan almaktadır.

Kuleli Caddesi

Adını Cadde üzerindeki **Kuleli Askeri Lises**i'nden almaktadır. Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u aldığı zaman Kuleli'nin şimdi bulunduğu yerde bir koru, içerisinde de bir manastır ile bir kule bulunuyordu. 1512-1520 yılları arasında Yavuz Sultan Selim devrinde manastır yeniçerilere kışla olarak verilmiştir. Bu kışla mevkii, Bostancıbaşı Odaları diye anılırken zamanla güzel ve süslü bir bahçe haline gelişinden olacak ki Kuleli Bahçesi diye tanınmıştır. Kanuni Sultan Süleyman pâdişah olunca bahçede yüksek bir kulesi bulunan dokuz katlı ve her katı fıskiyeli havuzlarla süslenen büyük bir kasır yaptırmıştır. Sultan III. Ahmet devrinde kule bahçesi ve etrafı has olarak kendisine verilmiştir. Bu dönemde Bizans devrinden kalan kule yıktırılmıştır. 1744 yılında Sadrazam Nevşehirli İbrahim Paşa'nın damadı Kaymak Mustafa Paşa tarafından sahilde bir mescit yaptırılmıştır.

II. Mahmut (1808-1839) döneminde, Bostancıbaşı Odaları mevkiinde, yani okulun şimdi bulunduğu yerdeki bu kışla, Kuleli Askeri Lisesi'nin ilk yapısı olmuştur. Abdülmecit devrinde (1839-1861) kışla yanınca, yerine yarı kagir olarak yenisi inşa edilmiştir. İki tarafına da kuleler yapıldığı için kışlaya bu tarihten itibaren Kuleli Kışla denilmeye başlanmıştır. 1847'de su yolları tamamlanarak kışlanın su işi de halledilmiştir. Kafkasyalı Hüseyin Paşa tarafından tertiplenen ve Sultan Abdülmecit'i tahttan indirmek hedefini güden hareketin meydana çıkarılması üzerine, suçluların yargılanması Serasker Rıza Paşa tarafından Kuleli Kışlası'nda yapılmıştır.
(Kuleli Vak'ası - 1859)

Kırım Savaşı'na iştirak etmek üzere İstanbul'a gelen Fransız ve İngiliz askerlerinin bir kısmı, Fransa'nın İstanbul Maslahatgüzarının isteğine uyularak bu kışlaya yerleştirilmiştir(1854). Burası, müttefik askerlerinin kışla ve hastanesi haline getirilmiştir. Harpte yaralanan ve tedavileri sırasında ölen müttefik askerleri kışlanın kuzeyindeki mezarlığa gömüldüğü için yakın zamana kadar bu mezarlığa İngiliz Mezarlığı deniliyordu.

Kışla, 1856'da İngilizler tarafından boşaltılırken, çıkarılan kasıtlı bir yangınla tamamen harap olmuştur. Abdülaziz devrinde (1861-1876) kışla, ana duvarları kagir, iç bölmeleri, tavan ve tabanları ahşap olarak iki kat halinde inşa edilmiş; böylece bugünkü kışla ortaya çıkmıştır(1871). Kuleli Askeri Lisesi, "Mekteb-i Fünun-ı İdadiye" adı altında 21 Eylül 1845'te bugün İstanbul Teknik Üniversitesi olarak kullanılan Maçka Kışlası'nda kurulmuştur. 1868'de mevcut askeri idadilerin birleştirilmesi kararı alınmıştır. Bu tarihte, Kuleli de dahil olmak üzere, dört askeri idadi "Umum Mekteb-i İdadi-i Şahane" adı altında birleştirilerek Galatasaray Kışlası'na nakledilmiştir.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı dolayısıyla Kuleli'nin hastahaneye çevrilmesi kararlaştırılınca okul, Pangaltı'daki harp okulu binasına taşınmıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında okul bir dönem Büyük Ada'daki Rum Yetimhanesi'ne taşınmıştır. Birinci Dünya Savaşı sonunda, İngilizler'in Mondoros Mütarekesi'ne dayanan istekleri üzerine okul binası boşaltılmıştır. Bina İngilizler tarafından Ermeni yetim ve göçmenlerine tahsis edilmiştir. (5 Kasım 1920) 26 Ağustos 1922'de başlayan Büyük Taarruz'un parlak bir zaferle sonuçlanması sonucu başlayan Lozan Barış Görüşmeleri ile beraber İngilizler, Kuleli Kışlası'nı boşaltarak Türk makamlarına teslim etmişlerdir. Böylece okul, üç yıllık bir aradan sonra, 6 Ekim 1923'te eski yerine tekrar taşınmıştır. 1924'te çıkarılan "Tevhid-i Tedrisat Kanunu" ile okul sivil liseye dönüştürülmüş, adı da "Kuleli Lisesi" olarak değiştirilmiştir. Aynı ders yılı sonunda bu uygulamaya son verilmiş ve okul tekrar askeri liseye çevrilmiştir. Ayrıca1925'te bugünkü adını almış, Kuleli Askeri Lisesi olarak anılmaya başlamıştır.

İkinci Dünya Savaşı nedeniyle, seferberlik planlarına uyularak Kuleli Askeri Lisesi Mayıs 1941'de Konya'ya nakledilmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra, 18 Ağustos 1947'de İstanbul'a taşınarak tekrar ve son kez tarihi yuvasına kavuşmuştur. 2005 yılında M.E.B'in liselerdeki öğrenim süresini 4 yıla çıkarmasıyla beraber Hazırlık Sınıfı kaldırılmıştır. 2008 yılında alınan kararla öğrenim süresi 5 yıla çıkmıştır.

Mehmet Çavuş Sokak

Selvi Yolu Caddesi ile Selvi Yolu Sokağı birbirine bağlayan bu sokak, **Mehmet Çavuş** Çıkmazı ile de kesişmektedir. Mehmet Çavuş Sokak adını; 7 Ağustos 1915'de Çanakkale'de şehit olan Mehmet Çavuş'tan almaktadır. Mehmet Çavuş'un emrindeki 25 kişilik bir kuvvet; Anzaklar'ın bulunduğu bölgeye 7 Ağustos gecesi süngü hücumu düzenlemiş ve bu siperleri ele geçirmişti. Daha sonra bu siperleri düşmana karşı kahramanca savunmuşlar, cephaneleri bittikten sonra taşlarla ve yumruklarla mücadele etmişlerdir. Mustafa Kemal bu olaydan "**Arıburnu Muharebeleri Raporu**" adlı eserinde de bahsetmektedir. Bu kahramanların anısına dikilen bu anıt ilk kez 1919 yılında bölgede toplanan taşların üst üste konulmasıyla inşa edilmişti. Daha sonra, Mustafa Kemal; buraya bir anıt yapılmasını istemiş ve 1934 tarihinde bu anıt yapılmıştır. "Şehitler Abidesi" inşa edilinceye kadar bütün resmi törenler bu anıtın olduğu yerde düzenlenmiştir. Bu anıt 57. Alay Şehitliği'ni geçtikten hemen sonra sol tarafta Cesarettepe (Serçe Tepe) üzerinde bulunan bir anıttır.

Karacaahmet Sultan Tekkesi, Şeyh Hafız Tekkesi, Hacı Fevzi Kuyusu ve Mehterbaşı Sebili bu sokaktadır. Bir Bektaşi Tekkesi olan Karacaahmet Sultan Tekkesi; Nuhkuyusu Caddesi üzerinde ve bu caddeye açılan Mehmet Çavuş Sokağı ile Arakiyeci Sokağı arasında idi. Şeyh Hafız İsmail Efendi Tekkesi; Aşçıbaşı Camii civarında, Nuhkuyusu Caddesi üzerinde ve Mehmet Çavuş Sokak ile Arakiyeci Sokak arasında idi. Önünde Süt Baba Açık Türbesi, yol aşırı yerde ise Mihrişah Valide Sultan Çeşmesi ile Hekimbaşı Nuh Efendi'nin açtırdığı ve Nuhkuyusu ismiyle maruf

Mehmet Çavuş Sokak

kuyu bulunmaktadır. Bu yüzden eskiden bu semt, **Kuyubaşı** adıyla anılırdı. Şimdi ise buraya Kapıağası denilmektedir.

Hacı Fevzi Kuyusu; Karacaahmet Türbesi arkasında, eski Kuyubaşı, şimdiki Kapıağası mevkiinde, Mehmet Çavuş Sokağı başında ve Süt Baba açık türbesi yanında idi. Önünde musluklu bir su teknesi vardı ki, kuyunun suyu ile dolduruluyordu. Üstünde bir satır halinde: Sâhibu'l-Hayrat El-Hac Fevzi 1622 diye yazılı idi. Bu tekke sonradan, İnadiye Camii Sokağı ile Büyük Selim Paşa Caddesi'nin birleştiği köşedeki bir evin önüne getirilmiş ve bir müddet sonra da yok olmuştur. Mehterbaşı Sebili, Kapıağası mevkiinde İnadiye Camii Sokağı ile Mehmet Çavuş Sokağı'nın birleştiği yerde ve ikinci sokağın sol köşesinde idi. Yeri bugün arsa halinde olup kuyusu yakın zamana kadar duruyordu.

Meşrutiyet Sokak

Mezarlık sokak ile Evren Caddesi'ni birbirine bağlayan "L" şeklindeki bu sokak, Reşadiye Sokağı'na paralel uzanmaktadır. Sokak adını II. Meşrutiyet sonrası tüm ülkemizde moda olan II. Meşrutiyete ait kavramlardan Meşrutiyet kavramından almaktadır.

Hükümdarın yetkilerinin anayasa ve halkoyuyla seçilen meclis tarafından kısıtlandığı yönetim biçimine Meşrutiyet denir. İngiltere'de 1215 yılında Magna Carta ile kurulan siyasi düzen tarihteki ilk meşruti monarşi rejimi olarak anılır. Fransa'da 1830 Devrimi'nden sonra kurulan Anayasal Monarşi, cumhuriyet ile mutlak krallık arasında bir "orta yol" olarak benimsenmiştir.

Osmanlı Devleti'nde anayasa (Kanun-ı Esasî) ve parlamenter rejim (Meclis-i Mebusan) tartışmala-

Meşrutiyet Sokak

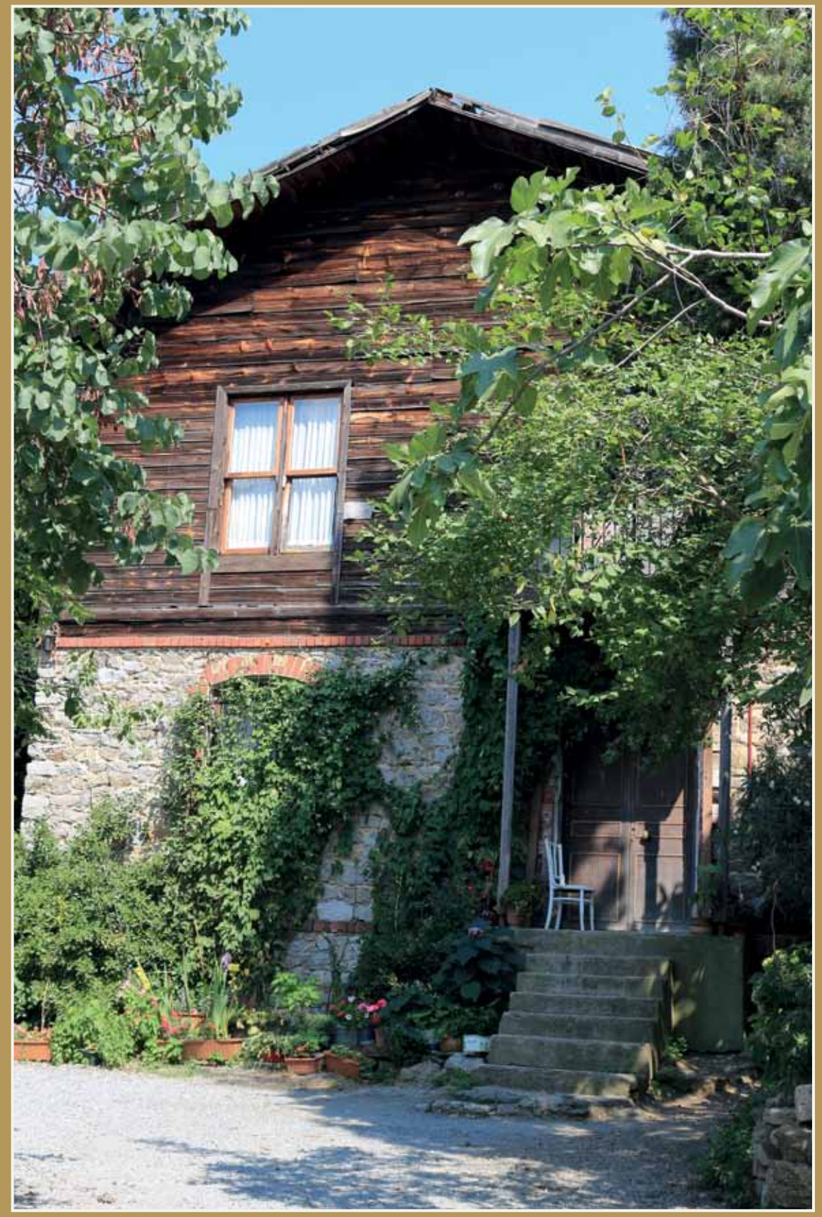

Meşrutiyet Sokak'ta bir ev

rı 1830'larda başlayıp 1860'larda yoğunlaşmış ve nihayet 23 Aralık 1876'da Meşrutiyet ilan edilmiştir. 1878'de II. Abdülhamit tarafından, 93 Harbi' nin çıkmasına neden olduğu için Meclis kapatılmış ve Anayasa'nın bazı bölümleri askıya alınmış ise de, teorik olarak Meşruti rejimin devam ettiği kabul edilmiştir. 24 Temmuz 1908'de yapılan ihtilalle Kanun-ı Esasi'nin yeniden yürürlüğe konması İkinci Meşrutiyet döneminin başlangıcı sayılır. Bu dönem Osmanlı Devletinin sona erdiği 1 Kasım 1922 tarihine kadar sürmüştür. İstanbul'un Beyoğlu semtindeki Meşrutiyet Caddesi'nin adı eskiden (Padişah Abdülaziz onuruna) Aziziye Caddesi iken, 1908 ihtilalinden birkaç gün sonra "Meşrutiyet Caddesi" olarak değiştirilmiştir.

Mezarlık Sokak

Meşrutiyet Sokak ile Hürriyet Sokağının kesiştiği noktadan Mezarlık Sokağına girilir. Çengelköy Mezarlığı'nın içinden devam eden bu sokak, Rehşan Çıkmazı ile kesişir ve Kemalettin Tuğcu Sokak ile sonlanır. Sokak adını Çengelköy Mezarlığı'ndan almaktadır. Mezarlık, Kuleli Askeri Lisesi'nin biraz ötesinde Boğaziçi Köprüsü'nün yamacındadır.

Plevne Sokağı

Sokak adını meşhur Plavne savunmasından almaktadır. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Rusya İmparatorluk Ordusu'nun kuşattığı Plevne (Bulgaristan) kentinin Osmanlı Ordusu tarafından savunulması olayıdır.

İlk 3 muharebeyi kazanan Osman Paşa destansı bir direniş sergilemiştir.

4. Plevne Muharebesi ise bir çok imkansızlıklarla mücadele etmek zorunda kalan Osman Paşa'nın teslim olmasıyla neticelenmiştir.

Kimi kaynaklar bu muharebede Osman Paşa'nın ayağından vurulması ve atının ölmesi neticesi kuvvetlerinde; "Osman Paşa öldü" diye yayılan söylenti üzerine askerin moralinin bozulması ve ilerlemeyi sürdürememesinden dolayı ordunun geri çekilmek zorunda kaldığından söz eder.

Bu çatışmada Ruslar 2.000 asker, Osmanlılar ise 5.000 asker kaybetmişti. Durumun çaresizliğini gören Osman Paşa, ertesi gün (10 Aralık 1877) 40.000'e yakın askeriyle birlikte teslim oldu.

Plevne Sokağı

Postacı Mehmet Sokak

Reşadiye Sokak

Postacı Mehmet Sokak

"Y" şeklinde olan bu Sokağın iki ucu da Gündoğdu Caddesi'ne bağlanmaktadır. Sokak adını burada oturan Postacı Mehmet Efendi'den almaktadır.

Reşadiye Sokak

Kuleli Mahallesi sokaklarındandır. Eren Caddesi ile Mezarlık Sokağı birleştiren ikinci sokaktır. Meşrutiyet Sokak ile paralel uzanmaktadır. Sokak adını burada iskân edilen göçmenlerin Sultan Reşad'a minnetlerinin nişanesi olarak Sultan Reşad'dan almıştır.

Şakir Sokak

Kuleli Mahallesi sokaklarındandır. Bu sokak, Çalış Sokak ile Camii Sokağı birbirine bağlamaktadır. Sokak adını Kuleli'de doktorluk yapan Kayserili Mehmed Şakir Bey'den almıştı.

Şakir Sokak

Kuzguncuk Mahallesi

Abdullah Ağa Mezarlık Yolu Sokak

Sokak Gazhane Sokağı'nı Nakkaşbaba Mezarlığına bağlayan sokaktır. Baba Nakkaş Sokağı'na paralel olarak uzanmaktadır. Adını Üsküdar Kuzguncuk ve İstavroz'da bir de vakfı bulunan Bostancıbaşı Abdullah Ağa'dan almaktadır. Abdullah Ağa Vakfı'na ait arazilerin önemli bir bölümü 1860'lı yıllarda Dimitri oğlu Mihail'e satılmış ve onun tarafından parsellenerek bina yapılmak üzere satılmaya başlanmıştı. Ancak bu satış, satılacak arazi vakıf olduğu için devlet tarafından engellenmişti. Daha sonra Ekim 1889'da Abdullah Ağa Vakfı arazisine yapılmak istenen Rum kilisesine izin verilmemişti.

Kaynak: (Ömer Lütfi Barkan ve Ekrem Hakkı Ayverdi, Vakıflar Tahrir Defteri İstanbul Fetih Cemiyeti Yay. İst. 1970. s. 325.)

Aziz Bey Sokak

Baba Nakkaş Sokağı ile Gümüşyolu Caddesi'nin kesiştiği yerin aşağısında kalan bir dizi sokağa verilen isimdir. Sokak adını daha önce burada bulunan "Aziziye Caddesi'nden" almaktadır. Aziziye Caddesi ile ilgili olarak Osmanlı arşivinde bulunan ve Mayıs 1888 tarihli üç belge de bu caddenin yapımı ve tamiri ile ilgilidir.

Bu sokakta bulunan en önemli yapı **Emine Sultan Köşkü** idi. Köşk, Kuzguncuk sırtlarında, Nakkaştepe (İcadiye) mevkiinde, Nakkaş Baba Sokağı ile Aziz Bey Sokağı'nın teşkil ettiği üçgen şeklindeki geniş arazi içinde idi. Bahçesini yüksek duvarların çevirdiği köşkün alt katı kârgir, üst iki katı ahşap idi.

Koru şeklindeki bahçesine her sokaktan kapılar açılmıştı. Cümle kapısı, Nakkaştepe İlköğretim Okulu tarafında bulunuyordu. Taşları yol yapımında kullanılan büyük havuzu çok güzeldi. 1935 tarihlerinde yıkılmış olan köşkün, Aziz Bey Sokağı üzerinde, müştemilât binaları ve ahırları vardı.

Abdullah Ağa Mezarlık Yolu Sokak

Aziz Bey Sokak

Baba Nakkaş Sokak

Kuzguncuk Gazhane Sokağı'nı Gümüşyolu Caddesi'ne bağlayan uzun bir sokaktır. Aziz Bey, Mandıra ve Deli Koç sokakları ile kesişmektedir. Kuzguncuk Rum Ortodoks Mezarlığı bu sokak üzerindedir. Bu sokak, Gümüşyolu Caddesi ile Kuzguncuk İlköğretim Okulu arasında yer almaktadır. Uzun süre Nakkaş Caddesi olarak bilinen semtte, 7 Aralık 1903 tarihli bir belgeye göre ilk kez bir "Kuzguncuk Köyü Nakkaş Sokağı" ndan bahsedilmekte idi. II. Meşrutiyetin hemen sonrasında burada bir polis karakolhanesi kurulmuştu.

Sokak adını **Baba Nakkaş**'tan almakta idi. Üstünde Fatih Sultan Mehmet'in tuğrasının olduğu Haziran 1475 tarihli Arapça bir vakfiyeden öğrendiğimize göre, Baba Nakkaş, Fatih devri sanatkârlarından bir zat olup "üstad-ı muazzam, Hazret-i Pâdişahın yakınlarından" idi. İsmi, Şeyh Bayezid oğlu Mehmed; lakabı, Baba Nakkaş idi. Yine aynı vakfiyeye göre Fatih, 1465-1466 yıllarında Çatalca yakınlarında bulunan Kutlubey denilen bir köyü arpalık olarak bu zata vermişti. Bundan on sene sonra Baba Nakkaş bu köye bir cami yaptırarak burasını vakfetmiş ve köy bundan sonra onun adı ile anılmaya başlamıştı. Bu köy bugün de mevcut olup Büyük Çekmece Gölü ile Terkos Gölü arasında ve Hadımköy'ün kuzey batısındadır.

Peçevî İbrahim Efendi'ye göre Derviş Mehmed, Şeyh Baba Nakkaş'ın torunlarından idi. Ve bölük ulûfesine mutasarrıf idi. Babası namına olan köyde ziraat ve çiftçilikle meşgul olurdu, merhum ve mağfur **Kanunî Sultan Süleyman Han** avlanmak için o semtlerde seyran ettikçe "Baba Taamı" diye yemek hazırlar ve ikram ederdi. Saadetlu pâdişah kendisinde kâbiliyet görerek onu Defter Eminliğine tayin etmişti. **Derviş Mehmet Çelebi** ismiyle bilinen bu zat 1561–62 tarihleri arasında ve 1569–1573 tarihleri arasında olmak üzere iki kere baş defterdarlık görevinde bulunmuştu. Vakfiyeye göre Mehmet Baba Nakkaş'ın oğlu Mahmudü'l-Defterî'dir. Bunun oğlu **"İbn Baba Nakkaş"** namıyla **maruf Defterdar-ı Esbak Derviş Mehmet Çelebi**'dir. İşte

Baba Nakkaş Sokak

Sultan Süleyman'a **Baba taamı** ikram eden bu zattı. Derviş Mehmet Çelebi'nin Şeyh Mustafa adlı bir kardeşi vardı. Her ikisi de Baba Nakkaş diye ünlü idi. Bu sokak çevresinde üç önemli konak bulunmakta idi. Bunlardan biri Emine Sultan'a ikisi ise Ayşe Sıdıka Hanım'a aitti. Emine Sultan Köşkü Kuzguncuk sırtlarında, Nakkaştepe mevkiinde Nakkaş Baba Sokağı ile Aziz Bey Sokağı'nın teşkil ettiği üçgen şeklindeki geniş arazinin içinde idi. Bahçesini yüksek duvarların çevirdiği köşkün alt katı kâgir, üst iki katı ahşap idi. Koru şeklindeki bahçesine her sokaktan kapılar açılmıştı. Cümle kapısı, Nakkaş Tepe İlköğretim Okulu tarafında bulunmakta idi. **Ayşe Sıdıka Hanım Köşkleri** ise Baba Nakkaş Sokağı'nın 90 derece dirsek yaptığı yer ile Kuzguncuk Çarşı Caddesi arasında ve Kuzguncuk Gazhanesi Sokağı'nın sağ tarafındaki meyilli arazi üzerinde idi. Burada kapısı Baba Nakkaş Sokağı'na açılan 7 ve 5 nolu iki köşk bulunmaktadır. 7 no'lu ilk köşk, **Müşir Mehmet Ali Paşa**'nın eşi **Ayşe Sıdıka Hanım** tarafından 1895'de büyük kızı Hayriye Hanım için yaptırmıştı. Güzelliği ile ünlü olan Hayriye Hanım, Hareket Ordusu Kumandanı Cihangirli Hüseyin Hüsnü Paşa'nın (öl. 1921) eşi idi. Hüseyin Hüsnü Paşa'nın Muhsin ve Tahsin Bey adlı iki oğlu ile Nimet Hanım isimli bir kızı vardı. Tahsin Bey, Mehmet Ali Aybar'ın babasıdır. Köşk biraz harap olduğundan günümüzde terk edilmiştir. Meşhur Florinalı Şair Nazım Özgünay da Hüseyin Hüsnü Paşa'nın akrabası Emine Hanım'la evlenerek iç güvey olarak bir süre bu köşkte yaşamıştır. Ayşe Sıdıka Hanım 5 kapı no'lu köşkünü, 1899 tarihinde ikinci kızı **Zekiye Hanım** için yaptırmıştı. Zekiye Hanım, İsmail Fazıl Paşa'nın eşi ve General Ali Fuat Cebesoy'un da annesi idi. Ayşe Sıdıka Hanım, aslında burada üçüncü bir köşk daha yaptırmıştır. Ancak 29 nolu bu köşkün kapısı Baba Nakkaş Sokağa değil, Kuzguncuk Çarşı Caddesi'ne açılmaktadır. Ayşe Sıdıka Hanım bu köşkü de küçük kızı **Adviye Hanım** için yaptırmıştı. Bu sokakta bulunan CHP Kayseri eski Milletvekili Muharrem Eskiyapan'ın köşkünde bir de tarihî sedir ağacı bulunmaktadır. Yine aynı sokakta erguvan türü yaşlı bir ağaç daha bulunmaktadır.

Kaynak: (Halil Edhem, Elvah-ı Nakşiye, Milliyet Yay. s. 27)

Bamyacı Sokak

Bahçesaray Sokak

Bahçesaray Sokak

Bozacı sokakta başlayıp, Bahçe ve Bağcı sokakların kesiştiği noktada sona ermektedir. Bağcı sokakla kesişmektedir. Ayrıca Bağcı Sokak ve İcadiye Caddesi ile paralel bir sokaktır.

Sokak adını, 23 Mayıs 2008'de Üsküdar'la kardeş şehir olan Kırım'ın meşhur Türk şehri Bahçesaray'dan almaktadır. Bahçesaray, Ukrayna'ya bağlı Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin güney kısmında bulunan bir Türk şehridir. Asırlarca Kırım Hanlığı'nın başşehri olmuştur.

Kırım Hanlarının asırlarca oturdukları Hansaray bu şehirdedir. Doğusunda küçük bir şerit halinde Karadeniz'e kıyısı vardır. Osmanlı İmparatorluğu ile Rusya Çarlığı arasındaki 1677-1681 savaşını bitiren ve Dinyeper'in Batı kıyısını Osmanlı İmparatorluğu'na, doğu kıyısını ise Rusya'ya bırakan Bahçesaray Antlaşması 1681 yılında bu şehirde imzalanmıştır. Bahçesaray; İsmail Gaspıralı, Mustafa Edige Kırımal ve Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu gibi Türk dünyasında iz bırakan çok önemli aydınlar yetiştirmiştir. Türk Dünyasının en önemli Türkçe gazeteleri olan Tercüman (Bahçesaray, 1883-1918), Âlem-i Nisvan (Bahçesaray, 1906-1910) ve Âlem-i Sibyan (Bahçesaray, 1906-1912) gazeteleri **İsmail Gaspıralı** öncülüğünde Bahçesaray'da yayınlanmıştı. Özellikle Tercüman Gazetesi "Dilde, Fikirde, İşte Birlik" şiarı ile Kazan, Bakü, Semerkant, Buhara, Bahçesaray ve İstanbul gibi birçok Türk şehrinde elden ele, gönülden gönüle dolaştırılmıştır.

Bamyacı Sokak

Üsküdar'ın Kuzguncuk Mahallesi sokaklarındandır. Boğaziçi'ne paralel uzanan Kuzguncuk Caddesi'ni iç kesimlere Tütsülü Sokağı'na bağlayan sokaktır. Bu sokak aynı zamanda Tahtalı Bostan Sokağı'na da paralel uzanmaktadır. Sokak adını buradaki bostanlarında bamya üreten Kuzguncuklu bir çiftçiden almıştı.

Bereketli Sokak

Bereketli Sokak

Üsküdar'ın Kuzguncuk Mahallesi sokaklarındandır. Meşruta Sokağı'nı İcadiye Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Menteş ve Bamyacı sokakları ile kesişen sokak Bican Efendi Sokağı'na paralel olarak uzanmaktadır. Sokak Üsküdar'dan Bereketli Madeni'ne görevli olarak gönderilen tatarların ikamet yeri olduğu için bu adı almıştır. Bereketli Madenleri, 19. yüzyılda Gümüşhaneli Rum madenciler tarafından işletilen madenlerdir. En önemli maden merkezleri, Amasya Gümüş madeni, Denek Madeni, Akdağ Madeni, Helva Madeni ve Çamardı Madeni idi. Niğde'ye bağlı Çamardı ilçesinin eski adı da **"Bereketli Maden"**dir.

Bican Efendi Sokağı

İcadiye üzerinden "Harmoni Sanat Galerisi"nin yanından giren çok dik bir yokuştur. Behlül Sokak ile kesişerek sona erer. Sokak adını ilk dönem Türk sinemasının unutulmaz karakterlerinden Bîcan Efendi'den almaktadır. Türk sinemasının ilk dönemi neredeyse hiçbir orijinallik içermese de, Chaplin karakterinden yola çıkılarak türetilen **'Bîcan Efendi'** tiplemesi de unutulmaz bir mizah karakteriydi. Bu karakterin tutması neticesinde seriye dönüştü Bican Efendi. Bîcan Efendi Vekilharç, Ahmet Fehim'in 1919 da çektiği filmin ve devam filmlerinin karakteri.. Hem pala bıyıklı hem eğlenceli tiplemedir. İlk filmin fasıl sahnesindeki hanımların göbek atışları hafızalardan silinmez karelerdir. Akabinde "Bîcan Efendi Mektep"te diye devam da etmiştir. Bu sokak üzerindeki önemli bir eser, Aziz Pantelemion'a ithaf edilmiş Rum Ortodoks kilisesidir. Sokaktan bir duvar ile ayrılan avlunun içindedir. Son devir Rum kiliselerinden olan yapı'nın 1831'de ibadete açıldığını içindeki kitabelerden öğreniyoruz. 26 Eylül 1872 de yanan kilise, Mimar Nikola Ziko'nun hazırladığı proje doğrultusunda, 28 Haziran 1892' tarihinde yeniden inşa edilerek ibadete açılmıştır. Kapalı Yunan Haçı planında olan kilisenin orta mekanını örten kubbe dört sütuna oturmaktadır. Zarif bir mimari yapıya sahip olan mermerden avlu giriş kapısı üzerinde 1911'de Andon Hüdaverdioğlu tarafından yaptırılan çan kulesi vardır. Kilisenin yanında yol üzerinde kare planlı küçük bir ayazma bulunmaktadır.

Kaynak:(Agâh Özgüç, Türlerle Türk sineması: dönemler, modalar, tiplemeler, Dünya Kitapları, İSt. 2012.)

Bostan Sokak

İnci Çayırlı Sokağı'nı İcadiye Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Kuzguncuk Rum Ortodoks mezarlığının alt tarafında bulunan Rum Mezarlığı bu sokaktadır. Bu sokak adını burada yaşayan ve burada bir vakıf kuran Bostancıbaşı Abdullah Ağa'nın bostanından almaktadır.

Osmanlı döneminde daha çok Yahudi ve Rumların yaşadığı bir sokaktı. Kuzguncuk Bostanı olarak da bilinen bostan, Sultan Mehmed Reşad Döneminde – vakfiyesine aykırı olarak- Arnavut kökenli Şoro ve Dode ailelerine kimine göre satılmış, kimine göre ise kiraya verilmişti. Uzun süre bu bostan İspiro Soro'nun oğlu İlya tarafından ekilip- dikilmiş, bu yüzden de halk arasında "İlya'nın Bostanı" olarak meşhur olmuştur.

Bican Efendi Sokağı

Bozacı Sokak

Can Yücel Sokak

Bozacı Sokak

Delikoç Sokağı'nı Çekirdek Sokağı'na bağlayan sokaktır. Sokak aynı zamanda Tomruk Ağası Sokağı'na paralel olarak uzanmaktadır. Sokak adını geçmişte – Osmanlının son yıllarında- burada oturan Üsküdarın meşhur **"Ahmediye Bozacısı"**nın sahibi Misak Boyacıyan'ın mesleğinden almaktadır. Prof. Dr. Ahmet Yüksel Özemre Hoca; Ahmediye Bozacısının ondan boza yudumlamış bir Üsküdarlı için ne anlam ifade ettiğini şu güzel cümlelerle ifade etmektedir: "Artık ne evlerde ve ne de sokakta şıra var. Çocuklar şıranın tadını bilmeden yetişiyor. Canı şıra çeken bizim gibi yaşlılar ise bunun hasretini ancak Vefa'daki bozacıda giderebiliyor. Ama heyhât ki, eski bir Üsküdarlının Misbah Efendi'nin Ahmediye Bozası'nın hasretini Vefa Bozacısı'nda gidermesi küllîyen muhâldir! Ahmediye Bozası'nın lezzeti de târihe karıştı, gitti."

Kaynak: (Ahmet Yüksel Özemre, Üsküdar'ın Kaybolan lezzetleri) http://www.ozemre.com/index.php?option=com_content&task=view&id=149&Itemid=0

Can Yücel Sokak

Nakkaştepe Musevi Mezarlığı'nın yanında yer alan Bereket Sokağı'na paralel olarak uzanmaktadır. Sokağın eski ismi Barış Sokak idi.

Sokak adını **Şair Can Yücel**'den almıştır. Can Yücel, 1926 yılında İstanbul'da doğmuştu. Meşhur Milli Eğitim Bakanlarımızdan Hasan Âli Yücel'in oğlu olan Can Yücel, orta öğrenimini Ankara Erkek Lisesi'nde tamamladıktan sonra, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Klasik Filoloji Bölümü'nde okumuştu. İngiltere'de Cambridge Üniversitesi'nde eğitimini sürdüren Yücel, bir süre Londra'da BBC Radyosu'nda da çalışmıştı.

Türkiye'ye dönüşünde Bodrum'da turist rehberliği yapan Yücel, daha sonra İstanbul'a yerleşmiş ve bağımsız çevirmen olarak yaşamını sürdürmüştü. Yücel, 1945–1965 yılları arasında başta "Papirus" ve "Yazko Edebiyat" olmak üzere birçok dergide yayınladığı şiir, yazı ve çeviri şiirleri ile tanınmıştı. Yücel,

Delikoç Sokak

1965'ten sonra siyasal konularda da eserler vermişti. 12 Mart 1971 döneminde Che Guevara ve Mao'dan çeviriler yaptığı gerekçesiyle 15 yıl hapse mahkûm olmuştu. 1974'de çıkarılan genel afla dışarı çıkmıştı.

Dışarı çıkışının ardından hapiste yazdığı **"Bir Siyasinin Şiirleri"** adlı kitabını yayımlamıştı. 12 Eylül 1980 sonrasında müstehcen olduğu iddiasıyla **"Rengahenk"** adlı kitabı da toplatılmıştır İlk şiirlerini 1950 yılında "Yazma" adlı kitapta toplayan Can Yücel, daha sonra başta ünlü dünya şairlerinden çevirdiği şiirlerini bir araya getirdiği "Her Boydan" adlı kitabı ve "Bir Siyasinin Şiirleri" (1974) olmak üzere çok sayıda şiir kitabı yayınladı.

Ömrünün son yıllarında Eski Datça'ya yerleşti ve orada 12 Ağustos 1999'da öldü.

Delikoç Sokak

Üsküdar'ın Kuzguncuk Mahallesi sokaklarındandır. Tomruk Ağası ve Bozacı Sokaklarını Baba Nakkaş Sokağı'na bağlayan sokaktır. Kuzguncuk Rum Ortodoks Mezarlığının kıyısında bulunan Delikoç Sokağı'nın hikâyesi oldukça ilginçtir. Bu sokakta iki tane koç bulunmaktaymış. Bu iki koç mahalleye kimseyi sokmaz, herkese saldırırlarmış. İşte bu yüzden mahallenin ismi, Delikoç Sokağı olarak kalmış. Bu sokakta yaşayan meşhurlardan birisi de yazar Sevim Burak'tır. Sanatçı, çocukluğunu ve ilk gençlik yıllarını Kuzguncuk'ta, Delikoç Sokağı 15 numaralı evde geçirmiştir. Salah Birsel'in "Sevim'lerin evi, tepede Delikoç Sokağı'ndadır. Mehmet Kaptan geceleri eve dönerken İcadiye Caddesi'ni, yukarıdaki sokağa ulaştıran yokuşu izler, küçüklerse patikadan kestirmeden inerler dosdoğru bostanın içine. Çünkü burada geçmiş yıllarda bir bostan vardır. Bir de dere. Kurumuş ama adı kalmıştır. Dere ağzının ötesi silme Yahudi evleri. Yani yoksul Museviler Mahallesi" diye tarif ettiği bu muhit, çocuk Sevim'den, genç Sevim'e, oradan yazar Sevim Burak'a yapılan yolculukta bir temel teşkil etmektedir. İcadiye Caddesi'nden Delikoç Sokağı'na bakılınca tepede üç ev göze çarpmaktadır. Bunlardan biri aynı zamanda Kazım Karabekir'in eşi olan Mehmet Kaptan'ın kız kardeşi Seniha Hanım'ın, biri Burak ailesinin, diğeri de Şevket Bagana'nın evleridir. 29 Haziran 1931'de İstanbul'da bu sokakta doğan Sevim Burak, bu mekânla olan ilişkilerini yıllar sonra şöyle anlatmaktadır: "1931'de, İstanbul'da doğdum. 21 yaşıma kadar Kuzguncuk'un tepesindeki evimizde babaannem ve büyükbabamla geçirdim. Bu yüzden çocukluğumla büyüklüğüm arasında büyük fark yok gibidir. Aile çevremizde, çocuktan çok yaşlı komşular, yaşlı akrabalar bulunduğu için, onların arasında yaşlı bir insan gibi yetiştim. İlkokulu Kuzguncuk'ta, ortaokulu Tünel'deki Alman Lisesi'nde bitirdim. Öğrenimim bu kadardır". Sevim Burak, ilk hikâye kitabı Yanık Saraylar'ı 1965'te yayınlamıştı. O bu kitabında çocukluğunun geçtiği Kuzguncuk'u anlatırken hikâyelerde adı geçen kişilerin pek çoğuyla ilgili ipuçları da vermişti.

Delikoç Sokak

Eskitepe Sokak

Eskitepe Sokak

Tomruk Ağası Sokağı'nı Mandıra ve Asker sokaklarına bağlayan sokaktır. Sokak Tomruk Ağası Sokağı'na paralel uzanmaktadır. Sokak adını Kuzguncuk'un meşhur Yakar Tepesi'nden almaktadır. 1914'te Kuzguncuk'ta 70 Müslüman, 250 Rum, Tepede İcadiye'dekiler de dâhil 1.600 Ermeni, 400 Yahudi, 4 yabancı uyruklu hane tespit edilmişti. 1933'te başta Yahudiler, sonra Rum, Türk ve Ermeniler olmak üzere Kuzguncuk'ta 580 hane ve 4.000 nüfus vardı. Meşhur Fethi (Ahmet) Paşa Korusu, Üsküdar'ın kuzeyinden başlayarak bütün sırt ve dik yamaçları kapladıktan sonra Kuzguncuk Tepesi'nde son bulmaktadır. Koru halen Büyükşehir Belediyesi Bahçeler Müdürlüğü'ne bağlıdır. Sokak adını burada bulunan Eski Tepe'den almaktadır.

Güzelbahar Sokak

Üsküdar'ın Kuzguncuk Mahallesi sokaklarındandır. Bu sokak, Yenigün Sokak ile İnci Çayırlı Sokak arasında yer almaktadır. Güzelbahar Sokağı, adını o sokakta yaşamış Yahudi asıllı Behar adlı bir emlakçı'dan almıştır. Behar çok yakışıklı bir adammış. Zamanla Behar değişime uğrayarak Güzelbahar olmuştur.

İnci Çayırlı Sokak

İcadiye Caddesi ile Baba Nakkaş Sokağı birbirlerine bağlayan sokaktır. Uryanzâde, Bostan ve Yenigün sokakları ile kesişmektedir. Sokak önce düz gitmekte ve daha sonra iki kez doksan derecelik dirseklerle Baba Nakkaş Sokağa ulaşmaktadır. Sokak adını Türk Sanat müziğinin usta yorumcusu İnci Çayırlı hanımdan almıştır. İnci Çayırlı İstanbul'da doğmuştur. Çamlıca Kız Lisesi'ni bitirmiştir. Bestekâr dayısı Fahri Kopuz'un teşvikiyle müziğe başladı ve 1953 yılında İstanbul Belediye Konservatuvarına girdi. Folklor Tatbikat Topluluğu'nda Sadi Yaver Ataman'ın asistanı oldu. 1954 yılında İstanbul Radyosu'na girdi. Aynı zamanda Münir Nurettin Selçuk korosunda da uzun yıllar çalıştı. İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı Türk Müziği İcra Heyeti'nde şef yardımcısı olarak görev yaptı. Yurtiçinde ve yurtdışında çok sayıda konser verdi. Popüler müzik plakları da yapan sanatçı bu alanda bir de altın plak sahibidir. 1977 yılında İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuarı'nda öğretim üyeliği yapmaya başlamıştır. 1977–1985 yılları arasında İTÜ Türk Müziği Korosunu yönetmişti. 1988'den itibaren İTÜ Mezunları Türk Müziği Topluluğu'nun genel sanat yönetmenliğini üstlendi. 1990 yılında Kültür Bakanlığı Bursa Devlet Klasik Türk Müziği Korosunun kurucu şefliğine getirildi, istifa ettiği 1995 yılına kadar bu görevini sürdürdü. 1998 yılında Kültür Bakanlığı'nca verilen Devlet Sanatçısı unvanını aldı.

Güzelbahar Sokak

İnci Çayırlı Sokak

Kuzguncuk Deresi Sokak

İkinci Sokağı'nın devamında yer alan ve sokağı Dereboyu Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Kuzguncuk ve Dereboyu sokakları ile kesişmektedir. Sokak adını Kuzguncuk Deresi'nden almaktadır. Bu sokakta 1950'li yıllara kadar genelde Musevîler oturmakta idi. Eylül 1893'de Fransa tebeasından Musevi Mayor Kastor'un arsası üzerinde Kuzguncuklu Musevilerin yapmakta oldukları ev ve dükkânları, izinsiz olarak mektebe dönüştürme girişimlerine karşı ciddi önlemler alınmıştı.

Kuzguncuk sahilinde bulunan İskele havuzu hem eninden, hem de boyundan bir miktar doldurulmasına rağmen varlığını devam ettirmiştir. İskele havuzundan Üsküdar'a doğru havuzun hemen yanından, üstü geniş bir tonozla kapatılan eski Kuzguncuk Deresi (uzun zamandır kanalizasyon olarak kullanılmaktadır)denize dökülmektedir.

Kuzguncuk Deresi Sokak

Kuzguncuk Gazhanesi Sokak

Kuzguncuk Gazhanesi Sokak

Abdullahağa Caddesi'ni Baba Nakkaş Sokağı'na bağlayan sokaktır. Sokak Abdullahağa Mezarlık Yolu ile kesişmektedir. Sokak adını Kuzguncuk Gazhanesi'nden almaktadır. Kuzguncuk ana caddesinden, Beylerbeyi yönüne doğru giden yolun sağ tarafında, Bağlarbaşı'na da çıkan bir ara yol bulunmaktadır. Kuzguncuk Gazhanesi bu ara yolda idi. Burası Sultan Abdülaziz döneminde, Beylerbeyi Sarayı'na ışık vermek için kullanılmıştı. Gazhane her ne kadar sarayın aydınlatılması için düşünülmüşse de, üretim fazlası çevre köşklere de satılmış, bu yolla da önemli bir gelir elde edilmişti. Bu arada, gazhaneden elde edilen gazla, Üsküdar Meydanı, ana caddeleri, camiler, saray tünelleri ve bazı semtler de aydınlatılmıştı. Baba Nakkaş Sokağı'nın 90 derece dirsek yaptığı yer ile Kuzguncuk Çarşı Caddesi arasında ve Kuzguncuk Gazhanesi Sokağı'nın sağ tarafındaki meyilli arazi üzerinde Ponya asıllı Müşir Mehmet Ali Paşa'nın eşi Ayşe Sıdıka Hanım'ın kızları Hayriye, Zekiye ve Adviye Hanımlar için yaptırdığı üç köşk bulunmakta idi. Hayriye Hanım, Hareket Ordusu Kumandanı Cihangirli Hüseyin Hüsnü Paşa; Zekiye Hanım, İsmail Fazıl Paşa; ve Adviye Hanım da Kutü'l-Ammara Mutasarrıfı Selâmi Bey ile evlenmişlerdi.

Kuzguncuk Gazhanesi Sokak'ta Mülkiyeliler Birliğinin Sosyal Tesis inşaatlarının bulunduğu yerde çok yaşlı bir çınar ağacı bulunmaktadır.

Limoncu Şakir Sokak

Üsküdar'ın Kuzguncuk Mahallesi sokaklarındandır. Bağcı Sokağa bağlı küçük bir ara sokaktır. Limoncu Şakir Sokağı ise ismini, limonculukla uğraşan Kuzguncuklu Şâkir Efendi'den almıştı.

Mandıra Sokak

Eski Tepe Sokak ile Baba Nakkaş Sokağı birbirlerine bağlayan dik bir sokaktır. Sokak adını geçmişte burada kurulan, süt ve süt ürünleri üreten mandıradan almaktadır.

Sokakta bulunan Kuzguncuk Gazhanesi harap haldedir. Strüktürel açıdan oldukça hasarlı olup, yapısal durumu, yapım tekniği, malzemesi, süsleme özellikleriyle özgün durumunu büyük oranda korumuştur. Mandıra Yolu Sokak ile Gazhane Sokak arasında kalan ve Gazhane Sokak üzerinden kemerli, kagir bir kapı ile girilen kagir gazhane yapıları ve gazlıklar bugün de görülebilir.

Kaynak: http://istanbulkulturenvanteri.gov.tr/anit/index/detay/12388

Menekşe Bağı Sokak

Berberoğlu ve Behlül Sokakların kesiştiği yerde başlayıp, Fethi Paşa Korusu'nda sona ermektedir. Sude ve Bican Efendi sokakları ile de kesişmektedir. Sokak adını Kuzguncuk'ta çok bulunan menekşelerden almıştır. Menekşe Kuzguncuğun sembol çiçeklerinden birisi idi. Ahmet

Menekşe Bağı Sokak

Hamdi Tanpınar, Beş şehir isimli muhteşem eserinde bu durumu şu cümlelerle anlatır. "Beylerbeyi'nde, Emirgan'da, Kandilli veya İstinye'de günün her saati birbirinden ayrı şeylerdir. Beykoz, Çubuklu, ağaçlarının serin gölgesinde henüz son rüyalarını üstlerinden atmaya çalışırken Yeniköy ve Büyükdere gözlerinin ta içine batan güneşle erkenden uyanırlar. Kuzguncuk'ta sular, sahil boyunca, arasına tek tük sümbül karışmış bir menekşe tarlası gibi mahmur külçelenirken, ince bir sis tabakasının büyük zambaklar gibi kestiği İstanbul minareleri kendi hayallerinden daha beyaz bir aydınlığa benzer."

Mandıra Sokak

Menteş Sokak

Menteş Sokak

Üsküdar'ın Kuzguncuk Mahallesi sokaklarındandır. Bamyacı Sokağı'nı Behlül Sokağı'na bağlayan sokaktır. Tütsülü, Bereketli ve Bican Efendi sokakları ile kesişmektedir. Sokağın Behlül Sokağı ile kesiştiği yerde Rum Ortodoks kilisesi bulunmaktadır.

Meşruta Sokak

Behlül Sokağı'nı İcadiye Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Kancabaş Sokağı'na paralel uzanmaktadır. Eski adı Behlül Meşruta olan sokak; adını burada bulunan Abdullah Ağa vakfına ait bir meşruta'dan almaktadır. Meşruta; bir kimseye, mirasçılara veya bir kuruluşa satılmamak şartı ile verilmiş olan mülk anlamına gelmektedir. Batak Hamamı ya da Küçük Hamam olarak da bilinen ve 1900'lerde yapılan Kuzguncuk Hamamı; Meşruta Sokağın hemen girişinde, sağda 6 numarada bulunmaktadır.

Nacak Sokak

Üsküdar'ın Kuzguncuk Mahallesi sokaklarındandır. Paşalimanı Caddesi'nden girilen bu sokak İBB Fethipaşa Sosyal Tesisleri'yle son bulmaktadır. Sokağa adını burada nacakçılık yapan bir ustadan almaktadır. Nacak; küçük balta'ya verilen bir isimdir.

Nevnihal Sokak

Gümüşyolu Caddesi üzerinde yer alan bir çıkmaz sokaktır. Bu sokak ismini, Üsküdar'da hayır eserleri olan Sultan III. Selim'in cariyelerinden Nevnihal Hatun'dan almıştır. Teşkilat-ı Mahsusa'nın son başkanı emekli Albay Hüsamettin Ertürk bu sokakta oturmuştur.

Perihan Abla Sokak

Sokak, İcadiye Caddesi ve Yenigün Sokağı'nı birbirine bağlamaktadır. Sokak aynı zamanda Üryanizâde Sokağı ile kesişmektedir. Daha önce bu sokağın ismi Ayhan Sokak'tı. Ancak Perihan Abla dizisi çekilmeye başlayınca sokağın adı

Meşruta Sokak

Nacak Sokak

Perihan Abla Sokak

da Perihan Abla Sokağı olmuştu. Başrollerini Perran Kutman ve Şevket Altuğ'un paylaştığı ve 1986–1988 yılları arasında TRT'de yayınlanan dizi, Üsküdar semtinin sembolü haline gelmiş ve Üsküdar Belediyesi dizinin çekildiği sokağa Perihan Abla Sokağı adını vermişti.

Tahtalı Bostan Sokak

Üsküdar'ın Kuzguncuk Mahallesi sokaklarından olan Tahtalı Bostan Sokağı Kuzguncuk Caddesi'ni Menteş Sokağı'na bağlayan sokaktır. Bamyacı Sokağı'na paralel uzanmaktadır. Tahtalı Bostan Sokak Çarşı Caddesi (Kuzguncuk Caddesi) üzerinde bulunmaktadır. O dönemde var olan Abdullah Ağa'ya ait Tahtalı Semti bostanından dolayı böyle anılmakta idi. Ancak şu anda burada böyle bir bostan bulunmamaktadır.

Tenekeci Musa Sokak

Yapraklı Çınar Sokağı Behlül Sokağa bağlar. Kuzguncuk'ta bulunan sinagoglardan Küçük Sinagog, Tenekeci Musa Sokağı ile Yakup Sokağı'nın kesiştikleri yerdedir. Taştan yapılmış, ahşap örtülü ve iki katlı bir binadır. Kuzguncuk sahilinde yer alan Büyük Sinagog (Kal De Abaflo) veya Aşağı Sinagog olarak bilinen sinagoga "Allah'ın evi" anlamında "Bedyakov" denilmektedir. Bu sinagog ise Küçük Sinagog (Kal de Ariva) veya Yukarı Sinagog adlarıyla bilinmektedir.

Tomruk Ağası Sokak

Üsküdar'ın Kuzguncuk Mahallesi sokaklarından biri olan bu sokak Eski Tepe Sokağı'nı İcadiye Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Bacı ve Bahçe sokakları ile kesişen sokak İcadiye Caddesi'ne paralel uzanmaktadır. Sokak adını bu günkü polis müdürüne muadil olan Kuzguncuk Tomruk Ağası'ndan almaktadır.

"Tomruk Dairesi" resmiyette "emniyet müdürlüğüne", yani çavuşbaşılığa bağlı nezarethaneye verilen addı. Subaşılığa bağlı zindanlar, o dönemde Asesbaşılık denilen gardiyan teşkilatı tarafından yönetilirdi.

Tahtalı Bostan Sokak

Osmanlı'da Tomruk Ağalığı Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra ihdas edilmişti. **Muhzır Ağalığı** da denilen bu kurum 1825'te resmen **Tomruk Ağalığı** adını almıştır.

Üryanizâde Sokak

Kuzguncuk sahiline paralel uzanan Abdullahağa Caddesi üzerinde bulunan Sırp Krikor Lusaveriç Kilisesi'nin yanından girilen sokaktır. Sokak İnci Çayırlı Sokak, Bican Efendi Sokak ve İcadiye Caddesi'nin kesiştiği yere kadar uzanmaktadır. Ayrıca Perihan Abla Sokak ile de kesişmektedir. Sokak adını burada bir mescid yaptıran Üryanizâde ailesinden almaktadır.

Kuzguncuk'tan Beylerbeyi'ne gelirken, Nakkaş Mezarlığı'nın dibinde, ahşap oymalı minaresi ile dikkatleri çeken mescidi, 1860'da Üryanizâde Cemil Molla yaptırmıştır. 1889'da ise oğlu Şeyhülislam

Tenekeci Musa Sokak

Tomruk Ağası Sokak

Üryanizâde Sokak

Üryanizâde Ahmet Efendi camiye dönüştürmüştür. Kuzguncuk'un gayrimüslim ağırlıklı bir semt olması nedeniyle Üryanizâde Camii Kuzguncuk'un ilk camiidir. Sultan II. Abdülhamid'in dönemi şeyhülislamlarından olan Üryanizâde Ahmet Esad Efendi'nin bu camii; deniz kenarında, oldukça değişik minaresi ve ahşap gövdesi ile dikkatleri çekmektedir. Şerefesi saçaklı minaresi, İstanbul'daki ahşap minarelerin en zengin ve dikkate değer örneklerinden biridir. Altı kayıkhane şeklinde tasarlanan, dikdörtgen planlı ve fevkani bir camiidir.

Yanık Mektep Sokak

Üsküdar'ın Kuzguncuk Mahallesi sokaklarından biri olan Yanık Mektep Sokağı Behlül Sokağı ile Bican Efendi Sokağı'nı bir birine bağlayan sokaktır. Meşruta ve Menteş sokakları arasında ve bu iki sokağa paralel uzanmaktadır. Sokak adını Kuzguncuk yangınlarından birinde yandığı için "Yanık Mektep" olarak bilinen ve Mehmet Akif'in Safahat'ta; **"Yıkık sebile bakıp ağlayan yanık mektep.../Geçenki yangının enkazı işte bunlar hep!" diyerek** tasvir ettiği bir mektepten almıştı.

Yakup Sokak

Üsküdar'ın Kuzguncuk Mahallesi sokaklarındandır. Tenekeci Musa Sokağa bağlı bir çıkmaz sokaktır. Behlül Sokak ile kesişmekte ve kesiştiği yerde dört yol oluşturmaktadır. Sokak adını burada bulunan ve Kuzguncuklu Yahudilerin 1884'de yaptırdığı "Ben Yakup" adlı Küçük Sinagog'dan almaktadır. Virane Sinagogu olarak da bilinen sinagogun kapısı Yakup Sokağı'nda, 7 penceresi Tenekeci Musa Sokağı'nda idi. Binası ise bu iki sokağın kesiştiği köşede idi. Kuzguncuk Virane (Kal de Ariva) Sinagogu olarak da bilinen mabed, semtte Yahudi nüfusun azalmasından dolayı kapandı. Edmond Benkohen'in yaptığı mali yardım neticesinde onarılarak 22 Haziran 1980 de yeniden ibadete açıldı. Sade bir yapıya sahip olan bu Sinagog'un giriş kapısı demirden olup etrafı Marsilya tipi tuğlalarla çevrilidir. Kapının üzerinde ise Süleyman'ın yıldızı altında kitabesi bulunmaktadır. Ahşap Ehal'in önünde, mekanın ortasında vaaz kürsüsü bulunur. Oturma sıraları duvar boyunca dizilmiştir.

Yakup Sokak

Küçük Çamlıca Mahallesi

Abdi Onbaşı Sokak

Üsküdar'ın Küçük Çamlıca Mahallesi sokaklarındandır. Bulgurlu Caddesi ile Kartallı Kadın Sokağı birbirlerine bağlayan kısa bir ara sokaktır. Sokak, ailesi burada oturan ve 22 Haziran 1997'de Afyon Çay'da şehit olan Kayseri Bünyan'lı Jandarma Onbaşı Abdi Altemel'in adını taşımaktadır.

Adilbey Sokak

Bestekâr Öznur, Çardak ve Beyaz Gül Sokakların kesiştikleri üç yol ağzını Çinuçen Tanrıkorur Caddesi ile birbirlerine bağlayan bir sokaktır. DSİ Çamlıca Tesisleri'nin kenarındadır. Sokak adını bir zamanlar burada oturan Teşkilat-ı Mahsusa'dan Adil Hikmet'ten almaktadır.

Abdi Onbaşı Sokak

Ayanoğlu Sokak

Üsküdar'ın Küçük Çamlıca Mahallesi sokaklarından biri olan bu sokak, Üçpınarlar Caddesi'ne açılan sokaklardandır. İçer Sokağı ile Gül Sokağı arasında ve bu ikisine paralel olarak uzanmaktadır. Sokak adını Ayanoğlu ailesinden ve apartmanından almaktadır.

Adilbey Sokak

Avcı Kazım Sokak

Avcı Kazım Sokak

Sokağın her iki ucu da Küçük Çamlıca Caddesi'ne bağlıdır. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan şu anda bu sokakta oturmaktadır. Sokak adını burada oturan Avcı Kazım'dan almaktadır.

Bakkaloğlu Sokak

Üçpınar Caddesi ile Handuvarı Çıkmazı'nı birbirlerine bağlayan bir sokaktır. Sakin, Enver, Şeker Maslağı ve Şeker sokakları ile kesişmektedir. Enver Sokak ve Şeker Maslağı Sokak ile kesiştiği noktalarda birer dört yol oluşturmaktadır. Sokak adını burada bulunan eski bakkaldan almaktadır.

Bakkaloğlu Sokak

Bodrumi Cami Sokak

Bodrumi Cami Sokak

Sokak Şekerkaya Sokağı'nın devamında yer alır ve sokağı Üçpınarlar Caddesi'ne bağlamaktadır. Sokak Sabırtaşı ve Bodrum Camii Çıkmaz Sokağı ile kesişmektedir. Bu sokak adını burada bir cami yaptırmış olan Şeyhülislam Bordumlu Ömer Lütfi Efendi'den almaktadır. Bodrumî Camii; Sultan II. Abdülhamid döneminde Şeyhülislam olan Bodrumlu Ömer Lütfi Efendi tarafından 1891 tarihinde yaptırılmıştır. Ömer Lütfi Efendi, 1817 yılında Bodrum'da doğmuştur. Tahsilini tamamladıktan sonra İstanbul'a gelmiş ve müderris olmuştur. 1865'te Veliaht Yusuf İzzeddin Efendi'nin hocalığına atanmıştı. 1873 yılında Bidayet Mahkemesi başkanlığına getirilmiş ve 18 Ocak 1889'da da şeyhülislâm olmuştu. 3 Eylül 1891 yılında bu vazifesinden azl olunmuştur. Caminin yanındaki çeşme ise 1892'de yine Ömer Lütfi Efendi tarafından yaptırılmıştır.

Kaynak: (E. Koçu, İstanbul Ans. 5/2842)

Çilehane Sokak

Üsküdar'ın Küçük Çamlıca Mahallesi sokaklarındandır. Küçük Çamlıca Caddesi'nden girilen sokak Çilehane Yolu Sokağı'na dek devam eder. Sokağın Çilehane Yolu Sokağı ile birleştiği yerde Çilehane Camii ve az ilerisinde İlam Kütüphanesi yer almaktadır. Bodrumi Camii ve Saadet sokakları ile kesişmektedir. Sokak adını Çilehane Camii ve Çilahane'den almaktadır. Çilehane Mescidi, eski Bulgurlu Dağı, şimdiki Küçük Çamlıca Tepesi üzerinde ve bu tepenin Ümraniye'ye bakan yamacındadır. Buraya, Bulgurlu Caddesi'nden ayrılan eski adı Tuzak, yeni adı Çiçek olan bir sokak yolu ile çıkılmaktadır. Mescit ve meşrutanın önünde geniş bir bahçe vardır. Krokiden de anlaşılacağı üzere 5 x 10 metre boyutlarında, küçük bir mabettir. Ahşap çatısı kiremit döşeli olup yerden iki metre yüksekli ğindedir. Şimdiki mabet, beş pencereden ışık alan bir 19. yüzyıl eseridir. Mescidin yerinde, Aziz Mahmud Hüdâyî Efendi'nin Bursa'dan Üsküdar'a geldiği zaman ailesini barındırmak için yaptırdığı iki oda bulunuyordu. Bunun altında veya civarında toprak altında ayrıca bir çilehanesinin bulunduğu rivayet edilmektedir. Bu sırada vefat eden küçük oğlu, üst bahçenin köşesine gömülmüştür. Kabrin üzerine küçük bir mermer lâhit yerleştirilmiştir. Şâhideleri yok olmuştur. Müslüman mezarında altın bulunmayacağını bilmeyen mezar hırsızları, bu kabri yan tarafından kazarak içeride altın aramışlardır. Fakat bu sırada som lâhdin, mezar çukuruna düşmesiyle de defineciyi yaraladığı buradaki kan izlerinden anlaşılmıştır. Lâhit hâlâ o çukurdadır. Hüdâyî Efendi, mürşidi Üftade Efendi'nin 988 (1580) yılındaki vefatı üzerine, Üsküdar'daki bu yere gelmiş ve irşada başlamıştır. Kendisinin burada ne kadar oturduğu belli değildir. Fakat hadiselerin akışı takip edilirse, 1588-1590 senesine kadar bu iki odalı evde kaldığı ve sonra Rum Mehmet Paşa Camii içinde ve sol taraftaki ikinci odaya göç ettiği söylenebilir.

Kaynak: (H. Kamil Yılmaz, Aziz Mahmud Hüdayi ve Celvetiye Tarikatı, Erkam Yay. İst. 1982, s. 271) (A. Çetin, İstanbul'daki Tekke, Zaviye ve Hankahlar Hakkında, Vakıflar Dergisi, 13/589)

Bodrumi Cami Sokak

Çilehane Sokak

Duhancı Mehmet Sokak

Zerrin Sokağı'nı Bulgurlu Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Sokak Kartallı Kadın Sokağı ile kesişmektedir. Sokak adını burada bir köşkü olan Tütüncü Mehmet'ten almaktadır.

İstanbul'un en güzide semtlerinden birisi olan Göztepe Semtini Kuran isim Tütüncü Mehmet Efendi'dir. Aslen Kemah Ağaçsaray köyü nufüsuna kayıtlıdır. 1877 Osmanlı-Rus savaşından sonra kardeşi Yusuf Efendi ile birlikte İstanbul'a gelerek ticaret hayatına atılmıştır.

Mahallenin iskanında büyük rol oynayan tütün tüccarı Mehmet Efendi'nin mezarı bugün adını taşıyan caminin bahçesinde yer alıyor.

Tütüncü Mehmet Efendi Camii'nin avlusunda ayrıca Mehmet Efendi'nin ailesi ile caminin ilk imamı Hafız Kemal Efendi'nin kabirleri de bulunmaktadır. Kendisi zengin ve ileri görüşlü bir kişi olan Mehmet Efendi, bu çevrenin zamanla kıymetleneceğini anlayınca buradan bir arazi satın almış ve Göztepe'nin ilk modern köşkünü yaptırmıştır. Bundan sonra Göztepe, Osmanlı saray çevresinin mekânı olmuştur.

Hatta buraya tam 119 paşanın yerleştiği rivayet edilir. 1800'lü yıllarda, Türk-Rus savaşından sonra İstanbul'a gelen Rumeli muhacirlerinden Tırnova ve Zağra'lı 200'e yakın aile Göztepe'ye yerleşince, semtin ilk muhacir bölgesi de kurulmuş. 1890'da havagazı, 1894'de Terkos suyu verilmeye başlanan, 1931 yılında da tramvay ve otobüs hizmete girince nüfusu hızla artan Göztepe, 1960 sayımında 12 bine ulaştı. 1930 yılında Kızıltoprak Bucağı'na bağlanan Göztepe'ye daha sonra Merdivenköy de eklenmişti. Ancak 70'li yıllarda Merdivenköy buradan ayrılarak ayrı bir mahalle oldu.

Cibali Tütün Fabrikası Tütüncü Mehmet Efendi tarafndan kurulmuştur. Haliç kıyısındaki anıtsal bina, İstanbul'da fabrika düzeninde kadın işçi çalıştıran ilk yerlerden biridir ve çocuk kreşi bulunan ilk fabrikadır.

1877 Osmanlı-Rus Savaşı nedeniyle kardeşi ile birlikte kaçıp İstanbul'a gelen Kemah'lı Mehmed Halis Efendi tarafından 1884 yılında kurulmuştur.

O dönem tütün tüketimi, köylerden getirilen tütünün harman edilip kıyılarak sokaklarda satılması biçimindedir. Mehmet Efendi de kardeşi Yusuf Efendi ile birlikte İstanbul'da başladıkları ticari hayatlarında elde terazi tütün satıp geçimlerini sağlamaktadır. Bir zaman sonra Tahsin Bey isimli bir zengin ile tanışırlar. Tahsin Bey kendilerini sever ve güvenir. İşlerini büyütmeleri için Kemahlı kardeşlere para verir. Mehmet Halis Efendi, bu parayla İskeçe'ye gidip 40 hayvan yükü tütün getirir. Hemen ardından Küçükpazar'da küçük bir dükkan sahibi olurlar, kardeşi dükkanda satışla uğraşırken, o da gidip mal getirmeye devam eder. Artık Tütüncü Mehmet Efendi olarak anılmaktadır.

Derken bir sigara fabrikası kurmaya karar verir ve yer olarak ta Cibali'yi seçer. Kurduğu fabrika ile zamanla ordunun tüm tütün ihtiyacını karşılamaya başlar. Kısa sürede İstanbul'un sayılı zenginleri arasına girer ve Serduhani Mehmet Halis Efendi olarak tanınmaya başlar.

Öte yandan devlet önemli bir dış borç yükü altındadır. Bu borçları karşılamak üzere Düyun-u Umumiye İdaresi kurulur. İdare, birçok vergiye el koyar, yetmeyince tuza ve tütüne de el atar. Ve Reji İdaresi kurulur. Tütün tekelde toplanır. Günümüz Tekel'inin önceli olan Reji İdaresi, tütün üretimi ve ticaretini merkezileştirince, Mehmet Efendi de Cibali'deki fabrikasını bu yabancı idareye satmak zorunda kalır. Bu satıştan kazandığı 95 bin altın ile Erenköy civarında geniş bir arazi alır ve günümüz Göztepe semtinin iskanında önemli bir rol oynar. Semtin kurucusu ve isim babasıdır. Ömrünün son yıllarını Büyükada'da geçirir. Vefat edince cenazesi, vasiyeti üzerine Göztepe'de yaptırdığı camiinin mihrab önüne defnedilir.

Cibali Tütün Fabrikası, 1925'de Reji'den alınıp devletleştirildiğinde tam kapasite ile çalışmaktadır. 1940'a kadar da ülkedeki her türlü sigara üretimini tek başına karşılamaktadır. 1970 yılında İstanbul Sigara Fabrikası kuruluncaya kadar da en önemli sigara fabrikası olmayı sürdürür.

Daha sonra bu araziyi parsellere bölerek, saraya mensup tanıdıklarına ve ahbaplarına sattı. Bu Parsellere dönemin Paşaları, zengin aileleri, yazlık binalar yaptırarak burada yeni bir muhit doğdu.

Meskun Bölge olmasından doğan Cami ihtiyacını da kazandığı muazzam paraların bir kısmına kıyarak, Tütüncü Mehmet Halis Efendi'nin bizzat kendisi karşıladı. Caminin önünden Bağdat Caddesi'ne kadar uzanan o upuzun caddeye kendi adını vermiştir.

Göztepe Camisinin ilk imamı, Tütüncü Mehmed Efendi'nin kardeşinin oğlu Kemal'dir. Tütüncü Mehmed Halis Efendi Mihrab önündeki, küçük Hazirede gömülüdür. Aynı, hazirede Eşi, Kayınvalidesi, Torunu ve Camiin ilk imamı Kemal Efendi de yatmaktadır.

Kaynak: (A. Suat Doğruel, Fatma Doğruel, Osmanlıdan Günümüze Tekel, Tarih Vakfı Yurt Yay. İst. 2000)

Duhancı Mehmet Sokak

Müftü Kuyusu Sokak

Müftü Kuyusu Sokak

Bayır Sokağı'nı Libadiye Caddesi'ne bağlayan ve aynı zamanda Libadiye Caddesi'ne paralel uzanan sokaktır. Sokak adını burada bulunan Müftü kuyusundan almaktadır.

Muhtemelen burada vazifeli bir müftü tarafından açtırıldığı için buradaki kuyuya Müftü Kuyusu denilmektedir.

Öteden beri Çamlıca eteklerindeki diğer kaynaklar gibi suyu pek meşhurdur.

Küçükçamlıca, Ömerefendi korusu, Şekerkaya, Müftü kuyusu, Hanımnine, Kısıklı, Feryal hanım, Sarayın Suyu, Tomrukağa, Mehmet Ağa, Kirazlı, Tantavi çiftliği, Adile Sultan suyu, Taşdelen, Elmalı, Defneli, Göztepe, Karakulak, Sırmakeş, Kılınçlı, Soğanlık, Yakacık, Ayazma ve Kayış dağı sularının "vücudunun bütün damarlarına iliklerine yayıldığını hissettirerek adeta insanı gasyedecek" kadar hoş içimli olduğunu Vâsıf'tan öğreniyoruz.

Ramiz Paşa Sokak

Üsküdar'ın Küçük Çamlıca Mahallesi sokaklarından olan bu sokak Şehit İsmail Moray Sokağı'nı Kısıklı Caddesi'ne bağlayan yan yana aynı isimli sokaktır. Sokak adını 1818'de İstanbul'da doğan asker ve dilci Abdullah Ramiz Paşa'dan almıştı.

Askerlik yanında dile ait iki, ahlâka dair bir telif eseriyle, tarım ve topçuluğa ait tercüme eserleri vardır. Küçük yaşta asker ocağına giren Ramiz Paşa; 1838 yılında Berlin'e gönderilerek, altı yıl burada tahsil görmüştü. 1874'te Askerî şûra üyesi iken felç gelerek emekliye ayrılmış ve 1878'de dört yıl sonra İstanbul'da ölmüştü. Üsküdar'da Tunusbağı Mezarlığında yatmakta olup; mezar taşında hal tercümesi de yazılıdır. Ordumuzda topçu ve istihkâm sınıflarını ıslaha çalışmış değerli bir asker olan Abdullah Râmiz Paşa'nın eserleri arasında, Türk dilbilgisine dair Lisân-ı Osmani'nin kaidelerini hâvi Emsile-i Türkî (Osmanlı Dilinin Kaidelerini İhtiva Eden Türkçe Gramer) çok önemlidir.

Ramiz Paşa Sokak

Sabır Taşı Sokak

Üsküdar'ın Küçük Çamlıca Mahallesi sokaklarından olan Sabırtaşı Sokağı Şeker Maslağı Sokağı'nı Bodrumi Camii'ne bağlayan sokaktır. Şen ve Bakkaloğlu sokakları ile kesişmektedir. Sokak adını "Sabırtaşı" şarkısından almaktadır.

Sabır Taşı Sokak

Şeker Maslağı Sokak

Şeker Kaya Sokak

Üsküdar'ın Küçük Çamlıca Mahallesi sokaklarındandır. Bodrumi Camii Sokağı'nın devamında ve sokağı Bayır Sokağı'na bağlayan sokaktır. Şeker Sokak, Başak Çıkmaz Sokak, Şen Sokak ve Moda Sokak ile kesişmektedir. Sokak adını burada bulunan Şeker Kaya burnundan almaktadır.

Şeker Kaya Sokak

Şeker Maslağı Sokak

Bakkaloğlu Sokağı'nı Libadiye Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Çeşme, Başak, Karanfil Çıkmaz sokakları ile Şeker sokak ile kesişmektedir. Sokak Şekerkaya Sokağı'na paralel uzanmaktadır. Sokak adını Üsküdar'ın en leziz suyu kabul edilen Şeker Maslağı Pınar'ından almaktadır.

Şeker Maslak Çeşme Sokak

Üsküdar'ın Küçük Çamlıca Mahallesi sokaklarındandır. Şeker Sokak ile Şeker Maslağı Sokağı birbirlerine bağlayan küçük bir ara sokaktır. Sokak adını Üsküdar'ın en leziz suyu kabul edilen Selim-i Salis Suyu'nun özünü oluşturan Küçük Çamlıca'daki Şeker Maslağı Pınarı'ndan almaktadır.

Şenocak Sokak

Üsküdar'ın Küçük Çamlıca Mahallesi sokaklarından olan bu sokak Sabırtaşı Sokağı'nı Şekerkaya Sokağı'na bağlayan bir sokaktır. Bodrumî Camii Sokağı'na paralel uzanmaktadır ve Bodrumî Ömer Lütfi Efendi Camii'nin arka sokağıdır. Sokağın eski ismi Şen Sokak'dır. Sokak adını burada oturan Şenocak ailesinden almaktadır.

Şehit Serhat Emre Sokak

Küçük Çamlıca Mahallesi sokaklarındandır. Çilehane Sokak ile Çamlıca Caddesini birbirlerine bağlayan bir sokaktır. Koru Sokak ile kesişmektedir. Sokak adını 1995 yılında Tunceli Pertek ilçesi kırsalında teröristlerle girdiği çatışmada şehit düşen Asteğmen Serhat Fatih Emre'den almıştır.

Genç yaşta evlat acısını yaşayan Şehit Serhat Fatih Emre'nin annesi Selime ve babası Muammer Emre de bir tek oğullarının acısına daha fazla dayanamayarak hayatlarını kaybetmişlerdir. Aileden kimse kalmamıştır.

Şeker Maslak Çeşme Sokak

Şehit İsmail Moray Sokak

Remzi Paşa Sokağı'nı Altunîzâde Köprülü Kavşağı'na bağlayan sokaktır. Sokak Kısıklı Caddesi'ne paralel uzanmaktadır.

Altunîzâde Köprülü Kavşağı ile Remzi Paşa Sokak arasında bulunan bu sokağa adını veren İl Jandarma Özel Tim Komutanlarından Kıdemli Üsteğmen İsmail Moray, 25 Ocak 1994 günü Muş vilayeti Malazgirt kırsalında çatışmada şehit düşmüştür.

Şenocak Sokak

Şehit İsmail Moray Sokak

Küçüksu Mahallesi

Küçüksu

Alparslan Sokağı

Sokak adını Türklere Anadolu'nun kapısını açan Sultan Alp Arslan'dan almaktadır. Büyük Selçuklu Devleti'nin kurucularından Horasan Valisi Çağrı Beyin oğlu ve Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey´in yeğeni olan Alp Arslan, bu devletin kuruluş dönemindeki güç koşullarda yetişti. Doğum tarihini çeşitli kaynaklar 1029 ile 1032 yılları arasında gösterir. Tuğrul Bey 1063´de ölünce Selçuklu ülkesinde taht kavgaları başladı. Taht mücadeleelrini kazanan Alp Arslan Rey şehrinde Selçuklu Devleti tahtına çıktı. Daha sonra Amid ül-Mülk'ü azlederek, yerine Nizam ül-Mülk'ü tayin etti.

Gürcistan ve Kavurdu fethettikten sonra Anadolu'ya yöneldi. Anadolu'da Tuğrul Bey tarafından yöneltilen Türkmen akınları devam etmekteydi. Emir Afşin 1067 yılında Kayseri'yi ele geçirdi ve yağmaladı. Bunun üzerine Bizans İmparatoru IV. Romanos DiogenesTürkleri Anadolu'dan çıkartmak için 1068 yılında sefer çıktı ve Haleb'e kadar ilerledi. Ancak bu hareket Türkler'in akınlarının ilerlemesinde engel olmadı. Mekke Şerifi Muhammed b. Ebî Hâşim 1070 yılında Alp Arslan'ın huzuruna gelerek, Mekke'de hutbenin Abbasi Halifesi ve Selçuklu Sultanı adına okunduğunu bildirdi. Sultan Alp Arslan, Fatımi devleti veziri Nâsır ed-Devle b. Hamdân'dan aldığı bir davet üzerine adı geçen devleti ortadan kaldırmak ve Mısır'ı ele geçirmek maksadıyla bir sefer düzenledi ve önce Bizans topraklarına girdi. Sultan ilk olarak Malazgirt ve Erciş'i ele geçirdi, Diyarbakır bölgesinde Süveyda(Siverek) ve Tulhum başta olmak üzere birçok kaleleri ele geçirdi. Daha sonra 1071 yılında Bizans hakimiyetindeki Urfa'yı kuşattıysa da başarılı olamadı. Urfa'dan Haleb'e hareket eden Sultan burayı kuşatarak Mirdasoğullarından Mahmûd tarafından şehrin anahtarlarını teslim aldı ve onu affederek makamını bağışladı. Şam'a yönelen Sultan; Bizans imparatoru IV. Romanos Diogenes'un büyük bir ordu toplayarak müslüman topraklarına sefere çıktığını haber aldı ve süratle geri döndü. İki ordu Malazgirt ovasında karşılaştı. Sultan Alp Arslan komutasındaki Selçuklu ordusu kendinden sayıca üstün olan Bizans ordusunu Hilal taktiğiyle mağlup etti ve Bizans imparatoru IV. Romanos Diogenes'i esir aldı.

Sultan Alp Arslan batıda olduğu kadar doğuda da topraklarını genişletmeye çalışmıştı. Nitekim o zaman anlaşmazlığa düştüğü Karahanlılar üzerine bir sefer düzenledi ve Ceyhun nehrini geçti. Ancak onun ölümü ile bu sefer yarıda kaldı. **Yusuf El Harezmi** adlı bir kale kumandanı Sultan'ı hançerleyerek ölümüne sebep oldu. 2005 yılından bu yana **Yusuf Halaçoğlu** başkanlığında yapılan kazı ve çalışmalarda mezarının Merv şehrinde olduğu tespit edilmiştir.

Kaynak: (Erdoğan Merçil, Müslüman Türk Devletleri Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınevi. Ank. 2000, s. 51)

Alparslan Sokağı

Barbarospaşa Sokağı

Barbarospaşa Sokağı

Sokağa adı verilen Barbaros Hayrettin Paşa, Osmanlı Devletinin en ünlü Kaptan-ı Deryası olup, XVI. yüzyılda Akdeniz'i Türk egemenliğine hediye etmiştir. Batılılar havuç rengine çalan kırmızı sakalından dolayı, ağabeyi Oruç'a verdikleri "Barbarossa" adını daha sonra Hızır için de kullandıklarından Barbaros diye tanınmış, Hayreddin lakabını ise kendisine Yavuz Sultan Selim takmıştır. Midilli doğumlu Hızır Hayrettin Barbaros, ağabeyi Oruç ile Kuzey Afrika kıyılarında korsanlık yaparken ünü Akdeniz'e yayılmıştır. Barbaros kardeşler 1515'de Cezayir'i ele geçirerek, Cezayir Sultanlığı'nı kurmuşlardır. Cezayir Sultanı olarak devletin başına geçen Oruç Reis, 1518'te bir savaşta İspanyollar tarafından şehit edilmiştir.

Ağabeyi Oruç Reis'in ölümü üzerine Cezayir Sultanı Barbaros Hayrettin, İspanyollar ile savaşmaya devam etmiştir. Kazandığı başarılar üzerine şöhreti artan Barbaros Hayrettin, 1533'de Kanuni Sultan Süleyman tarafından devlet hizmetine çağrılmış ve Osmanlı Donanması Kaptan-ı Deryalığı'na atanmıştır. Türk denizciliğine altın çağını yaşatan Barbaros Hayrettin Paşa, 1534 yılında fiilen başladığı yeni görevinde on iki yıl süre ile çok büyük ve önemli seferler yapmış, birçok zafer kazanmıştır. Bunlar Tunus, Mayorka, Pulya, Korfu, Venedik Seferleri, Adalar Denizi ve Akdeniz Seferleri ve özellikle 27 Eylül 1538 tarihinde Andrea Doria komutasındaki Haçlı Donanması'na karşı kazandığı Preveze Deniz Zaferi ile Fransa Kralını himaye için yaptığı Nice Seferidir. Barbaros Hayrettin Paşa çok sayıda denizci yetiştirmiş olup, bunların en ünlüleri; Turgut Reis, Salih Reis, Piri Reis, Murat Reis, Seydi Ali Reis ve Kılıç Ali Reis'tir. Ünlü Türk denizcisi Barbaros Hayrettin Paşa 1546 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Türbesi İstanbul Beşiktaş'tadır.

Büyük İskender Sokağı

M.Ö. 20 Temmuz 356 tarihinde Makedonya Krallığı'nın başkenti Pella'da dünyaya geldi. Babasının (II. Philip'in vefatı ile tahta geçti. Ünlü yunan filozofu Aristo'nun öğrencisi

Kız Kulesi

Büyük İskender Sokağı

Eflatun Sokağı

oldu. Büyük **İskender**, Aristo'dan tıp, felsefe, teoloji ve mantık dersleri almıştır. Tahta geçen İskender Yunan yarımadalarını ele geçirdi. Yıllar geçtikçe zafer üzerine zafer kazanan İskender, Makedon Krallığının belalısı Perslere gözünü çevirmiştir. MÖ 331 yılında Gaugamela'da (şimdiki kuzey ırakta bulunan yerde) Persleri yerle bir etmiştir. Bu zaferlerle, Makedonya'dan Mısır'a, Anadolu'dan iran'a kadar geniş topraklar henüz 25 yaşında olan **Büyük İskender**'in yönetimine geçti. İlerleyen yıllarda devasa ordusu ile Himalayalar'ın eteklerine kadar gelmişti. Büyük İskender'in kurduğu imparatorluk, batıda Balkanların ortasından, doğudaki Hindukuş Dağlarına kadar uzanıyordu. Ele geçirdiği toprakların yönetimini komutanlarına ya da yerli halktan seçtiği önemli kişilere veriyordu. Onun için önemli olan yönetmek değildi, fethetmekti.

M.Ö. 11 Temmuz 323 tarihinde Babilde yakalndığı sıtmadan vefat ettiği tahmin edilmektedir. Öldüğünde arkasında Yunan yarımadasından Hindistan'a kadar dünyanın gelmiş geçmiş en büyük imparatorluklarından birini bırakmıştı.

Çınarlı Dere Sokak

Üsküdar'ın Küçüksu Mahallesi sokaklarındandır. Tufan Caddesi'ni Adaş ve Akgüngör sokaklarına bağlayan uzunca bir sokaktır. Orta, İhlâs, İman ve Tüylüoğlu sokakları ile Cumhuriyet Cadde tarafından kesişmektedir. Sokak adını Çınarlıdere semtinden almaktadır.

Eflatun Sokağı

M.Ö. 427 - MÖ 347 yılları arasında yaşayan **Platon** Antik/Klasik Yunan filozofu, matematikçi ve Batı dünyasındaki ilk yüksek öğretim kurumu olan Atina Akademisi'nin kurucusudur. Bu akademi aynı zamandan günümüzdeki modern üniversite oluşumunun başlangıcı olarak da kabul edilir. Platon, akıl hocası Sokrates ve öğrencisi Aristoteles ile birlikte, doğal felsefe, bilim ve Batı felsefesinin temellerini attı. Platon, aslında Socrates'in öğrencisiydi. Sokrates'in düşüncelerinden olduğu kadar öğretmeninin adaletsiz bir şekilde öldürülmesinden de etkilenmişti. Geniş omuzları ve atletik yapısı nedeniyle, Yunanca **Platon** (geniş) lakabı ile anıldı ve tanındı. Platon'un felsefesini, beş önemli kuram içerisinde toplamak mümkündür. Bunlar, "bilgi", "idealar", "ruhun ölümsüzlüğü", "kozmoloji" ve "devlet" ile ilgili kuramlarıdır. Platon, bütün yaşamı boyunca hocası Sokrates'den edindiği ilham ile gerçek bir ahlakçı olarak kalmış, tüm bu kuramları, etik ağırlıklı görüşlerle irdeleyerek geliştirmiştir. Sokrates ve Platon'a göre felsefenin ana ereği, insanın mutluluğu ve yetkin yaşamının sağlanmasıdır. Yetkin bir yaşam, ancak erdemli bir hayat sürmekle elde edilebilir. Erdemin temeli "bilgi", özü "idealar kavramı", gerekçesi "evrendoğum", güvencesi "ölümsüzlük", yaşamsal sığınağı "devlet"tir.

Platon, elli yıllık uzun bir süre boyunca bu kuramsal yapıyı düşünmüş, ilintili felsefi meselelerle didişmiş ve bu arada görüşlerini düzeltip olgunlaştırmıştır. Bu yüzden Platon felsefesinin incelenmesi açısından en akılcı yol, bu değişim ve gelişmeyi takip ederek, öğretinin geçirdiği evreleri anlamaya çalışmaktır.

Çınarlı Dere Sokak

Küplüce Mahallesi

Ahlatlı Tarla Sokak

Küplüce Mahallesi Sokaklarındandır. 4. Zeytinlik Sokak ile Güzeldere Caddesi'ni birbirine bağlayan "T" şeklinde bir sokaktır. Bu yol aynı zamanda Uzunyol Sokak ile paralel uzanmaktadır. Sokak adını burada bulunan ve Ahlatlı Tarla adı verilen semtten almaktadır.

Ahmet Muhtar Paşa Sokak

Eskiden Burhaniye Mahallesi sınırlarında ve eski adı Mithat Paşa Sokağı olan bu sokak, Yazmacı Emine Sokak ile Nurşen Sokağı birbirine bağlamaktadır. Bir hayli uzun olan bu sokak, Talat Paşa Sokağı ve Köroğlu Camii Sokağı ile paralel olarak uzanmaktadır. Sokak, Ziya Paşa Sokak ile kesiştiği yerde dört yol ağzı yapmaktadır. Ahmet Muhtar Paşa (1861- 1926) yazar, tarihçi, tümgeneral ve ilk Askeri Müze Müdürüdür. 1861 yılında İstanbul'da doğdu. Kolağası Hasan Bey'in oğlu ve yazar Sermet Muhtar Alus'un babasıdır. 1880 yılında Harp Okulundan topçu subayı, 1883 yılında Harp Akademisinden Kurmay Yüzbaşı olarak mezun oldu. Harp Okulunda ve Topçu Okulunda görev aldı. 1908 yılında Tümgeneralliğe yükselerek Askeri Müzeye ilk müdür olarak atandı. Bir depo halinde olan Askeri Müzeyi kuran kişi olarak tanınır. Yeniçeri giysilerini Askeri Müzeye taşıttı. Silah tetkiki için bütün Avrupa şehirlerini dolaştı. 16 Mart 1926 tarihinde 65 yaşında iken İstanbul'da vefat etti.

Alaturka Sokak

Atlas Çiçeği Sokak ile Hattat Hasan Çelebi Caddesi'ni birbirlerine bağlayan bir ara sokaktır. Bir ucunda Atlas Çiçeği Sokağı bölüp, Bağgülü Sokak ile kesiştiği noktada dört yol oluştururken, diğer ucunda Hasan Çelebi Caddesi, Güzel Dere Alt Caddesi, Ziya Paşa Sokak ve Sarmaşık Sokak ile dört yol oluşturmaktadır. Sokak adını "Türk'e ait" ya da "Şark'a ait" anlamları taşıyan hayat tarzı, musiki, moda vb. alanlarda kullanılan **"Alaturka"** deyiminden almaktadır.

Ahlatlı Tarla Sokak

Ahmet Muhtar Paşa Sokak

Alaturka Sokak

Ali Paşa Sokak

Küplüce Mahallesi sokaklarındandır. Bu sokak, Güzeldere Caddesi ile Nuribey Sokağı birbirlerine bağlamaktadır. Aynı zamanda Zeytinlik ve Yeşilova sokaklarıyla da paralel olarak uzanmaktadır. Sokak adını Münevver Ayaşlı'nın annesinin babası ve meşhur Hassa Müşiri Rauf Paşa'nın damadı Moralı Bacaksız Ahmed Paşa'nın oğlu Ali Rıza Paşa'dan almıştı. Ali Rıza Paşa 25 yıl komutanlık yaptığı Selanik'de vefat etmiş ve orada Ortaç Camii'nin hazresine defnedilmişti.

Ali Paşa Sokak

Ali Ulvi Kurucu Sokak

Küplüce Mahallesi sokaklarından olan Ali Ulvi Kurucu Sokak, Güzeldere Caddesi ile Çamlıca Caddesi'ni birbirine bağlamaktadır. Bir hayli uzun olan bu sokak, Güzeldere Çıkmazı Sokak, Bakan Sokak, Saray Caddesi, Mehmet Ağa Sokak ve Rıza Bey Sokak'la da kesişmektedir.

Sokak adını Şair Ali Ulvi Kurucu'dan almaktadır. 1920'de Konya'da doğan Kurucu, ilk ve orta öğrenimini burada okudu. Hafızlığını tamamladıktan sonra 1938 yılında ailesi ile birlikte Medine'ye gitti. Yüksek öğrenimini Kahire Ezher Üniversitesi'nde tamamladı. Medine'de uzun müddet Evkaf Dairesi'nin İnşaat ve Sicillat Emini olarak çalıştı. 1953'ten 1975'e kadar Sultan Mahmud'un yaptırdığı Mahmudiye Kütüphanesi'nde, daha sonra da 1985'te emekli olana kadar Şeyhülislam Arif Hikmet Kütüphanesi'nde çalıştı. Ecdad yâdigârı on binlerce kıymetli eser elinden geçti. Kurucu'nun iki erkek, bir kızı olmak üzere üç çocuğu da Medine'deydi.

Ali Ulvi Kurucu Sokak

Atlas Çiçeği Sokak

Beylerbeyi Caddesi'nden Güzeldere Caddesi'ne kadar uzanan uzun bir sokaktır. Uzunluğundan dolayı tam on sokak ile kesişmektedir. Kesiştiği sokaklar arasında Özbek Sokak, Elif Sokak, Akasyam Sokak, Yeşilçimen Sokak, Nar Çiçeği Sokak, Bahar Çiçeği Sokak, Saray Camii Sokak, Nergis Sokak, Bağgülü Sokak ve Nöbetçi Sokak bulunmaktadır.

Genelde atlas çiçeği ya da atlas kaktüsü olarak değil sadece atlas olarak anılır. Çünkü bu kaktüs türü sadece yedi yılda bir çiçek açar ve o zamana kadar evin hanımı tarafından umutla gözünün içine bakıldığı için zamanla ailenin bir üyesi haline gelir. Az suyla idare eder, güneşli bir ortam dışında pek bakım istemez. Çiçeksiz hali son derece çirkin, şekilsiz etli yapraklardan ibarettir. Ama yedi yıllık bekleyiş sonuç verip kıpkırmızı çiçeklerini açtığında ve siz o çiçeğin yapraklarına dokunduğunuzda adının neden atlas olduğunu anlarsınız.

Küplüce Cami Sokak

Küplüce Mahallesi sokaklarındandır. Okul Sokak ile Şemsi Efendi Sokağı birbirlerine bağlayan sokaktır. Bu sokak, adını içinde bulunan Küplüce Camii'nden almıştır. Caminin arkasında Küplüce İlköğretim Okulu, karşısında ise Küplüce Mezarlığı bulunmaktadır.

Mehmet Ağa Aralığı Sokak

Küplüce Mahallesi sokaklarındandır. Bu sokak, Mehmet Akif Ersoy Caddesi'yle Çamlıca Caddesi'ni birbirine bağlamaktadır. Bu sokağın Çankaya Sokak ile kesiştiği noktada Beylerbeyi Mehmet Ağa Camii bulunmaktadır. Bu sokak aynı zamanda Ali Ulvi Sokak, Gökçe Sokak, Okul yolu Sokak, Çalış Sokak, Uzunyol Sokak, Ocak Sokak, Deryolu uzun Sokak ve Seven Sokak ile kesişmektedir. Sokak adını bu semtte hayratları ile tanınan Hamal Mehmet Ağa'dan almaktadır. Mehmet Ağa Enderun'dan yetişmiş, Çaşnigirbaşı ve kapıcılar ketühdası olmuştu. Şakî Kalender'i yakalama işinde büyük hizmeti dokunmuş ve daha sonra da Mihrimah Camii'ne bina emini tayin edilmişti. Mehmet Ağa'nın kabir taşı mevcut değildir. Sokak 1890'larda da **Hamal Mehmed Ağa Mescidi Sokağı** adını taşımakta idi.

Küplüce Cami Sokak

Nene Hatun Sokak

Üsküdar'ın Küplüce Mahallesi sokaklarından biri olan ve eski ismi Tefarik Çıkmaz Sokağı olan bu sokak, Keçi Yolu Sokağı'nı Şemsi Efendi Sokağı'na bağlayan sokaktır. Sokak Zümrüt Bahçe ve Hatay sokakları ile kesişmektedir. Erzurum'daki **Aziziye Tabyası**'nın savunulmasında çalışarak adını tarihe yazdıran Türk kadınıdır. Aziziye savunmasına 20 yaşlarında genç bir gelinken, küçük yaştaki oğlunu ve 3 aylık kızını evde bırakarak katılmıştır.

Atlas Çiçeği Sokak

Mehmet Ağa Aralığı Sokak

Şemsi Efendi Sokağı

Nuribey Sokağı

Sokak adını **Bolahenk Nuri Bey**'den almaktadır. 1834'te Eyüp'te doğan Nuri Bey, hoşsohbet olması ve neyin bolahenk denilen çeşidini üflemesi sebebiyle Bolahenk lakabını almıştır. Sesinin fazla güzel olmamasının da bu lakabı almasında etkili olduğu söylenir. İlk musiki hocası Hamamizâde İsmail Dede Efendi'nin kızı ve bestekâr Rıfat Bey'in annesi Hatice Hanım'dır. Dellalzâde İsmail Efendi ve Rıfat Bey'den din dışı musikiyi, Eyüp'te bulunan Hatuniye Dergâhı şeyhi Mehmet Rıza Efendi'den dinî musikiyi öğrenmiştir. Mevleviliğe intisabı sayesinde dinî musiki bilgisini arttırmış ve ney üflemeyi öğrenmiştir. Eğrikapı yakınlarında açtığı meşkhanede meşhur musikişinasları yetiştiren ve zamanın en meşhur musiki hocası olan Nuri Bey aynı zamanda bestekâr, hanende, neyzendir. Hacı Kirami Efendi, Hafız Hayrettin Bilgen, Rauf Yekta Bey, Lemi Atlı, Neyzen Emin Yazıcı yetiştirdiği üstatlardan bazılarıdır. Atatürk de Harbiye'de öğrenci iken Nuri Bey'den musiki meşk etmiştir. Hafızasındaki eserlerin çokluğu ve bunları kusursuz bir şekilde icra etmesiyle şöhret buldu. Zamanında bilinen eserlerin hemen hepsini ezberden biliyordu. Klasik ekole sıkı sıkıya bağlı olduğu için devrinin yeni şarkılarını hiç sevmez; hatta Şevki Bey'in şarkıları için harem ağaları gibi birbirine benziyor derdi. Aynı zamanda ünlü bir bestekâr da olan Nuri Bey, her gün Fatih Sarıgüzel'deki evinden Tophane'deki işine yaz kış yürüyerek gider gelir ve seçtiği bir makamdan faslı mırıldanır, bu sayede günde iki fasıl okuyarak hafızasını tazelerdi. Pek çok bestesi bulunan Nuri Bey "Benim serv-i hıramanım benim sen nemden incindin" gibi duyguyu zarafetle birleştiren eserler bestelemiştir. Başka bestekârların eserlerini zevkle öğreten Nuri Bey kendi eserleri söz konusu olunca adeta kıskanır ve kimseye öğretmek istemezdi. Titiz ve sinirli biri olan Nuri Bey'in ağız dokundurulmamıştır diye kahveyi fincanın kulp tarafından içmek gibi tuhaf huyları da vardı. 1910'da vefat eden Nuri Bey'in kabri Fatih Türbesi Mezarlığı'ndadır.

Şemsi Efendi Sokağı

Şemsi Efendi, Osmanlı Yahudi asıllı eğitimci. Asıl adı Şimon Zwi'dir. 1867 yılında Selanik Rüşdiyesi'ni bitirmiştir. Ailesine mali katkıda bulunmak için bir dükkânda çalışmaya başlamıştır. Aynı zamanda rüşdiyeye devam edemeyenlere özel dersler vermiştir. 1869-1871 yılları arasında Aynaroz gümrük idaresinde kâtip olarak çalışmıştır. 1871 yılından itibaren de Selanik'te yeni açılan bir yabancı özel okulda Türkçe öğretmenliği yapmaya başlamıştır... 1872 yılında Selanik'te ilk okulunu açmıştır. **"Şemsi Efendi Mektebi"** ismini verdiği okul Feyziye Mektepleri Vakfı'nın öncülüdür. Mustafa Kemal Atatürk'te Hafız Mehmet Efendi Mektebi'nden sonra burada öğrenim görmüştür ve aynı zamanda Şemsi Efendi, Atatürk'ün öğretmenliğinide yapmıştır. Şemsi Efendi'nin Selanik'teki öğretmenliği, Balkan Savaşları'na kadar devam etmiştir. Şehrin, Yunanlıların eline geçmesinden sonra İstanbul'a göç etmiştir. İstanbul'da ilköğretim müfettişliğine tayin edilmiştir. Eyüp civarında 1917 yılında ölmüştür. Kabri Üsküdar Bülbül Deresi Mezarlığı'ndadır.

Tefarik Sokak

Üsküdar'ın Küplüce Mahallesi sokaklarından biri olan Tefarik Sokağı Okul ve Keçiyolu sokaklarını bir birine bağlayan "L" şeklinde bir sokaktır. Sokak aynı zamanda Rençber Sokağı ile dört yol ağzı yaparak kesişmektedir. Tefarik hoş kokulu çiçeklerden biridir. Tefarik otu diye de bilinmektedir. Terapi ve tedavilerde kullanılan esansının bazı hastalıklara iyi geldiği alternatif tıp uzmanlarınca dile getirilmektedir. Esans olarak ele aldığımızda çok keskin bir kokudur. Zihni akıl almaz bir şekilde açar, özellikle depresif dönemlerde sakinleştirici özelliğiyle Psikolojik tedaviye muhtaç hastalara iyi geldiği söylenmektedir. Bu kokunun en büyük özelliği ise toprak kokusu olarak adlandırılmasıdır. Yani iletişim içerisinde öbür tarafın kokusu denir. Rengi de toprak rengindedir.

Yazmacı Emine Sokak

Üsküdar'ın Küplüce Mahallesi sokaklarındandır. Nuribey Caddesi'ni Güzeldere Caddesi'ne bağlamaktadır. Sokak Çayırbaşı ve Talat Paşa sokakları ile kesişmektedir. Sokak adını yazmacılık yapan Emine Hanım'dan almaktadır. Üsküdar Belediyesi'ne ait Burhaniye Münevver Ayaşlı Kültür Merkezi, Yazmacı Emine Sokak No: 7'dedir.

Zümrüt Bahçe Sokak

Üsküdar'ın Küplüce Mahallesi sokaklarındandır. Nene Hatun Sokağı'nı Halay Sokağı'na bağlayan sokaktır. Erdoğdu Sokağı'na paralel olarak uzanmaktadır. Sokak adını burada bulunan ve ZümrütBahçe denilen bostandan almaktadır.

Tefarik Sokak

Zümrüt Bahçe Sokak

Mehmet Akif Mahallesi

Abide Sokak

Üsküdar'ın Mehmet Akif Ersoy Mahallesi sokaklarından olan "T" şeklindeki bu sokağın iki ucu Çamlıca Caddesi'ne açılırken bir ucu da Fevzi Çakmak Caddesi'ne açılmaktadır.

Malatya ve Bülbül sokakları ile kesişen sokak Güzeltepe Camii'nin bulunduğu sokaktır. Sokağın eski ismi bu camiden dolayı Cami Sokağı idi.

Güreşçi Sokak

Üsküdar'ın Mehmet Akif Ersoy Mahallesi sokaklarındandır. Sokak Susam Sokağı'nı Büyük Namazgâh Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Sokağın eski ismi Yaşar Doğu Sokağı'dır.

Üsküdar ilçesinde iki tane Yaşar Doğu Sokak olduğu için bu sokağa Osmanlılar döneminde 1890'larda kullanılan ismi olan "Güreşçi Sokak" adı verilmiştir.

Halid Bin Velid Sokak

Üsküdar'ın Mehmet Akif Ersoy Mahallesi sokaklarındandır. Ak, Çimen ve Akmaz sokaklarını Çamlıca Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Çamlıca Caddesi'nden girildiğinde sokağın karşısında Halid bin Velid Camii bulunmaktadır. Sokak adını Sahabeden Halid Bin Velid (r.a.)'ın adını taşıyan camiden almıştır.

Güreşçi Sokak

Abide Sokak

Halid Bin Velid Sokak

Hanzâde Sokak

İki ucu Dereboyu Sokağı'na açılan sokak, ilerde kıvrılarak Çeşme Sokağı ile kesişir ve Giresun Caddesi ile paralel duruma gelir. Sokağın eski ismi Zâde Sokağı'dır. Sokak adına Han kelimesinin eklenmesi ile oluşturulmuştur. "Hanzâde", hükümdar çocuğu anlamına gelmektedir.

Hanzâde Sokak

Medine Sokağı

Sokak adını İslam dininin Mekke'den sonra en kutsal şehri olan Medine-i Münevvere'den almaktadır. Hz. Muhammed (SAV)'in 622 yılında Mekke'den hicret etmek zorunda kaldığı, Mekke'nin 450 km. kuzeydeki şehrin Hicretten önceki adı 'Yesrib'dir. Şehrin ismi hicretten sonra Peygamberimiz tarafından "Medinet'ül Münevvere" (aydınlanmış şehir) olarak değiştirilmiştir. Melikşah döneminde (1072-1092) Selçuklu topraklarına katılmasıyla Türk egemenliğine giren Medine, daha sonra tüm Hicaz bölgesi gibi sırasıyla Eyyubi ve Memluk devletlerinin topraklarına katıldı. 1517 yılında Yavuz Sultan Selim'in Memluk ordusunu Ridaniye Savaşı'nda mağlup etmesiyle tüm Hicaz bölgesiyle birlikte Medine de Osmanlı Devleti'nin topraklarına katıldı. Osmanlı İmparatorluğu döneminde II. Abdülhamit tarafından Medine'ye kadar demiryolu hattı inşa ettirilmiştir. Haydarpaşa garından tren ile Medine'ye 3 gün içinde ulaşım sağlanmakta idi.

Birinci Dünya Savaşı sırasında 1916 yılında başlayan Arap Ayaklanması sırasında tüm çevre kentleri isyancıların eline geçerken, Medine Kalesi daha sonra "Medine Müdafii" unvanını alacak Fahrettin Paşa'nın komutasındaki Türk askerlerinin zor koşullara rağmen kahramanca direnişiyle savaşın sonuna kadar Osmanlı Devleti'nin elinde kaldığı gibi, 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'nden sonra da Fahrettin Paşa kenti teslim etmedi. 20 Ocak 1919'da Osmanlı başkentinden gelen talimat sonucunda buradaki birlik teslim oldu ve şehirdeki Türk egemenliği sona erdi.

Menderes Sokak

Üsküdar'ın Mehmet Akif Ersoy Mahallesi sokaklarındandır. Eski ismi Vakıf Sokak olan Menderes Sokağı Sivas Sokağı'nı İnönü Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Namazgâh Caddesi ile Çayır Sokağı arasında ve bu iki sokağa paralel olarak uzanmaktadır. Sokak adını merhum başbakanlardan Adnan Menderes'ten almıştır.

Yaşar Doğu Çıkmazı

Sokak adını Türk güreşinin simge isimlerinden Yaşar Doğu'dan almaktadır. 1913 Yılında Samsun'un Kavak İlçesine bağlı Karlı köyünde doğan Yaşar Doğu, 1. Dünya Savaşı sırasında babasının ölmesi üzerine annesinin köyü olan Emirli'ye yerleşti. Bu köyde çok küçük yaşta güreşe başladı. 1936 yılında Ankara'da askerde iken, Güreş Kulübü'ne girdi ve minder güreşine başladı. 1938 yılında askerliği bitince Ankara'ya yerleşti ve kulübü adına güreşmeye başladı. Burada o dönem milli takımın başında olan Finlandiya'lı antrenör Onni Helinen ondaki güreş stilini ve gücünü görünce 1939 yılında Milli Takıma aldı. Aynı yıl Oslo'da yapılan Avrupa Şampiyonası'nda 66 kiloda güreşti ve yaptığı dört güreşin birinde yenildi ve ikinci oldu. Bu tek yenilgisini sayı ile Estonya'lı güreşçi Toots'a karşı aldı. Osla Turnuvası Yaşar Doğu'nun katılıp da şampiyon olmadığı tek turnuva oldu.

1940 yılında İstanbul Çemberlitaş'da yapılan Balkan Şampiyonası'nda üç tuşla 3 galibeyet aldı ve 66 kiloda şampiyon oldu..

Medine Sokağı

Menderes Sokak

Yaşar Doğu Çıkmazı

1948 Londra Olimpiyatları'na katıldı ve burada 5 rakibini de yenerek Olimpiyat Şampiyonu oldu.

Yaşar Doğu, güreş hayatı boyunca bir kez Dünya Şampiyonası'na katılma şansını yakaladı. 1951 yılında 87 kiloda mindere çıkan Yaşar Doğu kısa boylu olduğu için bu kiloda güreşmesinin güç olmasına rağmen Finlandiyalı, İranlı, Alman ve İsveçli rakiplerini yenerek, ömrünün ilk ve son Dünya Şampiyonluğu'nu kazandı. Londra Olimpiyatları'ndan sonra kendisine ev armağan edildiği için Olimpiyat Komitesi'nce profesyonel ilan edilince, 1952 Helsinki Olimpiyatları'na katılamadı.

Güreşi bıraktıktan sonra Milli Takım'da antrenör oldu. 15 Aralık 1955 günü Milli Takım'la beraber İsveç'te bulunduğu sırada ağır bir kalp krizi geçirdi. 8 Ocak 1961'de Ankara'da geçirdiği ikinci kalp krizi ile vefat etti.

Türk güreşinin efsane isimlerinden biri olan Yaşar Doğu, ay yıldızlı mayo ile yaptığı 47 güreşin yalnızca birinde yenilmiş, galip geldiği 46 karşılaşmanının 33'ünü tuşla kazanmıştır. Kazandığı 46 karşılaşmanın normal süre toplamı 690 dakika olduğu halde, kısa sürede yaptığı tuşlar nedeniyle bu güreşler toplam 372 dakika 26 saniye sürmüştür.

Kaynak: http://www.yasardogu.org/v1/turk-guresinin-simgesi-yasar-dogu/

Mimarsinan Mahallesi

Abdülfeyyaz Sokağı

Selman ı pak caddesi üzerinde üsküdar ticaret meslek lisesinin karşısından girişi vardır, dik bir yokuşla gümüş arayıcı sokakla birleşir. Sokak adını Gökbilimci Abdülfeyyaz Tevfik Yergök'ten almaktadır. Atatürk'ün "Şeyh-ül Muallimin" unvanıyla taltif ettiği Abdülfeyyaz Tevfik Yergök Cumhuriyetin ilk yıllarında **"Yüksek Tedrisat Umum Müdürlüğü"** (şimdiki YÖK) görevinde bulunmuştu. "Terbiye ve Talim Umdeleri", "Arzın Menşei ve geçirdiği evreler", "Hayat ve Ölüm Meseleleri" gibi eserleri bulunan Yergök, 1964 yılında İstanbul'da vefat etti.

Kaynak: (Milliyet gazetesi 18.01.1964)

Abdülkerim Paşa Sokağı

Sokağa adı verilen Abdülkerim Paşa Birinci Dünya Savaşı'nda Kafkas Cephesi'nde II. Kolordu Komutanlığı yaptı. Sarıkamış yenilgisinin ardından Rus kuvvetlerini Malazgirt' te yendi (1915). Kafkasya'da kurulan Gürcistan'ın temsilciliğini yaptı. Mondros mütarekesi'nden sonra İstanbul'a gitti. Divan-ı Harp üyeliği, başkanlığı yaptı.

Abdülkerim Paşa'dan Atatürk Nutuk'ta şu şekilde bahsetmektedir: "Efendiler, adı geçen rahmetli Abdülkerim Paşa, benim çok eski bir arkadaşımdı. Pek namuslu, gayretli, temiz kalpli bir vatanseverdi. Selânik'te, ben kolağası o binbaşı olarak aynı büroda çalışmış, yıllarca özel arkadaşlık etmiştik. Rahmetlinin tavır ve durumundan bir tarikata bağlı olduğu anlaşılıyordu. Bazı tekkelere devam ettiği de görülmüştür. Ancak, herhangi bir şeyhe bağlılığını bilen yoktur.

Kendisinde, inandırma güç ve kudreti olduğu da sanılır ve öyle kabul edilirdi. Bizim, Selânik'te bulunduğumuz sıralarda, orada ordu komutanlığı ve ordu müfettişliği ile bulunmuş olan Hâdi Paşa, Kerim Paşa'yı açıkladığım vasıflar ile, dostlar arasında sayılır ve sevilir bir kimse olarak tanımıştı.

Abdülfeyyaz Sokağı

Bağlı Bahçe Sokak

Abdülkerim Paşa Sokağı

İşte Ferit Paşa'nın kabine arkadaşı Hâdi Paşa, sıkışmış olan Pâdişah'ın ve Ferit Paşa'nın pek elverişli bir yolla imdadına yetişmek istiyordu. Kerim Paşa, Ali Fuat Paşa'yı da Selânik'ten tanıyordu.

Kaynak: (Mustafa Kemal Atatürk, Nutuk 7. bölüm)

Bağlı Bahçe Sokak

Üsküdar'ın Mimar Sinan Mahallesi sokaklarındandır. Azizbey Sokak ile Tophanelioğlu Sokağı birbirine bağlayan sokaktır. Sokak adını Üsküdar'ın tarihî Bağlı Bahçe Bostanından almaktadır.

Bulgurlu Mescit Sokak

Üsküdar'ın Mimar Sinan Mahallesi sokaklarındandır. Bulgurlu Mescit Camii önünden başlayan bu sokak, tam bu noktada Tavukçu Bakkal Sokak ve Bektaş Sokak ile kesişmektedir. Bulgurlu Mescit Camii önünden başlayan bu sokak, Evliya Hoca Sokak ile sonlanmaktadır.

Bulgurlu mescit hakkında Hadîka'da bânisinin isminin ve kabrinin bilinmediği Bulgurlu Vakıf defterlerinde ve Üsküdar arazi kayıtlarında bulgurlu Mescid ismi ile kayıtlıdır. Sicill-i Osmânî yazarı merhum Süreyya Bey ise Bulgurlu Mescid hakkında; "Bânisi Mehmet Ağa 1091'deo mescidi bina ettirmiştir." demektedir. Yol seviyesinde olan mescit, zamanla ve özellikle Çavuş Deresi'nden gelen sel suları ile zarar görmüştür. Sadrazam Ragıp Mehmet Paşa, mescidi yeniden ve yüksek olarak yaptırmıştır.

Bu yüksek mabet bilinmeyen bir tarihte, berber Şaban Efendi tarafından yeniden yaptırılmışsa da bir müddet sonra yanmış ve 1853 senesinde Bağdatlızâde Hacı Ahmet Bey tarafından, sokak seviyesinde ahşap olarak yeniden inşa ettirilmiştir.

Kaynak: (Hadikatu'l-Cevami, 2/237) (Mir'at-i İstanbul, s. 119) (R. Ayyıldız, Bulgurlu Mescit, E. Kocu, İstanbul Ans. 6/3125)

Bülbüldere Çıkmazı

Üsküdar sırtlarında, Bağlarbaşı'na tırmanan yokuşun ortalarında, Fıstıkağacı'na gelinmeden önceki yörenin adıdır. Osmanlı Devleti'ne tam beş kuşak boyunca mimarlık sanatı yönünden hizmet eden ünlü "Balyan" ailesinin en eski üyelerinden Kirikor Amira Balyan'ın burada geniş bağları, bahçeleri vardı.

Ayrıca Kirikor Efendi bülbül dinlemeyi de çok severdi. Balyan'ın buraya Bülbül Deresi denmesinde önemli rolü olduğu söylenir. Mimar Balyan dostlarına ve şantiyelerinde çalıştırdığı işçilerine geniş bahçeleri içinde ziyafetler vermekle de tanınmıştı. Kirikor Balyan'ın mezarı da biraz daha yukarıda kalan Bağlarbaşı Ermeni Mezarlığı'ndadır.

Bulgurlu Mescit Sokak

Bulgurlu Mescit Sokak

Büyük Hamam Sokak

Büyük Hamam Sokak

Evliya Hoca Sokağı'nı Otopark Sokağı'na ve bu sokak vasıtasıyla da Hâkimiyet-i Milliye Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Sokağın Otopark Sokağı ile birleştiği yerde ve Büyük Hamam Sokağı'nın karşısında Kara Davud Paşa Camii yer almaktadır. Sokak ismini az ilerisinde Hâkimiyet-i Milliye Caddesi üzerinde yer alan Mimar Sinan eseri hamamdan almaktadır. Hâkimiyet-i Milliye Caddesi üzerindedir. Tam karşısında ve yol aşırı yerde Gülfem Hatun Camii vardır. Sağ tarafındaki eski adı Boyacı Sokağı olan yola, 1934'de Büyük Hamam Sokağı ismi verilmiştir. Büyük Hamam Sultan II. Selim'in eşi ve Sultan III. Murat'ın annesi Nurbânu Valide Sultan tarafından yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın bu eşsiz eseri 1583 yılında Toptaşı Cami'ine gelir olarak inşa olunmuştu. Tezkiretü'l Ebniye'de Mimar Sinan'ın eserleri arasında gösterilmiştir. Evliya Çelebi bu hamamdan "Çarşı içinde olan Çarşı Hamamı gayet ferah, havası hoş, yapısı hoş bir hamamdır. Sevimli, dilber, temiz tellâkları ve mavi peştemalları vardır" diye bahsedilmektedir. Ayvansarayî Hafız Hüseyin Efendi de, "Toptaşı Valide-i Atik Camii yakınında olan çifte hamam ile Üsküdar'da vaki Valide-i Cedid Camii yakınında Yeşildirekli Hamam" şeklinde adı geçer. Bu yeşil direğin hamamın camekânında veya dış kapısının yanında olduğu sanılmaktadır. Şehzâdebaşı Camii avlu duvarı köşesine de böyle yeşil bir sütun, Mimar Sinan tarafından dikilmiştir ki, elan bâkîdir.

Büyük Hamam 1932 yılında Gümülcine eşrafından, gayet zengin bir kimse olan, merhum Mehmet Bozkurt Bey tarafından satın alınmıştır. Bu zat, hamamın cephesinde bulunan salaş ilâveleri kaldırmış ve cadde boyuna üç dükkân yaptırmıştı. Mavi Köşe ismiyle bilinen bu dükkânlar 1958 yılında yıktırılmıştır. Esas hamam kısmı bir marangoza kiraya verilmiş ve külhan kısmı da garaj olmuştur. Aynı sene Menderes imarında üç dükkân ile beraber hamamın erkekler ve kadınlar kısmının camekânları istimlâk edilmiştir. Mehmet Bey, 1962 yılında hamamı şimdiki şekliyle restore ettirmiş ve Mimar Sinan Çarşısı adıyla işletmeye açmıştır.

Canbaz Ali Sokak

Canbaz Ali Sokak

Tophânelioğlu Sokağı'nı Selâmsız Caddesi'ne bağlayan dolambaçlı ve kısa bir sokaktır. Sokak adını at canbazlığı yapan Üsküdarlı Canbaz Ali'den almaktadır. Sokak 1880'lerde de aynı adı taşımakta idi.

Dibekçi Ahmet Sokak

Üsküdar'ın Mimar Sinan Mahallesi sokaklarından biri olan bu sokak Evliya Hoca Sokağı'nı Toygar Hamza Sokağı'na bağlayan sokaktır. Kuşoğlu Sokağı'na paralel uzanan sokak Sandalcı Çıkmazı ile kesişmektedir. Sokak adını burada dibekçilik yapan Ahmet Ağa'dan almıştır.

Durbali Cami Sokak

Durbali Camii Sokağı, Himmet Baba Sokağı'nı Şair Ruhi Sokağı ile dört yol ağzı yaparak kesiştikten sonra Durbali Sokağı'na bağlayan dolambaçlı bir sokaktır.Sokak adını Durbali Camii'nden almaktadır. Durbali Cami, Toygar Tepesi'nde ve Durbali Sokağı üzerinde idi. Hadîka'da şu bilgi bulunmaktadır: "Bânisi, Ali Bali Ağa nam sahib-i hayrdır ki, Ebu'l-Feth Gazi Sultan Mehmet Han ile gelen askerlerdendir. Kabri Kavukçular içinde bir özel yerde ziyaretgâh iken zamanla dükkânlar arasında kalmıştır. Camiin mahallesi vardır. Rivayete göre, Ali Ağa pek yaman bir harp eri imiş. Durup dinlenmeden savaştığı için kendisine "Dur be Ali!" denmiş ve böylece anılır olmuş. Durbali adının 'Torbalı Ali'den geldiği de söylenir. Toygar Tepesi'ndeki bir sokağa bu yüzden Torbalı Sokağı adı verilmiştir. Cami, eskiden Torbalı Sokağı, Durbali Camii Sokağı, Zenciler Sokağı ve Şair Ruhi Sokağı ile çevrili olan ve bugün yedi parselden oluşan geniş bir alanın içinde idi. Yeri, vakıfça 1940 tarihinde meşhur hattat Necmeddin Okyay Hoca'ya satılmış ve o da ünlü güllerini burada yetiştirmiştir. Durbali Camii, 18. yüzyıl ortalarında Celvetî Tekkesi haline getirilmişse de bu uzun müddet devam etmemiştir. Tekkenin postnişîni Şeyh İbrahim Efendi idi. Şair Ruhi Sokağı'na açılan bir kapıdan Necmeddin Hoca'nın evinin avlusuna girilmektedir. Dört kabirden oluşan küçük hazîre, bu evin arkasındadır.

Kaynak: (Hadikatu'l-Cevami, 2/236)

Dibekçi Ahmet Sokak

Durbali Cami Sokak

Eski Keresteciler Sokak

Üsküdar'ın Mimar Sinan Mahallesi sokaklarındandır. Doğancılar Caddesi'ni Balaban Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Sokak Valide-i Atik Camii'nin kıble yönünün tersi istikametinde bulunun giriş kapısının karşısındaki sokaktır. Sokak adını burada bulunan eski Keresteciler Sitesi'nden almaktadır.

Durbali Sokak

Şair Ruhi Sokağı'nı Selamsız Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Sokak Durbali Camii Sokak ve Koltukçu Musa Sokak ile kesişmektedir. Üsküdar'da, Bülbülderesi ile Çavuşdere arasındaki çok eski bir sokağın adıdır. Durbali Fatih devrinde yapılmış aynı isimli küçük bir mahalle mescidinden adını almıştır. Eskiden buralara Kavukçular semti denirdi. Yanında da yine o eski dönemden Toygar Hamza Mahallesi bulunurdu. Şirin bir söylenceye göre, Durbali Camii'ni yaptıran kişi, fetih dönemi askerlerinden (ni'me'l-ceyşden) biriydi ve kendisine, aceleciliğinden dolayı "Dur be Ali" lakabı takılmıştı. 1950'lerde bu eski cami yıktırılmıştır. Mahallenin adıyla ilgili bir söylence ise daha mantıklıdır. Bu da asıl adı "Ali Bali Ağa" olan bu askere "Torbalı Ali" lakabının takılmış olmasıdır. Bu "Torbalı" sözcüğü kimilerine göre "Durbali"ye dönüşmüştür.

Durbali Sokak

Evliya Hoca Sokak

Evliya Hoca Sokak

Üsküdar'ın Mimar Sinan Mahallesi sokaklarından biri olan Evliya Hoca Sokağı Kasem Çeşme Sokağı'na bağlayan sokaktır. Dibekçi Ahmet, Bektaş ve Kuşoğlu sokakları ile kesişmekte olan sokak, Bulgurlu Mescid Sokağı'na paralel uzanmaktadır. Sokak adını burada türbesi bulunan Evliya Hoca'dan almıştır. Evliya Hoca Camii, eski ismi Kurtoğlu, yeni ismi Kuşoğlu Yokuşu olan yol ile Evliya Hoca Sokağı'nın birleştiği yerde ve Kuşoğlu Yokuşu'nun sol köşesinde ve set üzerindedir. Bugün yalnız Evliya Hoca'nın açık türbesi durmaktadır. Türbe, bir duvarla çevrilmiştir. Burada bir kabir taşı görülmektedir. 1243 (1827-28) tarihli ve kâtibî serpuşludur. Bu sokakta bir de mektep bulunmaktaydı. Mektep, Evliya Hoca Camii'nin sağ tarafında ve Evliya Hoca Sokağı üzerinde idi. Gerçek durumu bilinmeyen okul 20. yüzyıla gelememiştir.

Kaynak: (Hadikatu'l-Cevami, 1/31-195 2/237)

Gümüş Arayıcı Sokak

İsmail Dümbüllü Sokağı'nı Kâtibim Aziz Sokağı'na bağlayan sokaktır. Sokak; Tabağın Bahçesi, Terlikçi, Abdülfeyyaz Sokak ile kesişmektedir. Sokak adını burada oturan gümüş arayıcılar sınıfından almaktadır. Klasik Osmanlı döneminde İstanbul şehrinin belediye hizmetleri kadı marifetiyle yürütülüyordu. İstanbul kadısı aynı zamanda bugünün belediye başkanı konumunda idi. Kadıya temizlik işleri konusunda, Çöplük Subaşı namında bir görevli yardım ederdi. Temizliğin organizasyonundan sorumlu olan bu görevli, sokakları, **"Arayıcı Esnafı"** adıyla anılan bir gruba temizletirdi. Bu çöpçüler garip kıyafetler giyer, matruş ve keçe külahı kullanırlardı. İstanbul sokaklarındaki bütün çöp, hayvan pisliği ve kalıntıları toplayan bu kişilere mahalle arasında yaptıkları nümayişten dolayı "çöp çıkaran" da denilmekte idi. Adeta seyyar bir atölyeye sahip olan arayıcılar bu işleri yaparken yanlarında genellikle kardeş veya oğul yahut evlatlık bir oğlan bulundururlardı. Arayıcı esnafı, kadıdan, şehrin süprüntülerini ve evlerden-konaklardan atık çöpleri toplamak üzere yıllık ihale ile alır, çöp topladığı mahallenin gelir düzeyine göre kadıya ücret öderdi. Mesela 17. yüzyılda bu ücret 60.000 akçe idi. Arayıcı esnafı, toplamış oldukları süprüntüleri sepet ve küfelerle Haliç ve Boğaz kenarlarındaki **Tanzifat İskeleleri**'ne götürür, sepetlerde toplanan çöpler deniz kenarlarında çamur teknelerinde deniz suyuyla yıkanarak ayrılırdı. Çöp içinde akçe, mangır veya işe yarar başka şeyler bulunursa bunlar çalışanların olurdu. Topkapı Sarayı'nın en meşhur mücevheri olan Kaşıkçı Elması'nın da bir arayıcı tarafından bulunduğu Reşat Ekrem Koçu tarafından rivayet edilir.

M. Zeki Pakalın'ın ifadesine göre darphanede de arayıcı adı ile anılan bir memuriyet bulunuyordu. Para döküm ve kesim sonunda lağım ve kanallardaki altın, gümüş, bakır tesviye atıkları görevli arayıcılar tarafından toplanıp yine darphaneye teslim edilirdi. Her ne kadar Evliya Çelebi'nin verdiği bilgiler 17. yüzyıla ait olsa da 1922'de Mecelle-i Umûr-ı Belediye adlı eserini neşreden Osman Nuri Ergin'e göre son zamanlara kadar bu arayıcıların ev ev dolaşıp çöp taşıdıkları yaşlı kimselerce hatırlanıyor. Hatta 1868 yılındaki kayıtlarda arayıcı esnafının mevcut olduğu sıralarda Zaptiye Nezareti'nden Şehremaneti'ne devredilen Tersane Amele Bedeliyesi veren esnaf listesinde, bunların da isimlerinin bulunduğu görülüyor.

Kaynak: (Ahmet Uçar, İstanbul'un Sokak İsimleri Tarihi, S. 620)

Halil Efendi Çeşmesi Sokak

Üsküdar'ın Mimar Sinan Mahallesi sokaklarından biri olan bu sokak Toygar Hamza Sokağı'nı Kuloğlu Sokağı'na bağlayan sokaktır. Sokak adını Matbah Emini Kayserili Hacı Halil Efendi'den almaktadır. Hacı Halil Efendi tarafından 1707 tarihinde buraya yaptırdığı çeşme dışında üç çeşme daha yaptırmıştı. Çeşme 1995 yılında Üsküdar Belediyesi tarafından tamir ettirilmiştir.

Gümüş Arayıcı Sokak

Halil Efendi Çeşmesi Sokak

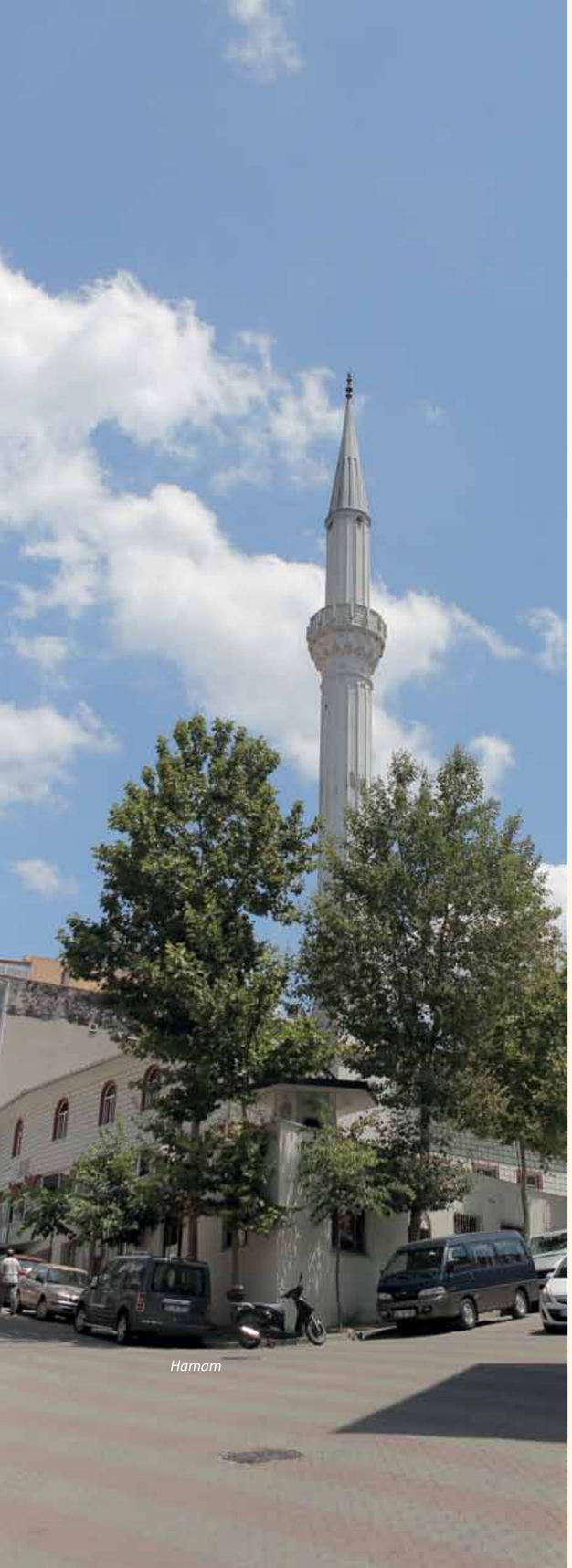

Hamam

Hayrettin Çavuş Sokak

Himmet Baba Sokağı, Durbali Camii Sokağı'nı Hatmi Sokağı'na bağlayan sokaktır. Sokak Şair Ruhi Sokağı'na paralel uzanmaktadır. Sokak adını Beygirciler Sokağı ile Ferah Sokağı'nın birleştiği yerde ve ilk sokağın sol köşesinde bir camii ve türbesi olan Hayrettin Çavuş'tan almakta idi. Asırlardır var olan Hayrettin Çavuş Mahallesi'ne de adını veren Hayrettin Çavuş, Kanuni Sultan Süleyman Han zamanı ricalinden ve zümre-i çavuşandandır. 1556 senesinde vefat etmiştir. Kendi yaptırdığı mescidinin yanında medfundur. 1930 tarihlerinde kullanılır halde olan camii, kadro harici bırakıldıktan sonra harap olmuş ve 1945 tarihinde yıkılmıştır. Arsasını bir oto yıkayıcısı kullanmaktadır.

Himmet Baba Sokak

Himmet Baba Sokağı, Durbali Camii Sokağı'nı Hatmi Sokağı'na bağlayan sokaktır. Sokak Şair Ruhi sokağına paralel uzanmaktadır. Mimar Sinan Mahallesi sokaklarından olan Himmet Baba Sokağı, Durbali Camii Sokak ve Hatmi Sokak arasında yer almaktadır.

Sokak adını bir adı da Muhyi Efendi Tekkesi olan Himmet Baba Tekkesi'nden almaktadır. Himmet Baba; Rical-i Bayramiye'den kutbü'l-arifin olarak gösterilmektedir. Ayvansarayî'nin adı geçen eserinde; Tarık-i Bayramiye'den İstanbul'a gelip ahali ile hüsn-i ülfet üzere iken Defterdar İbrahim Paşa kendisine Nakkaş Paşa Sarayı yakınında bir zaviye bina edip orada ikamet etmişti. Kasımpaşa ve İstanbul'da Halil Paşa camilerinde vaiz olup bu hal üzere iken 1684'de vefat etmiş ve Üsküdar'daki bu tekkenin türbesine defnedilmişti. Toygartepe Tekkesi Toygartepe'de ve Himmet Baba Sokak ile Şair Ruhi Sokak arasında idi. Hatmi Sokak'tan, Himmet Baba Sokağı'na girildiğinde biraz ileride ve sağ tarafta idi. Bugün yalnız arsası ve iki kabir mevcuttur. Ahşap iki katlı bina, çok harap durumda iken 1970'li yıllarda terk edilmiş ve bir müddet sonra da yıkılmıştır. Bugün sokak üzerinde görülen iki beton kabir, bina yıkılmadan evvel semahanenin bir köşesinde ve iki pencerenin arkasında

Hayrettin Çavuş Sokak

Himmet Baba Sokak

İsmail Dümbüllü Sokak

idi. Sandukaları yana yatmış ve semahanenin döşemeleri çökmüş ve bir kısmı da sökülmüştü.

Kaynak: (Zakir Şükrü Efendi, İstanbul Tekkeleri, 1/59)

İsmail Dümbüllü Sokak

Üsküdar'ın Mimar Sinan Mahallesi sokaklarından biri olan bu sokak Selman-ı Pak Caddesi'ni Selamsız Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Gümüş Arayıcı, Solak Sinan Camii, Cambaz Ali ve Topçu Reşat sokakları ile kesişmektedir. Sokağın Selamsız Caddesi ile birleştiği yerde köşede Solak Sinan Camii bulunmaktadır. Sokağın eski ismi Tophanelioğlu Sokağı'dır. Sokağa ismini veren İsmail Dümbüllü geleneksel Türk Tiyatrosunun son temsilcisidir. İsmail Dümbüllü, 1897 yılında Üsküdar'da doğmuştur. Babası II. Abdülhamid'in silahşorlarından Zeynel Abidin Efendi, annesi Fatma Azize Hanım'dır. İlk mektebi Üsküdar İttihat-ı Terakki Mektebi'nde okumuştur. Ardından Askeri Rüştiye'ye giren Dümbüllü, tiyatro yüzünden Rüştiyeden atılmış ve henüz on altı yaşında iken Kel Hasan Efendi'nin Dilkûşa Tiyatrosu'na girmiştir.

Şevki Şakrak, Küçük İsmail Efendi, Kavuklu Hamdi Efendi, Komik Naşit Efendi gibi zamanın meşhur oyuncularıyla aynı sahnede yer almıştır. Profesyonelliğe Şehzâde Başı Tiyatrosu'nda başlamıştır.

İsmail Dümbüllü rol aldığı oyunlardan en çok Gözlemeci, Kavuklu'ya Hile, Çifte Hamamlar, Ters Biyav ve Kanlı Nigar'ı sevmiştir. Rol aldığı filmlerde de en çok Nasreddin Hoca ile özdeşleşmiştir. Bir trafik kazası ile 5 Kasım 1973 tarihinde hayatını kaybetmiştir. Cenazesi, İstanbul'da Boğaziçi Köprüsü'nden geçen ilk cenazedir. Kabri, Üsküdar'da Karacaahmet Mezarlığı'nda bulunmaktadır.

Kassam Çeşme Sokak

Evliya Hoca Sokağı'nın devamında ve sokağı Selamsız Sokağı'na bağlayan sokaktır. Sokağa ad olan çeşme, Evliya Hoca ve Bulgurlu Mescit Sokaklarının birleştiği köşededir. Haznesi, büyük ahşap bir evin altındadır. Çeşmenin hangi ta-

Kassam Çeşme Sokak

rihte yapıldığı belli değildir. Sokak adını bu çeşmeyi yaptıran, senelerce Kassam-ı Askeri ve müderrislik yapan Mehmet Efendi'den almıştır. Kassam, mirasçılar arasında terekeyi paylaştıran ve yetimlerin mirasını koruyan ve idare eden şer'i memur, mahkeme-i şer'iyye memurudur. Kadılarda aranan şartlar aynen kassamlarda da aranmaktadır. Tanzimat'tan sonra kassamlık görevi kaldırılmıştır. Feyzullah Efendi Halveti Dergâhı Kassam Sokak'tadır. Çingene Fırını veya Karakadı Camii bu sokaktaydı. 1935-37 seneleri arasında yıkılmıştır. Ahşap bir yapı idi. Minaresi de ahşap olduğundan cami yıkılınca bir yük arabasına konup Geredeli Mescidi'ne nakledilmişti. Hadîka yazarı şu bilgiyi vermektedir: "Bânisi Kara Alaaddin'dir. Kabri dahî ondadır. 1000 (1591-92) tarihinde vefat etmiştir. Minberini İmamzâde denmekle maruf Mustafa Efendi nam kimse vaz eylemiştir. Sonradan Arpacılar Kethüdası El-Hac İsmail Ağa, yanında bir mektep yaptırmıştır.

Sonradan Diyarbakırlı Seyyid Feyzullah Efendi mescidi zaviye eylemiştir. Bu dahî onda medfundur. 1050 (1640-41) tarihinde vefat etmiştir. Bu zatın bazı eş'ar ve ilâhiyatı vardır. Bu mescidin mahallesi vardır. Mescit, adını civarındaki bir fırından almıştır. Mabet, halk ağzında "Karakadı", bu isimden bozma olarak "Karagazi" isimleri ile de anılırdı. Yanındaki İsmail Ağa Mektebi'nin diğer bir adı da Karakadı mektebi idi. Eski üsküdarlıların bir çoğu bu mektepte okumuştu. Kassam Çeşme Sokak'ta Nevşehirli Damat İbrahim Paşa tarafından yaptırılan bir su terazisi de bulunmaktadır.

Koltukçu Musa Sokak

Üsküdar'ın Mimar Sinan Mahallesi sokaklarındandır. Durbali Sokağı'nı Selamsız Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Cadde üzerinde Solak Sinan Camii'nin karşısındaki sokaktır. Sokak adını burada esnaflık yapan Koltukçu Musa'dan almıştır.

Katibim Azizbey Sokağı

Bkz. Bahçelievler Mahallesi.

Koltukçu Musa Sokak

Kurşunlu Medrese Sokak

Paşa Limanı ve Selman-ı Pak Caddelerini birbirlerine bağlayan uzunca bir sokaktır. Zaman zaman Hâkimiyet-i Milliye Caddesi ve Şeyh Cami Sokak ile paralel olan bir sokaktır.

Sokak adını Kurşunlu Medrese olarak da bilinen Mihrimah Sultan Medresesi'nden almaktadır. Medrese, Mihrimah Sultan Camii'nin kuzey yönündedir. Kapının iki yanına birer mihrapçık ve kapının tam karşısında dershane bulunmaktadır. Avlunun iki uzun cephesi üzerine 14 oda yapılmıştır. Sütun başlıkları baklavalıdır. Beş pencereden ışık almaktadır. Otuzdokuz kubbesi kurşun ile kaplı olduğundan Kurşunlu Medrese ismiyle anılmaktadır. 1547'de Mihrimah Sultan tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmış olup muntazam kesme taştan inşa edilmiştir. Üsküdar'a büyük bir değer kazandıran bu klâsik Türk mimarîsi üslûbundaki güzel yapı, Cumhuriyet döneminde uzun bir müddet Çocuk Dispanseri ve Ruh Sağlığı binası olarak kullanılmıştır. Şimdi özel bir tıp merkezi olarak faaliyet göstermektedir. Mihrimah Sultan Vakfiyesi'ne göre, medresede mu'tad günlerin dışında şer'i özrü olmaksızın öğrenimi terk etmeyecek müderrise günde 50 akçe, öğrenciler arasında en bilgili olanına günde 5 akçe, medresede talebe olan ve şer'î özürü olmaksızın dersi terk etmeyen 14 talebenin her birine günde 2'şer akçe, sabah namazından önce kapıyı açarak yatsıdan sonra kapayacak kapıcıya günde iki akçe ve temizlik işlerine bakan ferraşa günde bir akçe verilmesi şart koşulmuştu.

Kaynak: (Cahit Baltacı, 15-16. Asırlarda Asırlarda Osmanlı Medreseleri, İrfan Yay. İst. 1976, s.261-341)

Külhan Sokak

Üsküdar'ın Mimar Sinan Mahallesi sokaklarından biri olan Külhan Sokağı Şemsi Paşa Caddesi'ni Şemsi Sinan Caddesi'ne bağlayan çok kısa bir sokaktır. Sokak adını Üsküdar'da Eski Hamam külhanından almaktadır. 1899'larda bu sokağın adı Eskihamam Külhan Sokağı idi. Daha sonra Selamsız Külhanı Sokağı olmuştu. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 2 Ocak 2006 tarihli kararı ile sokağın adı "Külhan Sokak" yapılmıştır.

Katibim Azizbey Sokağı

Kurşunlu Medrese Sokak

Rumi Mehmet Paşa Sokak

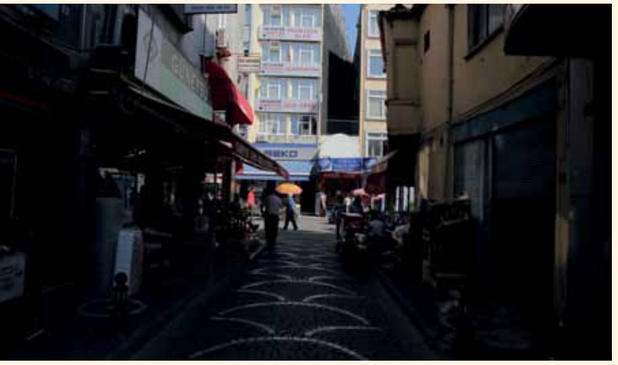

Molla Eşref Sokak

Molla Eşref Sokak

Molla Fikret Sokağı'nı Atlas Sokağı'na bağlayan ve Selman-ı Pak Caddesi'ne paralel uzanan sokaktır. Molla Fikret Sokak ile Atlas Sokak arasında yer alan bu sokağa adını veren Molla Eşref, ulemâdan olup pek genç yaşta vefat etmişti.

Oğlu Edirne Kadısı Paşmakçızâde Zühdi Molla, onun oğlu ise Andelib (Bülbül) mahlasıyla bilinen Şair Mehmet Esat Bey'di. 1320 (1902) tarihinde Malatya Tahrirat Müdürü iken orada vefat etmişti. Kendisi mutasarrıflıktan emekli Rauf Paşa'nın damadı olup Şeyhülislâm Paşmakçızâde Ali Efendi'nin ahfadındandı. Molla Eşref'in Selmanağa Camii civarında bir de konağı vardı.

Rumi Mehmet Paşa Sokak

Dere Sokağı'nı Şemsi Sinan Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Sokağın Dere Sokağı ile kesiştiği yerde, köşede Hüsrev Ağa Camii bulunmaktadır. Sokak aynı zamanda Doğancılar Caddesi ile Şemsi Sinan Caddesi arasında ve bu ikisine paralel uzanmaktadır.Sokak adını Fatih'in Sadrazamlarından Rum Mehmet Paşa'dan almaktadır. Üsküdar'ın kıyısındaki Şemsi Ahmet Paşa Külliyesi'nin arka tarafındaki alçak sırtta, bir Bizans kilisesini andıran yapısıyla yükselen cami, İstanbul'un en eski Türk eserlerindendir ve bunu Fatih'in Sadrazamı Rum Mehmet Paşa yaptırmıştı. Caminin önünde bir harabe gibi duran sarnıç kalıntısı ise, vaktiyle sahilde bulunan Şemsi Paşa'ya ait "Şerefabad" Sahilsarayı'nın su deposuydu. Rum Mehmet'in türbesiyse camiinin arkasında yer almaktadır.

Selamiali Efendi Caddesi

Caddeye adını veren Selami Ali Efendi Celvetîyye yolunda yetişen velîlerdendir. Doğum târihi belli değildir. 1691 (H.1103) senesinde İstanbul'da vefât etti. İlim tahsil edip yetiştikten sonra müderrislik ve bir müddet İstanköy Adası müftülüğü yaptı. Bu vazîfelerden sonra tasavvufta yetişmek üzere zamânının meşhur mürşidlerinden Şeyh Abdullah Efendi'nin derslerine ve sohbetlerine devâm etti. Bu hocasından feyz alarak tasavvufta kemâle erdi.

Hocası onu kendisine halîfe seçip insanları irşâd etmesi için Bursa'ya gönderdi. Orada bir zâviye yaptırıp insanlara dîn-i İslâmı anlatmak, öğretmek ve yaşatmakla meşgûl oldu. 1679 (H.1090) senesinde Divitçizâde Şeyh Mehmed Efendi'nin yerine İstanbul Üsküdar'da Şeyh Mahmûd Dergâhı'nın şeyhliğine getirildi. Bir müddet de bu vazîfede kaldı. Bağlarbaşı'nda bir tekke ve câmi, Bülbülderesi'nde ve Acıbâdem'de birer cami, Bulgurlu ve Fıstıklı'da birer zâviye yaptırmıştır. Üsküdar'da kurduğu mahalleye onun ismi verilmiştir.

Kaynak: (Sicilli Osmânî, c.2, s.91)

Selamiali Efendi Caddesi

Selanikliler Sokağı

Sokağın en önemli özelliği Bülbülderesi Mezarlığının arkasından geçiyor olmasıdır. Üsküdar Emniyet Müdürlüğü'nün arkasından Suca Ahmet Paşa Camii'nin yanından başlar, dik bir yokuşla Selman-i Pak Caddesi'ne iner. Bülbülderesi, Üsküdar Selanikliler sokağı arasında Selanikliler'in çoğunlukta olduğu Karakaşlar ve Kapancı cemaatinin de defnedildiği mezarlıktır. Sokağa adı bundan dolayı verilmiştir. Mezarlığın Selanikliler tarafı Sabetaist mezarlığı olarak da zikredilmektedir. Burada sanat camiasından bürokratına, bilim dünyasından, siyasetçisine birçok önemli ismi bulabilirsiniz. Bu mezarlıkta birçok müslüman mezarlığında bulunmayan, müslüman mezarlarından ayırt edilebilecek birçok unsur bulunmaktadır. Çok eski mezar taşlarının da bulunduğu mezarlıkta, her mezar taşının üzerinde gizli anlamlar içeren semboller ve motifler vardır. Buradaki aileler birbirleri akraba ve ayrıyetten cemaatin en önde gelen aileleridir. Sabetay Sevi ve yirmialtı halifesinin soyundan olmayan Sabetaycı aileler ise; Feriköy, Aşiyan, Zincirlikuyu, Karacaahmet, Edirnekapı, Nakkaştepe gibi mezarlıklarda, cemaate ait adalara ve bölümlere gömülmektedir. Selanik doğumlu Yazar **Münevver Ayaşlı** hatıralarında Bülbülderesi mezarlığı için şunları söylemişti: "Dönme-

Selanikliler Sokağı

ler İstanbul'da da yine eskisi gibi İzmir'de Selanik'te olduğu gibi yaşamışlardı. Dönmelerde o kadar fark gözetenler vardı ki, kendi mezarlıklarına gömülmek isterler, zinhar Türk Müslüman mezarlıklarına gömülmek istemezlerdi. Kendi mezarlıkları Üsküdar'da Bülbülderesi Mezarlığı'dır. Çok çok bakımlı müslüman mezarlığından çok hristiyan mezarlığına benzer." Mezarlıkta yatanlar arasında Atatürk'ün ilk öğretmeni Şemsi Efendi de bulunmaktadır. Çok eski mezar taşlarının bulunduğu mezarlıkta, her mezar taşının üzerinde bir kıta bulunmakta, medfunların çerçevelenmiş fotoğrafları da mezar başında yer almaktadır. Bazı mezar taşlarında **"Sakladım söylemedim; derdimi gizli tuttum, uyuttum"** ibaresi bulunur. Sokak ta bulunan önemli bir tarihi yapı da Fevziye Camii'dir. Cami, Bülbüldere-Bağlarbaşı yolu ile Selânikliler Sokağı'nın birleştiği yerde ve köşe başındadır. Mezarlığın Selâniklilere ait olan kısmı 1300 (1882-83) tarihlerinde cami ile beraber tesis edilmiştir. Camiin avlu kapısı, Selânikliler Sokağı'na açılmaktadır. Kapının sol tarafında ulu bir çınarın altında ve avlu duvarı önünde Asadar Baba'nın açık türbesi vardır. Kapının karşısında ise 1112 (1700) tarihli Valide Kethüdası Çeşmesi bulunmaktadır. Kethüda Çeşmesi'nin karşısında 1300 (1882- 89) tarihli Feyziye Mektebi ve onun altında ise 1141 (1728) tarihli Hatice Sultan Çeşmesi bulunuyordu. Bu camiin civarında Hammal Mehmet Ağa Camii, Osman Dede Camii, Yeşilbaş Türbesi ve Bülbüldere Özbekler Tekkesi mevcuttu. Cami, 1300 (1882-83) tarihinde Selânikliler tarafından aralarında para toplamak sureti ile yaptırılmıştır. Selânikliler, 1877-78 Osmanlı- Rus Harbi'nden sonra peyderpey İstanbul'a göç etmeye başlamışlar ve bu, 1897 Türk-Yunan Harbi ile 1912 Balkan Harbi'nden sonra en üst düzeye ulaşmıştır. Hepsi zengin olan bu insanlar, Şişli ve Nişantaşı semtlerine yerleşmişler ve kendi çocuklarının okuması için 1296 (1879) tarihinde Şişli Terakki Lisesi'ni ve 1302 (1885) tarihinde de Feyziye Lisesi'ni tesis etmişlerdir. Camiin H. 1300 tarihinde yapıldığını gösteren kitâbesi son cemaat yeri duvarının üzerinde ve avluya bakan yüzündedir.

Kaynak: (Münevver Ayaşlı, Rumeli ve Muhteşem İstanbul, Timaş Yay, İstanbul, 2003, s.99)

Selman Ağa Sokak

Üsküdar'ın Mimar Sinan Mahallesi sokaklarından biri olan bu sokak Oran ve Şeyh Camii sokaklarını Selman-ı Pak Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Selman-ı Pak Caddesi'ne açılan ve 1965 tarihinde yaptırılan Horhor çeşmesi ve cami bânisi olan **Selman Ağa**'nın h. 914 tarihli kabri bulunmaktadır. Selman Ağa, Babü's-saâde Ağası (kapı ağası - kızlar ağası) olup, Sultan II. Bayezid'in fermanı ile idam edilmişti. Ağa'nın İstanbul'da, Kazancılar'da Ali Paşa Camii civarında bir 'mekteb-i âlî'si vardı. Mabet, 1313 (1895) tarihinde, Galip Paşa'nın evkaf nezareti döneminde tamir edilmiştir. Sultan Hamamı ya da Kulluk Hamamı olarak da bilinen İskele Hamamı, eskiden Selman Ağa Sokağı üzerinde idi. Bu sokağın sağ köşesinde, Selman Ağa Camii karşısında, Selman Ağa'nın inşa ettirdiği bir de çeşme bulunuyordu. Eskiden tam bir çarşı hamamı niteliğinde olan hamam çok işlekti. Önünde sıra ile dükkânlar ve bunlar arasında meşhur Moskof Fırını ile ünlü Çil Horoz Şekerlemecisi ve cami meşrutasının altında kesmetaş ve tuğla hatıllı, tonoz damlı, Benzinci Celal Bey'in dükkânı vardı. Biraz ileride ise Arasta Çarşısı bulunuyordu.

İstanbul'un eski Balıkpazarı ne ise Üsküdar'ın bu semti de o idi. Semt, ilk önce Rum Mehmet Paşa'nın "elli dükkândan meydana gelen" Batpazarı'nı yapması ile şenlenmiş ve bu arada da Fatih Sultan Mehmet burada küçük bir hamam inşa ettirmişti. Bunu, 1506'da Selman Ağa Camii'nin yapımı izlemiştir. Ayasofya Vakfı muhasebe defterinde Üsküdar'da bir hamamın bulunduğuna işaret edilmiştir.

Tazarruname müellifi meşhur Sinan Paşa (1440-1486)'nın kız kardeşi olan ve Hacı Kadın adıyla da bilinen Sultan Hatun tarafından 1556-1557'de yeri kesin olarak bilinmeyen fakat Selman Ağa Camii civarında olduğu sanılan **Hacı Kadın Medresesi'ni** kurmuştu.

Kaynak: (Hadikatu'l-Cevami,1/39 ve 2/204) (Mir'at-i İstanbul, s. 138)

Selman Ağa Sokak

Selmanağa Çeşmesi Sokak

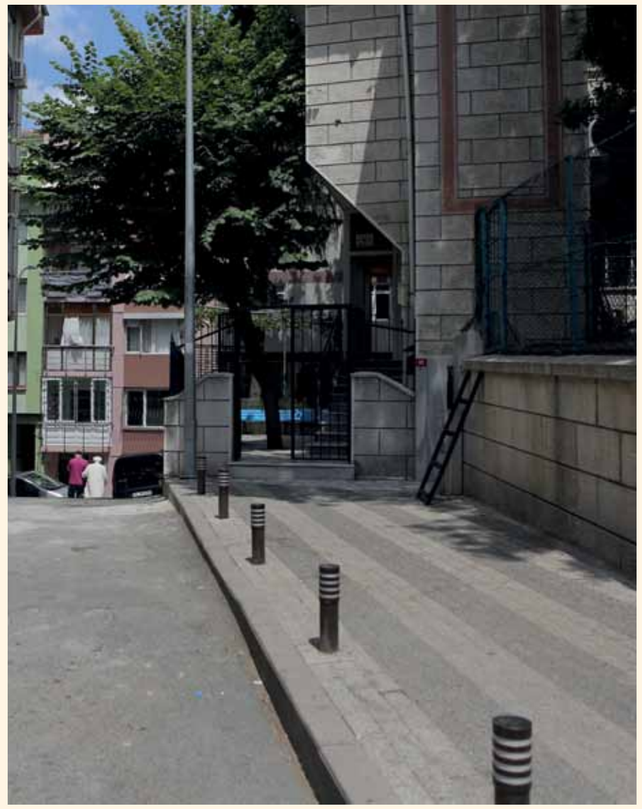

Solak Sinan Camii Önü Sokak

Selmanağa Çeşmesi Sokak

Yenidünya Sokağı'nı Üsküdar Mihrimah Sultan Camii'nin arkasından geçerek Selman-ı Pak Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Mihrimah Sultan Cami'nin arkasında bulunan bu sokağa adını veren Selman Ağa, Babü's-sade ağası (Kapı Ağası-Kızlar Ağası) olup, Sultan 2. Bayezid'in fermanı ile idam edilmiştir. Selâmsız Tepesi'nin Kalemtraşçı Sokağı tarafındaki bir menbadan çıkan su Bülbülderesi'ni takiben Selmanağa Camii'ne gelir ve buradaki abdest musluklarından ve Horhor Çeşmesi'nden akardı. Kumru (Arslan Ağa) Mescidi, Şeyh Camii Sokağı ile Selman Ağa Çeşme Çıkmazı'nın birleştiği yerdedir.

Solak Sinan Camii Önü Sokak

Selamsız Caddesi'ni Tophanelioğlu Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Sokağa Selamsız Caddesi tarafından girildiğinde sağda Solak Sinan Camii yer almaktadır. Üsküdar'ın tarihi mahallelerinden de olan Solak Sinan, Selamsız Caddesi'nin üst taraflarında yer almaktadır. Adını Solak Sinan Camii'nden almıştır. **Solakbaşı Sinan Ağa** 1547'de yaptırmıştı camiini. Solak, sultanların atlarının sol tarafında yürüyen ve çok da hızlı koşabilen askerlere denirdi. Sinan Ağa bu solakların başı idi.

Kaynak: (Hadikatu'l-Cevami, 2/236) (N. Büngül, Eski Eserler Ans. Tercuman Yay. 2/65-97)

Şair Ruhi Sokak

Durbali Sokağı'nı Himmet Baba Sokağı'na bağlayan sokaktır. Durbali Camii Sokağı ile kesişmektedir. Bu sokağa ismini veren şair Ruhi Osmanlı divan şiirinin büyük şairlerinden birisidir. 17 bendlik Terkib-i Bend'iyle ünlüdür. Bu terkib-i bende Şeyh Galip, Ziya Paşa ve Muallim Naci gibi birçok şair tarafından nazireler yazılmıştır. Genellikle şiirlerinde Fuzuli'nin etkileri hissedilmektedir. Fuzuli'nin oğlu Fazlı ile de arkadaşlık kurmuştur. Asıl ismi "Osman" olan Bağdatlı Ruhi 1605 yılında Şam'da vefat etmiştir.

Tavukçubakkal Sokak

Toptaşı Caddesi'ni Bulgurlu Mescid Sokağı'na bağlayan sokaktır. Sokağın Bulgurlu Mescid Sokağı ile kesiştiği yerde köşede Bulgurlu Mescid Camii bulunmaktadır. Sokak adını kavukçulardan almakta ve Kavukçular adını taşımakta idi. Ancak yanlışlıkla Tavukçu olmuş, sonra da Tavukçu Bakkal adı kullanılmıştı. Fatih Sultan Mehmet Han ile İstanbul'un fethinde bulunan Ali Bali Ağa'nın kabri Kavukçular içinde özel bir yerde ziyaret edilmekte iken zamanla dükkânlar arasında kalmış ve ziyaret edilmez olmuştu. Camiin mahallesi de vardı. Ali Bali Ağa'nın, eski ismi Kavukçular, yeni adı Tavukçu Sokağı olan sokak üzerinde bir türbesinin bulunduğunu biliyoruz. Yakın tarihe kadar Kolonyacı Ali Bey'in dükkânı içinde bulunan bu kabir bugün mevcut değildir. Ali Bali Ağa, İstanbul'un alınması sırasında yapılan savaşlara iştirak etmiş bir gazidir. Rivayete göre, Ali Ağa pek yaman bir harp eri imiş. Durup dinlenmeden savaştığı için kendisine "Dur be Ali!" denmiş ve böylece anılır olmuştu.

Tazı Çıkmazı

Üsküdar'ın Mimar Sinan Mahallesi sokaklarından Dibek Ahmet ve Küçük Sarmaşık Sokakları arasında yer alan bu çıkmaz adını Esb-i Tazı Ocağı'ndan almaktadır. Esb-i Tazı denilen çok süratli koşan atların yetiştirilmesi için bir ocak kurulmuştur. Kurulan bu ocağın mabedinden eser kalmamıştır. Yalnız ahırların orta yerinde bugün de

Şair Ruhi Sokak

hala duran meydan çeşmesi mevcuttur. 27 Haziran 1822 tarihli bir belgede; "Şikâr-ı hümayün (Sultan'ın Avı) için Üsküdar'da vaki Tazıcılar ocağında mevcut tazıların yiyecekleri için yevmî 30 kıyye un bedelinin verilmesi" istenmişti.

Tembel Hacı Mehmet Sokak

Üsküdar'ın Mimar Sinan Mahallesi sokaklarından olan bu sokak Selami Ali Efendi Caddesi'ni Selman-ı Pak Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Üsküdar Meydanı'nın kuzeyinde, Kuzguncuk yönünde ve Selamsız Caddesi başlarında, Hacı Hesna Hatun Mahallesi'nin güney tarafında bulunan bu eski mahalleye adını veren "Tembel" lakaplı Hacı Mehmet Efendi Üsküdar'ın en ünlü dergâhı olan Mahmud Hüdaî Dergâhı'nda yetişmişti. Bu lakabının kendisine, pek "tombul" olduğu için verildiği anlatılmaktadır. Selimağa Kütüphanesi ci-varında eskiden var olan "Atlamataşı Camii"ni de o yaptırmıştır. Tembel Hacı Mehmet Efendi'nin Üsküdar'da bir de Camii bulunmakta idi. Fakat bu cami yıkılmıştır. Şu anda yerinde bir ilköğretim okulu bulunmaktadır.

Toygar Hamza Sokak

Üsküdar'ın Mimar Sinan Mahallesi sokaklarından biri olan Toygar Hamza Sokağı, Dibek Ahmet Sokağı'nı Selamsız Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Sokağın Selamsız Caddesi ile birleştiği yerde köşede Toygar Hamza Çelebi Camii bulunmaktadır. Bu sokak Üsküdar Meydanı'nın gerisindeki sırtlarda, Selami Ali Yokuşu'nun üstlerinde bulunmaktadır. Fatih döneminde yaşayan Toygar Hamza Çelebi adlı kişinin 1453'de burada yaptırmış olduğu cami, bu sokağın da adı olmuştur. Banisi Toygar Hamza Çelebi olan ve 1453 senesinde inşa edildiği tahmin edilen mescidin haziresinde Hanife Hanım, Mustafa Ağa'nın validesi Zeynep Hatun Solak Sinan Mahallesi İmamı Hafız Mehmet Tahir Efendi medfundur.

Kaynak: (Mehmet Nerni Haskan, Yüzyıllar Boyunca Üsküdar C:1)

Valide-i Atik Çeşmesi Sokağı

Sokak adını Valide-i Atik Çeşmesi'nden almaktadır. Sokağa adını veren çeşme, Atik Valide Darüşşifası beden duvarına bitişik olarak eski Toptaşı Caddesi'ne açılan kapının ya-

Tavukçubakkal Sokak

Tembel Hacı Mehmet Sokak

nında yer alan tek yüzlü duvar çeşmesidir. Haznesi Atik Valide Darüşşifası beden duvarı içindedir. Çeşme küfeki taşıyla inşa edilmiştir. Bir iç bükey, bir düz silme ile çerçevelenen kaş kemerli çeşme taşı, oyma tekniğinde işlenmiş bitkisel motifli taş bir kornişle sonlanır. Çeşme, Osmanlı klasik dönemi özellikleri taşır. Bir niş şeklinde düzenlenen çeşme aynasında mermer, üç lüle yeri bulunan sivri kemer motifli küçük bir musluk aynası ve üzerinde, dış etkenler ve bakımsızlık nedeniyle yer yer okunmaz hale gelen dört satırlık mermer bir kitabe levhası yer alır. Tarih rakamı düşürülmeyen kitabe metninde çeşmenin Hasan Çavuş'un eminliği ile yaptırıldığı belirtilmiştir. Hasan Çavuş, Kanuni Sultan Süleyman'ın son dönemlerinde yaşamış, Sultan III. Murad döneminde çavuşbaşılığa yükseltilmiş bir askerdir. Çeşme ebced hesabından yola çıkan Tanışık'a göre 1583, Haskan'a göre 1579 yılında yaptırılmıştır.

Zenciler Sokak

Üsküdar'ın Mimar Sinan Mahallesi sokaklarındandır. Girişi ve çıkışı Şair Ruhi Sokağa açılan "U" şeklinde bir sokaktır. Sokağın ismi senenin muayyen zamanlarında burada toplanarak geleneksel zikirlerini yapan zenci Araplar'dan gelmektedir. Şimdi sayıları çok azalmış olan Üsküdarlı zencilerin miktarı Osmanlı döneminde çok fazla idi. Şimdiki bit (bat) pazarı yoluna, bir başka deyişle Kuşoğlu yokuşuna eskiden Zenciler Yokuşu da denilmekte idi.

Murat Reis Mahallesi

Devati Mustafa Efendi Sokak

Murat Reis Mahallesi sokaklarındandır. Silahtar Bahçe Sokak'la Yeni Dershane Sokağı birbirine bağlayan sokaktır. Heyamolacı Sokak ile paralel uzanan bu sokağın içerisinde Çinili Parkı bulunmaktadır. Ayrıca bu sokağın eski ismi de Olgun Sokak'tır.

Sokak adını burada bir camii ve Türbesi bulunan **Şeyh Mustafa Devati'**den almaktadır. Şeyh Devati; 17. yüzyılda yaşamış, **Celvetî** tarikatına mensup bir şeyhti. Tasavvufa yönelip, Aziz Mahmud Hüdâî'nin yerine geçen halifesi, zamanın **Gavs-ül Âzamı Murat Ahmed Efendi**'ye intisap etmiş ve kısa sürede tasavvuf yolunda ilerlemişti. Üsküdar'daki Valide Sultan Darü'l-Hadisinde müderrislik yapmıştı.

1656 yılında medrese hayatını terk edip kendi yaptırdığı Şeyh Camii medresesinde irşada yönelmiş, bundan sonra Şeyh Camii Medresesi hem cami hem de tekkenin tevhidhanesi olarak kullanılmaya başlanmıştı. Şeyh Devati tarafından daha sonra buraya bir de aşevi ilave edilmişti. Şeyh Devati Mustafa 1659 yılında vefat etmiş ve bahçedeki türbeye defnedilmişti. Şeyh Devati Mustafa'dan sonra oğlu Şeyh Muhammed Talib; Aziz Mahmud Hüdâî Tekkesi postnişinliğine tayin edilmişti. Devati Tekkesi onun zamanında en parlak dönemini yaşamıştı. 1679'da vefat edince o da bu türbede defnedilmişti.

Devati Mustafa Efendi Sokak

Devati Türbesinin yenilenmesi Yurdanur Akova tarafından 1991 yılında yaptırılmış, Şeyh Mustafa Devati adına da 1993 yılında türbenin bakım, onarım ve ihtiyaçlarının karşılanması ve aynı zamanda yoksullara yardım için bir hayır vakfı kurulmuştu. Şeyh Mustafa Devati Vakfı onarım ve bakımı bitirilmiş olan Devati Türbesini 2003 yılında Kültür Bakanlığı İstanbul Türbeler Müzesi Müdürlüğü'ne teslim etmişti.

Kaynak: (Sicill-i Osmani,4/183 Divitcizade; 4/222-223 Mehmed Said Munir Efendi, 4/415 Mustafa Efendi)

Hacımurat Sokağı

Hacımurat Sokağı

Sokağa adı verilen Hacı Murat, Şeyh Şamil zamanında yaşamış olan İmam Şamil'in naiblerinden olan Avar kökenli Kafkasyalı liderdir. Hacı Murad Şeyh Şamil'e iltica ederek, Rus generallerine birçok zorluk çıkarır ve yaptığı manevralarla özellikle Avar süvarilerinden oluşan küçük birliklerle Rus tabyalarını mahveder. Dağlarda gerilla taktiği uygulayan Hacı Murad'ın kullandığı taktikleri Ruslar anlamakta güçlük çekmiş ve karşısında hiçbir strateji üretememişlerdir.

Hacı Murad, Şamil'e Ruslar'a iltica edeceğini böylece geri hatlara sarkıp düşmanı arkadan vurarak Rus birliklerinin dayanak noktalarını yok edeceğini söyler, ama bu fikir Şamil'ce tutulmaz. Hacı Murad yine de Ruslar'a iltica eder, planlarını gerçekleştiremez ve esir hayatı yaşamaya mecbur edilir, esarete dayanamıyarak kaçar ama arkadaşlarının ve kendisinin atları bir bataklığa saplanır. Son nefesine kadar

savaşan Hacı Murad, barut bitince atını yere yatırıp kamayla yerde bir çukur açar. Kılıçla savaşır ve en sonunda öldürülür. Hacı Murad'ın kabri Azerbaycan sınırları içinde yer alan Qah'te (Qax) yer almaktadır. Başı kesilerek Rus Çarı'na götürülmüş, kafatası Rusya Kunstkammer müzesinde sergilenmiştir. Ünlü Rus yazar Lev Tolstoy'un 1896'da basılan Hacı Murad adlı,Türçe'ye çevirili biyografik bir eseri vardır.

Sokaktaki en önemli tarihi yapı, Porfiti İlya Kilisesi'dir. Mabet, Selâmsız Mezarlık Sokağı ile Hacı Murat Sokağı'nn birleştiği yerde olup kapısı Hacı Murat Sokağı üzerindedir. Kapısı karşısındaki Rum mektebi, öğrenci yokluğundan dolayı 1987 tarihinde, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Doğuş Ana Okulu olmuştur. Bu mektebin hemen sağ gerisinde ve Selâmsız Mezarlık Sokağı üzerinde de Ermeni Camaran Okulu bulunmaktadır. Kilisenin ilk yapılış tarihi belli değildir. İnciciyan'ın ifadesine göre "Peygamber İlya adlı Rum kilisesi harap olmuş vaziyette olduğundan 1219 (1804) tarihinde, eskisinden üç misli büyük olarak yeniden yapılmıştır." Şimdiki mabet, 1247 (1831) tarihinde, Sultan II. Mahmut'un iznini havi ferman ile inşa olunmuştur. Bunu belirten Rumca kitabe sahna açılan kapısı üzerindedir. Tarihi, hem eski ve hem de yeni Türkçe olarak yazılmıştır.

Hacı Süleyman Sokağı

Sokak adını Hacı Süleyman Efendi'den almaktadır. Ankara Fetvası'na "Müderrisînden Hacı Süleyman"ismiyle imza koyan Hacı Süleyman Efendi, 1855'te Nazilli'de doğdu. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra açılan Osmanlı Meclis-i Mebusan'ında ve TBMM 1. Dönem'de mebusluk yapmış, kanun önerileri ve konuşmalarıyla akıllarda kalmış bir din ve siyaset adamıdır. Nazilli Medresesinde Müderrislik, Müdafaa-i hukuk Cemiyeti Kuruculuğu, Sivas Kongresi Temsilciliği, Osmanlı Meclis-i Mebusan I. Dönem Aydın Mebusluğu (21 Mart 1909 tarihinde istifa etmiştir), TBMM I. Dönem İzmir Milletvekilliği yapmıştır.

15 Mayıs 1919'da Yunan ordusunun İzmir'i işgali üzerine halkı Milli Mücadele lehinde bilinçlendirmek üzere faaliyete geçti. O zaman 31 yaşında olan öz oğlu Ragıp Bey'i rehine olarak vererek, kanun kaçağı konumundaki Demirci Mehmet Efe'nin şüpheciliğini yatıştıran ve kendisini düze indirerek, eşkiyalıktan vatanperverliğe yönelten ve Milli Mücadele içinde yer almasını sağlayan kişidir. Haziran 1919'da Nazilli'ye gelmiş olan Rauf Orbay'ın hayranlığın kazandı, onun önerisiyle, yaşlı ve hasta olmasına rağmen Sivas Kongresi'ne katıldı ve burada Mustafa Kemal Paşa ile görüştü. TBMM 1. Dönem'de İzmir Milletvekili seçilerek siyasi hayata ikinci defa girdi. Mecliste Şeriye, Maarif ve Defteri Hakani Encümenleri'nde çalışti. Ancak, teklif edilmesine rağmen, bakanlık görevini kabul etmedi. Osmanlı Meclisi Mebusan'ındaki çalışmalarını TBMM'de de sürdürdü. Bazı önerileri, aradan 77 yıl geçmiş olmasına rağmen bugün dahi güncelliğini kaybetmemiştir. Cumhuriyetin ilanının gerekliliğini açıkça savunanlardan olan Hacı Süleyman Efendi, tam bu sırada, 5 Ekim 1923 günü bir kaza sonucu vefat etmiştir.

Hacı Süleyman Sokağı

Muradiye Mektebi Sokak

Bu sokak, Altıyol Sokak ile Yeni Dershane Sokağı birbirine bağlayan sokaktır. Yeni Dershane Sokak ile kesiştiği köşede Özel Semerciyan Cemran Ermeni Anaokulu ve İlköğretim Okulu bulunmaktadır. Bu sokak ayrıca Allame Caddesi ve Şair Talat Sokağıyla kesişerek dört yol ağzı oluşturmaktadır.

Allâme Caddesi yakınında ve Vasiyet Sokağı ile Muradiye Mektebi Sokağı üzerinde olup her iki yola açılan kapıları vardır. İkinci sokağa açılan kapısı yanında, üç oval yüzlü bir çeşmesi mevcuttur. Cümle kapısı Vasiyet Sokağı üzerindedir. Burada iki kapı ve bunlar arasında, yine kitâbesiz, üç yüzlü bir çeşme bulunmaktadır.Mabet ilk defa, ahşap olarak, 1626 senesinde, İstanbul patriği olan Vanlı, Vardapet Zakarya tarafından, 1617 tarihinde yaptırılmıştır. Yenimahalle'de, Allâme Caddesi yakınında ve Vasiyet Sokağı ile Muradiye Mektebi Sokağı üzerinde olup her iki yola açılan kapıları vardır. İkinci sokağa açılan kapısı yanında, üç oval yüzlü bir çeşmesi mevcuttur. Cümle kapısı Vasiyet Sokağı üzerindedir. Burada iki kapı ve bunlar arasında, yine kitâbesiz, üç yüzlü bir çeşme bulunmaktadır.

Mabet ilk defa, ahşap olarak, 1626 senesinde, İstanbul patriği olan Vanlı, Vardapet Zakarya tarafından, 1617 tarihinde yaptırılmıştır. Yeni mahalleli ihtiyarların anlattıklarına göre, kilise önceden, bugünkü kilise kapısı karşısındaki küçük çeşmenin yanında olup ufak bir mabetti. Sonra 1617'de bugünkü yerinde yaptırılmıştır. Bu inşaata ait gümüş bir haçın üzerinde aynı tarihli bir kitabe hak edilmiş bulunmaktadır Zakeos dahi denilen Zakarya, 1640 senesinde yüksek bir yerden düşerek vefat etmiştir. Kabri, Bağlarbaşı Ermeni Mezarlığı'ndadır. Kendisi, 1626-1629 ve 1636-1639 senelerinde olmak üzere iki defa patrik olmuştur.

Evliya Çelebi'nin muasırı olup 1637-1695 tarihleri arasında yaşamış olan Eremya Çelebi Kömürciyan; "Yenimahalle denilen yerde Ermeniler'in bir kiliseleri

Muradiye Mektebi Sokak

bulunmaktadır. Kilise, Vardapet Vanlı Kişoğlu Zakarya tarafından yaptırılmıştır. Adı geçen Vardapet ile Tokatlı Vardapet Boğos burada medfunlardır," demektedir. Boğos, mezar taşına göre 1675 senesinde vefat etmiştir. Surp Karabet Kilisesi, 1727 senesinde, Patrik Golod Hovennes zamanında, bu civardaki Surp Haç Kilisesi ile beraber tamir ettirilmiştir. 117 sene sonra kilise, 1844'te daha büyük ve güzel bir şekilde yeniden yaptırılmışsa da, 1887 senesinde meydana gelen büyük Yenimahalle yangınında yanmış ve bir sene sonra bugünkü mabet inşa edilmiştir. Şimdiki kilise, Apik ve Matus kardeşler tarafından, ailelerinden Garabet ve Takhi'nin ruhları için, Sultan II. Abdülhamit'ten alınan izin üzerine inşa ettirilmiştir. Yapımına, 2 Ağustos 1887 tarihinde başlanmış ve bir sene olmadan tamamlanarak 12 Haziran 1888 tarihinde de ibadete açılmıştır. Kiliseyi beşik örtüsü şeklinde uzun bir tonoz kubbe örtmüştür. Muntazam kesme taştan yapılan mabedin iki çan kulesi vardır. Cümle kapısının üstünde, Hz. İsa'nın hayatını sembolleştiren taşa oyulmuş bir arma bulunmaktadır. Surp Karabet Kilisesi'nin bulunduğu mevki, 18 ve 19. yüzyıllarda mühim bir Ermeni kültür merkezi olmuştur. Patrik Golod Hovannes zamanında ve 1719-1720 senesinde, İstanbul'da ilk Ermeni mektebi bu kilisenin yanında açılmıştır.

Kilisenin karşısında da, Kudüs Ermeni rahiplerine ait manastır vardır ki patrik ve piskopos gibi bir çok yüksek rütbeli ve kültür sahibi zevat orada ikamet etmiş ve faaliyette bulunmuştur. Bu manastırın kuzey tarafında, metin bir duvarla çevrili geniş ve güzel bir bağ mevcuttu. Vank'ın (Manastır) Bağı adı ile anılan bu yer, Selâmsız Müslüman Mezarlığı'nın üst tarafında idi. Yeri 1927 tarihli Pervitij Haritası'nda gösterilmiştir. Bağa ait bir çeşme haznesi Yeni Ocak Sokağı üzerinde elan görülmektedir. 954 (1547) tarihinde yaptırılan Mihrimah Sultan Camii inşaatında çalışmak üzere gelen Ermeniler, Üsküdar'a ilk defa yerleşenlerdir. Aileleri ile beraber Van'dan ve Muş'tan gelen bu Ermeniler, bugünkü Yenimahalle'ye yerleştirilmiş ve bir müddet sonra gelenlerle beraber yeni bir mahalle oluşturmuşlardır. İlk ahşap ve küçük kiliseyi de bunların yaptığı sanılmaktadır.

Murat Reis Sokak

Murat Reis Mahallesi'nin sokaklarından olan ve yine mahallenin kendi adıyla anılan bu sokak, Huzur Camii ve Silahtar Bahçe sokaklarını birbirine bağlayan sokaktır. Cumhuriyet Anadolu Kız Meslek ve Kız Meslek Lisesi'nin arka sokağı olan bu sokak aynı zamanda Bostaniçi Sokak ve Odalar Çıkmazı ile kesişmektedir. Kanuni Sultan Süleyman'ın deniz emirlerinden olan Murat Reis, 1018 tarihinde vefat etmiş ve Rodos Adası'ndaki türbesine gömülmüştür. Murat reis, Sultan Süleyman devrinde Mısır kaptanlığından azlolunan Piri Reis'in yerine Mısır kaptanlığına atanmış ve Piri Reis'in Basra'da bırakmış olduğu Osmanlı Donanmasını Süveyş'e getirmeğe memur olmuştur.

Reisül Küttap Sokak

Gazi Caddesi ile Yeni Dershane Sokağı birbirine bağlayan sokaktır. Bu sokak, Payanda, Selami Değirmeni ve Trablus sokaklarıyla kesiştikleri noktalarda dört yolu ağzı oluşturmaktadır. Osmanlı'da Divan-ı Hümayun'da bulunan ve Divan-ı Hümayun kâtiplerinin reisi olan görevliye verilen isimdir. Divandan çıkan bütün tayin beratları ve idarî emirler reisülküttap tarafından onaylanmaktadır. 18. yüzyılda devlet işlerinin, özellikle diğer devletlerle ilişkilerin Divan-ı Hümayun'dan Paşakapısı'na geçmesiyle, reisülküttapların önemi de artmıştır. Sadrazamlar elçilerle ve diğer devletlerle ilişkileri reisülküttaplara bırakmışlardır. Reisülküttaplığın önem kazandığı 18. ve 19. yüzyıllarda pek çok reisülküttap sadrazam olmuştur. Reisülküttaplık unvanı 1836 yılında kaldırılarak, hariciye nezareti kurulmuştur.

Selami Değirmeni Sokak

Murat Reis Mahallesi sokaklarındandır. Nuh Kuyusu Caddesi ile Yeni Ocak Sokağını birbirine bağlayan sokaktır. Bu sokak, Acemoğlu Sokak ile kesişmekte ve Setaret, Selamet ve Reisülküttap sokaklarıyla da kesiştikleri noktalarda dört yolu ağzı oluşturmaktadır. Aynı zamanda Setaret Sokağı ile kesiştiği noktada Bağlarbaşı Camii bulunmaktadır.

Şehit Nazmi Ermurat Sokağı

Şehit Nazmi Ermurat Sokağı

Sokak adını Şehit jandarma er Nazmi Ermurat'dan almaktadır. Nazmi Ermurat, 1971 yılının mayıs ayında Erzincan ilinin Kemah ilçesine bağlı Karadağ köyünde dünyaya gelmiştir.

Her zaman nazik, kibar ve beyfendi bir kişiliğe sahip olan şehidimiz bu duruşuyla herkesin dikkatini çekmiş ve sevgisini kazanmış bir insandı. 15 Mayıs 1992 günü, Şırnak ili Uludere ilçesine bağlı Taşdelen Jandarma Karakolu'na teröristlerce düzenlenen baskında şehit düşmüştür. Bu çatışma sonucu 27 askerimiz daha şehit olmuştur.

Murat Reis Sokak

Reisül Küttap Sokak

Teyyareci Muammer Sokak

Teyyareci Muammer Sokak

Gazi Caddesi'ni Trablus Sokağa bağlar. sokak adını şehit hava Pilot Üsteğmen Muammer Akgün'den almıştır. Muammer Akgün 1948 yılında Nazilli'de doğmuştur. İlk, orta ve lise tahsilini Nazilli'de tamamladıktan sonra 1967 yılında Hava Harp Okulu'ndan mezun olmuştur. 16.02 1967 tarihinde 1. Ana Jet Üs Komutanlığı'nda görevli iken, F 100 D uçağı hava-yer atışı ve yedek görev mahalli alet uçuşunu müteakip inişe geçtiği sırada bulut içerisinde Plt. Üstğm. Kadir İreç'in kullandığı, F 100 D uçağı ile havada çarpışmış, bu kaza sonucu şehit olmuştur.

Tıknefes Sokak

Murat Reis Mahallesi sokaklarındandır. Selamsız Caddesi (Selam-ı Ali Caddesi) ile Silahtar Bahçe Sokağı birbirine bağlayan sokaktır. Topal Sokak ile paralel uzanan bu sokak, Sebilci Molla Sokak ile kesişmektedir. Selamsız Caddesi ile kesiştiği noktanı tam karşısında ise Çinili Sağlık Ocağı bulunmaktadır. Murat Reis Sokaklarından olan bu sokak, Selamsız Caddesi ile Topal Sokak arasında yer almaktadır. Tıknefes kelimesi; zor nefes alan, rahat nefes alamayan manasına gelmektedir. Yakınında bulunan yokuştan çıkmak zor olduğu için bu sokağa tıknefes sokağı denildiği rivayet edilir.

Trablus Sokağı

Nuh Kuyusu Caddesi'nde Bağlarbaşı Ermeni Mezarlığı'nın karşı hizasındadır. Selamet, Reisülküttab, Teyyareci Muammer ve Acemoğlu sokaklar ile kesişir. Gazi Caddesi'ne ulaşarak sona erer.

Trablusgarp Libya'yı oluşturan üç bölgeden birine eskiden verilen addır. Diğer ikisi Fizan ve Sirenayka (veya Kirenayka) dır. Bölge ilk olarak Berberilere ev sahipliği yapmıştır. 7. yüzyılda Fenikeliler yerleşmiş ve kıyı boyunca Numidya da dahil buraya hakim olmuşlardır. 16. yüzyılda Turgut Reis tarafından Malta Şovalyelerinin elinden alınarak Osmanlı Devleti'ne katılmıştır.

20. yüzyılın başlarında İtalya bölgeyi sömürgesi haline getirmek için planlar kurmuş ve Trablusgarp'a asker çıkarmıştır. Uşi Antlaşması ile İtalyanlara geçen Trablusgarp'da 1911 yılından 1918 yılına kadar Trablusgarp Devleti isimli bir ülke kurulmuştur. Trablusgarp 1923 yılından sonra İtalya tarafından tamamen işgal edilmişdir. II. Dünya Savaşı sıralarında bölgeye Sirenayka da dahil olmuş, Birleşik Krallık bölgeyi yönetmeye başlamıştır. 1951 yılında Fizan ve Sirenayka ile Libya Birleşik Krallığı'na dahil olmuştur. Libya Birleşik Krallığı, 1969 yılında Libya adını almıştır.

Trablus Sokağı

Salacak Mahallesi

Avni Paşa Sokak

Üsküdar'ın Salacak Mahallesi sokaklarındandır. Şerif Bey Çeşme Sokak'la Konaklı Sokağı birbirine bağlayan sokaktır. "L" şeklinde ilerleyen sokak Neyzen Başı Halil Can Sokak ile de kesişmektedir.

Sokak adını Üsküdar ile Kuzguncuk arasındaki kıyılara "Paşa Limanı Koyu" adını veren ve burada 1874'te bir çeşmeler grubu yaptıran Sadrazam Hüseyin Avni Paşa'dan almaktadır. Hüseyin Avni Paşa Konağı da, bu sokakta idi. Avni Paşa, Midhat Paşa'nın Bayezid'deki konağında, Çerkez Hasan tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür.

Bestekâr Selahattin Pınar Sokak

Üsküdar'ın Salacak Mahallesi sokaklarındandır. Yaşar Özsoy Sokak ile Doğancılar Caddesi'ni birbirine bağlayan sokaktır. Doğancılar Caddesi ile kesiştiği noktada Üsküdar Polis Merkezi bulunmaktadır. Aynı zamanda bu sokakta, Özel Doğan İlköğretim Okulu ve Üsküdar Verem Savaş Dispanseri de bulunmaktadır. Halk Dershanesi Sokak'la da kesişip dört yol ağzı oluşturan bu sokak, Kasap Veli Sokak ile paralel uzanmaktadır.

Sokağa adını veren Selahattin Pınar; 22 Ocak 1902 tarihinde Üsküdar, Altunîzâde'de doğdu. Babası Sadık Bey aslen Denizli ilinin Çal kasabasındandır. Eski hukukçulardan olan Sadık Bey kadılık yapmış, Denizli milletvekili olmuş ve İstanbul Yüksek Ticaret ve İktisat Mektebi'nde Medeni Hukuk müderrisliği yapmıştır. Annesi İsmet Hanım ise Ud çalar ve musikiyi çok severdi. Pınar Türk Musikisi'ni daha çocukluğunda, aile çevresinde tanımıştır. Selahattin Pınar ilköğrenimini Çal 'da tamamlamıştır. Ortaokulu Edirne'de okuduktan sonra 1918 yılında ailesi ile beraber İstanbul'a gelmişlerdir. Musikiye, babasının karşı çıkmasına rağmen ilk olarak 12 yaşında iken Udî Sami Bey'den Ud dersleri alarak başlamıştır. 1920 yılında kurulan ve daha sonra "Üsküdar Musıkî Cemiyeti" adını alacak olan "Darü'l-Feyz-i Musikî"nin kurucuları arasında bulunmuştur.

Selahattin Pınar, bestekârlığa on sekiz yaşında başlamıştır. İlk eseri sözleri adliyeci Senihî'nin olan Kürdîli hicazkâr makamından ve aksak usulünde bestelediği "Mülkün ne yaman şule-i ikbali karardı" güfteli şarkısıdır. Musiki repertuarımıza birbirinden güzel eserler katan Pınar, 6 Şubat 1960'da bir kalp krizi sonucu ölmüştür.

Bestekâr Selahattin Pınar Sokak

Avni Paşa Sokak

Çiçekçi Sokağı

Çiçekçi Sokağı

Çicekci Kahvehanesi, Üskudar'da Karacaahmet Mezarlığı yanında bulunan meşhur kahvehanedir. Müşterileri arasında sanatkarlar da vardır. Hatta kendini Topkapılı Osman Ağa adı ile tanıtarak, şehirde tebdil-i kıyafetle sık sık dolaşan padişah III. Osman'ın (1754-1757) Üskudar'a geçtiği her vakit bu kahvehaneye uğradığı söylenmektedir. Ahmed Çelebi (Hammal), Üskudar'ın 18. asırda çiçek yetiştiricisi şöhretlerindendir. "uride" ve "Sihriye" isimleriyle tescil edilmiş Girit Laleleri'nin yetiştiricisi odur.

Alâeddin Bey, II. Abdülhamid'in Son devrinde Üskudar'ın Alaeddin Bey, Üsküdar'ın okur-yazar kabadayılarından; Selimiye'deki Çicekci kahvesinin gedikli müşterilerindendi. Alâeddin Bey tanıtılırken aynı zamanda genel anlamda olumlu bir kabadayı tipi de ortaya çıkmaktadır. Öyle ki: "Yolda ve oturduğu yerde bazen bıyıklarını burar, hafif hafif konuşur, bir söyler, bir dinler, hoş meşrep, ahkamcılığını kimseye sezdirmez, kahve parasına herkesten evvel davranır."

Kaynak: (Müge Aktan Yılmaz, Reşat Ekrem Koçu'nun "İstanbul Ansiklopedisi" Adlı Eserine Yansıyan Üsküdar Manzaraları - Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Cilt: 4 Sayı: 17 Bahar 2011)

Dr. Sıtkı Özferendeci Sokak

Dr. Sıtkı Özferendeci Sokak

Üsküdar'ın Salacak Mahallesi sokaklarındandır. Harem İskele Caddesi ile Paşa Kapısı Sokağı birbirine bağlayan sokaktır. İhsaniye Cami de bu sokakta bulunmaktadır. Sokak aynı zamanda Köprülü Konak Sokak ve Ethem Paşa Sokak'la kesişerek dört yol ağzı oluşturmaktadır. Bunun dışında, bu sokak Büyük Mustafa Paşa, Hafız-ı Kurrâ ve Şerif Bey Çeşme sokaklarıyla kesişmektedir. Önceki adı "Çalmacılar" olan sokağa daha sonra bu sokakta oturan ünlü Doktor Sıtkı Özferendeci'nin adı verilmişti. Üsküdarlıların çok sevdiği bir çocuk hekimi olan ve nisbeten genç sayılacak bir yaşta vefat eden Dr. Murat Sıtkı Özferendeci yalnızca hâzik bir hekim değil fakat aynı zamanda hamiyyetli bir zâttı. Çantasında dâima tavuk taşıdığı ve fakir hasta çocuklara yazdığı reçetesinin bedelinden başka bir de tavuk bıraktığı için "Tavuklu Doktor" diye anılırdı.

Ethem Paşa Sokak

Ethem Paşa Sokak

Üsküdar'ın Salacak Mahallesi sokaklarındandır. Tunus Bağı Caddesi ile Dr. Sıtkı Özferendeci Sokağı birbirine bağlayan sokaktır. Bu sokak, Büyük Mustafa Paşa ve İhsaniye Bostan sokaklarıyla da paralel uzanmaktadır.

Sokağa adı verilen Ethem Paşa, 1818'de Sakız Adası'nda fakir bir balıkçının oğlu olarak dünyaya gelmişti. Sakız Adası'nda isyan çıkması üzerine buraya gönderilen Kaptan-ı Derya Nasuhzâde Ali Paşa tarafından 4 yaşında olduğu halde İstanbul'a getirilmişti. Daha sonra Paris'teki tahsilini başarıyla tamamladıktan sonra İstanbul'a dönen Ethem Paşa, birçok görevde bulunduktan sonra, Sultan II. Abdülhamid Han devrinde 1876'da Mithat Paşa'nın azli üzerine sadaret makamına getirilmişti. 19 Mart 1893'te vefat eden Ethem Paşa, bu sokakta bulunan ve oğullarıyla birlikte kendi adını taşıyan türbede yatmaktadır.

Fıstıklı Namazgah Sokağı

İhsaniye Alt Sokağı Yaşar Özsoy Sokağa bağlar. Sokak adını bir zamanlar burada bulunan Fıstıklı Namazgah'tan almaktadır. Fıstıklı Mektebi'nin altında ve yol kenarında, mektep ile beraber yaptırılan bir çeşme, karşısında, yol aşırı yerde ise Fıstıklı Namazgâhı vardı. Etrafındaki fıstık çamlarından dolayı Fıstıklı Mektebi adı ile ünlü okul, 1927 tarihinde Vakıflar İdaresi tarafından Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmiştir. 1935 yıllarında yıkılan okulun tonoz temel bakiyeleri bugün de görülmektedir. Namazgâh daha evvel ortadan kalkmıştır. Bu yıkım sırasında çeşmenin kitâbesi, sonradan Kız Sanat Enstitüsü olan Mabeyinci Hafız Mehmet Bey'e ait bulunan Köprülü Konak yanındaki karakolun duvarına yerleştirilmiş idi. Karakolun yıkılması sırasında yok olan üç satırlık kitâbede şu yazı okunmaktadır:

Sâhibu'l-hayrat ve'l-hasenat merhume ve mağ- furün lehâ Cennet mekân Firdevs-aşiyan Hatice Sultan Bintü's-Sultan Mehemmed Han aleyhüme'r-rahmetü ve'l-gufran 1178 (1764-65)

Fıstıklı Namazgah Sokağı

Maalesef Üsküdar'da bunan ve artık varlığı bile unutulan namazgâhlardan biri de Doğancılar'dan Salacak'a inerken, sol cenahta adını fıstık ağaçlarından alan Fıstıklı Namazgâhı'dır. Bugün adı dahi bilinmiyor.

Kaynak: Gezi Notları

Hacı Eminpaşa Sokak

Bu sokak adını eski başbakanlarımızdan Bülent Ecevit'in dedelerinden Hacı Emin Paşa'dan almaktadır. Bülent Ecevit'in Anne tarafından büyük büyük dedesi Hacı Emin Paşa, Suudi Arabistan'da Medine Harem Şeyhi olarak görev yaptı. Mekke'de de 17 yıl şeyhülislam olarak görev yapan Hacı Emin Paşa, Hz. Muhammed'den kalan bazı evkafı yönetti.

Hicaz'da ihrama girilen yerden Kabe'ye dek uzanan bölüm olan kutsal bölge Harem, Hacı Emin Paşa' tarafından yönetildi. Bu bölgeye medrese denilebilecek birkaç büyük kitaplığı da bulunan bir yer yaptıran Hacı Emin Paşa, Suudi Arabistan'da 5 vakıf oluşturdu.

Hacı Emin Paşa'nın mirasçılarından Bülent Ecevit, Suudi Arabistan'da büyük büyük dedesinden kalan araziyi Türk hacıların konaklaması koşuluyla devlete bağışladı. Bülent Ecevit ayrıca Hazine değerinde olduğu saptanan çok geniş bir kütüphaneyi de yine araştırmacıların kullanımına verdi. **Milliyet gazetesinden Fikret Bila konuyla ilgili Bülent Ecevit'le bir röportaj yapmış ve onun ağzından şu bilgileri vermiştir.**

Bülent Ecevit'le dünkü görüşmemizde, bu mirasa sahip olduğunu ne zaman öğrendiğini ve dedesi hakkındaki bilgileri sorduğumda şu yanıtı verdi: "Mirası bırakan dedem, Medine Harem Şeyhi Hacı Emin Paşa, Mekke'de de şeyhülislam denilebilecek bir görev yürütmüş. Bu görev esnasında Peygamberimizden kalan bazı evkafı da yönetmiş. Konu edilen arazisi üzerine, medrese denilebilecek bir veya birkaç büyük kitaplığı da bulunan bir yer yaptırmış. Bu kütüphane ve kütüphanelerin ise, aile vakfı tarafından yönetilmesini vasiyet etmiş. Bu vasiyet gereği çok değerli olduğu söylenen bu kütüphane veya kütüphaneleri de araştırmacıların hizmetine sunacağız."

Kaynak: (Şebnem Hoşgör, Vatan gazetesi 07.11.2006, Fikret Bila, Milliyet, 10.07.2005)

Hacı Eminpaşa Sokak

Hafız Mehmet Bey Sokağı

Hafız Ali Üsküdarlı Sokak

Bestekâr Selahattin Pınar Sokağı'nı Neyzen Halil Can Sokağı birbirlerine bağlayan kısaca bir ara sokaktır. Hafız Mehmet ve Paşakapısı Sokakları ile paraleldir.

Sokak adını Üsküdar tavrı denilen Kur'an-ı Kerim kırâ'atının son temsilcisi kabul edilen Yeraltı Camii İmamı Hafız Ali Efendi (1885–1976)'den almaktadır. Yeraltı Camii imamı ve hatibi idi. Kur'ân okuyuşuyla "İstanbul Tavrı" ve "Üsküdar ağzı" tabirlerini kazandırmıştır. Çok geniş bir musikî repertuarına sahipti. En önemli talebesi Hafız Merhum Kâni Karaca'dır. Kur'ân ve mevlid okuyuşunda makamları kullanmadaki kudreti çok büyüktü.

Şurası bir gerçektir ki, Üsküdar ahâlisini mânevî sohbetlere meylettiren etkenlerden biri de dinî musikî idi. Bu, bir taraftan "Üsküdar Ağzı" denilen Kur'ân tilâvet tarzıyla, diğer taraftan da özellikle Ramazan'da terâvih namazlarının ilâhilerle kılınmasına cevaz veren bir tutumla etkin olmaktaydı. "Üsküdar Ağzı"nın en büyük hocası, babasının ve Karaköy'deki Yeraltı Câmii'nin baş imâmı Hâfız Ali Üsküdarlı'nın (1885-1976) da hocası olmuş olan Nazîf Hoca Efendidir. "Üsküdar Ağzı"na hâkim olan hâfızlar musikîye fevkalâde vâkıf olarak yetiştirilirler ve Kur'ân kıraatinde hangi sûrenin, hattâ hangi âyetlerin hangi makâmdan okunacağını bile öğrenirlerdi. Nazif Hocadan sonra "Üsküdar Ağzı"nın iki mümtaz temsilcisinden biri Hâfız Kâni Karaca, diğeri ise Hâfız İlhan Tok hocalardı.

Hafız Mehmet Bey Sokağı

Neyzenbaşı Halil Can Sokağı İhsaniye İskele Sokağa bağlar. Mustafa Nevzat Eczacılık Tıp ve Kültür Evi'nin yanından girer. Çok güzel bir deniz manzarasına sahiptir. Adını Sultan II. Abdülhamit'in Başmabeyncisi Hafız Mehmet Bey'den alır.

Sokakta bulunan önemli tarihi yapılardan biri, Eczacı Mustafa Nevzat Bey'in konağıdır. Eski adı Çit Sokağı, yeni ismi Neyzenbaşı Halil Can Sokağı ile Hafız Mehmet Bey Sokağı'nın birleştiği köşede olup kârgir bir konaktır. Hafız Mehmet Bey Sokağı'nın sağ köşesindeki yapı, diğeri gibi üç katlı olup, Eczacı Mustafa Nevzat Bey'e aittir. Mehmet Bey Konağı'nın yan tarafında ve yol aşırı yerdeki harem dairesine üst kattan, her tarafı kapalı, iki yan cephesinde pencereleri bulunan ahşap bir köprü ile bağlandığından, Köprülü Konak adıyla ünlü idi. Bu köprü, 1940 tarihlerinde yıktırılmıştır. 19. yüzyıl ikinci yarısında Sultan Abdülaziz (1861-1876)'in baş mabeyincisi, Hafız Mehmet Bey tarafından yaptırılmıştır. Rivayete göre, köşklerin yerinde ahşap bir yapı varmış. Sultan Abdülaziz, bir ziyareti sırasında bu binanın yerine kârgir bir köşkün yapılmasını ve masrafının da Hazine-i Hümâyun'dan karşılanmasını irade etmiş. 30 Mayıs 1876 tarihindeki hal sırasında Dolmabahçe Sarayı'nda bulunup Pâdişah ile beraber Topkapı Sarayı'na giden Mehmet Bey, bu olayı 'Hakayıku'l-Beyan Fî Hakkı Cennet-mekân Abdülaziz Han' isimli hatıra kitabında ayrıntılarıyla dile getirmiştir.

Halk Dersanesi Sokak

Üsküdar'ın Salacak Mahallesi sokaklarındandır. Halk Caddesi ile Kuruntu Sokağı birbirine bağlayan sokaktır. Topraklı Çıkmazı ile kesiştiği noktada Sinan Paşa Camii bulunmaktadır. Kasap veli ve Bestekâr Selahattin Pınar Sokaklarıyla kesişerek dört yol ağzı oluşturan bu sokağın, Halk caddesi ile kesiştiği yerde de Üsküdar Kaymakamlığı ve Özel Doğan Koleji bulunmaktadır.

Sokak adını 1928'de yapılan harf inkılâbı sonucu açılan Üsküdar Halk Dershanesi'nden almaktadır. Sinan Paşa Cami, Üsküdar Kaymakamlık binası ve Raufî Ahmed Efendi Tekkesi bu sokaktadır. Sinan Paşa Cami, Üsküdar Kaymakamlığı binasının arkasındaki semttedir. Halk Dershanesi Sokağı ile Topraklı Sokağın birleştiği yerde ve Halk Dershanesi Sokağının sol köşesindedir. Cami, hamam, çeşme ve bütün bir mahalle, Yemen Fatihi Sinan Paşa tarafından kendi parası ile yapılmıştır. Üsküdar Kaymakamlık binası ise Doğancılar Meydanı'nda, Doğancılar Camii'nin karşısında ve Halk Dershanesi Sokağı'nın sağ köşesindedir. Bina; 1927–1928 tarihleri arasında Mimar Zühdü Başar Beyefendi tarafından Üsküdar Cumhuriyet Halk Fırkası Binası olarak yapılmıştı. 1 Mart 1956 tarihinden beri de Üsküdar Kaymakamlığı binası olarak kullanılmaktadır. Raufî Ahmed Efendi Tekkesi Üsküdar'da, Doğancılar civarında, Halk Dershanesi Sokağı ile Topraklı Sokağın birleştiği yerde ve ikinci sokağın sol köşesindeki Sinan Paşa Camii yanında, 1750 tarihlerinde tesis edilmiş, zikir günü Perşembe olan bir Şabanî Dergâhı idi. Tekkenin bânisi Raufî Seyyid Ahmed Üsküdarî Efendi, Halvetiyye tarikatinin Ramazaniye kolunun şeyhlerindendi.

İhsan Dizdar Sokak

Üsküdar'ın Salacak Mahallesi sokaklarındandır. Salacak İskele Caddesi ve Doğancılar Caddesi'ni birbirine bağlayan sokaktır. Doğancılar Caddesi ile kesiştiği noktada Üsküdar Belediyesi Şair Nâbi Kültür Merkezi bulunmaktadır. Sokak adını tiyatrocu İhsan Dizdar'dan almaktadır. Bu sokağa İhsan Dizdar'ın vefatının ikinci yıldönümünde, Çocuk Vakfı Başkanı Mustafa Ruhi Şirinin girişimleri sonucu, Üsküdar Belediyesi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi kararıyla Üsküdar Salacak Bostan Sokağı'na, törenle İhsan Dizdar Sokağı adı verilmişti.

Salacak İskele Caddesi üzerinde yer alan bu sokağa, isim babalığı yapan İhsan Dizdar, 1925 yılında Üsküdar'da doğmuştu. Üsküdar Halk Evi Tiyatro Bölümünde tiyatroya başladı. Dümbüllü İsmail Efendi Tiyatrosu'nda çalışıp tulûat sanatının inceliklerini öğrendi. Celal Efendiyle (Gürkaş) Karagöz, Münir Efendiyle Hokkabaz ve Kukla, Dümbüllü İsmail Efendiyle de Ortaoyunu ve Meddah geleneğini yaşadı. Bu sanatların günümüze ulaşmasında büyük emeği geçmiştir. Kendisi Hokka sanatının son temsilcisi idi. Yıllarca yardımcısı Rıfat Gürkaş'la birlikte sanatını icra etti. Zeki Alpan ve Nevzat Açıkgöz ile Ortaoyununun gündemde kalmasını sağladı. İstanbul Şehir Tiyatrosu'na Geleneksel Tiyatro konusunda danışmanlık yaptı.

Halk Dersanesi Sokak

İhsan Dizdar Sokak

Kültür Bakanlığı'nın yaptığı tüm festivallerde yer alan Dizdar, 1996 yılında Geleneksel Türk Tiyatrosu Hizmet Ödülü'nü aldı. Çocuk Vakfı Karagöz Okulu'nda yeni ustaların yetişmesi yolunda dersler verip, geleneği yetiştirdiği genç ustalara aktardı. Ve 25 Şubat 2000'de aramızdan ayrıldı. Hasan Hüseyin Karabağ'ın yeniden yazdığı "Ters Evlenme" adlı Ortaoyunu ustanın anısına ithaf edilmiştir.

Şair Nâbî'nin kütüphanesi olduğu iddia edilen yapı bu sokaktadır. İmrahor Semtinde, Salacak Bostanı Sokağı ile İmrahor Çeşme Sokağı arasındadır. Bu bina bir müddet Üsküdar Evlendirme Dairesi olarak kullanılmıştır. 1994 yılında Üsküdar Belediyesi tarafından onarılarak yeniden düzenlenen bina, bu tarihten itibaren Üsküdar Belediyesi'nin Üsküdar Folklor ve Turizm Derneği'ne (ÜFTUD) tahsis edilmiş olup halen Şair Nâbî Kültür Merkezi adıyla faaliyet göstermektedir. Bu yapıyı kütüphane olarak kabul ettiğimiz taktirde evi hemen yanındaki boş büyük arsa üzerinde olmalıdır. İmrahor Çeşme Sokağı'na göre set üzerindedir. Yan yana iki odadan ibaret olan bu bina, alt üst pencerelerden ışık almakta olup çatısı tonoz kubbelidir. Alt pencerelerine klâsik demir parmaklıklar takılmıştır. Kesme taş sövelidir. Binayı fırdolayı bir kirpi saçak çevirmiştir. Kesme taştan inşa olunmuştur. Odanın ekseri kısımları ahşap üzerine nakışlıdır. Baş odanın duvarına zarif bir ocak yapılmıştır. Duvarlarında dolaplar bulunmaktadır. Dolap kapaklarının üzeri desenlerle bezelidir. Duvarlarına renkli nakışlar yapılmıştır. Şair Nâbî (1642-1712), Urfalı'dır. Yirmidört yaşında olduğu halde, 1665 tarihinde İstanbul'a gelmiş ve Vezir Musahib Mustafa Paşa'nın divan kâtibi olmuştur. Şiirleri Şair Naili'nin (öl. 1077/1666-67) beğenisini kazanmıştır. Şairler kafilesinin önde gelenlerinden biri olan bu güzide şair 3 Rebiyülevvel 1124 (12 Nisan 1712) tarihinde vefat ederek Karacaahmet Mezarlığı'na, Miskinler Tekkesi arkasındaki yol üzerine gömülmüştür. Şâhidesinin üzerini bir serpuş süslemektedir.

İhsaniye Cami Sokak

İhsaniye Cami Sokak

Üsküdar'ın Salacak Mahallesi sokaklarındandır. İhsaniye İskele Sokak ve İhsaniye Sokağı birbirine bağlayan sokaktır. Küçük İhsaniye Camii bu sokağa adını vermiştir. Sokak, Hafız Mehmed Sokak'la da paralel uzanmaktadır.

Sokak adını İhsaniye Camiinden almaktadır. Cami, Sultan III. Osman Döneminde 1755 yılında yapılmıştı. Sokağın Çit Sokağı'na açılan kapısının sağ tarafında 1824 tarihli bir çeşme bulunmaktadır. Camiin sağ tarafında Hafız İsa Ağa'nın, 1825 tarihinde yaptırmış olduğu çok büyük hazneli abdest muslukları mahalli ve onun yanında ise, Serasker Namık Paşa'nın oğlu Cemil Paşa'nın 1884'te yaptırmış olduğu küçük bir abdest teknesi vardır. Camii, alt üst pencerelerden ışık almaktadır. Alt pencerelerinin üst hizasına kadar Çanakkale çinileri döşenmiş olup, mihrabı ise mermer kaplıdır.

İhsaniye İskele Sokak

Üsküdar'ın Salacak Mahallesi sokaklarından biri olan bu sokak Üsküdar Harem Sahil yolu ile paralel uzanan bu sokak, Yaşar Özsoy, İhsaniye Camii ve Hafız Mehmed sokaklarıyla da kesişmektedir. Sokak adını İhsaniye İskelesi'nden almaktadır. Sokak ağustos 1921'den beri İhsaniye İskele Sokağı adını taşımaktadır.

Kasap Veli Sokak

Üsküdar'ın Salacak Mahallesi sokaklarındandır. Salacak İskele Caddesi ile Yaşar Özsoy Sokağı birbirine bağlayan sokaktır. Bu sokak, Halk Dershanesi Sokak ile kesişerek dört yol ağzı oluşturmaktadır. Sokak adını burada kasaplık yapan Veli Usta'dan almaktadır.

Köprülü Konak Sokağı

Sokak adını Neyzenbaşı Halil Can Sokağı ile Hafız Mehmet Bey Sokağı'nın birleştiği köşede yer alan kâgir konaktan alır. Konağın yan tarafında ve yol aşırı yerdeki harem dairesine üst kattan her tarafı kapalı, iki yan cephesinde pencereleri bulunan ahşap bir köprü ile bağlanıldığından köprülü konak adı ile ünlü olmuş 1940 tarihlerinde köprü yıktırılmıştır. Pencerelerde ahşap kepenkler bulunmaktadır. Katlar arasında ve çatı parapetinin altındaki silmeler ile köşelerde bulunan dor başlıklı plastırlar ile cephelerde neo klasik bir etki oluşmaktadır. Hafız mehmet bey sokağa bakan cephesinde bir kapı bulunmaktadır.

III. Selim İlköğretim Okulu bu sokak üzerindeydi. Okulun tarihi III. Selim Devri olan 1791 yılına dayanmaktadır. III. Selim yenilik hareketlerine giriştiğinde Selimiye Kışlasını yaptırmış, subay yetiştirmek üzere okul açmıştır. Bu subay okulu bugünkü harp okullarının temelini oluşturmaktaydı. Selimiye Kışlası'nı da yaptırılan, Selimiye Camii'nin bahçesine "Selim-i Salis" adı altında açılan okul bugünkü Kuleli Askeri Lisesi'nin bir benzeri idi. III. Selim'in yaptığı yeniliklere karşı çıkan ve Kabakçı İsyanı diye adlandırılan isyanda kışla ve okul yakılmıştır. Daha sonra Kuleli türündeki hazırlık okulu olarak vasıflandırılan bu okul, Çiçekçi Caddesi'ndeki bir ahşap binaya taşınmış ve eğitim öğretime başlamıştır.

1930 yılına kadar Selim-i Salis Okulu olarak Çiçekçi'de eğitim öğretime devam eden okul, 1930 yılındaki Millî Eğitim planına göre bazı değişiklikler yapılarak 19. Mektep adını almıştır. Daha sonra okullara isim verilince III. Selim'in ismi verilmiştir.

Orgeneral Muhsin Batur, Orgeneral **Ali Fethi Esener**, Korgeneral Fikret Bilginer, Türk Musikîsinin unutulmaz sesi **Müzeyyen Senar** ve Bestekar **Avni Anıl** okuldan yetişen ünlüler arasındadır..

Kaynak:http://www.istanbulkulturenvanteri.gov.tr/kentsel-sivil-mimari/print/envanter_id/59252

(Leyla Neyzi, İstanbul'da Hatırlamak ve Unutmak, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, S:199-203)

İhsaniye İskele Sokak

Köprülü Konak Sokağı

Nan-ı Aziz Sokağı

Üsküdar İhsaniye Mahallesi'nde bir sokaktır. Şerifbey Çeşme Sokak'la Suphibey Sokağı birleştirir. Sokak adını, Osmanlı'da gündelik ekmek anlamına gelen Farsça kökenli kelime "Nan-ı Aziz"den almaktadır.

Nan-ı Aziz, gündelik ekmek; nan-ı hass, beyaz undan yapılan saray ekmeği; nan-ı çakıl, taş üstünde pişen ekmek, nan-ı hassü'l-hass, Sultan'ın özel ekmeği anlamlarına gelir.

Neyzenbaşı Halil Can Sokak

Üsküdar'ın Salacak Mahallesi sokaklarından biri olan bu sokak Paşa Kapısı Sokak ile Suphi Bey Caddesi'ni birbirine bağlayan sokaktır. Uzun bir sokak olan bu sokak, Avni Paşa, Şerif Bey Çeşme ve Hafız Mehmet Sokağı'yla kesişmektedir. Bu sokak aynı zamanda III. Selim İlköğretim Okulu'nun arka sokağıdır ve İhsaniye Sokak ile paralel uzanmaktadır.

Sokak adını meşhur mesnevihan ve neyzen Halil Can'dan almaktadır. 1905'te Üsküdar'da doğan Can; II. Meşrutiyet sonrasında Üsküdar Numune Mektebi'nde okumuştu. Üsküdar Mevlevihanesi'nde neyzenbaşılık da yapan Can eski adı "Çit Sokak" olan bu sokakta oturmakta idi. 1973 yılında Hakka yürümüştü. Salih Efendi Türbesi bu sokak üzerinde yer almaktadır.

Sokakta bulunan Sultan III. Selim Numûne Mektebi (Selim-i Salis Erkek Numune Mektebi), 1931 yılında Sadrazam Mithat Paşa'nın eniştesi Tosun Paşa'nın konağının arsası yerine yapılmıştır. Haremlikli selamlıklı olan konağın 1918 yılındaki İhsaniye yangını ile büyük bölümü yanmıştır. Konak 1919 yılında tamamen yok olmuştur. Söz konusu arsada bina olunan okul, numune mektebi olarak yapılmıştır. Okulun hiçbir yerinde kitabesi bulunmamaktadır. Paşakapısı'nda bulunan ahşap Üsküdar Adliyesi binasının 1940 yılında yanmasından sonra bir süre okul binası olarak kullanılmıştır. İlk kurulduğunda 19. İlkokul adını alan okula 1949 yılında III. Selim İlkokulu adı verilmiştir.

Günümüzde halen ilköğretim okulu olarak kullanılmaktadır. Tosunpaşa Sokağı tarafında bulunan ve Tosunpaşa Konağı'nın su ihtiyacını gideren tonoz çatılı haznesi okulun bahçesi içinde yer almaktadır.

Nan-ı Aziz Sokağı

Neyzenbaşı Halil Can Sokak

Paşa Kapısı Sokak

Öğdül Sokak

Bkz.Aziz Mahmut Hüdâî Mahallesi

Paşa Kapısı Sokak

Üsküdar'ın Salacak Mahallesi sokaklarındandır. Paşakapısı İlköğretim Okulu'nun önünden başlayan sokak, Burhan Felek Lisesi'ni de içerisinde barındırmaktadır. Yaşar Özsoy Sokak ile Tunus Bağı Caddesi'ni birbirine bağlayan sokaktır.

Sokak adını Üsküdar mutasarrıflarının oturduğu ve halk arasında Paşakapısı olarak bilinen konaktan almaktadır.

Sokakta bulunan Paşakapısı Cezaevi II. Abdülhamid döneminde başlatılan hapishanelerin modernleştirilmesi kapsamında 1880'de çıkartılan infaz rejimi nizamnamesi gereği "Paşakapısı" denilen mahalde ve Mülkiye İdadi Mektebi binasının bodrum katında inşa edilmiştir. Hapishanenin ilk yeri 1887' de yapılan bugünkü Burhan Felek Lisesi idi. Bina 1887 tarihinde yapılmıştı. Hapishane bu ilk iptidai hali ile Üsküdar'ın ihtiyacına cevap veremiyordu. Bu nedenle Paşakapısı Cezaevi'nin 1912'de Üsküdar'ın bir başka yerinde yeniden inşa edilmesine karar verilmiştir. Bu amaçla 1799 yılında Sultan III. Selim tarafından av köşkü olarak yaptırılan binanın tadilatla hapishane haline dönüştürülmesi düşünülmüş ve bunun için de bir tadilat planı yapılmıştır. Bu proje Balkan savaşları nedeniyle yarım kalmış ve 1919 yılı Kasım ayının ortalarında ancak hizmete geçebilmiştir. İngiliz işgal kuvvetleri İstanbul'da yeni yapılmış tüm resmi daireler gibi Paşakapısı Cezaevi'ne de 20 mart 1920' de el koymuşlardır. Binaya 1928 sonrasında tadilat yaptırılarak yeniden cezaevine dönüştürülmüştür. 1928 - 1944 arası daha çok adi suçlu mahkumlarin kaldığı Üsküdar Paşakapısı Cezaevi, II. Dünya Savaşı'ndan günümüze kadar basın ve sanat dünyasından birçok meşhur kişinin de kaldığı bir mekan olmuştur.

Salacak İskele Arkası Sokağı

Öğdül, İmrahor Çeşme ve Egemen sokaklar arasında 3 katlı apartmanlar ve tarihi konakların bulunduğu bir sokaktır.

Üsküdar'da ilk inşa olunan Müslüman mabedi olan Fatih Sultan Mehmet Camii bu sokak üzerindedir. Üsküdar ve havalisi, İstanbul'dan 101 sene evvel, yani 1352 de ilk defa, feth edilmişse de 1402 Ankara Meydan Muharebesi ile elden çıkmıştır. İstanbul'un 1453 tarihindeki fethine kadar Üsküdar'da hiç bir mabet yapılmamıştır. Hadîka yazarı bu cami hakkında şu bilgiyi vermektedir: "Bânisi Ebu'l-Feth Sultan Mehmed Han-ı Gazi'dir. Minberini Hekimbaşızâde Ali Paşa ilk sadaretinde koymuştur. Mahallesi vardır." Üsküdar'da ilk kurulan mahalle burasıdır. 'Sala'nın köy, Salacak'ın ise köycük anlamına geldiği ileri sürülür. Bu mevkide yapılan, mescidin ve çeşmenin Akşemseddin adına inşa edildiği ve fetihten sonra da ilk hutbenin ve ilk cuma namazının burada kılındığı rivayet olunur. İlk hutbeyi okutan zatın ismi İbrahim'dir.

Kabri, İnadiye Tekkesi'nde Yediemirler diye bilinen türbededir. İstanbul 29 Mayıs 1453'de feth edildiğine göre, ahşap olduğu sanılan mabet, muhasara sırasında yapılmış olmalıdır. Sadrazam Ali Paşa, 12 Mart 1732'de sadaret mevkiine geldiğine göre, minberi de bu sıralarda koyarak mescidi cami haline getirmiştir. Bu durumda mescit, yapılışından 280 sene sonra cami haline gelmiş demektir. Kısa bir müddet sonra cami harap olduğundan 1166 (1753) tarihinde Sultan I. Mahmut (1730-1754) tarafından yeniden yapılmıştır. Bunu belirten kitâbe, cami duvarında asılı iken Vakıflar Müdürlüğü'nce alınan bir karar gereğince eski levhalarla beraber camiin minberi altına kaldırılmıştır.

Sokakta bulunan önemli eserlerden bir diğeri İskele arkası ve salacak iskelesi sokakları kesişiminde yer alan tek yüzlü meydan çeşmesi olan Silahtar Çeşmesi'dir. Çeşme kesme taşla inşa edilen hazne yüzeyinde dışa az taşkın sivri kemerli bir niş içinde düzenlenmiştir. Kemer eğrisi renkli mermer kullanımıyla almaşık inşa edilmiştir. Kilit taşında çarkıfelek motifi yer alır. Profilli üzengi seviyesi niş yüzeyinde ince mukarnaslı bir kornişle devam eder. Dikdörtgen çerçeveli musluk aynası dilimli kemer motiflidir. Kemer dışta üzengi seviyesinden itibaren bir silme ile bir çerçeve içine alınmıştır. Bunun üzerinde kitabe metni yer alır. Kemer yüzeyi ve kitabe en dışta bir silme ile çerçevelenmiştir.

Çeşme yüzeyi hazne ile aynı yükseklikte mukarnaslı bir kornişle sonlanır. Konik biçimli hazne üst örtüsünün tepe noktasında alem yeri vardır. Alem düşmüştür. Yan setleri ve teknesi mermerdir. Çeşmenin yan yüzünde kemer nişi ışınsal istiridye kabuklu küçük bir çeşme bulunur.

Sokak'ta buluna önemli bir yapı da Ekmekyemez Tekkesi'dir. Âyin günü Pazartesi olan bir Bayramiyye Dergâhı idi. Salacak İskelesi Arka Sokağı ile Lâmekânî Hüseyin Sokağı'nın birleştiği yerde ve ikinci sokağın sağ köşesinde bulunuyordu. Civarında Musahib Mustafa Paşa'nın 1094 (1683) tarihli güzel bir meydan çeşmesi ve bunun hemen arkasında büyük bir sarayı ve sol tarafında ise paşanın divan kâtipliğini yapmış bulunan meşhur Şair Nâbî'nin evi ve bir dönem evlendirme dairesi olarak kullanılan kütüphanesi vardı. Ayrıca bunların önünde Hatice ve Fatma sultanların sahil sarayları bulunuyordu ki, yerleri hâlâ arsa halindedir. Büyük bir semahanesi olan, haremlik ve selâmlıklı iki katlı tekke binasının çatısı çökmüş, harap bir halde iken 1935 yılında yıktırılmışdır. Bugün yalnız sonradan yaptırılan yığma taş türbe ve bodrum katı kârgir, diğer iki katı ahşap olan şeyh evi mevcuttur. Şeyh evi, pek harap olduğundan 1975 tarihlerinde oturanlarca terk edilmişdir. Tekkenin arsasına bir kaç apartman yapılmıştır.

Salacak İskele Arkası Sokağı

Kaynak: http://www.uskudar.bel.tr/tr-tr/hizmet/rehber/Sayfalar/Rehber-Detay-Icerik.aspx?GuideID=3&SubID=45&ContentID=19004

Salacak İskele Arkası Sokağı

Tosun Paşa Sokak

Tosun Paşa Sokak

Üsküdar'ın Salacak Mahallesi sokaklarındandır. Şerif Bey Çeşme Sokak ile Köprülü Konak Sokağı birbirine bağlayan sokaktır. 3. Selim İlköğretim Okulu da bu sokak üzerinde yer almaktadır. Sokak adını burada iki katlı bir konağı bulunan ve 1872 yılında Üsküdar Mutasarrıflığı yapan Tosun Paşa'dan almaktadır. Paşa'nın ahşap konağı 1918 yılında yanmıştır. Renkli bir kişiliğe sahip olan Harputlu Tosun Paşa, ünlü Mithat Paşa'nın ablası Sıdıka Hanım'la evli idi. 1882'de Maraş'ta ölmüştü. Karısı, bu sokaktaki konağın yakınındaki başka bir konakta 1918'de yaşamını yitirmişti. Tosun Paşa, Beylerbeyi sahilindeki Paşalimanı'nda bugün de duran Abdurrahmanağa Camii'nin haziresine gömülmüştü.

Yaşar Nezihi Özsoy Sokak

Sokak adını 1902 yılında Bitlis'te doğan tiyatro sanatçısı Yaşar Nezihi Özsoy'dan almaktadır. Özsoy, Balkan Savaşı yıllarında İstanbul'a yerleşti. Üsküdar Rüştiyesi'nde ve Darülmuallim'de okudu. Öğrencilik yıllarında, Dilküşâ Tiyatrosu'nda çalıştı. Bir süre Burhaneddin Bey Topluluğu'nda figüranlık yaptıktan sonra Darülbedayi'ye geçti. Milli Sahne, Türk Tiyatrosu, Raşit Rıza gibi topluluklarda yer alan Özsoy, 1937'de Şehir Tiyatrosu'na geçti. Bir çok oyunda rol aldı. Bunlardan bazıları: Leblebici Horhor, Harput'ta Bir Amerikalı, Cimri, Balıkesir Muhasebecisi'dir.

Zihni Göktay Çıkmazı

Üsküdar'ın Salacak Mahallesi sokaklarından biri olan bu sokak Harem İskele Caddesi ile Avni Paşa Sokağı birbirine bağlayan bu sokak, Neyzen Başı Halil Can Sokak'la da paralel uzanmaktadır. Sokak adını Türk Tiyatrosunun ünlü isimlerinden Zihni Göktay'dan almaktadır.

Zihni Göktay; İstanbul-Fatih'te doğdu. Pertevniyal Lisesi'nden mezun oldu. 1964–1973 yılları arasında Ankara Meydan Sahnesi'nde çalıştı. 1973 yılından beri İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nda uzun yıllar sahneye çıktı. 36 yılda 72 oyunda rol aldı. İstanbul radyosunda 1978–1996 yılları arasında Radyo Tiyatro Şubesi'nde birçok oyunda yönetmen ve oyuncu olarak görev aldı.

Bundan on yıl öncesine kadar çok yoğun film seslendirmesi yaptı. Şimdilerde sadece kendi oynadığı, sessiz çekilen filmlerde kendini seslendiriyor. Amatörlüğü, 1960–1964 yılları arasında İ.M.T. B. Gençlik Tiyatroları ve Eminönü Halkevi tiyatro kolundaki çalışmaları ile 1964 yılındaki profesyonelliğine kadar sürdü. Bir çok tiyatro oyunu, dizi ve filmde rol aldı.

Yaşar Nezihi Özsoy Sokak

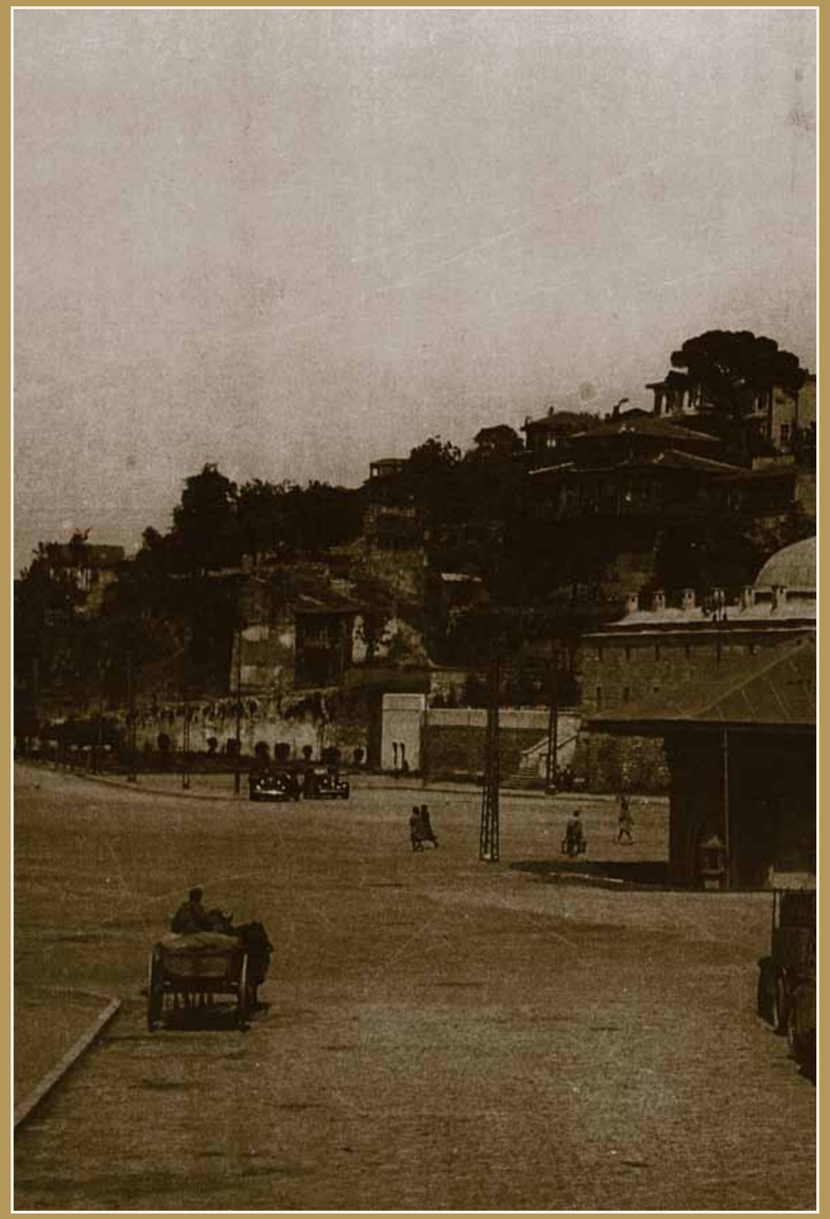

Üsküdar Meydan (1942)

Selamiali Mahallesi

Cinali Sokağı

Cin Ali, Türkiye'de ilkokul öğrencilerine okumayı kolay öğretmek amacıyla geliştirilmiş 10 kitaplık hikâye serisinin kahramanıdır. Cin Ali, 1970'li ve 80'li yıllarda ilköğrenime yeni başlayan çocukların en gözde kahramanı olmuştur, halen yayınlanmaktadır. Cin Ali, Anadolu köylerinde öğretmenlik yapan ilkokul öğretmeni Rasim Kaygusuz tarafından 1968 yılında yaratılmış bir kahramandı. Çocuklar kolay çizebilsin diye çöp adam şeklinde tasarlandı. Cin Ali kitaplarının çizimlerini Selçuk Seğmen yaptı. "Çöp Adam, çocukların görsel sağlığına aykırıdır" iddiası üzerine 1990'larda görünümü değiştirildi ve papyonlu, kulağı çiçekli, siyah saçlı, belirgin yüzlü, fiyonklu ayakkabıları olan bir çocuk olarak resmedilmeye başlandı. Bu yeni imajı Mustafa Delioğlu çizdi. Cin Ali serisi 2005 yılında ömrünü doldurduğu gerekçesiyle ilköğretim müfredat programından kaldırıldı.

Fazilet Çıkmazı

Yunus Emre Sokak'ın sonunda Özel Üsküdar Fazilet Lisesi ve Özel Üsküdar Fazilet İlköğretim Okulu'nun bulunduğu sokaktır.

Ekmekçibaşı Sokak

Gazi Caddesi'nden girilir. Sokak üzerinde eski Ermeni ve Rum evlerine rastlayabilirsiniz, Özel Sev İlköğretim Okulu bu sokak üzerindedir. İstanbul'un en kozmopolit sokaklarından biridir.

Sokak'ta bulunan Surp Haç Ermeni Lisesi, 1860 yılında Sultan Abdülmecit Han'ın fermanı ile açılmıştır. II. Dünya Harbi esnasında bir müddet yetimhane olarak kullanılmıştır.

1953-1954 öğretim yılında ise 3 yıllık teoloji, ortaokul ve lise bölümü ile birlikte Surp Haç Ermeni Ruhban Okulu olarak eğitim ve öğretime açılmıştır.

Cinali Sokağı

Ekmekçibaşı Sokak

Görümce Sokağı

Okul bünyesine 3 yıllık teoloji bölümünün açılmasına ruhsat verildiği halde, uygulamada öğrenci yokluğundan ismi "Surp Haç Ermeni Lisesi" olarak düzenlenmiştir. Halen Lise olarak eğitim-öğretim vermeye devam etmektedir.

Görümce Sokağı

Görümce Sokağı'nın sağ köşesinde büyük bir arsa ve bu arsanın Selâmsız Mektebi Sokağı üzerinde ve arsanın köşesinde, büyük hazneli bir çeşme vardır ki, bugün mesken olmuştur. Bu arsanın ve çeşmenin kiliseye ait olduğu kilisenin bakıcısı tarafından söylenmektedir. Görümce Sokağı'nın sol köşesinden, Ekmekçibaşı Sokağı'na kadar uzanan yerde, 'Milli Eğitim Bakanlığı Surp Haç Ermeni Lisesi' bulunmaktadır. Esas kapısı Ekmekçibaşı Sokağı üzerinde olduğu halde bahçe kapısı Görümce Sokağı tarafındadır.

Surp Haç Ermeni Kilisesi, ilk defa Baladı Abraham adlı bir papaz tarafından ahşap olarak, kapı kitabesine göre 1676 tarihinde yaptırılmıştır. Fakat, 1695 tarihinde vefat etmiş olan Eremya Çelebi, İstanbul Tarihi, adlı eserinde bu mabetten söz etmemiştir. Abraham Efendi, 1727 tarihinde, Sultan III. Ahmet devrinde ve Nevşehirli Damat İbrahim Paşa sadare-

tinde vefat etmiştir. Kabri, bu kilisenin avlusundadır. Sonradan, kilisenin üzerinde bulunduğu sokağa Papaz Abraham adı verilmiştir ki şimdi Kozanoğlu sokağıdır. Kilise, 1727 senesinde, Patrik Golod Hovannes zamanında, bu civardaki Surp Karabet Kilisesi ile beraber, kısmen tamir edilmiş ve 1797 senesinde de yanına bir mektep açılmıştır.

1764'te ölen, İstanbul Ermeni Patriği Naloğlu Hagop, Selâmsız (şimdiki Selâmi Ali) Mahallesi halkı için su getirterek bir çeşme yaptırmıştır ki, yeri yukarıda yazıldı. 1798'de ise, bozulan su yolları, kilisenin kandilcisi ve mektebin hocası Diyakos Mardiros tarafından tamir ettirilmiş ve yeni bir çeşme yaptırılmıştır. Bu çeşmenin bakiyesini Ekmekçibaşı Sokağı'nın sağ tarafındaki set altında görmek mümkündür. Kilise 1880 tarihinde de bugünkü şekliyle yeniden muntazam kesme taştan yapılmıştır. Çatısı tonoz kubbe ile örtülü olup beş kapısı ve apsis tarafında birer kanadı vardır. Avlusundaki büyük sarnıç, 1831 senesinde Pişmişyan tarafından yapılmış olup, mermer bileziğindeki kitabede yazılıdır. Sokağa açılan cümle kapısının sağ tarafında, mütevelli heyeti ve kapıcı odaları bulunmaktadır.

Bu kilise, bulunduğu mevkiden dolayı Selâmsız Ermeni Kilisesi adı ile de anılmaktadır.

Hamam Sokağı

Hamam Sokağı

Sokak adını Şeyh Selami efendi Hamamı'ndan almaktadır. Evvelce mevcut iken halen büyük kısmı yıkılmış bulunan Şeyh Selami Ali Hamamı'nın kalıntılarının bulunması sebebiyle üzerine sonradan yapılan evin yıkımı ve temel hafriyatı sırasında İstanbul Türk İslam Eserleri Müzesi elemanlarının nezaret etmesine ve kalıntılar hususunda mezkur müze müdürlüğünden alınacak rapora göre işlem yapılmasının uygun olacağına" karar verilmiş olan söz konusu hamam, Haskan'ın aktardığına göre; kesmetaş ve tuğla hatıllı olarak Celvetî şeyhlerinden Selami Ali Efendi tarafından cami, tekke ve dedegan odaları ile beraber 1677 tarihlerinde yapılmıştır. Halka açık olmakla beraber bir tekke hamamı idi. Tekke ve zaviyelerin kapatılmasından sonra terk edilmiş ve etrafındaki evlerde oturanlar tarafından da taşları sökülmüştür. Hadika yazarı bu hamamdan "Banisi Şeyh Selami Ali Efendi'dir ki, bu mahalde dükkan ve hamam ve haneler ve bilcümle kendi yapısı olup vakıf mallarıdır" diye bahsetmektedir.

Kaynak: http://www.istanbulkulturenvanteri.gov.tr/kentsel-sivil-mimari/detay/envanter_id/59333

Katip Çelebi Sokağı

Sokak adını ünlü tarih, coğrafya bilgini Katip Çelebi'den almaktadır. **Kâtip Çelebi ya da Hacı Halife** Şubat 1609'da İstanbul'da doğdu. 6 Ekim 1657 tarihinde yine İstanbul'da vefat etti. Tarih, coğrafya, bibliyografya ve biyografya ile ilgili zamanına göre çok değerli çalışmalara imza atmıştır. Dünya bilim literatüründe en ünlü ve bilineneserleri; İslam dünyasının en değerli yapıtlarını içeren 15.000 kitabı ve 10.000 müellifi alfabetik dizin sistemine göre tanıtan **Keşf ez-zunûn 'an esâmî el-kutub ve-l-fünûn** ve daha sonra İbrahim Müteferrika tarafından basılan ünlü coğrafya ansiklopedisi Cihannüma'dır

Kâtib Çelebi 1657 yılında vefât etti. Mezarı, Vefa'dan Unkapanı'ndaki Unkapanı Köprüsü'ne inen büyük caddenin sağ kenarındadır. Kâtip Çelebi çalışkan,

Katip Çelebi Sokağı

iyi huylu, vakarlı, az konuşan, çok yazan biri olarak bilinir. Arapça, Farsça yanında Lâtinceyi de bilirdi. Osmanlı Devleti'nde Batı bilimleriyle fazla ilgilenen ve Doğu bilimleriyle karşılaştırıp sentezini yapan ilk Türk bilim adamlarından biridir.

Kaynak: (Orhan Şaik Gökyay, Kâtip Çelebi, Hayatı-Şahsiyeti-Eserleri Hakkında İncelemeler, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1991)

Kuruçeşme Camii Sokağı

Cumhuriyet Caddesi üzerinde Yunus Emre Sokağın girişinden başlar; Vahi Öz Sokak'la kesişir ve Babacan Sokak'ta sona erer. Kuruçeşme Camii'nin arkasından geçmektedir

Sokağa adını veren Kuruçeşme Camii (Selâmi Ali Efendi Camii), Bülbüldere-Bağlarbaşı yolu üzerinde ve bu semte ismini veren 1248 (1832-33) tarih-

Kuruçeşme Camii Sokağı

li Kuru Çeşme'nin karşısındadır. Selâmi Ali Efendi Camii, 1965 tarihinde, büyük mutasavvıf, Celvetîye Tarikatı'nın Selâmiye kolunun kurucusu Şeyh Selâmi Ali Efendi'nin aziz hatırasını yad etmek için yaptırılmıştır. Mabedin yapıldığı tarihe kadar etrafı tamamen tarla idi. Hemen arkasında meşhur Beyleroğlu Tiyatrosu bulunuyordu. Yol haline gelen avlusuna dört yerden girilmektedir. Mabet, üç sıra tuğla ve bir sıra kesme taştan yapılmıştır. Sağ tarafındaki minaresi kesme taş ile kaplanmıştır. Ön tarafı fevkânî olan camiye iki taraşı bir merdivenden çıkılarak girilir.

Altı sütunun taşıdığı sivri kemerler üzerine oturtulmuş ve bir düz çatı ile örtülmüş olan son cemaat yerinin önünde ayrıca dört sütunlu bir revak daha vardır. Kemerli kapısından kare plânlı camiye girilir. Camiin bu kapıdan başka, ayrıca iki yan galerilere açılan kapıları bulunmaktadır. Mabedin tek kubbesi, sekiz yüzlü bir kasnak yardımıyla, sekiz sütun üzerindeki sivri kemerler üzerine oturtulmuştur. Kubbe eteğinde 20 penceresi vardır.

Mabedin ön tarafında korkuluk bulunmaktadır. Cami, alt üst pencerelerden ışık alır. Üsttekiler alçıdır. Mihrap ve minberi mermer kaplama olup alınlarına âyetler yazılmıştır. Mihrap dışa taşmalıdır.

Mabedin kubbe basıncını azaltmak ve görünümüne haşmet vermek gerekçesiyle camiin iki yanına iki katlı dış yan galeriler yapılmıştır. Sekiz ince, zarif sütunlu üst galeriler, kalın dört sütunlu alt galerilen üzerine oturtulmuştur. Camiin avlusunda şadırvanı vardır. Son senelerde yaptırılan en güzel camilerden biridir.

Eskiden burada bulunan Beyleroğlu Tiyatrosu, Sarraf Agop Beyleryan tarafından inşa edilmişti. Bu tiyatrolarda batılı yazarların yazdığı tiyatro eserleri sahnelendi ve konserler verildi. Müslüman ahalinin bu eğlence merkezlerine gitmesi yönündeki engeller kaldırılarak batılı sosyal hayat halka benimsetilmeye çalışıldı.

Kaynak: (Doğan Kuban Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Kent ve İstanbul üzerine İstanbul Yazıları)

Vahi Öz Sokağı

Vahi Öz Sokağı

Kuruçeşme Camii'nin hemen arkasından başlar ve Babacan Sokak'la kesişerek sona erer. Bu sokak üzerinde fıstık çamı parkı vardır.

Sokak adını Yeşilçam'ın unutulmaz simalarından Vahi Öz'den almıştır. 1911 yılında Elazığ'da dünyaya gelen Vahi Öz, Samsun Lisesi'nde okudu. 1928'de Samsun Gençlik Mahfeli'nde sahneye çıktı, oyunculuğa Halkevi piyeslerinde başladı. İstanbul Şehir Tiyatrosu'na girerek profesyonel olarak oyunculuğa atıldı. 1938-1945 yıllarında Ankara Radyosu temsil kolunda görev yaptı. 1947'de ilk filmi olan Bir Dağ Masalı filminde oynadı. 1960'larda **Horoz Nuri** tiplemesiyle ün kazandı. Oyunculuğun yanı sıra yönetmenlik de yapmıştır. 1968'de kendi adına bir de tiyatro topluluğu kurmuştur. Prostat kanserine yakalanarak hayata veda etmiştir. Mezarı Feriköy Mezarlığındadır.

Vakıf Sokağı

Vakıf Sokağı

Cumhuriyet Caddesi'ni Gazi Caddesi'ne bağlar. Üsküdar Amerikan Lisesi ve Özel Üsküdar Fazilet İlköğretim Okulu bu sokak üzerindedir.

Sokak üzerindeki binasında eğitime devam eden Üsküdar Amerikan Kız Lisesi, 1876 yılında Bahçecik'te kuruldu, 1920 yıllarının başında da Bağlarbaşı'ndaki kampüse taşındı. 1925 yılına gelindiğinde okuldaki eğitim **Barton Hall ve Bowker Hall**'da veriliyordu. **Round House** tam bugün bulunduğu noktada idi. **Emir Konak**'ın yerinde ise siyah ahşap bir bina yer alıyordu.

Günümüzde **Kinney Cottage** binasının bulunduğu yer bu dönemde ahır olarak kullanılıyordu. Ahır daha sonraları yıkıldı ve son sınıflar için ev ekonomisi ve alıştırma amacıyla kullanılmak üzere Kinney Cottage inşa edildi. Binaya, okul Adapazarı'ndan taşındığı sırada müdürlüğünü üstlenen **Mary Kinney**'in anısına**"Kinney Cottage"** adı verildi.

1931-1961 yılları arasında resim öğretmeni ve yazar olarak çalışan **Dorothy Blatter**, **Çalıdere Cottage**'ı 1950 yılının sonbaharında yaptırdı ve tam 21 Aralık 1950'de "zaman kapsülü"nü binanın köşe taşlarından birinin ardına sakladı. Evin yapıldığı alan günümüzde de Üsküdar Amerikan Lisesi kampüsü içindedir.

Selimiye Mahallesi

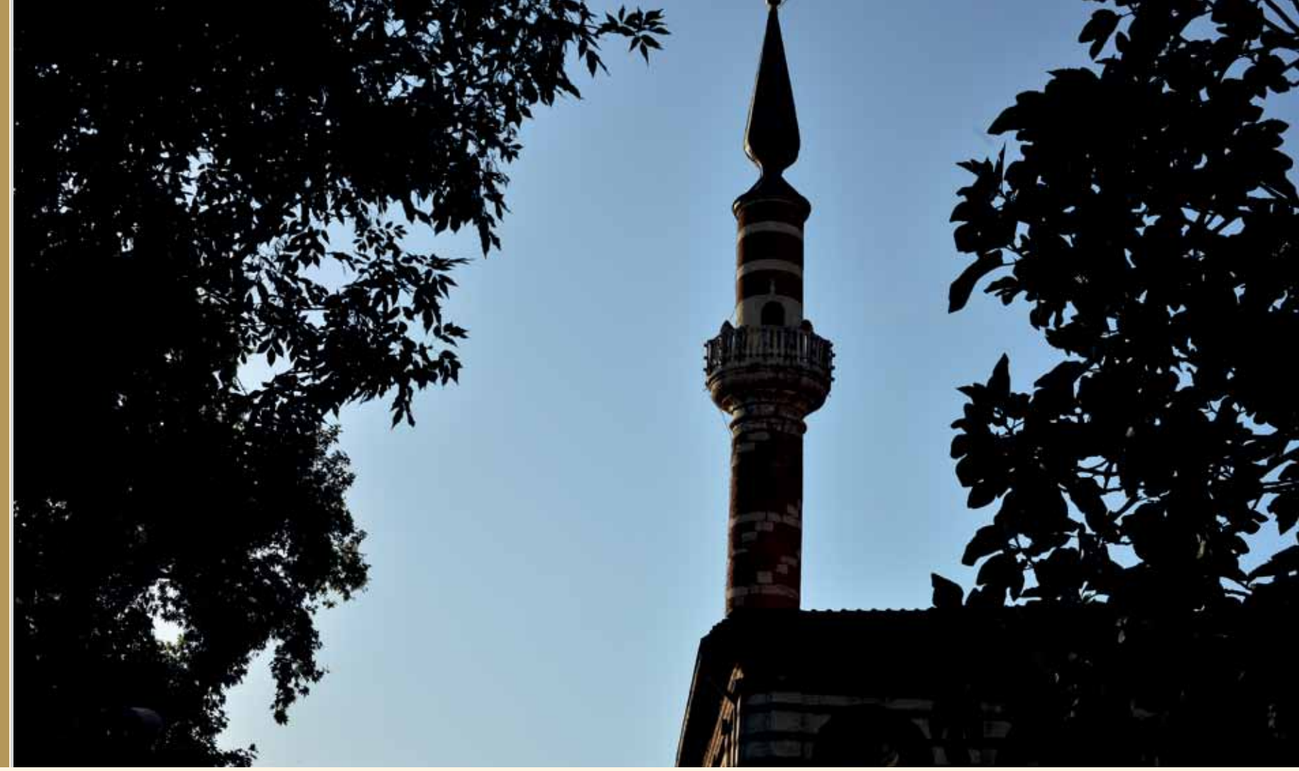

Bükücüler Hanı Sokağı

Behiçbey Sokağı

Sokak adını sevkiyatlardan sorumlu komutan olarak Çanakkale Savaşı'nın kazanılmasında önemli rol oynayan Behiç Erkin'den almaktadır. Behiç Erkin, Kurtuluş Savaşı'nın en önemli kahramanlarından biridir.

Devlet Demiryolları'nın kurucusu ve ilk Genel Müdürü 1920-1926 olan Erkin, "Demiryollarının Babası" olarak anılır. II. dönem İstanbul milletvekili, 1926-1928 yılları arasında Bayındırlık Bakanı olarak görev yaptı. Bakanlığı sırasında Milli İstihbarat Teşkilatı'nın fikir babalığını yapmış ve 13 kurucusundan biri olmuş; Cumhuriyet'in ilk Emekli Sandığı'nı kurmuştur.

Atatürk'ün en yakın ve en eski (1907'den itibaren) mesai arkadaşlarındandır ve özel mektuplarla düşüncelerini en açık surette paylaştığı, ülke ve dünya meseleleri üzerinde fikir alışverişinde bulunduğu sayılı kişilerden biridir. Osmanlı İmparatorluğu'nda Demiryolları üzerine bir eser yazan ilk ve tek Müslüman Türk'tür. II. Dünya Savaşı sırasında Paris'te büyükelçilik yaptığı sırada binlerce Türk Yahudisi'ni Nazi zulmünden, yani soykırımdan kurtarması ile ünlüdür.

Kaynak: (Emir Kıvırcık, Büyükelçi, TİMAŞ Yayınevi. İstanbul 2007)

Bestekar Avni Anıl Sokağı

Selimiye'deki 19. İlkokulu bitirdi, Paşakapısı Ortaokulu ve Haydarpaşa Lisesi'nde okudu. Askerlik sonrası Polis Enstitüsü'ne girdi. 1955 yılında polislikten ayrıldı ve gazeteciliğe başladı. Üç yıl Akşam gazetesinin sanat sayfasını yönetti. 1955-1967 yılları arsında İstanbul Radyosu'nun haber servisinde çalıştı. 1967 yılında "Anıl Yayın Ajansı"nı kurdu, Dünya gazetesinin sanat sayfasını yönetti. "Musıkî ve Nota" dergisini çıkardı. "Musıkî Sözlüğü" adı altında dört ciltlik eserinde müzik tarihi için önemli hatıralar yayımladı.1998 yılında Kültür Bakanlığınca verilen Devlet Sanatçısı unvanını aldı.14 Haziran 2008 günü İzmir'deki evinde, seksen yaşında vefat etti. "Öyle dudak büküp hor gözle bakma", "Rüya gibi uçan yıllar", "Biraz durun durun biraz", "Mihrâbım diyerek sana yüz vurdum" gibi daha onlarca sevilen eser Avni Anıl'a aittir.

Kaynak: (Rahmi Kalaycıoğlu, Türk Musikisi Bestekarlar Külliyatı)

Bükücüler Hanı Sokağı

Selimiye İskele Caddesi'nden sahile inerken sol taraftan girilen ve tekrar aynı caddeyle birleşen bir ara yoldur, aynı hizada Defterdar Tahir Efendi Camii bulunmaktadır. Remziye Akçay sokakla ilgili şu bilgileri vermektedir. "Solunuzda, sokak sakinlerinin sevinçlerini, üzüntülerini, mahremiyetlerini paylaştıkları beş-altı katlı betonarme, sayısı sekizi geçmeyen aparmanlar var. Bu apartmanların yerinde 1965'lere kadar ahşap ve Bağdadî tek ve iki katlı bahçe içi evler varmış. Çamlıca'nın rüzgarı, denizin esintisi bu sokakta buluştuğu için yazlık evler olarak kullanılırmış. Daha önceki dönemlerde bu evlerin yerinde, 1890'da yıkılan ve Selimiye Camii'ne yakın, yüz dokuma atölyesine iplik büken tezgahların ve marangoz tezgahlarının yer aldığı Bükücüler Hanı'nın olduğu söylenir".

Kaynak: http://www.remziyeakcay.blogspot.com/p/haremin-sirtinda-denizin-agzinda-bir.html

Çeşme-i Kebir Sokağı

Çeşme-i Kebir Sokak, Harem İskele Caddesi'nden başlar, Selimiye Kışlası'nın duvarına paralel olarak devam eder, Selimiye Kışla Caddesi, Selimiye Camii Sokak'la kesişir ve Selimiye İskele Caddesi'nde sona erer. Sokak adını, Selimiye Kışlası içinde yer alan ve Çeşme-i Kebir Caddesi'nden de görülebilen dikdörtgen planlı büyük meydan çeşmesinden almaktadır. Çeşme, atların su içebilmesi amacıyla inşa edilmiştir. Haznenin dört tarafında musluklar bulunur ve bir tekne ile çevrilidir. Kesme taş inşa edilen çeşme düz bir sa-

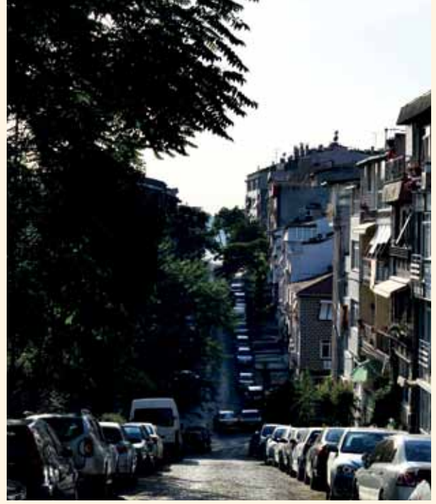

Çeşme-i Kebir Sokağı

Çeşme-i Kebir Sokağı'na adını veren meydan çeşmesinin kitabesinden bir detay

çakla sonlanır. Tonoz örtülüdür. 19. yüzyılda Abdülmecid Han tarafından yaptırılmıştır. Sokağın Tıbbiye Caddesi'yle kesiştiği noktada da "Tazıcılar Ahırı Çeşmesi" bulunur. Günümüzde I. Ordu Komutanlığı astsubay gazinosu sınırları içinde kalmaktadır. Dikdörtgen planlı meydan çeşmesidir. Kesme taşla inşa edilen çeşmenin dört cephesinde lüle yerleri gözlenir. Musluklar ve tekne günümüze ulaşamamıştır.

Kaynak: http://www.istanbulkulturenvanteri.gov.tr/kentsel-anit/detay/envanter_id/61761

Dayekadın Sokağı

Selimiye Kışla Caddesi, Park Üstü, Park Altı ve Cami sokaklarla kesişir ve Harem İskele Caddesi'nde sona erer. Sokak üzerinde aynı isimli bir tarihi çeşme yer almaktadır. Dâye, Pâdişâhın kızlarına veya şehzâdelerine süt emzirmek için tutulan kadın ve câriyelerden olurdu. Dâyenin asîl ailelerden olmasına bilhassa dikkat edilirdi. Câriyelerden olanlar ise, umumiyetle kalfa derecesinde olurlardı. Pâdişâhlar dâyelerine pek hürmet gösterirlerdi.

Bu sokak adını III. Selim'in süt annesi Daye Kadın'dan almaktadır. Daye Kadın bu bölgede bir namazgâh ve Dayekadın Sokak'ta da bir çeşme yaptırmıştır. Namazgâh, beş sokağın birleştiği yerde ve oldukça büyük bir meydanın ortasındadır. Set duvarları, kıble taşı ve çeşmesi mevcut değildir. Yalnız bilezik taşı kaybolmuş olan kuyusu, bugün park olarak tanzim edilen bu yerde durmaktadır. Yan tarafına sonradan Sultan II. Abdülhamit devrinde bir demir çeşme ve küçük mermer bir yalak konmuştur. 4.40 x 6.10 metre ebadındaki bu namazgâhın ilerisinde 3-3,5 metre yüksekliğinde bir su terazisi bulunuyordu. Yakın tarihe kadar kaidesi mevcut olan bu eserden nişane kalmamıştır. Atatürk'ün özel fotoğrafçısı Esat Nedim Tengizman'ın oturduğu üç katlı ahşap köşk de Daye Kadın Sokağı'nın sağ köşesinde idi.

Sokakta bulunan ve yine Daye Kadın tarafından yaptırılan çeşme, kesme taştan yapılmış haznesi çimento ile sıvanmıştır. Mermer ayna taşı bir eyvan kemer içindedir. Çeşmenin üstünde ahşap bir çatı bulunmaktadır. Kitabesi olmadığından yapım tarihi belli değildir. Takriben 19. yüzyıl başları olarak tarihlendirilebilir.

Kaynak: http://www.istanbulkulturenvanteri.gov.tr/kentsel-sivil-mimari/detay/envanter_id/59210

Karlık Bayırı Sokağı

Sokak eskiden, muhtemelen kavak ağaçlarının çokluğu nedeniyle ***"Kavak Bayırı"*** olarak adlandırılıyordu. Sokaktaki en önemli yapı Hatice Sultan Çeşmesi'dir. Harem'de Karlık Bayırı'ndan Doğancılar'a giderken yolun sağındadır. Çeşme iki sıra tuğla ve muntazam kesme taşla yapılmıştır. Kitabesine göre sultan IV.mehmed'in kızı Hatice Sultan adına 1764 tarihinde inşa edilmiştir.

Kayyum Ahmet Sokağı

Selimiye İskele Caddesi ile Selimiye Cami Caddesi arasında uzanan kısa sokaktır, her iki tarafta da liman manzaralı apartmanlar vardır. Sokağa adı verilen Kayyum Ahmet, Kurtuluş Savaşı esnasında kurulan Müdafâ-yı Milliye teşkilatının kurucularındandır.

Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, 1918'den itibaren kurulmuş olan Milli Derneklerin temeli ve öncüsüdür. 31 Ocak 1913 günü, İstanbul Darülfünunu'nda, muvafık- muhalif büyük bir kalabalığın alkışları ve ünlü kişilerin heyecanlı nutukları arasında kurulan Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'ne partiler dışı (ve üstü) bir nitelik verilmek istenmiştir. Müdafaa-i Milliye Heyeti tarafından yayınlanan kararnamede şöyle deniyordu: "Düşmanlarımızın tek umut dayanağı bizi içerden bölmektir." Toplantı Balkan Harbi'nin şaşkın ve fırtınalı ortamı içinde yapılıyordu. Durum yabancı diplomatların da dikkatini çekmiştir. "Fransa Büyükelçisi M. Bompard'a göre bu cemiyetin kuruluşu, İttihatçıların halka yaklaşma politikasının sonucudur. Dışişlerine gönderdiği 3.2.1913 tarihli raporunda; " Darülfünün konferans salonunu dolduran bin kadar dinleyici karşısında Hürriyet ve İtilaf reisi Fuat Paşa'nın, Celalettin Arif Bey'in hitabelerinden söz etmekte, Osmanlıların partileşme dışında, Vatan duygusunda birleştiklerini belirtmektedir.

Kaynak: (Tevfik Bıyıklıoğlu Trakya'da Milli Mücadele , Türk Tarih Kurumu Yay. Ank. 1992, s.66)

Karlık Bayırı Sokağı

Kayyum Ahmet Sokağı

Selimiye Ambarı Sokağı

Selimiye Ambarı Sokağı

Selimiye Ambarı Sokağı

Selimiye Ambarı Sokağı

Defterdar Tahir Efendi Camii'nin yanından Selimiye İskele Caddesi'ni Kavak Bayırı Sokak ve Selimiye Mektebi sokaklara bağlar.

Sokakta bulunan en önemli yapı, Mehmet Tahir Efendi (Harem İskelesi) Camii'dir. Harem'de ve iskelenin yakınında Selimiye İskele Sokağı, Selimiye Ambarı Sokağı ve Kavak Bayırı Sokağı'nın çevirdiği adada bulunmaktadır. Arazi meyilli olduğundan fevkânî olarak 1246 H yılında Tahir Efendi tarafından yaptırılmıştır. Daha önceleri bu yerde 1122 H (1710 M) de bir mescit var imiş ancak bu mescit zamanla harap olmuş, yerine Defterdar Tahir Efendi bu mescidi bina ettirmiş. Altında bir çeşme ve bir kaç dükkân vardır. Camiin yan tarafında ve set altında, ulu çınar ağaçlarının gölgelediği düz bir yer bulunmaktadır. Burada eski bir ayazma ve havuz vardır. Yakın tarihe kadar önü deniz olan bu yerde, Üsküdar'ın en güzel kahvehanesi mevcuttu. Üsküdarlı büyük ressam Ali Rıza Bey, buranın birçok resimlerini yapmıştır. Harem, arabalı vapur iskelesi yapılırken deniz doldurulmuş ve kahvehane de bu sıralarda kapatılmıştır. Camiin arka tarafında ise, 1940 senelerinde yıktırılan Büyük Selimiye Ambarı bulunuyordu. Bugün yerinde Harem Oteli vardır. Camiin yan tarafında ve Kavak Bayırı Sokağı'nda, sağda Tahir Efendi'nin yaptırmış olduğu bir çeşme daha bulunmaktadır. Camiin çatısı ahşap ve kiremitlidir.

Selimiye Camii Sokağı

Selimiye Camii Sokağı

Selimiye Mahallesi'nde uzun bir sokaktır. Tıbbiye Caddesi üzerinde, Çiçekçi mevkiinde mezarlığın karşısından, Küçük Selimiye Camii'nin yanından giriş yapar, hafif meyille aşağıya doğru devam eder.

Sokak adını Selimiye Camii'inden almaktadır. Cami, Selimiye Kışla Sokağı, Şerif Kuyusu Sokağı, Selimiye Camii Sokağı ve Çeşme-i Kebir Sokağı ile çevrili geniş alanı kaplar. Camiin bu sokaklara açılan avlu kapıları vardır. Tak halinde ve harpuştalı olan bu kapıların biri hariç diğer üçünün de, iç ve dış alınlarına âyet-i kerimeler yazılmıştır. Şerif Kuyusu Sokağı'na açılan avlu kapısının yalnız dış yüzünde âyet bulunmaktadır. Bu kapıdan avluya girildiğinde, sağ tarafında abdest muslukları olduğunu görürüz. Bunun ön kısmı muvakkithanedir. Muvakkithanenin sol tarafında ise Selimiye Camii şadırvanı vardır. Kapının sol tarafında da helâlar bulunmaktadır. Muvakkithanenin kitâbesi yoktur. Camiin cümle kapısı Selimiye Camii Sokağı'na açılmaktadır. Arazi meylinden dolayı iki taraşı, zemini ve korkulukları kesme taş olan bir rampanın yardımı ile avlu kapısına çıkılmaktadır. Kapının iki yüzüne gayet güzel celî bir hat ile ayetler yazılmıştır. Tak halindeki bu büyük ve yüksek kapının üzeri kurşun kaplı olup tepesine küçük bir alem yerleştirilmiştir. Selimiye Kışlası Sokağı'na açılan avlu kapısının iki tarafında camiin hazîresi bulunmaktadır. Bu sokağa bakan avlu duvarına hâcet pencereleri açılmıştır. Selimiye Kışlası Sokağı ile Şerif Kuyusu sokaklarının birleştiği yerde, bugün meşruta ve çocuk kütüphanesi olarak kullanılan sıbyan mektebi vardır. Fevkânî olan bu yapının üst kısmı ahşaptır. Avluda bugün kullanılmayan çok büyük bir şadırvan bulunmaktadır. 4 x 2 adım boyutlarındaki bu şadırvan dikdörtgen tekne biçimindedir. Üzerini kalın bir kapağın örttüğü bu teknenin dört yüzünde toplam 12 musluk yeri vardır. Kitâbesi yoktur. Mabet hakkında Hadîka yazarı Hafız Hüseyin Efendi şu bilgiyi vermektedir: "Bânisi, Sultan Selim Han-ı Salis'tir. Eyüp Camii'ni tecdid ve ihya buyurduktan sonra Bina Emini olan rical-i Devlet-i Aliyye'den Uzun Hüseyin Efendi bu camiye dahi Bina Emini tayin olunup 1216 (1801) senesi yapımına başlanıp, 1220 Muharreminin 5. günü (5 Nisan 1805) tamamen bitmiş olup ibadete açılmıştır. Sultan III. Selim'in sırkâtibi Ahmet Efendi Ruznamesi'ne göre, 23 Zilhicce 1216 (26 Nisan 1802) pazartesi günü, yapılan bir merasimle "Kavak Sarayı mahallinde ihya gerde-i şahane olan ta'limli asker kışlağı kurbında bir camii şerif bina ve ihyası için" temel atılarak inşasına başlanmıştır.

Selimiye Camii Sokağı

Selimiye Hamamı Sokağı

Sokağa adını veren hamam, Selimiye Camii'nin sol tarafında olup, Selimiye Hamamı Sokağı, Selimiye Camii Sokağı ve Şerif Kuyusu Sokağı ile çevrili alanın tamamına yakın bir yerini kaplar. Hamam, Sultan III. Selim tarafından Nizam-ı Cedid askerlerinin yıkanması için Selimiye Kışlası ile beraber yaptırılmıştır. Bugün de yalnız askerlere açıktır. Tek hamamdır. Hamam, 1802 tarihinde yapılmıştır.

Kaynak: http://www.istanbulkulturenvanteri.gov.tr/kentsel-sivil-mimari/detay/envanter_id/59231

Selimiye Kışla Caddesi

Selimiye Kıslası önünden başlayarak dik bir yokuşla Çiçekçi mevkiinde Karaca Ahmet Mezarlığı'nda sona eren caddedir. Tamamen mesken bölgesi olmakla beraber alt taraflarında tır şöförlerini ağırlayan lokanta ve kahvehaneler çokçadır.

Caddeye adını veren kışla, III. Selim tarafından Nizam-ı Cedid askerleri için inşa ettirildi. İlkin kesme taş bir kaide üzerinde ahşap olarak inşa edilen bina, Yeniçeriler'in isyanı sonucunda yıkıldı. II. Mahmut devrinde kâgir olarak yeniden inşa edildi. Sultan Abdülmecid devrinde iki defa yenilenen kışlanın dört köşesine yedişer katlı birer kule ilave edildi.

Selimiye Kışlası Kırım Savaşı sırasında İngiliz askerlerine tahsis edildi. Modern hemşireliğin kurucusu Florence Nightingale 1854'te kışlaya gelerek yaralı İngiliz askelerinin tedavisinde görev aldı. Florence Nightingale ve beraberindeki hemşirelerin kaldığı oda günümüzde müzeye dönüştürüldü.

Cumhuriyet döneminde farklı amaçlarla kullanıldı. 1959-63 yılları arasında Selimiye Askeri Ortaokulu adı ile askeri ortaokuldu. Selimiye Kışlası günümüzde I. Ordu Komutanlığı merkez binası olarak kullanılmaktadır. Kışlanın Güney-Doğu kulesinde Selimiye Askeri Ortaokulu Müzesi, Kuzey-Batı kulesinde ise Florence Nightingale Müzesi yer almaktadır.

Selimiye Mektebi Sokağı

Selimiye Mektebi Sokağı

Selimiye İskele Caddesi'ni Selimiye Ambarı Sokağa bağlar, Defterdar Tahir Efendi Camii'nin yanından geçer. Hemen köşesinde Harem Oteli vardır

Sokağa adını veren, Selimiye mektebi Selimiye Camii'nin avlusunda, Selimiye Kışlası Sokağı ile Şerif Kuyusu Sokağı'nın birleştiği köşededir. Dikdörtgen planlı yapı moloz taş bir zemin kat üzerine ahşap inşa edilmiştir.

Zemin kata, batıda dikdörtgen açıklıklı bir kapı ile Selimiye Kışlası Sokak üzerinden girilir. Meşruta olarak kullanılan asıl mektep kısmının, kesme taştan yapılmış kemerli kapısı güneydedir. Yapının girişinde saçak veya benzeri bir örtü elemanı bulunmamaktadır. Her iki kapı üzerinde de kitâbe yoktur. Kesme taş zemin kat üzerinde ahşap inşa edilen üst kat, çıkma yapmadan yükselir. Zemin katta az sayıda mazgal pencere üst katta sık aralıklı giyotin pencerelerle aydınlanan yapı, barok bir saçakla sonlanır. Yapı ahşap kırma çatı ile örtülüdür. Onarımlar sonrası yapının iç mekan özellikleri değiştiğinden özgün plan şemasını anlamak mümkün olmamaktadır. Yapının Selimiye Kışlası üzerinden içeride bir giriş holüne ulaşılır. Bu bölüm günümüzde camekânlı bir kapı ile kapatılmıştır.

Suphibey Caddesi

Selimiye Hamam Sokağın sona erdiği köşeden başlar, hafif yokuş aşağı devam eder, Nan-ı Aziz Sokak, İhsaniye Sokak ve Şerif Kuyusu sokaklarla kesişir.

Sokak adını, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyetin ilk yıllarında Meclis'te yaptığı coşkulu konuşmaları nedeniyle "milli hatip" ve "cumhuriyet hatibi" olarak tanınan bir siyaset adamı ve yazar **Hamdullah Suphi Tanrıöver'den** almaktadır. Önce Fecr-i Âti Hareketi içinde, daha sonra Milli Edebiyat toplulukları içinde yer aldı. Zamanla siyasi kimliği, şair ve yazar kimliğinin önüne geçti. Son Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda ve I., II., III., VII., VIII., IX. dönem TBMM'de milletvekilli

olarak bulundu. İki defa Milli Eğitim Bakanlığı yaptı. Siyasi yaşamının yanı sıra Türk Ocakları'nın başkanlığını yürüttü. Türk Ocakları'nın kapatılmasından sonra 13 yıl Bükreş'te büyükelçilik görevinde bulundu. Yurda geri döndüğünde Türk Ocakları'nı tekrar kurdu; ismi, aralıklarla toplam 34 yıl başkanlık ettiği bu kurum ile özdeşleşmiştir.

1950 seçimlerinde Demokrat Parti (DP) listesinden bağımsız Manisa milletvekili, 1954'te yine DP'den İstanbul milletvekili seçildi. 1957'de Hürriyet Partisi adayı olarak katıldığı seçimleri kaybetti. Kültür ve siyaset hayatının renkli simalarından ve coşkulu hatiplerinden biri olan Hamdullah Suphi Tanrıöver'in konuşmaları 'Dağ Yolu' (1928-1931), yazıları da 'Günebakan' (1929) isimli kitaplarda toplanmıştır.

Türk Ocakları Merkez Heyeti'nin başkanlığını yürütmeye devam etmekte olan Hamdullah Suphi Bey, 10 Haziran 1966'da yaşamını yitirdi. Edirnekapı Merkezefendi Mezarlığı'na defnedildi.

Kaynak: (Prof. Dr. Adil Dağıstan, "Hamdullah Suphi'nin Romanya Büyükelçiliği ve Gagauz Türkleri", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 54, Cilt 18, Kasım 2002)

(Mustafa Arıkan, Ahmet Deniz, Türk Ocaklarını Kapatılışı, Borçları ve Emlakının Tasfiyesi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı 15, Güz 2004)

Şair Nesimi Sokağı

Karacaahmet Mezarlığı'nın karşısından Tıbbiye Caddesi üzerinden başlar, Küçük Selimiye Camii'nin yanından girer, Eczane ve Daye Kadın sokakları dik keserek Selimiye Hamam Sokak'ta sona erer.

Bağdat'ta doğmuş ve 1404 tarihinde Halep'te derisi yüzülerek ölmüş tasavvuf şairi Seyyit Nesimî ile XVII. yüzyılda yaşadığı sanılan Kul Nesimi'yi birbirine karıştırmamak gerekir.

Asıl adı Ali olan Kul Nesimi'nin yaşamı pek bilinmiyor. **Cahit Öztelli**'nin yaptığı son araştırmaya göre, "17. yüzyılın ünlü Bektaşî ve Hurufî şairidir. Soyu 14. yüzyılın ünlü şairlerinden ve Yunus Emre izleyicilerinden Sait Emre'ye dayanır, İran Safevî şahlarının Anadolu üzerindeki egemenliğini sağlamak yolunda sürdürülen siyasal çabalara katılmış, bu yüzden Alioğlu ve Dedemoğlu'yla birlikte kovuşturmalara uğramıştır. Sonunun nasıl bittiğini gösterecek belge yoktur."

Kul Nesimi'nin doğum yeri ve yılı gibi ölüm yeri ve yılı da bilinmiyor. Ancak şiirlerinden 1668'de sağ olduğu, Bektaşiliğe bağlandığı, sağlam bir öğrenim gördüğü, tasavvuf ve din konularını iyi bildiği anlaşılıyor.

Kul Nesimi'nin hem hece, hem de aruzla şiirleri vardır. İki ölçüyü de beceriyle kullandığı, inancıyla sanatını atbaşı götürdüğü görülmektedir. Aşk konusuna da değinmekle birlikte, daha çok din ve tasavvuf inancını yansıtan lirik nefesleriyle ün kazanmıştır. Bunlardan bazıları bestelenmiştir.

Kaynak: (Cahit Öztelli, Kul Nesimî, Demos Yay. İstanbul 2012)

Şerif Kuyusu Sokağı

Sokak Adını Şerif Paşa'nın açtırdığı kuyudan almaktadır. Paşa'nın, eski Bağdat Caddesi yeni Karacaahmet-İbrahim Ağa Bulvarı üzerinde bir de sebili vardı. Yeri kesin olarak belli değildir. Fakat Miskinler Tekkesi civarında olduğu muhakkaktır. 1920 tarihlerinde yıkılmıştır. Sebil içinde bulunan bir kuyudan çekilen su dağıtılırdı. Bu kuyudan dolayı semt Şerif Kuyusu adıyla meşhur olmuştur. Bugün, bu kısımdaki Karacaahmet Mezarlığı'nın bir kısmı hâlâ Şerif Kuyusu Mezarlığı adıyla bilindiği gibi, Selimiye'deki bir sokak da Şerif Kuyusu Sokağı ismini taşımaktadır. Şerif Kuyusu semtine ismini veren Galipzâde Şerif Ahmet 1111 (1699- 1700) tarihde vefat ettiğine göre sebil, bu tarihten bir müddet evvel yapılmış olmalıdır.

Hafız Hüseyin Efendi'nin Mecmua-yı Tevarih adlı eserinde şu bilgi vardır: "Beni Fütade'den Haseniyyu'nneseb Galib Hasib bir zat-ı şerîf olup Mekke-i Mükerreme'de nice eyyam hizmet-i şerafetden sonra bu tarihte hal' olunup Âsitâne-i Devlet-i Aliyye'ye gelip Üsküdar'da sakin iken 'Hilâfet- 1111' tarihinde rilhlet ve kendine mahsus Şerif Kuyusu dimekle ma-

Şerif Kuyusu Sokağı'ndan

Şerif Kuyusu Sokağı

ruf mahalde medfundur ki, Miskinler kurbündedir. Ve etrafı Nuh Efendizâde sadr-ı esbak Ali Paşa'nın (Hekimoğlu Ali Paşa 1689-1758) etibba'ına mahsus mezaristandır. Hatta, sadrı mezburun etba'ından olan Abaza Gazi Mehmet Paşa dahi gazadan sonra Sinop'da mazhar-ı kahr-ı kahramanî olup ser'i maktuu Âsitâne-i Aliyye'ye geldikte bu mahalle defn ve seng-i nişan vaz' olunup ism ü tarihi kayd olunduğu 'izzet-i behişt-1184' tarihindedir."

Abaza Mehmet Paşa, Cemaziyelevvel 1185 (Ağustos 1771) tarihinde katledilmiş olup tek şâhidesi bugün de mevcuttur. Sadrazam Ali Paşa'nın babası olan Nuh Efendi, Sultan II. Mustafa devrinde (1695-1703) hekimbaşı olmuş ve Sultan III. Ahmet devrinde ve 8 Şaban 1119 (4 Kasım 1707) tarihinde vefat etmiştir. Üsküdar'da yaptırdığı bir kuyudan dolayı, Şerif Kuyusu civarındaki bir yol, hâlâ Nuh Kuyusu Caddesi ismiyle yad edilmektedir. Sicill-i Osmânî'de, Şerif Ahmet'in 1112 Muharreminde (Haziran 1700) vebadan vefat ettiği yazılıdır. Nuh Efendi'nin kabri, Koca Mustafa Paşa Camii yanında Koca Mustafa Paşa Medresesi Sokağı ile Canbaziye Sokağı'nın birleştiği yerde ve kendisinin yaptırdığı medresenin mezarlığındadır.

Birinci sokağın yanında olan kabri lâhit şeklindedir. Etrafında 8 oğlundan bazıları gömülüdür. Dördüncü oğlu Evliya Yusuf Efendi olup bunun çocuklarına Evliyazâdeler derler. Beşinci oğlu Osman Bey, kapıcıbaşı iken 1153 (1740)'ta vefat ederek Şerifkuyusu Mezarlığı'na gömülmüştür. Kabri, Karacaahmet-İbrahim Ağa Bulvarı üzerinde, Miskinler Tekkesi Kapısı da denilen Yanık Ömer Kapısı'nın sağ tarafında ve mezarlıklar duvarının hemen önündedir. Küçük şâhidesinin üzerindeki kâtibî başlığı gül ile süslenmiştir. Yanında, 1292'de vefat eden el-hac Said Efendi'nin, 23 M. 1227'de ölen el-hac Hasan Ağa'nın, 8 S. 1187'de ölen Mehmet bin Said Efendi'nin ve 9 Rebiyülevvel 1307'de vefat eden el-hac Mehmet Münir Paşa'nın kabirleri vardır.

Kaynak: http://www.uskudar.bel.tr/tr-tr/hizmet/rehber/Sayfalar/Rehber-Detay-Icerik.aspx?GuideID=10&SubID=81&ContentID=19193

Sultantepe Mahallesi

Cemalettinpaşa Sokağı

Sokağa adı verilen Cemaleddin Mehmet Paşa, Sadrazam Halil Hamit Paşa'nın oğlu Nurullah Paşa'nın oğludur. Nurullah Paşa, 1258 (1842)'de vefat ederek Haydarpaşa Mezarlığı'na babasının yanına gömülmüştür. Cemaleddin Paşa Enderûndan yetişmiş ve sonra kapucıbaşı olmuştur.

1826'da ikinci mirahur olan Paşa, daha sonra bir çok vazifelerde ve bu arada da valiliklerde bulunmuştur. 15 Ocak 1880'de vefat ederek Eyüp Camii civarına gömülmüştür. Orta boylu, güzel yüzlü ve dinine bağlı bir kimse idi. Oğulları Müşir Asaf ve Beylerbeyi payeli Halil Paşalardır.

Cemalettin Paşa'ya ait köşk, Üsküdar İskelesi civarında, Paşalimanı Caddesi, Cemaleddin Paşa ve Yenidünya sokakları ile çevrili alanda ve caddeye göre yüksek bir yar üzerinde idi. Köşkün caddeye açılan merdivenli kapısı bugünde mevcut olup köşkün üzerine oturtulduğu istinat duvarları arasındadır. Diğer sokaklara da birer kapısı olan bu muhteşem yapı, I. Dünya Savaşı sonunda Üsküdar bölgesini işgalleri altına alan İtalyan askerlerinin karargâhı olmuş ve mütareke devrinin sona ermesi üzerine de kasten yakılmıştır. Köşkün bulunduğu arsa eski Üsküdarlılarca hâlâ İtalyanlar adıyla anılır.

Bu ahşap üç katlı köşkün yakınında ve Yenidünya Sokağı karşısında Şeyhülislâm Zeynelâbidin Efendi'nin (öl. 1821) üç katlı konağı ve onun yanında ise Ressam Cevat Bey'in (1871-1939) etrafı yüksek bir duvarla çevrili haremli selâmlıklı üç katlı ahşap köşkü ve bunun önünde ise meşhur Hüseyin Hâki Bey'in haremli selâmlıklı üç katlı ahşap konakları vardı.

Davutpaşa Sokağı

Bkz. İcadiye Mahallesi

Hacı Hesna Hatun Camii Sokak

Üsküdar'ın Sultantepe Mahallesi sokaklarındandır. İmam Hüsnü Sokağı'nı Sekip Ayhan Özışık Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Eskiden bu mahalle Hacı Hesna Hatun Mahallesi idi. İmam Hüsnü Sokak ve Sekip Ayhan Özışık Caddesi arasında yer alan bu sokak adını Hacı Hesna Hatun Cami'sinden almıştır. Üsküdar Sultantepe'deki (mahalleye adını veren) Hace Hesna Hatun, bugün Hacı Hesna Hatun olarak anılıyor (Hacce; hacca giden kadın). Hesna Hatun, Kanuni Sultan Süleyman'ın Hürrem'den olan kızı Mihrimah Sultan'ın dadısı. Mihrimah, küçükken geçirdiği bir rahatsızlık üzerine temiz hava alsın diye dadısı ile birlikte Üsküdar sırtlarına gönderiliyor. Sultantepe adı da küçük sultandan geliyor. Hesna Hatun yaptırdığı küçük bir mescitle adını Boğaz'a bakan tepeye bırakıyor.

Hacı Hesna Hatun Camii Sokak'tan bir detay

Hüseyin Baykara Sokak

Üsküdar'ın Sultantepe Mahallesi sokaklarından biri olan Hüseyin Baykara Sokağı, Susuz Bağı Sokağı'nı Sekip Ayhan Özışık Caddesi'ne bağlayan sokaktır. Münir Ertegün ve Yenidünya sokakları ile kesişen sokak aynı zamanda Sultantepe Sağlık Ocağı'nın bulunduğu sokaktır. Sokak adını büyük âlim Hüseyin Baykara'dan almaktadır.

Hüseyin Baykara, 1430 yılında Herat'ta doğdu. İran taraflarındaki Horasan'da hükümdar oldu. Efsanevi kişiliği, kültürü ve halkına karşı olan sevgisiyle tanındı ve bu özellikleri ününe ün kattı. Sülalesi, ta Timur devrine dek uzanır. 36 yıllık hükümdarlığı sırasında uygulamalarıyla kendi halkının gözünde eşsiz bir konuma ulaşmıştı. Adı diyardan diyara yayıldı. Türk ve İran edebiyatı onun sarayında büyük gelişmeler kaydetti. Hüseyin Baykara, 1505 yılında öldü.

Baykara'nın adını taşıyan sokak, Üsküdar'da Bülbülderesi, Bülbülderesi Caddesi'nden başlayarak kuzeye yönelen bir kol şeklinde, Beylerbeyi sahilindeki Paşalimanı'na dek iner.

Hüseyin Baykara Sokak

İmam Hüsnü Sokağı

Eskiden bu sokakta Mihrimah Sultan Sarayı bulunuyordu. Mimar Sinan tarafından yapıldığı sanılmaktadır. Saray, müştemilâtı ile beraber çok geniş bir alanı kaplıyordu. Servilik Caddesi, İmam Hüsnü Sokağı ve Yeni Dünya Sokağı arasındaki meyilli arazi üzerine inşa edilmişti. Esas saray, İmam Hüsnü Sokağı'nın Boğaz'a bakan, sol tarafında bulunuyordu. Bu çıkmaz sokağın nihayetindeki yüksek duvar, Mihrimah Sultan Sarayı'nı Kaya Sultan Sarayı'ndan ayırıyordu. Yakın zamana kadar, top sahası olarak kullanılan saray arsasının sağ tarafında, mutfak ocağı ve bacasının ve hamamının kalıntılarını görmek mümkündü. Ne zaman yok olduğu bilinmeyen yapının yerine 19. yüzyıl ortalarında Hacı Halil Paşa büyükçe bir köşk yaptırmıştı.

Saray, Kanunî'nin kızı Mihrimah Sultan adına yapılmış olduğundan semte 'Sultantepe' adı verilmiştir. Sultan adına yaptırılmış olan İskele Camii'nin inşaatını buradan takip etmiş olmalıdır. Kocası Rüstem Paşa'nın da zaman zaman burada oturduğu bilinmektedir. Paşa'nın Üsküdar'da İmrahor Semti'nde bir mektebi ve bu mektebin arkasında büyük bir sarayı ve bazı yerlerde de çeşmeleri vardır.

Kurşunlu Medrese Sokağı

Sokağa adını veren Kurşunlu Medrese, Üsküdar iskele meydanında, Paşalimanı Caddesi ile Kurşunlu Medrese Sokağının birleştiği yerde sokağın sağ köşesinde yer almaktaydı. Günümüzde yerinde küçük bir park ve yanında beyaz masa vardır. Eskiden hemen yanında Mihrimah sSultan Kervansarayı bulunuyordu. İmaret olduğu düşünülen kısımdan geriye kalan, bugün park alanının duvarı olarak kullanılan kalıntıdır.

Şair Nâzım Hikmet'in dedesi Nâzım Paşa'nın evi, Mihrimah Sultan Camii arkasında ve Kurşunlu Medrese Sokağı üzerinde idi. 1975 tarihinde yanmıştır. Arsasına, biri Kurşunlu Medrese Sokağı'na, diğeri ise Yeni Dünya Sokağı'na bakan iki apartman yapılmıştır. Üç katlı ahşap yapının üst iki katı cumbalı olup

Kurşunlu Medrese Sokağı

sokağa göre bir set üzerinde bulunuyordu. Yoldan, dik bir merdivenle ön bahçeye çıkılıyordu. Simetrik binanın avlusu kırmızı çini ile kaplanmıştı. Orta katta büyük divanhanesi, üst katta ise harem dairesi vardı. Arka bahçesini Yeni Dünya Sokağı'nın istinat duvarı korumakta idi. Yol aşırı yerde, Hüseyin Hâki Bey'in ve Şeyhülislâm Zeynelâbidin Efendi'nin köşkleri bulunuyordu.

19. yüzyıl sonlarında yapıldığı sanılan evin güzel bir manzarası vardı. Mehmet Nâzım Paşa, Yağlıkçı Hüseyin Ağa ahfadından Akşehir kaymakamı iken vefat eden Şakir Efendi'nin oğludur. 23 Mayıs 1849 tarihinde Üsküdar'da, Selmanağa mahallesinde dünyaya geldi. Bir çok görevlerde bulundu. 1912'de Selânik valisi oldu. Balkan Harbi çıkınca, Selânik'in Yunanlılar tarafından işgali üzerine son vali olarak oradan ayrıldı. Kendisi şair olup eserleri vardır. Kız kardeşinin oğlu Saffet Bey de şair idi. 1936'da vefat etti. Nâzım Paşa, Hikmet Bey'in babası, Şair Nâzım Hikmet'in de büyük babasıdır. 17 Aralık 1926 tarihinde, Kadıköyü'nde oğlu, Hikmet Bey'in evinde vefat etti. Üsküdar Mevlevihanesi'nin son şeyhi Ahmet Remzi Efendi vefatına bu tarihi düşürmüştür.

Kaynak: http://www.istanbulkulturenvanteri.gov.tr/kentsel-sivil-mimari/detay/envanter_id/58647

Münir Ertegün Sokağı

Münir Ertegün Sokağı

Bkz. İcadiye Mahallesi

Özbekler Tekkesi Sokak

Üsküdar'ın Sultantepe Mahallesi sokaklarından biri olan bu sokak Münir Ertegün Sokağı'nın devamında ve bu sokağı Barışık Sokağı'na bağlayan sokaktır. Yeşilada Sokağı ile kesişmektedir. Yapma Bebek Sokağı'na paralel olarak uzanmaktadır. Üsküdar'ın Sultantepe ve İcadiye Mahalleleri sokaklarındandır. Münir Ertegün Sokağı'nın devamında ve bu sokağı Barışık Sokağı'na bağlayan sokaktır. Yeşilada Sokağı ile kesişmektedir. Yapma Bebek Sokağı'na paralel olarak uzanmaktadır.

Münir Ertegün ve Barışık Sokakları arasında yer alan bu sokak adını, 1752'de Buharalı Nakşibendî dervişler tarafından Ahmet Yesevi geleneğinde Üsküdar, Sultantepe'de kurulan tekkeden almıştır. Kurtuluş Savaşı yıllarında Anadolu'ya asker ve cephane göndermede gizli bir üs olarak hizmet verdi. Halen Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bağlı olup müze olarak kullanılması gündemdedir.

Tembel Hacı Mehmet Sokağı

Bkz. Mimar Sinan Mahallesi

İmam Hüsnü Sokağı

Ünalan Mahallesi

Aşık Çobanoğlu Çıkmazı

Sokak adını 2005 yılında aramızdan ayrılan aşık geleneğinin son temsilcilerinden **Murat Çobanoğlu**'dan almaktadır. 1940 yılında Kars'ın Arpaçay ilçesinin Koçköyü beldesinde çiftçi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Saz çalmaya ve şiir söylemeye 1951 'de gördüğü bir bir rüyada bade içtikten sonra başlamıştır.

Aşıklık geleneğinin bir parçası olan türkülü hikâyeler anlatma konusunda da başarılı örnekler veren Çobanoğlu, kendi türkülerinin yanı sıra usta malı türküleri de genç kuşaklara aktardı.

Âşık Şenlik Sokak

Üsküdar'ın Ünalan Mahallesi sokaklarından biri olan bu sokak İsmet Paşa Caddesi'ni Ayazma Caddesi'ne ulaştıran sokaktır. Ayazma Caddesi ile Erenler Sokağı arasında bulunan sokak bu ikisine paralel uzanmaktadır. Sokağa adını veren Aşık Şenlik'in asıl adı Hasan olup 1850'de Çıldır'ın Suhara (Yakınsu) köyünde doğmuştur. Âşık Şenlik Terekeme (Karapapak) boyundandır. Karapapak ağzını en yetkin biçimde kullanan Şenlik, 14 yaşında kuş avcılığı yaparken dere boyunda uyuya kalmış, düşünde aşk badesini içmiş, kalkınca şiir söylemeye başlamış. 19 yaşında iken Ahılkelek'in Lebis köyünden Âşık Nuri'den saz çalmayı öğrenmiştir. Kars, Ahıska, Borçalı, Tiflis, Gürü ve Revan'ı dolaşmış, çağının birçok aşığıyla karşılaşmalar yapmıştır.

Besim Çeçener Sokak

Sokağa adı verilen ve 1934 yılında doğan Hüseyin Besim, eski bir Üsküdarlı aileye mensuptur. Eşi Engin Hanım da kendisi gibi mimardır. Çeçener'lerin Üsküdar'la olan alâkaları, salt Üsküdarlı olmaktan öte, meslek yaşamlarında üstlendikleri görevleri ile de ilgilidir. Mesleğe imar plancılığı ile başladıkları ilk yıllarda (1963) kendilerine verilen görev; "Üsküdar İmar Planı"nı yapmak olmuş, iki yıllık çok yoğun çalışma sonunda ortaya koydukları plan, çok korumacı niteliğe sahip olduğu gerekçesi ile uygulanmamıştır. Ancak, bu sınavın sonucu olarak, gene her ikisi de, devletteki görevlerinin sonuna kadar taşınmaz kültür ve doğa varlıklarının korunması alanında görev yapmışlar, işleri adeta hobileri haline gelmiştir.

Besim Çeçener 1971 yılında İstanbul Belediyesi'nden ayrılıp eski Anıtlar Yüksek Kurulu'nun genel sekreterliğine geçmiş ve 1987 yılında kendi isteği ile Kültür Bakanlığından emekli olmuştur. "Üsküdar Anıları" adıyla bir kitabı yayınlanmıştır.

Besim Çeçener Sokak

Biruni Sokağı

Sokağa adını veren; farmakolog, astronom, biyolog, jeolog, sosyolog, matematikçi, dilbilimci ve filozof Ebu Reyhan El-Biruni günümüzden yaklaşık bin yıl önce yaşamış, çağını aşan evrensel bir bilim adamıdır. Biruni aynı zamanda büyük bir hekimdir. Yaşamının son döneminde yazdığı "Kitab-ül saydala fi l-tıb" adlı eseri İslam ortaçağınının en önemli Materia Medica'larından birisi olarak kabul edilir.

Batı dünyasında Aliboron adıyla tanınan düşünürün Hindistan dönüşünü yazdığı Tahkiki mâ li'l-Hind daha sonra Hint dinleri ve felsefe akımların üzerine yapılan tüm araştırmalara kaynak oldu. Başlıca eserlerinden sayılan Kitab -üt Tefhim, Batı'da ve Doğu'da, matematik, astronomi ve astroloji alanlarında elkitabı olarak kullanılmıştır. Mineroloji (madenler bilimi), farmakoloji (ilaçlar bilimi), kozmografya, coğrafya ve dilbilim üzerinde de eserler veren bilgin, jeodezi biliminin (yer ölçümü) kurucusudur.

Felsefe alanındaki etkinliği, İbni Sina ile sürdürdüğü sorulu yanıtlı yazışmaya dayanır. Ancak onu gerçekte özgün kılan görüş, çoğu eserlerin dokusunda bir ana tema olarak rastlanan "tarih felsefesi"dir. Bir takım fosilleri ve kayalık arazilerin tortusal yapısını inceleyen bilgin, çok eski çağlarda dünyamızın kıtaların ortasında denizler ve göller yaratan, büyük tufanlar yaşamış olduğu inancına varmıştı. 10. yüzyıla damgasını vuran bilgin, İslâm ve insanlık tarihinin en büyük düşünürlerindendir. Bilimsel çalışmalara yaklaşımını gösteren şu ifadeler O'na aittir: "Tıbbın en önemli gerçeklerinden birisi, tıpla ilgilenen kişilerin doğa bilimlerini de incelemeleri ve doğa yasalarını tam anlamıyla kavrayabilmiş olmalarıdır. Ne yazık ki çağımızda insanlar kulaktan dolma bilgilerle yetinmektedirler. Ancak ustalardan sanatının temel özelliklerini yılmadan öğrenip, bunları gereğince uygulayabilenler ustalığa ulaşmayı umabilirler."

Aşık Çobanoğlu Çıkmazı

Valide-i Atik Mahallesi

Abacıdede Sokağı

Sokak adını Üsküdar'ın büyük şöhret sahibi, cezbeli dervişlerinden biri olan ve 1704 tarihindeki vefatı üzerine oturduğu mahal olan bu yere gömüldüğü söylenen Abacı Dede'den almaktadır. Abacı Dede Türbesi, Toptaşı Camii'nin kuzey batı eteklerinde ve Abacı Dede Sokağı'nın Toptaşı Meydanı Sokağı ile birleştiği yerdedir. Dört duvarı kârgir, çatısı ahşap basit bir yapıdır. Halk tarafından yakın tarihlerde onarılmıştır. Kendi adı ile anılan sokağa bakan bir penceresi, yan tarafındaki çıkmaz sokağa açılan ahşap bir kapısı vardır. Hiç bir yerinde kitâbesi yoktur. Karşısında bir terkos musluğu ve yol aşırı yerde ve köşede ise bir bakkal bulunmaktadır. Sahibesi, türbenin bakımını üzerine almıştır. Türbeye bir basamakla inilmektedir. Abacı Dede'nin lâhdi sonradan yapılmış olup tuğladandır. Çimento ile sıvanmış bulunan bu lâhdin üzerinde ahşap bir sanduka ve onun üzerinde de bir pûşîde vardır. Çok temiz bir şekilde bakılan türbenin içindeki bu lâhdin baş tarafında Abacı Dede'nin ayrıca bir şâhidesi bulunmaktadır. Vaktiyle bu şâhide lâhdin üzerinde imiş. Dört köşe ince uzun şâhidenin üzerinde, tepesi düz ve geniş, alt kısmı dar, selimî'yi andırır bir kavuk bulunmaktadır. Şâhide 1116 (1704-5) tarihlidir. Bu taşın önünde, Abacı Dede'nin annesi olduğuna inanılan, 1094 (1683) tarihli, Ümmühanî Hatun'un kırık şâhidesi vardır. Yine bir halk rivayetine göre, Nevşehirli İbrahim Paşa (öl. 1730) ününü işittiği bu velinin üzerine sonradan bir türbe yaptırmıştır. Abacı Dede'nin, 'aba' adı verilen kalın, yünlü bir kumaştan elbise yapıp sattığı veya hayatı boyunca bir abası olduğu ve hatta "Bir abam var atarım / Nerde olsa yatarım" tekerlemesinin bu zat tarafından söylendiği bu semtin sakinlerince beyan edilmektedir. Abanın, yaradılışı icabı dervişâne, alçak gönüllülüğünü feda edemeyen kimseler tarafından giyildiği de bilinmektedir.

Abacı Dede Dergâhı Toptaşı'nda, Vâlide-i Atîk Mahallesi'nde, kendi adıyla anılan sokaktaydı. Dergâhın kuruluş târihi ve Şeyh silsilesi bilinmemektedir. Dergâh, Sultân I. Abdülhamîd'in annesi Şermi Râbia Kadın tarafından mükemmel bir hâle getirilmiştir. Fakat bu binâ bu günlere ulaşamamıştır.

Kaynak: (Ahmed Yüksel Özemre, Bir Semtin Rûhu: Üsküdar Hâtıratı, Dergâh, Aralık 1996 Sayı 82)

Abacıdede Sokağı

Alacaminare Sokağı

Alacaminare Sokağa Zeynep Kamil Hastanesi'nin yan tarafından girilir. Sokak Kartalbaba Caddesi ile kesişerek sona erer. Sokak adını Alaca Minare Mescidi'nden (Murat Kaptan Mescidi) almaktadır. Mescit, Alaca Minare Sokağı ile Kartal Baba Caddesi'nin birleştiği yerde ve sokağın sağ köşesindedir. Karşısında Hacı Dede Nakşibendî Tekkesi Camii ve hazîresi vardır. Bu mescit Kanunî devri kaptanlarından Murad Reis tarafından yaptırılmıştır. Hadîkatü'l-Cevâmi'de şu bilgi vardır: "Bânisi Hoca Murad nam kapudan olub merkadi ve tarih-i vefatı malûm değildir. Mürûr-ı eyyâm ile minaresi harâb oldukta, Sultan Mahmûd Hân-ı evvel hazretlerinin valideleri Saliha Sultan hazretleri mücedden bina ve ihya buyurmuşlardır. Mescid-i mezbûr mukabilinde Tarik-i Nakşibendiye'den El-Hac İbrahim Efendi'nin tekkesi vardır ki Alaca Minare Tekkesi denmekle maruftur. Mahallesi yoktur."

Murat Reis'in yine Üsküdar'da ve bu camiden 200 m. ileride Tahtaravancı Sokağı ile Çinili Mescit Sokağı'nın birleştiği yerde bir mescidi daha vardır. Murat Reis 1012(1603) tarihinde vefat ettiğine göre mescidi bu tarihten evvel yaptırmış olmalıdır. Tayyarzâde Atâ Bey, ünlü tarihinde, Alaca Minare Camii'nin "Eski Valide ve Nuhkuyusu civarındaki Moravî Kuyusu mevkiinde" olduğunu beyan etmektedir. Bu civarda bulunan, Kapıağası Yakub Ağa Medresesi ve muhteşem çeşmesi, ak kesme taştan yapıldığı için Akyapı adı ile meşhur idi. Moravi Kuyusu ise, çeşmenin önünde ve yol aşırı yerde köşede olup, elan mevcuttur. Alaca Minare Mescidi'nin minare kaidesi Haziran 1990 tarihinde yol genişletilmesi bahanesiyle kaldırıldı. Bugün bir kuyu ve biri büyük diğeri küçük kitâbesiz iki abdest teknesi kalmıştır.

Alacaminare Sokağı

Çınarlıtekke Sokağı

Çınarlıtekke Sokağı

Çınarlıtekke Sokak, Valide Kahyası Sokağı Çavuşdere Caddesi'ne bağlar. İstanbul'un en dik yokuşlarından biridir. Adını Çınarlı Tekke olarak da bilinen Çamlıcalı Mehmet Efendi Tekkesi'nden almaktadır.

Tekke, Üsküdar'da Çavuşdere Caddesi, Çınarlı Tekke ve Koltukçu Rıza sokakları ile çevrili olan alan içindedir. Karşısındaki bostan içinde ve yol kenarındaki ulu bir çınar ağacından dolayı 'Çınarlı Tekke' diye de bilinmektedir. Tekke Şeyh İdris Efendi tarafından tesis edilmiştir. Kuruluş tarihi belli değildir. Kabri orada ise de şâhidesi yoktur. Kendisi, Şerbetdar Tekkesi'nin kurucusu, Şerbetçi Mehmed Efendi'nin halifesidir. Mehmed Efendi, 1053 (1643) tarihinde vefat ettiğine göre, tekkesini bu sıralarda tesis etmiş olmalıdır. İsmail Beliğ'in Güldeste-i Riyaz adlı eserinde ve Şeyh Yakup Efendi bahsinde, "Ramazan Mahi Efendi'nin halifesi şerbetçi Şeyh Mehmet Efendi'nin yerine şeyh olan Şeyh Yakub Fani Efendi'dir. Bunun halifesi Cihangirî Şeyh Hasan Efendi 1074 (1663)'te vefat etmiştir. Hasan Efendi'nin halifesi ise, mazanne-i kiramdan Çamlıcalı Şeyh Mehmed Efendi'dir." denmektedir. Mehmed Efendi, 1104 Ramazanı başlarında (1693 Mayısının ortaları) vefat etti. Kabri bu tekkenin bahçesindedir. Fakat şâhidesi yoktur. Mermer pehlesi üzerine ahşap bir sanduka yerleştirilmiştir. Eskiden ahşap bir türbe içinde imiş. 1920 tarihlerinde şiddetli bir yağmur neticesinde set duvarı ile beraber yıkılmıştır. Bu kabrin yanında şâhidesiz bir kabir daha vardır. Bunun tekkenin kurucusu İdris Efendi'ye ait olduğu sanılmaktadır. Şeyh Yakub Fani Efendi 1052 (1642) tarihinde, Bursa'da, Karaağaç Mahallesi'nde tesis ettiği ve kendi ismiyle anılan tekkesinde vefat etmiştir.

Çinili Camii Sokağı

Sokağa adını veren mabet, Çinili mevkiinde, Allame Caddesi ile Çinçin Hamam Sokağı'nın birleştiği yerdedir. Çinili Mescit Sokağı ile Çinçinli Hamam Sokağı'na açılan avlu kapıları vardır. Camiin sol tarafında ve yolun karşısında meşhur Efganlılar Tekkesi ve Çinçinli Hamam Sokağı üzerinde ve camiden yüz adım ileride Ümmî Ahmet Efendi Tekkesi bulunmaktadır. Cami, 1050 (1640) tarihinde, **Sultan I. Ahmet**'in eşi, Sultan IV. Murat'ın ve Sultan İbrahim'in annesi Mahpeyker Kösem Sultan tarafından yaptırılmıştır. Camiden başka, bir medrese, bir şadırvan, bir sebil, bir mektep, bir çeşme ve bir de çifte hamam bina edilmiştir. Avlunun etrafını, pencereli, kesme taş harpuştalı bir duvar çevirmiştir. Bu kapının sol tarafında, sekiz mermer sütunlu, bir sivri kubbenin altında, mermer şebekeli güzel bir şadırvan, bunun önünde ve avlu duvarı penceresi içinde ise, sebil bulunmaktadır. Mabedin sol tarafında ve geride, set üzerinde, yedi odalı ve bir dershaneli, at nalı şeklinde medrese veya darülkurra, medresinin yan tarafı nda ve camiin kıble yönünde ise, iki mermer lâhit vardır. Ayak ve baş şâhidelerinde yazı

Çinili Camii Sokağı

olmayan bu mezarlar Behram Ağa ile eşine aittir. Bunların sağ tarafında oldukça büyük, bir yangın havuzu bulunmaktadır. Sonradan üstü kapatılan bu kesme taş eserin camiye bakan yüzünde iki, avlu kapısına bakan cephesinde ise, bir çeşme mevcuttur. Üçünün de kitâbesi yoktur.

Kaynak: Gülçin Erol, Çinili Camii Külliyesi, DİA, İstanbul, c. VIII, s. 335.) (M. Nermi Haskan, Yüzyıllar Boyunca Üsküdar, İstanbul, 2001, c. I, s. 163. / R. Ekrem Koçu, Çinili Camii, İstanbul Ansiklopedisi, c. VII, s. 4010)

Çinili Hamam Sokağı

Sokak Çinili Mescit Sokağın bir alt paralelinde yer alır, girişinde Çinili Camii yer alır. Köprülü Fazıl Efendi Sokak'la kesişerek sona erer. Çinili Hamam 1640 yılında Kösem Sultan tarafından yaptırılmış. Kösem Sultan hamamın kadınlar bölümü bittiğinde ölmüş ve inşaatı kardeşi devam ettirmiştir. Çinili Camii, kütüphane karakol ve hamam bir arada inşa edilmiştir.

Dr. Fahri Atabey Caddesi

Bkz. Ahmediye Mahallesi

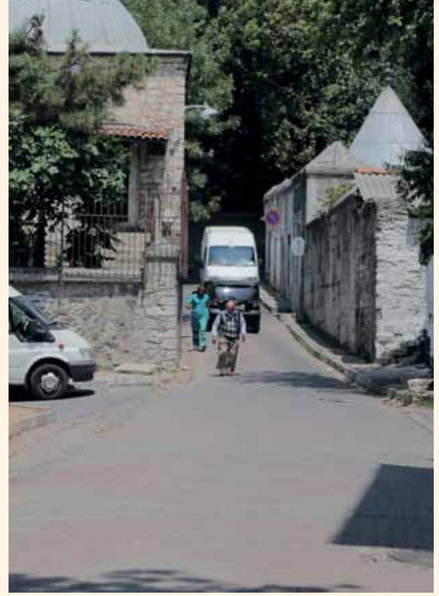

Çinili Hamam Sokağı

Hattat Kemal Batanay Sokağı

Şubat 1893'te İstanbul'un Fatih semtinin Hırkaişerif mahallesinde doğdu. Babası Kayserili Müridoğulları soyundan imam Mehmed Ziyâeddin Efendi, annesi Ayşe Hanım'dır. Zamanın meşhur hocalarından Tevfik Efendi ve Manisalı Mustafa Efendi'den Arapça, Farsça ve dinî ilimler tahsil etti. İdâdînin son sınıfında iken Dârü'l-hilâfeti'laliyye Medresesi sahn kısmına da devam etti. Medresenin beşinci sınıfında iken Dârülfünun İlâhiyat Fakültesi'ne girdiyse de I. Dünya Savaşı sebebiyle askere alındığından devam imkânı bulamadı. Bu savaşta İstanbul, Bandırma ve Çanakkale'de üç yıl yedi ay süreyle levazım zâbiti olarak görev yaptı. Savaştan sonra İlâhiyat Fakültesi lağvedilince yüksek tahsilini yarıda bırakmak zorunda kaldı. 1920'de girdiği Şirket-i Hayriyye Tâdât Kalemi'nde altı yıl çalıştıktan sonra İstanbul Ticaret Odası'na geçti. II. Dünya Savaşı sırasında Kilyos'taki Karadeniz Boğazı Muhafızlığı'nda on dokuz ay yedeksubay olarak görev yaptı. Otuz iki yıllık memuriyet hayatından sonra 1958'de Ticaret Odası'ndaki vazifesinden emekliye ayrıldı. 1976'da açılan İstanbul Türk Mûsikisi Devlet Konservatuvarı'na repertuvar hocası olarak tayin edildi. Ölümüne kadar bu görevini sürdürdü. Bu arada 1971-1980 yılları arasında Kubbealtı Mûsiki Enstitüsü'nde Münir Nurettin Selçuk'la birlikte dersler verdi. 22 Haziran 1981 Pazartesi günü vefat etti ve Feriköy Mezarlığı'na defnedildi.

Kemal Batanay, mûsiki ve hat sanatındaki eserleriyle yüzyılımızın önemli sanatkârları arasında yer aldı. Başta Süleyman Çelebi'nin mevlidinin bestesi, nikriz Mevlevî âyini ve dügâh na`t-ı Mevlânâ olmak üzere on bir dinî eseri mevcuttur. Bugün elimizde bulunan yegâne mevlid bestesi olması bakımından bu eser bilhassa önem taşımaktadır. Dindışı sahada ise otuz dört söz, dokuz saz eseri bestelediği bilinmektedir.

Özellikle ta`lik hattında şöhrete ulaşan Kemal Batanay'ın bu yazıdaki ilk hocası Bâb-ı Fetvâ'da Hasan Hüsnü Efendi'dir. Onun vefatından sonra Sultan Selim Camii müezzini hattat Mehmed Hulûsi Efendi'den ders görerek 1918'de icâzetnâmesini aldı. Sülüs, nesih ve rik`a yazılarını da Erkân-ı Harbiye Matbaası baş hattatı Sofu Mehmed Efendi'den öğrendi. Bugün çeşitli müzelerde ve özel koleksiyonlarda ta`lik kıtaları, celî-ta`lik beyit, âyet ve hadis levhaları bulunmaktadır.

Hammâmîzâde İhsan Bey'in Ömer Hayyâm Rubâileri (İstanbul 1966) ve Yahya Kemal Beyatlı'nın Hayyam Rubâilerini Türkçe Söyleyiş (İstanbul 1963) adlı eserlerinde tercüme edilen kıtaların Farsça metinleri de ta`lik hattı ile Kemal Batanay tarafından yazılmıştır.

Kaynak: (Muhiddin Serin, Hat San'atımız, İstanbul 1982, s. 85-87) (Hakkı Göktürk, "Batanay (Hâfız Kemal)", İst.A, IV, 2209-2210; Öztuna, TMA, I, 99-100.)

Hattat Kemal Batanay Sokağı

Kartalbaba Caddesi

Helvacı Ali Sokak

Doktor Fahri Atabey Caddesi'ni Çavuşdere Caddesi'ne bağlar. Kavsar Mustafa Efendi Camii bu sokak üzerindedir. İsmini burada türbesi bulunan Helvacı Ali Baba'dan alır.

Sokakta bulunan Kavsar Mustafa Baba Camii, eski adı Bağlarbaşı Caddesi olan şimdiki Kartalbaba Caddesi'nin birleştiği yerde ve aynı isimle bilinen türbenin sağ tarafındadır. Kavsar Baba Türbesi'ni yeniden tamir eden, mahallenin 60 yıllık sakini Devlet Demiryolları'ndan emekli Hamdi Erengülü'nün ifadesine göre mescit, yığma moloz taşından yapılmış olup ahşap çatılıdır. Tekkenin Kartal Baba Caddesi'ne açılan bir kapısı bulunduğu gibi, Abacı Dede Sokak ile Çavuşdere Caddesi'ne de açılan kapıları vardır. Bu iki kapı, bu yollara açılan çıkmaz sokakların nihayetinde bulunuyordu.

Kartalbaba Caddesi

Valide-i Atik Camii'nin yanından geçerek aşağıya, Üsküdar çarşısına doğru iner. ismini Kartalbaba Tekkesi'nden alır. Tekke, Nuhkuyusu Caddesi ile eski ismi Bağlarbaşı Caddesi yeni adı Kartal Baba Caddesi olan yolun birleştiği yerde ve ikinci caddenin sağ köşesindedir. Karşı köşesinde, Şeyhülislâm Ârif Hikmet Beyefendi'nin sebili, çeşmesi ve aile kabristanı vardır. Tekkenin hangi tarihte yapıldığı belli değildir. Hadîkatü'l-Cevâmi'de kayıtlı değildir. 1786'da Paris'te basılan Plân de la villa de Constantinople, incelendiğinde, Kapıağası mevkii ile Yenimahalle arasında ve Nuhkuyusu Caddesi üzerinde 'Tekke' isimli bir yer görülür. Eski Valide Camii ile Nuhkuyusu Caddesi arasında ve Alaca Minare Camii'nin biraz ilerisinde ve köşede gösterilen bu yer, Kartal Baba Tekkesi'dir.

Plân, 1786'da yapıldığına göre, tekke bu tarihten evvel mevcuttu. Sicill-i Osmânî yazarı da, "Mezanne ve meşayihten olan Kartal Ahmet Baba'nın 1203 Zilkadesinde (Ağustos 1789) vefat ettiği"ni belirtmiştir. 1199 (1784) tarihli tekkeler listesinde 'Pazarbaşı Mahallesi'nde Şeyh Ahmet Kartal Zaviyesi' diye kayıtlıdır. 1256 ve 1294 tarihli listelerde de aynı adla kayıtlıdır. Âyin günü Salı olan bu Kadirî Tekkesi, fevkânî olarak yapılmış olup alt katı türbe, üst katı ise, mescit halinde kullanılan semahane idi. İki kat arasındaki döşeme ve çatısı 1942 senesi kışında çökmüştür. Ahşap bir kapıdan girilen türbenin ön tarafında, bir parmaklıkla ayrılan, ziyaret mahalli vardı. Perişan ve sandukaları dağıtılmış türbedeki kabirleri saymak mümkün değildi. Beş veya altı adet olduğu sanılmaktadır. Cami yeniden yaptırıldığında türbeye de beş beton sanduka yapılmıştır.

Kaynak: http://www.uskudar.bel.tr/tr-tr/hizmet/rehber/Sayfalar/Rehber-Detay-Icerik.aspx?GuideID=3&SubID=86&ContentID=19027

Köprülü Fazılpaşa Sokağı

Sokak adını Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'dan almaktadır. Osmanlı Devleti'nde Avcı Mehmet döneminde, 30 Ekim 1661 ile 3 Kasım 1676 tarihleri arasında on beş yıl dört gün sadrazamlık yapmış bir Osmanlı devlet adamıdır. Köprülü Mehmet Paşa'nın oğludur. Girit, Uyvar, Podolya, Kamaniçe fatihidir.

Köprülü Fazıl Ahmet Paşa 1635 yılında ailesinin adını almış Amasya Vezirköprü'de doğdu. Annesi Voyvoda Yusuf Ağa'nın kızı Ayşe Hanım'dır.

Babası Köprülü Mehmet Paşa'nın okuma yazmasının olmadığı bilinmektedir fakat oğlunun iyi bir eğitim almasını ve bir alim olmasını çok istediğinden 7 yaşında babası ile İstanbul'a gelen Fazıl Ahmet Paşa çok iyi bir eğitim almıştır. 24 yaşındayken 1658'de Erzurum'a 1660'da da Şam'a vali tayin edilmiş, bu iki şehirde halka karşı tutumu ve özellikle halkın yükünü hafifleten vergi indirimleriyle takdir kazanmıştır. Şam'da Dürziler'in otoriteye karşı tutumları ve isyanlarından dolayı, ordusuyla bir takım seferler düzenlemiştir.

Sayda, Beyrut, Safed bölgesindeki eşkiyaları temizleyerek bölgeyi bir beylerbeyliği statüsüne getirip merkeze bağlamıştır. Kazandığı başarılarla pâdişah IV. Mehmed ve Sadrazam Köprülü Mehmet Paşa'nın takdirlerini kazanmıştır. 1660'da babasının rahatsızlığından dolayı merkeze çağrılmış, Edirne'ye giderek 25 yaşında Sadaret Kaymakamlığı (Başbakan Vekili) görevine getirilmiştir. Bu göreve getirilen en genç diplomat olarak tarihe geçmiştir.

Aralıksız 15 yıl sadrazamlık yaparak Türk tarihini bu görevde en uzun süre bulunmuş başbakanlarından ve en önemlilerinden biridir. Görev yaptığı 15 yılın 9 yılını bir fiil seferde geçirmiştir. Yerli ve yabancı tarihçilerce iyi huylu, merhametli, sabırlı, azimli ve ileri görüşlü olarak tasvir edilmiştir. Yumuşak huylu, anlayışlı ve fazilet sahibi olduğu için kendisine "Fazıl" lakabı takılmıştır. İcazetli bir hattat, nesir alanında iyi bir kalem, fıkıh ve felsefe alanında da akademisyendi. Babasının Rumeli ve Anadolu'da yarım kalmış vakıflarını kendisi tamamlamış ve bir çok hayır kurumunu ve adını taşıyan vakıfları Osmanlı sosyal hayatına kazandırmıştır. Kurduğu ve kendi adını taşıyan İstanbul, Çemberlitaş'taki kütüphanesi Osmanlı tarihi açısından çok önemli bir kaynak kütüphane olmuştur.

Askeri ve mali alanlarda büyük reformlar yapmıştır. Saray erkanına ve devlet görevlilerine özel günlerde verilen hediyeleri yasaklamıştır. Osmanlı maliyesi babasının döneminden başlayarak yapılan büyük seferlere rağmen kendisinin döneminde fazla vermeye devam etmiştir. Ölümü üzerine kendisinden duyulan memnuniyetin ve güvenin bir göstergesi olarak üvey kardeşi Merzifonlu Kara Mustafa Paşa sadrazamlığa getirilmiştir.

Sokakta bulunan hazire hakkında Mita-i İstanbul adlı eserin sahibi M. Raif Bey şunları söylemektedir: "Köşe başında bir türbe içinde Ömer Dede namında bir zat medfundur. Mezar taşında şu beyit yazılıdır: "**Alametden murad bir duadır / bugün bana ise yarın sanadır 910.**" Türbeden eser kalmamıştır. Bir set üzerinde bulunan ve bir kaç kabirden oluşan küçük hazirenin duvarı üzerine: **Ömer Dede ve Üç yatırlar - 1133** kitabesi ile yukarıdaki kitabenin yeni yazı ile yazılmış mermer bir kopyası yerleştirilmiştir. Kâgir duvar ve demir parmaklıklarla çevrili olan birkaç mezardan oluşan haziredir.

Sokağın tarihinde önemli olan tarihi yapılardan biri de Şeyh Sadık Efendi Tekkesi ve su haziresidir. Alaca Minare Tekkesi; mescid, aşhane, müştemilat binası, çeşme, küçük hamam ve hazireden oluşmaktadır.

Tekkenin Köprülü Fazıl Paşa Sokağı'na bakan tarafında, iki katlı ahşap ve harap meşruta binası, onun karşısında ise tuğladan yapılmış mutfak, hamam harabesi ve mutfağın ilerisinde çeşme haznesi bulunmaktadır. Günümüze çeşmeden geriye taş örgülü ve üzeri tonoz ile örtülü su haznesi ulaşmıştır. Cephesi yoğun tahribat görmüş olan yapı özgünlüğünü kaybetmiş durumdadır.

Kaynak: (İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi III. Cilt 1. Kısım: II. Selim'in Tahta Çıkışından 1699 Karlofça Andlaşmasına Kadar Ankara:Türk Tarih Kurumu 2003 6. Bölüm XVI)

Köprülü Fazılpaşa Sokağı

Küçük Osmanpaşa Sokağı

Küçük Osmanpaşa Sokağı

Çinili Hamam Sokak'tan girilen bir sokaktır. Tekke Önü Sokak'la kesiştikten sonra Kartalbaba Caddesi'nde sona erer.

Sokağa adını veren Küçük Osman Paşa, kölesi olduğu Kırım hanı Selim Giray Han tarafından IV. Mehmet'e hediye edildi. Enderun'da yetişti. Silahtarlıktan vezir payesiyle dış hizmete çıkarılarak Hanya valiliğine gönderildi. 1695 yılında ikinci vezir olarak kubbealtına alındı. Aynı yıl sadaret kaymakamı oldu. III. Ahmet'in tahta çıkışından sonra Şam valiliğine atandı. Sayda valiliği sırasında öldü.

Lamiçelebi Çıkmazı

Şâir, yazar. Bursa'da doğdu. Asıl adı Mahmud'dur. Defterdar Osman Çelebi'nin oğludur. Muradiye Medresesi'nde okumuş,

İslâmî ilimleri öğrenmiştir. Daha sonra Şeyh Seyid Ahmed Buharî'nin dervişi olmuştur. M. Bayezid, Yavuz Sultan Selim, Kanunî Sultan Süleyman ve II. Selim dönemlerinde yaşamış, bu sultanlardan yardım görmüştür. Adı geçen sultanlara eserler ithaf etmiştir. Sultan Selim, şaire 35 akçe yevmiye bağlamış, Lâmiî de bununla yetinerek ömrünü ilim ve ibâdetle geçirmiştir. Bursa'da öldü. Nakkaş Ali Paşa Mescidi'nin avlusuna gömüldü.

Şair Talat Sokağı

Sokağa adını veren Şair Talat Bey, Rebiyülevvel 1275 (Ekim 1858)'de İhsaniye'de doğmuştur. 1875 tarihinde Paşakapısı Rüşdiye Mektebi'nde okumuş, Selimiye Camii derslerine devam etmiş ve bu arada da karşıtlarının Mösyö Tahsin dedikleri meşhur Tahsin Hoca'dan hikmet, hey'et, ilâhiyat dersleri almıştı. Bir takım memuriyetlerde bulunmuş ve bir tesadüf eseri olarak da Prens Sabahaddin Bey'in babası Damat Mahmut Paşa ile tanışmıştı. Paşa'nın Altunizâde'deki sarayında, süt kardeşi Üsküdarlı Şair Safî (öl. 1901) ile beraber bir çok geceler kalmışlar ve sohbet etmişlerdi. Bu hal Mahmut Paşa'nın Avrupa'ya kaçışına kadar devam etmişti.

Şair Talat Bey'e ait ev, Çiçekçi semtinde ve Harem İskelesi Sokağı civarında idi. Hemen yakınında meşhur hattat İsmail Hakkı Altınbezer'in evi ve ünlü Çiçekçi Kahvesi bulunuyordu. Şeyhü'l-muharrirîn Burhan Felek Bey'in evi de yine bu civarda ve eski adı Sultaniye Caddesi olan ve daha sonra 1934'te Çatmacılar Sokağı ismi verilen, bugünkü Dr. Sıtkı Özferendeci Sokağı üzerindeki 63 no'lu bina idi. Talât Bey'in evi bu eve sadece 20 m. uzaklıkta bulunuyordu. 1917 senesinde küçük bir evden çıkan yangın, Tosun Paşa Köşkü'nün arkasındaki, Şemsiye Fıstığı denilen büyük fıstık ağacını yakmış ve oradan da Sultaniye Caddesi'ne atlayarak Talât Bey'in ahşap, boyasız evini yok etmişti.

Tekke Arkası Sokağı

Sokağa adını veren Tekke, Tekke Arkası Sokağı'nın sağ tarafındaki Salih Efendi Camii içinde tesis edilmiştir. Salih Efendi, Valide-i Atik Camii bina emininin hizmetinde iken bu camiyi yaptırmıştır. 1591 tarihinde de vefat etmiştir. Kitâbesiz şâhidesi mevcuttur. Mabedin karşısında ve Çavuşderesi Caddesi ile Hatmi Sokağı'nın birleştiği yerde bulunan 1817 tarihli Ümmü Gülsüm Hanım Çeşmesi, 1991 tarihinde bu cami arsasının yanına nakledilmiştir. Tekkenin biraz ilerisinde ise, meşhur Çınarlı Tekke bulunmaktadır. Tekkenin hangi tarihte tesis edildiği belli değildir. 1199 (1784) tarihli tekkeler listesinde adı yoktur. 1250 (1843) tarihinde yapılan Saliha Sultan Düğünü'ne davetli şeyhler arasında, bu tekkenin şeyhi es-seyyid el-hac Halil Efendi de vardı. Mabet bir müddet sonra yanmış veya yıkılmış olduğundan 1256 (1840) tarihli tekkeler listesinde "Sa'diyye'den Seyfeddin Efendi Tekkesi, der Çavuşderesi, der Üsküdar, arsadır" diye kaydedilmiştir. 1890 tarihinde bastırılan Mecmuayı Tekaya'da da yeri arsa olarak gösterilmiş fakat şeyhinin Mustafa Efendi olduğu belirtilm iştir. Tekke, âyin günü Pazar olan bir Sa'diyye Dergâhı idi.

Tekke Arkası Sokağı

Şair Talat Sokağı

Tekke Önü Sokak

Sokak adını burada bulunan Karabaş-ı Velî Tekkesi'nden almaktadır. Toptaşı mevkiinde ve Valide-i Atik Camii'nin yan tarafında ve Tekke Önü Sokak üzerindedir. Tekke, bir medrese binası tarzında olup etrafında hücreler, ortasında büyük bir avlu vardır. Nurbânu Valide Sultan tarafından, Toptaşı Camii ile beraber Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Burası âyin günü Pazar olan bir Şabaniyye Tekkesi idi.

Tekke Önü Sokak

Turşucu Kemal Çıkmazı

Sokak adını zamanının meşhur kabadayısı Turşucu Kemal'den almaktadır. Semiha Ayverdi "Ah Tuna Vah Tuna" adlı eserinde Turşucu Kemal hakkında şu bilgileri vermektedir.

"Adı bile etrafına dehşet salan bu mahalle kabadayısından çekinmeyen kim vardı ki? Amma bir taraftan gölgesinden bile ürkülen Turşucu Kemal, bir taraftan da mahallenin namusu demekti. Öyle ki, iş seyahati ile evinden uzaklaşacak olanların karısını kızını emanet edecekleri adam Turşucu Kemal'di. O varken mahallesinin kızına kadınına sarkıntılık etmek acaba kimin haddi idi?

Turşucu Kemal gençti, yakışıklı idi. Keyf çatıp hoş vakit geçirmeyi de bilmeyenlerden değildi. amma hiç kimse onun kendisinin namusu bildiği mahallenin kadınına kızına yan baktığını görmüş değildi.

şu cadaloz Zarife Kadın'ın ona daima açık ola evine istediği gibi girip çıkar, peylediği bir kadınla görüşebilirdi. ancak o içerdeyken mahallede kimsenin bu eve "baskın" düzenlemek aklından geçmezdi. Etrafa karşı namuslu geçinen Zarife'nin çevirdiği dolapların kötü bir iş olduğunu Turşucu bilmekle beraber ne çare ki ayakları bu kart karının evine gitmekten geri kalmazdı. Hacı olan kocasının akşamdan akşama yemeğini getirdiği çıkın içindeki nafaka ile gözü doymayan ve Zarife gibi hoşur kadınların: "Civanlığına yazık ediyorsun, sen beylere paşalara lâyıksın," diyerek güzelliklerine medhü senâ aynası tutan ahlaksızların avucuna düşen bu gafil, kanaat bilmeyen kadınlara acır dururdu."

Turşucu Kemal Çıkmazı

Valide İmareti Sokak

Valide-i Atik Çeşmesi Sokak

Valide İmareti Sokak

Atik valide caminin güneybatısında, darüşşifa, darülhadis, kervansaray ve tabhaneden oluşan yapı topluluğunun güneydoğusunda yer alan dikdörtgen planlı, tek katlı bir yapıdır. "T" biçimli bir avluyu doğu, güney ve batı olmak üzere üç yönde kuşatan bağımsız bir yapı olmadığından yapıyı çevreleyen sokaklarla doğrudan bir bağlantısı yoktur. İmarete giriş imaretin de içinde yer aldığı büyük avludan sağlanmaktadır.

Avlu zemini kademelidir ve üzerine şap dökülmüştür. Güneydoğu yönünde tüm cephede, on açıklıklı, güneybatı ve kuzeydoğu yönlerinde cephenin yarısına kadar üçer açıklıklı kaş kemerli beşik tonoz örtülü revaklar devam eder. Revak güney cephenin uçlarında kuzeye dönerek iki yanda avluya taşan kubbeli odaların duvarlarına saplanır. Batıda revakların üzerinde tepelerinde havalandırma fenerleri bulunan altı birimli mutfak kubbeleri yükselir.

Nurbânu Valide Sultan, bu imareti külliyesi ile beraber yaptırmıştır. Bu muhteşem külliye, cami, medrese, tekke, hamam, sıbyan mektebi, darü'l-kurra, tabhane, imaret, kervansaray, mescit ve darü'ş-şifadan meydana gelmiştir. Hepsi, Mimar Sinan'ın eseridir. Külliyenin imaret ve darü'ş-şifası yanyana yapılmış olup, bunların üst tarafında kervansaray veya misafirhane binası yer almıştır.

Geniş bir alanı kaplayan bu teşekküllerden imaretin, Toptaşı Caddesi ile Valide İmareti Sokağı'na, kervansarayın da Bağlarbaşı Caddesi'ne açılan iki kapısı vardır. Darüş-şifanın kapısı ise, Helvacı Ali Sokağı'na açılmaktadır. Ayrıca, kervansarayı imaret ve darü'ş-şifaya bağlayan merdivenler mevcuttur.

Valide-i Atik Çeşmesi Sokak

Çeşme küfeki taşıyla inşa edilmiştir. Bir iç bükey bir düz silme ile çerçevelenen kaş kemerli çeşme taşı, oyma tekniğinde işlenmiş bitkisel motifli taş bir kornişle sonlanır. Çeşme osmanlı klasik dönemi özellikleri taşır. Bir niş şeklinde düzenlenen çeşme aynasında mermer, üç lüle yeri bulunan sivri kemer motifli küçük bir musluk aynası ve üzerinde, dış etkenler ve bakımsızlık nedeniyle yer yer okunmaz hale gelen dört satırlık mermer bir kitabe levhası yer alır. Tarih rakamı düşürülmeyen kitabe metninde çeşmenin Hasan Çavuş'un eminliği ile yaptırıldığı belirtilmiştir. Hasan çavuş, Kanuni Sultan Süleyman'ın son dönemlerinde yaşamış, Sultan III. Murad döneminde çavuşbaşılığa yükseltilmiş bir askerdir. Çeşme ebced hesabından yola çıkan Tanışık'a göre 1583, Haskan'a göre 1579 yılında yaptırılmıştır.

Atik Valide Darü'şşifası beden duvarına bitişik olarak eski Toptaşı Caddesi'ne açılan kapının yanında yer alan tek yüzlü duvar çeşmesidir. Haznesi Atik Valide Darü'şşifası beden duvarı içindedir.

Yavuztürk Mahallesi

Necip Fazıl Sokağı

Ahmet Necip Fāzıl Kısakürek, (d. 26 Mayıs 1904, İstanbul - ö. 25 Mayıs 1983, İstanbul) Türk ve İslamcı şair, yazar ve fikir adamıdır. Necip Fazıl, 24 yaşındayken yayımladığı ikinci şiir kitabı Kaldırımlar ile tanınmıştır. 1934 yılına kadar sadece şair olarak tanınmış ve o devirde Türk basınının merkezi olan Bâb-ı Âli'nin önde gelen isimleri arasında yer almıştır. 1934 yılında **Abdülhakîm Arvâsî** ile tanıştıktan sonra büyük bir değişim yaşayan Kısakürek, 1943-1978 arasında 512 sayı yayımlanan Büyük Doğu Dergisi yoluyla İslamcı görüşlerini kamuoyuna duyuran ve Büyük Doğu Hareketi'ne önderlik eden bir siyasi eylemcidir. **Yaşar Nâbi** tarafından, "bir mısrası Türk milletini ihya etmeye yeter" denilerek övülmüştür.

Kaynak: (Mehmet Nuri Şahin "Doğumunun 100. yılında Necip Fazıl Kısakürek" T.C. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2004)

Necip Fazıl Sokağı

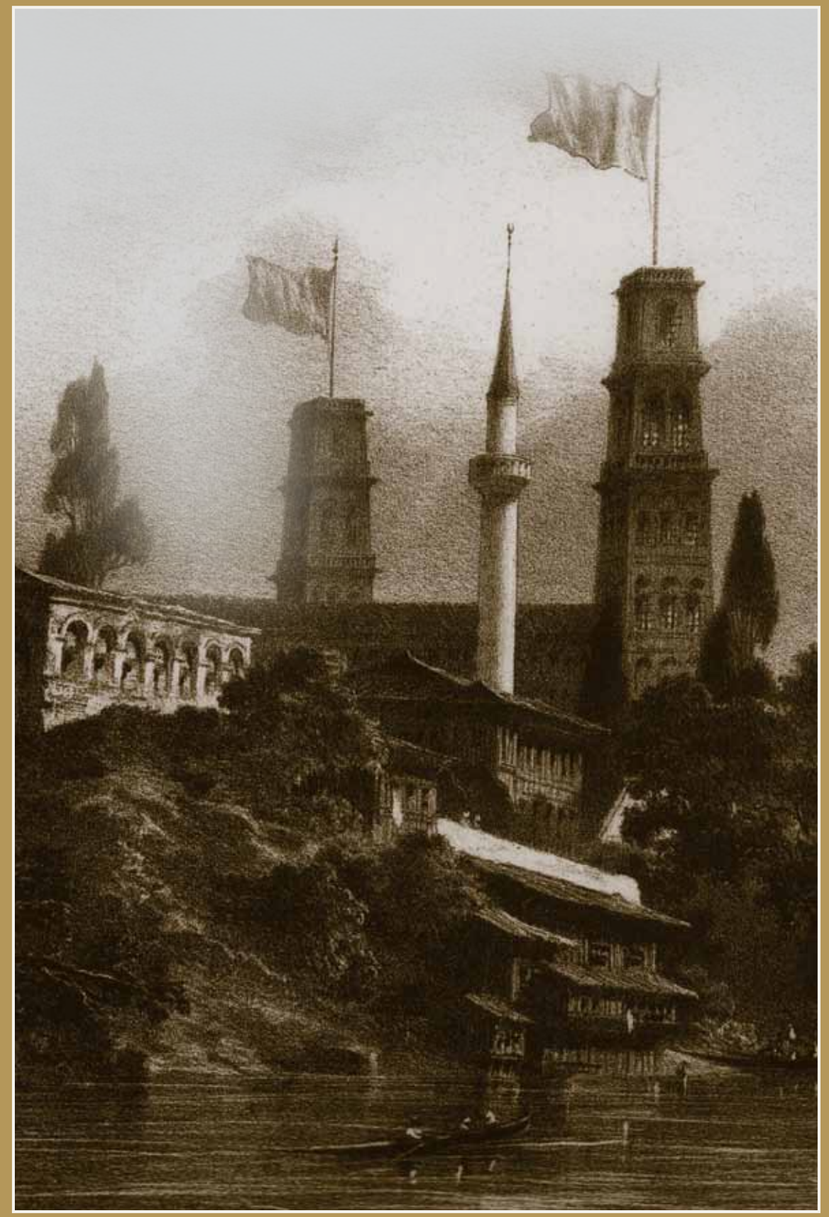

Üsküdar Harem İskelesi

Zeynepkamil Mahallesi

Aşçıbaşı Mektebi Sokağı

Sokak adını Aşçıbaşı Camii müştemilatından olan mektepten almaktadır. Eski adı Kuyubaşı olan şimdiki Kapıağası mevkiinde ve İnadiye Camii Sokağı üzerindedir. Mabedin iki yanından Mehmet Çavuş Sokağı ile Aşçıbaşı Mektebi Sokağı geçmekte ve bu yollar arasındaki camiye de kısa çıkmaz sokaklar ile gidilmektedir.

Hemen karşısında Aşçıbaşı Mezarlığı da denilen Karacaahmet kabristanının 10. Ada'sı ve Zeliha Hanım Sebili kitâbesi vardır. Sol tarafındaki mektepten eser kalmamıştır. Mabet, Hadîka yazarının verdiği bilgiye göre, Sultan IV. Mehmet'in (1648-1687) aşçıbaşısı Mehmet Ağa tarafından yapılmıştır.

Camiin karşısındaki Karacaahmet Mezarlığı'nda ve yol kenarındaki set üzerinde, Hindistan'a elçi olarak gönderilen Salim Mehmet Efendi'nin yanında bulunup orada 6 sene kalan Yağlıkçı Esnafı'ndan Yusuf Ağa'nın kabri vardır. Kabir taşına göre 18 Rebiyülâhir 1167 (Şubat 1754)'te vefat eden Yusuf Ağa, Aşçıbaşı Selim Ağa'nın çırağı olup Yağlıkçızâde Sadrazam Mehmet Emin Paşa'nın da (öl. 1769) babasıdır.

Mabedin İnadiye Camii Sokağı boyunca uzanan avlu duvarı iri kesme taştan yapılmıştır. Kemerli kapasının sağ tarafında iki, sol tarafında ise, klâsik demir parmaklıklı altı penceresi vardır. Küçük hazîresinde beş kabir görülmektedir. Kapının sağ tarafında ve pencerenin altında kitâbesi olmayan bir sebil teknesi bulunmaktadır.

Caminin banisi Pervane Mehmet Efendi hazirede medfundur.Aşçıbaşı Camii, 1935 yılında Evkafça kadro dışı bırakıldığından harap hale geldiği için 1943 yılında yıktırılmıtır. 1946 yılı itibariyle mescidin sadece bir sokak duvarı kalmıtır. 1993 yılında, Yıldız Teknik Üniversitesi tarafından tekrar inşa edilmiştir.

Aşçıbaşı Mektebi Sokağı

semâî, şarkı bestelemiş olan Bolâhenk Nuri Bey, ayrıca kâr'lar da besteledi. Dinî musikide de başarılı eserleri vardır. Bûselik ve Karcığar makamlarından bestelediği iki Mevlevî Âyîni yüksek sanat değeri taşıdıkları halde her nedense pek yayılmamışlardır.

Gayet titiz ve asabî bir kişi olan Bolâhenk Nuri Bey, Eyüp'te 1910 yılında, 76 yaşında öldü. Fatih Türbesi yanına gömüldü.

Büyük Selimpaşa Sokağı

Bkz Ahmediye Mah.

Bolahenk Nuri Çıkmazı

Bolâhenk Nuri Çıkmaz, Üsküdar'da Açıbaşı Mektebi Sokağındadır. 1961 yılındaki görünümü şöyledir: Bir araba geçecek genilikte ve kabataş döşelidir. Ahşap ve kâgir evlerden müteşekkildir.

Sokak adını sesinin kısık ve güzel olmaması nedeniyle (Bolâhenk) lâkabıyla tanınmış olan Nuri Bey'den almaktadır.

Türk musikisinin 19. Yüzyıl sonlarında yetişmiş en değerli bestekârlarından biridir. İstanbul'da Eyüp'te 1834yılında doğdu. Moralı Bekir Paşa'nın oğlu mültezim Hacı Mehmed Ali Efendi'nin oğludur.

Bestekârlık kudreti yüksek olan Nuri Bey'in eserleri klâsik üslûbun güzel örnekleri arasındadır. Sağlam bir teknik, his ve zarafetin sentezi olan eserleri bütün canlılıklarını korumaktadır. Bir hayli beste,

Bolahenk Nuri Çıkmazı

Dr. Burhanettin Üstünel Sokağı /Caddesi

Dr. Burhanettin Üstünel Sokağı /Caddesi

Dr. Burhanettin Üstünel Sokağı / Caddesi

Sokağa adı verilen Prof. Dr. Burhanettin Üstünel Zeynep Kâmil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi'nin en uzun süre başhekimliğini-yapmış olan doktordur. Vefatından sonra hastanenin önünden geçen caddeye ismi verilmistir.

Sokağa rengini veren en önemli unsur, Zeynep Kâmil Hastanesi'dir. **Yusuf Kamil Paşa** ile eşi **Zeynep Hanım** tarafından özel mülklerinde hastalara ücretsiz hizmet vermek amacıyla yaptırılmış olan Zeynep Kamil Hastanesi, Üsküdar' ın sağlık hizmetini günümüze kadar sürdürebilmiş en eski sağlık kuruluşudur. Bir diğer özelliği de, İstanbul'un ilk özel hayır kurumu olmasıdır. Zeynep Hanım Mısır Valisi **Kavalalı Mehmet Ali Paşa**' nın kızıdır. 1862 tarihinde Nuh Kuyusu semtinde bostan tarlası olan arsa hastane yapılmak üzere alınmıştır. Ambleminde Zeynep-Kamil hastanesinin kuruluş tarihi 1862 yazmaktadır.

Yusuf Kamil Paşa 1863 yılında Sultan Abdülaziz tarafından sadrazamlığa getirilmiştir. Hastane cephesinde orijinal plana göre girişin üzerinde bulunan kitabede **"fihi şifaun li'n nas"** yani "Onda insanlar için sağlık vardır" (an-Nahl suresi 69. ayet) sözleri okunmaktadır. Zeynep Hanım ve Kamil Paşa ölümlerinden sonra hastane bahçesinde yaptırdıkları türbeye defnedilmişlerdir. Zeynep Kamil Hastanesi, 1896 yılında Zeynep Hanım'ın kardeşi Abdülhalim Paşa'nın oğlu **Sait Halim Paşa** tarafından Tıbbiye-i Şahane ve Hamidiye Etfal Hastane-i Ali'sinde görevli saray hekimi olan **Doktor Cemil Topuzlu Paşa**' ya özel cerrahi kliniği olarak kullanıma verilmiştir. Dr. Cemil Topuzlu Paşa döneminde, tadilatlar yaptırılarak modernleştirilen hastanede tıbbi donanım yenilenmiş, kalorifer sistemi kurulmuş, hastaların bakımı için Avusturya' lı hemşireler görevlendirilmiştir.

Cemil Paşa 1915' te yurt dışına gidinceye kadar tüm cerrahi ameliyatlar yanı sıra sezaryen ameliyatları da yapılmaktaydı. Bu tarihten sonra günümüze kadar hastane değişik isimlerle adlandırılıp farklı kurumlara bağlı olarak farklı branşlarda hizmetler vermiştir. Hastane günümüzde **T.C. Sağlık Bakanlığı Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi** adıyla özel dal eğitim hastanesi statüsünde hizmete devam etmektedir. Branşlarında verilen tıbbi hizmetin yanı sıra kadın doğum, çocuk ve çocuk cerrahisi, neonatoloji, perinatoloji ve jinekolojik onkoloji dallarında uzmanlık eğitimi yapılmakta olup ve bunun yanında pek çok sertifikalı meslek sonrası eğitimleri de başarı ile yürütülmektedir.

Kaynak: http://www.zeynepkamil.gov.tr/detay.php?id=58&cid=110

Hasodalar Çıkmazı

İnadiye Camii Sokağı

Hasodalar Çıkmazı

Çıkmaz bir zamanlar burada bulunan Nasuh Paşa Sarayı'nın arsası üzerindedir. Nasuh Paşa Sarayı'nın Zeynep Kâmil Hastahanesi'nin ön tarafında olduğu sanılmaktadır. Burada, Körbakkal, Hasan Bey ve Sarı Mehmet Mesut Paşa sokakları ile Toptaşı ve Divitçiler caddelerinin etrafını çevirdiği, boyu 200 m. eni 170 m. olan bir alanda tonoz bakiyeleri, ince tuğladan yapılmış kemerli kapı kalıntıları ve büyük bir su haznesi bulunmaktadır. Zeynep Kâmil Bulvarı'nın yapımı sırasında bunlardan bir kısmı ortadan kalkmışsa da, su haznesi durmaktadır.

Arsanın üzerinde bugün, Arap Odaları Çıkmazı, Hasodalar Çıkmazı ve Körbakkal Çıkmazı adlarını taşıyan üç çıkmaz sokak vardır. Sarayın ön tarafında, bugün yıkılmış bulunan Toptaşı Karakolu bulunuyordu. Sarayın bânisi Nasuh Paşa, 22 Ağustos 1611'de ve Sultan I. Ahmet devrinde sadrazam ve aynı pâdişahın üç yaşındaki kızı Ayşe Sultan ile Zilhicce 1020 (Şubat 1612)'de evlenerek saraya damat olmuştur. Türlü nedenlerle, Eminönü'nde Yeni Cami civarındaki sarayında otururken 13 Ramazan 1023 (17 Ekim 1614) tarihinde, o sırada henüz beş yaşında bulunan küçük gelinin gözleri önünde boğularak öldürülmüştür. Nasuh Paşa'nın idamından sonra bu yazlık saray, eşi Ayşe Sultan'a intikal etmiştir.

İnadiye Camii Sokağı

Sokak adını İnadiye (Tavaşî Hasan Ağa) Camii'nden almaktadır. Yapı, etrafı harpuşta-lı, kesme taş, alçak duvarlarla çevrili bir avlunun ortasında yer almaktadır. Avlunun güneyinde hazire bulunur. Kuzeydoğu avlu duvarında bir çeşme bulunmaktadır. Alçak bir su basman üzerinde inşa edilen cami kare planlıdır. Çatısı ahşaptır.

Kuzeyde iki katlı bir son cemaat yeri bulunur. Eksende çift kanatlı ahşap bir kapı ile iki yanda pencereler ve üst katta mahfile açılan farklı boyutlarda pencereler bulunur. Cephe su basmandan itibaren ahşap kaplıdır. Üstte bir saçakla öne uzatılan ahşap kırma çatı yükselir. Cephenin kuzey ucunda yükselen kısa/güdük minarenin gövdesi çimento sıvalıdır. Şerefe korkulukları betonla değiştirilmiştir. Diğer cephelerde moloz taş duvar örgülü cami alt-üst pencerelerden ışık alır. Alt yapıyı kirpi saçaklı bir korniş bitirir.

Küçük haziresinde beş kabir mevcut olup kapının sağ tarafında ve pencerenin altında kitabesi olmayan bir sebil teknesi bulunmaktadır. Günümüzde kullanılmakta olan yapı, strüktürel açıdan sağlam olup, yapısal durumu, yapım tekniği, malzemesi, süsleme özellikleriyle özgün durumunu büyük oranda korumuştur.

Sokakta bulunan önemli eserlerden biri de **Zeliha Hanım Sebili**'dir. Sebil, Karacaahmet Türbesi'nin arka tarafında, İnadiye Camii Sokağı üzerinde, Aşçı başı Camii ve Cami Çıkmazı Sokağı karşısında ve mezarlık duvarı önünde idi. 1940 tarihlerinde, mezarlık duvarları Nasuhî Bey tarafından yaptırılırken tulumbalı kuyusu ve taş teknesi duvar altında kalmış ve üzerini örten demir gölgeliği de kaldırılmıştır. Sebil kefeki taş bir tekneden ibaret olup iki musluğu ve önünde yalakları vardı. Taş tekne ve üzerindeki kitâbesi bugünde mevcut olup mezarlık duvarındadır. Tulumba ile çekilen su, bu tekneye ve Aşçıbaşı Camii kapısı yanındaki abdest teknesine doldurulurdu. Bu tekneyi de cami duvarında görmek mümkündür.

Kaynak: (Ayvansarayî Hüseyin Efendi, Hadikatü'l Cevami İstanbul Camileri ve Diğer Dini- Sivil Mi'mari yapılar, işaret yayınları: s:93, istanbul,2001)

Nalçacı Hasan Sokağı

Sokağa tarhi rengini ve derinliğini Şeyh Halil Efendi tarafından 17. Yüzyılın ilk çeyreğinde inşa ettirilen dergâh vermektedir. Dergâh, aynı zamanda tevhidhane olarak kullanılmaktadır. Mescide Maraş valisi Abdullah Paşa (ö.1756) tarafından minber konulmasıyla yapı, cami-dergâh niteliği kazanmıştır. Zamanla harap olan dergâh (h.1291) 1874 senesinde Namık Paşazâde Hüseyin Cemil Paşa tarafından tamir ettirilmiş bu esnada **Nalçacı Şeyh Halil Efendi**'nin kabri üzerine bir türbe inşa edilmiştir. 1914-1919 yılları arasında hazırlanan Konyalı'nın belirttiği üzere 1941 senesinde türbenin üst yapısının çökmüştür. Eski fotoğraflarda harap mabedin kesme taş minare kaidesi görülmektedir. Baha Tanman'ın raporuna göre; Nalçacı dergâhı'nın 1874 senesinde son şeklini alan binalarıyla çağdaş olan "cami-dergâh" niteliğindeki yapılarla benzer özellikler taşıdığı aktarılmakta ve geç dönem tarikat yapılarında görüldüğü üzere harem ve selamlık birimlerinin 19. yüzyıl İstanbul konutlarının özelliklerini yansıttığı belirtilmektedir. Metruk hazire dışında dergâhtan günümüze bir şey ulaşmamıştır.

Kaynak: http://www.istanbulkulturenvanteri.gov.tr/kentsel-sivil-mimari/detay/envanter_id/59128

Şair Zati Sokağı

Sokak Balcılar Yokuşu'nu Büyük Selimpaşa Caddesi'ne bağlar. Sokağa adını veren **Zâtî** (d. 1471 - ö. 1546), tanınmış bir Divan Edebiyatı şairidir. Ziya Paşa tarafından Türk şiirine temel koyan şairlerin üçüncüsü olarak anılmıştır.

Zati'nin iyi bir medrese eğitiminden geçmediği bilinmektedir. Ancak şiir yazma tekniklerini eserlerinde çok iyi uyguladığı ve Farsça'yı kullanmasını bildiği gayet açıktır. Bu yüzden olaganüstü bir kaabiliyete sahip olduğu ve kendi kendini çok iyi yetiştirdiği sonucu çıkartılmaktadır. Uzun yıllar yaşamış ve hayatı değişik dönemlerden geçmiştir. Sağırlığı dolayısıyla devlet memurluğuna alınmamıştır. Ancak II. Beyazid zamanında Hadım Ali Paşa kendisini korumuş ve ünlü müderrislerden Müeyyedzâde ile Tacızâde Cafer Çelebi'den himaye görmüştür. Ancak II. Beyazid devrinin sonlarına doğru II. Beyazıd şehzâdelerinin kavgaları arasında Hadım Ali Paşa şehid oldu ve Müeyyedzâde ve Tacizâde'nin malları yağma edildi. Bu nedenle yardımlardan mahrum kalan Zati büyük yoksulluk çekmiştir. Hayatının son yıllarında ise Beyazid Camii avlusunda bir ufak dükkân açarak remilcilik, muskacılık yapmıştır. H.953/M.1546 yılında ölmüştür. Pek fakir olduğu için ancak Aşık Çelebi, Selikî, Yahya Bey gibi zamanının şairlerinin parasal yardımları ile cenazesi kaldırılmış ve Edirnekapı dışarısında gömülmüştür. Aşık Çelebi, 1600-1700 gazeli ve 400 kasidesi bulunduğunu belirtmektedir.

Kaynak: Halil Erdoğan Cengiz, Divan Şiiri Antolojisi, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1972, say.308.

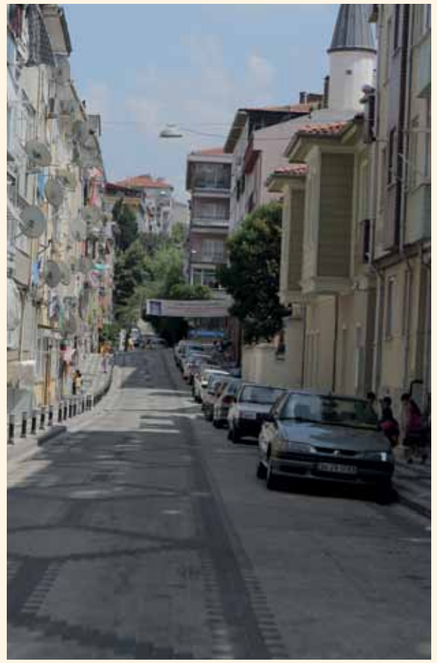

Nalçacı Hasan Sokağı

Şair Zati Sokağı

Tabaklar Camii Sokağı

Tabaklar Camii Sokağı

Sokağa adını veren Tabaklar Camii hakkında Hadîka yazarı şu bilgiyi vermektedir: "Bânileri, Hacı Ferhat ve biraderi Hacı Mehmet namında kimselerdir. Vatan-ı aslîleri Konya olup İstanbul'a geldiklerinde Üsküdar'da vaki Valide-i Atik Camii şerif binası zamanına tesadüf etmekle bunlar dahi bazı hizmetlerde bulunup, camiin yapımı tamam oldukta artan malzemeyi istida ile Valide Sultan'dan istemişler ve böylece aldıkları izin üzerine Tabaklar Camii'nin binasına muvaffak olmuşlardır.

Bu mescidin yapımı, Valide Sultan Camii'nin tamamlanmasından dört sene sonra yani 995 (1587) senesindedir. Biraderlerin kabirleri Üsküdar haricinde Seyyid Ahmet Deresi adındaki yerdedir. Tabaklar Mescidi'nin mahallesi vardır."

Bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere, Valide-i Atik Camii'nin artan malzemesi ile evvelâ Kurban Nasuh Camii ve sonra da bu Tabaklar Mescidi inşa olunmuştur.

Cami, 1218 (1803) tarihinde onarılmıştır. Kıble tarafındaki hazîrede, 1286 (1869)'da vefat eden Ser-Halife-i Meczüban-ı İlâhî Sadık Baba'nın, 1212 (1797)'de vefat eden İmam Ali Efendi'nin ve 1139 (1726)'da vefat eden Abdullah Efendi'nin kabirleri vardır. Cami ismini, Tabaklar Meydanı'nın yanından akan dereden almıştır.

Bu dere kenarında, Valide-i Atik Camii'nin yapımı sırasında camiye akar olmak üzere "12 bab debbağhane kârhanesi" inşa edilmişti.

Camiin civarında, 995 (1587) tarihinde Darüssaâde Ağası Mehmet Ağa tarafından yaptırılmış bir çeşme ile namazgâh, Bedevi Tekkesi, Hüseyin Baba'nın türbesi ile Balcı Ahmet Dede'nin türbesi bulunmaktadır. Mabet 1393 (1973)'te şimdiki şekliyle onarılmıştır.

Kaynak: http://www.uskudar.bel.tr/tr-tr/hizmet/rehber/Sayfalar/Rehber-Detay-Icerik.aspx?GuideID=3&SubID=45&ContentID=18998

Takatuka Yokuşu Sokağı

Zeynep Kâmil Hastanesi'nden Üsküdar yönüne doğru Toptaşı Caddesi'nin sol tarafındaki ilk paralelden aşağıya iner. Körbakallar sokağı Tabaklar Külhanı sokağa bağlar. Takatuka; gürültü patırtı; basımevlerinde kurşun dökülmüş, satır olarak dizilmiş harfleri iyice yerleştirmek için üzerlerine vurmaya yarar takoz veya odanın ortasına yerleştirilen, uzun tütün çubuklarının külünün döküldüğü çanak anlamına gelmektedir. **Şeyh Hasip Efendi Tekkesi**'nin az ilerisinde Takatuka Sokak üzerinde tekkeye ait büyük bir su haznesi bulunmaktadır. Kesmetaş ve tuğla hatıllı olarak yaptırılmış olan bu haznenin, Sarı Mehmet Paşa'nın muhteşem konağı altında bulunduğu söylenmektedir. Bu haznenin az ilerisinde konağa ait olduğu sanılan kemerli bir kapı ve yüksek duvarlar, 1960 senesine kadar mevcuttu. Mehmed Paşa, 1129 (1717)'de Kavala'da öldürüldü. Kabri, oradaki Ulu Cami'dedir. Eserleri vardır. Değerli bir vezirdi. (Sicill-i Osmânî, 4/213) Şeyh Hasib Efendi Tekkesi, 1199 (1784) tarihli tekkeler listesinde "Edhemî Mehmet Efendi zaviyedârı Seyyid Hasib Efendi" adı ile kaydedilmiştir. 1256 ve 1294 (1840-1877) tarihli listelerde ise "Bedeviyye'den Hasib Efendi Tekkesi der kurb-i Toptaşı der Üsküdar" diye kayıtlıdır.

Takatuka Yokuşu Sokağı

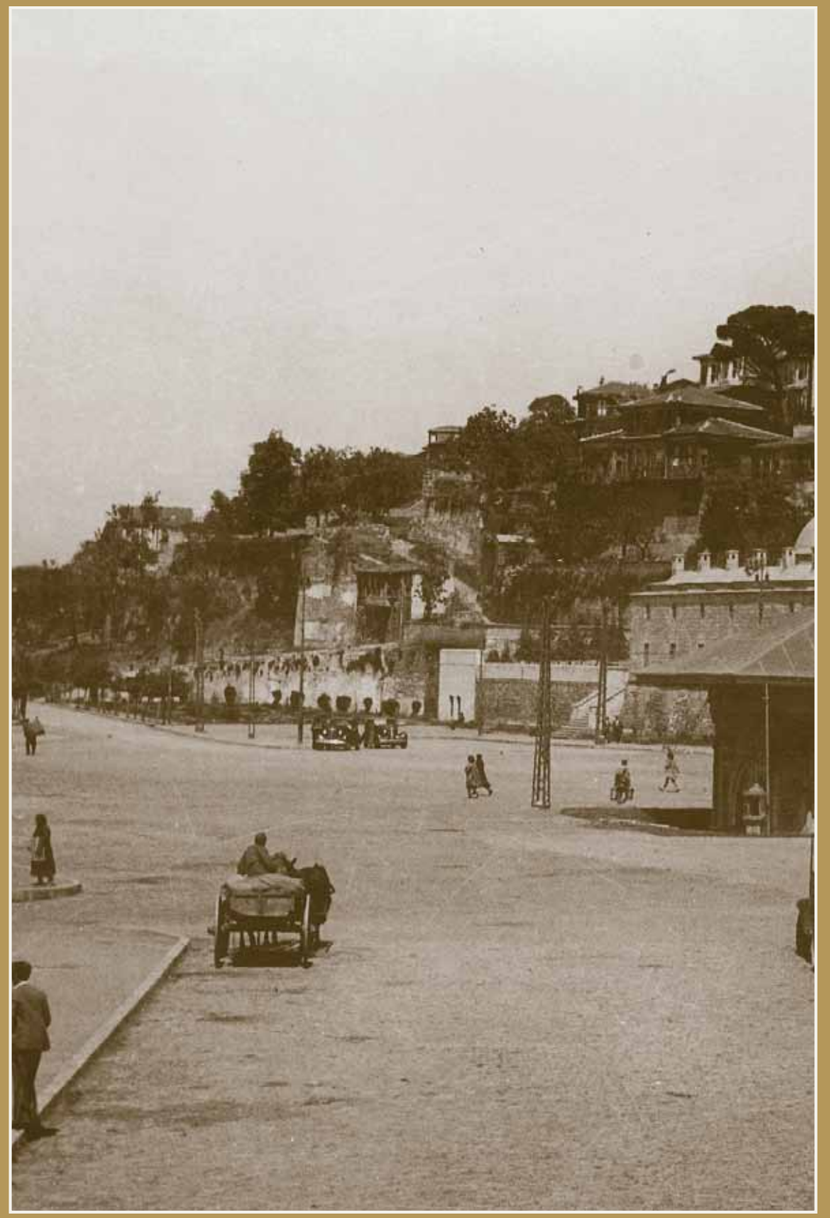

Üsküdar Harem İskelesi

Bibliyografya

AHMED LÜTFİ, Vakanüvis Ahmet Lütfi Efendi Tarihi (Haz. Münir Aktepe); C. I-IV, Ankara, 1989- 1993, TTK Yayınları

AHMED RASİM, Muharrir Bu Ya, İstanbul 1969, MEB. Yayınları

AHMED RASİM, "Semaî Kahvehaneleri", Resimli Tarih Mecmuası, VII/4 (Nisan 1956)

AHMED REFİK, Eski İstanbul, İstanbul, 1931

AHMED REFİK, "Kahve ve Tütün", İkdam Gazetesi, 5 Kanunusani 1340

AHMED REFİK, 16. Asırda İstanbul Hayatı 1553-1591, İstanbul, 1935

AHMED REFİK, XI. Asr-ı Hicride İstanbul Hayatı, Matbaa-i Orhaniyye, İstanbul 1931

AHMED REFİK, 13. Asırda İstanbul Hayatı 1786-1839, İstanbul, 1932

AHMED REFİK, Türk Mimarları, Hilmi Kitaphanesi, İstanbul, 1936

AHMED REFİK, " Fatih Devrine Ait Vesikalar", TOEM, sayı 49-62

AHMED RIFAT, Lügat-ı Tarihiyye ve Coğrafiyye, I-IV, İstanbul 1299

AKBATU, Şinasi, "İstanbul'un Kaybolan Camileri", İstanbul Ekspres Gazetesi, 11 Mart 1959–8 Nisan 1959

AKBATU, Şinasi, "İstanbul Tekkeleri", İslâm Medeniyeti Mecmuası, IV, Sayı: 4, S.51–96, V;" Sayı: 4, S.81–103; Sayı: 5, S.97–121

AKYEL Caner, Doğancılar, Kentim İstanbul Semt Kitapçıkları

AKSEL, Malik, "Kahve, Kahvehaneler", TFA, K/185 (Aralık 1964), 3589-3591.

AKTEPE, Münir, "XVII. Asra Ait İstanbul Kazası Avarız Defteri", İstanbul Enstitüsü Dergisi, III, 1957, S. 109–139

AKYAVAŞ, A. Ragıp, Âsitâne, I-II, Ankara 2004, TDV Yayınları

AKYAVAŞ, Beynun,"İstanbul'u Sevmek", Türk Kültürü Dergisi, Sayı: 374, Haziran 1994, s. 79–82

AKYAVAŞ, Beynun, Sultanıyegâh İstanbul, İstanbul, 2001, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

ALBAYRAK Sadık, Osmanlı'da Sosyal Yapı ve İstanbul, İstanbul, 2000; Kiptaş Yayınları,

ALİ RIZA-MEHMET GALİB, Geçen Asırda Devlet Adamlarımız (Haz. Fahri Çetin Derin), C.I-II, İstanbul 1977, Tercüman 1001 Temel Eser

ALTINAY, Ahmet Refik, Lale Devri, Kültür Bakanlığı, Ankara 1973

ALTINAY, Ahmed Refik, Onikinci Asırda İstanbul Hayatı, İstanbul, 1985, Enderun Kitabevi

ALTINAY, Ahmet Refik, Onuncu Asr-ı Hicride İstanbul Hayatı (1495-1591), İstanbul 1985, Enderun Kitabevi

ALUS Sermet Muhtar, Eski Günlerde, İstanbul, 2001, İletişim Yayınları

ALUS Sermet Muhtar, İstanbul Kazan Ben Kepçe, İstanbul, 1995, İletişim Yayınları

1900'lü Yılların Başlarında Şehir Hayatı, İstanbul, 2005, İletişim Yayınları

AND, Metin, Kırk Gün Kırk Gece, İstanbul 1959

AND, Metin, "Eski İstanbul'da Meddah Kahveleri", Folklor, 1/3 (Temmuz 1969), S. 7-8

AND, Metin, I6.Yüzyılda İstanbul, Kent-Saray-Günlük Yaşam, İstanbul 1993

APAYDIN Alaaddin, Osmanbey, Kentim İstanbul Semt Kitapçıkları, istanbul.com

ARSEVEN, Celâl Esat, Eski İstanbul, (Abidat Ve Mebanisi), (Hazırlayan: Dilek Yelkenci), İstanbul 1989

ASLANAPA, Oktay, Mimar Sinan'ın Hayatı ve Eserleri, Türk Kültürünü Araştırma Eserleri Yayınları, Ankara 1988

ATABEYOĞLU, Cem, Bir İstanbul Vardı, İstanbul, 2002, Kelebek Yayınları

AYANOĞLU, F. İsmail, "Fatih Devri Ricali Mezar Taşlan ve Kitabeleri", Vakıflar Dergisi, Sayı IV, Ankara 1958, s. 203

AYAŞLI, Münevver, İşittiklerim, Gördüklerim, Bildiklerim, İstanbul, 2006, Timaş Yayınları

AYDÜZ Salim: "Muvakkithaneler", İstanbul, Ekim 2004, sayı: 51, s. 92-97

AYNUR Hatice, "Kadınların Yaptırdığı Çeşmelerin İzinde", İstanbul, Temmuz 2004, sayı:50, s.32-37

AYNUR, Hatice - KARATEKE Hakan, 3. Ahmet Devri İstanbul Çeşmeleri, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları; İstanbul 1995

AYVAZOĞLU, Beşir, "AhîÇelebi Camii", Osmanlı Ansiklopedisi, III, İz Yayıncılık, İstanbul 1996

AYVERDİ, E. Hakkı, Fatih Devri Mimarisi, İstanbul 1953, Fetih Cemiyeti Yayınları

AYVERDİ, Ekrem Hakkı, "İstanbul Mahalleleri, Şehrin İskânı ve Nüfusu", Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara 1958

AYVERDİ Ekrem Hakkı, İstanbul Mucizesi, İstanbul, 1959, İstanbul Enstitüsü Yayınları

AYVERDİ, Ekrem Hakkı-Barkan Ömer Lütfi, İstanbul Vakıflar Tahrir Defteri 953 (1546) Tarihli, İstanbul 1970

AYVERDİ, Ekrem Hakkı, 19. Asırda İstanbul Haritası, İstanbul 1958

AYVERDİ, Sâmiha, Boğaziçi'nde Tarih, İstanbul 2002, İstanbul Fetih Cemiyeti

AYVERDİ, Sâmiha, İstanbul Geceleri, İstanbul, 1997, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları

BAHA, A., İstanbul Etnografyası, İstanbul 1935

BALIKHANE NAZIRI ALİ RIZA BEY, İstanbul Hayatı/ Eski Zamanlarda, (Yayına Hazırlayan: Ali ŞükrüÇoruh), İstanbul, 2007, Kitabevi Yayınları

BALTACI, Cahit, XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri, İstanbul 1976

BANOĞLU, Niyazi Ahmet, Tarih ve Efsaneleri ile İstanbul Semtleri, İstanbul 2007, Selis Yayınları

BARKUL Ömür Sıfoğlu, "Yeldeğirmeni Evleri", İstanbul, Temmuz 1993, sayı 6, s. 104

BASİRETÇİ ALİ EFENDİ; İstanbul'da Yarım Asırlık Vekayi-i Mühimme, İstanbul, 1997, Kitabevi Yayınları

BASİRETÇİ ALİ EFENDİ; İstanbul Mektupları, (Haz. Nuri Sağlam), İstanbul,2001, Kitabevi Yayınları

BARAZ, Mehmet Rebii Hatemi, Beylerbeyi, İstanbul, 1994, İBB. Yayınları, 2 Cilt

BARAZ, Mehmet Rebii Hatemi- DEMİRCAN Zeynep, Çengelköy'de Tarih, İstanbul, Temmuz 2004, Kitabevi Yayınları

BAREILLES, Bertrand, İstanbul'un Levanten Mahalleleri, İstanbul, 2003, Güncel Yayıncılık

BARIŞTA, H. Örcün, İstanbul Çeşmeleri, Ankara, 1993, Kültür Bakanlığı Yayınları

BAYLADI, Derman, İstanbul'un Yüreğinde Tarihe Yolculuk, İstanbul, 1997, Say Yayınları

BAYRAK, M. Orhan, Ansiklopedik İstanbul Rehberi, İstanbul 1981, Tarih ve Düşünce Yayınları

BAYRAK, Orhan, İstanbul'da Gömülü Meşhur Adamlar, İstanbul, 2002, Milenyum Yayınları

BAYRAK, M. Orhan, İstanbul'un Tarihî Yerler Kılavuzu, İstanbul 1966

BAYRAK, Orhan, İstanbul Tarihi, İstanbul 2003, İnkılâp Kitabevi

BAYRI, Mehmet Halit, İstanbul Folkloru, İstanbul 1947, I. Cilt

BAYRI, M. Halit,"Semai Kahveleri", TFA, 1/11 (Haziran 1950), S. 163-165

BEKTAŞ Cengiz, "Kuzguncuk", İstanbul, Temmuz 1992, sayı:2, s.89

BEKTAŞ Cengiz, Kuzguncuk, İstanbul,2004, Literatür Yayınları

BELGE Murat, "Boğaziçi", İstanbul, Nisan 1993. sayı:5,s. 93-106

BELGE, Murat, İstanbul Gezi Rehberi, İstanbul 2000, Tarih Vakfı Yayınları

BEYATLI, Yahya Kemal, Bu Şehr-i İstanbul Ki, Derleyen, Şemsettin Kutlu, İstanbul 1972

BİLGE, Mustafa, İstanbul Selâtin Camileri, İstanbul 1978

BİRSEL, Salah Kahveler Kitabı, İstanbul 1991, Nisan Yayınları

Boğaziçi Salnamesi, Şirket-i Hayriye, İstanbul 1330

BOYSAN, Aydın. İstanbul'un Kuytu Köşeleri, Y.K.Y., İstanbul 2003.

CANBERK Eray- ÖZKÖK Rüknü, Ömür Biter İstanbul Bitmez, İstanbul, 2005, Heyamola Yayınları

CANSEVER, Turgut, İstanbul'u Anlamak, İstanbul, 1998, İz Yayıncılık.

CERASI, Maurice. Osmanlı Kenti, İstanbul 2001, Yapı Kredi Yayınları

CEZAR, Mustafa, Osmanlı Başkenti İstanbul, İstanbul, 2002, Erol Kerim Aksoy Eğitim, Kültür ve Sağlık Vakfı Yayınları

CÜNDİOĞLU, Dücane, Arasokakların Tarihi, İstanbul 2008, Etkileşim Yayınları

ÇAPANOĞLU, Münir Süleyman, İstanbul Şairi Yahya Kemal, İstanbul 1958.

ÇETİN, Atilla, "İstanbul'daki Tekke-Zaviye ve Hankâhlar Hakkında 1199/1784 Tarihli Önemli Bir Vesika", Vakıflar Dergisi XIII, Ankara 1981, s.583-90.

ÇORAK Reyhan: Üsküdar, Kentim İstanbul Semt

Kitapçıkları, istanbul.com
ÇUBUK, Mehmet, "Boğaziçi Mekânı ve Tanzimi Sorunu", Mimarlık Mec, VI, Sayı. 5, 1953
DARKOT, Besim, İstanbul'un Coğrafyası, İstanbul 1938
DAVER, Abidin, Dünkü, Bugünkü, Yarınki İstanbul, İstanbul 1944, Belediye Matbaası
DE AMICIS, Edmondo, İstanbul 1874, (Tercüme: Beynun **AKYAVAŞ**), Ankara 1993, Türk Tarih Kurumu Yayınları
DELEON, Jak. Bir Tutam İstanbul, İstanbul 1993, Altın Kitaplar
DELEON, Jak, Eski İstanbul'un Yaşayan Tadı, İstanbul 1988, Çelik Gülersoy Vakfı Yayınları
DELEON, Jak, 100 İstanbul, İstanbul 2000, Remzi Kitabevi
DEMİRAĞ Dilaver, Ayazma, Kentim İstanbul Semt Kitapçıkları
DETHIER, P.A. Boğaziçi ve İstanbul, İstanbul 1993, Eren Yayınevi
Edirne, Ankara, 1993, Türk Tarih Kurumu Yayınları
DETHİER, Philipp Anton, Boğaziçi ve İstanbul, Çev.: Semavi Eyice, İstanbul, Eren Yayınları
DEVELLİOĞLU, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara 1984, Arkın Kitabevi, 6. Baskı
DOĞAN, Osman, Zincirlikuyu, Semt Semt İstanbul, İstanbul 2003, KentimİstanbuI
DURSUN, A. Haluk, İstanbul'da Yaşama Sanatı, İstanbul, 1999, Ötüken Neşriyat
DÜNDEN BUGÜNE İSTANBUL ANSİKLOPEDİSİ, İstanbul, 1994, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Yayınları, 8 Cilt
EBCİM Nedre, Üç Dinin ve Ünlülerin Buluştuğu Semt Kuzguncuk, İstanbul, 2005, İleri Yayınları
EBERSOLT, Jean, Bizans İstanbul'u ve Doğu Seyyahları, Çev. İlhan Arda, İstanbul, Pera
Turizm Ve Ticaret A.Ş.
EGEMEN, A., İstanbul'un Çeşme ve Sebilleri, İstanbul 1993.
EKDAL Müfid, Tanıdığım İnsanlar, Yaşadığım Olaylar, İstanbul, 2009, Destek Yayınları
ELDEM, Halil Etem, İstanbul'da İki İrfan Evi: Alman ve Fransız Arkeoloji Enstitüleri Ve Bunların Neşriyatı, İstanbul 1937
ELGÖTZ, Herman, İstanbul Şehrinin Umumi Planı, İstanbul Belediye Matbaası, İstanbul 1934
ERDENER, Orhan, Adım Adım İstanbul, İstanbul, 2003, İBB Yayınları
ERDENER, Orhan, Boğaziçi Sahilhaneleri, İstanbul, 2010, İBB Yayınları 2 Cilt
ERDENER, Orhan, İstanbul'un Manzara Terasları, İstanbul, 2010, İBB Yayınları
ERDOĞAN Muzaffer, "Mehmet Tahir Ağa, Hayatı ve Mesleki Faaliyetleri". TD. 10 (1954), 158-180
ERDOĞAN, Muzaffer, "Osmanlılar Devrinde İstanbul Bahçeleri", Vakıflar Dergisi, Sayı IV, 1958, s. 155
ERGİN, Osman, Belediye Rehberine Göre Eski ve Yeni Sokak, Mahalle İrtibatı, Teksir, Atatürk Kitaplığı, nr. 424
ERGİN, Osman Nuri, Cumhuriyet ve İstanbul Mahalli İdaresi, İstanbul 1933
ERGİN, Osman, "Çarşı", İslam Ansiklopedisi, III, İstanbul, **MEB** Yayınları, s. 360
ERGİN, Osman, İstanbul'da İmar ve İskân Hareketleri, 1938, Eminönü Halkevi Neşriyatı; VIII Konferanslar Dizisi
ERGİN, Osman Nuri, İstanbul Şehir Rehberi, İstanbul 1934
ERGİN, Osman Nuri, İstanbul Şehreminleri (Haz. Ahmet Nezih Galitekin), İstanbul, 2007, İBB Yayınları, 2. Baskı
ERGİN, Osman Nuri, İstanbul Tıp Mektepleri, Enstitüleri ve Cemiyetleri, İstanbul 1940
ERGİN, Osman Nuri, Mecelle-i Umûr-ı Belediye, İstanbul, 1995, İBB Yayınları
ERGİN, Osman Nuri, Türk Belediyecilik ve Şehircilik Tarihi Üzerine Seçmeler, İstanbul, İBB Yayınları
ERGİN, Osman Nuri, Türk Maarif Tarihi, İstanbul 1939, Eser Neşriyat, 3 Cilt
ERGİN, Osman Nuri, Türk Şehirlerinde İmaret Sistemi, İstanbul 1939
ERGİN, Osman Nuri, Türkiye'de Şehirciliğin Tarihî İnkişafı, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
ERGUN, Sadettin Nüzhet, Mezar Kitabeleri, İstanbul 1932
ERZEN, Arif, İstanbul Şehrinin Kuruluşu ve İsimleri, TTK, Belleten, Cilt XVIII, Sayı 70 (Nisan 1954)'ten Ayrı Basım, Ankara 1954
ES, Hikmet Feridun, "İstanbul'da Eskiden Kahveler Nasıldı? Buralarda Hayat Nasıl Geçerdi?", Akşam, (30 Temmuz 1938).
Es'ar Defteri (1640 Tarihli), Haz: Yaşar Yücel, Ankara 1992, TTK Yayınları
EVYAPAN, Gönül Aslanoğlu, Eski Türk Bahçeleri ve Özellikle İstanbul Bahçeleri, O.D.T.Ü. Yayınları, Ankara, 1972
EVLİYA ÇELEBİ, Evliya Çelebi Seyahatnamesi: İstanbul, Cilt: I-II, İstanbul, 2006, Yapı Kredi Yayınları
EVREN, Burçak, İstanbul'un Deniz Hamamları ve Plajları, İstanbul 2000
EYİCE, Semavi, "Arastalar", İstanbul Ans., I, İstanbul 1993. s. 296.
EYİCE, Semavi, Bizans Devrinde Boğaziçi, İstanbul, 2007, Yeditepe Yayınları
EYİCE, Semavi, Eski İstanbul'dan Notlar, İstanbul, 2006, Küre Yayınları
EYİCE, Semavi, "Eski Kütüphane Binaları Hakkında," Türk Yurdu, 267, Nisan 1967
EYİCE, Semavi, İstanbul Yazıları, İstanbul, 1992, Turing Yayınları
EYİCE, Semavi, İstanbul Minareleri, Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri, I, İstanbul 1963
EYİCE, Semavi, "İstanbul Tarihi Eserler", İstanbul Ansk., V/II, İstanbul 1950, s. 1214/77- 80
EYİCE, Semavi, "İstanbul'un Bizans Su Tesisleri", STAD, 5 0989), s. 8
EYİCE, Semavi, "İstanbul'un Mahalle ve Semt adları Hakkında Bir Deneme", Türkiyat Mecmuası, Cilt XIV, İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1964
EYİCE, Semavi, "İstanbul'un Ortadan Kalkan Bazı Tarihi Eserleri I: Çobançavuş, Adilşah Kadın, Hoca Teberrük, RevanîÇelebi ve Yayla Camileri", Tarih Dergisi, sayı 26, 1972, s. 129-164
EYİCE, Semavi, "İstanbul'un Ortadan Kalkan Bazı Tarihi Eserleri-III", Tarih Enstitüsü Dergisi, Sayı: X-XI, İstanbul 1979-1980
EYİCE, Semavi, "İstanbul'un Ortadan Kalkan Bazı Tarihi Eserleri: IV, RevanıÇelebi (Koğacılar) Mescidi", TD, XXVI (1972), 152-158
EYİCE, Semavi, Son Devir Bizans Mimarisi, İstanbul'da Palagios'lar Devri Anıtları, İstanbul, 2004, Turing Yayınları
EYİCE, Semavi, Tarih Boyunca İstanbul, İstanbul, 2006, Etkileşim Yayınları
EYİCE, Semavi, "Tarih İçinde İstanbul ve Şehrin Gelişmesi", Atatürk Konferansları VII., 1975, TTK, Ankara 1980, s. 117
EYİCE, Semavi, "Tarihi Mezarlardan Notlar", TED, S. 4-5 (1974) s. 291-334.
FELEK, Burhan, Yaşadığımız Günler, İstanbul, 1974, Milliyet Yayınları
FONTMAGNE, La Baronne Durand De, Kmm Harbi Sonrasında İstanbul, Çev. Gülçiçek Soytürk, İstanbul 1977
GAUTİER, Theophile, İstanbul, Dünyanın En Güzel Şehri, (Çev.Nuriye Yiğitmen), İstanbul, 2007, Profil Yayınları
GENİM, S., "Sinan'ın Sivil Yapıları", Mimarbaşı Koca Sinan, Yaşadığı Çağ ve Eserleri, I, İstanbul 1988
GERÇEK, Selim Nüzhet, İstanbul'dan Ben De Geçtim, Haz: Ali Birinci-İsmail Kara, İstanbul 1997, Kitabevi Yayınları
GÖKÇEN, Rıfat, İstanbul ve İlçeleri, İstanbul, 1982, Özyürek Yayınevi
GÖKGÖL, M.,"Kahvenin Hikâyesi", Yeni İstanbul, 17 Mart 1955
GÖNCÜOĞLU Süleyman Faruk, İstanbul'un İlkleri Enleri, İstanbul, 2010, Ötüken Neşriyat
GRELOT, Josephus. İstanbul Seyahatnamesi, İstanbul 1998, Pera Turizm
GUTTON, Andre, Şehircilik Yönünden İstanbul, Yeni Ufuklar, C. 12. sayı: 133, İstanbul 1961
GÜLERSOY, Çelik, İstanbul'un Anıtsal Ağaçları, I. Cilt: Rumelikavağı, Kâğıthane Arası, İstanbul, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, 1972
GÜNGÖR, Necati, Bir Hayal İstanbul, İstanbul, 1997, Milliyet Yayınları
GÜNGÖR, Necati, Bir Taşralının İstanbul Nostaljisi, İstanbul, Yılmaz Yayınları
GÜNGÖR, Necati, Boğaziçi Büyüsü, İstanbul, 1999, İnkılap Kitabevi Yayınları
GÜREL, Şevket, İstanbul'daki Eshab-ı Kiram, İstanbul Evliyaları ve Fetih Şehitleri, İstanbul 1988
GÜRLEK DURSUN, Ayaklı Kütüphaneler, İstanbul, 2008, Kubbealtı Neşriyat
GÜRLEK DURSUN, Maziye Bir Bakıver, İstanbul, 2010, Timaş Yayınları
GYLLİUS, Petrus, İstanbul'un Tarihi Eserleri, Çev. Erendiz Ezbayoğlu, İstanbul, 1993, Eren Yayınları
HAFIZ HÜSEYİN AYVANSARÂYÎ, Mecmuâ-ı Tevarih, Hazırlayanlar, FahrîÇ. Derin-Vâhid Çabuk, İstanbul 1985
HAFIZ HÜSEYİN AYVANSARÂYÎ, Vefayât-ı Selâtin ve Meşâhir-i Rical, Nşr. FahrîÇ. Derin, İstanbul 1978
HALİL EDHEM, Camilerimiz, İstanbul Kanaat Kütüphanesi, İstanbul 1932
HASKAN, Mehmet Nermi, Hükümet Kapısı Babıâli, Kuruluşundan Cumhuriyete Kadar, İstanbul 2000, TTOK Yayınları
HASKAN, Mehmet Nermi, İstanbul Hamamları, İstanbul 1995, TTOK Yayınları
HASKAN, Mehmet Nermi, Yüzyıllar Boyunca Üsküdar, İstanbul 2003, Üsküdar Belediyesi Yayınları Cilt: I-II-III
HİSAR, Abdülhak Şinasi, Boğaziçi Mehtapları, İstanbul, 2006, Yapı Kredi Yayınları
HİSAR, Abdülhak Şinasi, Boğaziçi Yalıları, İstanbul, 2006, Yapı Kredi Yayınları
HİSAR, Abdülhak Şinasi, Geçmiş Zaman Edipleri, İstanbul, 2005, Yapı Kredi Yayınları
HİSAR, Abdülhak Şinasi, Geçmiş Zaman Fıkraları, İstanbul, 2006, Yapı Kredi Yayınları
HOVHANNESYAN, Sarkis Sarraf: Payitaht İstanbul'un Tarihçesi, Çev: Elmon Hançer, İstanbul, 1997, Tarih Vakfı
HÜREL, Haldun, Anlat İstanbul, İstanbul 2009, Kapı Yayınları
HÜREL, Haldun, Burası İstanbul, Bir İstanbul Kültür Kitabı, İstanbul, 2007, Dharma Yayınları
HÜREL, Haldun, İstanbul'u Geziyorum Gözlerim Açık, İstanbul 2007, Dharma Yayınları
HÜREL, Haldun, İstanbul'un Alfabetik Öyküsü, İstanbul 2010, Kapı Yayınları
IŞIN, Ekrem, İstanbul'da Gündelik Hayat, İstanbul, 1995, İletişim Yayınları
IŞIN, Ekrem, "Kahvehaneler", DBİA. IV. s. 386-396
IŞIN, Ekrem, "Semai Kahvelerinde İnsan ve Kültür", Sanat Dünyamız, S. 40 (1990), s. 26-29
İHSANOĞLU, Ekmeleddln, "Darülfünun", DBİA, II, s. 559-563.
İlmiye Salnamesi, İstanbul 1334
İHTİFALCİ MEHMED ZİYA, İstanbul ve Boğaziçi, İstanbul, 2003, Bika Yayınları, 2 Cilt
İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal, Hoş Seda: Son asır Türk

Musikişinasları, İstanbul,1958, Türkiye İş Bankası Yayınları
İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal, Son Asır Türk Şairleri, İstanbul,1988, Dergâh Yayınları 4 Cilt
İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal, Son Sadrazamlar, İstanbul,1988, Dergâh Yayınları 2 Cilt
İNCİCİYAN, P.G., 18. Asırda İstanbul. Tercüme Hrand D. Andreasyan, İstanbul Enstitüsü Yayınları, İstanbul İ976
KUBAN, Doğan, Türk ve İslam SanatıÜzerine Denemeler, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1995
KUBAN, Doğan,"İstanbul'un Tarihi Yapısı", Mimarlık, 5 (1970), s. 26-48
KUMBARACILAR, İzzet, Eczacılık Tarihi ve İstanbul Eczacıları, İstanbul, 2003, Turing Yayınları
KUMBARACILAR, İzzet, İstanbul Sebilleri, İstanbul, 2008, Kapı Yayınları
KUMBARACILAR, Sedat, "İlk Kız Okullarımız Nasıl Kuruldu", Hayat Tarih Mecmuası, Sayı 4, Mayıs, 1969
KURAN, Abdullah, "Mimar Sinan'ın Mescitleri", Semavi Eyice Armağanı, İstanbul 1992
KURNAZ, Şefika. II. Meşrutiyet Devrinde Türk Kadını, M.E.B. Yayınları, Ankara 1997
KUTLU, Şemsettin (der.), Bu Şehr-i İstanbul Ki, İstanbul 1972, Milliyet Yayınları
KUTLU Şemsettin, Eski İstanbul'un Ünlüleri, İstanbul, 1978, Hür Yayın ve Tic. A.Ş.
Lamartine Alphonse de ve İstanbul Yazıları, İstanbul, 1971, İstanbul Kitaplığı
LATİFİ, Evsaf-ıİstanbul, Haz. Nermin Suner (Pekin), İstanbul, 1977, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları
LEWİS, Bernard, İstanbul ve Osmanlı Uygarlığı, Çev: Nihal Önol, İstanbul 1975, Varlık Yayınları
LOKMANOĞLU, H., HaritalıŞehir Rehberi, İstanbul 1955
LOTİ, Pierre, İstanbul 1890, (Çeviren: Galip Baldıran), Konya, 1999, Çizgi Yayınları
MAHMUD ŞEVKET PAŞA, Mahmut Şevket Paşa'nın Günlüğü, (Derleyen: Adem Sarıgöl), İstanbul, 2001, IQ Yayınları
MAHMUT CEVAT, Maarif-i Umumiye Nezareti Tarihçe-i Teşkilatı ve İcraatı, XIX. Asır Osmanlı Maarif Tarihi (Haz. Tacettin Kayaoğlu), Ankara, 2001, Yeni Türkiye Yayınları
MAMBOURY, Ernest, İstanbul Rehberi, İstanbul 1925
MANTRAN, Robert, İstanbul'da Gündelik Yaşam, Eren Yayınevi, İstanbul 1991.
MANTRAN, Robert, İstanbul Tarihi, İletişim Yayınları, İstanbul 2002.
MANTRAN, Robert, "XVII. Yüzyılda İstanbul'da Kahve", TT, m/15 (Mart 1985), 25-27
MANTRAN, Robert; XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul, Ankara, 1990, TTK Yayınları, 2 Cilt
MAZAK Ferda, Sultan II. Mahmut'un Kızı Adile Sultan, İstanbul, 2000, Çamlıca Kültür ve Yardım Vakfı Yayınları
MAZAK Mehmet, Gündelik Hayatından Renklerle Eski İstanbul Hayatı, İstanbul, 2009, Kitabevi Yayınları
MEHMED SÜREYYA, Sicill-i Osmanî Yahud Tezkere-i Müşâhir-i Osmaniyye, (Haz.Mustafa Ekincikli- Orhan Hülagü), İstanbul, 1998, Sebil Yayınları, 4 Cilt
MILLINGEN, Alexander Van, Konstantinopolis, İstanbul 2003, Alkım Yayınevi
MUSAHİPZADE CELAL, Eski İstanbul Yaşayışı, İstanbul, 1992, İletişim Yayınları
NAZA, Emine, "Dâye Hatun Camii", DBİA, III, İstanbul 1994, s. 12
NERVAL, Gerard de, Muhteşem İstanbul, Çev. Refik Özdek, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1974
NEYZİ Leyla, İstanbul'da Hatırlamak ve Unutmak, İstanbul, 1999, Tarih Vakfı Yurt Yayınları
NUMAN, İ., "Eski İstanbul Kahvehanelerinin İçtimai Hayattaki Yeri ve Mimarisi Hakkında Bazı Mülahazalar", Kubbealtı Akademi Mecmuası, S. 2 (1981).
OĞUZ, Burhan, Bizans'tan Günümüze İstanbul Suları, İstanbul, 1998, Simurg Yayıncılık
ORTAYLI, İlber, İstanbul'dan Sayfalar, İstanbul, 2001, İletişim Yayınları
OZANSOY, Halit Fahri, Eski İstanbul Ramazanları, İstanbul 1968
ÖDEKAN, A., "Kentiçi Çeşme Tasarımında Tipojik Çözümleme", Semavi Eyice Armağanı, İstanbul 1992, S. **281-297**
ÖGEL, S., "İstanbul'da 19. Yüzyılın Sekizgen Camileri", Sanat Tarihinde Doğudan Batıya Ünsal Yücel Anısına Sempozyum Bildirileri, İstanbul 1989, s. 65-70
ÖNDER, Mehmet, Şaheser Camilerimiz, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000
ÖZ, Tahsin, İstanbul Camileri, I-II, Ankara 1997, Türk Tarih Kurumu Yayınları
ÖZBİLGEN, Erol, "Zelzeleler", Osmanlı Ansiklopedisi, III, İz Yayıncılık, İstanbul 1996
ÖZCAN, Kazım, Çevremiz ve İstanbul, İstanbul 1978
ÖZDAMAR, Mustafa, Dersaadet Dergâhları, İstanbul, 1994, Kırk Kandil YayınlarıÖZDEMİR, Mehmet Niyazi, Dahiler ve Deliler, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2001
ÖZDEŞ, G., Türk Çarşıları, İstanbul 1953
ÖZEMRE, Ahmed Yüksel, Hasretini Çektiğim Üsküdar, İstanbul, 2007, Kubbealtı Neşriyat
ÖZEMRE, Ahmed Yüksel, Üsküdar Ah Üsküdar, İstanbul, 2002, Kaknüs Yayınları
ÖZEMRE, Ahmed Yüksel, Üsküdar'ın Üç Sırlısı, İstanbul, 2007, Kubbealtı Neşriyat
ÖZERGİN, M. K., "Eski Bir Ruznameye Göre İstanbul ve Rumeli Medreseleri", TED, S. 4-5 (Ağustos 1973-1974), s. 276
ÖZDOĞAN, Mehmet, TATAR, Ercan ve BAŞGELEN, Nezih. Önermeler, 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarım Koruma Kanunu, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1993
ÖZFERENDECİ Okşan, "Eski Zaman Bahçeleri", Hürriyet, 26 Ekim 1999
ÖZÖN, Mustafa Nihat, Osmanlıca Türkçe Sözlük, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1989
ÖZTUNA, Yılmaz, Tarih Sohbetleri, I—III, İstanbul, 1998, Ötüken Neşriyat
ÖZYILDIRIM Nihan, "Çınarlar, Çeşmeler, Yalılar Semti", **İstanbul, 0cak 2004**
PAKALIN, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul, 2004, MEB. Yayınları
PAMUK, Orhan, İstanbul: Hatıralar ve Şehir, İstanbul, 2002, YKY Yayınları
PAMUKÇUYAN, Kevork, İstanbul Yazıları, İstanbul, 2002, Aras Yayınları
PARDOE, Julia, 18. Yüzyılda İstanbul, (Tercüme: Bedriye Şanda), İstanbul, 1997, İnkılâp Kitabevi
PARDOE, Julia, Sultanların Şehri İstanbul, İstanbul 2010, Türkiye İş Bankası Yayınları
PROST, H., İstanbul Nazım PlanınıİzahEden Rapor, 25. 10. 1937, İstanbul Belediye Matbaası, İstanbul 1938
SABA, Ziya Osman, Değişen İstanbul, İstanbul, 1959, Varlık Yayınları
SADRİ SEMA, Eski İstanbul'dan Hatıralar, İstanbul 1991, İletişim Yayınları
SADRİ SEMA; Eski İstanbul Hatıraları, İstanbul, 2008, Kitabevi Yayınları
SAFFET, A., İstanbul Musahabeleri, İstanbul 1324/ 1908
SAKAOĞLU, Necdet, "Alemdar Hadisesi", DBİA, I, s. 185
SAKAOGLU Necdet, "İstanbul Sularına Şehrengiz", İstanbul, Ocak 1994, sayı: 8, s.31
S**ANER,** Turgut, İstanbul 19. Yüzyıl Osmanlı Mimarlığında Orientalist Akım, İstanbul, 1988, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi
SARAÇOĞLU, Ahmed Cemaleddin, Eski İstanbul'dan Hatıralar, (Haz. İsmail Dervişoğlu) İstanbul, 2007, Kitabevi Yayınları
SARIÖZ, Perihan, Bir Zamanlar İstanbul, İstanbul, 1996, İdea Yayıncılık
SCOGNAMİLLA Giovanni; İstanbul Gizemleri, İstanbul, 1993 Altın Kitaplar Yayınevi
SERHADOĞLU, Rıza, Büyük İstanbul Albümü, İstanbul 1955
SERTOĞLU, Mithat, İstanbul Sohbetleri, İstanbul, 1992, Bedir Yayınları
SERTOGLU, Mithat, Paşalar Şehri İstanbul, İstanbul 1991, Risale Yayınları
SEVENGİL Refik Ahmet, Her Gün Bir Ediple, İstanbul, 2004, **L&M** Yayıncılık
SEVENGİL Refik Ahmet, İstanbul Nasıl Eğleniyordu?, İstanbul, 1998, İletişim Yayınları
SLUİS Rhonda Vander: Boğaz'dan... Kendi Rehberliğinizde Bir Gezi, Çitlembik, 2000
SOM Deniz, "Köyleriyle İstanbul", Cumhuriyet Dergi. istanbul.gov.tr
SOM, Deniz, Yedi Tepe İstanbul, İstanbul, 2003, Günizi Yayıncılık
ŞAHENK, Hilmi, Bir Zamanlar İstanbul, 1996, İBB. Yayınları Şair, Edip ve Tarihçi Kalemi ile İstanbul, İstanbul 1973
ŞAPOLYO, Enver Behnan, Türkiye Turizm Rehberi ve Anıtlar Tarihi, İstanbul, 1971, Kültür Kitabevi Yayınevi
Şehremaneti Hududu Dâhilinde Bulunan Mahallat Esâmisi, İstanbul 1329
ŞEHSUVAROĞLU, Haluk, Asırlar Boyunca İstanbul, İstanbul, 1953, Cumhuriyet Gazetesi Yayınları
ŞEHSUVAROĞLU, Haluk, Boğaziçi'ne Dair, İstanbul, 1986, **TTOK.** Yayınları
ŞEHSUVAROĞLU, Haluk, Eski Türk Sanatları, Tarih Sohbetleri, İstanbul, 1960, Varlık Yayınları
ŞEHSUVAROĞLU, Haluk Y., "Her Biri Birer Kulüp Olan Eski Kahvehaneler", Cumhuriyet, (1 Haziran 1956)
ŞEHSUVAROĞLU, Haluk, Tarihi Odalar, İstanbul, 1954, İnkılâp Kitabevi
ŞENYAPILI Önder, Her Sözcüğün Bir Öyküsü Var, METU Press, Ank., 1998
ŞENYAPILI, Önder, "İstanbul Adları", Antik Dekor, sayı 44, s. 168
ŞENYAPILI, Önder, İsim İsim İstanbul, İstanbul 2008
ŞENYAPILI, Önder, Ne Demek İstanbul Bebek Niye Bebek, **METU** Press, Ankara, 2002
TALAŞ, İ. Hakkı-Sıtkı Dinç İstanbul: Kısaca Tarihi, Coğrafyası, Suları,
Semtleri ve Anıtları ile İstanbul: Suhulet Basımevi, 1948
TALU Ercüment Ekrem, "Eski İstanbul'un Kadın Hamamları", Bu Şehr-i İstanbul ki..., Milliyet, 1972
TANIŞIK, İbrahim Hilmi, İstanbul Çeşmeleri, I-II, İstanbul 1945
TANMAN,M. Baha, "İstanbul'da Tarihî Eser Kaybı", obarsiv. com
TANMAN, M. Baha, "Kayıkhaneler", DBİA. IV. s. 502-503
TANMAN, M. Baha, "Mimar Sinan", DBİA, V, s. 468-469-470
TANPINAR Ahmet Hamdi, Beş Şehir, İstanbul, Mayıs 2003, Dergâh Yayınları
TAYLOR, Jane, İmparatorluk Başkenti İstanbul (Çeviri: İnci Türkoğlu), İstanbul, 2000, Arkeoloji ve Sanat Yayınları
TEKSAN, Serhat, İstanbul Türbeleri, İstanbul, 2005, Gül Yayınları
TOPRAK, Zafer, "Babıâli", DBİA, I, s. 519-520
TOROS, Taha, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Hazırlattığı Mahalle, Cadde, Sokak Adları Listeleri Hakkında Rapor: İstanbul Sokaklarının Adlarına Dair, 1990, 8 Yaprak, 33 Sm, Atatürk Kitaplığı, Nr. 438.
TÖRENEK Mehmet, Türk Romanında İşgal İstanbul'u,

İstanbul, 2002, Kitabevi Yayınları
TUĞLACI, Pars, Osmanlı Şehirleri, İstanbul, 1985, Milliyet Yayınları
TUTEL, Eser, " Deniz Ulaşımı", DBİA. III. s. 30
TUTEL Eser, "Dünden Bugüne İstanbul'da Karın Doyurmak", İstanbul, Temmuz 1999, s. 92-99
TUTEL Eser, "Ekmek Aslanın Ağzında", İstanbul, Ekim 2000, sayı:35, s. 66-71
TUTEL, Eser, Gemiler, Süvariler, İskeleler; İstanbul,1998, İletişim Yayınları
TUTEL, Eser, İstanbul İstanbul İken, İstanbul,1999, Oğlak Yayınları
TUTEL Eser, "İstanbul'da Eğri Sokak da Var, Doğru Sokak da!", İstanbul, Temmuz 2004, sayı:50, s.38-42
TUTEL Eser, "İstanbul'un Kaybolan Dereleri", İstanbul, Temmuz 2000, sayı:34, s.120-127
TUTEL, Eser, İstanbul'u Yel Üfürdü, Su Götürdü, İstanbul, 2000, Oğlak Yayınları
TUTEL, Eser, Seyr-i Sefain, Öncesi ve Sonrası, İstanbul,1998, İletişim Yayınları
TUTEL, Eser, Şirket-i Hayriye; İstanbul,2008, İletişim Yayınları
TUTEL Eser, "Tatlı Yiyelim Tatlı Konuşalım", İstanbul, Ocak 2001, sayı:36, s. 33-38
TÜMERTEKİN Erol, İstanbul-İnsan ve Mekân, İstanbul, 1997, Tarih Vakfı Yurt Yayınları
TÜRKER Orhan, Halkidona'dan Kadıköy'e, İstanbul, Ocak 1990, Sel Yayıncılık
Türkiye'de Meskûn Yerler Kılavuzu, Ankara 1946, İçişleri Bakanlığı Yayınları, Cilt: I-II
TÜMERTEKİN Erol, İstanbul-İnsan ve Mekân, İstanbul, 1997, Tarih Vakfı Yurt Yayınları
ULUÇAY, Çağatay, Padişahların Kadınları ve Kızları, Ankara, 1992, TTK. Yayınları
UMAR Bilge, Türkiye'deki Tarihsel Adlar, İstanbul, 1993, İnkılâp Kitabevi,
UTKAN, Ahmet Nadir, Elveda Üsküdar, İstanbul, 2008, Kaknüs Yayınları
UZEL, Nezih, Dersaadet'ten İstanbul'a, İstanbul, İrfan Yayınevi
UZSAYILIR Aysu Kara, Karacaahmet, Kentim İstanbul Semt Kitapçıkları
ÜLGEN, Aygün, Klasik Devir Minareleri, İstanbul 1996, Alfa Yayınevi
ÜLGEN, H., İstanbul Camileri, İstanbul 1966
ÜLGEN, Ali Saim, Fatih Devrinde İstanbul (1453-1481), Ankara 1939
ÜLGEN, Ali Saim, Fatih devrinde İstanbul 1453-1481: Haritası, İzahatı, İndeksler, 1939
ÜLGEN, Ali Saim, İstanbul ve Eski Eserleri, İstanbul 1933
ÜLGEN, Saim, Fatih Devrinde İstanbul, Ankara 1939
(Vakıflar Genel Müdürlüğü Neşriyatı).
ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir, "Türklerde Kitap, Kütüphane Ve Sahaflık Üzerine Küçük Bir Araştırma", Türk Kültürü, Sayı 135
ÜNAYDIN, Ruşen Eşref, Boğaziçi Yakından, İstanbul 1938
ÜNAYDIN, Ruşen Eşref, İki Saltanat Arasında, Dersaadet 1334
ÜNAYDIN, Ruşen Eşref, "İstanbul Cadde'si", Bu Şehr-i İstanbul Ki..., İstanbul 1972.
ÜNSAL, Behçet, "İstanbul'un İman ve Eski Eser Kaybı", Türk Sanatı Tarihi Araştırma Ve İncelemeleri, II, 1969, s. 6-61
ÜNÜVAR, Safiye, Saray Hatıralarım, İstanbul 1964
ÜNVER, Süheyl, Fatih'in Oğlu Bayezid'in Su Yolu Haritası Dolayısıyla 140 Sene Önceki İstanbul, İstanbul 1945
ÜNVER, Süheyl, İstanbul Risaleleri, İstanbul, 1995, İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları
ÜNVER, Süheyl, İstanbul'un Mutlu Askerleri ve Şehit Olanlar, TTK, Ankara 1976
ÜNVER Süheyl, "Mahmut Paşa Vakıfları ve Ekleri", VD, IV (1958) 65-66
YALÇIN, Ahmet, Gönül SultanlarıİstanbulEvliyaları ve Ziyaret Yerleri, İstanbul. 1996, Çelik Yayınevi
YAŞAR, İslam, Adım Adım İstanbul, İstanbul, 1985, Yeni Asya Yayınları
700. Kuruluş Yıldönümünde İstanbul'daki Osmanlı Eserleri, İstanbul Valiliği Yayınları, 2000
YENEN, Ayşegül- Yenen, Mehmet, "Yer Adları", DBİA (DBİA), İstanbul 1994, VII, 495-496
YENTÜRK Burhan, Kasımpaşalıyız Tarihi ve Kültürüyle, İstanbul, 2007, Kitabevi Yayınları
YERASİMOS, Stefanos, İstanbul 1914-1923, Çev.: Cüneyt Akalın, İstanbul, 1997, İletişim Yayınları
YERASİMOS Stefanos, İstanbul-İmparatorluklar Başkenti, İstanbul, 2000, Tarih Vakfı Yurt Yayınları
YILMAZ Ömer Faruk, Sahaflık ve İstanbul Sahaflar Çarşısı, İstanbul, 2005, Sahaflar Derneği Yayınları
ZİYAOĞLU Rakım, İstanbul Kadıları ve Şehreminleri, Belediye Reisleri ve Partiler Tarihi, 1453-1971 İdari-Siyasi, İstanbul, 1971, Akgün Matbaası
ZİYAOĞLU, Rakım, Yorumlu İstanbul Kütüğü, İstanbul 1985
ZİYAOĞLU, Rakım. İstanbul Kütüğü, İstanbul, 1995, TTOK. Yayınları

ÜSKÜDAR
BELEDİYESİ

www.uskudar.bel.tr